

הישיבה המאה-תשעים-ושלוש של הכנסת העשירית

יום רביעי, ט' בניסן התשמ"ג (23 במרס 1983)

ירושלים, הכנסת, שעה 9:04

א. שאלות ותשובות

הי"ר מ' כהן-אבידב:

בעזרת ה' אני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת.

אנו ניגשים לסעיף שאלות ותשובות. אבקש את שר התקשורת להשיב על שש שאלות. שר התקשורת בבקשה.

שר התקשורת מ' צפורי:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפני שאני משיב על השאלות אני רוצה להעיר הערה. אם מתכוונים להקפיד על שעת הפתיחה של ישיבת הכנסת ורוצים שיהיה סדר בנדון, חייבים לפתוח את ישיבת הכנסת בשעה שנקבעה. אין פתחים את ישיבות הכנסת לפי נוכחות או אי-נוכחות של חברי הכנסת באולם. אפשר לפתוח את ישיבת הכנסת ואפשר לנעול אותה, אבל לא ייתכן שחבר כנסת ישב באולם אפילו דקה אחת מעבר לזמן שנקבע לפתיחתה של הישיבה מבלי שהישיבה תיפתח. לדאבוני, הפך הדבר לנוהג מקובל בכנסת, ולפתח פעמיים כשבוע קורה שיושבים חברי הכנסת באולם ומחכים לפתיחת הישיבה אחרי השעה שנקבעה לפתיחתה. אני מוחה על כך.

הי"ר מ' כהן-אבידב:

הרשה לי להשיב על דבריו. אני דוחה טענה זו מכול וכול. ההיפך הוא הנכון: לא אחת קורה שיושב-ראש נכנסים לאולם ומחכים — לא לחברי הכנסת שיהיו נוכחים באולם, אלא לשרים. גם אם קרה שהיתה פעם-פעמיים אי-הבנה בקשר לשעת פתיחת הישיבה, עדיין אין מקום להערה שלך, אדוני שר התקשורת. אני דוחה אותה מכול וכול. לא אחת נאלצתי לחכות לך-אדוני השר, וגם לשרים אחרים. עובדה היא שגם אתמול צריך היה לחכות לשרים שהיו צריכים לפתוח ולנעול את הדיונים. אני דוחה את טענתך מכול וכול.

שר התקשורת מ' צפורי:

אז אני אומר — — —

הי"ר מ' כהן-אבידב:

עם כל הכבוד לשרים, לא אשמע תגובות נוספות. אבקש להשיב על שאלות של חברי הכנסת.

2142. התקנת טלפון ציבורי ברובע העתיק בצפת

חבר הכנסת י' רום שאל את שר התקשורת ביום ד' בשבט התשמ"ג (21 בינואר 1983):
לטענת תושבי צפת, לא קיים בכל רחבי הרובע העתיק של צפת שום טלפון ציבורי. על אף שהרובע הוא אזור מגורים ותחבורה גם יחד.

אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. מתי יותקנו בשכונה זו טלפונים ציבוריים?

2. האם עקב היות שכונה זו מוקד תחבורה בין-לאומי יאות השר להחיש את התקנת הטלפונים הציבוריים בה?

תשובת שר התקשורת מ' צפורי:
(לא נקראה. נמסרה לפרוטוקול)

1. במקום הותקן טלפון ציבורי בתאריך 16 במרס 1983.
2. בהחלט כן.

2143. התקנת טלפונים בקריית אגודת-ישראל בצפת

חבר הכנסת י' רום שאל את שר התקשורת ביום ד' בשבט התשמ"ג (21 בינואר 1983):
בקריית אגודת-ישראל בצפת, שהיא שכונה מבודדת למדי, אין שום טלפון ציבורי, וגם אין אף טלפון פרטי אחד באף אחת מהדירות. במקרי חירום יש צורך לרוץ לשכונת "מאור-חיים" הסמוכה.

באתרונה אירע כמה פעמים שנשים שנחקפו צירי לידה לא יכלו להזמין אמבולנס, והגיעו לבית-החולים ממש ברגע האחרון. רוב תושבי השכונה הם זוגות צעירים.

אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. מתי יותקנו בשכונה זו טלפונים ציבוריים וטלפונים פרטיים?
2. האם יזרז השר את טיפול משרד התקשורת בעניינה של שכונה זו?

תשובת שר התקשורת מ' צפורי:
(לא נקראה. נמסרה לפרוטוקול)

1. בשכונה יש היום שלושה טלפונים — טלפונים ציבוריים גובים — שניים ליד הבניינים 3 ו-4 ואחד ליד בניין מס' 11. באזור הנדון יש כעת תנופת פיתוח, וניתן יהיה להתקין בשכונה זו טלפונים בתוך שלושה חודשים.

2. כן.

2260. מצב מערכת הטלפונים באזור הגלבע

חבר הכנסת י' רום שאל את שר התקשורת ביום י"ח בשבט התשמ"ג (11 בפברואר 1983):
במוסף "מעריב" לאזור הצפון פורסם, כי באזור הגלבע — אזור חיוג 065 — מצב הטלפונים הוא בכי רע. כל אימת שיורדים גשמים נוצרות במערכת הטלפונים תקלות, כגון דממת קשר, טעויות בקשירת קשר טלפוני בין המנויים ועוד.

אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. מה כדעת השר לעשות כדי למנוע היווצרות תקלות במערכת הטלפונים עקב מזג אוויר סוער?

2. אילו פעולות ינקוט משרד התקשורת לשיפור מערכת הטלפונים באזור הגלבע?

תשובת שר התקשורת מ' צפורי:
(לא נקראה. נמסרה לפרוטוקול)

לאחרונה נודע, כי אלפי טלפונים ברחבי הארץ בכלל, ובאזור המרכז בפרט, התקלקלו בגלל הגשמים העזים שירדו בעת האחרונה ברחבי הארץ.

אודה לשר אם ישיב לי:

1. מה מספר הטלפונים שיצאו מכלל שימוש ברחבי הארץ, ובעיקר במרכזה, בעקבות הגשמים?

2. מה הן הסיבות לכך שתופעה זו של קלקולים המוניים בטלפונים בארץ חוזרת על עצמה בכל שנה ושנה? עם רדת הגשמים?

3. האם תשתית הטלפונים בארץ ערוכה לעמוד בפני גשמים? אם לא — מדוע?

4. האם מתכוון משרד התקשורת לבצע טיפול יסודי בנושא כדי למנוע קלקולי טלפונים כאמור עקב גשמים? אם לא — מדוע לא? וכן, מתי בדעת המשרד לסיים את החיפונים?

תשובת שר התקשורת מ' צפורי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. ביום גשום מתקבלות בממוצע כ-4,000 חלונות על קלקולים בכל הארץ, מתחתן באזור תל-אביב והמרכז.

2. במשך הקיץ נגרמות פגיעות שונות במעטה הכבלים, כגון עליידי דחפורים — ברשת התחלקות — או ציפורים — ברשת העילית, בשל היוכש אין סימני הפגיעה מתגלים מייד, אלא רק עם כוא הגשמים, שאז חודרים מים לכבל עצמו ומתגלים סימני התקלה.

3. התשתית ערוכה באופן אופטימלי למתן שירות כטיב משיבי רצון, ואנו עושים כל מאמץ כדי לשפרו עוד יותר, ראה גם תשובתי על שאלה מס' 2.

4. המשרד דואג לטיפול שוטף למניעת תקלות: יש החלפה מתמדת של כבלים, ולאחרונה הוכנסו לשימוש כבלים חוסמי לחות.

5. כל התקלות מטופלות מיידית: מרביתן מתוקנות תוך פחות מ-48 שעות, וביתרן מטופלים ללא הרף, עד לחיקון הסופי.

2347. שמירה על מתקנים ברחבי הארץ.

חבר הכנסת ר' נעים שאל את שר התקשורת ביום כ"ז בשבט התשמ"ג (10 בפברואר 1983):
ביום 20 בדצמבר 1982 השרות על שאלתא שלי מיום 24 בנובמבר 1982 בעניין חברות השמירה, אולם לא קיבלתי תשובה מלאה על שאלותי.

אודה לשר אם ישיב על שאלותי:

1. האם עד 1 באפריל 1983 קיים המשרד מדי שנה, באופן סדיר, מכרזים לשמירה על מתקנים ברחבי הארץ?

2. מה היתה תדירות פרסום המכרזים?

3. מה הוא הדרך במשרד הקובע אילו חברות להעסיק ואילו לא?

4. כמה חברות קבלניות מועסקות על-ידי המשרד בעת ובעונה אחת?

5. מה הביא את משרד התקשורת להחליטה שלא לפרסם מכרזים החל ב-1 באפריל 1981, כמקובל בכל נוהל תקין?

1. חלק הארי של הרשת העילית באזור חיוג 065 הוחלף לאחרונה ברשת התחלקות, דבר שימנע תקלות כמו אלה שנגרמו בעבר על-ידי, מזג אוויר סוער ויריות ציידים הפועלים באזור.

2. נוסף על החלפת הרשת כאמור, יוחלף השנה הציוד שבמהכות עין-חרוד בציוד ספרתי חדש.

2344. התקנת טלפונים בכפר-טובה

חברת הכנסת ש' ארבל-אלמוזלינו שאלה את שר התקשורת ביום כ"ז בשבט התשמ"ג (10 בפברואר 1983):

הובא לידיעתי כי בכפר-טובה, השוכן שבעה קילומטרים ממזרח לראש-פינה והמונה כ-2,000 תושבים, — רובם בדואים ומיעוטם מוסלמים ונוצרים — אין טלפון, במסדרות ציבור, ושאפילו במקום המרפאה — ששם חיוני שיהיה טלפון — אין טלפון. דבר זה מצביע על חומרת המצב, במיוחד במקרי חירום ופיקוח נפש.

גם חלוקת המכתבים בכפר לקריה, שכן היא מתבצעת אחת לשבוע בלבד.

המצב בכפר בתחום התקשורת הוא אפוא כלתי מניח את הדעת ומצריך חקון ושיפור.

לאור האמור הנני מבקשת מכבודו להשיב לי:

1. האם העובדות הנ"ל נכונות?

2. אם כן — האם קיימת במשרד התקשורת תוכנית להנחת קווי טלפון בכפר, לפחות במקומות חיוניים?

3. אם התשובה על שאלה 2 חיובית — מתי יוחל בכיוצו התוכנית?

4. האם מוכן כבודו לבדוק אפשרות של חלוקת דברי דואר בכפר יותר מפעם בשבוע?

שר התקשורת מ' צפורי:

1. בכפר טובה יש היום 16 טלפונים, במרפאת הכפר יוחקן הטלפון בתוך החודשיים הקרובים.

2. כן, אך ביצועה מתעכב בגלל שינויים תכופים בפרצלציה של הקרקעות בכפר, המונעים את ביצוע התוכנית.

3. אם יקבל המשרד תוכנית פרצלציה סופית של הכפר, ייגש מייד לביצוע עבודת פיתוח רשת הטלפונים בו.

4. על מחלק הדואר המועסק בכפר לחלק דואר מדי יום ביומו, ועד כה לא הגיעה אלינו כל חלונה בעניין זה: עם יתברר כי מחלק הדואר בכפר אינו ממלא תפקידו כראוי, נפעל לחיקון המצב.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

אדוני השר, אני מכינה מדריך שדוור הכפר צריך לחלק את הדואר יום יום, מה צריך לעשות במידה שיש טענות בעניין זה?

שר התקשורת מ' צפורי:

נא להפנות אותן אלינו.

2345. מניעת התקלקלות טלפונים בחורף.

חבר הכנסת א' שפייר שאל את שר התקשורת ביום כ"ז בשבט התשמ"ג (10 בפברואר 1983):

וללא סידורי תברואה מינימליים הולמים במשך זמן כה רב, תוך סיכון כריאות הציבור — וכלי התעבורות הרשויות?

2. מה בדעת משרד הבריאות לעשות כדי להפסיק את פעולתן הלא-חוקיות של המשחטות וכדי להביא לכך שיפעלו תחת פיקוח הולם לאחר שיקבלו אישור כחוק?

3. האם — ומתי — נעשו במקום בדקות תברואה וטרינריות?

תשובת שר הבריאות א' שוסטק:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הרשיון ניתן על-ידי הרשויות המקומיות, לפי חוק רישוי עסקים. אישור הפעלת המשחטה ניתן על-ידי מנהל השירותים הווטרינריים.

2. לאחר התערבות משרד הבריאות הודיע מנהל השירותים הווטרינריים, ביום 7 בינואר 1983, לראש העיר כי כוונתו להפעיל את סמכותו ולבטל את אישור הפעלת המשחטה. אם הצעד לא ייעשה עד 15 באפריל 1983, יפעיל משרד הבריאות את סמכותו, יוציא צו סגירה מינהלי וינקוט גם אמצעים משפטיים מתאימים.

3. מתבצע פיקוח שוטף על המשחטה במטרה לשפר את התנאים התברואיים, אך מסיבות כלכליות הרשויות המקומיות לא תמיד מתמודדות עם הנושא כראוי.

1943. בעיית הגריאטריה בישראל

חבר הכנסת א' לין שאל את שר הבריאות ביום י' בטבת התשמ"ג (26 בדצמבר 1982):

בעת האחרונה יש מאות זקנים באזור חיפה הזקוקים לטיפול גריאטרי, אלא שבתי-החולים מלאים ואינם מטפלים במחלות הגריאטריות. והמשפחות כורעות תחת עומס הטיפול, וחוסר האונים שלהן גורם לתסכול ולטרנדיות נוראות.

שאלתי תן:

1. מה ידוע לשר ולמשרדו על היקף הבעיה בישראל?
2. מה מתכנן משרדך לעשות כדי למצוא פתרונות הולמים לבעיה?

3. האם נושא זה נתון רק לטיפול משרד הבריאות, או שמא יש צורך בתיאום עם משרדים אחרים ועם השלטון המקומי?

שר הבריאות א' שוסטק:

1. בארץ יש למעלה מ-5,400 מיטות במחלקות הגריאטריות, ולמעלה מ-4,000 מתוכן הן סיעודיות. חסרות במערכת כ-1,000 מיטות; כ-700 מיטות לאנשים הממתינים בתור, ולמעלה מ-300 מיטות לשיפור איכות האשפוז בסקטור הפרטי. פתיחת המיטות כדוכה במשאבים כספיים לבנייתן, ובמציאת כוח אדם ובהכשרתו לטיפול בחולים.

2. בסקטור הממשלתי הוסיף המשרד השנה מיטות כדלהלן: 40 מיטות בבית-חולים שמואל הרופא; 30 מיטות בבית-החולים על-שם שיבא; 10 מיטות במרכז הגריאטרי "תלפיות" בירושלים ו-30 מיטות במרכז הגריאטרי בנתניה. כמרכז עומדות להיפתח השנה עוד 50 מיטות במוסד "גבעתי-השלושה" בפתח-תקוה, 72 מיטות במוסד "אש"ל" בסנהדרייה, ו-30 מיטות בבית-החולים "הרסה" בירושלים.

בסקטור הפרטי הרכיב משרד הבריאות את קניית השירותים בלמעלה מ-300 מיטות. בשנים הבאות מתכנן

6. האם החברה המועסקת ב"בית-פרידמן" בהר-כנען שבצפת זכתה במכרז מדי שנה בשנה?

7. האם קבלן שאינו מצויד ברשיונות לכלי ירייה יכול לקבל עבודות שמירה במשרד?

תשובת שר התקשורת מ' צפורי:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. עד 1 באפריל 1981 פרסם המשרד מכרזים כל אימת שהיה צורך בשירותיה של חברת שמירה.

2. ראה תשובה על שאלה מס' 1.

3. הדרג הקובע מטעם המשרד הוא ועדת הרכישות המרכזית, בהמלצת קצין הביטחון של המשרד.

4. 18 חברות.

5. הניסיון הראה, שתחרות על בסיס המציע הזול ביותר נעשית על חשבון האיכות, והוחלט — על דעת ארגוני-הגג של חברות השמירה ובהסכמת החשב הכללי — לקבוע תעריף אחיד במחיר סביר, ולהמשיך בתחרות על האיכות. כל חברת שמירה העומדת בקריטריונים והמסכימה להצטרף להסדר — נתתם אתה חוזה. מאז הפעלת ההסדר החדש הצטמצמו באופן ניכר התלונות נגד חברות השמירה.

6. החברה המועסקת כיום בבית-פרידמן זכתה במכרזים שהתקיימו לפני 1 באפריל 1981. עם הנהגת שיטת התעריף האחיד הועסקה חברה אחרת, ולאחר מכן בוטלה העסקתה של החברה האחרת והותורה החברה שהועסקה לפני 1 באפריל 1981.

7. כן, אך כל קבלן חייב להעסיק רק שומרים המצוידים ברשיון לנשיאת נשק.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

תודה לשר התקשורת.

לפי סדר השאלות שלפני, סגנית שר החינוך והתרבות היתה צריכה להיות הראשונה להשיב על שאלות, אבל היא איננה באולם. סגן שר העבודה והרווחה נמצא באולם. אתם רואים אפוא שלא תמיד אני יכול לנהל את הישיבה על-פי הסדר שנקבע, ולפעמים אני צריך לדלג על שר שאיננו באולם ולקרוא לשר הנוכח באולם. אבקש את שר הבריאות להשיב על שאלות של חברי הכנסת.

1704. הפעלת משחטה ללא רשיון בפתח-תקוה

חבר הכנסת מ' וירשובסקי שאל את שר הבריאות ביום א' בכסליו התשמ"ג (17 בנובמבר 1982):

על-פי מידע שנמסר לי, ואשר אף פורסם בחלקו בעיתונות, מפעילה המועצה הרחית בפתח-תקוה משחטה לעופות הפועלת מזה 14 שנה ללא רשיון מטעם השירותים הווטרינריים במשרד החקלאות.

המשחטה פועלת בתנאי תברואה ירודים ביותר ומספקת עופות ללא בדיקה וטרינרית, דבר המהווה סיכון לבריאות הציבור.

כמו כן פועל בעיר בית-מטבחיים עירוני לבהמות, גם הוא ללא רשיון עסק, הרשיון אינו ניתן לו בשל אי-התקנת מערכת ביוק לקליטת השפכים של בית-המטבחיים.

רצוני לשאול:

1. כיצד איננו שמוסדות אלו פועלים ללא רישוי מתאים

מדברי ראש האגף למחלות ממושכות בויקנה במשרד הבריאות, עולה כי בשלוש השנים הבאות תידרשנה כ-4,000 מיטות לאשפוז קשישים, שמחוכן יהיה צורך בעוד כ-1,300 מיטות סיעודיות בישראל.

אודה לשר אם ישיב לי:

1. האם העובדות נכונות?
2. האם כמות המיטות המיועדות כיום לאשפוז קשישים עונה על הצרכים? אם לא — מדוע לא?
3. האם בשנת 1983 מתוכננת פתיחתן של מיטות חדשות נוספות לאשפוז הקשישים? אם כן — כמה?
4. מה הוא הקריטריון שלפיו מחולקות כיום מיטות האשפוז לקשישים ברחבי הארץ? מתי עודכן הקריטריון לאחרונה? האם הוא עונה על הצרכים הקיימים כיום?
5. האם מדריך קצב פתיחת המיטות הנוספות לאשפוז הקשישים את קצב גידולה של אוכלוסייה זו? אם לא — מדוע לא?
6. האם יש מתסור בכוח אדם לטיפול בקשישים (רופאים, כוח אדם סיעודי ופארארופואי)? אם כן — מה הוא שיעור המתסור בכוח אדם ביחס לתקנים הקיימים?
7. האם מתכנן משרדך פיתוחן של מחלקות סיעודיות לקשישים בנוסף על אלה הקיימות בבתי-החולים הכלליים? אם כן — כמה מחלקות כאלה יפתחו בעתיד, והיכן?

שר הבריאות א' שוסטק:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. העובדות הנכונות, אך חלוקת 4,000 המיטות היא לא כמצויין בשאלתך.
2. כמות המיטות לאשפוז קשישים הקיימת כיום אינה עונה על כל הצרכים. הסיבה לכך היא ההזדקנות המהירה של הקהילה.
3. כן. בשנת 1983 מתוכננת להיפתח כ-400 מיטות נוספות לאשפוז קשישים.
4. הקריטריון הוא ג'אוגרפי, לפי ריכוז אוכלוסייה קשישים.
5. לא. בשל חוסר משאבים והעדר כוח אדם מתאים.
6. כן.
7. כן. כמפורט להלן:
— בבתי-החולים תל-השומר, בחלקו הישן — כ-300 מיטות;
— במרכז הרפואי גריאטרי בתי-חולים "שמואל הרופא" — 260 מיטות;
— במרכז הגריאטרי ראשון-לציון — 60 מיטות;
— בבית-החולים "הדסה" ירושלים — 30 מיטות;
— בבית-החולים "עזרת נשים" — 40 מיטות;
— בבית-החולים "הלל יפה" כחדרה — 20 מיטות;
— בבית-האבות "סנהדריה" — 72 מיטות;
— בבית-החולים "דור" כצפת — 16 מיטות;

המשרד לפתוח מיטות נוספות במוסדות ממשלה, במוסדות ציבור ובסקטור הפרטי, בשיתוף עם אש"ל.

3. הטיפול הפיסי והנפשי בחולה הסיעודי נעשה במסגרת משרד הבריאות. משרד העבודה והרווחה מטפל בבעיית הקשישים, העצמאים והתשושים. אין השלטון המקומי משתתף באחזקת חולים אלה או ביצירת מקומות עבודה.

היו"ר מ' כהן-אביב:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת אמנון לין.

אמנון לין (המערך):

המצב באזור חמור מאוד. מהנתונים שהכאת מסתבר שחיפה אינה כלולה ברשימת המקומות שבהם ייתוספו מיטות. כל מה שאני רוצה להציע או מבקש — — —

היו"ר מ' כהן-אביב:

החבר הכנסת אמנון לין? השאלה היא שאלת נוספת ולא הצעה.

אמנון לין (המערך):

האם השר מוכן לבדוק האם יש אפשרות להוסיף גם את חיפה לרשימה, ולהוסיף בה לפחות 200 מיטות?

שר הבריאות א' שוסטק:
אני מוכן לבדוק זאת.

2139. הוצאת צווי ריתוק לנהגי מגידוד-אדם בעת שביתות ועיצומים

חבר הכנסת י' רום שאל את שר הבריאות ביום ד' בשבט התשמ"ג (21 בינואר 1983):
החשמה"ג (21 בינואר 1983):
מצורפת כזה כתבה מעיתון "מעריב" (31 בדצמבר 1982) המדברת בעד עצמה. מתברר כי ב-30 בדצמבר 1982, במהלך העיצומים שהכריזה ההסתדרות, התקשרה האחות הראשית בבית-החולים "יוספטל" כאילת בשעה 08:15 בבוקר לחנות מגידוד-אדם בעיר וביקשה בדחיפות אמבולנס להעברת נפגע מוח לבית-החולים בכאר-שבע.

התורן בתחנת מגידוד-אדם סירב לשלוח אמבולנס בנימוק ש"יש עיצומים", על אף שהובהר לו כי מדובר בפיקוח נפש. בהתערבות כתבת "מעריב" ניהאנו לשגר אמבולנס רק בשעה 10:30 בבקר.

אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. האם יאות השר למנות בודק לפרשה?
 2. אם יתברר שהנאמר בכתבה נכון, האם יורה השר לנקוט צערי עונשין נגד התורן בתחנת מגידוד-אדם?
 3. כלום אין השר סבור כי יש להוציא צווי ריתוק לנהגי מגידוד-אדם בעת שביתות ועיצומים?
- שר הבריאות א' שוסטק:
1. הנושא נבדק.
2. לא ננקטו נגד התורן עצמו צערי עונשין. כי הוא פעל על-פי הוראות נציגות העובדים וההסתדרות הכללית.
3. צווי ריתוק הוצאו למקומות שבהם הכריזו על שביתה. במקומות שבהם הוכרז על עיצומים, שלא כללו טיפול במקרי חירום, לא היה צורך בצווי ריתוק.
2255. פתיחת מחלקות גריאטריות נוספות בבתי-החולים חבר הכנסת א' שפייר שאל את שר הבריאות ביום י"ח בשבט התשמ"ג (1 בפברואר 1983):

1. מה הם כישוריו ותחומי התמחותו של הד"ר חיים סדן, ומה מידת מקצועיותו?

2. מה הם תחומי פעילותו וסמכויותיו כעוזר שר הבריאות?

3. האם הוטלו עליו תפקידים מיוחדים, או ניתנו לו סמכויות מיוחדות בנושא הטיפול בהפסקות היריון, אשר במסגרתם הוא מרכז נתונים על נזקי ההפלות?

4. האם הממצאים שפורסמו על-ידי הד"ר סדן מתבססים על סקרים ומחקרים מדויקים? אם כן —

א. מי הזמין את הסקר ועל-ידי מי נערכים המדגמים?

ב. האם המחקר הסתיים, והאם ממצאיו אושרו לפרסום על-ידי רשות רפואית מוסמכת?

שר הבריאות א' שוסטק:

1. הד"ר סדן הינו בוגר אוניברסיטת קולומביה בארצות-הברית ובעל תואר דוקטור בכלכלה ובמינהל. הוא ייסד וניהל חברה לייעוץ כלכלי וחברתי בווישינגטון; שימש כיועץ לממשלת ארצות-הברית, לאקדמיה הלאומית למדעים בארצות-הברית, למרכז הלאומי למחקר כלכלי בארצות-הברית, ללשכה הלאומית למסחר בארצות-הברית, ללשכת החקשורת הלאומית, לפקולטה למינהל עסקים של אוניברסיטת הרוורד, ללשכת הבנקים של מדינת ניו-יורק, לחברות טלוויזיה ולחברת החשמל, וכן שימש כיועץ למשרד הקליטה ולמשרד החינוך.

שבח וייס (המערך):
למה הוא עוזב את ארצות-הברית?

היו"ר מ' כהן-אביב:
אני מבקש שלא להפריע, זכות שאלה נוספת לשואל.

שר הבריאות א' שוסטק:
האם אתה מתנגד לעלייה?

2. הד"ר סדן הוא בעל משרד ייעוץ, המספק למשרד שירותי ייעוץ בכמה תחומים, בעיקר בתחום הדמוגרפי.

3. על הד"ר סדן הוטל לעקוב אחר ביצוע ההחלטות בנושא ההפלות; לא ניתנו לו כל סמכויות אופרטיביות.

4. לא.

היו"ר מ' כהן-אביב:
רשות שאלה נוספת לחברת הכנסת עדנה סולודר.

עדנה סולודר (המערך):

התרשמתי עד מאוד מכישוריו של הד"ר סדן בתחומי הכלכלה, המינהל וכן הלאה, אני לא כל כך מבטיח כיצד זה מתקשר להפלות. אני רוצה לשאול את שר הבריאות בקשר למסקנות ועדת העבודה והרווחה, שדנה בנושא ההפלות והביעה בפני שר הבריאות מחאה על העסקתו של הד"ר סדן — לפחות כפי שזה התפרסם — כיצעו לנושא זה, מה בדעת שר הבריאות לעשות לאחר מסקנות אלה?

שר הבריאות א' שוסטק:
טרם קיבלתי לידי את המסקנות.

2342' גופים זרים במזון

חבר הכנסת א' שפיזר שאל את שר הבריאות ביום כ"ז בשבט התשמ"ג (10 בפברואר 1983):

— בבית-החולים "לניאדו" בנתניה — 30 מיטות;

— ב"גבעת-השלשה" בפתח-תקווה — 80 מיטות;

— במרכז שבבית-החולים "צהלון" — 70 מיטות;

— בבית-חולים "פלימן" בחיפה — 20 מיטות.

בנוסף על כך יפתחו מיטות גם בסקטור הפרטי, אך אין לנו כרגע אומדן מדויק של מספרן.

2339' מרפאה בכפר עילוט
חבר הכנסת כ' שליטא שאל את שר הבריאות ביום כ"ז בשבט התשמ"ג (10 בפברואר 1983):

הכפר עילוט נמצא ליד העיר נצרת. היישוב מונה 4,000 תושבים. למרות שכ-900 מתושבי הכפר חברים בקופת-חולים הכללית, אין ביישוב מרפאה. השירותים הרפואיים ניתנים כמשורה, ללא התחשבות במספר התושבים המשלמים מס להסתדרות וללא התחשבות במצבה הכללי של האוכלוסייה.

אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. על מי חלה חובת בניית המרפאה?

2. האם משרדך רשאי לחייב את קופת-חולים הכללית לתת יותר שירותים ליישוב?

3. מתי תיכנה מרפאה כזו ומה בדעת משרד הבריאות לעשות לזירוז בנייתה?

4. לפי התקנים הקיימים, מה המספר המינימלי של תושבים הזכאים לכך שיהיו ביישוב שלהם מרפאה, אחות ורופא?

שר הבריאות א' שוסטק:

1. הגוף המבטח — קרי קופת-חולים — חייב לתת שירות במבנה המתאים למטרה זו. ביישובים כפריים היוזמה לבניית מרפאות כאה, בדרך-כלל, מהמועצה המקומית. בתיאום עם קופת-חולים.

2. משרד הבריאות בוחן את היקף השירותים הניתנים על-ידי קופת-חולים הכללית ודורש התאמת השירות לצורכי האוכלוסייה.

3. משרדנו יבדוק את היקף השירותים והצרכים של המקום, ויחליט על דרכי הפעולה המתאימות.

4. לפי חקני קופת-חולים — שהיא הגורם המבטח — ניתן רופא אחד ל-1,800 משפחות ואחות ל-750 נפשות ביישובים הכפריים.

2340' דברי עוזר השר בנושא "הפסקת היריון"
חברת הכנסת ע' סולודר שאלה את שר הבריאות ביום כ"ז בשבט התשמ"ג (10 בפברואר 1983):

בעיהון "מעריב" מ-30 בינואר 1983 נתפרסמו ממצאים שהביא עוזר השר, הד"ר חיים סדן, שלפיהם 40% מהפגות לטיפול בעקרות עברו הפלות. הממצא מתבסס על מחקר מדגמי שנערך ביחידות להפריית מבחנה בבתי-החולים "שיבא" בתל-השומר ו"הדסה" בירושלים.

מאחר שאין זו הפעם הראשונה שעוזר השר פועל בנושא זה רגיש, ומאחר שמדיונים בנושא ההפלות אשר התקיימו לאחרונה בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת עלה, שתפקידו וסמכויותיו של הד"ר סדן — כפי שהוטלו עליו על-ידי שר הבריאות — אינם ברורים, אבקש מהשר להשיב על שאלותי:

1. האם אינפורמציה זו נכונה?
 2. אם לא — מה היא האינפורמציה הנכונה?
 3. אם כן — האם קיבל המפיק-הבמאי אישור מראש לעבודתו זו?
 4. אם לא — מדוע?
 5. אם כן — האם לא חשבו מנהלי הטלוויזיה כי עובדה זו עשויה למנוע יוזמה לשידור אותו אירוע מוסיקלי לצופי הטלוויזיה הישראלית?
 6. האם הפיק המפיק-הבמאי של התוכנית המוסיקליות באורח פרטי את הקונצרט שנערך בברכת השולטן בקיץ האחרון עבור חברה פרטית?
 7. האם הועסקו טכנאים מהטלוויזיה הישראלית כעובדים פרטיים בהפקת הטלוויזיה הזרה כמשך שבוע הוברמן?
 8. אם כן — כמה מהם הועסקו באופן זה?
 9. האם הם קיבלו אישור לכך מראש ממנהל הטלוויזיה?
 10. אם הפיק המפיק-הבמאי של התוכנית המוסיקליות את ההפקה הזרה הפרטית של שבוע הוברמן, אילו צעדים — משמעתיים או אחרים — נקטה או תנקט כלפיו הנהלת רשות השידור?
- תשובת סגנית שר החינוך והתרבות מ' גלוריה-תעסה:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)
- 1 — 2. לא: מדובר באילון גויטיין, שכיום — ולא הפיק — שתי יצירות במסגרת שני קונצרטים שנערכו בשבוע הוברמן.
 3. לא.
 4. בעקבות סכסוך עבודה הורה יועד העובדים בטלוויזיה לחבריו שלא לבקש אישורים. הנושא נמצא בטיפול במישור יחסי העבודה.
 5. אין כל קשר בין הדברים. בשנה שקדמה לשבוע הוברמן היו לפחות ארבע פניות מרשות השידור להנהלת התזמורת הפילהרמונית — מר אבי שושני, מוכ"ל. הרשות קיבלה את התשובה הכאה: "ההפקה הטלוויזיונית נמסרה למפיק אמריקני, והוא יחליט אם לשתף את הטלוויזיה הישראלית בהפקה זו אם לא".
 6. הוא כיום באורח פרטי את הקונצרט שהפקתו עבור הטלוויזיה בוטלה בשל עיצומים של עובדי ההנדה. על-פי בקשת ראש עיריית ירושלים ובהסכמת מנהל הטלוויזיה דאז.
 7. כן.
 8. לא ידוע.
 9. לא.
 10. ראה תשובתי על שאלה 4.

2447. חינוך גופני בבתי-הספר

חברת הכנסת ש' ארבל-אלמוזליני שאלה את שר החינוך והתרבות ביום כ"ב באדר התשמ"ג (7 במרס 1983):
נמסר לי: שבסקר שנערך על כושרם הגופני של המתגייסים לצה"ל התברר, שכושרם הגופני של רוב המתגייסים לקוי כתוצאה מהעדר פעילות מספקת כתחום החינוך הגופני והספורט בבתי-הספר.

באחרונה נודע כי נתגלו קשיים בהשגת הסדר להפעלתה של מערכת סביליות חדשה בנושא הימצאות גופים זרים במזון.

אודה לשר אם ישיב לי:

1. האם העובדה נכונה?
2. מה הן הסיבות לקשיים בהשגת ההסדר כאמור?
3. מה הם הקריטריונים להצטרפות מפעלים להסדר הסביליות כמתוכנן?
4. מה הם התנאים הספציפים להפעלתו של הסדר זה? האם הושג סיכום על תנאים אלה עם שאר משרדי הממשלה הנוגעים בכדור? אם לא — מדוע לא?
5. על-ידי מי יופעל מערך הביקורת במסגרת ההסדר, וכיצד יופעל הלכה למעשה?

תשובת שר הבריאות א' שוסטק:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. העובדה אינה נכונה.
 2. העיכובים שהיו בהשגת ההסדר היו כתנאים שהעמיד משרד המשפטים להפעלת ההסדר, אשר הצריכו שינויים בהיערכות מצד משרד הבריאות.
 3. הקריטריונים הם: קיום מערכת בקרה של המפעלים להבטחת השמירה על ההיגיינה ולהבטחת האיכות וסימון המוצרים בהתאם לכל דין.
 4. התנאים הספציפיים להפעלת ההסדר הם, כאמור, קיום מערכת בקרה מאושרת על-ידי משרד הבריאות אשר תהיה בפיקוח שוטף של המשרד, בהתאם לסמכויות שניתנו לו על-פי החוק.
 5. הקריטריונים והתנאים להסדר הוכנו על-ידי אנשי המקצוע בשירות המזון במשרד הבריאות, בהתאם להמלצות הוועדה הבין-משרדית בראשותו של פרקליט המדינה.
 6. מערך הבקרה יופעל על-ידי משרד הבריאות בהתאם להלים שהוכנו על-ידי שירות המזון במשרד הבריאות.
- היור' מ' כהן-אביב:
חודה רבה לשר הבריאות. אני מזמין את סגנית שר החינוך והתרבות, חברת הכנסת מרים גלוריה-תעסה, להשיב על שש שאלות.
- סגן שר העבודה והרווחה ב"צ רובין:

היור' מ' כהן-אביב:
אני מצטער, אדוני סגן השר, עדיין אינני יודע האם קיבלת את התשובות. בידי יש מכתב האומר, שטרם קיבלת את התשובות. כשתהיה בידי הודעה ממך שיש לך תשובות — אקרא לך.

2160. שבוע הוברמן

חברת הכנסת א' נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום ז' בשבט התשמ"ג (21 בינואר 1983):
על-פי אינפורמציה שנמסרה לי, הפיק מפיק-במאי של התוכנית המוסיקליות בטלוויזיה הישראלית באורח פרטי את כל הקונצרטים של שבוע הוברמן עבור חברה טלוויזיה זרה.
בקשר לכך אבקש לשאול:

4. מערכת התחרויות הקיימת מאפשרת מתן כיסוי לכל תלמיד בענף הספורט שבו הוא מתבלט.

המאמצים הפיסיים והכלכליים הכרוכים בנושא זה מכבידים על בתי הספר להרחיב את הפעילות הספורטיבית בהם מעבר לקיים. מערכת הפיקוח על החינוך הגופני מסייעת תקציבית לבתי הספר המרבים להשתתף בתחרויות. כדי לאפשר את המשך השתתפותם.

5. בשנת הלימודים התשמ"א הוקמו 37 אולמות ספורט. ועדה שהוקמה עליידי שר החינוך והתברות בתחילת השנה מבצעת סקר, שייסע בגיבוש הצעות לבניית אולמות בהתאם לצורכי בתי הספר. הסקר יסייע בגיבוש קריטריונים. בבניית סדר עדיפויות וכמתן אלטרנטיבות לבתי ספר קטנים.

הוועדה, שחסיים עבודתה בקרוב, תגיש תוכנית רב-שנתית לסגירת הפער בבניית אולמות ספורט.

6. בכ" 115 בתי ספר.

היו"ר מ' כהן-אביב:

רשות לשאלה: נוספת לחברת הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

האם סבירה סגנית השר כי במערכת החינוך, כפי שהיא היום, השעות המוקדשות לחינוך הגופני מספיקות כדי לפתח כושר גופני טוב אצל ילדים בכל הגילאים?

סגנית שר החינוך והתברות מ' גלזר-תעסה:
אני חושבת שבכל תחומי הלימוד — לא דווקא בחינוך גופני — אין "מספיק". בתנאים הקיימים — זה מה שניתן לעשות. כאשר יוטב המצב, נרחיב את שעות ההתעמלות, כשם שנוסיף שעות לימוד גם בתחומים אחרים.

2446. קיפוח העיר כתיים עליידי משרד החינוך והתברות חברת הכנסת ש' ארבל-אלמוזלינו שאלה את שר החינוך והתברות ביום כ"ב באדר התשמ"ג (7 במרס 1983):
ראש עיריית כתיים טען במסיבת עיתונאים, שמשרד החינוך והתברות מפלה את עיריית כתיים. לרעה בהשוואה לערים אחרות במדינה. לפי טענת ראש העיר, מערכת החינוך כעיר עומדת בפני קטסטרופה מבחינת המתקנים.

רצוני לשאול:

1. בכמה גדל מספר התלמידים בכתיים בשנים 1980/1981, 1981/1982 ו-1982/1983?

2. בכמה מעריכים שיגדל מספר התלמידים בשנת 1983/1984?

3. בנייתן של כמה כיתות אושרה ב-1982?

4. בנייתן של כמה כיתות אושרה ב-1983?

5. האם שר החינוך והתברות סבור שמספר הכיתות הקיימות יענה על הצרכים, בהתחשב בגידול באוכלוסיית התלמידים בכתיים?

6. האם הוקצו סכומים לבניית אולמות ספורט בבתי הספר בכתיים?

7. אם כן — בנייתם של כמה אולמות ספורט אושרה?

סגנית שר החינוך והתברות מ' גלזר-תעסה:

1. ב-1980/81: 1010; ב-1981/82: 839; ב-1982/83: 1,116.

רצוני לשאול:

1. האם הסקר על כושרם הגופני של המתגייסים לצה"ל הובא לידעתו של שר החינוך והתברות?

2. כמה שעות שבועיות מוקדשות לחינוך גופני בתוכנית הלימודים בבתי הספר היסודיים, בחטיבות הביניים, בבתי הספר העל-יסודיים ובבתי הספר המקצועיים?

3. מה עושה משרדך לעידוד הספורט בבתי הספר לאחר שעות הלימודים?

4. האם יש תוכנית להגדלת מספר השעות לחינוך גופני ולהגברת הפעילות הספורטיבית בבתי הספר?

5. כמה אולמות ספורט תקינים הוקמו בשנים 1981 ו-1982?

6. בכמה בתי ספר על-יסודיים — עיוניים ומקצועיים — אין אולמות ספורט?

סגנית שר החינוך והתברות מ' גלזר-תעסה:

1. לא. משרדנו נערך לקיים בשנת הלימודים התשמ"ד סקר מקיף על כושרם הגופני של התלמידים מכיתות ד' עד י"ב.

2. שיעורי החינוך הגופני שנקבעו כמינימום חובה לבתי הספר:

בבתי הספר הממלכתיים: בכיתה ג' — 2 ש"ש — שעות שבועיות: בכיתות ד' — ה' — 3 ש"ש; מכיתות ו' עד י"ב — 2 ש"ש.

בבתי הספר הממלכתיים-הדתיים: מכיתות ג' עד ו' — 1 ש"ש; מכיתות ז' עד י"ב — 2 ש"ש.

בגני-ילדים ובכיתות א' — ב' צריכים שיעורי החינוך הגופני להינתן עליידי הגננות והמורות הכוללות 4 — 5 פעמים בשבוע, 20 עד 25 דקות בכל פעם, במסגרת 2 השעות השבועיות בכיתות א' — ב' שהן חובה בבתי הספר היסודיים.

מערכת של מדריכים ושל השתלמויות תקופתיות ושנתיות לגננות ולמורות מבטיחה, כי ברוב בתי הספר, בכיתות א' ו'ב, וכן במספר גדול והולך של גני-הילדים, ניתנים שיעורים בחינוך גופני.

מערכת של שיעורי חובה ושל התנסות בהוראה אשר תופעל בבתי-המדרש למורים משנת הלימודים התשמ"ד ואילך תבטיח, כי כל מסיים בית-מדרש יהיה בעל מודעות ויכולת ללמד חינוך גופני בכיתות היסוד.

3. המפקחים על החינוך הגופני מקיימים מערכת נרחבת של תחרויות בענפי הספורט האישיים והקבוצתיים. התחרויות נערכות בשלבים: אזוריות, מחוזיות, ארציות ואף לקראת ייצוג קבוע באליפויות בין-לאומיות ובבתי הספר בחוץ-לארץ.

כממוצע משתתפים בתחרויות השונות כ-40,000 תלמידים מדי שנה. הכנת התלמידים לקראת התחרויות נעשית בחוגי ספורט המופעלים כעזרת הרשויות המקומיות, רשות הספורט והפיקוח על החינוך הגופני.

בשנת הלימודים התשמ"ג השתתף הפיקוח על החינוך הגופני במימון כ-700 חוגי ספורט בבתי הספר.

תרומה נוספת לטיפוח תלמידים המצטיינים בענפי ספורט שונים לקראת השתלבותם כאגודות הספורט היא מסגרת "בתי-ספר לספורט", המופעלים בכ-50 מקומות בארץ, בענפי ספורט שונים.

5. האם משרד החינוך והתרבות. שהזהיר כי אין לסגור את המרכז באור"ה, ייקח על אחריותו את המשך תפעולו של אותו מרכז?

סגנית שר החינוך והתרבות מ' גלוריה-עסה:

1. בהחש"ט — 2,500; בהחש"ס — 7,000; בהחש"א — 11,000; בהחש"ב — 14,000; בהחש"ג — 18,000.

2. בהתאם לפירוט הנ"ל מסתמנת עלייה.

3. במקומות מסוימים ייעשו, כנראה, צמצומים. בהתאם להחלטות צוותי ההיגוי המקומיים של שכונות השיקום. בשלב זה נעשו צמצומים ביהוד ובקריית-שמונה. כפי הנראה ייעשו צמצומים גם בטבריה. בשדרות ובאור"ה. אין עדיין החלטה סופית על כך.

4. פרויקט שיקום השכונות הוא שותף חשוב במימון תוכניות תהיל"ה. באור"ה — צוות ההיגוי המקומי הוא האחראי לתקציב.

5. המחלקה לחינוך מבוגרים במשרדנו מתקצבת זה שנים מרכזי תהיל"ה במקומות שאין מוורמים אליהם כספי שיקום שכונות. תקציב המחלקה מנוצל עד תום. קבלת האחריות לתפעול המרכז באור"ה משמעה יהיה — סגירתו של מרכז אחר.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת עדנה סולודר.

עדנה סולודר (המערך):

אם הבנתי נכון, תוכנית תהיל"ה — שהיו באחריותו של משרד החינוך — היו קיימות עוד לפני תוכנית שיקום השכונות. על אף שפרויקט שיקום השכונות הוא שותף נכבד בהן כיום. כאשר עומדת על הפרק שאלת סגירתו של מרכז תהיל"ה, כמו זה שבאור"ה אשר אתם נאבקים על המשך קיומו, מה מידת היכולת שלכם להשפיע בדרך?

סגנית שר החינוך והתרבות מ' גלוריה-עסה:

לחלק הראשון: ודאי שמת לב, חברת הכנסת סולודר, לכך שבהחש"ט למדו ב"תהיל"ה 2,500 תלמידות ובשנת התשמ"ג — 18,000 תלמידות, שזה גידול פי כמה וכמה. אני מוכרחה להודות מעל כמה זו שיש בעיות בנוגע לתוכנית תהיל"ה. הרשות המקומית וצוות ההיגוי סוברנים לחלוטין בכל הנוגע לתיאום הכספים. הכעיה איננה כספית, אלא היא בעיית הניהול על-ידי הרשות המקומית.

2449. הקרנת חגיגות הקרנבל בכרזיל בטלוויזיה

חבר הכנסת ח' דרומקן שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ"ב באדר התשמ"ג (7 במרס 1983):

ביום כ' באדר התשמ"ג (15 בפברואר 1983) שודרה במהדורת "מבט" בטלוויזיה כתבה על חגיגות הקרנבל בכרזיל. בכתבה נראו נשים עירומות רוקדות, ובין היתר נראה גם גבר הכורע ליד אשה עירומה ומלטף אותה.

אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. האם מראה פוגנוגרפי מסוג זה איננו משחית את נפש העם ובמיוחד את נפש הנוער?

2. האם אין בכך עבירה על סעיף 214 בחוק בדבר פרסום חומר תועבה?

3. האם זו תכליתה של הטלוויזיה הממלכתית?

2. ב"950.

3. ב"1981 — 28; ב"1982 — 20.

4. 45 כיתות (האישור מותנה באפשרויות התקציביות של המשרד).

5. אנו מקווים שתקציב 1983 יאפשר כיסוי המחסור שנוצר בשנה האחרונה.

6-7. במסגרת תוכנית משותפת של משרדנו ומפעל הפיס הוקצבו בשנת 1982 כספים להשלמת בנייתו של אולם קהילתי ליד בית-הספר "מילטון".

היו"ר מ' כהן-אבידב:

רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

האם האישור שניתן יוממש בהקדם?

סגנית שר החינוך והתרבות מ' גלוריה-עסה:

עד כמה שידוע לי — כן. אנחנו יודעים על המצוקה באולמות ספורט. אני מוכרחה לציין שבבתי-ספר מסוימים בכתיים יש כיתות ריקות, אשר בגלל כל מיני שיקולים של הרשות המקומית אינן מאוכלסות. בעוד שבבתי-ספר אחרים יש צפיפות מעל למקובל.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

האם את מציעה להעביר תלמידים לבית-ספר אחר?

סגנית שר החינוך והתרבות מ' גלוריה-עסה:

לא. הייתי מציעה לפתור בעיה בבית-ספר מסוים.

2448. צמצומים בתוכניות תהיל"ה

חברת הכנסת ע' סולודר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום כ"ב באדר התשמ"ג (7 במרס 1983):

לאחרונה נתפרסמו ידיעות על צמצומים במסגרת תהיל"ה בארץ מחוסר תקציבים. ועדת ההיגוי של פרויקט שיקום השכונות באור"ה החליטה לסגור את תהיל"ה במקום. מרכז שלומדות בו 200 נשים מבוגרות. בנימוק שסדרי העדיפויות התקציביים מחייבים הפניית משאבים כראש ובראשונה לחינוך ילדי היישוב, וכי "אין טעם להשקיע בחינוכן של נשים שהן עם רגל אחת כאן ועם הרגל השנייה בבית-העלמין בחולון".

לטענת ראש המועצה המקומית אור"ה, האחריות למימון פרויקט תהיל"ה מוטלת על משרד החינוך והתרבות, שהוא האחראי לנושא החינוך במדינה.

אודה לשר אם ישיב לי:

1. כמה נשים למדו במסגרות תהיל"ה בחמש השנים האחרונות?

2. האם מסתמנת עלייה או ירידה במספר המצטרפות למסגרות אלו מדי שנה?

3. האם נכונות הידיעות על צמצומים במסגרות תהיל"ה ברחבי הארץ? אם כן — מה הן הסיבות לכך (תקציביות או אחרות)?

4. האם פרויקט שיקום השכונות שותף באחריות לביצוע תוכניות תהיל"ה? אם לא — האם יש לו הסמכות להורות על סגירת מרכז תהיל"ה באור"ה?

בעיתונות עולה, כי בשנה האחרונה הסתמנה עלייה משמעותית במספר המשפחות בישראל הנמצאות מתחת לקו העוני.

אודה לשר אם ישיב לי:

1. האם העובדות נכונות?

2. מה הן הסיבות לגידול במספר המשפחות כאמור?

3. כמה משפחות נחלצו מקו העוני בשנה האחרונה? האם מספר זה משיב את רצונו של השר?

4. מתי יוחל כביצוע חוק "משפחות מרוכות ילדים", והאם לדעת השר יביא חוק זה לשיפור מצבן של המשפחות הנמצאות מתחת לקו העוני?

5. אילו פעולות נוספות בדעת המשרד לנקוט עלימנת לטפל בבעיה?

סגן שר העבודה והרווחה ב' צ' רובין:

1. שיעור העוני בקרב אוכלוסיית השכירים בישראל עלה בהדרגה מאז שנת 1976. אחוז המשפחות הנמצאות מתחת לקו העוני, שבארצית 1977 עמד על 2.8% מכלל משפחות השכירים בארץ, עלה לכדי 5.8% בשנת 1980. בשנת 1981 הסתמנה לראשונה מגמה של בלימה בקצב הגידול בתחולת העוני: בשנה זו הגיע מספר המשפחות המוגדרות כעניות לכדי 6% — דהיינו, עלייה של 0.2% בלבד בשנת 1981 בהשוואה לשנה שקדמה לה. יחידה מוזאת: שיטת העדכון המשופרת שהונהגה בינואר 1981 — שלפיה ייעשה עדכון קצבאות הילדים ארבע פעמים בשנה במקום פעמיים, כפי שהיה נהוג עד אז — לא באה עדיין לידי ביטוי מלא בדוח הביטוח הלאומי לשנת 1981. וייתכן שב-1982 התמונה תהיה שונה במקצת.

2. מספר משפחות השכירים שהיו בשנת 1981 מתחת לקו העוני מגיע ל-34,000 — לעומת כ-33,000 בשנת 1980 — וכ-6,600 מהן יש ארבעה ילדים ויותר. הסיבות העיקריות לגידול בתחולת העוני במהלך השנים האחרונות הן שתיים: א. ירידת ערכן הריאלי של קצבאות הילדים. לדוגמה: ב-1975 היה ערך נקודת קצבה כ-5% מהשכר הממוצע, אך עם הנהגת הפורומה כמס הישיר הוא ירד לכדי 2.9% בלבד מהשכר הממוצע בשנת 1981. ב. התרחבות הפערים במערכת השכר במהלך תקופה זו, לרבות שחיקת הרמה של שכר המינימום, שחוקנה חלקית רק בשנת 1980. ביטוי לכך ניתן למצוא בעובדה שגם בניכוי השפעת תשלומי ההעברה (קרי קצבאות הילדים), חל גידול בתחולת העוני בקרב העובדים השכירים במהלך המחצית השנייה של שנות ה-70.

3. אנו מתייחסים בדאגה רבה לגידול בפערים הכלכליים בחברה הישראלית ונעשה כל מאמץ לצמצומם. בשנה האחרונה פעלנו רבות להשלמת התקיקה של שני חוקים, שלעניינת דעתנו יתרמו לצמצום התופעה: האחד — בתחום הבטחת שכר מינימום הוגן לאדם העובד המחזיק מיגיע כפיו, והשני — בתחום שיפור מצבן הכלכלי של משפחות ברוכות ילדים, שהן אחד המקומות העיקריים לעוני בישראל.

4. החוק יבטיח תוספת משמעותית לקצבאותיהן של משפחות אשר להן ארבעה ילדים ויותר, וזאת בצד שורה ארוכה של הטבות בתחום הדיור, החינוך, התחבורה ועוד. החוק ייכנס לתוקף כבר באפריל 1983.

5. בנוסף על חוק משפחות ברוכות ילדים, תושלם בימים אלה חקיקת חוק שכר המינימום, חוק זה יבטיח לכל עובד שכר הוגן שיאפשר לו קיום בכבוד, ויגביר את הרצון המוטיבציה לעבוד. גם המאמצים הרבים שעושה המשרד

4. מה בדעת השר לעשות על-מנת למנוע שידורן של כתבות מסוג זה בעתיד?

5. מי קובע אילו תוכניות ישודרו והאם כתבה זו הובאה בפני הפרורם הקובע?

6. כיצד יבטיח השר שמכשיר רביעוצמה כמו הטלוויזיה ינוצל למטרות ערכיות ולהעלאת רמתה המוסרית של חברתנו ולא להיפך?

סגנית שר החינוך והתרבות מ' גלזרית-עסה:
הכתבה הנדונה היתה כתבה מהקדנבל כריה, ששודרה ברוך תחנות הטלוויזיה בעולם השנה, כמו גם בשנים קודמות.

לית מאן דפליג שיש לחפש דרכים נאותות כיצד לנצל את המכשיר רביעוצמה הזה, הטלוויזיה, למטרות ערכיות.

2451. מחקר בנושא: מי נהנה ממשאבי החינוך חברת הכנסת א' נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום כ"ב באדר התשמ"ג (7 במרס 1983):

ממחקר בנושא: מי נהנה ממשאבי החינוך — שנערך מטעם לשכת המנהל הכללי במשרד החינוך והתרבות בידי החוקרים: דן דיווים, דליה שפרינצק ורנה אוסיון — מסתבר, כי חרף מדיניות ה"אפליה החיובית" של משרד החינוך והתרבות לטובת כתייהספר טעוני הטיפוח, נהנים כתייהספר המבוססים ממשאבים עודפים, בהשוואה לכתייהספר החלשים.

אודה לשר אם ישיב לי:

1. מה הן הסיבות להעדפת כתייהספר המבוססים?
2. אילו מסקנות הסיק המשרד מסקר זה לגבי מדיניותו וסדרי עדיפויותיו?

תשובת סגנית שר החינוך והתרבות מ' גלזרית-עסה:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

המחקר לא העלה כי כתייהספר המבוססים נהנים ממשאבים עודפים בהשוואה לחלשים. המשרד, תומך בכתייהספר טעוני טיפוח, בעיקר בהגדרת מספר שעות, התקן לתלמיד, בהקטנת הצפיפות בכיתות ובסל הטיפוח. בנושאים אלה ההשקעה בתלמיד טעון טיפוח גדולה בהרבה מההשקעה בתלמיד שאינו טעון טיפוח.

בכל תחומי החינוך הגיעו כתייהספר טעוני הטיפוח, הכוללים כתוכנית הרווחה החינוכית, להיקף שירות גדול מזה הקיים בכתייהספר המבוססים, והפעולות נערכות גדל.

גם מהמחקר עולה, כי כתייהספר טעוני הטיפוח — ובפרט אלה הכלולים בתוכנית הרווחה — מועדפים בקבלת קצביים בהשוואה לכתייהספר מבוססים. במקומות שבהם היה ב-1983 פער, הפער הולך ונסגר: במקרים רבים אף השיגו כתייהספר טעוני הטיפוח את כתייהספר המבוססים.

בתחומים המצומצמים שבהם פער זה טרם נסגר, נפעל השנה לסגירתו.

הי"ד מ' כהן-אביב:
תודה לסגנית שר החינוך והתרבות, אני מזמין את סגן שר העבודה והרווחה להשיב על שאלותי.

2099. גידול במספר המשפחות שמתחת לקו העוני
חבר הכנסת א' שפיזר שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ז בטבת התשמ"ג (12 בינואר 1983):
ממחקר שנערך ע"י-די הביטוח הלאומי ושפורסם

סגן שר העבודה והרווחה כ"צ רובין:

עד לפני שנים מספר היתה ישראל מדינה "צעירה". ב-1950 היו הקשישים (גיל 65+) רק 3.9% מכלל האוכלוסייה. בעוד שב-1990 יגיע שיעור הקשישים בכלל האוכלוסייה ל-10%.

מאחר שישראל הפכה למדינה "נורמלית" מבחינת שיעור הקשישים בחברה, על החברה להסתגל להתייחס לקבוצת גיל זו כאל חלק אינטגרלי בה.

1-2. משרד העבודה והרווחה וגופים ציבוריים אחרים משתדלים לשנות התייחסות זו באמצעות פעולות הסברה באמצעי התקשורת, הרצאות וימי עיון.

שנת הקשיש בישראל, המסתיימת בתודש, שימשה מסגרת לפעילות הסברתית ענפה בתחום זה. פעילות זו אורגנה על-ידי רשויות מקומיות, אגודות למען הקשיש, משרדי ממשלה, ארגוני נשים וארגונים ציבוריים שונים. מטרת הפעולות היתה העלאת המודעות הציבורית לבעיות המיוחדות של הקשישים, וקירוב בין קבוצת הגיל השונות.

עם זאת, אין להתעלם מכך שיש צרכים מיוחדים המתעוררים בעיקר אצל קשישים; ולכן חייבת מערכת השירותים — שפיתח משרד העבודה והרווחה עבור אוכלוסייה זו — להיות מושתתת על הגדרה גילית: גיל 60 לאשה ו-65 לגבר, כמוגדר בחוק הביטוח הלאומי.

האפשרות ליהנות ממערכת שירותים זו — הכוללת שירותים אישיים, קהילתיים ופנימייתיים — תהיה על בסיס מבחני נזקקות ומבחני הכנסות.

עידודם של הקשישים להמשיך בחיים פעילים גם לאחר פרישתם מהעבודה, ומתן אפשרות להם לתרום לחיי המדינה והחברה, ישפיעו ללא ספק על שינוי היחס הסטריאוטיפי ל"זקנה" ול"זקנים".

2230. הנזק שבפרישה לגמלאות

חבר הכנסת ש' וייס שאל את שר העבודה והרווחה ביום 21 בינואר 1983:

יותר ויותר מחקרים גירונטולוגיים וסוציולוגיים מצביעים על הנזק הגורם לאנשים מבוגרים — נשים וגברים כאחד — עקב היציאה לגמלאות בגיל קלנדרי מסוים, ידוע לי שגם במוסד לביטוח לאומי הצטבר חומר מחקרי רב בסוגיה זו.

אודה לשר אם ישיב לי:

1. האם משרד העבודה והרווחה מטפל בסוגיה זו?

2. אם כן — מה טיב הטיפול, ומה הן מגמותיו?

סגן שר העבודה והרווחה כ"צ רובין:

קיים חומר מחקרי רב בנושא שהועלה כשאלה, ואין עולה מתוכו מסקנה חד-משמעית. הסדרי גיל החובה לפרישה נקבעים בהסכמים קיבוציים, למעט אלה של עובדי המדינה, ספק אם משרד העבודה והרווחה צריך כיום להיות מעורב בדבר. משרד העבודה והרווחה והמוסד לביטוח לאומי מקיימים רשות לפרישה, אשר בין יתר תפקידיה פועלת בתחום ההכנה לקראת הפרישה, באשר נמצא שהכנה טובה לקראת פרישה מונעת תופעות שליליות. עם זאת, השאלה היא שאלה חשובה, ונראה שביום מן הימים יהיה מקום לקבוע גיל פרישה גמיש ולא נוקשה מבחינה קלנדרית.

השאלה עדיין איננה כזו הדברים העומדים להתבצע, אבל אנו מתכוונים לדין מקיף בה.

לאחרונה בפיתוח מסגרות להשכלה ולהסבת מקצועית נועדו לעודד את הפעילות בשוק העבודה ולהבטיח קיום נאות לאדם המתפרנס מיגיע כפיו.

2102. תחזיות באשר לתאונות עבודה

חבר הכנסת א' שפייר שאל את שר העבודה והרווחה ביום 12 בינואר 1983:

מאומדן שמסר המנהל הכללי של המוסד לביטוח ולגיהות עולה, כי בעשור הקרוב עלולים יותר ממיליון בני אדם במדינת ישראל להיפגע בתאונות עבודה, ולמעלה מ-3,000 איש יקפחו את חייהם בתאונות כאלה.

אודה לשר אם ישיב לי:

1. האם האומדן הנ"ל הגיע לידיעתו של השר?

2. האם הנתונים מקובלים עליו?

3. כמה בני-אדם נפגעים מדי שנה בתאונות עבודה בישראל, ומה שיעור הנזק הכספי הנגרם למשק כתוצאה מכך?

4. האם התחזית הנ"ל מסמנת חמורה או ירידה במספר תאונות העבודה והנפגעים מהן ביחס לעשור האחרון?

5. כיצד נערך משרדו של השר להתמודד עם תחזית זו?

תשובת סגן שר העבודה והרווחה כ"צ רובין:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כן.

2. הנתונים, כפי שהוצגו על-ידי המוסד לביטוח ולגיהות, מבוססים על גידול מסוים בהיקף הפעילות במשק, ועל שיעור נפגעים הווה לזה שהיה בעשור האחרון.

3. נפגעים כ-6% מכלל העובדים במשק, הנזק הכספי שנגרם למשק הישראלי בשנת 1981/82 הוא כ-3 מיליארד שקל, אשר כמיליארד מתוכם הם תשלומי הביטוח הלאומי לנפגעים.

4. התחזית אינה מצביעה על חמורה.

5. הפעולות שניקוט המשרד, להקטנת שיעור הנפגעים בתאונות עבודה יהיו: א. יישום חוקים ותקנות חדשים; החובה להכין תוכנית בטיחות — סעיף 4ד' לחוק ארגון הפיקוח על העבודה, והחובה להעביר והכשרה כנושא בטיחות — סעיף 4ה' ב. הרחבת פעולותיו של המוסד לביטוח ולגיהות בקרב המפעלים וענפי המשק השונים.

2229. הזדקנות האוכלוסייה בישראל

חבר הכנסת ש' וייס שאל את שר העבודה והרווחה ביום 21 בינואר 1983:

תהליך ההזדקנות של אוכלוסיית ישראל הוא מהמיר בעולם, רמת הבריאות, הציבורית ונסיבות אחרות גורמות לכך שהיי הישראלי המצוי ארוכים, והם הולכים ומתארכים.

הגירונטולוגים קובעים, שחרף עובדה זו נוהגת החברה הישראלית להתייחס ל"זקנה" ול"זקנים" בצורה סטריאוטיפית. רוב החקיקה בנושא העבודה, רוב הסידורים החברתיים ורוב המערכות והתח-מערכות הארמינסטריכיות מושפעים מתפיסה סטריאוטיפית זו.

שאלותי הן:

1. האם משרדך מתמודד עם סוגיה זו?

2. אם כן — באילו דרכים ובאיזה קצב?

להרחבת האפשרויות לעבודת חוץ של אסירים במישורים הבאים: א. הקצאת פקידים השמה מיוחדים לטיפול באסירים; ב. סיוע לבתי הסוהר בהצעות לתעסוקת חוץ, דבר שיבטיח מעבר "חלק" יותר למקום העבודה, אם אותו אדם החל לעבוד בו עוד בתקופת מאסרו; ג. חוק עבודה לתועלת המשק, הנדון בין משרדנו לבין משרד המשפטים, יאפשר העסקת אסירים שנדונו למאסר עד תשעה חודשים בעבודה לתועלת המשק; ד. נספק לאסירים ביקושים שעד כה לא היה בידנו לספק להם; ה. אסיר שתקופת מאסרו פחותה משנה, תיכלל תקופת עבודתו לפני כליאתו בחישוב שיעור דמי האכטלה שיקבל, אם יהיה מוכסל בצאתו מן הכלא.

2318. חימום בתיהם של קשישים

חבר הכנסת י' רום שאל את שר העבודה והרווחה ביום י"ח בשבט התשמ"ג (1 בפברואר 1983):
כמדינת ישראל, באזורים המוגדרים כקרים, חיים כ-16,000 קשישים שבתיהם אינם מוסקים כימי החורף, ביניהם כאלה שכתוצאה מהקור מאושפזים בבתי החולים.

רופאים טוענים, כי יום אשפוז של כל קשיש עולה למדינה הרבה יותר מאשר ההשקעה בחימום ביתו.

אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. מדוע לא יוסדר נושא חימום בתיהם של קשישים במסגרת החוק?
2. אילו פעולות נקט משרדך כדי להבטיח הסקת בתיהם של קשישים ככל רחבי המדינה בחורף זה?
3. כמה קשישים אושפזו בבתי החולים כתוצאה מהעדר חימום בביתם?

סגן שר העבודה והרווחה ב"צ רובין:

1. נשקלת אפשרות של תיקוק כנושא במסגרת תקנות ששר העבודה והרווחה רשאי להקין מכוח סעיף 24 לחוק הבטחת הכנסה. אך זאת נעשה רק לאחר שנלמד מהניסיון המצטבר מן הפעולה המבוצעת על ידי משרדנו בחורף זה, ונסיק מסקנות המתאימות לגבי טיבו של ההסדר הרצוי.

2. משרדי הבטיח מענק חימום לכל הקשישים הגרים לבדם והמתקיימים מקצבת זיקנה והמבטחת הכנסה, והמתגוררים באזורים קרים מאוד, האזורים שאותם קבעו בקרים הם: ירושלים, מטה יהודה, מצפה רמון, מבשרת ציון, צפת, המועצה האזורית מרום הגליל, לידעת חבר הכנסת רום, אלה יישובים שמעלות החום הממוצעות בחורפים שם נמוכות יחסית, אם כי יש עוד יישובים קרים בארץ, בעניין זה אנחנו מתעצצים עם משרד האנרגיה, והדבר תלוי גם בכמות המשאבים העומדת לרשותנו.

3. אפשר לומר כמה קשישים אושפזו. קשה מאוד לדעת האם הם אושפזו בגלל הקור או מסיבה אחרת, שהקור היה רק גורם שנתלווה אליה. מכל מקום, אני מקווה שלקראת השנה הבאה נציג מערכת מסודרת, השנה המצאנו פתרונות עקב המצוקה הקשה שנוצרה עקב הקור.

היו"ר מ' סבידור:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת יוסף רום.

יוסף רום (הליכוד):

תודה לסגן השר על התשובה. שאלתי הנוספת: היות שאנחנו יודעים שאחרי הקיץ יבוא החורף הבא, האם אפשר להניח שכל הסיפורים שסגן השר דיבר עליהם יופעלו לפני

היו"ר מ' כהן-אביב:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (המרצ):

האם לא עלה בדעתכם לערוך ניסיון כלשהו בסוג זה של פעילויות, המבוססות על הכנון לטווח ארוך? אני אומר את זה על רקע הרפורמה בחינוך, שיתכן שלו נוסחה במשך עשר או חמש-עשרה שנים, היו נמנעות שגיאות רבות בעתיד, זאת שאלתי והצעת.

סגן שר העבודה והרווחה ב"צ רובין:

אני מקבל את השאלה: כלומר — במסגרת אותם דיונים עקב השינויים התחיקתיים, המחשבה הכללית היא שיש צורך לשנות, לחלק מן העובדים, הגזירה לפרוש לגמלאות בגיל קלנדרי מסוים היא גזירה שאין הם יכולים לעמוד בה והיא בבחינת עינוי, בעוד שלאחרים היא בגדר של משאלת לב ומשאלת נפש. אחד הרעיונות שהועלו הוא לאפשר גמישות בגיל הפרישה, תוך התיעצות עם כל עובד ועובד.

ההצעה של חבר הכנסת שבח וייס לבנות קבוצת מבחן ולנסות ולהתנסות עליה במשך שנים אחדות תעמוד לנגד עינינו. אני מקבל אותה.

2314. שיקום אסירים משוחררים

חבר הכנסת א' שפייר שאל את שר העבודה והרווחה ביום י"ח בשבט התשמ"ג (1 בפברואר 1983):
מסקר שערך משרד העבודה והרווחה עולה, כי בשנתיים האחרונות (1980 — 1982) חלה עלייה בשעור של 24% במספר העבריינים המבוגרים שהופנו על ידי בתי המשפט לטיפולם של קציני מבחן.

אודה לשר אם ישיב לי:

1. האם העובדות נכונות?
2. האם משרדך ערוך לטיפול בנושא? אם כן — כיצד?
3. כיצד נערך המשרד לטיפול בשיקום אסירים משוחררים?
4. כיצד בדעת המשרד לפעול להגברת הסיוע בתעסוקה, כדיור ובשילובם של אסירים משוחררים כחברה, נוכח העדר שיתוף פעולה מצד הרשויות העירוניות והממלכתיות בנושא זה?

תשובת סגן שר העבודה והרווחה ב' צ' רובין:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. סך כל המופנים על ידי בתי המשפט לטיפולם של קציני מבחן עלה ב-17.9%.
2. על אף הקיצוצים בכוח אדם, נערך המשרד שלא לפגוע ביכולתו של שירות המבחן למבוגרים לכצע את המשימות המוטלות עליו על ידי החוק.

3. הכנסת אישרה חוק להקמת רשות לשיקום האסיר. הקמת הרשות — שתתחיל לפעול מ-1 באפריל 1984 — יש בה משום ניסיון ראשון לתת תשובה ממלכתית על בעיה שהזנתה במשך שנים, כביצוע החוק יטלו חלק חשוב ביותר שירות המבחן למבוגרים, שירותי התעסוקה — ובכללם ההכשרה המקצועית — והלשכות לשירותים חברתיים.

4. במועצת הרשות ייוצגו כל הגופים הממשלתיים, הציבוריים והוולונטריים שיוכלו לתרום לשיקום האסיר, ובכללם גם הרשויות המקומיות. שירותי התעסוקה פועל

שושנה ארבל-אלמחלינו (המערך):

אדוני סגן השר, ממצפה-דמון חייבים להסיע את התלמידים למפת"נים שבסביבה. המרחקים הם עצומים, ולכן חייבת להיות הסעה מאורגנת: שכן, משום שאין תחבורה ציבורית סדירה במקום, אין תלמיד היכול להגיע למפת"ן ככתורת עצמו. הדבר הזה מחייב את הרשות המקומית בהוצאות כספיות. על-פי הסכם, קיבלה הרשות המקומית אתחייבות מכס שהסכומים האלה יוחזרו לה. שאלתי: מדוע אינכם מקיימים את ההתחייבות שלכם ואינכם מעבירים את הכספים בזמן?

סגן שר העבודה והרווחה ב"צ רובין:

אני סבור שאין ממלאים את ההתחייבות רק בגלל קשיים טכניים ולא בגלל קשיים מהותיים. אנחנו מכירים את המצוקה ואת הקשיים של ממצפה-דמון, הנובעים מריחוקה. ממרכזי אוכלוסין אחרים.

מכל מקום, אודה לעמוד בכל התחייבות שנחנו.

2409. הערכות כאשר להתמודדות עם עלייה באבטלה

הבר הכנסת א' שפיזר שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ז בשבט התשמ"ג (10 בפברואר 1983):

בהרצאה שנשא בפני הסגל הבכיר של שירות התעסוקה אמר המשנה לנגיד בנק ישראל, בן השאר, כי צפוי גידול של כ-3% באבטלה בשנת 1983, וכי בסך-הכול יגיע אחוז המובטלים בשנה זו לכשמונה אחוזים מכלל כוח העבודה במשק.

אודה לשר אם ישיב לי:

1. האם הערכה זו מקובלת על השר?
2. האם נערך שירות התעסוקה להתמודדות עם העלייה הצפויה בשיעור המובטלים כאמור? אם כן — כיצד?
3. האם יש הערכות במשרד העבודה והרווחה כאשר לגידול באבטלה באזורי פיתוח בכלל ובאזור הצפון בפרט? אם כן — מה הן וכיצד בדעת המשרד לטפל במשתמע מהן?
4. האם בדעת השר לפעול להרחבת ולשינוי של מבני התעסוקה במקומות שבהם אחוז האבטלה גבוה כדי להתאים לתכונותיהם של דורשי העבודה? אם כן — כיצד?

תשובת סגן שר העבודה והרווחה ב"צ רובין:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לאחרונה הוגש על-ידי משרד האוצר, הרשות לתאום כלכלי ובנק ישראל מסמך "התקציב הלאומי", המסמך מפרט את היעדים הכלכליים לשנת 1983, וכיניהם ההשלכות שיהיו לכן על הפעילות המשקית בכלל ועל שוק העבודה בפרט.

על-פי אומדני התקציב הלאומי יגיע בשנת 1983 השיעור החזוי של הבלתי מועסקים לכ-5% מכוח העבודה האזרחי, והוא יהיה קצת יותר גבוה משיעור האבטלה שהיה בשנת 1982. כל זאת בהנחה שיתגשמו במלואם היעדים הכלכליים כפי שפורטו במסמך התקציב הלאומי, והערכה מדויקת זו מקובלת יותר.

2. לא רק לקראת שנה חדשה, כי אם במשך כל השנה כולה ערך שירות התעסוקה לקראת אפשרות היווצרותם של כוסי אבטלה, וזאת על-ידי תחלופת עובדים, עבודות זמניות ועונתיות ותעסוקות חדשות.

3. לא.

תחילת החורף הבא, ושלא נגיע למצב שהיה קיים במשך כמה שנים, שבו רק לאחר גל הקור הראשון והשני ניגשו לפתור את הבעיה?

סגן שר העבודה והרווחה ב"צ רובין:

חבר הכנסת יוסף רום, אם לשפוט לפי מידת ההשתנות של החורף הזה, אני חושב שהחורף הזה ידביק את החורף הבא. מכל מקום, אנחנו ערוכים לכך שבשנה הבאה עלינו לטובה, בתחילה העונה המוגדרת כחורף, כבר יהיו תקנות והסדרים הקבועים בתקנות.

2319. הוצאות הסעת תלמידים למפת"נים

חברת הכנסת ש' ארבל-אלמחלינו שאלה את שר העבודה והרווחה ביום י"ח כשבט התשמ"ג (1 בפברואר 1983):
בביקור שערכה ועדת הפנים ואיכות הסביבה במצפה-דמון ב-16 בינואר 1983, נמסר לה על הקשיים הכרוכים בהעברת כספים לכיסוי הוצאות הסעתם של תלמידים למפת"נים.

איי-תשלום ההוצאות הוא למעמסה על הרשות המקומית, שאין לה כספים המיועדים לצורך זה.

כשל חשיבות קיומה של המסגרת בשביל ילדים אלה והחשיבות שבהמשך קיומו של המפעל, אבקש ממכבודו להשיב לי:

1. מה מספר הילדים הלומדים במפת"נים?
2. בכמה מתכננות הוצאות הסעתם של תלמידים למפת"נים?
3. מה הן הסיבות לכך שכספים אלה אינם מועברים לרשויות המקומיות?
4. המוכן כבודו לפעול לקביעת הסדר שיאפשר העברה סדירה של הכספים הדרושים לכיסוי הוצאות הסעת התלמידים?

סגן שר העבודה והרווחה ב"צ רובין:

1. מספר הילדים הלומדים במפת"נים הוא כ-700 נערים ונערות.

2. ההוצאות הכרוכות בהסעות תלמידים למפת"נים מגיעות לכ-3.5 מיליון שקלים במחירי תקציב 1982/83.

3. לרשויות מקומיות שבהן קיימים מפת"נים מועברים כאופן שוטף כספים עבור אחזקת התיכונים, ובכלל זה גם הנסיעות. העריף האחזקה כולל מרכיב גבוה בממוצע עבור הסעות חניכים — היינו, החשבון אצלנו הוא חשבון כולל: לא לפי ארוחה, הסעה ולימוד, אלא שקלול של כל המרכיבים כולם.

4. ההסדר הוא כדלהלן: חניכים הנוסעים בתחבורה ציבורית מקבלים מהמפת"ן כרטיס נסיעה הלוך ושוב. כרשויות שאין בהן מפת"נים ושיש מהן הסעה מאורגנת של החניכים למפת"ן סמוך, מוחזרים הכספים לרשות המקומית לאחר הגשת הדיווח על-ידיה. קיימת נכונות מצדנו לממן הסעות מאורגנות של חניכים מהסביבה הקרובה למפת"ן, במידה שיש צורך בכך.

היו"ר מ' סכידור:

רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת שושנה ארבל-אלמחלינו.

לכך שבשירות התעסוקה יהיה מישור שיוכל ליעץ לנזקקים. כדי שידעו מה זכויותיהם ומה הם השירותים והלשכות שהם יכולים להיעזר בהם.

סגן שר העבודה והרווחה ב"צ רובין:

אינני רוצה להטיל דופי באותם צעירים. המקרים שהגיעו לידיעתי מגיעים ללשכת התעסוקה מתוך רצון לקבל אישור של "בלתי ניתן ליישום" כדי לקבל דמי אבטלה. אם צעיר כזה בא, אנחנו משתדלים להטיף לו ולהסביר לו כמה חשובה רכישת מקצוע. אם הוא אכן יבוא מחוץ מגמה זו, יעמדו לרשותו כל השירותים שלנו. אני מקבל את ההצעה, ואבקש ממנהלת שירות התעסוקה להנחות את הלשכות השונות להוסיף דברי הסבר ושכנוע לאוכלוסייה הזאת.

2412. עובד סוציאלי לדיר-אל-אסד

חברת הכנסת ש' אדל-אלמוזלינו שאלה את שר העבודה והרווחה ביום כ"ז בשבט התשמ"ג (10 בפברואר 1983):

בביקורי בדיר-אל-אסד מסר לי ראש המועצה המקומית על הקשיים ועל העומס המוטל על העובד הסוציאלי המועסק בחצי משרה בכפרים דיר-אל-אסד ובענה, אשר אוכלוסייתם מונה כ-8,000 נפש. נמסר לי עליידי ראש המועצה כי חצי המשרה קרועה, וכי העובד הסוציאלי יעבוד רק יום אחד בשבוע בשני הכפרים.

בהתחשב בגודל האוכלוסייה של שני הכפרים, ונוכח העובדה שעבודתו של העובד הסוציאלי כרוכה גם בביקורי בית בטיפול בכעיות רבות של המשפחות הזקוקות לכך, רצוני לשאול:

1. האם האינפורמציה שנמסרה לי על קיצוצים בחצי המשרה של העובד הסוציאלי היא נכונה?

2. אם כן — מה הן הסיבות לכך?

3. האם קיימים קריטריונים שלפיהם נקבע החקן לעובד סוציאלי?

4. אם כן — מה הם הקריטריונים?

5. האם אוכלוסייה המונה 8,000 נפש יכולה להסתפק בעובד סוציאלי הבא למקום דק יום אחד בשבוע?

6. האם מוכן ככדור לשקול החזרת המצב לקדמותו, ולהבטיח לפחות המשך העסקתו של העובד הסוציאלי בחצי משרה?

סגן שר העבודה והרווחה ב' צ' רובין:

1-2. האינפורמציה על הקיצוצים בביקור משרתו של העובד הסוציאלי אינה נכונה. על שני הכפרים אחראי באופן ישיר עובד סוציאלי. הנמצא במקומות אלה לפי החלוקה הבאה: יום כ' — חצי יום בדיר-אל-אסד וחצי יום בענה; יום ג' — כל היום בדיר-אל-אסד; יום ד' — כל היום בענה; יום ו' — העובד נמצא במשרדי הלשכה המקובצת, ויום זה מוקדש לקבוצה אדמיניסטרטיבית הקשורה בשני כפרים אלה.

דרך הקבוצה בלשכה המקובצת, האחראית לכ-30 כפרים, מתבססת על כך שהעובדים נמצאים ימים שלמים בכפרים לצורך קבלת קהל וביקורי בית, ואילו יום שיש מיועד לעבודה במשרדי הלשכה בעכו לצורך סידורים שונים הקשורים בפעילות העובד במקומות עצמם.

מכאן שהיקף משרתו של העובד הסוציאלי האחראי לשני כפרים אלה היא ארבעה ימי עבודה בשבוע, אשר בשלושה מהם הוא נמצא במקומות עצמם.

4. שינוי במבנה התעסוקה מושפע משיורה של גורמים. שהחשוב ביניהם הוא היקף ההשקעות המוטלות במסגרת החוק לעידוד השקעות הון ומגוון. על נושא זה ממונה שר התעשייה והמסחר. משרד העבודה והרווחה פועל באמצעות ההכשרה המקצועית להתאמת כוח אדם מיומן לסוג ההשקעות שיבוצעו בעתיד והדרושות למשק. בדרך כלל מועסק כוח אדם זה במשק בכל מקום ובכל זמן.

2410. זכויותיהם של צעירים ששוחררו מצה"ל עקב בעיות בריאות

חבר הכנסת י' רום שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ז בשבט התשמ"ג (10 בפברואר 1983):

יש צעירים רבים ששוחררו משירות בצה"ל עקב ליקויים בבריאותם. הם נתקלים בקשיים בהשגת עבודה, ודלתות לשכונת התעסוקה הממשלתיות סגורות בפניהם. כמו כן, הם נתקלים בקשיים גם בכל הקשור לשירותי רווחה. כמו קופת-חולים וכו'.

אבקש מכבודו להשיב לי:

איזו הגנה מקבלים אותם אנשים ששוחררו משירות בצה"ל עקב בעיות בריאות בכל הקשור בהשגת עבודה ושאר שירותי רווחה?

סגן שר העבודה והרווחה ב"צ רובין:

צעיר המשוחרר מצה"ל מסיבות רפואיות יכול להיעזר בשירותים הבאים: —

1. שירות התעסוקה פתוח לפניו בכל הנוגע להשגת עבודה.

2. במקרה של נכות הוא זכאי לגמלה על-פי חוק ביטוח נכות.

3. במידה שאין לו מקורות קיום, הוא זכאי לגמלה על-פי חוק הבטחת הכנסה.

4. אם הוא זכאי לגמלה על-פי חוק הבטחת הכנסה או חוק ביטוח נכות, הוא זכאי גם לביטוח רפואי מן המוסד לביטוח לאומי.

5. במקרה הצורך יכול אדם כזה לפנות לשירותי השיקום של משרד העבודה והרווחה, המוכנים לסייע לו בתהליכי שיקום מקצועי. בשיתוף עם יועצי התעסוקה של שירות התעסוקה.

6. צעיר כנ"ל, הזקוק לעזרה בתחומים נוספים, יכול לפנות למחלקת השירותים חברתיים באזור מגוריו ולהסתייע בשירותיה בהתאם לצורכיו. אני מוסיף פה שירות חשוב — אולי החשוב ככולם — שלא ציינו אותו אבל טוב שישתייעו בו: השירות של האגף להכשרה מקצועית. בדרך כלל הצעירים הללו אינם מוצאים את מקומם בשל כך שהם חסרים מיומנות מקצועית. אם אדם כזה יפנה לאגף להכשרה מקצועית במשרדנו — לסניפיו השונים — הוא יוכל לרכוש מקצוע ולהתפרנס ככבוד.

היו"ר מ' סבירור:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת יוסף רום.

יוסף רום (הליכוד):

שמחתי לשמוע על כל הגופים המטפלים בצעירים. פנו אלי כמה צעירים — כוונתי לנכים שאינם יכולים לשרת בצה"ל — אשר פנו לשירות התעסוקה אבל לא קיבלו את העזרה והייעוץ המתאימים. אולי משרד העבודה והרווחה צריך לדאוג

2414. ממצאי סקר חברתי שערכה האגודה למען ערביי יפו חברת הכנסת ש' ארבל-אלמוזלינו שאלה את שר העבודה והרווחה ביום כ"ז בשבט התשמ"ג (10 בפברואר 1983): רצוני לשאול את כבודו:

1. האם ממצאי הסקר החברתי-שערכה האגודה למען ערביי יפו הובאו לידיעתו של משרד-העבודה והרווחה?
2. אילו פעולות נעשות עליהי משרדכם כדי לאחר נערים שאינם עובדים ואינם לומדים?
3. מה מספר הנערים הערכים העובדים ולומדים בבית-הספר לחניכות ביפו?
4. מה מספר הנערים מבין ערביי יפו העובדים, אך אינם לומדים?
5. מה מספר הנערים שאינם עובדים ואינם לומדים?

6. האם ידוע למפקחים על חוק עבודת הנוער על העסקת נערים בניגוד לחוק זה?

7. אם כן — האם ננקטו צעדים נגד אלה המעסיקים נערים שלא עלי-החוק?

סגן שר העבודה והרווחה ב"צ רובין:

1-2. מאז 1982 מקיים משרד העבודה והרווחה בית-ספר לחניכים ביפו. לאחרונה פנו אלינו נציגי ארגונים שונים המטפלים בערביי יפו בבקשה להעביר את בית-הספר משרות כן-צב" 5 ביפו לאזור המגורים של האוכלוסייה הערבית שם.

במשך שנת 1982 ניהלו משרדנו ורשת "עמל" משאומתן עם עיריית תל-אביב בבקשה להעמיד לרשותנו מבנה מתאים באזור מגוריהם של בני המיעוטים ביפו, ואכן, בסוף חודש אוקטובר 1982 הועמד לרשותנו בית-ספר גדול המתאים לפעולה המתוכננת. בית-הספר פועל מאז אוקטובר 1982 בבית-ספר אוזרי לחניכים לנוער ערבי. בנוסף על נערי יפו מגיעים לבית-הספר נערים מבני המיעוטים מאזור רמלה ולוד.

3. בבית-הספר האזורי לומדים 60 תלמידים מיפו במגמות נגרות, מסגרות, מכונאות רכב, חשמל רכב, עוזרות לגננות ותפירה.

נערים ערבים מיפו והסביבה לומדים גם בבית-ספר לחניכים יהודים, שכן אנתנו מדינה אחת והם מתקבלים שם ברצון. בבית-ספר לחניכים "אורט" — יד-שפירא לומדים בהתשמ"ג 33 תלמידים. בבית-ספר לחניכים "משלב" לומדות 10 תלמידות מיפו. מהנחתונים דלעיל מסתבר שמספר הנערים הערבים העובדים ולומדים בבית-ספר לחניכים הינו 108. כמו כן לומדים כ-150 תלמידים בבית-הספר "עמל", שבו פועל צוות טיפולי מקצועי באופן יסודי ומעמיק.

4. לא ידוע.

5. בחודש אוגוסט 1982 נערך סקר עליידי קצין הביקור הסדיר של בית-הספר על-מנת לבדוק את הפוטנציאל של הנוער הערבי בשנתונים הבלבטיים: היינו — גילאי 14 — 18. בסך נמצאו 150 נערים שאינם לומדים בבית-ספר-תיכוניים, עיוניים או מקצועיים.

6-7. לצערנו, התשובה כאופן כללי היא חיובית. כיום, בכל מקרה שהבדורים מגיעים לידיעת הפיקוח ננקטים צעדים משפטיים כחוק.

3-4. לכלי כפר או יישוב הנמצא באחריות הלשכה המקצועית יש עובד סוציאלי אחד אשר יש לו אחריות ישירה וכוללת עליו. מספר ימי העבודה באותו יישוב נקבע עלי-פי שני קריטריונים: היקף הצרכים ומהותם, ומצבת כוח האדם העומדת לרשות הלשכה המקצועית.

5. לצערנו, קיימת כיום הגבלה על הוספת כוח אדם לשירות הממשלתי. פרישת הכוח המקצועי הקיים כיום באזור נעשית בהתאם להגבלה זו.

כמידה שיתאפשר לקבל תוספת כוח אדם, דיר-אל-אסד ובענה יצטרכו תוספת של שני עובדים: עובדת לנעדרות במצוקה ועובד לנוער מנותק. שני התחומים אלו דורשים כיום תגבור בכוח אדם מקצועי. בנוסף על העבודה הכוללת של העובד הסוציאלי העובד היום בשטח.

2413. איהבת משרד החינוך והתרבות בלימודים במוסד "אונים"

חברת הכנסת ש' ארבל-אלמוזלינו שאלה את שר העבודה והרווחה ביום כ"ז בשבט התשמ"ג (10 בפברואר 1983): בכיקורי במרכז לחינוך המקצועי הקדם-צבאי "אונים" נמסר לי עליידי מנהל המוסד, כי משרד החינוך והתרבות אינו מכיר בלימודים העיוניים בבית-הספר הקדם-צבאיים, על אף שמשך הלימודים הוא שנתיים. התלמיד מסיים כבעל מקצוע מורשה בתחום המקצועי, אך משרד החינוך והתרבות אינו מוכן להכיר בלימודים העיוניים, ודבר זה מונע מן התלמידים להתקבל לעבודה שבה נדרשת השכלה של 10 שנות לימוד.

נוכח החשיבות שבשילובם של נערים אלה במקצועות שלמדו ובעבודה מתאימה שבה נדרשת השכלה של 10 שנות לימודים, רצוני לשאול את כבודו:

1. מדוע קיימת אפליה כלפי נערים אלה בהשוואה לנערים הלימודים במוסד של משרד החינוך והתרבות?
2. מדוע אין משרד החינוך והתרבות מוכן להכיר בשתי שנות הלימוד במוסד "אונים"?
3. המוכן כבודו לפעול לכך שמשרד החינוך והתרבות ייתן את הכרתו ללימודים במוסד זה?

סגן שר העבודה והרווחה ב"צ רובין:

1. המידע שבידי חברת הכנסת ארבל-אלמוזלינו בדבר הכרה בשנות לימוד הוא נכון.

2-3. כלל לא מדובר על אפליה, שכן קיימים מסלולים מקבילים — אך לא בהכרח, חופפים — של חינוך. קידום והכשרה.

אין דומה הכשרתו של בעל מקצוע וקידומו המקצועי בצבא להכשרה הניתנת עליידי משרד החינוך: ולכן אין מדובר, בהכרח, במסלול חופף עם משרד החינוך והתרבות. אלא במסלולים מקבילים, שכל אחד מהם מיועד לצרכים אחרים.

4. בעקבות דוח "ועדת אלדר" — הוועדה לאלטרנטיבות חינוכיות וטיפוליות לבני נוער שמחוץ למסגרות הלימוד וההכשרה — הוקמה לאחרונה ועדה המטפלת בהכרה הדדית של כל אחד מהמשרדים בתעודות של משנה. קיימת הסכמה עקרונית של מנכ"ל משרד החינוך והתרבות ומנכ"ל משרד העבודה והרווחה לקבלת עיקרי המלצותיה של ועדה זו, כך שפתרון בעיה זו כבר נראה באופק.

5. להערכת, אין נתונים אמינים שניתן להצביע עליהם כוודאות. מבדיקות וסקרים שערך האגף בעבר אני מעריכים את האוכלוסייה הנדונה בכ-7,000 נערים ונערות. בהשוואה לנתון שנהגו להביאו בעבר — 20,000 נערים ונערות. אני חושב שהמספר 20,000 היה מוגזם מאוד, ומדובר בערך בשליש מזה.

6. מספר הקבוצות משתנה כמשך השנה בהתאם לצרכים ולאזורים שונגזו מכחינת העבודה. להערכת, מספר הקבוצות הקיימות כיום מתקרב למספר הדרוש בתנאי התעסוקה הנוכחיים. לו עמד לרשותנו תקציב נוסף בסך 5 — 7 מיליוני שקל לשנה, ניתן היה לפתוח בהדרגה כ-15 קבוצות עבודה נוספות.

7 — 8. כדי להגדיל את מספר הנערים והנערות השוהים במסגרת קבוצות העבודה כ-10% יש צורך, כאמור, ב-5 — 7 מיליוני שקל נוספים. אני רואה מקום לדחות את הטענה שמספר הנערים הוקטן עקב הקטנת מספר המדריכים. מספר הנערים גדל, אבל מספר המדריכים אולי לא גדל, כאשר הקבוצות נעשו יותר מאוכלסות.

היו"ר מ' סבידור:
רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת שושנה ארבלי-אלמזלינו.

שושנה ארבלי-אלמזלינו (המערך):
האם במסגרת התקציב של שנת 1983/84 יש מגמה להגדיל את מספר הקבוצות?

סגן שר העבודה והרווחה כ"צ רובין:
הסיכום שלנו עם אגף התקציבים הוא, שכנושא של הכשרה מקצועית וקבוצות עבודה לא יחסר כסף. הם גילו נכונות ללכת לקראתנו במידה שנודקק לכספים, ובהתאם לזה הוריתי לאנשי האגף להכשרה מקצועית להיענות לכל צורך אמיתי שישנו: לא לבזבזו כסף, אבל להיענות לכל צורך אמיתי. עד כדי תריגה מתקציבים: משום שכספנו של דבר, הנושא הוא חשוב לחברה, חשוב למשק.

2417. תעסוקתם של בוגרי בתי-ספר מקצועיים
חבר הכנסת ש' וייס שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ז בשבט התשמ"ג (10 בפברואר 1983):
בוגרים רבים של בתי-ספר מקצועיים אינם פונים לעבודה בתחום המקצוע שאותו למדו.

אודה לשר אם ישיב על שאלותי:
1. מה הוא היקף "הנשירה המקצועית" הזאת?
2. באילו מקצועות היא מתרחשת?
3. מה בדעת מערכת החינוך המקצועי לעשות לשנייה המגמות הללו?

סגן שר העבודה והרווחה כ"צ רובין:
לצער, לא נערך במשרד שום מחקר מקיף בנושא. מאחר שענייני בתי-הספר המקצועיים מטופלים ישירות על-ידי משרד החינוך והתכנון, דומני ששם מתרכז יותר מידע מאשר אצלנו. החלוקה בינינו היא, שאנחנו מטפלים במרכזים להכשרה מקצועית, ואילו בתי-הספר המקצועיים הארבע-שנתיים היומיים הם בפיקוחו של משרד החינוך והוא שמנהל מעקב אחריהם.

היו"ר מ' סבידור:
רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת שבה וייס.

היו"ר מ' סבידור:
רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת שושנה ארבלי-אלמזלינו.

שושנה ארבלי-אלמזלינו (המערך):
האם יש מספיק מפקחים מטעם משרד העבודה והרווחה המפקחים על חוק עבודת הגורע ומחילים אותו הלכה למעשה?

סגן שר העבודה והרווחה כ"צ רובין:
לצער, התשובה היא שלילית. אין לנו די מפקחים, לא לחוק עבודת הגורע ולא לחוקים אחרים שאנחנו אמורים לפקח על החלתם. אנחנו משתדלים לעשות כדירות מקדמיות ולעבוד כשירות פיקוח רופפות יותר, שכן בשל מיעוט כוח האדם העומד לרשותנו, אין לנו אפשרות לקיים פיקוח נוקשה.

שושנה ארבלי-אלמזלינו (המערך):
חבל מאוד.

2415. קבוצת עבודה לנוער שאינו עובד ואינו לומד
חברת הכנסת ש' ארבלי-אלמזלינו שאלה את שר העבודה והרווחה ביום כ"ז בשבט התשמ"ג (10 בפברואר 1983):
נמסר לי על-ידי מדריכי קבוצות נוער שאינו עובד ואינו לומד, שבחודשים האחרונים הוקטן מספר המדריכים המטפלים בנוער זה. כתוצאה מכך קטן מספר קבוצות העבודה, וכתוצאה מכך קטן גם מספר הנערים הכלולים במסגרת זו.

רצוני לשאול:

1. כמה קבוצות עבודה היו בסוף שנת 1981?
2. כמה קבוצות עבודה נמצאו בטיפולו של משרד העבודה בסוף 1982?
3. כמה נערים נמצאו במסגרת זו בסוף 1981?
4. כמה נערים נמצאו במסגרת זו בסוף 1982?
5. האם יש אומדן של מספר הנערים שאינם עובדים ואינם לומדים?

6. אם כן — בכמה מסתכם מספרם כ-1982?
7. האם שר העבודה והרווחה סבור שמספר הנערים המטופלים בקבוצות עבודה עונה על הצרכים?
8. אם לא — אילו אמצעים עומד כבודו לנקוט כדי להגדיל את מספר קבוצות העבודה ואת מספר הנערים הנקלטים במסגרת זו?

סגן שר העבודה והרווחה כ"צ רובין:
1 — 4. יש כאן מערכת גדולה של נתונים, ואני אציין רק את העיקריים שבהם: מספר קבוצות העבודה המרוכזות (בסיסי צה"ל, בתי-חולים ומוסדות), בסוף שנת 1981 היה 91: מספר הלומדים בהן — 1,226. בסוף שנת 1982 מספר הקבוצות היה 102 ומספר הלומדים — 1,365. היינו, יש גידול של עוד כ-10% — 12%. מספר קבוצות העבודה בתעשייה (במפעלים), בסוף שנת 1981 היה 58. ובהן 951 לומדים: בסוף שנת 1982 — 52 קבוצות, 961 לומדים. כלומר — מספר הלומדים גדל ומספר הקבוצות קטן, צופנו אותם יותר. סך-הכול: בסוף שנת 1981 היו 149 קבוצות ובהן 2,177 לומדים; בסוף שנת 1982 היו 154 קבוצות שבהן למדו 2,326 לומדים. סך-הכול מספר הקבוצות גדל כ-6%, ומספר הנערים/ות הלומדים בהן — כ-149%. בתחום קבוצות העבודה בתעשייה — במפעלים — נעשה מאמץ מיוחד לצמצם את מספר הקבוצות, תוך העלאת המספר הממוצע של תלמידים בקבוצה ל-14, כדי לחסוך כסף.

מהתלמידים הם ממשפחות שבהן שלושה ילדים ויותר, מצבן הסוציאלי קשה והן במצוקה חברתית וכלכלית.

בשיחה שקיימתי עם מנהל המרכז נמסר לי, כי בגלל קיצוצים בתקציב ירד מספר התלמידים בשנת 1982 ל-260, לעומת 340 ב-1980. כמו כן נמסר לי שגם השנה ניתנו הוראות לצמצם כיתות ומגמות, ובחזור שהגיע למוסד נאמר להם, שהשתתפות הממשלה בתקציב המוסד תרד ב-100% עקב קיצוצים. מטעם זה נמנע המוסד מלקבל נערים שהופנו אליו.

נוכח התפקיד החשוב שממלא מוסד זה בהקניית מקצוע לנערים שנשרו ממערכת החינוך הפורמלית ובשילובם עם חוסם הלימודים במסגרת השונות של צה"ל, ונוכח העובדה שהמסגרת הזאת נותנת לתלמידים תחושה של בית חם ויד מטפחת, והיא מסגרת שבלעדיה היו נערים אלה מסתובבים ברחובות ואולי גם מהדרדרים לפשע. רצוני לשאול את כבודו:

1. מה הסכום שהוקצב למוסד "אוניס" לשנת התקציב 1983/84?

2. האם התקציב קוצץ בהשוואה לתקציב של השנה הקודמת? אם כן — בכמה?

3. מה הן הסיבות לקיצוץ בסעיף זה?

4. האם לא ניתנת במסגרת התקציב עדיפות לפנימיות ולמוסדות הקולטים נוער מצוקה?

5. האם מוכן כבודו לשקול מחדש את הקיצוצים בתקציב המיועד למוסד "אוניס" ולמנוע אותם, כדי לאפשר קליטת נערים וקיום פעולות במוסד זה כמתוכנן של השנה שעברה?

סגן שר העבודה והרווחה ב"צ רובין:

1. התקציב למוסד "אוניס" לשנת 1983/84 ייקבע בדיון בין הנהלת "משען" לבין הנהלת האגף להכשרה מקצועית. על בסיס המשכיות הפעולות שנעשו בשנת 1982/83 ובהתחשב בצרכים החדשים שיהיו בשנת 1983/84.

2-3. על-פי החלטת מנכ"ל משרד העבודה והרווחה מראשית ינואר 1983, ולאור השינויים בתקצוב המדיניות הממשלתית, ישתתף משרדנו בעלות כלל המוסדות הקשורים כאגף להכשרה מקצועית בשיעור של 50% מהתקציב המאושר.

אנחנו דרשנו מעורבות יותר גדולה של הגופים המנהלים, והשתתפות שלהם ב-100% בתקציב, זוהי השתתפות סמלית, אבל מבחינתנו היא מצטברת לסכום גדול, בעוד שבבילם היא יותר מבחינת הפגנת שותפות ונשיאה בעול. השתתפות זו היא גם קריאה לחיסכון נוסף מצדם.

היו"ר מ' סבירון:

רשות לשאלה נוספת, לחברת הכנסת ארכליאלמולינו.

שושנה ארכליאלמולינו (המערך):

בהתחשב באוכלוסיית התלמידים המיוחדת, הלומדת במוסד "אוניס", בהתחשב בפעילות המיוחדת הנעשית למען הנערים האלה, שאחרת היו נזקקים לחיוב ולא היו ממשכים את לימודיהם בשום מסגרת פורמלית אחרת, האם לא ניתן לעשות מאמצים מיוחדים להגדיל את התקציב — ולא להסתמך על התקציב של השנה שעברה, שהוא מקוצץ בהשוואה לשנתיים הקודמות: שהרי לא ייתכן לקחת את התקציב של השנה שעברה, שהוא עצמו היה מצומצם, כבסיס — ולחזור לתקציב הריאלי שניתן בשנים קודמות, כדי לאפשר הפעלה תקינה של המוסד?

שבח וייס (המערך):

האם אתם מגבירים את ניצול מאגר המדענים המצטבר באוניברסיטאות ישראל בכיוון של מחקר שימושי — מה שנעשה, למשל, בצה"ל ואולי גם במשרדי ממשלה אחרים? כוונתי לקשרים קבועים עם החוגים לחינוך, לעבודה סוציאלית וכן הלאה, כדי שתהיה אפשרות של הפריה הדדית: שאתם חסייעו במימון והם ינפיקו לכם מחקרים שיקדמו את עבודתכם.

סגן שר העבודה והרווחה ב"צ רובין:

אנחנו מקיימים מערכת ענפה מאוד של קשרים עם כל המוסדות להשכלה גבוהה בישראל, גם מתוך רצון להישען על המחקרים הנערכים שם, וגם מתוך רצון להזין אותם כמחקרים ישימים הדרושים למערכת המשק. אנחנו מקיימים קשרים ענפים כאלה עם הטכניון, עם אוניברסיטת תל-אביב, עם האוניברסיטה העברית בירושלים, עם אוניברסיטת בר-אילן ועם האוניברסיטה בבאר-שבע. אנחנו מקיימים אתם גם מערכת קשרים מסועפת נוספת מסוג אחר, בכך שאנו מכשירים טכנאים והנדסאים תחת חסותם. מבחינה זו אנחנו משתדלים להיות מעוגנים בצורכי העם בישראל ומשתדלים לגרוור את האוניברסיטאות להשתית את עצמן על צורכי המשק, ולא לרחף בעולם אקדמי שכולו טוב.

2418. טיפול נמרץ למושבים במצוקה

חבר הכנסת ש' וייס שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ז בשבט התשמ"ג (10 בפברואר 1983):

לא מכבר נערכה במשרד העבודה והרווחה פגישה, שבה נדון המשבר הקשה הפוקד כ-60 מושבים שהוגדרו "מושבי מצוקה". בפגישה הוחלט להעניק טיפול נמרץ למושבים אלה.

אודה לשר אם ישיב לי:

1. מה הוחלט — בפרוטרוט — כאותה פגישה?

2. באיזה שלב ביצעו נמצאות החלטות אלה?

סגן שר העבודה והרווחה ב"צ רובין:

1-2. שר העבודה והרווחה הוא השר הממונה מטעם הממשלה על האיגוד השיתופי, ובמסגרת משרדו פועל רשם האגודות השיתופיות. הממונה על ביצוע הוראות פקודת האגודות השיתופיות.

מושבי העובדים רשומים כאגודות שיתופיות. חלק ממושבים אלה נתונים במצוקה שאינה בהכרח מצוקה משקית, כי אם קשיים הנובעים מניהול לקוי של האגודה במושב, העדר תפקוד נאות של הוועד, אי-ניצול גורמי ייעוץ, אי-מתן שירותים מוניציפליים לחבר הבוחר, אי-עמידה בהתחייבויות האגודה לכנקים ולארגונים אזוריים, ועוד סיבות כהנה וכהנה.

בפגישה האמורה נדון מצבם של מושבים אלה, והחלפו דעות בין נציגי התנועות המושביות והמוסדות המיישבים-על-הצעים שיש לנקוט לפתרון הבעיות האמורות, לרבות הדרכים למניעת פירוק מושבים אלה. תנועות המושבים התחייבו להגיש הצעות לפגישה שנייה, שתיערך בזמן הקרוב ביותר.

2419. קיצוץ בתקציב המרכז לחינוך מקצועי קדם-צבאי "אוניס"

חברת הכנסת ש' ארכליאלמולינו שאלה את שר העבודה והרווחה ביום כ"ז בשבט התשמ"ג (10 בפברואר 1983):

ביום ראשון, 30 בינואר 1983, ביקרתי במרכז לחינוך מקצועי קדם-צבאי "אוניס" שבכפר-סבא. במרכז זה לומדים כ-300 תלמידים מכל חלקי הארץ: מעירות הפיתוח, ממושבים ומשכונות. כ-90% הם בנים לאבות יוצאי אסיה ואפריקה, 94%

ב"צ רובין (תמ"ו):

קודם כול חשוב, שתלמיד ירכוש כלים כאלה — גם אם עליו להתאמץ לשם כך. לאלה מבין התלמידים הבאים ממשפחות שמצוקה בהן באמת חמורה, ושברור שהם אינם יכולים בשום אופן לעמוד בזה, ניתן מלגה או עזרה אחרת. אני מוכן שידברו את זה. יש כללים, יש הנחיות. איננו נותנים לתלמיד לנשור מהמערכת בגלל מצוקה כספית. כאשר לרכישת הכלים — אם אומנם מדובר בכמה תלמידים ששקשה להם מאוד לרכוש את כלים, ואם הנהלת בית-הספר משוכנעת שנעשוי-כל הדייקות הדרושות, נעזור להם על-ידי מלגה מתאימה.

2421. הגנת שכר הסטודנטים

חבר הכנסת ש' וייס שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ז בשבט התשמ"ג (10 בפברואר 1983):
כ־70,000 סטודנטים לומדים במוסדות השכלה בישראל, ורובם ככולם עובדים לעת מצוא. חלקם נאלצים לעבוד בזמן לימודיהם, בשל מצבם הכלכלי.

בכל הנוגע לשכר הסטודנטים ולזכויותיהם כעובדים קיימות נוסחאות שונות ומגוונות, ואין כל אחידות.

אודה לשר אם ישיב לי:

1. האם מודע המשרד לנוקם הנגרמים לסטודנטים בשל העדר כללים מחייבים לטיפול בקשת רחבה של בעיות?
2. אם כן — מה בדעתו לעשות לשינוי המצב?

סגן שר העבודה והרווחה ב"צ רובין:

1 — 2. התופעה אינה מוכרת, שכן הכללים הכספיים המוסכמים בחוק חלים גם על סטודנטים, וכדיהם אף היכולת לממש את הזכויות על-ידי הגשת תביעות לבית-הדין האזורי לעבודה.

כוונתי בעיקר לזכויות היסוד של עובדים שנקבעו בחוק, כגון: חופשת מנוחה, ימי מחלה, הזכות לקבל שכר במועד והכנסת מינימום.

עד כה לא הגיעו למשרדי תלונות בנושא זה. עם זאת, משרדי המחלקה ליחסי עבודה בערים הראשיות עומדים לרשות המעוניינים בעצה ובהכוונה, וחזקה על הסטודנטים שיידיעו אלי-בן לנצל את הזכויות כחוק.

היו"ר מ' סבידור:
רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (המערך):

האם לא שקלת — בשיתוף פעולה עם האוניברסיטאות — לשלב, בשנחונם שהם מפיצים לסטודנטים דף מידע על זכויות הסטודנט?

סגן שר העבודה והרווחה ב"צ רובין:
נהיה מוכנים לשקול זאת.

שבח וייס (המערך):

מדובר בכ־70,000 איש.

סגן שר העבודה והרווחה ב"צ רובין:
נהיה מוכנים לשקול זאת.

היו"ר מ' סבידור:

תודה לסגן שר העבודה והרווחה. אני מזמין את סגן שר החוץ להשיב על שאלותי.

2148. ביטול מכרז על-ידי המצרים

חברת הכנסת ש' ארבל-אלמוזלינו שאלה את שר החוץ ביום ד' בשבט התשמ"ג (21 בינואר 1983):

סגן שר העבודה והרווחה ב"צ רובין:

קשה לי להאמין שאפשר לחזור לתקציב הריאלי של שנים קודמות. כאשר בשלוש השנים האחרונות נתון תקציב משרדנו לקיצוצים חוזרים ונשנים.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

אבל אפשר לקבוע סדרי עדיפויות.

סגן שר העבודה והרווחה ב"צ רובין:

אני מוכן לחזור ולבדוק את שאלת מוסד "אוניס" בהתאם לסדרי העדיפויות שלנו, ואם אומנם ננקטו שם פעולות ההתירעלות הדרושות, ננהג אחו לפנים משרת הדין. אך באופן כללי נעטרך להחזיק בכלל שקבענו.

2420. פטור מן החובה לרכוש כלי עבודה בקורס לטכנות במוסד "אוניס"

חברת הכנסת ש' ארבל-אלמוזלינו שאלה את שר העבודה והרווחה ביום כ"ז בשבט התשמ"ג (10 בפברואר 1983):
בביקור שערכתי במרכז לחינוך מקצועי קדם-צבאי "אוניס" בכפר-סבא, נמסר לי שהתלמידים הלומדים טכנות נדרשים, עם כניסתם לקורס, לקנות כלי עבודה אישיים במלעלה מ־2,000 שקל.

נוכח החשיבות המרובה שבהפניית נערים למקצוע הטכנות, לנוכח העובדה שאין יותר מדי מועמדים לקורס הזה ובהתחשב במצבם הסוציאלי של נערים אלה, רצוני לשאול:

1. האם האינפורמציה שנמסרה לי נכונה?

2. אם כן — האם מוכן כבודו לבדוק את הנושא, במגמה לקבוע קריטריונים, אשר ישתחררו נערים ממשפחות במצוקה מחובת התשלום?

סגן שר העבודה והרווחה ב"צ רובין:

1 — 2. יש להבחין בין שני סוגים כלים: 1. כלי עבודה אישיים של המגמה; 2. כלי עבודה אישיים של התלמיד. את הכלים של המגמה — ובכלל זה סכינים — מקבל התלמיד כהשאלה; הוא עובד בהם, והם משמשים אותו לכל צורכי תובנית הלימודים.

כאשר כללים האישיים, מדריכי המגמה מדגישים בפני התלמידים — כבעלי מקצוע בעתיד — שיש חשיבות לכלים אישיים אשר בעל המקצוע נושא עמו לכל מקום. את הסכינים האלה, שהם הכלים האישיים, התלמיד רוכש מכספו.

אני רוצה להדגיש כי אי-רכישת הסכינים אין בה כדי למנוע את השתלבות התלמיד בעבודת המגמה. יתירה מזאת: אם בשל מצבו הסוציאלי-אקונומי של תלמיד אנו נדרשים לסייע לו ברכישת כלים אישיים, אנתנו מוצאים את הסיכור הגאות לכך. ואין תלמיד במגמה המקופה בשל כך; זאת כאשר אנתנו נוכחים לדעת שהקושי הוא אמיתי ושהמצוקה של התלמיד היא מצוקה אמיתית. לא ניתן לשום תלמיד לנשור מפני שאין לו כסף לרכוש כלים אישיים כאלה.

היו"ר מ' סבידור:

רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת ארבל-אלמוזלינו.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

אדוני סגן השר, אני ביקרתי במקום ושוחחתי גם עם התלמידים. רובם ככולם ממשפחות מעוטות הכנסה, ממשפחות מצוקה. אין להם 20,000 לירות — או 2,000 שקל — כדי לקנות את הצידור הדרוש, אפילו אם זה ציוד אישי. נשאלת השאלה, מה עושים עם תלמידים כאלה? האם לא צריך לנהוג בהם לפנים משרת הדין?

לו שהיתה כאן אי-הבנה, ולא — חלילה — ולזול מצרו של אדם כלשהו בכנסת.

2150. פרסומים על מכירת נשק לארגנטינה

חבר הכנסת מ' ברזוהר שאל את שר החוץ ביום י"ח בשבט התשמ"ג (21 בינואר 1983):
העיתון Aerospace Weekly, הודיע שישראל מכרה לארגנטינה 22 מטוסי "נשר" לשיקום צבאה. מאיהך גיסקא. מזכירים מקורות שונים את הצהרתך, כי לא דנת עם מנהיגי ארגנטינה על מכירת נשק.

רצוני לשאול את כבודך:

1. האם הידיעה על מכירת 22 מטוסים נכונה?
2. אם לא אתה דנת עם ממשלת ארגנטינה על אספקת מטוסים, מי דן צמה?
3. האם ייתכן שמישהו מלכך בממשלה מנהל מגעים ביטחוניים עם ארגנטינה?
4. אם כן — מי זה?

5. האם אינך סבור שמעורבותו של שר הביטחון בארגנטינה, בהגדרתו ובמשאומתן עם לכונן פוגע במעמדו של משרד החוץ?

סגן שר החוץ י' בן-מאיר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

אין ישראל נזהגת לאשר או להכחיש ידיעות המתפרסמות בעולם בדבר ייצוא ביטחוני שלה. כלל זה חל גם על דרכי השיווק ועל ההתייעצויות או השיקולים הכרוכים בכך. כמצוין בשאלתך, שר החוץ אכן הצהיר שלא דן עם ממשלת ארגנטינה בעניין אספקת מטוסים, וכמובן שהצהרה זו תואמת את המציאות.

2231. הדיווח על ביקורם של שר החוץ ושר הביטחון בזאיר חברת הכנסת א' נמיר שאלה את שר החוץ ביום י"ח בשבט התשמ"ג (1 בפברואר 1983):

נמסר לי, כי במשלחת שר החוץ לזאיר לא הועמדו לרשות אנשי התקשורת, שהוזמנו עלי ידי השר והתלוו אליו, הכלים הדרושים לדיווח ארצה. כמו כן, לא ניתנה לאותם מלווים כל הדרכה והכוונה על השימוש באמצעי התקשורת המקומיים כדי לדווח ארצה.

לעומת זאת, בביקורו של שר הביטחון בזאיר התלוו אליו טכנאי קשר ועמם צוות מיוחד, שאפשר לכתבים הצבאיים שהוזמנו עלי ידי השר והתלוו אליו לדווח ארצה באמצעות הקוונים הצבאיים של המשלחת. הדיווח הועבר למשרד הביטחון, דרכו, לגלג צה"ל ומשם לאמצעי התקשורת בארץ.

בקשר לכך, אודה, לכבודך, אם ישיב לי:

1. האם אינפורמציה זו נכונה?
2. אם לא — מה היא האינפורמציה, הנוכחית?
3. אם כן — מה היא הסיבה לשוני המהותי בין הכלים שהועמדו לרשות הכתבים שהוזמנו, לסקר את ביקורי שני השרים הנ"ל בזאיר?

תשובת סגן שר החוץ י' בן-מאיר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. האינפורמציה אינה נכונה.

בעיתונות פורסם, שהמצרים ביטלו מכרז לאספקת דשנים בסכום של 4 מיליוני דולר, שבו זכה המפעל החיפני "דשנים וחומרים כימיים".

רצוני לשאול את כבודך:

1. האם הפרסום בעיתונות תואם את המציאות?
2. אם כן — האם ניתן הסבר לביטול המכרז?
3. האם ביטול המכרז הוא ביטוי לקיפאון בנורמליזציה בין שתי המדינות?

סגן שר החוץ י' בן-מאיר:

1. באופן כללי תואם הפרסום את המציאות, החברה לדשנים ולכימיקלים הגישה הצעה, ולא זכתה במכרז.
2. לא. יש לציין כי כמקובל במכרזים ציבוריים — ולא רק במצרים — אין מוטלת על החברה החובה להסביר את החלטתה.

3. עוד לפני ההתפתחויות שחלו בתודשים האחרונים ביחסים בין שתי המדינות, הכענו בפני גורמים מצריים את אכזבתנו מהקשיים שבהם נתקלו חברות ישראליות בכל הקשור לסחר עם הסקטור הציבורי ולמכרזים במצרים. לכן, למרות שאין לייתם בוודאות את מה שאירע ל"דשנים" למצב היחסים הנוכחי, ייתכן שניתן לראות כמה שקרה ביטוי למצב הכללי השורר כרגע בסחר בין שתי המדינות.

כידוע, התקיים לפני שבוע מפגש בענייני סחר בין מצרים לישראל, ובמפגש זה נדונה בהרחבה גם שאלת המכרזים ושאלת הסחר שלנו עם הסקטור הציבורי, שהוא דומיננטי במצרים. נצפה לראות את התוצאות.

שושנה ארבל-אלמוזלני (המערך):

נקווה.

סגן שר החוץ י' בן-מאיר:

חברת הכנסת ארבל-אלמוזלני מסכימה אתי שנצפה ביחד.

שושנה ארבל-אלמוזלני (המערך):

אמרו: נקווה.

סגן שר החוץ י' בן-מאיר:

נקווה ונצפה ביחד.

היו"ר מ' סנידור:

אבקש את סגן שר החוץ להשיב על שאלתך מס' 2150 של חבר הכנסת מ'כאל ברזוהר. הוא איננו באולם, ולכן אבקש להעביר את השאלתך לפרוטוקול.

סגן שר החוץ י' בן-מאיר:

אודני הושבראש, אני מעביר את השאלה לפרוטוקול. אני רק מבקש, ברשותך, להעיר בהזדמנות זו, שלצערי קתה אתמול תקלה: השארתי אתמול הודעה במזכירות הכנסת שלא אוכל להשיב על שאלותך בשעה ארבע, מסיבה הידועה גם ליושב ראש קתה. תקלה — אינני יודע איפה היא קתה — ובטעות נקראתי לענות, על אף שלמיטב ידיעתי לא הייתי אמור להיות באולם. חבר הכנסת ברזוהר — בלי לבדוק ובלא-שאל, והוא היום אפילו איננו נמצא כאן כדי לשמוע את התשובה — מצא לנכון לתקוף אותי, ולעשות מזה עניין גדול, כאילו מי יודע מה קורה. אני מבקש בהזדמנות זו להביע את צערי על אי-ההבנה, ועל כך שחבר הכנסת, הנכבד מצא לנכון לעשות מזה רעש כזה גדול, במקום לערוך בדיקה קטנה שהיתה מראה

אותם מסמכים שנגזזו כבר פורסמו ברבים בעבר, בספרים ובמחקרים אקדמיים.

אודה לשר אם ישיב על שאלותי:

1. מה הוא השיקול שעמד מאחורי החלטת אנשי משרד החוץ להוציא את המסמכים מחיקי המחלקה המדינית של הסוכנות היהודית?

2. האם יש במסמכים אלה כדי לסכן את ביטחונה של מדינת ישראל?

3. כיצד קורה שמסמכים, שהיו פומביים במשך שנים רבות, הפכו פתאום חסויים?

4. האם המסמכים שהוצאו מחיקי המחלקה המדינית של הסוכנות עשויים להיות מיוחדים למקומם? אם כן — מתי?

5. מי נתן את ההוראה להוציא את המסמכים הנ"ל מהתיקים הללו?

תשובת סגן שר החוץ י' בן-מאיר:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרד החוץ רשאי — בתחומים הקשורים לתפקידו — למנוע חשיפת חומר ממלכתי, אם חשיפתו של חומר כזה צריכה עלולה לגרום נזק לביטחון המדינה או לקשרי החוץ שלה, או להיות סיכון כלכלי מוצדק לאנשים שסייעו לעם ישראל במאבקו הלאומי, או למשפחותיהם.

2. במסמכים שהוצאו מחיקי המחלקה המדינית של הסוכנות מצוי מידע העלול להסב נזק, כמוסבר לעיל.

3. אינני יכול לאמת את דברי בעל השאלה, כאילו המסמכים שבהם מדובר היו חשופים לידעת הציבור במשך שנים רבות. הארכיון הציוני החזיר את העיון בתיקים אלה רק לאדם אחד או שניים שקיבלו הסכמה מפורשת לעיון בחומר הזה, ואילו לתיקים מסוימים לא החזיר הארכיון הציוני שום גישה, אם אומנם פורסם משהו מן החומר החסוי, כטענת בעל השאלה. היה זה מעשה שנעשה שלא כשורה, ויש להצטער על כך ולקוות שלא נגרם נזק; ומכל מקום, חייבים להקטין סכנת נזק אפשרי בעתיד.

4. המסמכים שהוצאו מחיקי המחלקה המדינית של הסוכנות, כולם או מקצתם, עשויים לחזור למקומם המקורי בתיקי הסוכנות, במידה שהומן החולף ישנה את הנסיבות ואת השיקולים הנוגעים לעניין. הנושא נמצא בעיון חוזר מזמן לזמן.

5. ההוראה להוציא את המסמכים הנדונים מחיקי המחלקה המדינית של הסוכנות ניתנה כהלכה, בסמכותו של העורך הבכיר שהיה ממונה על הנושא.

2264. שכר המנויות המשרות את הריפולומטים במשאיותן עם לבנון

חבר הכנסת א' נחמיאס שאל את שר החוץ ביום י"ח בשבט התשמ"ג (1 בפברואר 1983):

בעיתון "דבר" מיום 25 בינואר 1983 פורסם, כי משרד החוץ שוכר מדי יום חמישי שתי מוניות, שעליהן מצוירים סמלי משרד החירות, המגיעות מחיפה כדי להסיע את משלחות המשאיות מנחת המסוקים ועד לבית-המלון בקריית שמונה ומשם לאולם הישיבות במתנ"ס ובחזרה, מרחק כולל של 20 ק"מ.

שכרה של מונית הבאה מחיפה הוא 250 דולר ביום, ונהגי המוניות מבליים את מרבית זמנם בחברת העיתונאים.

2. העובדה היא, שלרשות שר החוץ הועמדו אותם אמצעים הטכניים.

3. ביקור שר החוץ בואדי היה קצר יותר מביקורו של שר הביטחון, ועד שהטכנאים הצליחו להתגבר על הקשיים המיוחדים לואיר — נגמר הביקור.

הניסיון המר שנרכש בזמן ביקור שר החוץ אפשר את יישומן של כמה מסקנות טכניות, והדבר בא לידי ביטוי בעת ביקור שר הביטחון בארץ זו, ואפשר שידור מידי של סיקור הביקור.

2232. יישומה בשטח לבנון של האמנה בדבר הגנה על אזרחים חבר הכנסת א' רובינשטיין שאל את שר החוץ ביום י"ח בשבט התשמ"ג (1 בפברואר 1983):

ישראל חתמה על אמנת ג'נבה הרביעית משנת 1949 בדבר הגנה על אזרחים בזמן מלחמה ואשררה אותה.

אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. האם ממשלת ישראל מכירה בתחולתה של האמנה, או חלק ממנה, בשטחי לבנון הנמצאים בשליטתנו?

2. אם כן — מה הם האמצעים שנקטה הממשלה כדי להפעיל את הוראות האמנה הלכה למעשה?

3. אם לא — מה הם הנימוקים לכך?

תשובת סגן שר החוץ י' בן-מאיר:

(נקראה לבקשת סגן שר החוץ י' בן-מאיר)

1. ישראל הודיעה בראשית מערכת "שלום הגליל" כי תחיל את הוראות אמנת ג'נבה הרביעית בדבר הגנת אזרחים בימי מלחמה על האוכלוסייה בשטחים שבהם מצוי צה"ל, עם זאת יש להדגיש, כי ישראל אינה רואה עצמה ככוח כובש בלבנון. ההתערבות הצבאית בלבנון במערכת "שלום הגליל" נעשתה נגד המחבלים, שעשו במדינה זו כבתוך שלהם והפכו לבסיס לפעילותם הנפשעת; היא לא כוונה נגד ממשלת לבנון ועמה, ומטרתה לא הייתה כיבוש שטחים בלבנון. לפיכך גם לא הוקם בלבנון ממשל צבאי ישראלי, על כל המשתמע מכך. הוראותיה של האמנה מוחלות אפוא על בסיס הומניטרי.

2. ארגון "הצלב האדום" הבין-לאומי פועל בכל השטחים בלבנון שבהם מדובר, והוא זוכה לסיוע ולשיתוף פעולה מצד צה"ל. לחיילי צה"ל ניתנו הנחיות באשר ליחס לאוכלוסייה האזרחית, והנחיות אלה משקפות את הוראותיה ההומניטריות של האמנה.

ברצוני להוסיף, שבדואר ידוע לשואל הנכבד שבמסגרת מבצע "שלום הגליל" סיכנו חיילי צה"ל רבים את חייהם — ובמקרים רבים אף מסרו את נפשם — כדי למנוע אבדות בנפש או פגיעות באזרחים, וכדאי שלא לשכוח עובדה זו.

2263. גניית מסמכים מהארכיון הציוני

חבר הכנסת א' נחמיאס שאל את שר החוץ ביום י"ח בשבט התשמ"ג (1 בפברואר 1983):

תיקי המחלקה המדינית של הסוכנות היהודית פתוחים למחקר מזה שנים רבות. לאחרונה גילו חוקרים, כי מסמכים מסוימים הקשורים בפגישות עם המלך עבדאללה, וכן נירות עמדה של ראשי האגף הערכי בסוכנות היהודית לגבי המצב בקרב ערביי ישראל וארצות ערב, הוצאו מהתיקים. נודע לי, כי המסמכים הוצאו לפני כשנה: בשעה שהתיקים הועברו לגנן המדינה לצורך פרסום ספר תעודות ובחורות מתקופת המאבק על הקמת המדינה — נובמבר 1947 — 1948 — קראו אנשי משרד החוץ את המסמכים שבתיקים, והחליטו לגנוז אותם.

1. ישראל מתנגדת עקרונית לגירוש המונים מכל מקום שהוא.

2. לא.

3. בשלב זה אין בידינו הכלים או האפשרויות למתן עזרה או סיוע של ממש.

4. הפרטים והנתונים שהגיעו לידינו עד כה אינם מדויקים. בכל מקרה, הנתונים המשווערים כיום הם בין כמה מאות אלפים לשני מיליונים.

היו"ר מ' סבידור:

תודה לסגן שר החוץ. אני מזמין את סגן שר הבינוי והשיכון להשיב על 17 שאלות.

2047. התקרית בכפר שלם

חבר הכנסת י' גיל שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ו בטבת התשמ"ג (12 בינואר 1983):

בידיעה שהופיעה בעיתון "מעריב" ביום ב' 27 בדצמבר 1982, אתה מצוטט כמי שאמר, בין השאר, כי "פינוי אזרחים ממקומות מסוג זה הוא דבר מסוכן ביותר, אשר דורש גם הרכה סובלנות וגם מימון".

אני רואה בדברים אלה — אם תאשר את נכונותם — סתירה מינה וביה של הטיעון המרכזי שהשמעת לאחרונה, ואשר אף מצא את כיטויו בדברי חשוכתך על הצעה דחופה לסדרהיים, בעניין השכונות לעומת ההתנחלויות.

אני מבקש לשאול את כבודו:

1. האם הידיעה הזו נכונה?

2. אם הנושא דורש מימון, כיצד זה אינך רואה את הקשר שבין ההשקעה ביהודה ובשומרון לבין העדר משאבים להשקיע בשכונות?

3. לנוכח מצוקת הדיור הבולטת בשכונות, האם יש סיכוי כי תביא להעמדת משאבים משמעותיים לחיסול בעיות הנוכחות ממצוקה זו?

תשובה סגן שר הבינוי והשיכון מ' קצב:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הידיעה הנוכחת כנף השאלתה היא נכונה.

2. ברור כי כל פעולה דורשת משאבי אנוש ומשאבים כספיים, ולכן היא באה בהכרח על חשבון פעולה אחרת.

3. משרדנו קבע קריטריונים סוציאליים וכלכליים לפינוי משפחות מדיו ארצי בכל רחבי הארץ, וגם במרחב תל-אביב. התנאים הסוציאליים קובעים את מידת הסיוע שלו זכאית המשפחה, והקריטריונים הכלכליים נקבעים לפי הזכות על הקרקע ולפי הסטטוס של הייזר: האם הוא בעלי הדירה, האם הוא גר בשכירות וכדומה.

4. בשנים האחרונות פונו כ-1,000 משפחות מדי שנה, וזכו לפתרון דיור נאות. פינויים אלה כבוצעו משום שהצלחנו להגיע להסדר עם המשפחות המתפנות.

תקציב הפינויים מעולם לא היה מגבילה אפקטיבית לפינוי משפחה, אם ניתן היה להגיע להסכם עם אותה משפחה. המגבלות נבעו, כדרך כלל, מאי-הסכמה בין הצדדים. למשל — כאשר המשפחה דרשה דירה מעבר לגורמות המקובלות במשרד, או הכרה כחוקה על שטחים, וכיוצא בזה. לכן, אין תקציב הפינויים מושפע מפעילות הממשלה ביהודה ובשומרון.

אודה לשר אם ישיב על שאלותי:

1. מדוע על משרד החוץ לשכור מוניות מחיפה?

2. האם מחיר שכירתה של מונית בקריית-שמונה אינו זול יותר מאשר שכירתה של מונית מחיפה?

תשובה סגן שר החוץ י' בן-מאיר:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. נקבע שהסעת חברי המשלחות מלבנון ומארצות-הברית תיעשה במוניות הנהוגות בידי מורידרך מוסמכים הדוכרים שפות אחדות, וזאת כדי לאפשר להם לקבל הסברים מקצועיים ותשובות מתאימות על המקומות שכדרך מן המנחת ועד למקום שבו מתקיימות השיחות, וכן כדי להסייע בהפסקות שבין הדיונים — בהתאם למשאלותיהם — לאתרים בעלי עניין מיוחד בסביבות קריית-שמונה ואצבע-הגליל.

בבדיקה שנערכה החבר כי בקריית-שמונה ובטבריה אין כנמצא מוניות הנהוגות בידי מורידרך והעונות על דרישותינו; לכן נשכרו מוניות אחדות של חברת "אשכולות" מחיפה. לאחרונה הופסק סידור זה, עם שכירת מיניבוס מקריית-שמונה המלווה על-ידי מורה-דרך מקומי. במהלך השיחות נעזרנו גם בשירותי מוניות מקריית-שמונה, בהתאם לצרכים.

2. בחיפה מחירה של מונית שכורה עם מורה-דרך הוא כ-4,700 שקל ליום. מחיר מונית שכורה מקריית-שמונה הוא כ-500 שקל לשעה, או כ-5,000 שקל ליום. מכיוון שהאחריות לאירוח חברי המשלחות מוטלת עלינו, אנו זקוקים למוניות שתעמודנה לרשותנו במשך כל שעות היום, שכן לא ידוע מראש מה הן תוכניות חברי המשלחות או באיזו שעה יסתיימו הדיונים השונים.

יצוין, כי כאשר מתקיימות השיחות בנתניה, נשכרות המוניות לאירוח חברי המשלחות ולהסעתם בנתניה, מאחר שבכיר זאת מצויות מוניות עם מורידרך העונים על דרישותינו.

2341. גירוש פועלים זרים מניגריה

חבר הכנסת ב' שליטא שאל את שר החוץ ביום כ"ו בטבת התשמ"ג (10 בפברואר 1983):

מן העיתונות אנו למדים על גירוש זרים מניגריה בממדים מבהילים, תוך הפקרתם לרעב; לרדיפות ולמצוקה. גם המדינות הקולטות אינן מתאמצות יתר על המידה לקלוט את אזרחיהן לשעבר.

ייתכן שלכל מדינה יש זכות לבטל את אשרות השהייה של זרים בתחומה, אלא שניגריה עושה זאת תוך רדיפה והפחדה שאינן יאות לתקופה שבה אנו חיים, עם ישראל, שבכל תולדותיו ידע נגישות ורדיפות, צריך להתחלחל מהנעשה בניגריה.

בקשר לאמור לעיל, רצוני לשאול:

1. מה עמדת מדינת ישראל לנוכח גירוש כרברי זה?

2. האם הרימה ישראל את קולה בביקורת על מדיניותה זו של ממשלת ניגריה?

3. האם בדעת הממשלה לנקוט צעד כלשהו — ולו גם מילולי — כדי לעזור לאנשים הנתונים בצרה באפריקה?

4. האם בידי כבודו נתונים ופרטים לגבי היקפה של הטרגדיה המתחוללת לנוכח ענינו באפריקה?

תשובה סגן שר החוץ י' בן-מאיר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3. אם לא — כיצד מסביר כבודו את זעקת התושבים?
4. האם נכללים תושבי רחוב אולסונגר בפרויקט שיקום השכונות?
5. אם כן — כמה מתבטא השיקום? אם לא — האם מוכן השר לצרפת לפרויקט שיקום השכונות בשל המצוקה שבה הם נמצאים?
תשובת סגן שר הבינוי והשיכון מ' קצב:
(לא נקראה. נמסרה לפרוטוקול)

1. בכמה מהדירות בקומה העליונה היתה חדירת מים, על אף שבסוף שנת 1981 בוצע איטום יסודי של הגג. שכלל גם הגבהת דורי השמש. הפגיעות בגג נגרמו בעיקרן על ידי הדיירים עצמם, המטפלים מדי פעם בדורי השמש שלהם. משליכים גרזאות וגורמים נזק לשכבת האיטום. הנוקם נגרמו על ידי חלק מהמשפחות לאחר פעולת האיטום.

בדירות אחרות קיימת בעיית עיבוי (קונדנסציה), שהיא שונה מבעיית הריכוך.

2. במכתב ששלח מנהל המחלקה הטכנית של חברת "עמידר" ב"ב" 18 ביוני 1982 לוועד הבניינים 111, 112 ו-113 כלולים דברי הסבר, והתראה על אחזקה לקריה של הגג מצד הדיירים. אם הדיירים לא יטפלו בגג בצורה הולמת, לא יועיל כל איטום נוסף.

3. בבלוק מס' 111 המצוין בשאלתא יש 64 יחידות דיור. אך רק שלוש מתוכן הן בבעלות ציבורית, היינו — בבעלותה של חברת "פרזות", ומשלוש משפחות אלו לא נתקבלה עד כה שום תלונה על רטיבות. יתר הדירות בבניין אינן בבעלות ציבורית.

4 — 5. על-פי הקריטריונים הקיימים, ובהתחשב במצבן של שכונות אחרות בארץ, לא נכללים הכתים שברחוב אולסונגר בפרויקט השיקום.

2364. כביש גישה לכפר עילוט

חבר הכנסת ב' שליטא שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ז בשבט התשמ"ג (10 בפברואר 1983):

כביש הגישה לכפר עילוט רעוע, משובש ומלא מהמורות. לכביש, גישה זה אין שוליים כלל.

אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. האם עובדות אלה ידועות לכבודו?

2. האם הכביש לכפר עילוט מצוי ברשימת השיפוצים של מע"ץ לשנה הקרובה? אם לא — מתי מתכננים לערוך בו שיפוצים?

3. מה הוא הקריטריון לזכות כתשומת לב של מע"ץ כאשר לכביש גישה ראשיים ומרכזיים?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון מ' קצב:
(לא נקראה. נמסרה לפרוטוקול)

1. בישיבה שנערכה ב-2 באוקטובר 1979 סוכם בין המשרדים הממשלתיים הקשורים לאחזקת כבישי גישה ליישובי המיעוטים, כי מע"ץ לא תמשיך להשתתף באחזקת כבישי הגישה הנ"ל, פרט לאלה שנכללו ברשימה מיוחדת. כביש הגישה לעילוט אכן נכלל ברשימה מיוחדת זו.

2. היוזמה לביצוע עבודות אחזקה בכבישים אלה באה מהרשות המקומית, הסגנה ישירות למע"ץ, או דרך היועץ

2282. אי-חלוקת דירות בשיכון ב"גבעתי-עלייה" ביפו
חבר הכנסת מ' וילנר שאל את שר הבינוי והשיכון ביום י"ח בשבט התשמ"ג (10 בפברואר 1983):

בגילויי דעת שפורסם על-ידי עיריית תל-אביב-יפו וחברת "חלמיש", והמיועד לתושבי יפו, נאמר כי תושבי יפו הערבים יכולים לפנות ולהירשם כדי לקבל דירות בשיכון וב-42 דירות בגבעתי-עלייה ביפו. בגילויי דעת נאמר, שההרשמה מתחילה ב-21 בפברואר 1982 ומסתיימת ב-4 במרץ 1982. על גילויי דעת החומים ממלא-מקום ראש העיר תל-אביב-יפו ויושבי-ראש הדיקטוריון של חברת "חלמיש".

נודע לי מתושבי יפו, שיותר מ-500 איש נרשמו בזמן הבנייה בשיכון נגמרה בזמן, והדירות שבו היו מוכנות לאכלוס כבר לפני שישה חודשים. למרות זאת, השיכון עדיין אינו מאוכלס.

הנני שואל את כבודו:

1. מדוע לא החלו הרשויות הנוגעות בדבר באכלוס הדירות בשיכון הנ"ל?

2. מתי מתכוונים להתחיל באכלוס הדירות?

3. האם מוכן השר לפעול לזירוז הטיפול בנושא, כדי להביא לאכלוס הדירות הריקות ולהקל כזאת על מצוקת הדיור הקשה של תושבי יפו?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון מ' קצב:
(לא נקראה. נמסרה לפרוטוקול)

1. מספר הפונים בבקשה לקבלת פתרונות דיור מבין בני המיעוטים המתגוררים יפו הוא 105 בלבד — מתוכם 35 זוגות צעירים — ולא 500, כפי שמופיע באילתא.

2. הבניין היה מוכן רק לפני שבועות אחדים, ועליו להכביר שעצם העמדת הבניין אינה מאפשרת את אכלוסו. כיוון שיש הכרח לקבל את כל הרשימות והאישורים על כך שהכונה אכן ביצע את כל התחייבויותיו על-פי החוזה.

3. אכלוס הבניין יתחיל בחודש הקרוב, והוא יתבצע בהתאם לנהלים הרגילים של המשרד ובאישור ועדת האכלוס המחוזית של "חלמיש".

2363. בעיית הריכוך בדירות ברחוב אולסונגר בירושלים
חבר הכנסת ש' הלל שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ז בשבט התשמ"ג (10 בפברואר 1983):

בכתבה שהתפרסמה ב"קול ירושלים" נאמר, שתושבי בלוק 111 ברחוב אולסונגר בירושלים מתלוננים זה כמה שנים על בעיית רטיבות חמורה בדירותיהם.

לטענת התושבים, חודרים לדירותיהם מים בכמויות עצומות. נקוים על רצפותיהן וינצרים רטיבות וקור כלתי נסבלים. מצב זה משפיע לרעה על בריאות המשפחות, אשר ילדיהן סובלים מדלקת פרקים ומהצטננויות. הדיירים, העומדים חסרי האונים אל מול התופעה, נמצאים במשאל-ומתן ממושך עם חברת "עמידר", "עמידר" ו"פרזות" — שהן בעלות הבתים האלה — אך עד כה לא נפתרה בעייתם; ובינתיים הדיירים מיואשים.

לאור האמור לעיל, הנני מתכבד לשאול:

1. האם נכונה טענת תושבי רחוב אולסונגר על בעיית הריכוך החמורה הקיימת בדירותיהם?

2. אם כן — כיצד מתכוון כבודו לפתור את הבעיה?

1. כמה חרמו הקהילות היהודיות בעולם לפרויקט שיקום השכונות עד סוף 1982?
2. מה היה הסכום שהקהילות היהודיות התחייבו לתרום עד סוף 1982?
3. בכמה מסתכמת השתתפות הממשלה בפרויקט שיקום השכונות עד סוף שנת התקצב 1982/83?
4. מה הן הסיבות שבגללן הקהילות היהודיות לא עמדו בהתחייבותן?
5. כמה שכונות נכללו בפרויקט שיקום השכונות?
6. בכמה שכונות התחיל ביצוע הפרויקט?

7. בכמה שכונות הסתיים פרויקט שיקום השכונות?
8. מה התקציב שיעמוד לרשות פרויקט השיקום בשנת התקציב 1983/84?

סגן שר הבינוי והשיכון מ' קצב:

1. לפי נתוני משרד האוצר העבירה הסוכנות היהודית עד סוף אוקטובר 1982 93.1 מיליון דולר לתוכנית שיקום השכונות.
2. ההתחייבויות של הקהילות בחוץ לארץ עד סוף 1982 מסתכמות ב־17,600 מיליון שקלים, שהם כ־320 מיליון דולר במחירים ממוצעים של 1983.
3. השתתפות ממשלת ישראל בהפעלת תוכנית שיקום השכונות בין השנים 1979 ל־1982, עד סוף אוקטובר 1982, הסתכמה ב־195.5 מיליון דולר.

4. אין אנו יודעים בבירור את הגורמים שהביאו לכך, אך אנו מעריכים כי כמה מהסיבות הן: שיעורם הגבוה מהמחונן של צורכי השיקום של השכונות; אי־התאמה בין היקף הצרכים ויכולת גיוס המשאבים מצד הקהילות היהודיות; המשבר הכלכלי בחלק מארצות אירופה ובארצות־הברית; ועוד.

5. כיום נכללות בפרויקט השיקום 84 שכונות.
6. ב־70 מבין השכונות האלה הוחל בביצוע השיקום הפיסי והחברתי כאחד. ב־14 שכונות נוספות, שנכללו לראשונה בתוכנית בסוף שנת 1982, התחלנו לפעול רק בתחום הפיסי.

7. טרם חלפו חמש שנים מאז ראשית הפעלתו של פרויקט השיקום. כ־20 שכונות נמצאות בשנה הרביעית להפעלת הפרויקט בהן, בימים אלה אנו מגבשים קריטריונים ליציאה הפרויקט משכונות השיקום, ונערכים לקראת יציאה של כ־10 שכונות.

א. תקציב השיקום לשנת 1983/84 הוא כדלקמן: תקציב הממשלה — 5,411 מיליון שקלים, המחולקים כלהלן: 870 מיליון שקל למשרדי החינוך, הרווחה והבריאות למען השיקום החברתי; 207 מיליון שקל לשיפור ולהרחבת של מוסדות חינוך ובריאות; 4,334 מיליון שקל לתקציב משרד הבינוי והשיכון. שמתוכם 4,230 מיליון שקל הם הרשאה להתחייבות לצורך ביצוע עבודות השיקום הפיסי. תקציב הסוכנות היהודית לשנה זו מתוכנן להגיע לכ־60 מיליון דולר שהם כ־2,750 מיליון שקלים.

היו"ר מ' סבידור:
רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת שושנה ארכיליאמולניו.

לענייני מיעוטים. עם התקבל פנייה כזאת, עורך מהנדס המחוז של מע"ץ, אשר הכפר נמצא בתחום מחוזו, סיור ומכין אומדן כספי. האומדן מועבר לגוף שפנה אל מע"ץ.

מימון עבודות האחזקה נעשה כדלקמן: 60% — מכספי מע"ץ ו־40% — מתקציבי הרשות המקומית. במידה שמדובר בעבודות שיקום ולא בעבודות אחזקה רגילות, מתחלק מימון העבודה כדלקמן: 50% — מע"ץ ו־50% — הרשות המקומית.

3. במידה שתתקבל פנייה כזו אצל מהנדס מחוז הצפון, הוא יפעל בהתאם לאמור לעיל.

2365. תוכנית "בנה ביתך" במעלה־אדומים

חבר הכנסת ד' מגן שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ז בשבט התשמ"ג (10 בפברואר 1983):

סופרת העיתון "מבט" מסרה במאמרה מ"א בשבט התשמ"ג, כי בשלושת החודשים האחרונים היה ביקוש רק לשליש מהמגרשים בתוכנית "בנה ביתך" במעלה־אדומים. תוכנית הכוללת 97 מגרשים בסך־הכול.

הנני מבקש לשאול:

1. האם ההגדרה של "אזור פיתוח" אינה חלה גם על תוכנית "בנה ביתך" במעלה־אדומים?

2. אילו צעדים מתכוון משרדך לנקוט כדי להגביר את הביקוש למגרשים ביישוב הנ"ל?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון מ' קצב:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

ההרשמה למגרשים שלב ג' התקיימה בחודש ספטמבר 1982, מאז לא הוצעו עוד מגרשים למכירה. באותו זמן הוצעו 92 מגרשים חד־משפחתיים ו־15 מגרשים דו־משפחתיים. מתוכם נותרו 56 מגרשים, חד־משפחתיים ו־12 מגרשים דו־משפחתיים.

36. מגרשים מתוך שלב ב' של "בנה ביתך" במעלה־אדומים נרכשו עם פרסומם בספטמבר 1982.

1. ההגדרה של אזור פיתוח אינה חלה על מעלה־אדומים, גם לא על תוכנית "בנה ביתך" שם. היישוב נמצא בשטח השיפוט העירוני של ירושלים, ולא נראה שיש צורך להכריז עליו כעל אזור פיתוח. עם זאת, ניתן סיוע מיוחד לבונים, בצורת הלוואה בסך 200,000 שקל. בתנאי שאין בבעלותם יותר מדיירה אחת, ושהם לא קיבלו סיוע ביישובי פיתוח לאחר 1 באפריל 1974. הלוואה צמודה, פלוס 5.7% ריבית.

2. המשרד יפרסם שנית את המגרשים בעיתוי המתאים, ולא נראה לנו כי יש צורך לנקוט פעולות יוצאות דופן להגברת הביקוש למגרשים. אנו מעריכים כי המגרשים ימכרו בקצב משביע רצון.

2366. תרומות מהקהילות היהודיות בעולם לפרויקט שיקום השכונות

חברת הכנסת ש' ארכיליאמולניו שאלה את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ז בשבט התשמ"ג (10 בפברואר 1983):

בעיתונות פורסם, שסגן שר הבינוי והשיכון מ' קצב — האחראי על פרויקט שיקום השכונות — אמר כי "הציפיות מהקהילות היהודיות בעולם לתרום לפרויקט שיקום השכונות לא עונות על הצרכים וההתחייבויות".

רצוני לשאול:

2368. החובה לכנות דירות עם מעקות גבוהים
חבר הכנסת י' רום שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ז בשבט
התשמ"ג (10 בפברואר 1983):
במשרד הטלוויזיה "כלבוטק" מיום 18 בינואר 1983
שודרה כתבת תחקיר על תאונות המתרחשות בבתי. במסגרת
הכתבה הובאו נתונים קשים על נפגעים והרוגים בתאונות
ביתיות.

ילדים רבים בישראל נושאים על גופם צלקות בשל נפילה
ממרפסות מכבשים שהמעקות שנבנו בהם הם נמוכים. עשרות
רבות של ילדים נהרגו בשל מעקות נמוכים.

אחת ממסקנות התחקיר הייתה, כי רוב התאונות היו יכולות
להימנע לו נבנו מעקות גבוהים בכל ביהמה.

אודה לכבודו אם ישיב לי:

האם יאות השר ליוזם חקיקה שתחייב בניית מעקות
גבוהים בכל הדירות?

סגן שר הבינוי והשיכון מ' קצב:

גובה המעקה נקבע בתקנות התכנון והבנייה. תקנות אלה
הן בתחום אחריותו של משרד הפנים, ואנו מבצעים את
התוכניות בהתאם להן.

היו"ר מ' סבירור:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת יוסף רום.

יוסף רום (הליכוד):

אני מצטער שלא קיבלתי תשובה על השאלה המהותית:
האם משרדך אכן ער לכך שתתקנו אולי אינן מתאימות לנוהלי
הבטיחות, ולכן יש מקום לכך שמשרד הבינוי והשיכון ידאג
לשינוי או לתיקון?

סגן שר הבינוי והשיכון מ' קצב:

אנו ערים לכך, אך אני מציע לחבר הכנסת יוסף רום
להפנות את השאלתה הזאת לשר הפנים, כיוון שתקנות התכנון
והבנייה הן בתחום אחריותו של משרד הפנים ואנחנו רק
מבצעים את התוכניות בהתאם להנחיותיו.

2369. שיקום שכונות בגני-תקווה

חברת הכנסת ש' ארבל-אלמוזלינו שאלה את שר הבינוי
והשיכון ביום כ"ז בשבט התשמ"ג (10 בפברואר 1983):
שכונת "היובל" ושכונת "גוברניק", הנמצאות בשטח
שיפוטה של המועצה המקומית גני-תקווה הן, לפי דעתי,
שכונות מצוקה הראויות להיכלל בפרויקט שיקום השכונות.

מסיור שרצה הוועדה בגני-תקווה ומנתונים שקיבלתי
מהמועצה המקומית שם מצטירת תמונה קודרת באשר לשתי
השכונות.

בשכונת "היובל" מתגוררים קשישים בתנאי דיור קשים,
ואין באפשרותם להשקיע בשיפוץ ובשיקום דירותיהם בשל
הכנסתם הנמוכה (הם מתקיימים על קצבת הביטוח הלאומי).
שכונת "גוברניק", המאוכלסת בזוגות צעירים, זקוקה לתשתית
רחבה של שירותים כדי לענות על צרכים הבסיסיים של
תושביה.

לאור האמור אודה לכבודו אם יאיל להשיב לי:

1. האם אין כבודו סבור שיש לכלול את השכונות
האמורות בפרויקט שיקום השכונות?

2. אם כן — מתי?

3. אם לא — מה הן הסיבות לכך?

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

האם לאחר שיוצאו שכונות מספר מפרויקט השיקום ניתן
יהיה לכלול בו שכונות חדשות?

סגן שר הבינוי והשיכון מ' קצב:

אני חושב שכלי שום קשר להוצאת שכונות מהפרויקט.
צריך להוסיף ולכלול בו שכונות נוספות. אנחנו מאוד מעוניינים
להתחיל בתהליך הוצאתן של כמה שכונות מפרויקט השיקום.
לא צריך להתייחס לנושא זה בקלות ראש. תהליך היציאה עצמו
מורכב למדי. עלינו לחשוב: האם השגנו את כל היעדים
שהצבנו לעצמנו מלכתחילה? האם צריך לצאת? מה יהיה משך
תהליך היציאה: האם עליו להימשך שנים אחדות או פחות
מכן, ואולי עליו להיעשות בפעולה חד-פעמית? האם משרדי
הממשלה יקבלו על עצמם חלק מהמשימות שאנו נפסיק
לממן? או שמא הרשויות המקומיות או הקהילות היהודיות
יסכימו לממן חלק מהפעילויות? ואולי יהיה צורך להפסיק
לחלוטין את הפעלת התוכניות והפעולות אחרי יציאת השכונה
מהפרויקט? כל השאלות האלה נמצאות בבדיקה. בדקה זו
עומדת להסתיים, אבל כיום עדיין מוקדם מדי להעריך את
תוצאותיה.

2367. הרחבת כביש אשדוד-אשקלון

חבר הכנסת א' כץ-עזר שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ז
בשבט התשמ"ג (10 בפברואר 1983):

התנועה מכיוון הלאביב ואשדוד לכיוון רצועת-עזה,
הנגב והדרום הינה כבדה ביותר בכל שעות היום, בשעות
העומס מופסת חלק מהתנועה על-ידי שימוש ב"כביש חסה",
המחבר בין צומת הודיה לכביש אשקלון-אשדוד. הכביש
מנוצל בעיקרו על-ידי זרם התנועה הבא מהיישובים והערים
בנגב, לרבות חבל אשכול. מצבו של הכביש גרוע, והוא אינו
זוכה לכל טיפול.

אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. האם תוכנית העבודה לשנת 1983 כוללת גם את
הרחבתו של הכביש הרומסלולי מבר-טוביה לאשקלון?

2. האם בתוכנית העבודה לשנת 1983 יש כוונת להרחיב
את כביש אשדוד-אשקלון ולעשותו כביש בן ארבעה
מסלולים?

3. האם אין המשרד סבור, כי בשל עומס התנועה הכבד
מרצועת-עזה ואלה — בעיקר בשעות השיא — רצוי להכין
כביש אלטרנטיבי?

4. מתי יש כוונת מע"ץ לשפץ ולהרחיב את "כביש
חסה"?

סגן שר הבינוי והשיכון מ' קצב:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1 — 2. בתוכנית מע"ץ כלולה התוכנית לשפר את כביד
באר-טוביה-אשקלון, ולהפוך את כביש אשדוד-אשקלון
לכביש בן ארבעה נתיבים, אך בשל מגבלות תקציביות לא ניתן
לבצע זאת בשנת הכספים 1983.

3. עומס התנועה מעזה צפונה אינו מצדיק סלילתו של
כביש אלטרנטיבי בנוסף על זה הקיים. הרחבת הכביש הקיים
לכביש בן ארבעה נתיבים תפתור את בעיית עומס התנועה בציד
זה בעתיד הנראה לעין.

4. אין כוונתנו לשפץ ו/או להרחיב את "כביש חסה"
בשנת הכספים הבאה.

אבקש להשיב לי:

1. האם נכונות העובדות?
2. אם כן — מה היא הסיבה לאימתן האישור להופעתו של מנכ"ל "פרוות" בדיון עם נציגי השכונות?
3. האם חושש משרד הבינוי והשיכון מהמפגש עם נציגי תושבי השכונות?
4. האם מוכן כבודו לבטל את האיסור ולהתיר למנכ"ל "פרוות" להופיע בדיון?

סגן שר הבינוי והשיכון מ' קצב:

עקב האווירה ששררה בחקופה הנ"ל בשכונת מוסררה, אשר לגורמים פוליטיים שונים היה חלק ביצירתה, סברנו כי אין מקום למפגשים מסוג זה, שעלולים היו ללבות את היצרים במקום: שכן היה זה גוף פוליטי שיש את הדיון, וגם אופי הדיון נשא סמנים פוליטיים.

משרד הבינוי והשיכון מקיים קשר הדוק ומתמיד עם השכונות. העשייה הרבה בשכונות — ובכלל זה בשכונת מוסררה — הן כתחום הפסי והן כתחום החברתי, היא מקור גאוה לתושבי השכונות וגם לעושים במלאכה.

מאחר שהדיון התקיים כבר, איננו רואים עוד את השאלה כרלוונטית.

היו"ר מ' סבירור:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת יאיר צבן.

יאיר זלמן צבן (המערך):

לא היה מדובר בדיון בשכונה, כך שלא היה מקום לומר שדיון כזה יחסים את השכונה: דובר על דיון במועדון תרבותי כללי. דיון שאליו מוזמנים נציגי הגורמים השונים.

סגן שר הבינוי והשיכון מ' קצב:

זה לא היה דיון תרבותי כללי, זה היה דיון פוליטי. הייתי מעז לומר אפילו יותר מכך: זה היה דיון מפלגתי. אני היינו מעוניינים בהרגעת הרוחות: גם הסערה שקמה מסביב לשכונה לא היתה עניינית, להערכתנו, אלא נבעה גם היא מתסיסה פוליטית. לכן לא מצאנו לנכון להשתתף בדיון הזה.

2372. התחייבויות חברת "שיכון ופיתוח"

חבר הכנסת זאק אמיר שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ז בשבט התשמ"ג (10 בפברואר 1983):
משפחה מדימונה שלחה אל כבודו שני מכתבי תלונה: הראשון — מרא בדצמבר 1983, והשני מרא בינואר 1984.

אבקש מכבודו להשיב לי:

1. האם טענות בני המשפחה מוצדקות?
2. מה עושה משרד הבינוי והשיכון כדי לפתור את הבעיות שהתעוררו ולחייב את חברת "שיכון ופיתוח" לעמוד בהתחייבויותיה למשפחה הנ"ל?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון מ' קצב:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-2. מכתבה של משפחת המתלונן הועבר למחלקה לפניות הציבור במשרד, ומבדיקה שנערכה שם נמסר, כי בחודש ינואר הורה מנהל המחלקה הטכנית במשרדנו המחוזי בנגב להתחיל מייד בחקיקים בתוך שנת האחריות. ואכן, ברצונו חקיקים ארעיים.

סגן שר הבינוי והשיכון מ' קצב:

גנייתקוה לא נמצאת במקום גבוה בסדר העדיפויות, ולכן ועדת השרים, שאישרה הכללת 13 שכונות נוספות בפרויקט השיקום השנה, לא כללה את גנייתקוה כרשימה זו. ועדת השרים פעלה בהתאם לקריטריונים מקצועיים שקבעו עובדי משרדי הממשלה השונים. בשנה הבאה, כאשר הנושא יידון פעם נוספת, תובא לדיון מחדש גם הבקשה של מועצת גנייתקוה להיכלל בפרויקט.

2370. הרחבת פרויקט שיקום השכונות

חבר הכנסת א' שפייר שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ז בשבט התשמ"ג (10 בפברואר 1983):
בהמשך לשאלתא שהוגשה לשר ב"9 בדצמבר 1982 בנושא הרחבת פרויקט שיקום השכונות והחלתו על 13 שכונות נוספות, אודה לשר אם ישיב לי:

1. מה הוא התקציב המיועד לשיקום 13 השכונות הנוספות במסגרת פרויקט שיקום השכונות?
2. מאילו משרדי ממשלה יילקח תקציב זה?
3. האם הקציבו המשרדים את המשאבים הכספיים לפעולות הדרושות לשיקום השכונות כאמור? אם לא — מדוע לא?

4. האם חולק התקציב בין השכונות הנדונות? אם כן — כמה קיבלה כל שכונה?

5. האם עומדת הסוכנות היהודית בהתחייבויותיה להעברת כספים לפרויקט שיקום השכונות? אם כן — כמה כסף הוקצב על ידה ל-13 השכונות הנ"ל?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון מ' קצב:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בתקציב 1983 נכללו כספים עבור פעילות פיסית ב-13 שכונות השיקום החדשות, בעיית תוספת התקציב עבור פעולות חברתיות ב-13 שכונות אלה נמצאת עדיין כבדור עם משרד האוצר והסוכנות היהודית. בתקציב המדינה המוצע לא מופיעה בתקציבי משרדי החינוך, הבריאות והרווחה תוספת תקציבית לשכונות החדשות.

עד 31 באוקטובר 1982 השקיעה הממשלה 195.5 מיליון דולר, והסוכנות היהודית — 93.1 מיליון דולר.

2. התקציב המיועד לפעילות חברתית בשכונות אלו אמור להינתן על-ידי משרד האוצר ולא על-ידי משרדי הממשלה: זאת מאחר שתקציבי השיקום הם תוספת לתקציב הרגיל של המשרדים.

3. הסוכנות היהודית טרם הקציבה משאבים לשכונות החדשות, והעניין נמצא בדיון עם הקהילות היהודיות.

2371. דיון עם נציגי השכונות ב"צוותא"

חבר הכנסת י' צבן שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ז בשבט התשמ"ג (10 בפברואר 1983):
מועדון "צוותא" בירושלים ארגן זה לא כבר דיון על שיקום השכונות בירושלים. דיון הוזמן נציגי ועד שכונת מוסררה, נציגי הפנתרים השחורים, חבר הכנסת צרלי ביטון, המנהל הכללי של חברת "פרוות" וגיל יניב, האחראי על שיקום השכונות. מנהל חברת "פרוות" הודיע, כי הוא מוכן לבוא לדיון, אולם נחוץ לו אישור משרד הבינוי והשיכון. כשפנתה הנהלת "צוותא" למשרד הבינוי והשיכון ענתה דוברת המשרד, כי לא ינתן אישור להופעת מנכ"ל "פרוות" בדיון זה.

4. למה מיועד הסכום שאושר?
5. אם טרם הוחל בביצוע פרויקט השיקום בתל-גיבורים — מה הן הסיבות לכך?

סגן שר הבינוי והשיכון מ' קצב:

1. שכונת תל-גיבורים הישנה נכללה בתוכנית שיקום השכונות על-פי החלטת ועדת השרים מחודש אוגוסט האחרון.
2. בשלב זה רק נערכו בה סקרים, ונאסף מידע להכנת תוכנית השיקום.

3. למרות שהחלטת ועדת השרים נתקבלה באוגוסט 1982, הוקצו לעיריית חולון בשנת התקציב 1982/83 5 מיליוני שקלים, בשנת התקציב 1983/84 יוקצו לעיריית חולון 13 מיליון שקלים. הכספים נועדו אך ורק לשיקומה הפיסי של השכונה. על התקציב לשיקום החברתי בשכונות החדשות עדיין לא סוכם סופית, והוא נתון בכירור וכדין עם משרד האוצר ועם הסוכנות היהודית.

היו"ר מ' סבירור:

- רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת שושנה ארבלי-אלמוזלינו.

שושנה ארבלי-אלמוזלינו (המעריך):

- האם הוחל בביצוע הפרויקט? אם כן — כאילו שלבים הוא נמצא?

סגן שר הבינוי והשיכון מ' קצב:

- החלטת ועדת השרים נתקבלה באוגוסט, והיא מתייחסת לשנת הכספים שתתחיל בשכום הבא. אף-על-פי-כן, משרד הבינוי והשיכון התחיל בביצוע השיקום הפיסי בחולון מיתרות תקציב שאפשר היה לנצל. הדבר נעשה על אף שהחלטה נתקבלה לקראת סיום שנת הכספים. השיקום החברתי לשנת 1982 עדיין לא החל. לגבי 1983/84 לא ברור עדיין מה יהיה, כי איננו יודעים אם יהיו מספיק כספים לביצוע השיקום. התקציבים של משרדי החינוך, הבריאות ועבודה ורווחה אינם כוללים תוספת לשכונות החדשות, כפי שהחלטה ועדת השרים, ותוספת זו גם אינה נכללת בתקציב שיובא היום לאישור הכנסת.

2454. שילוט בדרכים

- חבר הכנסת ת' טובי שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ב באדר התשמ"ג (7 במרס 1983):
בתשובה לשאלתה שהגישת חברת הכנסת עדנה סולודר בנושא שילוט בדרכים אמר סגן שר הבינוי והשיכון, כי "השפה האנגלית נבחרה בנוסף לעברית בהתחשב בגורמי תירות ובשכיחות השפה בפי תושבי הארץ".

הנני שואל את כבודו:

1. האם אין בדברים אלה משום התעלמות מהשפה הערבית, שפתם של אזרחים רבים במדינה?
2. מדוע אין מכינים שלטים רחבים דיים, שיופיעו עליהם ההוראות בשלוש השפות: עברית, ערבית ואנגלית?

סגן שר הבינוי והשיכון מ' קצב:

1. אין כאן כל התעלמות מהשפה הערבית, כפי שהורענו בעבר, בתמוררי ההוראה והאזהרה אנו מקפידים שהכתוב יופיע גם בשפה הערבית, בכל מקרה שהכתוב מופיע על לוח התמוררים והוא אושר על-ידי המפקח על התעבורה בדרכים במשרד התחבורה.

חברת "שיכון ופיתוח" הבטיחה שתעקוב אחר ביצוע העניין עד להשלמת התיקונים הדרושים למניעת חזרת רטיבות לדירתם.

אנו נמשיך לעקוב אחר הטיפול, ותיקונים יבוצעו לפי הצורך.

2452. שיקום מבנים בשכונות מצוקה

חברת הכנסת ש' ארבלי-אלמוזלינו שאלה את שר הבינוי והשיכון ביום י"ז באדר התשמ"ג (02 במרס 1983):
בעיתונות פורסם, שבשנת 1982 חלה האטה גדולה בשיקום מבנים בשכונות המצוקה בארץ.

רצוני לשאול את כבודו:

1. כמה בתים בשכונות מצוקה שוקמו בשנת 1982?
2. כמה בתים בשכונות מצוקה נמצאים בשלבי שיקום ב-1 בפברואר 1983?
3. כמה בתים שוקמו בשכונות מצוקה בשנים 1980 — 1981?
4. כאילו מקומות שוקמו הבתים?

5. האם קיימת תוכנית להרחבת פעולת שיקום הבתים בשכונות המצוקה?

סגן שר הבינוי והשיכון מ' קצב:

הידיעה אינה נכונה. בשנת 1977 אותרו כ-160 שכונות מצוקה, שבהן מרוכזות רוב המשפחות הסובלות ממצוקת דיור וממצוקה חברתית וכלכלית. בשנת 1977 טופלו 10 שכונות, וכנגד כלולות בתוכנית שיקום השכונות 84 שכונות שיקום.

להלן הנתונים הספציפיים לשאלתה: בשנת 1979 שופצו שיפץ חיפוי 3,302 יחידות דיור, והורחבו ואוחדו 263 יחידות דיור. בשנת 1980 שופצו 5,684 יחידות דיור והורחבו ואוחדו 679 יחידות דיור. בשנת 1981 שופצו 8,706 יחידות דיור, הורחבו ואוחדו 1,507 יחידות דיור. בשנת 1982 — עד סוף ינואר 1983, לא עד סוף שנת הכספים — שופצו 4,827 יחידות דיור, הורחבו ואוחדו 2,063 יחידות דיור. בסך-הכול שופצו כ-23,000 יחידות דיור, והורחבו ואוחדו כ-4,600 יחידות דיור.

שיקום הבתים נעשה בכל שכונות השיקום. נתוני שנת התקציב הנוכחית טרם סוכמו סופית, יש להניח כי עד סוף שנת הכספים הנוכחית יצביעו הנתונים על גידול נוסף בעבודות השיקום הפיסי, ובכלל זה הרחבת הדירור. מכל זה עולה, כי הידיעה אינה נכונה.

2453. שיקום שכונת תל-גיבורים

חברת הכנסת ש' ארבלי-אלמוזלינו שאלה את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ב באדר התשמ"ג (7 במרס 1983):
בביקור שערכתי בחולון נמסר לי, שוועד ההיגוי הארצי לפרויקט שיקום השכונות הורה לעיריית חולון לעכב כל ההליכים שהתחילו בהם לשיקום שכונת תל-גיבורים, והסיבה לכך הייתה שמשרד האוצר סירב לשחרר את הכספים שנועדו למטרה זו.

רצוני לשאול:

1. האם שכונת תל-גיבורים נכללת בפרויקט שיקום השכונות?
2. אם כן — האם התחילו בביצוע התוכנית שם?
3. מה גודל הסכום שאושר לשיקום שכונת תל-גיבורים?

אבקש מכבודו להשיב לי:

1. מי, לדעת כבודו, אחראי להפגמים בכנייה שנחגלו השיכונים החדשים ברמות ובגילה?

2. האם טיב הבנייה מתאים לתנאי האקלים המיוחדים של ירושלים?

3. מי היה אחראי לפיקוח על הבנייה בשטח וכיצד יפוצו הדיירים רוכשי הדירות החדשות, אשר דירותיהם נפגעו קשות על-ידי הרטיבות החמורה?

4. אילו אמצעים מתכוון כבודו לנקוט כדי לתקן במהירות את אשר עדיין ניתן לתקן, וכדי שמקרים דומים לא יישנו בעתיד?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון מ' קצב:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. האחריות לליקויים שנגללו, נוצרה בעיית הרטיבות מוטלת על גורמים שונים המעורבים בתהליך הבנייה, כל אחד כתחומי הוא: המתכנן, הקבלן, החברה המשתכנת, הפיקוח וכדומה. החברות המשתכנות הן האחראיות לכנייה המכוצעת על ידן, אך כאשר מדובר בכנייה ישירה של משרד הבינוי והשיכון — האחריות היא על המשרד.

2. טיב הבנייה עונה, בדרך כלל, על תנאי האקלים המיוחדים של ירושלים, השנה, בשל החורף הקשה, נחגלו בעיות רטיבות בכתים רבים בעיר.

3. הפיקוח על הבנייה של החברות המשתכנות הוא בידיהן. הפיקוח העליון הוא בידי משרד הבינוי והשיכון. בכל הדירות שבפיקוח המשרד בוצעו הצפות והמטרות ניסיוניות על-ידי מכון התקנים בטרם נמסרו לאכלוס.

תופעות הרטיבות נחגלו לאחר מכן. כל החברות הקימו השנה צוותים מיוחדים לטיפול בתלונות, ומשרד הבינוי והשיכון מקפיד שכל פגם יתוקן מיד עם התגלותו. על-פי חוזה הרכישה, החברה אחראית למנוע רטיבות במשך חמש שנים. חברות הבנייה גם מפצות את הדיירים שדירותיהם נפגעו בצורה קשה במיוחד.

4. בשכונות פועלים צוותים מיוחדים לתיקון ליקויי רטיבות. בחלק מן הפגמים ניתן יהיה לטפל בביסודיות רק עם הפסקת הגשמים.

אגף התכנון וההנדסה במשרדנו עורך עתה סקר מקיף לאפיין בעיות הרטיבות ולתכנן שיטות לתיקון בבנייה הטרומית. ייתכן שלא יהיה מנוס מהעלאת הסטנדרטים בכל הכרך במניעת רטיבות ובבידוד הקירות החיצוניים.

היור"ר מ' סכידור:

תודה לסגן שר הבינוי והשיכון, אני מזמין עתה את סגן השר שילנסקי להשיב על שמונה שאלות.

2233. עזרה שמושיט בנק ישראל ליורדים להוציא רכושם מהארץ

חבר הכנסת י' רוס שאל את ראש הממשלה ביום י"ח בשבט התשמ"ג (1 בפברואר 1983):

באמצעי התקשורת פורסם כאחרונה, כי בנק ישראל מאפשר לאזרחים המעוניינים לרדת מהארץ להוציא את רכושם בדרך חוקית ומכובדת.

לנוכח מדיניות הממשלה למנוע ירידה, זה אבסורדי שבנק ישראל יסייע ליורדים להוציא רכושם מבלי שיחזירו למדינה סכומים שקיבלו כסיוע ממשלתי.

2. כאשר לתמורו מודיעין, אנו מצפים לתוצאות המחקר שהוזמן מהטכניון: מיד עם קבלתו ניישם אותן, על כל המשתמע מהן. אין זו רק הבעיה של גודל השלט.

2455. מצוקת הדירות בשכונות עיריגנים וקריית-מנחם בירושלים

חבר הכנסת נ' פדר שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ב באדר התשמ"ג (7 במרס 1983):

מסקר שכונתי שנערך בשכונות עיר גנים וקריית מנחם עולה, כי בכ-1,300 דירות — היינו 42%, מכלל 3,300 בתי-האב בשתי השכונות — יש רטיבות במידה זו או זו.

תושבי השכונות הללו יצאו למחות ולהפגין למען שיפור תנאי מגוריהם, אך נראה שעד כה לא זכו לסיוע הנדרש. שאלותי הן:

1. האם אתה מודע למצוקת הדירות הקשה שבה נתונים תושבי השכונות עיריגנים וקריית-מנחם?

2. האם אינך סבור כי בניית מבנים יבשים, היאם למגורי אדם, הינה בגדר סטנדרד הבנייה המינימלי הנדרש מחברה ציבורית, וכשאין היא עומדת בסטנדרד זה עליה לתקן את הטעון תיקון?

3. מה בדעתך לעשות על-מנת להקל את מצוקתם של בני השכונות הללו?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון מ' קצב:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרד הבינוי והשיכון מודע למצוקת הדירות בעיריגנים ובקריית-מנחם, וזו אחת הסיבות להכללת שכונות אלה במסגרת פרויקט שיקום השכונות.

במסגרת זו ניתנת עדיפות מיוחדת למציאת פתרונות דויר למשפחות ברוכות ילדים, סיוע מיוחד לזוגות צעירים ותושבי השכונה לרכישת דירות בשכונה. שיפוז בניינים, בניית גנים ציבוריים וטיפול בבעיות הרטיבות.

2. הבניינים בשכונה שבהם קיימת בעיית הרטיבות נבנו בסוף שנות ה-50 בסטנדרד בנייה נמוך, ומאז שנת 1977 לא היה בשכונה בנייה חדשה, למעט מצפה-מנחם.

משרד הבינוי והשיכון בודק אפשרויות הנדסיות שונות ועורך ניסויים לפתרון בעיית הרטיבות, והוא הקצה לצורך זה משאבים מיוחדים, מעבר למה שצוין בתשובה על שאלה 1.

3. התקציב המיוחד שיועד לכך יאפשר לנו לטפל לטיפול אינטנסיבי בבעיה זו בקיץ 1983. בהתאם לתוצאות הניסויים הנערכים כעת ובהתאם לסדר הקדימויות, כפי שהוא בא לידי ביטוי בשטח.

2456. רטיבות בדירות חדשות בשכונות גילה ורמות בירושלים
חבר הכנסת ז'אק אמיר שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ב באדר התשמ"ג (7 במרס 1983):

כתבת, מחקיר של העיתון "קול ירושלים" והמועצה הישראלית לצרכנות בירושלים העלתה עובדות חמורות כאשר לרטיבות בדירות חדשות רבות בשכונות רמות וגילה בירושלים.

מתחקיר זה מתברר, כי לא היה פיקוח נאות על טיב הבנייה מטעם המזמין, במקרה זה מטעם משרד הבינוי והשיכון.

כמובן לא היה פיקוח נאות מטעם החברות המשתכנות, דבר אשר פוגע במיוחד ברוכשי הדירות החדשות.

אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. האם המידע הנ"ל נכון?

2. האם רואה הממשלה דרך חוקית לכפות על יורדים להחזיר למדינה סכומי כסף שקיבלו כסיוע ממשלתי?

סגן השר במשרד ראש הממשלה ד' שילנסקי:

בשם כבוד ראש הממשלה הריני מתכבד לענות על שאלתא מס' 2233 של חבר הכנסת יוסף רום.

1. תושב ישראל שעזב את הארץ לצמיתות רשאי להוציא את נכסיו מישראל בהדרגה במשך עשר שנים. התנאים הם שהאיש עזב את ישראל לשנתיים ברציפות, ומצהיר על עזיבתו לצמיתות.

הפרסום שאליו מתייחס השואל הינו תקנון להסדרת הנושא הנ"ל מנובמבר 1942, הכא להבטיח כי לא יוצאו מישראל נכסים של העזב שהושגו או נרכשו לאחר עזיבתו. אלא רק אותם נכסים שהיו בידיו ביום עזיבתו.

2. ממשלת ישראל עושה מאמצים בכיוון זה. בינתיים נעשה הדבר במסגרת הביטוח הלאומי, ועזה נכדקות אפשרויות נוספות. כגון בתחום הדיירות המסוכסדות ועוד.

ארשה לעצמי להוסיף לחבר הכנסת רום, שהשאלתא שלו ודאי מבוססת על פרסום מסוים בעיתון: גם אני ראיתי את הפרסום וגם אני קפצתי בזעם רב, ואחריכך התברר שהפרסום לא היה נכון, ושהתיקון היה דווקא בכיוון התייבוי, כפי שאני מניח שאתה ואני חושבים.

היו"ר מ' סבידור:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת רום.

יוסף רום (הליכוד):

אדוני סגן השר, אני מסכים לכך שאנחנו שותפים בהכרת חומרת הבעיה המועילית כאן והצורך לפתור אותה: אבל לא קיבלתי תשובה על השאלה, מה נעשה כדי להבטיח שיורדים יחזירו נכסים — כגון דיירות — הלוואות וסובסידיות שקיבלו מממשלת ישראל ומהסכנות היהודית.

סגן השר במשרד ראש הממשלה ד' שילנסקי:

אני מבין שהשאלה הזו כללה גם הבעת דעה, ואני מסכים לדעתו של השואל הנכבד. אני מסכים שצריך לפעול כדי שאנשים שקיבלו סכסוד מהמדינה — אם לדיירות ואם לדברים אחרים — לא ישתמשו בסכסוד הזה כבסיס כספי להשתקעות בחוץ לארץ, כלומר — אני מסכים שעלינו למנוע עזרה ליורדים בכסף שלנו.

כפי שאמרתי — יש פעילות בנושא זה, ואני מקווה לשיתוף פעולה בהמשך גם מצד משרד השיכון על-מנת שנוחזיר לעצמנו את הגולה. גם בתחום הביטוח הלאומי נעשו פעולות רבות, ואנחנו עוקבים אחרי זה וערים לנושא.

2234. דברי שר התיירות על "אחריות הממשלה ליהודים הנמצאים בחו"ל"

חברת הכנסת ש' ארבל-אלמוזלינו שאלה את ראש הממשלה ביום י"ח בשבט התשמ"ג (1 בפברואר 1943):

בראיין שפורסם ב"ידעות אחרונות" ביום 17 בינואר 1943 אמר שר התיירות: "הממשלה הזאת רואה את עצמה אחראית גם ליהודים הגרים מחוץ לישראל."

להכרזה זו יש משמעות מרחיקת לכת, ולפיכך רצוני לשאול את כבודו:

1. האם ממשלת ישראל, שאתה עומד בראשה, קיבלה החלטה על כך שהיא רואה את עצמה אחראית גם ליהודים הגרים מחוץ לישראל?

2. אילו אמצעים עומדת לנקוט ממשלת ישראל על-מנת לממש את אחריותה ליהודים הגרים במדינות השונות?

3. האם נמסרה על כך הודעה לכנסת או לוועדת החוץ והביטחון?

4. אילו אמצעים עומדת ממשלת ישראל לנקוט על-מנת לממש את אחריותה ליהודים הגרים במדינות השונות?

5. אם הכרתו של שר התיירות איננה תואמת את המציאות, מה היא תגובתו של ראש הממשלה לנביה?

סגן השר במשרד ראש הממשלה ד' שילנסקי:

בשם כבוד ראש הממשלה הריני מתכבד לענות על שאלתא מס' 2234 של חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו.

שר התיירות טוען, שלא אמר את הדברים שיוחסו לו כמצוין במבוא לשאלתא, ובאשר לשאלתא עצמה —

1. שום ממשלה בישראל לא קיבלה החלטה מעין זו, אך ברור שיש אחרות הגורל בין כל חלקי העם היהודי, אם במולדת ואם בתפוצות הגולה.

4. הממשלה עושה כל מאמץ אפשרי להציל יהודים בארצות המצוקה. הפרטים על כך, והפעולות הממשיות הננקטות, יש שהם גלויים ויש שאין למסור עליהם פרטים, ובמקרים מסוימים אף לא את תוצאות המאמצים.

התשובות על שאר השאלות נובעות מן הנאמר לעיל.

2235. העדר תקציב לשיקום השכונות

חברת הכנסת נ' ארד שאלה את ראש הממשלה ביום י"ח בשבט התשמ"ג (1 בפברואר 1943):

באחרונה הודיעו דוברי הממשלה על צירופן של 13 שכונות נוספות לפרויקט שיקום השכונות.

בתקציב משרד הבינוי והשיכון נמצא תקציב לכינוי הפסי, אך בתקציב הרווחה האחרים אין זכר לסכומים שאמורים היו להיות מופנים לשיקום החברתי של השכונות הללו.

בעת זו, אדוני ראש הממשלה, נודע ברבים — מסקר שנעשה על-ידי הביטוח הלאומי — מה שיעורו של העוני במדינת ישראל, והשכוע אף כינסת במשרדך את העוסקים בדבר כדי לדון בפתרונות אפשריים: למרות זאת אין הדבר מתבטא בתקציבי המשרדים השונים, ומשרד האוצר אף צוטט כעיתונות כמי שאינו מתכוון להכניס את התיקון הנדרש בתקציב.

אם כך הדבר, יורשה לי לשאול את כבודו:

1. האם ידועות לראש הממשלה עובדות אלה?

2. מה הוא הגוף בממשלה — אם קיים כזה — המתאם בין תקציבי המשרדים השונים ובין החלטה המתקבלת בתחום אחד לביצועה גם בתחום אחר?

תשובת סגן השר במשרד ראש הממשלה ד' שילנסקי:

(לא נקראה. נמסרה לפרוטוקול)

בשם כבוד ראש הממשלה הריני מתכבד לענות על שאלתא מס' 2235 של חברת הכנסת נאוה ארד.

סגן השר במשרד ראש הממשלה ד' שילנסקי:
בשם כבוד ראש הממשלה הנני מתכבד לענות על שאלתא
מס' 2324 של חבר הכנסת צירלי ביטון.

1. סגן השר דקל העביר את הפרטים כדלהלן:

"בנייתו של המצב הדמוגרפי ביהודה, בשומרון ובעזה בשנים 1967—1981 אמרתי, שלפי החישובים הדמוגרפיים אמורים היו להיות ביהודה ובשומרון קרוב למיליון ערבים. עובדתית ב־1981 היו שם 706,000 ערבים. הבהרתי — כותב סגן השר דקל — שאם הערבים רוצים להגר, מתוך שיקולים שלהם, לארצות אחרות — ואומנם הם עושים זאת — אין מתוחב המדינה לעצור תהליך זה, כפי שאינה יכולה לעצור ירידת יהודים מהארץ למרות שאינה מרוצה מתופעה זו".

חשוב לציין כי יש הבדל בין גירוש, עידוד ואי־התערבות.

2427. דברי השר שרון על "כוח ההרתעה של ישראל" חבר הכנסת ד' רוזווליו שאל את ראש הממשלה כיום כ"ב באדר התשמ"ג (7 במרס 1983):

שר הביטחון לשעבר, אריאל שרון, טוען כי כוח ההרתעה של ישראל נפגע בעקבות יישום דוח ועדת החקירה, וכי ישראל לא תוכל לשקול נכונה את פעולותיה נגד סכנות — אם יהיו כאלה — בשל גילוי סודות צבאיים, כמו כוונות ישראל לפעולה אפשרית במקרה של שינויים בחזית המזרחית.

בעקבות זאת הנני רוצה לשאול:

1. האם עבר השר אריאל שרון עכירה ככך שמסר-תוכניות צבאיות וביטחוניות של ישראל ובכך שציין כי דובר על עצינת הצבא העירקי בגי"צ במידה שנונה לעבר ירדן?

2. האם סבור ראש הממשלה ושר הביטחון כי השר שרון פגע בכוח ההרתעה — ולכן גם בביטחונה — של ישראל בקביעותיו אלו שנתפרסמו?

3. לאורה התנהגותו זו של השר שרון, כיצד יבטיח ראש הממשלה כי השארת שרון בממשלה לא תפגע בכושר הפעולה של מערכת הביטחון ובהחלטותיה?

סגן השר במשרד ראש הממשלה ד' שילנסקי:
בשם כבוד ראש הממשלה הרני מתכבד להשיב על שאלתא מס' 2427 של חבר הכנסת דני רוזווליו.

1. לא.

2. לא.

3. חברותו של השר שרון בממשלה היא לברכה מבחינת הביטחון הלאומי.

היו"ר מ' סבירור:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת דניאל רוזווליו.

דניאל רוזווליו (המערך):

אדוני סגן השר, האם זה מקובל ששר שהיה מופקד על תחום הביטחון, כרגע שהממשלה מחליטה להעביר אותו מתפקידו, מתחיל להביע את דעתו בשאלה איזו השפעה תהיה להעברתו מתפקידו על הביטחון הלאומי של ישראל?

סגן השר במשרד ראש הממשלה ד' שילנסקי:
אני חושב ששר רשאי להביע את דעתו, במידה שהרעה אינה פוגעת בביטחון ישראל, כגון במקרה זה; וצורת הכעת הדברים היא עניין של סגנון אישי וגישה אישית של כל אחד ואחד.

1. סגן השר הבינוי והשיכון מר משה קצב, הממונה על שיקום השכונות, הודיעני כי עומדת להתקיים פגישה ביני לבין ראשי הסוכנות היהודית כדי לבדוק אפשרות לממן את הפעולות החברתיות-החינוכיות ב־13 השכונות החדשות מתקציבי הסוכנות היהודית, וזאת על רקע הפער הגדול בין הסוכנות לבין ממשלת ישראל במימון שיקום השכונות.

2. תקציבי שיקום השכונות מרוכזים בארבעה משרדי ממשלה: משרדי השיכון, החינוך, הבריאות והרווחה. כל שר ממונה על ביצוע החלק שבתחום אחריותו, ולשם כך קיימת ועדת שרים לשיקום השכונות.

2236. כולים להנצחת הצנחנים שנפלו במלחמת העולם השנייה חבר הכנסת א' רון שאל את ראש הממשלה ביום י"ח בשבט התשמ"ג (1 בפברואר 1983):

ב־23 במרס הגשתי שאלתא בנושא גיליון כולים לזכר הרוגי המלכות, ציינתי, שבעוד הצנחנים צבי בן־יעקב, אנצו סירני, רפי רייס, פרץ גולדשטיין, חביבה רייך ואבא ברדיצ'ב אינם מונצחים בכולים, ראתה הממשלה לנכון להנציח בכולים את זכרם של נחמן בלקינד ויוסף לישנסקי.

סגן השר שילנסקי ענה על השאלתא שלי ב־4 במאי 1982 וטען, כי "פגעת בזכרם של אנשי נל"י וכי "באחת מישיבותיה הקרובות של הממשלה תרון הממשלה בהצעה להנציח דיוקנאותיהם של הצנחנים".

אודה לך על תשובתך לשאלותי:

1. האם כבר דנה הממשלה בהצעה להנציח את הצנחנים בסדרת כולים?

2. האם מתכוונת הממשלה להנציח את דיוקנאותיהם של הצנחנים בסדרת כולים?

סגן השר במשרד ראש הממשלה ד' שילנסקי:
בשם כבוד ראש הממשלה הרני מתכבד להשיב על שאלתא מס' 2236 של חבר הכנסת אמרי רון.

הנושא נמצא על סדר־יומה של ועדת השרים לטקסים ולסמלים, והוא יידון בדיון הקרוב בנושא כולים חדשים.

היו"ר מ' סבירור:

אבקש מסגן השר להשיב לשאלתא מס' 2324 של חבר הכנסת צירלי ביטון, הוא איננו באולם; נא להעביר את התשובה לפרוטוקול.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אבקש שסגן השר ישיב על השאלתא מעל הדוכן.

היו"ר מ' סבירור:

נא להשיב.

2324. דבריו של סגן השר דקל על "הגירת ערבים מהגדה" חבר הכנסת צ' ביטון שאל את ראש הממשלה ביום כ"ז בשבט התשמ"ג (10 בפברואר 1983):

בגיליון מס' 71 של השבועון "אנשים" מ־24 בינואר 1983 נאמר, כי בערב רעיוני של פעילי חירות אמר סגן השר מיכאל דקל כי "צריך לעודד הגירה של ערבים מהגדה".

הנני שואל את כבודו:

1. האם זו מדיניות הממשלה כלפי חושבי השטחים הכבושים, הגדה המערבית ורצועת עזה?

2. אם לא — והיות שסגן השר דקל פועל עליי כלל זה — האם מוכן כבודו לפעול לפיטוריו של סגן השר דקל?

2429. אירוחו של שר הביטחון של זאיר

חבר הכנסת ד' בן-מאיר שאל את ראש הממשלה ביום כ"ב באדר התשמ"ג (7 במרס 1983):

בעיתונות פורסמו פרטים על הוצאות מופרזות שהוציא משרד הביטחון על אירוח שר הביטחון של זאיר ופמלייתו. כך, למשל, פורסם כי קבלת הפנים במלון הילטון בחל-אביב ל-500 מוזמנים עלתה 2 מיליוני שקל. כמו כן פורסם כי עובדי מערכת הביטחון ניצלו את מערכת החדרים בהילטון לצורכיהם הפרטיים, וכי אנשי הפמליה קנו מתנות פרטיות לעצמם במימון מערכת הביטחון.

רצוני לשאול:

1. כמה עלתה המסיבה בהילטון?

2. כמה עלה האירוח הכולל של פמליית שר הביטחון והזאיר?

3. האומנם נשכרו חדרים לשימושם של עובדי האגף לתכנון לאומי, במקום שיועמדו לרשות שר הביטחון והזאיר ומלווייו?

תשובות סגן השר במשרד ראש הממשלה ד' שילנסקי:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בשם כבוד ראש הממשלה הרני מתכבד לענות על שאלתא מס' 2429 של חבר הכנסת דב בן-מאיר.

הוצאות האירוח של קבלת הפנים לשר ההגנה והזאיר הסתכמו בסך-כולל של 632,457.35 שקל, ובכלל זה ארבעה חדרים לנלווים הישראלים.

היו"ר מ' סבידור:

אני מודה לסגן השר שילנסקי. אני מזמין את סגנית שר החינוך והתרבות להשיב על שש שאלות.

שושנה ארבל-אמזולניו (המערך):
היא כבר השיבה, אדוני.

היו"ר מ' סבידור:

האם שר התקשורת ישנו?

שושנה ארבל-אמזולניו (המערך):
הוא השיב.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
הוא יכול לחזור ולהשיב.

היו"ר מ' סבידור:

אני מבקש סליחה. נכנסתי לאולם כמחצית השעה אחרי פתיחת הישיבה, וישב לפני סגני, והדברים לא היו ברורים לי. אני מבקש סליחה.

ב. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

התשמ"ג—1983, שהחזירה ועדת העבודה והרווחה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

2. מסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא: דברים על מנכ"ל רשות השידור; ובנושא: צמצום ימי החופשה בגני הילדים, בבתי-הספר ובאוניברסיטאות.

היו"ר מ' סבידור:

תודה.

דניאל רוזוליו (המערך):

איני מאושר מהתשובה, כשם שאתה אינך מאושר מהשאלה.

היו"ר מ' סבידור:

עמיתי חבר הכנסת דניאל רוזוליו, יש לך זכות לשאלה אחת בלבד.

דניאל רוזוליו (המערך):

אני רק הרהרתי בקול רם.

2428. עלות המסיבה שנערכה לכבוד האורח מזאיר

חבר הכנסת ת' טובי שאל את ראש הממשלה ביום כ"ב באדר התשמ"ג (7 במרס 1983):

בעיתון "הארץ" מיום 15 בפברואר 1983 פורסם, שהמסיבה שנערכה לכבוד האורח מזאיר עלתה כ-2 מיליוני שקל.

פורסם גם, כי "מי שניצל את התקציב לאירוחם של האורחים היו גם נהגים וקצינים מהיחידה לביטחון לאומי, שהגיעו להילטון וניצלו את החדרים הרבים שהועמדו לרשות האורחים ומלוויהם הישראלים".

הנני שואל את כבודו:

1. האם ידועות עובדות אלו לראש הממשלה?

2. מי התלית על ממדים אלה של המסיבה?

3. על-פי אילו קריטריונים מאורגנות מסיבות לאורחים מחוץ לארץ?

4. האם אין הגבלה על הסכומים המוצאים למטרות אלו?

5. מי מממן את המסיבות הנ"ל?

6. מה הצעדים שנקט ראש הממשלה כדי שמעשים אלה לא יישנו?

סגן השר במשרד ראש הממשלה ד' שילנסקי:

בשם כבוד ראש הממשלה הרני מתכבד לענות על שאלתא מס' 2428 של חבר הכנסת תופיק טובי.

כפי שנמסר לנו על-ידי משרד הביטחון, הוצאות האירוח של קבלת הפנים לשר ההגנה והזאיר הסתכמו בסך 632,457.35 שקל, בכלל זה ארבעה חדרים למלווים הישראלים.

ממרי קבלות הפנים, והקריטריונים לאירוח, מסורים לשיקול דעתם של השרים המארחים, וחזקה עליהם שהם מפעילים שיקול דעת נכון בנושא.

היו"ר מ' סבידור:

אבקש מסגנית מזכיר הכנסת למסור הודעה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות יושב-ראש הכנסת הנני מתכבדת להודיע כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

1. הצעת חוק שעות עבודה ומנוחה (תיקון מס' 16).

ג. הצעה לסדרהיום

הקצאת זמן לשידורים בנושא הדרכה והסברה. חקלאית ברדיו ובטלוויזיה

שזו שעת עבודה ופעילות שאין להפסיקה. לתוכנית יש השפעה מקצועית כלכלית על התנהגות ציבור החקלאים, וחבל שבגלל שעת שידור מוקדמת מאוד קשה להם להאזין לה. כמו כן פוגעת שעת השידור הלא-נוחה באפשרות להעביר לחקלאים מידע דחוף ועדכני כמהירות וביעילות באמצעות הרדיו.

על כן מוצע לחזור ולשרר את המדור "לחקלאי" בשעה 18:55 ברשת ב'. בעמוד למגזין "היום הזה", ולהתייחס למדור לא כאל שירות למיעוט של מאזינים, אלא כדרך להעברת מידע מהיר ליצרני המזון של מדינת ישראל.

בתוכניות הטלוויזיה בשפה העברית נפקד מקומה של תוכנית הדרכה חקלאית. מזה שנתיים מוקדנת במסגרת התוכניות בשפה העברית תוכנית הנקראת "מגזין לחקלאות", אשר רבים מצופיה שאינם דוברי ערבית פנו — בעקיפין ובמישרין — בבקשה להפיק תוכנית דומה לזו בשפה העברית. אשר תמוקד בחקלאות הישראלית ותעסוק באקטואליה. בהדרכה מעשית לחקלאים, בחידושים ובהמצאות ובהמחשת המעשה החקלאי כעבודת כפיים.

נודע לי כי פניות משרד החקלאות למנהל הטלוויזיה להקצות זמן לתוכנית מעין זו נענו כשלילה, בטענה כי מדובר במיעוט, אשר אין כל הבדל ממשי בינו ובין כל מיעוט אחר.

נראה לי כי יש להתייחס לציבור החקלאים לא לפי שיעורם הנומינלי באוכלוסייה, אלא בהתאם לחשיבותם בייצור המזון ולמשקלם בחוצר הלאומי.

תוכניות בנושאי חקלאות ברדיו ובטלוויזיה אינן מיועדות רק לקהל המצומצם של החקלאים: קיים גם קהל רחב ביותר המוצא בזה עניין. קהל שהחקלאות והחיים מן החקלאות מסמלים עבורו את ארץ-ישראל היפה: תוכנית כזו גם תקרב את המעשה החקלאי ואת עבודת האדמה לכל בית ישראל.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מציע שהכנסת תדון בהצעה זו במליאתה. תודה רבה.

היו"ר מ' סבידור:

תודה לחבר הכנסת פנחס גולדשטיין ומלוא ההערכה גם על קצב נאומו. אני מזמין את סגנית שר החינוך והתרבות להשיב על ההצעה לסדר.

סגנית שר החינוך והתרבות מ' גלזר-תעסה:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, תשובתי על הצעתו של חבר הכנסת פנחס גולדשטיין היא — היכן הוא?

היו"ר מ' סבידור:

הוא פה. חבר הכנסת גולדשטיין, האם אותך כרויה?

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

כן.

סגנית שר החינוך והתרבות מ' גלזר-תעסה:

הרדיו והטלוויזיה בעברית ובעברית מקדישים תשומת לב רבה לנושא החקלאות. מבחינה זו עולה רשות השידור על רוב כלי התקשורת בעולם:

מדי פעם, לאחר שידור תחזית מזג האוויר, יש תוספת של הודעות והדרכות לחקלאי. פעמים מספר בשבוע משרד שירות ידיעות לחקלאי בשעה 6:22 בבוקר. בשידורי הרדיו בערבית

היו"ר מ' סבידור:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעות לסדרהיום. אני מתכבד להזמין את חבר הכנסת פנחס גולדשטיין שיעלה את הצעתו לסדרהיום בנושא: הקצאת זמן לשידורים בנושא הדרכה והסברה חקלאית ברדיו ובטלוויזיה.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בראשית דברי מוצא אני לזכור, בהודמנות זו שאני מעלה הצעה לסדרהיום, לברך את חיים הרצוג על היבחרו לגשרא מדינת ישראל. אני מקווה, משוכנע ובטוח שהוא יהיה נשיא טוב לעם ישראל. אני מאחל לו מקרב לב הצלחה במילוי תפקידו לטובת העם בישראל ובפזורה.

רפאל סויסה (המערך):

חבל שחברין אינם מתבטאים כך.

היו"ר מ' סבידור:

חבר הכנסת פנחס גולדשטיין, אנא, אל תשיב. התחל בבקשה בהעלאת הצעתך.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

באמת לא אשיב. שתיקתי רועמת.

היו"ר מ' סבידור:

אם כל אחד יתחיל היום את הנאום שלו בברכה ובתשוכה — יהיה רע מאוד. הכרכות ניתנו כבר אתמול. ומה שנצטרך להגיד, נגיד ביום הצהרת האמונים.

ויקטור שם-טוב (המערך):

לא יפה.

היו"ר מ' סבידור:

לא יפה? אבל אם זה מעורר פולמוס אני מעדיף שלא יעלו זאת.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

אני לא רואה את חברי היושב-ראש כנויפה בן חס ותלילה.

לגופו של עניין, מזה יותר מ-20 שנה משודר מדי יום מדור מיוחד ב"קול ישראל" הנקרא "לחקלאי". במשך שנים רבות שודר המדור בשעה 18:55 בצמוד לחדשות השעה (7:00 בערב, ולאחר מכן בצמוד למגזין "היום הזה". בארבע השנים האחרונות משודר המדור "לחקלאי" ברשת ב' בשעה 6:22 בבוקר.

המדור "לחקלאי" מביא לחקלאים ולמאזינים מידע הדרגתי ספציפי בנושאי חקלאות שונים, האקטואליה בו רבה, והמידע המועבר באמצעותו לחקלאים הוא ישיר. במשך כל השנים ראו עורכי המדור "לחקלאי" לנגד עיניהם את הצורך לעדכן את החקלאים עדכון מיידי ושוטף על אירועים שונים בענפי החקלאות הרבים והמגוונים: הודעות על מזיקים ודרכי הדברתם, קרה ודרכי ההתמודדות עמה, קטיף, מיון ואריזה של פירות וירקות או של פרחים — הכול בהתאם לצרכים המיידיים של השוק בארץ: גם התפתחות היצוא לחוץ-לארץ השפיעה השפעה ישירה ומיידית על תוכן המדור.

מסקרים שערכנו ומשיחות שקיימנו עם חקלאים רבים התברר, כי שעת הבוקר המוקדמת אינה נוחה להאזנה, כיוון

גולדשטיין. האם אתה מסכים להצעת סגנית שר החינוך והתכנון?

פנחס גולדשטיין (הליכוד): כן.

היו"ר מ' סבידור:

חברי הכנסת, לפנינו הצעה אחת: להעביר את הנושא לדיון בוועדת החינוך והתכנון של הכנסת. ניגש להצבעה.

ה צ ב ע ה

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת החינוך והתכנון נתקבלה.

משורר מדי בוקר, כ"ב 20:6 ברשת ד', במשך 10 דקות. שירות ידיעות והדרכה לחקלאי. ביום ד', בשעה 11:40, יש מגזין הדרכה לחקלאי הנמשך 40 דקות.

בטלוויזיה בעברית זוכים נושאים חקלאיים לכיסוי שוטף מפורט. רק ב"יומן השבוע" האחרון נדון המשבר בענף הפרחים בצורה מפורטת. עם זאת, לוח הזמנים הדחוס של הטלוויזיה אינו מאפשר הקדשת מדורים קבועים לענפי המשק השונים.

למרות כל זאת, אני מציעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת החינוך והתכנון של הכנסת.

היו"ר מ' סבידור:

תודה לסגנית שר החינוך והתכנון. חבר הכנסת

ד. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

מרים גלורית-תעסה (הליכוד):
אולי הוא במזנון?

פנחס גולדשטיין (הליכוד):
אמרו לו שהכנסת זה המזנון.

יצחק רבין (המערך):
הוא נעלם.

היו"ר מ' סבידור:
אל תקרא לו "נעלם".

היו"ר מ' סבידור:
הודעה לסגנית מזכיר הכנסת, בבקשה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:
ברשות היושב-ראש הנני מתכבדת להודיע כי הונחו היום על שולחן הכנסת מסקנות ועדת הפנים ואיכות הסביבה בנושא: מעשי אלימות בבני ברק. תודה.

היו"ר מ' סבידור:
תודה. האם חבר הכנסת המיועד נמצא כאולם? אולי הוא אצל מזכיר הכנסת.

ה. הצהרת אמונים של חבר הכנסת נחמן רז

היו"ר מ' סבידור:
נא לחתום.

(חבר הכנסת נחמן רז חותם על ההצהרה.)

אני מאחל לחבר הכנסת נחמן רז, אשר בא למלא את מקומו של נשיא המדינה הנבחר, הצלחה בשליחותו הציבורית-הממלכתית בכנסת. בגלל כל הדברים ששמענו עליו, ובשל מה שעולה מחולדות חייו, ממעשיו ומפועלו אני סמוך ובטוח שתרומונו לבית הזה תהיה גדולה. בהצלחה.

נחמן רז (המערך):
תודה רבה.

היו"ר מ' סבידור:
חברי הכנסת, אני מכריז על הפסקה של 10 דקות.

היו"ר מ' סבידור:
חברי הכנסת, הנני להודיע לבית, שעל-פי סעיף 42 לחוק-יסוד: הכנסת, נפסקה חברותו בכנסת של חיים הרצוג עם בחירתו לכהונת נשיא המדינה. על-פי סעיף 43 לחוק-יסוד: הכנסת יבוא במקומו מטעם רשימת המערך (מפלגת העבודה הישראלית, מפלגת הפועלים המאוחדת וכלת"מ-מפלגת ייס) מר נחמן רז.

על-פי סעיף 15 לחוק-יסוד: הכנסת הנני מתכבד להזמין את נחמן רז לעלות לכמה ולהצהיר הצהרת אמונים. אקרא בפניו את הצהרת האמונים והוא יצהיר: "מתחייב אני", וזה נוסח ההצהרה: "אני מתחייב לשמור אמונים למדינת ישראל ולמלא באמונה את שליחותי בכנסת".

נחמן רז:
מתחייב אני.

(הישיבה נפסקה בשעה 10:43 ונתחדשה בשעה 10:52.)

ו. הצעת חוק התקציב לשנת הכספים 1983, התשמ"ג — 1983*

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

הכנסת לווינץ, יושב-ראש ועדת הכספים, להביא לפנינו את התקציב בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

היו"ר מ' סבידור:
אני מחדש את הישיבה. אני מתכבד להזמין את חבר

לצערנו, שיא כוח האדם עולה בהתמדה, והשנה הוא עומד על 84,757; הוא מורכב מ-69,273 במשרדי הממשלה ו-15,484 במפעלים העסקיים, לעומת 84,626 בשנה שעברה, ו-83,957 ב-1981.

כל שנה נמסר על קיצוץ של 3% כשיא כוח האדם, אך למעשה יש תמיד חוספת, וגם מספר המועסקים בסקטור הציבורי כולו גדל והולך משנה לשנה.

בביטוח הצמדה שהממשלה יכולה לתת ללא אישור מוקדם של ועדת הכספים הועלתה התקרה מ-1.1 מיליון ל-2.1 מיליון שקלים, בהתאם למקדם הטכני של הכנת התקציב.

הסעיפים 12—16 הוכנסו לראשונה בחוק התקציב 1982, וכפי שנמסר לוועדה, היו סעיפים אלה לעזר למשרד האוצר לגבי תקציביהם של תאגידים ורשויות מקומיות הנהנים מתקציב המדינה.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מקווה שתשומת הלב והדיון יפנו לעיקר — לאותם אלף מיליארד ומאה עשרים ושלושה מיליארדי שקלים — ולא למיליארד האחד שהוספנו, שהוא 0.09% מהתקציב. אני חושש שמא כל הדיון יהיה סביב למיליארד שניתוסף, ואז נחטיא את המטרה: מבחינה כלכלית תהיה זו שגיאה להקדיש את תשומת הלב לא לעיקר אלא לספל.

נוסף על כך, יש בתקציב שינוי נוסף, והוא שינוי פנימי: מצד אחד הוספנו מיליארד אחד ו-25 מיליון שקלים, מצד שני נקצין את התקציב בדיוק באותו סכום: מיליארד אחד ו-25 מיליון שקלים. כדי לאזן בין ההוצאות המוגדלות לחיסכון, עזר מעט אביא את רשימת הקיצוצים. הקיצוצים האלה ייעשו בסעיפים הקודמים של המשרדים השונים, ויועברו לתקציבים המתחייבים מההסכם הקואליציוני. ועדת הכספים תחבל ביום חמישי את רשימת הקיצוצים שהוכנה על-ידי האוצר, ותתחיל לדון בה. ייתכן שונכים שינויים כרשימה, בהמשך דברי אקרא את ההצעות של משרד האוצר.

ברשותך, אדוני היושב-ראש, אבקש להסב את תשומת לב החברים הנמצאים באולם — ודרכם את תשומת לב הציבור כולו — לשני דברים יסודיים שאנחנו מתכננים לעשות. הדבר הראשון: הגענו למסקנה שלמרות שדנון בתקציב — אנחנו דנים בתקציב זה שלושה חודשים — הזמן לא יספיק, החלטנו, ביוזמתי ובהתאם להצעתך — ואני מוסר זאת למליאת הכנסת כפי שמסרתה אחמול לוועדת הכספים — להקים ועדה קבועה בענייני התקציב, בראשותך, ועדה זו תעבור אחרי התקציב במשך כל השנה, תשגיח על ההוצאות, במקרה הצורך תציע שינויים פנימיים, ותבטל סעיפים שאבד עליהם כלל ושלאפשר להסתדר בלעדיתם; ואת הכספים נחסוך, או שנשחרר דברים חיוניים חדשים המתחייבים בחברה פעילה, מתוך נכונות לענות על צרכים; ושלא נגיד שכיוון שהצבענו על התקציב — הכול כבר סגור. שכן אם הכול כבר סגור ומוחלט, נמצא את עצמנו מבצעים מה שכתוב בחוק גם אם זה אינו נחוץ, ולא נוכל להוסיף תקציבים לדברים חדשים, גם אם הם נחוצים, כאשר תהיה לנו במשך כל השנה ועדה קבועה — שנקרא לה "ועדה לענייני תקציב" — נוכל להתכונן לתקציב הבא מידי לאחר אישור התקציב הזה. הווי אומר, אדוני היושב-ראש, שלמעשה אנו נדון בתקציב במשך כל ימות השנה, למעט שבחות וחגים.

שבח וייס (המערך):

אז נעשה חשבון נפש.

היו"ר מ' סבידור:

החגים והשבחות הם ריוח נקי.

שלמה לוריצין (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כיוון שנפל בחלקי להיות הראשון הועלה לבמה אחרי שתבר הכנסת החדש נחמן רו נכנס לתפקידו, ליוגג הוא לי לברך את נחמן רו, הידוע ומפורסם כמחנך. מאחורי נחמן רו — יליד קיבוץ עין-חרוד, חבר קיבוץ גבע — שורה של מעשים ושל תפקידים שהוא מילא כאמונה ובהצלחה. הוא מורה, מחנך; נושאים חברתיים תופסים מקום מרכזי בחייו. נחמן רו הוא אידאולוג של התנועה הקיבוצית, הוא שימש כמזכיר התנועה הקיבוצית וכמזכיר הנוער העובד והלומד, וגם היה קצין חינוך ראשי של הנח"ל ומנהל בית-הספר האזורי עמק-חרוד, ובקצרה — חינוך, חינוך וחינוך, ללא הרף, יורשה לי, חבר הכנסת החדש נחמן רו, להוסיף משקו משלי, גם כן בעניין חינוכי: אני מאחל לך שתזכה לחנך את הציבור, את הנוער, ברוח ישראל סבא, כפי שכולנו התחנכנו.

איני יודע אם הכרת את הגאון רבי יוסף כהנמן, ראש ישיבת פוניבז', הוא אמר לפני כארבעים שנה — ואז הסתכלו עליו כאילו הוא בעל חלומות או כאילו חסר לו משהו בראשו — שהוא רואה בעליל איך בעין-חרוד עוד יבנו בית-כנסת. ברוך השם, חזונו התגשם. אדוני היושב-ראש, בעין-חרוד כבר יש בית-כנסת, ואני מוסיף — ואולי זה חזון רחוק עוד יותר — שאני רואה בעליל שבעין-חרוד ובקיבוץ גבע עוד יבנו ישיבות. אני מאחל לך שאתה תהיה תלמיד באותה ישיבה, ובמשך הזמן תתעלה עד כדי כך שתהיה תלמיד חכם וחפץ תורה בעין-חרוד ובגבע.

היו"ר מ' סבידור:

אתה גם תיתן תקציב לזה?

שלמה לוריצין (יו"ר ועדת הכספים):

אני מבטיח תקציב הן לעין-חרוד והן לגבע. הם יצטרכו להבטיח לי שאני אחיה יושב-ראש ועדת הכספים, ואז יהיה להם כסף לישיבה.

דניאל רוזווליו (המערך):

אני מודה שליושב-ראש ועדת הכספים היתה אוון קשבת לנסיונות אידאולוגיות.

שלמה לוריצין (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד להביא את תקציב המדינה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. תקציב המדינה מגיע השנה לטריליון — לפי הנוסח האירופי — או לביליון, לפי הנוסח האמריקני. כדי למנוע אי-הבנות אומר את הסכום בספרות — 1,124 מיליארד שקלים, אלף מיליארד ועוד 124 מיליארד שקלים, כאשר מגיעים למספרים כאלה צריך להשתדל שלא לטעות.

ברצוני לציין, שהתקציב שהובא לקריאה ראשונה על-ידי שר האוצר היה רק 1,123 מיליארד שקלים. בין הקריאה הראשונה לקריאה השנייה הוספנו מיליארד שקלים.

במהלך הדיונים בוועדה לא הוכנסו שינויים בהצעת החוק. הצעת החוק ל-1983 אינה שונה מהצעת חוק התקציב ל-1982, מלבד השינויים המתחייבים מההתאמה לאינפלציה. התיקון היחיד שהוכנס הוא כלהלן:

זה שנים רבות שהממונה על כל סעיף בתקציב הוא "השר שקבעה הממשלה" או מי שהשך מינהו לכך. אחרי המלים "שקבעה הממשלה" הכנסנו את המלים "בהודעה לוועדה"; באופן זה תדע הוועדה תמיד מי הוא השר היכול להציע לשר האוצר שינויים בסעיף פלוני.

באופן יסודי. לכן לא הצלחנו לשמוע את דברי התשובה של השרים. דבר שהוא בבחינת עוול כלפי השרים והפסד כמה שנוגע לוועדת הכספים. היו עוד כמה וכמה מגרעות שנבעו מכך שהתקציב הוגש רק חודשיים לפני התאריך הקובע. שהוא 1 באפריל.

אינני בא להתלונן על האוצר; דווקא שיבחי אותו. באוצר עשו את המלאכה לפי החוק; אבל על סמך הניסיון, שאני מצרף לו גם את העובדה שבחודשי הקיץ ועדת הכספים אינה יכולה לעסוק אך ורק בענייני תקציב. אלא היא חייבת לעסוק עוד בכל מיני דברים: חוקים, תקנות, דברים ותופים הקשורים ב"1 באפריל, אני סבור שאין ברידה — ואני מבקש מסגן שר האוצר למסור זאת באוצר — אלא ליוזם בחוק-יסוד: משק המדינה תיקון, שיחייב את הממשלה להגיש את התקציב לפחות שלושה חודשים לפני הזמן.

היו"ר מ' סבידור:

איזה זמן?

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):

לפני 1 באפריל. רק כך נוכל לקיים את הדיון על התקציב כפי שצריך. הן מבחינה מקור-כלכלית והן מבחינת המיקור. ונוכל להביא את התקציב. כעת אנחנו עמוסים ולחוצים בזמן. ולא עכברנו על התקציב כפי שצריך לעבור עליו.

לא אעמוד כאן אלא על שני דברים יסודיים. ראשית, מפעם לפעם אנחנו שומעים את הטענה כי הקיצוץ בתקציב הוא בלשון סגירתה, ומשמעותו בסופו של דבר תוספת ריאלית לתקציב. חבר הכנסת עדי אמוראי רגיל להגיד "מקיצוץ לקיצוץ התקציב גדל". היתה רוצה להפרך את הטענה הזאת, כי יש לנו כאן עניין יסודי.

עברתי על נתוני התקציבים ועל התקציבים הנוספים משנת 1965, והנה התוצאות: אני מזכיר את הגידול בתקציב הסופי לעומת השנה הקודמת. אחרי שזה כולל את התקציב הנוסף, את עליית מדרג המחרים באוקטובר האחרון לעומת אוקטובר שקדם לו — כפי שאנחנו רגילים. כדי להוכיח — ויש בזה חשיבות רבה, אדוני היושב-ראש — שלטענה כאילו התקציב גדל ריאלית אין יסוד. אין לטענה זו יסוד בעיקר בשנים האחרונות, ואני מתכוון לשנים של שלטון הליכוד.

הנתונים הם: בשנת 1966/67 סך כל התקציב היה 460 מיליון לירות. הגידול בתקציב הסופי לעומת שנה קודמת היה 154%. בעוד ששיעור האינפלציה היה רק 8%, הווי אומר — גידול ריאלי של 71%. בשנה שלאחריה גדל התקציב ב"13.1%, ואילו האינפלציה ירדה ב"1%, הווי אומר שהגידול הריאלי היה 14.1%. בשנת 1967/68 היה גידול של 6%, אבל אינפלציה בשיעור של 3% בלבד, הווי אומר — גידול ריאלי של 3.3%. בשנת 1969/70 היה גידול של 34%, ואינפלציה בשיעור 3% בלבד, הווי אומר — גידול ריאלי של 31.3%. בשנת 1970/71 הווי הגידול בתקציב היה 30%, הגידול באינפלציה — 11.1%, הווי אומר — גידול ריאלי של 19%. בשנת 1971/72 הגידול בתקציב — 33%, הגידול באינפלציה 11%; הווי אומר — גידול ריאלי של 22%. בשנת 1972 הגידול בתקציב — 20%, הגידול באינפלציה — 12%, הווי אומר — גידול ריאלי של 8%. בשנת 1973 הגידול בתקציב היה 82%, הגידול באינפלציה — 22%, הווי אומר — גידול ריאלי של 60%.

שבת וייס (המערך):

האם זה היה תקציב מלחמה?

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):
השבתות והחגים הם רווח נקי. מזה אנחנו חיים ומתפרנסים. אנחנו מתנהגים בתקציבים כמו יהודי טוב. שמייד לאחר יום הכיפורים מתחיל להתכונן ליום הכיפורים הבא.

שבת וייס (המערך):

האם אפשר לשאול שאלה? אני רוצה לברך על היוזמה; אבל, האם אתה מתכוון לוועדה סטטוטורית, או בשלב ראשון רק לחלוקה של ועדת הכספים, עצמה?

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):

בשלב ראשון זו תהיה ועדת-משנה של ועדת הכספים. נדמה לי שיש לנו כל הסמכויות, ואין לנו צורך להכריז עליה כעל ועדה סטטוטורית. אבל אם יהיה צורך, לפי הניסיון, הכול פתוח, כמובן, בפנינו.

שבת וייס (המערך):

אני מברך על היוזמה.

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):

אני מודה על הברכה, ואני מקווה שכך נתרם תרומה חשובה בענייני התקציב.

החלטתי הפעם לדבר מאוד בקצרה, משני טעמים. ראשית

—

היו"ר מ' סבידור:

אין צורך להצטרף. האמן לי שכולם יקבלו זאת בברכה. גם היושב-ראש.

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):

— אני מאוד צרוד, ושנית הייתי רוצה לפחות הפעם לקיים — גם אם אינני חכם — את הפסוק "דברי חכמים בנחת נשמעים", ואני מקווה שלא יפריעו לי באמצע הדברים.

בארצות-הברית קיימת ועדה תקציבית מיוחדת, נפרדת לגמרי מוועדת הכספים. לרשות ועדה הזאת עומד צוות של מאות עובדים. אדוני היושב-ראש, ברור שאינני רוצה להבהיל את הכנסת וגם לא אותך, ולומר שאנחנו נדרוש צוות נוסף של מאות או עשרות עובדים, או אפילו עובד אחד. אנחנו נהיה צנועים; נסתפק בכך שנקיים ועדה קבועה בראשותי, ולמרות זאת אני חושב שנתרום בענייני התקציב.

נוסף על כך, בחוק-יסוד: משק המדינה יש סעיף המחייב את הממשלה להגיש את התקציב לכנסת שלושה חודשים לפני

—

שבת וייס (המערך):

חודשיים. מאחר שזה סעיף שאני הצעתי, אני רשאי להגיד לך שזה חודשיים. רצינו שלושה חודשים, אבל הממשלה לחצה על חודשיים. אני מוכן לאמץ את הרעיון שלך.

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):

אם כן — ולא אניד זאת לשבחי — אני צדקתי. אמרתי בוועדה שהמועד הוא חודשיים, אבל העובדים שלי חלקו עלי. אני קיבלתי את חוות הדעת של בעלי המקצוע שמדובר בשלושה חודשים. אנחנו חושבים שפרק הזמן להגשת התקציב המתחייב מחוק-יסוד: משק המדינה איננו מספיק, ובדעתנו ליוזם — ואני אדום — את תיקון הסעיף הזה, ולהציע שלושה ואפילו ארבעה חודשים. מן הניסיון למדנו, שאף שהפעם הממשלה הגישה את התקציב בזמן, — כלומר חודשיים לפני היום הקובע — ואף שאנחנו דנים בתקציב באופן האינטנסיבי ביותר — שש פעמים בשבוע, ולפעמים שתי ישיבות ביום — לא הצלחנו. ואין אנו מרגישים שהספקנו לעבור על התקציב

שלמה לורניץ (יו"ר ועדת הכספים):

אני מבקש להביא בחשבון עוד נתון שלא הבאתי, אבל אין בו צורך, כי כולנו יודעים אותו. לכולנו ידוע שתקציב החורף החובות גדל משנה לשנה. כאן מתקיים הפסוק "אבות אכלו בסר ושני בנים תקהינו". אנו משלמים כיום חובות בגלל החטא הקדמון של השנים הקודמות. אם נדייק בדברינו ונוריד מהתקציב את החובות — שמשנה לשנה הם גדלים — הרי שנגיע למסקנה שהתקציב הריאלי ירד בשיעור הרבה יותר גבוה ממה שאמרתי כאן.

דבר נוסף: לכולנו ידוע שתקציב הפעולות בשנים האחרונות ירד בהרבה. השנה הקטנו אותו ב-3%, ובשנה שעברה והשנה שקדמה לה — ב-2%. אם כך, אם התקציב — וזה על משקל קריאת הביניים שלך — ירד רק בשיעור שירד, זה היה מפני שניתוספו פעולות חשובות מאוד. אם ניקח נושא חדש, שלא היה קיים קודם, כמו פרויקט שיקום השכונות — שהשנה מגיע התקציב שלו ל-4 מיליארדים ו-250 מיליון שקל — הרי התמונה בדורה: הבאנו להבראה מסוימת בתקציב.

כך צוני גם לציין לשבח את דרך ניהול התקציב בידי משרד האוצר ואת הפיקוח הצמוד של המשרד על ההוצאה השוטפת.

יש כאן, אדוני היושב ראש, מספרים ממספרים שונים. אני נוהר ואינני רוצה לנקוב באחוזים, אבל אציין שערך הביקוש מדי השנה, בהשוואה לשנה הקודמת, ב-23%. זה דבר מאוד משמעותי, ויש לברך על כך. זו נקודה שהכלכלנים מרבים להדגיש אותה, בגלל השפעתו של עורף הביקוש הממשלתי על האינפלציה.

מגמת הירידה החלה בשנת 1982, והתקציב ל-1983 בנוי על ירידה נוספת — כפי שאמרתי — של כ-23% לעומת 1982.

אדוני היושב ראש, אנחנו מגישים את התקציב הזה מתוך דאגה וחרדה רבה. המשק מחלכט בבעיות מבעיות שונות: בעיית האינפלציה; בעיית היצוא לעומת היבוא — כולנו יודעים שהמאזן המסחרי הוא שלילי, ושהחוב שלנו הולך וגדל מדי שנה בשנה ב-2 מיליארדי דולר, ושהשנה, לצערנו, הוא גדל ב-3 מיליארדי דולר; בעיות שכר — הנה עכשיו אנחנו צריכים להתמודד עם שכירת הרופאים, וזו בעיה כאובה, כאובה מאוד, כי מצד אחד אנחנו נחששים הערכה לרופאים, העובדים באמונה מתוך מסירות נפש על הצלת חייהם של אזרחי המדינה, ומן הדיון שנתיתם בהערכה ובכבוד לתביעתם, אבל מצד שני אנחנו יודעים מה פירושה של פריצת המסגרת שסוכם עליה בין הממשלה, המעבידים והעובדים בהסכמת ההסתדרות. זו בעיה מאוד מאוד חמורה, והיא רק אחת מהבעיות החברתיות שלנו. ברור ה', אנחנו מלאים בעיות. יהיה צורך בהרכה רצון טוב ובהרכה קונסנזוס לאומי כדי שנוכל לפתור את הבעיות באובייקטיביות.

אמרתי כבר בהרכה הזדמנויות, שכמו שהגענו, ברור ה', לקונסנזוס בעניינים כטחוניים — אני אומר על כך "כלי עין רע", כי בזמן האחרון יש גם כאן בקיעים — כך אנחנו חייבים להגיע לקונסנזוס בעניינים כלכליים, כי לדעתי גם זה עניין ביטחוני: בלי כלכלה בריאה אין חברה בריאה, ובלי חברה בריאה לא יכולים ענייני הביטחון להיות כפי שהם צריכים להיות.

ועוד שתי הערות, אדוני היושב ראש: אני מקדים דברים אלה כי אני יודע מה צפוי, כיוון ששמענו זאת בוועדת הכספים, בכלי התקשורת ובכל הזדמנות. באים בטענות על אותו סכום של מיליארד — או יותר נכון, 3 מיליארדים ו-250 מיליון שקל

שלמה לורניץ (יו"ר ועדת הכספים):

אינני יודע. נדמה לי שתקציב המלחמה היה בשנת 1974.

שבח וייס (המערך):

זה לא יכול להיות, התקציב הוא עד סוף — — —

שלמה לורניץ (יו"ר ועדת הכספים):

פרופסור שבח וייס, אפשר לבדוק, אבל זה לא משנה.

אני רוצה להוכיח דבר אחד: שהטענה המופנית כלפי ממשלת הליכוד — כאילו התקציב בשנים האחרונות הולך וגדל — הינה מופרכת.

שבח וייס (המערך):

עם כל הכבוד לך, אם לא הובא פה בחשבון המרכיב של גידול האוכלוסייה, הרי יש לנו פה בעיה. כי אלה היו תקופות של גידול באוכלוסייה, תקופות שהיתה בהן עלייה גדולה של יהודים מכרית המועצות, אבל אפשר לבדוק את זה.

שלמה לורניץ (יו"ר ועדת הכספים):

לצערו הרב, דווקא בשנים האחרונות העלייה — — —

שבח וייס (המערך):

לא, אני מדבר על שנות השבעים.

שלמה לורניץ (יו"ר ועדת הכספים):

אינני בא בטענות על מה שהיה אז: צריך לעשות מחקר על הדברים האלה, אבל לא מעל במת הכנסת. אני רק קובע, שהאמת היא הפוכה מהטענה שאותה כל כך אוהבים להשמיע מספסי המערך, כאילו התקציב בשנים האחרונות גדל מבחינה ריאלית, שלא כמו בשנים קודמות: ואני מגיע לשנים האחרונות.

בשנת 1975 — הגידול בתקציב 71%, הגידול באינפלציה רק 43%. בשנת 1976 — הגידול בתקציב 34%, הגידול באינפלציה — 34%. מצב נייטרלי. בשנת 1977 — הגידול בתקציב 61%, הגידול באינפלציה 34%; ההפרש הוא 27%. בשנת 1978 כבר יש ירידה. זו השנה התקציבית הראשונה של ממשלת הליכוד. הגידול בתקציב היה רק 46% והגידול באינפלציה — 54%. הווי אומר ירידה ריאלית של 8% בשנת 1979 — הגידול בתקציב 106%, הגידול באינפלציה 96%; כאן יש גידול ריאלי של 8%. לעומת זה בשנת 1980 הגידול בתקציב היה 128%, הגידול באינפלציה — 138%. הווי אומר הקטנה ריאלית של התקציב ב-10%. בשנת 1981 יש עלייה ריאלית בתקציב. בשנת 1982 הגידול בתקציב — 124%, הגידול באינפלציה — 129%. וזו ירידה ריאלית של 5%. אנחנו עדיין לא יודעים את שיעור האינפלציה בשנת 1983.

אני חושב שנתונים אלה הם תשובה מוחצת לטענה כאילו דווקא בשנים האחרונות התקציב גדל ואילו בשנות שלטון המערך התקציב לא גדל. האמת היא בדיוק ההיפך מזה. אני מציע ללמוד את הנתונים, ולא אחביש להודות בטענותי אם לא יייתקו בהם.

שבח וייס (המערך):

צריך, כמובן, לבדוק מה עשו בתקציב, גם זו שאלה.

חיים קופמן (הליכוד):

— — —

היו"ר מ' סבידור:

היום יתקיים דיון בתקציב, ואני מבקש להפסיק את הדיאלוג הזה.

דב זכין (המערך):

אל תעשו את זה, ואז לא נשתמש בה.

שלמה לורינץ (יור"ר ועדת הכספים):

ראשית כול — דחילא ורחימא, חישבו שבעתיים לפני שאתם מוציאים לעז על עצמכם, על כולנו. חס ושלום שאנחנו ניכשל בעניין של גזענות.

דב זכין (המערך):

אתם עושים מעשה כזה ורוצים שאנחנו נגן עליכם?

שלמה לורינץ (יור"ר ועדת הכספים):

לא, אדוני: שמעתי אותך, הרשה לי להשיב.

יאיר צבן (המערך):

האם אפשר להעיר איוו העדה עניינית?

היור"ר מ' סבירדור:

חברי הכנסת, אני מבקש שתיתנו ליושב-ראש ועדת הכספים לסיים את דבריו: אחר כך תשמיעו מה שאתם רוצים להשמיע.

שלמה לורינץ (יור"ר ועדת הכספים):

אני מאמין שאם תקשיבו לי, לא יהיה מקום להערות ולטענות.

חיים קופמן (הליכוד):

— — —

יאיר צבן (המערך):

למה מזכירים כל כך הרבה את העיוותים של התקופה הקודמת?

דב זכין (המערך):

— — —

היור"ר מ' סבירדור:

חברי הכנסת, אני מבקש: הפסיקו את השיחות ביניכם בינות הספסלים וחזרו לנהל את הישיבה. רבותי, מה אתם רוצים? האם אתם רוצים לחזק את החלטת האו"ם על הגזענות? האם אתם באמת רוצים שזה ייכנס לפרוטוקול? אני מציע שתשמרו את כל מה שיש לכם לומר לוויכוח. רשומים פה 20 חברים. ברוך השם.

יאיר צבן (המערך):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש לשאול שאלה.

שלמה לורינץ (יור"ר ועדת הכספים):

חבר הכנסת צבן, אינני מסכים, כי עליידי קריאות ביניים בלתי אחראיות אתם גורמים נזק לעם ישראל.

אלעזר גרנות (המערך):

החוק הוא בלתי אחראי, לא קריאות הביניים.

שלמה לורינץ (יור"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש שיפסיקו את קריאות הביניים. יש גבול, ואני אבקש שאותם חברים שהפסיקו אותי יכו על חטא, ואם הם כנים — יכו מייד.

יאיר צבן (המערך):

היכינו כל הזמן על החטא הזה.

שלמה לורינץ (יור"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת אולי אינם יודעים, החוק הזה הוא משנת 1970.

— שניתוספו בין הקריאה הראשונה לקריאה השנייה. לא היה איכפת לי, אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אם נקיים על כל שקל ועל כל פרוטה מהסכום הנוסף הזה דיון על רמה, דיון אובייקטיבי, בשאלה האם הדבר מוצדק או לא מוצדק. זה מתאים וזה טוב, ולכן אנחנו מקיימים דיון על התקציב. אבל כואב לי כאשר שומעים טענות, אשר משמיעה יודעים שאין להן שחר, הם יודעים שהדברים הם בגדר עלילה. לא אהסס לומר שהטענה הזאת היא טענה מרושעת, מאוד מרושעת, הגורמת להסתה, לאי-שקט, לריב ולמדון בין איש לאיש, בין אח לאחיו, שלא לצורך.

יורשה לי — לא כאיש אגודת ישראל, אלא כיושב-ראש ועדת הכספים, כבא כוח הקואליציה בעניין זה, כי יש בעניין זה תמימות דעים בינינו — לנתח במלים ספורות על מה אנחנו רוצים להוציא את אותם 3 מיליארדים ו-25 מיליון שקל.

ובכן, 2 מיליארדים שקל — למימון החוק למשפחות מרובות ילדים.

אדוני היושב-ראש, אני יודע שיש קונסנסוס בבית הזה: נרמה לי שלמעלה מ-100 מתוך 120 חברי הכנסת התחייבו בחתימתם להביא את החוק, אשר יעודד משפחות מרובות ילדים, יעזור להן ויתמוך בהן.

אלעזר גרנות (המערך):

לא את החוק הזה רצינו להביא.

שלמה לורינץ (יור"ר ועדת הכספים):

מייד אתייחס לכך, החוק הזה — או אותו חוק שלמעלה ממאה חברי כנסת התמו עליו — צריך לעלות פי כמה יותר מאשר הסכום שאנחנו ייעדנו לחוק שהבאנו. זאת אומרת שעשינו רק את הצעד הראשון.

אני בטוח — עם הדי על הלב — שאין חבר כנסת אחד שיתנגד לכך, אלא אם כוונתו להתנגח מבחינה זו או זו.

יכולים להיות חילוקי דעות: זה לגיטימי. נוכל לדון האם להוציא את השקל הזה בצורה זו או בצורה אחרת, למטרה זו או שמה למטרה אחרת. חשובה יותר: אבל לגופו של עניין לא יכולים להיות — ואין — חילוקי דעות.

אלעזר גרנות (המערך):

אדוני, לא זה הערעור, הערעור הוא על כך שבמכתונתו הקיימת, החוק הזה הוא חוק גזעני: לזה אנחנו מתכוונים. אתה יודע את זה. לזה אנחנו מתנגדים.

דב זכין (המערך):

גם אנשי "האגודה" לא שירתו בצבא.

שלמה לורינץ (יור"ר ועדת הכספים):

אדוני הנכבד, הרשו לי — — —

היור"ר מ' סבירדור:

מה תגידו כשחעלו על הבמה? רשימת הנואמים היא ארוכה.

יאיר צבן (המערך):

אדוני היושב-ראש, אז נביא את הנימוקים לקריאות הביניים.

שלמה לורינץ (יור"ר ועדת הכספים):

כיתתים יורשה לי לומר כך, חבר הכנסת גרנות, לפני שמשמיעים את המלה "גזענות" — דחילא ורחימא: הבה לא נשחמש באותה מלה שאנחנו כל כך סבלנו בגללה.

הפרוטוקול, כדי שלא יצטרכו להתכייש בפני בניהם ובני בניהם.

אלעזר גרנות (המערך):
לא לזה התכוונתי.

היו"ר מ' סבירור:
לא חשוב. לא אהה נואם עכשיו.

אלעזר גרנות (המערך):
זה כן חשוב.

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):
חסידי אחר כך.

היו"ר מ' סבירור:
אינני יכול לקבל עכשיו הסברים. אין לך עכשיו רשות הדיבור.

אלעזר גרנות (המערך):
מטיפים לי פה מוסר כבר עשר דקות. אני דיברתי על כך שהעברים שהם אזרחי ישראל אינם מקבלים אותה תוספת. זו גזענות.

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):
בדיוק לזה עניתי. בפני החוק למשפחות מרובות ילדים כולם שווים.

שולמית אלוני (המערך):
אין חוק כזה.

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):
אינך יודעת מה שאח מדברת, ואל תפסיקי אותי. כולם שווים. ילדים למשפחות ערביות ויהודיות הם היינו הך, ואני בעד שוויון. ריש חוק הנקרא חוק משפחות חיילים משוחררים (סידור בעבודה), שלפיו מעניקים מענק מיוחד רק לאלה ששוחררו מהצבא ולמשפחותיהם.

שולמית אלוני (המערך):
לא למשוחררים מהצבא: למשחמטים מהצבא.

דב זכין (המערך):
לאלה שאינם משרתים בצבא.

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):
בענין זה אין כל גזענות ואין כל אפליה. וצריכה להיות איוו פרברסיות כדי לטעון שיש פה גזענות.

אדוני היושב ראש, אני רוצה לומר עוד דבר. טוענים — ואני התביישהי כשמעתי את זה בכלי התקשורת ובעיתונות ואיפה לא — שאגודת ישראל והמפלגות הדתיות סוחטות ב"דבר" ראיתי אפילו שכתבו: "הכול סוחטים וסחיטתם כשרה". מה הסחיטות האלה? אם אפרט אותן, אני חושב שכל המסתייגים יעלו על הכמה, ואם הם כנים הם יבקשו סליחה.

אני אגלה לכם את ה"סודות" הקואליציוניים, למה מיועד הסכום הנוסף של מיליארד 250 מיליון שקלים. פרט למשפחות מרובות ילדים: ואפשר לראות את זה בתיקון לספר התקציב, ובכן, 400 מיליון לירות יוצאו כדי ליצור שוויון מינימלי בין ילד לילד בישראל. הזכרתי כבר שבמערכת החינוך הכללית, בבתי-הספר היסודיים, בבתי-הספר של החינוך הממלכתי-הדת, תקן השעות בכיתות א' עד ה' הוא 24 שעות בשבוע; בבתי-הספר של החינוך העצמאי — 20 שעות. בכיתות ה' עד ח', התקן במערכת הכללית הוא 30 שעות בשבוע; בחינוך העצמאי — 24 שעות. הווי אומר — 20% פחות.

שולמית אלוני (המערך):
זה לא חוק.

אלעזר גרנות (המערך):
מי שחוקק את זה שגה וחטא, אז לא צריך להוסיף חטא על פשע.

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):
אתם אלה ששגיתם, חטאתם, עויתם ופשעתם, ואתם צריכים להכות על חטא את עצמכם ולא אף אחד אחר.

אלעזר גרנות (המערך):
אתם צדיקים, ובזכותכם ייגאל ישראל. אנחנו כולנו חוטאים.

שולמית אלוני (המערך):
זה לא חוק.

היו"ר מ' סבירור:
אין זה משנה אם זה חוק או זו תקנה.

אלעזר גרנות (המערך):
בוודאי שזה משנה.

היו"ר מ' סבירור:
אני מבקש לשבת, לא נחתי לך רשות הדיבור. אני מבקש שתשכי.

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):
אני לא מסכים שיפסיקו אותי.

שולמית אלוני (המערך):
רק מתחת לשולחן.

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):
ראשית — זה חוק. שנית — אין זה משנה אם זה חוק או זו תקנה. זו עובדה: ממשלת המערך הנהיגה את זה, היא המשיכה בזה, ולעניות דעתי הדבר הזה מוצדק, ואנחנו יכולים להצדיק זאת במצפון שקט. וכאן אני רוצה לומר רק כמה משפטים.

כל ילדי ישראל מקבלים עידוד להקים משפחות מרובות ילדים. מאז שנת 1970 נותנים מענק נוסף למשפחותיהם של יוצאי צבא. אמת — ואני לא אסתיר זאת — שבצד זה, החל בשנת 1970 קבעו שאוהם אברכים שתורחם אומונתם ואשר מקבלים דחייה רשמית של שירותם הצבאי כל זמן שהם לומדים ומתגייסים כיום שהם מפסיקים ללמוד, לא קונסים אותם. והדבר נעשה לא במסגרת התוק לגבי יוצאי צבא, אלא במסגרת של תמיכה דרך משרד הדתות: מאז 1970 הם מקבלים — — —

שולמית אלוני (המערך):
כן, אבל זה מנוגד גם לחוק התקציב וגם לחוק ק"ץ — קצבאות יוצאי צבא.

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):
אני מבקש לא להפסיק אותי ולא להיכנס לדברי. כאשר את תדברי, אני אשמע אותך בדרך ארץ. עכשיו רשות הדיבור נתונה לי.

זו עובדה, עובדה מוצדקת, שגם אותם תלמידים מקבלים תמיכה. אני חושב שזאת כושה וחרפה לכוונת את הסידור הזה — הקיים מאז 1970 — בשם גזענות. ואני מבקש שאוהם חברים שהשמינו את המלה הזאת יבקשו למחוק אותה מן

שכח וייס (המערך):

מה זה חשוב?

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):

ובאמת, מה זה משנה. כפי שאומר הפרופסור שכח וייס? מה שאנחנו צריכים לדעת הוא, שכאן מקבלים 54,000 אלף שקל וזה מכסה בקושי 40% מן ההוצאות. ובחינוך הגבוה מקבלים 77% מההוצאות. כאן, הפרופסור וייס — תקציב שהוא תקציב "גורגרת דרבי צדוק": קטן, מצומק וצנוע. ובכל זאת רק 40%. ויש — תקציב גדול ושמן, וזה 77%. מה זה משנה אם זה חוקן כ-20,000 או כ-50,000? אנחנו תיקנו, ברוך ה': ואנחנו כולנו, וגם אתם כולכם, יכולים להשתבח בכך שהאפליה הולכת וקטנה. הבה נקווה כולנו, כפי שאתה עשית בקריאת הביניים שלך — — —

שכח וייס (המערך):

לא, לי היו כוונות פוליטיות: התכוונתי לומר, שאם אתם מקופחים בחינוך — תבואו אתנו.

שולמית אלוני (המערך):

תלמיד בחינוך העצמאי מקבל בדיוק כפליים מתלמיד בחינוך הכללי: 8,000 שקל.

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):

הגברת שולמית אלוני, הלא את תעלי לכאן לנמק את דברך, ותשמעי את הנתונים שלך.

שולמית אלוני (המערך):

— — —

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):

אתן לך רק "דמי קדימה": יכול להיות שאת משפטנית טובה מאוד, אבל בנוגע לנתונים — אם כך את יודעת לצטט, אז אני מציע לך שלפני שתעלי לנמק, תתייעצי עם מישור שידע ומבין במספרים ובחשבון, כי אני לא אהסס להגיד שאת פשוט לא מבירה את הנתונים שאת זורקת.

שולמית אלוני (המערך):

אני אסביר אותם.

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):

תודה.

אנחנו מצטערים — וזו לשון המעטה אדוני היושב־ראש: יש בלבנו טרוניה קשה מאוד על כך שאת התיקון, את ההתקדמות לקראת שוויון, עשו בצורה שלומיאלית כזאת, כאשר הממשלה הזאת קיבלה על עצמה להתקדם לקראת שוויון. מן הדין היה להכניס, ולחקן, את המספרים בגוף התקציב, ולא להשאיר את עניין המשאיומת לרגע האחרון.

מאחר ששר החינוך והתכנון נכנס כרגע, אני גם לו: מן הדין הוא, שהוא — כשר החינוך והתכנון — ידאג לכך, ידפוק על השולחן, יסרב להביא את תקציב משרד החינוך עד שלא יהיה שוויון מוחלט ומלא במשרד החינוך לכל ילדי ישראל. ואז היינו חוסכים מעצמנו את ההתבזות, את השיסור, את ההסתה שלא לצורך שעשו אחרים, שלא לשם שמים וללא כל צורך.

ואני מסיים: אבקש מהחברים שיעלו להסתייג, שיביאו בחשבון מה שאמרת: ואם הם ימצאו שהחינוך הדתי, החינוך העצמאי של אגודת ישראל, הישיבות, או הפנימיות שלנו, הפרופסור שכח וייס, מקבלים כחצי אחוז יותר מאשר בית־ספר אחר, פנימיה אחרת או החינוך הגבוה, לא אהסס לעלות

שולמית אלוני (המערך):

40 שעות. בדקתי את זה בחוק התקציב.

היו"ר מ' סבירור:

חברת הכנסת אלוני, את השנייה ברשימת הנואמים. האריכו לך את זמן הנואם שלך, כך שתוכלי להגיד מה שתצרי. למה את צריכה. עכשיו להפריע ולהאריך את זמן הצגת התקציב?

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):

זה התקן הרשמי, זו האמת, אלה העובדות. במערכת החינוך העצמאי יש 20% פחות שעות, אני מבקש שכאשר החברים יעלו לדבר, אני ארצה לשמוע את הטענות של מי שירצה להצדיק אפליה בין ילד לילד, ואז אענה על כך.

הזכירו כאן את הערכים. ברוך ה' — ואני מתגאה בכך — מספר שעות. הלימודים בבתי־הספר הערבים זהה בדיוק למספר השעות בבתי־הספר היהודיים, ואני אומר שזה מוצדק. אבל איך אפשר להצדיק את זה שדווקא בחינוך העצמאי ילמדו פחות?

אביא דוגמה אחרת: בתלמודי תורה התקציב — אחרי התיקון — מגיע ל-60% של העלות הכללית לילד בישראל. האם מישור שיעלה כאן לנמק הסתייגויות יעז לומר שאלה אינם ילדי ישראל. שלהם לא צריכים לתת 100%?

ואם אנחנו מטעמים עקרוניים, לוקחים רק 60%, הרי שאנחנו תורמים למדינה תרומה כשיעור של 40%, וזה הרבה כסף. אפילו אם לאותם 400 מיליון שקל הוספנו "סחטנו", עוד 200 מיליון שקל לפנימיות, הרי יש לזכור שכל הפנימיות בישראל — למעט פנימיות מסורתיות — מקבלות תקציב של 55% מהעלות. הורי אומר, החינוך הדתי קיבל עד עכשיו 60% מהעלות, וגם עכשיו לא יוכל לקבל 85%. האם זו אפליה לטובה, או שמה החקדמות מסוימת לקראת שוויון?

שכח וייס (המערך):

אנכי, למה לא שוויון מלא, חבר הכנסת לורינץ?

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב־ראש, אני שמח על קריאת הביניים של הפרופסור שכח וייס: אני הלא מסכים אתך שחייב להיות שוויון מלא, וזו היתה חביעתנו. אבל מה אומרים? — קשה לתקן בבת אחת: נתקדם בהדרגה. ולכן ויתרנו.

שולמית אלוני (המערך):

התקציב שלכם עלה ב-500%.

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):

נכון. אבל אם בתחילה היה אפס ונתנו שקל אחד, אז זה יכול גם להיחשב לעלייה בשיעור אלפי אחוזים. לא האחוה הוא הקובע, ומייד אניע לזה.

ואני מגיע לסעיף האחרון בעניין זה — הישיבות. הפרופסור שכח וייס לא יודע את זה, אבל פעם היה התקציב לישיבה אלף לירות לשנה, ובלתי צמוד — — —

שולמית אלוני (המערך):

היום זה מאה אלף שקל.

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):

— — — מאה שקל, וזה הרבה יותר אחווים ממה שהגברת אומרת. היום זה 54,000 שקל. גברת אלוני טעתה, זה הרבה יותר מ-500%; נגיד שזה 20,000%.

— 20 מיליון: כבישים — 20 מיליון: חקשורת — 68 מיליון: סך הכול מיליארד ו-25 מיליון שקל. כך שמבחינה פנימית התקציב מתאזן.

אדוני היושב-ראש, כזה סיימתי את דברי הפתיחה שלי, וכרשותך אעבור לדון במשרדים השונים. אומר שני משפטים על כל משרד. המשרד הראשון: נשיא המדינה.

מאחר שאני מדבר על נשיא המדינה, כמובן שבראשית דברי כרצוני לברך את הנשיא הנבחר, מר חיים הרצוג, ולהביע לו מיטב ברכותי ואיחולי, שיעליח למלא את תפקידו הרם לטובת כל עם ישראל ובהתאם למסורת ולמורשה שהוא זכה לקבל בבית אביו הדגול, הרב יצחק אייזיק הלוי הרצוג, שהיה הרב הראשי לישראל.

אולי יורשה לי לציין בהזדמנות זו — מאחר שקודם לכן דיברו על בחורי ישיבה — שהנשיא הנבחר חיים הרצוג, והמועמד השני שלא נבחר — הפרופסור מנחם אלון, שופט בית-המשפט העליון — שניהם היו תלמידי ישיבת חברון.

אלעזר גרנות (המערך):

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):
חבר הכנסת גרנות, את זה אתה לא רוצה לשמוע? שניהם היו תלמידי ישיבה, ישיבת חברון. אני מקווה שזה רק הרם להם והוסיף לרמחם.

אלעזר גרנות (המערך):

אתה מסלף — — —

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):
אני מאחל לכולנו, לכולכם, שאתם, ילדיכם וצאצאיכם ילמדו בישיבות.

ובכן, ללשכת נשיא המדינה מיועד השנה סכום של 51 מיליון שקל, לעומת 24 מיליון שקל בשנה שעברה.

בעת הדיון הובהר לוועדה, כי התקציב אינו מכיל בחשבון את העובדה שבשנה זו יהיו שני נשיאים לשעבר, לכן יתווקן התקציב כמהלך השנה בהתאם לכך.

כרצוני עוד להוסיף, שגם לא האבנו בחשבון את העובדה שלכל נשיא חדש יש צרכים אישיים משלו בכל מה שנוגע לסידורים בבית הנשיא. מובן שוועדת הכספים תתחשב בכך ותכבד את רצונו של הנשיא — אם הוא ירצה להכניס שינויים בביתו החדש — ואנו נתקן את התקציב בהתאם לכך.

נדמה לי שלסעיף זה אין הסתייגויות.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

אין לפני רשימת ההסתייגויות, ואני מוכרח לבדוק זאת, עם כל הכבוד.

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):

אם כך, אדוני היושב-ראש, בזמן שאתה בורק אגיד כמה מלים על תקציב הכנסת, ואז יוכלו המסתייגים לדבר על שני הסעיפים גם יחד.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

אני מצטער להפסיק אותך באמצע דבריך. עם כל הכבוד, אני רואה ברשימת ההסתייגויות שלחבר הכנסת חופיק טובי יש הסתייגות לתקציב נשיא המדינה.

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):

אפשר אולי לנמק ביחד?

ולהגיד: אנחנו מוותרים על אותה תוספת. לא מיניה ולא מקצתיה, אנחנו מקבלים הרבה פחות. ככמה דברים אנחנו צריכים להגיע לשוויון, ובדברים אחרים איש אינו אשם: זה עניין שלנו, שמטעמים עקרוניים — כמו למשל, בתקציב הישיבות — אנחנו לא רוצים שכל התקציב יוטל על המדינה ועל הממשלה. אבל זה נעשה טעמים אידיאולוגיים, ואם זה מעניין אותך — נוכל לדון בכך על כוס קפה כמזנון הכנסת.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

יש לך הומנה, חבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (המערך):

אני לא אסרב לה.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

הומנה מחבר הכנסת לורינץ — זה כבוד גדול.

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):

תודה רבה.

ועכשיו אני רוצה לסיים בקריאת רשימת ההחלטות להצעת התקציב לשנת 1983 כפי שהוכנה עליידי הממשלה, ואביא את ההצעה הזאת בפני ועדת הכספים מחר, כדי שנוכל לקצץ בסכומים כדלקמן. הוועדה היא סוכרנית והיא יכולה להכניס שינויים ברשימה: אבל מן הדין שאקרא זאת מעל במת הכנסת.

בתקציב הרגיל, חברי הכנסת, מציעה הממשלה לקצץ 595 מיליון שקל כדלקמן: מתקציב משרד ראש הממשלה — 5 מיליונים; מתקציב משרד האוצר — 22 מיליון; מתקציב משרד הפנים — 7 מיליונים; מתקציב המשטרה — 54 מיליון; מתקציב משרד המשפטים — 9 מיליונים; ממשד החוץ — 11 מיליון; ממשד הכלכלה והתיאום הבין-משרדי — מיליון; ממשד המדע והפיתוח — 5 מיליונים; מהתקציב המיועד לשטחים המוחזקים — 20 מיליון; מהרשויות המקומיות — 54 מיליון; ממשד החינוך והתרבות — 87 מיליון.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

למה אתה קורא כל כך מהר? רוצים לשמוע.

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):

מהמוסדות להשכלה גבוהה — 45 מיליון; ממשד הדתות — 36 מיליון; ממשד העבודה והרווחה — 37 מיליון; ממשד הבריאות — 117 מיליון; מרשות השידור — 7 מיליונים; ממשד הבינוי והשיכון — 21 מיליון; מהמשרד לקליטת עלייה — 17 מיליון; ממשד החקלאות — 7 מיליונים; ממשד האנרגיה — 2 מיליונים; ממשד המסחר והתעשייה — 7 מיליונים; ממשד התיירות — 3 מיליונים; ממשד התחבורה — 7 מיליונים; מההשתתפות בתקציב הכרכת — מיליון; מהמיכות ומהחוזרים לתחבורה — 12 מיליון; מאגף המדידות — מיליון.

בתקציב הפיתוח מציעה הממשלה לקצץ 430 מיליון לפי הפירוט כדלקמן: בנייני ממשלה — 5 מיליונים; משרה ובתי-סוהר — 12 מיליון; בנייני בתי-משפט — 2 מיליונים; רשויות מקומיות — 27 מיליון; חינוך ותרבות — 27 מיליון; השכלה גבוהה — 7 מיליונים; עבודה ורווחה — 7 מיליונים; בריאות — 32 מיליונים; שיכון — 108 מיליונים; חקלאות — 20 מיליון; מפעלי מים — 18 מיליון; המועצה הלאומית למחקר ולפיתוח — 2 מיליונים; פיתוח מקורות אנרגיה — 25 מיליון; תעשייה — 25 מיליון; תירות — 4 מיליונים; תחבורה

נמצאת לפני רשימת המסתייגים, ואני מבין שחברי הכנסת מבקשים לרכוש את הנמקת כל ההסתייגויות.

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):

בבקשה, רבותי, אולי זה יחסוך זמן. אני אגיד כמה מלים על כל משרד ומשרד, והדיון יהיה משותף לכל המשרדים. אעשה זאת בקצרה.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

תודה לאדוני יושב־ראש הוועדה.

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):

משרד ראש הממשלה: לפעילות משרד ראש הממשלה מיועד השנה סכום של מיליארד שקל. לעומת 291 מיליון שקל בשנה שעברה, ועיקר הגידול נובע מהתקציב המיועד ללשכה המרכזית לסטטיסטיקה, לשם הכנת מפקד האוכלוסין.

משרד האוצר: לתקציב משרד האוצר מיועד השנה סכום של 5.5 מיליארדי שקל ועוד 384 מיליון שקל הוצאה המותנית בהכנסה, לעומת תקציב כולל של 2.8 מיליארדי שקל בשנה שעברה. למעלה ממחצית התקציב מיועדת לביצוע פקודת מס ההכנסה ומס רכוש, לגמלאות ולפצויים מוקצב סכום של 12.4 מיליארד שקל. לעומת 5.6 מיליארדי שקל בשנה שעברה. להוצאות שונות מיועד סכום של 3 מיליארדי שקל, לעומת 960 מיליון שקל בשנה שעברה, והגידול הריאלי נובע ממימון הכוח הרב־לאומי.

תקבולים לנכים — בסעיף זה מוקצב סכום של 2.8 מיליארד שקל לנכי המלחמה בנאצים ולנכי רדיפות הנאצים.

לבנינים ממשלתיים — 352 מיליון שקל, לעומת 190 מיליון שקל בשנה שעברה. בסעיף זה יש ירידה ריאלית.

למפעלים שונים מוקצב סכום של 2.9 מיליארדי שקל; למרפס הממשלתי — 442 מיליון שקל.

לתשלום חובות — קרן וריבית — מיועד סכום של 348.5 מיליארד שקל. סכום זה משקף את העלייה הריאלית הגדולה שהיתה בתשלום החובות בשנת 1983 לעומת 1982.

38% מהתקציב בא לנסות חובות, לעומת 32% מתקציב שנת 1982. תקציבים מיועדים להון חוזר — 185 מיליון שקל.

משרד הפנים והמשטרה: לתקציב משרד הפנים והמשטרה מיועדים השנה 859 מיליון שקל ועוד 11 מיליון שקל הוצאה המותנית בהכנסה, לעומת 439 מיליון שקל בשנה שעברה. לתקציב המשטרה ובת־הסוהר מיועדים 14.8 מיליארדי שקל, לעומת 7.1 מיליארדי שקלים בשנה שעברה. המשטרה מתמודדת עם בעיות שהיקפן הולך וגדל משנה לשנה, אך עם זאת עלי לציין לשבח את הצמצום בכוח אדם במשטרה: הפחתה של 275 משרות, ש־150 מתוכן יועברו מעבודות הפחיתות ושירותים לעבודות מבצעיות, והיתר הוא קיצוץ של ממש. אדוני היושב־ראש, אני מדרגש: קיצוץ של 275 משרות. מתוך זה קיצוץ ריאלי של 125 משרות — זה דבר שאין לו אחר ורע בשום משרד אחר, ואני חושב שמן הדין ללמוד מן המשטרה בעניין זה.

לתקציב הפיתוח של המשטרה מיועדים השנה 911 מיליון שקלים, לעומת 341 מיליון שקלים בשנה שעברה. למימון מפלגות מיועדים השנה 305 מיליון שקלים, לעומת 120 מיליון שקלים בשנה שעברה. לרשויות המקומיות מיועדים השנה 25.6 מיליארדי שקל, לעומת 13.6 מיליארד שקל בשנה שעברה.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

בבקשה, אני רק מודיע לך שיש הסתייגות: כי הבעת ספק, ולא היה לפני לוח ההסתייגויות.

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב־ראש, בקשר לתקציב הכנסת הסתכמה ההצעה המקורית השנה בסכום של 563 מיליון שקל. לעומת 268 מיליון שקל בשנה שעברה. תקציב הכנסת נדון בוועדה משותפת של ועדת הכספים ועדת הכנסת, והיא החליטה להגדילו ב־100 מיליון שקל. הגדלה זו היא גידול ריאלי, והיא באה להגדיל בעיקר את הסיוע והייעוץ הפרלמנטרי. לפי מיטב ידיעתי, זו ההגדלה היחידה כמעט בכל התקציב, למעט מה שהזכרתי קודם.

חברי הכנסת רצו להגדיל את התקציב עוד יותר כדי שיוכלו למלא את חובתם כלפי הבוחרים, ובכלל זה איגרת לבוחר ומימון פעילויות שונות אחרות. אני מבין שהתוצאה היא פרי פשרה, ואני מביא אותה כפי שהתקבלה על־ידי הוועדה המשותפת.

אדוני היושב־ראש, אולי אפסיק כאן ואבקש לתת אפשרות למסתייגים לנמק את ההסתייגויותיהם על תקציבי שני המשרדים האלה.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

האם לא נוהג להסתייג על כל המשרדים יחד?

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):

לא. בכל פעם על משרד או שני משרדים.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

אדוני יושב־ראש הוועדה, הנני מפנה את תשומת לבך שרשום לפני כי תהיה הסתייגות לא לגבי כל משרד ומשרד, אלא לגבי התקציב כולו.

יאר צבן (המערך):
נכון, חשבנו שזה יהיה דיון שבו כל אחד ינמק את ההסתייגויותיו במרכז.

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):

אני סיכמתי על כך עם מזכיר הכנסת. אגיד לכם גם מה הטעם, אפשר, כמובן, להגיע לפשרה: שישמיעו הסתייגויות על קבוצת משרדים, אם מנמקים על הכול בבת־אחת, הדבר מאכזר כל טעם; וכאשר עונים על כל ההסתייגויות יחד, איש כבר לא זוכר מה היה הנימוק.

נאווה ארד (המערך):

אפשר לחשוב שזה משנה.

יאר צבן (המערך):

אדוני יושב־ראש הוועדה, חבל על בריאותך. זה יעיף אותך לעלות כל כך הרבה פעמים לדוכן כדי להשיב.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

הנימוק המרכזי רק יחסוך זמן.

שבה ויס (המערך):

אם כך, אפשר לוותר על כל הדיון.

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):

ככל אופן, אדוני היושב־ראש, אני מבקש עכשיו לשמוע הנמקת ההסתייגויות על שני המשרדים האלה.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

רק דקה, אני מברר את העניין.

לעומת 100 מיליון שקל בהצעת התקציב, והוא מיועד כולו לתקציב המועצה הלאומית למחקר ולפיתוח.

אדוני היושב ראש, יורשה לי להוסיף שחברי הוועדה בדעה שהמשרד הזה יצליח לעשות דברים גדולים, ולאודווקא על יסוד התקציב — כי בהתאם לתקציב המשרד מוגבל מאוד.

יעקב גיל (המערך):

רק שלא יעשה אותם ביהודה ובשומרון.

שלמה לורינץ (יורד ועדת הכספים):

אבל עיקר התקוות שלנו תלויות במי שעומד בראש המשרד: הפרופסור יוכל נאמן. אנחנו מאמינים שהאיש המתאים יכול לעשות דברים גדולים גם עם תקציב מוגבל, ואילו —

יעקב גיל (המערך):

אדוני יושב ראש ועדת הכספים, רק לא ביהודה ובשומרון. שיעשה את זה פה, והכול יהיה בסדר.

שלמה לורינץ (יורד ועדת הכספים):

את זה אתה אמרת.

— ואילו אדם שאינו מתאים לתפקיד לא יוכל לעשות מה שמצפים ממנו שיעשה גם עם התקציב הגדול ביותר; והציפיות שלנו ממי שעומד בראש המשרד הזה הן גדולות, ואני חושש שהן גם מוצדקות.

משרד החינוך והתרבות: למשרד החינוך והתרבות היו מיועדים השנה, בתקציב המקורי, 58 מיליארד ו-215 מיליון שקלים. בשלב הדין בוועדה הוסיפה הוועדה 400 מיליון שקלים לחינוך העצמאי על כל שלביו, החל ברשת הגנים ועד החינוך התיכוני — קרי סמינריונים, בתי-ייעקב.

אני רוצה לציין כאן שההתוספת של 400 מיליון שקלים אינה מכסה את הצרכים, ראשית, הבאנו בחשבון שמשרד החינוך והתרבות ציטק ריהיב חייב להוסיף על אותם סכומים שכבר הוקצבו כספים מתקציבו הוא: 400 מיליון שקלים אלה, שהם חלק קטן ממה שדרוש באמת, יבואו רק למלא כמה וכמה חורים שאנחנו הבנו שמשרד החינוך והתרבות לא יצליח למלא אותם, בגדר "אין הבור מתמלא מחוליייתו".

מרים גלור-תעסה (הליכוד):

שלמה לורינץ (יורד ועדת הכספים):

אני נולדתי כזה, ואני בטוח שאתם לא תאכזבו את האופטימיות שלי. אתם תהיו חייבים לעשות זאת, כי אני מכיר את העיקרון שעליו הכריז שר החינוך והתרבות לא אחת: לא תהיה אפליה בין ילד לילד; זה חל על כל ילדי ישראל, גם על ילדי הציבור החרדי.

התקציב הכולל של המשרד מסתכם עתה ב-60 מיליארד ו-615 מיליון שקלים. משרד החינוך והתרבות היה אחד המשרדים שלהם הקדישה הוועדה תשומת-לב מיוחדת, בשל חשיבות הנושא. לתקציב הפיתוח של המשרד מיועדים השנה כ-2 מיליארדי שקלים, לעומת כמיליארד שקל בשנה שעברה.

יעקב גיל (המערך):

האם אפשר לשאול אותך שאלה, אדוני?

שלמה לורינץ (יורד ועדת הכספים):

עדיף שתשאל בשלב ההסתייגויות.

יעקב גיל (המערך):

לא, רק שאלה.

בעת הדין שקיימה ועדת הכספים על תקציב הרשויות המקומיות, נוכחה הוועדה לדעת כי במימון תקציבי הרשויות המקומיות יש שתי בעיות עיקריות: הפיגור בהעברת הכספים מתקציבי המשרדים הייעודיים לרשויות המקומיות, ואימתן תקציב לשרותים החדשים המתחייבים מהחקיקה החדשה. בדעת הוועדה להמשיך בטיפול בבעיות, ולהגיע לידי הסדר.

לתקציב הפיתוח של הרשויות המקומיות מיועדים השנה 1.7 מיליארד שקל ועוד 2.7 מיליארדי שקל הוצאה המותנית בהכנסה; והתקציב הכולל הוא 4.4 מיליארדי שקל, לעומת 1.9 מיליארד שקל בשנה שעברה — הגדלה ממשית.

אדוני היושב ראש, אני עובר למשרד המשפטים. לתקציב משרד המשפטים מיועדים השנה כ-2 מיליארדי שקל ועוד 189 מיליון שקל הוצאה מותנית בהכנסה. לעומת תקציב כולל של מיליארד שקל בשנה שעברה, לתקציב הפיתוח של המשרד מיועדים 143 מיליון שקל, לעומת 70 מיליון שקל בשנה שעברה.

בעת הדין בוועדה הועלה פעם נוספת עניין חלוקת העיזבונות לטובת הציבור — כמסגרת אגף האפוסטרופוס הכללי — שאינם מוכאים לידיעתה, ושר המשפטים הודיע לוועדה שתבדוק את האפשרות של פיקוח פרלמנטרי בנושא זה. חברי הוועדה שביכו את שר המשפטים על ההתקדמות בעבודת המשרד בכל תחומיו.

משרד החוץ: למשרד החוץ מיועדים השנה 3.7 מיליארדי שקל, לעומת 1.6 מיליארד שקל בשנה שעברה, ועיקר התקציב מיועד לייצוג המדינה בחוץ-לארץ. בעת הדין בוועדה היו כל חברי הוועדה תמימי דעים על כך שהתקציב להסברה איננו מספיק, אך הוועדה עדיין לא סיימה את דיוניה בתקציב זה.

המשרד לכלכלה ולתיאום בין-משרדי — — —

יעקב גיל (המערך):

אולי נבטל את זה?

שלמה לורינץ (יורד ועדת הכספים):

אני מבין שיש לכם הסתייגות.

יעקב גיל (המערך):

ועוד איך.

שלמה לורינץ (יורד ועדת הכספים):

נמק, ובמקרה הצורך אענה.

למשרד לכלכלה ולתיאום הבין-משרדי מוקצבים השנה 99 מיליון שקלים, לעומת 48 מיליון שקלים בשנה שעברה. אדוני היושב ראש, לעניות דעתי, קיומו של המשרד הזה מוצדק, למשרד הזה ייעוד גדול. המשרד הזה יכול לעשות גדולות, אבל כל זה בתנאי אחד — אני מדבר על משרד, השר מרדור, אמרתי שהמשרד מוצדק ונועד לגדולות, בתנאי שיינתנו לו האפשרויות והתוכן, הדרושים למשרד לכלכלה ולתיאום בין-משרדי כדי שיוכל לעבוד כמו שהוא צריך לעבוד. עם תקציב של 99 מיליון שקל — 100 פחות 1 — קשה להאמין שהמשרד באמת יוכל למלא את ייעודו.

משרד המדע והפיתוח: אין אפשרות לערוך השוואה עם תקציב השנה הקודמת, כי המשרד רק הוקם לפני כשנה, וזו הסיבה לחיקון שהוכנס בעת דיוני הוועדה, כי בעת עריכת התקציב לשנת 1983 הנתונים לא היו מוכנים. תקציב המשרד מסתכם ב-293.7 מיליון שקל — פרופסור יוכל נאמן, אני מדבר על משרד — לעומת 115 מיליון שקל בהצעת התקציב. תקציב הפיתוח של המשרד מסתכם ב-156.3 מיליון שקל.

ומוסדות תורה בכל העולם. אני חושב שעל כך גאוותנו. לא רק שלמעלה מ-50,000 תלמידים לומדים בישיבות, אלא אלפי תלמידים נוהרים הגה מכל פינות העולם. אני שמח להודיע שרוב תלמידי הישיבות — אני מדגיש — נשארים כאן, ומשתקעים בארץ אחרי כמה שנות לימוד.

החלק השני של התוספת מיועד לעיירות הפיתוח. בשנים עברו נתנו תוספת תקציב בשיעור 40% למוסדות בעיירות פיתוח. הוא הדין בישיבות ביהודה, בשומרון ובגולן, כי אנחנו מעוניינים שהישיבות יתקיימו ויפצו אורן בכל אתר ואתר. אנחנו מעודדים זאת באמצעות תוספת תקציב. מסופקני אם נוכל לתת את היתרה של 40% תוספת, אבל נפעל לפי מיטב יכולתנו.

אני חייב להעיר כאן הערה נוספת: הודענו שלא נוכל להשלים עם כך שהתשלום למוסדות חינוכיים תורניים יהיה גלובלי, מוגבל. ולא לפי מספר התלמידים. במשרד החינוך — החל בגן הילדים ועד בתי-הספר היסודיים, העל-יסודיים, התיכוניים ומוסדות ההשכלה הגבוהה — מקובל שהתקציב ניתן לפי גולגולת, אם מיתוספים תלמידים — התקציב גדל אוטומטית. נוהג זה לא קיים, למעשה, במה שנוגע למוסדות התורה ולישיבות. יש כאן איזון מסוים, תיקון מסוים: אבל זה עניין עקרוני והדבר חייב לבוא על תיקונו.

לתקציב הפיתוח של המשרד הוסיפו בעת הדין בוועדה 100 מיליון שקלים, והוא מסתכם עתה ב-180 מיליון שקלים. ומתוך זה תקציב הפיתוח לישיבות — והכוונה לכל הישיבות: ישיבות הסדר, ישיבות חינוכיות, ישיבות מקצועיות — היה עד לפני התוספת 10 מיליון שקלים, ועכשיו — אחרי התוספת הגדולה — מגיע בסך-הכול ל-110 מיליון שקלים. קשה להאמין, אבל זו התוספת, רבותי, ועל כך יצאה הצעקה. אני בטוח כי אילו הייתם יודעים כמה מדובר, לא הייתם מקימים צעקה זו.

הצעת התקציב של משרד העבודה והרווחה הסתכמה ב-49 מיליארד 160 מיליון שקלים. ועיקר התקציב מיועד להשתתפות תקציב המדינה בביטוח הלאומי, בעת הדין בוועדה — כפי שאמרתי — הוסיפו 200 מיליון שקלים לפנימיות ו-1 מיליארד שקלים עבור קצבאות ילדים, במסגרת ההטבות למשפחות ברוכות ילדים: כך שתקציב המשרד מסתכם עתה ב-50 מיליארד 360 מיליון שקלים. לתקציב הפיתוח של המשרד מיועדים 525 מיליון שקלים.

אני עובר למשרד הבריאות. בדיון הודגשה בפני הוועדה חומרת המצב הקשה של מערכת הבריאות, שבה אנו נתונים כרגע בעיצומו של סכסוך שבו שאין אני יודעים את סופו ואת משמעותו מבחינה תקציבית.

אדוני היושב-ראש, כרשותך, אני מנצל את ההזדמנות לקרוא מכאן לרופאים הנכבדים — שכולנו מעריכים אותם — שיחזרו לעבודה, שיפסיקו את השביתה ושימשיכו בעבודתם, עבורת הקודש. אני בטוח שהם יבואו על שרם, שיקבלו מה שמוצדק, שיקבלו מה שאפשר לתת במסגרת השכר המקובלת או בכל דרך אחרת. אין לי ספק שהדבר ייעשה גם בלי שביתה. אני חושב שהם יגמרו קורת רוח ושמחה לכולנו, לכל כלל ישראל, אם הם יחזרו לעבודתם בהקדם.

יאיר צבן (המערך):

האם יש לך יסוד לקוות שאפשר לקבל משהו בלי מאבק?

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):

כן, אני מאמין בכך.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

חבר הכנסת גיל, תוכל לשאול רק אם הוא ירצה.

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):

בבקשה. הוא ידיר טוב. חבר הוועדה, אני חייב להתחשב בו.

יעקב גיל (המערך):

אדוני, כולם מפארים את משרד החינוך והתרבות. כולנו רוצים ביקר עבודתו, על כל תוצאותיה. אמרת שהוועדה הקדישה לו תשומת-לב מיוחדת, ואני יודע זאת. אבל מה יצא מזה?

נאוה ארד (המערך):

שוב דבר.

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):

חבר הכנסת גיל, לא היית כשהתחלתי לדבר. אוסיף כאן עכשיו עוד שני עניינים. הודעתי בדבריי הפתיחה שלי מה שהודעתי אתמול בוועדת הכספים — אינני יודע אם היית שם — והוא, שאנחנו נקים ועדה מיוחדת — בראשותי — לענייני תקציב. אנחנו נעקוב אחר התקציב במשך כל השנה כדי שנרד לשורשים של העניינים, לשורשי של כל סעיף וסעיף. אז נהיה מסוגלים באמת לעשות עבודה יסודית, הומן שהוקדש — ארבע ישיבות — היה פי ארבעה יותר מהזמן שהוקדש לכל משרד אחר, וגם כן לא היה די. אולי היה בו די רק לדבר אחד: אני, לפחות, שוכנעתי שאנחנו צריכים לעמוד מקרוב ולעקוב אחרי עבודת המשרד. הודעתי בוועדה — אינני יודע אם הייתה שימת לב לכך — שבכמה נושאים תהיה ועדת-משנה, כדי שנרד מה תהיה החלוקה הפנימית של אותו תקציב, כדי שנוכל — אמרתי זאת בפתיחת דברי — להציע שינויים גם במשך השנה. אני חושב שתשובה זו צריכה לספק אותך.

לתקציב ההשכלה הגבוהה מיועדים השנה 14 מיליארד שקלים, וברור — מאחר שלאחרונה ניתנה בוועדה תוספת עבור סעיף זה בשיעור של כ-2 מיליארדי שקלים ב-1982 — יהיה צורך בהתוספת גם עבור שנת 1983. כעקבות הסכם הבוררות של סגל ההוראה, היות שלא ידענו בדיוק איזה סכום נצטרך להוסיף כתוצאה מהבוררות הזאת, לא הספנו אותו. אני חייב להודיע למליאת הכנסת שהמשך יבוא: זאת אומרת, שנצטרך להוסיף סכום די גדול עבור החינוך הגבוה.

לתקציב הפיתוח של ההשכלה הגבוהה מיועדים 567

מיליון שקלים.

להשתתפות הממשלה בתקציב רשות השידור מיועדים השנה 420 מיליון שקלים. ולא ניתן לערוך השוואה עם השנה שעברה, כיוון שבשנה שעברה לא הסתיימו הדיונים בנושא זה עם הגשת התקציב, והעברתו נעשתה מהיררכיה של מהלך השנה.

אדוני היושב-ראש, אני עובר למשרד הדתות. הצעת התקציב המקורית של משרד הדתות הסתכמה ב-4 מיליארדים ו-667 מיליון שקלים. במהלך הדין בוועדה הוסיפו 325 מיליון שקלים עבור ישיבות, והתקציב מסתכם עתה ב-4 מיליארדים ו-992 מיליון שקלים. אני חייב לציין שזו אינה תוספת — כפי שאמרתי בפתיחת דברי — אלא מדובר רק באיזון השחיקה שהייתה במשך השנה ובהתחשבות במספר התלמידים, שהלך וגדל במשך השנה.

ברצוני להעיר בשמחה את תשומת לבם של אדוני ראש הממשלה וכל חברי הכנסת לעובדה שזכינו לכך שמדינת ישראל, ארצנו הקדושה, היא המרכז הגדול ביותר של ישיבות

יארצ' צכן (המערך):

זו התעלמות גמורה מההיסטוריה.

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):

עדיין ברור כי ארגון יעיל יותר של ציוד וכוח אדם יכול לפתור חלק מן הבעיות. תקציב המשרד מסתכם ב-21 מיליארד שקלים. ההוצאה המותנית בהכנסה היא 13 מיליארד שקלים. כך שסך כל תקציב הבריאות הוא 34 מיליארד שקל. לעומת 15 מיליארד שקל בשנה שעברה.

תקציב הפיתוח של המשרד מסתכם ב-2.2 מיליארד שקלים. לעומת 1.2 מיליארד שקל בשנה שעברה.

אדוני היושב-ראש, אני שמח למסור על דעתו של שר הבריאות — שהודיע זאת הן לראש הממשלה. הן לשר האוצר והן לכל מרכיבי הקואליציה — שהוא כלל בתקציבו תקציב הולם: הוא נקב בסכום של 8.8 מיליון שקל. אשר חלקו יועד לבית-החולים החדש ההולך ומוקם בבני-ברק ביוזמתו של ה"ר רוטשילד: חלקו — תקציב לפיתוח לבית-החולים לניאדו בנתניה, אשר בו משקיע האדמו"ר מקלויזנבורג כ-5 מיליארדים דולר מתקציב-הוא. אנחנו, חברי ועדת הכספים, ביקרנו במקום וכל חברי הוועדה — ללא הבדלי דת וגזע — תומכים בבית-החולים זה: חלק נוסף הוא תקציב לבית-החולים ביקור-החולים, אחד מבתי-החולים הוותיקים ביותר, אשר משוּמָּה לא וזה לתקציבים הולמים עד עכשיו: כמו כן כבר קיים תקציב — שתוקן לפני שנתיים — לבית-החולים שערי-צדק, המתלבט בבעיות חמורות ביותר.

אני יודע שהתקציב של שר הבריאות מצומצם, אבל יותר משיש לו תקציב יש לו רצון טוב, והוא באמת משתדל ליצור שוויון מרבי בהתאם לכוחו ולתקציבו, ועל כך יבוא על הברכה.

אדוני היושב-ראש, אני עובר לתקציב משרד הבינוי והשיכון. תקציב משרד הבינוי והשיכון מסתכם ב-1.1 מיליארד שקל. שהוא תקציבו של משרד כמשרד מתאם: למפעלי השיקום מיועדים 22.4 מיליארד שקל, שזו ירידה ריאלית לעומת השנה שעברה. סך כל המקורות הריאליים של פעולות השיקום הוא 25 מיליארד שקל. המתחלקים כהלקמן: תקציב המדינה — 22.3 מיליארד שקל; הכנסות מבנקים — 8 מיליארדי שקל; הכנסות ממפעלי שיכון — 8.6 מיליארדי שקל; שונות — 3.5 מיליארדי שקל; מקורות מחוץ לתקציב — 13 מיליארד שקל.

המשרד פועל כמנוף פיננסי עבור חברות הבנייה, עלי-די מתן מימון-ביניים חלקי לבנייה ועזרה בבעיות הנזילות. כפי שנמסר לוועדה, יש כיום כ-65,000 דירות בשלבי בנייה. שונים ויש מלאי מספיק של דירות למשך שנתיים, כל שבע שנה ייתוספו כ-32,000 דירות גמורות. אני חושב שמן הראוי לציין את הרבה הזה לשבח, מצב כזה — שיש ריירות במלאי — לא היה אצלנו במשך הרבה שנים, ואנחנו רק מאתלים לעצמנו שעולמים יעלו בהמוניהם לשיאל. אני יכול להבטיח להם שלא ייתקלו בבעיות דיוך כמו אלו שהיו בשנים הקודמות. שבהן אפשר היה לסדר אותם רק באוהלים, או בבתים מחוועשים וכדומה. הבתים מצויים, ואנחנו מחכים לעולים.

ועדת הכספים החליטה כי משרד זה יהיה אחד המשרדים שלגביו היא תקיים דיון מעמיק: וכעת הדיון הודגש הבעיות הבאות: ירידת מרכיב התמיכה במחיר הדירה למרות הירידה הריאלית במחיר הדירות; הפיגור במשך הבנייה בבנייה הציבורית לעומת הבנייה הפרטית. וכאן אני רוצה לציין שאין כל הצדקה לכך שתקופת הבנייה תהיה 28 חודשים. כבר בשנת

1934 הגענו למשך בנייה של 19.2 חודשים בלבד, ואילו עכשיו עלינו ל-24 חודש בחלק הראשון של השנה ול-28 חודש בחלק השני של השנה. אין לזה כל הצדקה, והדבר הזה גם עולה הרבה כסף. אני קורא מכאן אל כל הקבלנים — הן בבנייה הציבורית והן בבנייה הפרטית, ששם המצב הרבה יותר טוב, כי הם מסיימים את הבנייה ב-20 חודש — שיודרו וילמדו מקבלנים בחוץ-לארץ, המסוגלים כיום לבנות בתים שבנייתם הרבה יותר מסובכת בתקופה של 12 עד 14 חודש.

סגן שר הבינוי והשיכון מ' קצב:
מאז 1979 יש מגמה של ירידה במשך הבנייה.

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):
זה נכון לגבי השנים האחרונות. אני בחרתי ככוונה בשנת 1934. דבר שהצלחנו להשיגו בשנת 1934, מן הדין הוא שנמשך בו גם בשנת 1983/84.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):
צריך גם לשלם לקבלנים בצורה אחרת, בצורת קנס על פיגור — — —

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):
חבר הכנסת ויינשטיין, במקום קנס אנחנו נותנים פרסי עידוד. ולדעתי זה יותר טוב. קבלן המסיים את הבניין לפני תום 24 החודשים שנקבעו בחוזה מקבל פרס עידוד בסכומים די גבוהים. זה משתלם לו, כי בשבילו זה רווח נקי. אני חושב שזה יותר טוב מאשר להטיל עליו קנס, אבל אני שומע את ההצעה שלך, ואפשר לחשוב גם עליה.

אדוני היושב-ראש, בזמן הדיון בוועדה הודגש עלי-די כמה וכמה מחברי הוועדה — ולא דווקא מהסיעות הדתיות — המחסור הגדול במבני-דת. כיושב-ראש ועדת הכספים הצעתי, שכאשר מקימים עיר חדשה, שכונה חדשה או קריה חדשה לא יתנו אישור בנייה אלא אם כן היא תכלול את כל מבני הציבור במקום. כמו שאי-אפשר לבנות עיר או שכונה ללא גן-ילדים וללא בית-ספר, כך אי-אפשר יהיה לבנות את העיר או את השכונה גם בלי בית-כנסת, בלי מקוה טהרה, בלי בית-ספר לכולם, ובכלל זה החינוך העצמאי וכל מה שקשור בזה. לצערנו הרב, עד עכשיו הדבר הזה לא היה קיים, וזה גרם סבל רב לאותו ציבור גדול הנוק למבני דת.

לאגף המדינות מוקצים 118 מיליון שקל: לפיתוח כבישים — 1.6 מיליארד, ונשמרת הרמה הריאלית בהשוואה לשנה שעברה.

אדוני היושב-ראש, כאן המקום לציין ולהודיע כסיפוק רב על דבר חדש שנעשה — ונדרמה לי שנעשה ביוזמתו של ראש הממשלה, ובכל אופן ביוזמת הממשלה, ממשלת הליכוד והשותפים שלה: אני מתכוון לפרויקט שיקום השכונות. דבר זה לא היה קיים קודם לכן. אנחנו הגענו בשנה הזאת לתקציב של 4 מיליארדים ו-250 מיליון שקל, ופעולה זו תקף 44 שכונות: כן ירבו הן התקציב למטרה הזאת והן השכונות.

היו"ר מ' כהן-אביב:
שלא ירכיב שכונות המצוקה. אתה ודאי לא מתכוון לזה.

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):
לא, אני מתכוון למספר שכונות המצוקה המשוקמות.

יארצ' צכן (המערך):
האם אתה יכול לבשר לנו על סיום פעולת השיקום של אחת השכונות במשך חמש שנים אלה?

הוספת. שלא באנו להגיד שיש כאן רצון רע; אלה ההמכונים את מדיניות שיקום השכונות ודאי אינם רוצים להפלות בין שכונה לשכונה ובין ציבור לציבור; אבל מה לעשות, המלאכה נעשית בשטח, ושם לא הכול כשורה.

הצעת כוועדת הכספים — ואעמוד על כך — ששפי שיש תקציב רווחה במשרד החינוך — אחרי שבשום אופן לא הצלחנו להתגבר על כך שלא תהיה אפליה, ונקבע שכ-5% מיועדים ומוקדשים לחינוך החרדי. החינוך העצמאי, לפי קריטריונים — כך, אדוני ראש הממשלה, צריך שיהיה גם במקרה זה. אני חושב שיש הסכמה עקרונית לכך שכ-5% ייועדו לצרכים של הציבור החרדי; בחייכנסת, מקוואות וכו'. כמובן שיש לעשות זאת כהתאם לקריטריונים הקבועים. כך שידעו למי הכספים מיועדים; ודק זה יכול להבטיח את מימושו של הכוונות הטובות, שאיננו רוצים לפקפק בכך שהן אכן קיימות.

לצערנו, למשרד לקליטת העלייה הוקצבו השנה 2:1 מיליארדי שקלים, לעומת מיליארד אחד בשנה שעברה. הייתי יותר מאושר — וכולנו היינו יותר מאושרים — לו למטרה זו היינו נזקקים לפי עשרה. אני חושב שהיינו מוצאים את הכסף לכך, כפי שמוצאים את הכסף לשיקום שכונות. התקציב קטן לא בגלל רוע לב, אלא מפני שהעלייה קטנה מבחינה מספרית. נשאר לנו רק לאחל שעם ישראל יתעורר ויעשה את הדבר האלמנטרי ביותר הדרוש לטובתו ולטובתנו, ושכולם יעלו מהר ככל האפשר לארצנו הקדושה.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
שלח את עמי מלבנון.

שלמה לורניץ (יור"ר ועדת הכספים):

לתקציב משרד החקלאות מיועדים השנה 2.7 מיליארדי שקל. לפיתוח מפעלי המים מיועדים השנה 2.9 מיליארדי שקלים ותקציב הפיתוח של משרד החקלאות מסתכם השנה ב-6.5 מיליארדי שקל. היקף הפעילות של מינהל מקרקעי ישראל יסתכם השנה ב-10.5 מיליארד שקל.

הוועדה קיימה דיון נרחב בנושא החקלאות, נוסף על הדיונים בהיבטים שונים של החקלאות שהיא מקיימת במשך השנה; והבטוחה לשר החקלאות, שגם אחרי אישור התקציב נקיים אותן ישיבות בנוכחותו, בהשתתפות, בהשתתפות משרדו, כדי שנוכל לתרום משהו לפתרונות בשטח החקלאות. שהבעיות בו מרובות, ואחת הגדולות ביניהן היא בעיית היצוא החקלאי; אבל איננו רוצה להרחיב על כך את הדיבור.

אני עובר למשרד האגריה והתשתית. התקציב הרגיל של משרד האגריה מסתכם השנה ב-30 מיליון שקל. התקציב הרגיל לפיתוח מקורות האגריה מסתכם ב-2.8 מיליארדי שקלים, וההוצאה המותנית בהכנסה מסתכמת ב-4.5 מיליארדי שקלים; וכך סך כל התקציב לפיתוח מקורות האגריה מסתכם ב-7.3 מיליארדי שקלים, לעומת 3.1 מיליארדי שקל בשנה שעברה.

משרד התעשייה והמסחר: לפעולות משרד התעשייה והמסחר מיועדים השנה 1.2 מיליארד שקל ועוד 204 מיליון שקל כהוצאה מותנית בהכנסה, לעומת תקציב כולל של 686 מיליון שקל בשנה שעברה. עיקר פעולתו של המשרד מתבטאת בשני תחומים. התחום האחד הוא פיתוח שווקים ליצוא, תחום שיועדו לו 18.4 מיליארד שקל, לעומת 4.7 מיליארדי שקל בשנה שעברה. ואני רוצה לציין — אולי התחרים של שמו לב לכך — שזה סעיף שהכפלנו אותו מבחינה ריאליזטית; אין עוד

שלמה לורניץ (יור"ר ועדת הכספים):

אינני יודע, ואבקש משרד השיכון או מסגן שר השיכון שיעלה וישיב על השאלה הזאת. מה שאני כן יודע זה, ששיקום השכונות שיפר בהרבה את מצבן של השכונות האלה, הן מבחינה פיזית והן מבחינה חברתית, והכניס אור לאותן שכונות. משפחות שגרו קודם לכן בצפיפות דיור של חמש עד שש נפשות בחדר אחד גרות היום בתנאי דיור אנושיים; כמו כולנו, יש שם מועדונים, יש שם כל מה שדרוש לשכונות אלה. זה דבר שכולנו יכולים להתגאות בו. אדוני היושב ראש, לא התכוונתי, חלילה, למספר שכונות המצוקה, אלא לריבוי שכונות המצוקה ששוקמו.

היור"ר מ' כהן-אבידור:

אני יודע זאת; אלא שכן כאילו עלה מדברך, ולכן הרשיתי לעצמי להפנות תשומת לבך לנוקדה הזאת.

דב שילנסקי (הליכוד):

שיקום השכונות זה לא רק השיקום הפיסי אלא גם השיקום החברתי. במשך שנים רבות נגרם שם נזק רב, וכדי לחקן זאת ולשקם זאת יש צורך בזמן, ומשה קצב עושה את העבודה הקדושה הזאת.

יאיר צבן (המערך):

אני מבין את משה קצב על כל הטובה שהוא עושה; אבל האיש העומד בראש הממשלה, אשר הוא משמש כסגנו, הבטיח לעם ישראל לפני חמש שנים וחצי שבתוך חמש שנים לא תהיה עוד אף שכונת עוני אחת בישראל. שאלתי, האם שכונה אחת כבר שוקמה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

עוני הוא מושג יחסי, לכן עוני יהיה תמיד.

היור"ר מ' כהן-אבידור:

אומנם אינני רשאי להתערב בוויכוח, אבל אני מודיע לך, חבר הכנסת צבן, שאני ביקרתי בכמה שכונות ששוקמו, ואני כותב לך פתק בעניין זה.

שלמה לורניץ (יור"ר ועדת הכספים):

חבר הכנסת צבן, יש לי הבנה לביקורת מוצדקת ומוצדקת פחות, אבל אני משוכנע שבמישור אחד אין מקום לביקורת, וזה המישור של שיקום השכונות. מה שהממשלה הזאת — בראשותו וביזמתו של מנחם בגין — עשתה לאחרונה לא נעשה במשך כעשרים-וחמש שנים, וכיוון שנעשתה פעולה כזו והיתה התקדמות כזו — גם מבחינה פיזית וגם מבחינה חברתית — הרי שיש רק לשבח ולברך על כך. מותר להציע התקדמות יותר מהירה; מותר להציע — וכולנו נצטרף לכך — להרחיב את מספר השכונות שיוזכו לשיקום, וכקשר לזה השתמשתי במלים "כן ירבו"; וכל זאת כדי שלא יהיה בארץ פער גדול, וכדי שלכל אזרחי המדינה יהיה המינימום ההכרחי.

יורשה נא לי לספר כאן דבר שעליו דובר בוועדת הכספים: אדוני ראש הממשלה וחברי הכנסת, הועלתה שם תלונה על הונחת ועל אי-שיקום של שכונות חרדיות-דתיות, שכונות שבהן מתגורר הציבור החרדי. קבענו בוועדה שמתוך 84 שכונות כאלה, רק שכונה אחת — קריית-דויד — נכללה גם היא בפרויקט השיקום, וגם היא נכללה בו רק על הנייר, ועדיין לא הוצאה שם אף פרטה אחת; ועוד אין שם אפילו תוכנית של שיקום חברתי. אנחנו רואים כאן, שמבחינה עובדתית יש כאן — בלשון המעטה, ואולי זה נעשה כשוגג — אפליה חמורה ביותר.

היקף הפעילות של משרד התקשורת מסתכם השנה ב־39.8 מיליארד שקל, שמתוכם הוא מעביר 11.8 מיליארד שקל כהוצאות הון וחמולוגים, הועדה דנה לאחרונה בשאלת דמי התקנת הטלפונים, והחליטה כי דמי ההתקנה יועלו באורח הדרגתי, ולא ב־50% כבת־אחת. אנחנו נאשר את התוכנית בהתאם.

אני עובר לתמיכות, לסכסוד אשראי, לחשבונות הסחר הממשלתיים, לתמיכות במחירי מוצרי יסוד ובייצור התקלאי — הכוללות גם את התמיכות בתחבורה הציבורית — מיועדים השנה 47.6 מיליארד שקל, לעומת תקציב מקורי של 24 מיליארד שקל ב־1982. את ההשוואה עם ההוצאה למעשה ב־1982 עדיין לא ניתן לערוך.

חלקה של הסובסידיה במוצרים המסוכסדים מגיע לשיעורים ניכרים, ועם כל החיוב לשמור על המחירים הנמוכים של מוצרי היסוד, מתעוררת השאלה מה היא התמיכה האופטימלית שלא תביא לבזבוז ולהגברת האינפלציה.

לסכסוד אשראי מיועדים השנה 33.2 מיליארד שקל, שהם תוצאה מהתחייבויות שניתנו בעבר בגין ביטוחי שער והצמדה.

ביטוח: לתקציב הביטוח מיועדים השנה 270.5 מיליארד שקל, בהתחשב בכך שהוצאות מלחמת "שלום הגליל" מתפרסות עד שנת 1984.

רורבות: הרורבה הכללית היא 37.3 מיליארד שקל, הרורבה להוצאות פיתוח היא 7.5 מיליארד שקל.

אדוני היושב־ראש, כהתאם לבקשתך עברתי בקצור — כדי לחסוך זמן — על תקציבי כל המשרדים, זו לא היתה מלאכה קלה, לו דנו על כל משרד ומשרד לחוד, הייתי יכול להרחיב יותר את הדיבור, אבל גם כך זה לקח די זמן. סימתי את סקירת תקציביהם של כל המשרדים, יש מסתייגים, במידת הצורך אשיב למסתייגים, ולא יישאר לי אלא לדבר על חוק התקציב, אשר — כפי שמקובל — מועלה לדיון אחרי שמסתיים הדיון בתקציב כולו, תודה.

היו"ר מ' כהן־אביב:

תודה ליושב־ראש ועדת הכספים, אני מודה לו על הסקירה המאלפת והמעניינת.

כעת, חברי הכנסת, ניגש להסתייגויות. אני רוצה להפנות את תשומת לבם של חברי הכנסת הרשומים לדיון: במידה שחבר הכנסת שאקרא בשמו לא יהיה נוכח באולם, אני לא אתן לו את רשות הדיבור לאחר מכן. לכן אני מבקש לעקוב אחר הדיונים, כדי שלא יופיע פתאום חבר הכנסת שקראתי בשמו ויבקש את רשות הדיבור, אני אעמוד על כך, ואבקש להודיע זאת לחברי הכנסת.

ראשון המסתייגים חבר הכנסת נפתלי פדר, ואחריו — חברת הכנסת שולמית אלוני, אם היא לא תהיה באולם — חברת הכנסת נאוה ארד.

נפתלי פדר (המערך):

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, אני אחיחם לחמש הסתייגויות ואפרט אותן תוך כדי הנמקה. בולמוס ההתחליות והקמת מעונו הלילה מעבר לקו הירוק הוא נושא שיש לו השלכות תקציביות ממעלה ראשונה. ממשלת הליכוד מונעת עליידי מקסם השווא של סיפוח הגדה, ופועלת במרץ להנצחת הסכסוך הישראלי־הפלשתינאי, אני מאמין, כי כסופו של דבר גם ניסיונות חסימה אלה לא יועילו לעצור את ההליך השלום, אבל בינתיים נשפכים על גבעות הטרשים בשומרון עשרות

סעיף כזה בכל התקציב, בשנה החולפת התקציב לפיתוח שווקים ליצוא היה 4.7 מיליארדי שקל — שזה קרוב ל־9 מיליארדי שקל כמנחים יראליים — והשנה הגדלנו את התקציב ל־18.4 מיליארד שקל כדי שניתן את כל העידוד והעזרה האפשרית ליצוא, כי כולנו משוכנעים שהפתרון היחיד לאיוון המאון המסחרי שלנו, להבטחת מטבע־החון, הוא הגדלת היצוא, כולנו יודעים את הבעיות: המשכר העולמי וכל מה שקשור בכך — ולכן ראוי היצוא — הן היצוא התעשייתי והן היצוא החקלאי — לכל עידוד, אנחנו מבצעים זאת בקנה־מידה גדול.

לתקציב הפיתוח והתעשייה מיועדים 23 מיליארד שקל, לעומת 9.9 מיליארדי שקל בשנה שעברה, בסעיפים אלה יש גידול יראלי ניכר לעומת השנה שעברה, כי הם עוסקים באחת משתי הבעיות העיקריות שאתן מתמודדת כלכלת המשק: הצורך בגידול היצוא ובהקטנת היבוא, והבטחת טיוע נאות ליצרנים וליצואנים.

הפתרון לבעיות המשק יכול לבוא רק מגידול בתעשייה המחוחכמת, ולצורך כך יש צורך בהסבה מתאימה של חלק מענפי המשק, הרב־תעשה במידה מסוימת, אבל אנחנו צריכים להגביר את הפעילות בעניין זה.

אני עובר למשרד התיירות, לפעילות הרגילה של משרד התיירות מיועדים השנה 550 מיליון שקל, לעומת 257 מיליון שקל בשנה שעברה, לפיתוח מפעלי תיירות מיועדים השנה 3.6 מיליארדי שקל, לעומת 1.8 מיליארד בשנה שעברה, כאן עלי לציין, אדוני היושב־ראש, שאני מצטער שמבחינה אובייקטיבית תקציב משרד התיירות מצומצם, כל השקעה במשרד התיירות איננה הוצאה: היא פשוט השקעה, עליידי השקעה במשרד התיירות אנחנו יכולים לתרום לאיוון המאון המסחרי שלנו, אני חושב שאין כל הצדקה לכך, שאחרי למעלה מ־30 שנה לקיום המדינה, התיירות לא הגיעה ללמעלה ממיליון חירים בשנה, אם ליוון — שאין לה יותר מאשר לישראל — מגיעים בכל שנה א מיליוני חירים, אין כל הצדקה לכך שאנחנו דורכים במקום עם מיליון חירים בשנה.

אני עובר למשרד התחבורה: לתקציב משרד התחבורה מיועדים השנה 941 מיליון שקלים, ולהשקעות בתחבורה מיועדים 1.5 מיליון שקלים, הועדה עמדה לעסוק באופן מיוחד בתנועת תאונות הרכבים, אך לא נסתיע הדבר בידה, והיא חזרה לדון בכך אחר המפרה, עם הגופים הנוגעים בדבר.

תאונות הרכבים הן אחד האסונות — הן פשוט אסון — למדינת ישראל, לא צריך ללמדנו, כיהודים, ש"כל המקיים נפש אחת מישראל, כאילו קיים עולם מלא", ולכן לא צריך להסביר לנו מה חומרת הקטל בדרכים, אינני זוכר את הנחונים, כמה אנשים נהרגו השנה כתאונות דרכים, אבל במשך השנים נהרגו יותר אנשים כתאונות דרכים מאשר בכל מלחמות ישראל, מצפוננו לא יוכל להיות שקט, ולא נצא ידי חובתנו, עד שנמצא את הפתרון לבעיה הכאובה הזאת.

עלי להוסיף, — אומנם זה לא הטעם העיקרי: העיקר הוא פיקוח נפש — שגם מבחינה כלכלית, מבחינה כספית, כדאית כל השקעה במניעת תאונות דרכים, הנוק הכלכלי־הכספי הנגרם כתוצאה מתאונות הרכבים הוא הרבה יותר גבוה מההשקעות הדרושות כדי למנוע, במידת האפשר, במידה המרבית, תאונות דרכים.

אדוני היושב־ראש, אני עובר למשרד התקשורת, הלוואות המדינה לצורכי פיתוח מפעלי התקשורת מסתכמות השנה ב־5 מיליארדי שקל, לעומת 2.4 מיליארדי שקל בשנה שעברה.

והרפואה לכל אדם בישראל... לקופת-חולים לא רק עבר מפואר, אלא נועד לה גם עתיד בטוח דווקא עם הנהגת ביטוח בריאות ממלכתי לאוכלוסייה כולה. המוסד הרפואי הגדול והעצום היה יהודה את היסוד שעליו יושבת כל בניין הביטוח הרפואי ובריאות העם."

הרוצה להקנות חוכן למלים אלו חייב להבין, כי לא ייתכן להוריד את חלקה של הממשלה בתקציב קופת-חולים — כפי שנעשה בשנים האחרונות — מ-28% בשנים 1976 — 1980 לפחות מ-10% אשתקד.

אני מציע אפוא בסעיף ראשי 24: משרד הבריאות תיקון לסעיף 1901: תמיכות בקופות-חולים — מיליארד ו-854,955 שקלים במקום 354 מיליון ו-955,000 שקלים המוצעים כיום.

אדוני היושב-ראש, נקודה נוספת הדרושת תיקון היא הקצאת המשאבים להקטנת הצפיפות האיומה בבתי-הסוהר. חברי הכנסת, העברין איננו נשלח על-ידי הציבור לבית-הכבא, כפר על תרומתו הנעלה לחברה; אך, עם זאת אין שליחתו לגיהנום משרתת את מטרות הענישה המקובלות בחברה המתקדמת. אין אנו שואפים להשפיל את העברין עד עפר ולטשטש בו כל צלם אנוש, אלא רוצים אנו לאפשר לו לשלם את חובו לחברה ובכוחו היום לשוב ולהשתלב בה כחבר מן המניין. אבל המציאות המרה בבתי-הסוהר טופחת על פנינו. בשל המחסור כתמים הופך ריצוי העונש לסיטת המטביע חותמו כנפשו של אסירים רבים, אשר נגזר עליהם להיקלע לחברה של שולטים ונשלטים. התעללויות מיניות ואחרות הן חלק משגרת החיים בבתי-הכלא הצפופים, שגרה שאין בשום פנים להשלים עמה, ואנו מצווים להפנות משאבים נוספים על אלו שכבר הוקצבו כדי שנצמד צעדים משמעותיים בכיוון פתרון בעיית הצפיפות בבתי-הסוהר.

לפיכך אני מציע: בסעיף 52 — משטרה ובתי-סוהר, תיקון לסעיף 5203: פיתוח בתי-סוהר — 500 מיליון שקל במקום 473 מיליון ו-500,000 שקלים המוצעים כיום.

חברי הכנסת, תקציבים של משרדי השיכון והקליטה אינו עולה על הנחון בתחום חיוני ביותר, והוא — מצוקת הדירור של עולים חדשים. על אף שגלי העלייה כוששים לבוא, מתברר כי בעיית הדירור של עולים חדשים רבים נשארה בלתי פתורה. צוות חשיבה בראשותו של הפרופסור אריה גלוברון, שהוקם על-ידי ההסתדרות, קבע כי למעלה מ-100,000 איש אשר עלו בשנים האחרונות עדיין מוגדרים כעולים חדשים. חלקם טרם מצא תעסוקה במקצועם, לרבים אין דיור קבוע ורבים עדיין מרגישים עצמם בלתי מעוררים בנעשה כארץ. בשפתה, בחברות ובחברה הישראלית. הפתרון שמבקשים משרדי השיכון והקליטה למצוא למצוקת הדירור של עולים אלה הוא בתחום הגדלת המשכנתות, כדי לאפשר להם לרכוש בעצמם את דירותיהם. צעד זה הוא בלתי חיוני כשלעצמו, והמציאות כשטח מוכיחה כי שיטה זו אינה יכולה להיות פתרון כולל לבעיה. ברבים מן המקרים מדובר באנשים מבוגרים ודלי אמצעים, אשר גם הגדלת המשכנתא אינה מאפשרת להם לעמוד במשימה של רכישת דיור.

במצב שבו יש שפע — ואפילו עודף — של דירות פנויות, יש מקום לנקיטת יוזמה מקיפה לפתרון בעיה אקוטית זו על-ידי עזרה ברכישת דיור, וגם על-ידי מה ששייך עוד יותר לאותם עולים חסרי אמצעים: הקצאת יחידות דיור לשכירות ארוכת-טווח.

מיליארדי שקלים — כעשרים וחמישה מיליארדי שקלים, אם מקובל החישוב שלפיו יישובה של כל משפחה בגדה עולה "רק" 4.5 מיליוני שקלים, כפי שנמסר על-ידי סגן השר דקל.

זה רק הנוק הכלכלי הישיר. ומה בדבר ההשלכות העקיפות, שהן תמורות לא פחות: המתחים החברתיים והנזקים האורבניים הנגרמים בשל העובדה שזוגות צעירים נדחפים לעזוב את מוסרם ושכונות ותיקות אחרות של עיר הבירה כדי להוכיח שיש ביקוש לאלפי השריונים שנכנסו מעבר לקו הירוק מסביב לירושלים: הקיפאון שנכפה על עיירות הפיתוח בשל דחיקתן לתחתית סולם העדיפות הלאומי.

הרי רובם המכריע של המתנחלים בגדה התיישב במרחק של עד מחצית השעה מחל-אביב או רבע שעה מירושלים, והם קשורים בטבורם למרכזי התעסוקה והבילוי של הערים הגדולות.

יישובים כגון יקר, אשר נמצאים בטווח אפס משפלת החוף, זוכים לתנאים של אזור פיתוח מועדף א', בעוד עיר כדומנה או עיירה כאופקים צריכות להסתפק במעמד של יישוב פיתוח א' בלבד. פיתוח תעשיות המחשבים מועבר לשטחי הגדה, בעוד שלתושבי עיירות הפיתוח משאירים את תעשיות המזון והטקסטיל המסורתיות. ואחר כך עוד אומרים שפיתוח הגדה לא בא על חשבון עיירות הפיתוח.

כשעה שלממשלה משאבים בלתי נדלים ליישורן של גבעות השומרון ותקציבים אחרים למימון הסכמים קואליציוניים, קשה להסכים למדיניות היד הקמוצה שמגלה הצעת התקציב כלפי תחומים חשובים בחינוך, כגון הבריאות, מצוקת הדירור והרווחה החברתית.

התיקונים שאני מבקש לבצע במסגרת יכולתנו הכלכלית הדלה אינם באים להרחיב את מסגרת התקציב אלא לשנות את היחסים הפנימיים בין אחדים ממרכיביו. לפיכך אני מציע: בסעיף ראשי 90: מפעלי שיכון, לתקן את סעיף קטן 6112: פעולות בנייה ופיתוח ביהודה, בשומרון ובבקעת הירדן: במקום 380 מיליון שקלים המוצעים כיום — 180 מיליון שקלים, וכן למחוק את סעיף קטן 6117, המקצה מאה מיליון שקל להקמת חמישה יישובים חדשים ביהודה ובשומרון.

לעומת קיצוצים אלה יש לבצע כמה תוספות, ונתחיל בשירותי הבריאות: ממשלת הליכוד סחטה בשנים האחרונות את מערכת האשפוז עד כדי כך שהביאה להתרוששותה והמיטה עליה סכנת התנוונות: בסוף 1981 הציעה מדינת ישראל לאוכלוסייה בת 4 מיליוני נפש אותו מספר מיטות כלליות שהציעה חמש שנים קודם לכן לאוכלוסייה של 3.6 מיליוני נפש. כתוצאה מכך ירד מספר המיטות הכלליות ל-1,000 נפש למה הנמוכה ביותר מזה 20 שנה לפחות: 2.93 מיטות ל-1,000 נפש ב-1981, לעומת 3.27 ב-1976. מצוקת האשפוז החריפה עוד יותר כתוצאה מיוזמתו של שר הבריאות בעניין חלוקתה של המדינה לאזורי אשפוז, יוזמה אשר עודדה את הנזקים לשירות הרפואי לעקוף את קופות-החולים ולגרוש את חרירי המיזן בבתי-החולים.

הדרך להבראת מצוקת האשפוז עוברת דווקא דרך הרפואה האמבולטורית, קרי: קופת-החולים של ההסתדרות הכללית, המשרתת כ-80% מכלל האוכלוסייה של מדינת ישראל. על הממשלה להכיר בתפקיד הממלכתי שממלאת קופת-חולים ולסייע לה בהתאם. בעצרת לרגל מלאות 70 שנה לקופת-חולים אמר שר הבריאות: "שבעים שנות קופת-חולים הם שבעים שנה של חזון ומעשה, של כוונות ודבקות במשימה הנעלה של הבטחת חיי אדם, של עמידה על משמר הבריאות

אני מברכת על חוק משפחות ברוכות ילדים, ואין לי שום התנגדות לכך שילדים של בחורי ישיבה, של משתמטים ושל כל האחרים העובדים על החוק הפלילי יקבלו את התוספת שיש לתת לילדים. אני מוחה מעל כמה זאת ומעל כל כמה אפשרית אחרת על האפליה בין ילד לילד ובין משפחה למשפחה בשל מוצא אתני-לאומי. אני מזכירה לחברי הכנסת שהאזרחים הערבים אינם מגויסים לצבא מכוח החלטתה של הממשלה, כעוד שבחורי הישיבה יכולים להתגייס, ואינם מתגייסים מכוח השתמטותם. שנית, אני חומכת — ובכל חוקך — בכך שיינתן הפסל הכנסה שהיה לאדם עקב כך ששירת בצבא בפועל, וכתוצאה מכך הפסיד הכנסה במשך שלוש שנים. בחורי הישיבה אינם מפסידים שום הכנסה: הם אוכלים ואינם עושים, וחיים על חשבון הציבור, שעה שאצל האנשים שמהם באים לגבות את מס הניסיונות — ושמ אין אפליה מטעמי מוצא, גזע, דת ומין — הערבים היוצאים את הארץ יצטרכו לממן את ההקצבה לאותם בחורי ישיבה שאינם משרתים בצבא, שאינם עובדים ושאין עושים דבר — פרט. כמובן, לזריקת אבנים ועוד כמה דברים כאלה.

אדוני היושב-ראש, שמענו את נאומי של יושב-ראש ועדת הכספים על התקציב, ואני חייבת להודות שמבוצריו הוא זכאי לשבחים רבים ביותר. משעה שהוא נכנס לפירוט התקציבים, שמענו כיצד בכל משרד ומשרד אגודת ישראל הרוויחה. זה הורגש והוכחה, ואני חושבת שזה שארבעה חברי הכנסת נהנים יותר מכל הציבור כולו, ובכל אחד מהתקציבים ישנה דגשנה חוזרת על ההישגים העצומים של קהילה אנטי-ציונית, החיה על חשבון הציבור והמקבלת כשפע מממשלה זו — זה הישג עצום. יכול להיות שהשפע הוא מתן, מתת או אתנן, על-מנת שממשלה זאת תוכל להמשיך בשיטות שלה של מלחמת "יש ברירה", במלחמות "יש ברירה" מעולם לא השאירו את הדמוקרטיה — — —

היו"ר מ' כהן-אבידב:

חברת הכנסת אלונה, אני חושך בדעתי בכל פעם שאני שומע אותך חוזרת על המלה הזו.

שולמית אלונה (המערך):

איוו מלה: "יש ברירה"?

היו"ר מ' כהן-אבידב:

לא, אתנן.

שולמית אלונה (המערך):

מתת.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

תגיד מתת, אבל למה להשתמש במלה כזו? זה לא נאה.

שולמית אלונה (המערך):

זו מטפורה הקיימת בספרות.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

הרי יש כיתורים כל כך יפים כחנ"ך, במקרא, בואי נשתמש בהם.

שולמית אלונה (המערך):

למען כבודך, אני מבקשת למחוק את המלה אתנן ולהשאיר את המלה מתת.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

בבקשה, תודה רבה לך.

העולים חסרי הדיוור הקבוע מתקשים להכות שורשים בארץ, ותלאתיהם וצוריהם אינן קוסמות לחבריהם שנשארו בנכר. יתר על כן: הם עצמם מועדים לירידה מן הארץ.

לפיכך מבקש אני לתקן בסעיף ראשי 70 את סעיף 70:10 שיכון לעולים, כך שיעמוד על מיליארד שקל במקום 38.5 מיליון שקל המוצעים כיום.

אדוני היושב-ראש: נקודה נוספת הדורשת את תיקונה בהצעת התקציב היא שיעור הפיצויים המשולמים לכדואים כנגד, אשר נדרשו לפנות את אדמותיהם בשל בניית שדה-התעופה בתל-מלחה, הבדואים הם אזרחים שוויוניים במדינת ישראל. שוויון זה אסור שיישאר על הגיר בלבד, כולנו זוכרים את סכומי הפיצויים ששולמו למפוני סיני. לפיכך, הפיצוי הבלתי הולם — כפי שהובא היום בסעיף 7650 בתקציב — צורם ומצריר תיקון.

אורח חיהם של הבדואים הוא פשוט וצנוע, אך אין להסיק מכך כי עליהם להסתפק בפיצוי סמלי בעת שהם נדרשים לפנות את אדמתם. הבסיס לפיצוי צריך להיקבע על-פי העיקרון המשפטי הידוע של השבת המצב לקדמותו — דהיינו, מציאת מגורים חליפיים ושטחי אדמות חקלאיות בדומה לשטחים שהופקעו מדיהם. הסכום המיועד לכך בתקציב משרד השיכון — 122 מיליון שקל — אינו עונה על דרישה זו. יש, על כן, להוסיף עוד 18 מיליון שקל, כך שהסך הכולל יעמוד על 140 מיליון שקל. סכום זה יעמיד את חשלום הפיצויים על בסיס קצת יותר הוגן ויאפשר למשפחות המפונות להיקלט במקומן החדש. תודה רבה.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

תודה לחבר הכנסת נפתלי פדר, אני קורא לחברת הכנסת שולמית אלונה, ואחריה — לחברת הכנסת נאוה ארד.

שולמית אלונה (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת זכבדים, בטרם אגש לגופם של דברים, רצוני להעיר: לפני שאתה היית כאן, וישב כאן יושב-ראש הכנסת, התפתח ויכוח — האם החוק המתקרא חוק משפחות ברוכות ילדים — כפי שהוצע אתמול בערב וכפי שהובא כאן — החל על בחורי ישיבה אבל איננו חל על ילדי אזרחים ערבים, האם הוא גועני או אינו גועני. על כך היה כאן ויכוח.

הואיל ובי-2 בפברואר 1979 אשררה ממשלת ישראל — היינו, ממשלה זו, והדבר פורסם בכתבי אמנה מס' 861 — את האמנה הבינ-לאומית בדבר ביעורן של כל צורות האפליה הגזעית, הרשה לי לקרוא את ההגדרה באמנה שאנחנו חתומים עליה ואשר אשררנו אותה, האומרת מהי אפליה גזעית: וכך כל חבר הכנסת יבין מה טיבו של החוק שהובא לפנינו.

"באמנה זו המונח 'אפליה גזעית' משמעו יהיה כי אבחנה, הוצאה מן הכלל, הגבלה או העדפה המיוסדים על גימוקי גזע, צבע, ייחוס משפחתי, מוצא לאומי אתני, משגמחם או חוצאחם יש בהם כדי לסכל את ההכרה, ההנאה והשימוש, או לפגום בהכרה, בהנאה או בשימוש על בסיס שווה של זכויות האדם וחירויות היסוד כחיים מציניים, הכלכליים, התכרתיים, התרבותיים, או בכל תחום אחר בחיי הציבור".

האמנה הזאת מדברת בלשון ברורה, כשם שמגילת העצמאות מדברת באופן ברור ואומרת כי המדינה תדאג לכל תושביה: אין שם אפילו ההגדרה "לכל אזרחיה", אלא נאמר בה "לכל תושביה", ללא הבדל מוצא, גזע, דת ומין.

שישבו בדין רק שניים. יש בידי שלושה מסמכים כאלה. וערערת עליהם. אחד מהם תוקן והחלטה בוטלה. במקרים האחרים הדבר לא תוקן בבית-הדין לערעורים. אני מדברת על "קרט בלאנש" של דין הנמצא בדרום-אפריקה ואשר כלל לא הכיר את הנושא. אב בית-הדין הודה שהדין הזה היה בנוכחות שניים, ושהיתה שם חתימה של "קרט בלאנש".

דב שילנסקי (הליכוד):

האם היה "קרט בלאנש" על פסק דין?

שולמית אלוני (המערך):

כן. אני אביא לך רשימה.

דב שילנסקי (הליכוד):

זה עניין לוועדה. לחקירה. כולם מתקוממים נגד זה.

שולמית אלוני (המערך):

כן. אבל זו שיטה קיימת, ואין כודקים את הדברים.

יעקב גיל (המערך):

אשר את ההסתייגות, הורד קצת כסף משם כעונש; ואולי זה יעזור.

שלמה לורניץ (י"ר ועדת הכספים):

צריך למסור את זה לחקירה.

דב שילנסקי (הליכוד):

גם אני מתקומם נגד זה.

שולמית אלוני (המערך):

רק עכשיו היה מקרה אחד כזה: הרב גורן — עקב פנייה אישית — הסכים לחקור את העניין, וכיטל את הפסק. שלושת המקרים האחרים, שיש ברשותי מסמכים עליהם, אין לי היום שומע להם. אולי יהיה, כי נתחלפו אנשים. בוועדת החוקה, חוק ומשפט לא מוכנים לדון בזה, זה טאבו. בכל בתי-המשפט אנחנו דנים, אבל בכל השחתות והעיוותים הנעשים שם אין דנים בשל הסכמים קואליציוניים. אבל נעבור לנושא אחר.

דב שילנסקי (הליכוד):

אני חבר הקואליציה, ואני מודיע לך שאם אראה מקרה כזה — אתקומם נגדו יחד אתך.

שלמה לורניץ (י"ר ועדת הכספים):

ויותר אתי.

שולמית אלוני (המערך):

אני מודיעה לכם שאני אספק לכם עבודה.

יעקב גיל (המערך):

זה כבר היה כדאי.

שלמה לורניץ (י"ר ועדת הכספים):

אינני יודע אם זה היה כדאי. לא כך דנים מעל במת הכנסת על היינים ועל שופטים.

שולמית אלוני (המערך):

אז, מעל במת הכנסת אמרת הרבה דברים על שופטים ועל בתי-המשפט — — —

שלמה לורניץ (אגודת ישראל):

אני? אני מעולם לא אמרתי.

שולמית אלוני (המערך):

אנשים אמרו כך. אני מודיעה לך: לא רק שהעובדות הן נכונות, אלא אני מוסרת לך שהרב גורן, כיושב-ראש בית-דין לערעורים, מכיר את הנושא, אישר אותו והודיע שזה לא מקרה

שולמית אלוני (המערך):

אבל בתנ"ך יש גם שוחד ושלמונים: זה בסדר.

יאר צבן (המערך):

יש גם אתנן בתנ"ך.

הי"ר מ' כהן-אכיר:

כן. אבל האסוציאציה לא מעניינת. את מסכימה אתי? יש פה גם נשים.

שולמית אלוני (המערך):

הבנתי, ואני מקבלת את דברך. פורנוגרפיה לא שייכת לנשים ולגברים. על כל פנים, לכבודך אני מקבלת את זה: מפני שאם זה לא נעים לאוזן, משמע שיש אנשים רבים שאינם אוהבים זאת. יש מספיק מלים, וקיבלתי את הערתך.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת נכבדים, כבר בפתיחת התקציב יש תופעה חריגה מאוד: שר האוצר יכול להעביר מתקציב לתקציב ומסכום לסכום, להוציא שני מקרים: האחד — בנק ישראל, שזה ברור, והשני — מועצות דתיות ומוסדות דתיים. אני, הגשתי כמה הסתייגויות, ואני רוצה להפנות את תשומת לבכם אליהן. למשרד המסחר והתעשייה יש מכון טכנולוגי לבעיות הלכה העולה כסף רב, בעוד שאין מספיק כסף להגנת הצרכן. הגנת הצרכן זה עניין של כלל ישראל, ואילו המכון הטכנולוגי לבעיות הלכה מקבל כספים מתורם משרדים. אין צורך לנפת את התקציב שלו, מפני שזו מדינת חוק ולא מדינת הלכה.

למשרד החקלאות יש תקציבי עתק להתיישבות כגדה, ואני תובעת להוסיף 1.5 מיליארד שקל להתיישבות בערבה. או לאותה בושה: כנאות-היכר שבערבה לא היה אף נציג ממשלה אחד כשיישוב חדש עלה שם על הקרקע. מפני שזה לא חשוב. בחום הנורא, כתנאים האלה של כיבוש הארץ — כיבוש של שממה, לא גולה מאחרים, לא הפקעה מאחרים, לא הצהרת ביתו, לא נגיעת בית בבית, אלא במקום מדינת שממה לזהט — שם עלה יישוב חדש, ויש שם מקום לעור שני יישובים: היישובים האלה הם בנים חורגים לממשלה זו, ויש להוסיף להם תקציבים, אהבה ותשומת לב.

הדבר מעניין ביותר שעליו אני רוצה לדבר הוא שני משרדים: המשרד לענייני דתות ומשרד החינוך. שמענו דברים מאוד מעניינים מיושב-ראש ועדת הכספים. ובכן, כדאי שנדע שהמשרד לענייני דתות מוריס כספים ל-50,000 ילדים שאינם בשום דת חינוך ואין עליהם שום פיקוח של המדינה. הכסף הולך אליהם דרך משרד הדתות, מפני שאותם מוסדות אינם מכירים כמדינת ישראל ועל כן אינם מוכנים לקבל זאת ממשרד החינוך.

הסכומים הערכים שיש לנו היום במשרד לענייני דתות: כדאי שנדע שכל דין עוסק ב-602 תיקים בשנה. כל שופט שלום עוסק ב-2,106 תיקים בשנה שבהם הוא צריך לכתוב את פסקי הדין. שכר הדיינים גבוה יותר משכרם של שופטי שלום: הם אינם באים לעבודתם בזמן, הם מזויפים חתימות, או לוקחים "קרט בלאנש" וחורגים מהחוק, ויושבים בהרכב של שניים במקום שלושה: ולהם הוסיפו כספים והגדילו את הסכומים, על אף שיש להם משכורות והכנסות נוספות כניגוד לחוק.

שלמה לורניץ (י"ר ועדת הכספים):

מה זאת אומרת מזויפים חתימות?

שולמית אלוני (המערך):

מוציאים "קרט בלאנש", וחותרים שלושה דיינים שעה

וכאילו לא די כעניין הזה. יש לנו "חגיגה" גדולה במשרד החינוך. ואני רוצה להביא בפניכם כמה מספרים ולהסביר מדוע יש לי הסתייגויות שבהן אני מבקשת להעביר כספים מעניין לעניין. הבה נראה מה קורה במשרד החינוך. התקציב המוקדש לתרבות תורנית הוא 243.6 מיליון שקלים. זה פי 20 מהתקציב לפעולות תרבות ואמנות לעם. הנוגעות לכל העם: פי 10 ממנה שניתן לתאטרון ילדים ולנוער ולהשתלמות; פי 12 מהתקציב הניתן — לאמנים ולמופרים; פי שניים מהתקציב להדרכת מבוגרים ולביעור הבערות. דובר כאן על תרבות כללית של מצוקה; ובכן — זה פי שניים מהתקציב המיועד להדרכת מבוגרים ולביעור הבערות, וזאת בשעה שלמעלה מ-700,000 מבוגרים לא סיימו שמונה שנות לימוד, ולמעלה מ-250,000 מבוגרים עודם אנלפביתים. ובכן, לתרבות תורנית נתנים פי שנים ממה שמשרד החינוך והתרבות — לא משרד הדתות — מקציב לנושא החשוב של השלמת השכלה ויציאה מהמצוקה.

יש פה עוד דבר. שהוא לא פחות חשוב: כבר דיברתי על כך שכל מוסדות הפטור מקבלים מכל המשרדים: אבל נראה נא כמה מקבל ילד: ההוצאה על תלמיד אחד בחינוך הממלכתי היא 8,875 שקלים; ההוצאה על תלמיד בחינוך העצמאי היא 15,603 שקלים — היינו בערך פי שניים. אם לדייק, ילד בחינוך העצמאי מקבל מקופת המדינה כ-75% יותר מאשר ילד בחינוך הממלכתי הכללי.

כשנת הלימודים התשמ"א קוצצו בתקציב החינוך הממלכתי 36,000 שעות שבוועיות; בהתשמ"ב — 42,000 שעות שבוועיות; בהתשמ"ג — 35,000 שעות שבוועיות. כלומר: בתוך שלוש שנים קוצצו בחינוך הממלכתי הכללי 113,000 שעות שבוועיות; זה קיצוץ של 15% בתוכנית הלימודים של החינוך הממלכתי הכללי.

כדי להרגיש זאת עוד יותר, כדאי להזכיר דבר נוסף: ואני חייבת להביא את הנתונים, מפני שהם מרשימים ביותר. מספר הילדים בכיתה בבית-ספר ערבי הוא 34.5 בממוצע; בחינוך הממלכתי — 32.2 ילדים בכיתה; בחינוך הממלכתי-יהודי — 25.9 ילדים בכיתה; בבתי-הספר של החינוך העצמאי — 22.2 ילדים בכיתה.

מה מספר שעות הלימוד? בחינוך הממלכתי — הממוצע הוא 33 שעות בשבוע; בחינוך העצמאי — 40 שעות.

נמצא. למעשה, שההשקעה בתלמיד אחד בחינוך העצמאי — רק של משרד החינוך — גדולה כ-75%, כפי שאמרתי קודם. מאשר בבית-הספר הכללי; וזה בנוסף על הכספים שנמסרו ישירות ממשרדים שונים לקבוצות דתיות.

אני רוצה לספר לכם קוריוז, וכדאי שתבדקו זאת. לכו לאזורים של גושי-אמונים בחברון וראו האם יש שם בתי-שימוש ציבוריים, וכמה; כי בכל שנה הופיע — או הוכנסו — כתקציב סכום מטעם משרד הפנים לשם בניית שירותים ציבוריים, והכסף הזה הלך לכיסם של הוד מעלתם המישיבים והגואלים את המולדת במקום שילך לבניית שירותים ציבוריים. זו דוגמה קטנה. אבל רוב בני האדם מבינים את הדוגמאות הקטנות, ואני רוצה להרחיב בזה, יש לי הרבה דברים לומר על זה.

אדוני היושב-ראש, ברשותך אקרא בקיצור את ההערכות שאני מבקשת לעשות מסעף לסעף, אמרתי כבר: במשרד המסחר והתעשייה אני מבקשת בסעיף 33(5210) להוריד 2 מיליון שקלים ולהוסיףם לסעיף 360403 — הפעלת חוק הגנת הצרכן, החל על כל התושבים.

ראשון ולא שני, ומפני שבמקרה המסוים הזה היתה מעורבת גם העיתונות — זה הנימוק שלי, לא שלו. אני רוצה לדייק בזה — הוא הודרו לטפל בזה, היה בתי-דין לעדוורים וההחלטה בוטלה.

אני רוצה להזכיר את את הגידול הריאלי שחל בהקצבות, ולא בשל האינפלציה, ותמצאו את זה בעמוד 35 של חוק התקציב: "שיבה גדולה" — 405% — "שיבה קטנה" — 405%; "כולל" — 552% אלה שאינם משרתים בצבא: "כעלי תשובה" — אלה הקונים נפשות, היוצאים למיסיונים, המרחיקים אנשים מהבית, המפוררים משפחות, המוציאים ילדים מרשות האם מפני שהם חוזרים בתשובה, והעושים מלאכה יותר גרועה ופוגעת ככבוד האדם משעושות כל הכחות האחרות של "שופי המוח", שגם מוזן איננו מאושרת, אבל הן לפחות לא מקבלות תקציב — 473%, ריאלית.

אין זה פלא שמספר תלמידי הישיבות הוכפל בשנים האחרונות. פנו גם אל הבן שלי ואמרתי: לא תצטרך לשרת בצבא, לא תצטרך לעבוד, בוא אלינו. כמובן שהוא לא הלך. והלך לצבא. אבל מאז מפצים שיש לי בן "חוזר בתשובה" באחת הישיבות.

שלמה לוריצין (יו"ר ועדת הכספים):
הוא עוד יחזור.

שולמית אלוני (המערך):

הוא אינו חוטא, לכן אין לו סיבה לחזור.

נוסף על הכספים ההולכים לישיבות, כל בחור ישיבה מקבל היום גם 100,000 שקלים לשנה, מה שנקרא הבטחה הכנסה; זה הולך וגדל עכשיו, וזה מלבד המענקים המיועדים לישיבות.

אין מועברים המענקים האלה לישיבות, כאילו צינורות? משרד הדתות הודיע לנו בוועדה לענייני ביקורת המדינה שאין לו שום פיקוח על כך: לא פדגוגי, לא סניטרי ולא אחר, ומהישיבות הגדולות הוא גם אינו מקבל דיווח. משמע שזה צינור שמטרתו להערים על החוק המדבר על יוצאי צבא, וישמענו זאת בנוסח אחר, יותר לכבד, מיזשבראש הוועדה.

תופעה מעניינת היא שיושב-ראש הוועדה — שהוא חבר הכנסת ותיק מאוד — קבע שהחלטת הממשלה בעניין ההעברות האלה, היא שהן אינן בהגדרת החוק של קצבת יוצאי צבא המדבר על צבא. הוא קרא לזה חוק, הממשלה כפופה לחוק הראשי, הוועדה שלך כפופה לחוק הראשי, וכל מה שלא עולה בקנה אחד עם החוק הראשי שמדבר על יוצא צבא הוא בלתי חוקי. הוא "אולטר וירס". יש לנו הרבה מאוד תקנות והחלטות החורגות מהחוק; אבל כל משפטן יודע, וכל חבר הכנסת חייב לדעת, שהחוק העיקרי הוא זה החל על הממשלה ועל ועדות הכנסת, וגם אנחנו כפופים לחוק — על כל פנים חייבים להיות, אם כי זה לא כך, כי "מצפצפים", ופה יש לנו חוק שהוא סלקטיבי.

דרך אגב, אני חייבת להוסיף דבר אחד הנוגע למשרד הדתות: יש לנו 17% מיעוטים באוכלוסייתנו. משרד הדתות מעניק להם רק 1.09% מהתקציב. זאת אומרת ש-17% מהאוכלוסייה — שהם כל המיעוטים במדינת ישראל — מקבלים רק 1.09%, וזה בעוד שהדתים האחרים מקבלים כספים מהסוכנות היהודית, ממשרד העלייה והקליטה, ממשרד החינוך, ממשרד ראש הממשלה, ממשרד השיכון, וכמובן, גם ממשרד הדתות.

גידול הגדול בהרכב אתונים מהגידול היראלי — ולהעביר את התקציב לסעיף 040141: ועדת ראש הממשלה למעמד האשה. אני חושבת שכדאי להתייחס גם לנושא הזה. אדוני סגן השר, שמענו הכתחות רבות כעניין מעמד האשה, אבל התקציב המיועד לכך איננו. מאידך גיסא, יש לנו תקציב מאוד מנופח בכל הקשר לתקציבים הנוגעים לחברי הממשלה. אני מציעה אפוא להעביר 13 מיליון לוועדה למעמד האשה.

אדוני סגן השר רב שילנסקי, אני לא שוחחתי אתך קודם. אבל ההצעה הבאה נוגעת לך: אני מבקשת לקבוע שהוצאות על משרדך יהיו שוות לפחות לאלה של השר מרדכי בן-פורת. התקציב לסגן השר רב שילנסקי גדל בסכומים עצומים, ואני מבקשת להוריד ממנו 3 מיליונים, 220,000 שקל כדי להשוות אותו לתקציב לשכת השר בן-פורת. את יתרת הסכום יש להעביר לסעיף 040123: טיפול בבעיות הדרושים.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ד' שילנסקי:
האם מותר לי לשאול אותך שאלה?

שולמית אלוני (המערך):
כן, אם היושבראש מרשה.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ד' שילנסקי:
האם את יודעת שההגדלה הזאת היא רק פורמלית? זו רק הקצבה למועצה הציבורית למען יהדות בריחה-מועצות, שהחבר הפעיל בה הוא מיכה חריש, ואני רק הסכמתי שזה יועבר באמצעות. אם מישהו רוצה להוריד את זה, אני מצדי לא מתנגד. להיפך: זה גורם לי אי-נעימות, כי זה נראה כהגדלה בתקציב לשכתי, בעוד שלי אין כל קשר וכל מגע עם הכספים האלה. למעט העברתם הפורמלית באמצעות. אם את עומדת על כך — אני כבר מסכים.

שולמית אלוני (המערך):
אני חושבת שהעם היהודי צריך לממן את הפעולה למען יהדות בריחה-מועצות, ושתקציב הכנסת חייב למלא את הצרכים האמיתיים של אזרחי ישראל החיים פה. אי זאת אני מבקשת 13 מיליון שקל נוספים לוועדה למעמד האשה, ובייחוד לקידום הצרכים האמיתיים של הנשים — של כולן — באזורים שבהם ההשכלה איננה מספקת, שעדיין יש בהם בערות בכל הנוגע למועדנות לזכויות ולשוויון; לא-הפקרת המוסדות של נשים מוכות ולא-הפקרת המוסדות לקורבנות אונס, ולא-הפקרת הנשים הנוקדות להפסקת היריון ושעכשיו אין מטפלים בהן ודוחים אותן מפני שיש שביחת רופאים, ואני מבקשת אותך, אדוני סגן השר וידידי, חבר הכנסת שילנסקי —

סגן שר במשרד ראש הממשלה ד' שילנסקי:
האם את מציעה לבטל את התקציב הנוסף הזה, המיועד למועצה הציבורית למען יהדות בריחה-מועצות?

שולמית אלוני (המערך):
אני מבקשת קודם לכן למלא את התקציב למעמד האשה ולצורכי האשה אורחית הארץ.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ד' שילנסקי:
אבל, האם את מבקשת לבטל את זה או לא? זו השאלה. אני לא מתנגד.

שולמית אלוני (המערך):
אם האחד בא על חשבון השני, אני מבקשת להעדיף את מעמד האשה בישראל וזכויותיה, ואני מבקשת מן הממשלה ליוזם גיוס בעם היהודי לצורך העניין השני. עד היום אנחנו

בנוגע לתקציב משרד החקלאות אמרתי: להוריד 1.5 מיליארד שקל מהסכום הכולל של ההתיישבות החדשה ולהוסיף לפיתוח ההתיישבות בערבה, כנגב הדרומי ובאזור הגליל.

בתקציב המשרד לענייני דתות: לסעיף של שירותי דת למיעוטים יש להעביר 22 מיליון ו-657,000 שקל. בהתאם לאחת המיעוטים באוכלוסייה הכללית. במקום ש-17% המיעוטים יקבלו 1.09% מהתקציב — יהיה התקציב מותאם למספרם באוכלוסייה. את הסכום הזה יש לקחת מהסעיף של השיפוט הדתי. מפני שהמצב שם הוא שעדרויה, וכבר סיפרתי לכם מה המצב בבתי-הדין הרבניים ומה היחס בין מספר התקנים לדיין ומספר התקנים לשופט שלום.

מסעיף 2206 יש להוריד סך של 72 מיליון ו-160,000 שקל ולהעביר חלק לסעיפים הנ"ל. והיתרה — לתקציב משרד החינוך והתרבות.

סעיף 2204 — תמיכה בישיבות: יש להוריד מיליארד שקל כדי להחזיר את רמת התמיכות היראלית שהיתה עד 1981, ולהעביר מיליארד זה לתקציב משרד העבודה והרווחה למען מותאם שווה לכולם.

מהכסחת הכנסה לתלמידי ישיבות — סעיף 220421 — יש לבטל את סעיף ההקצבה ולהעבירו לתקציב הביטוח הלאומי. כדי שתלמידי ישיבות הזכאים לכך לפי הקריטריונים המקובלים בחוק יקבלו את התמיכה כמישרין מן הביטוח הלאומי, בהתאם לאוניברסליות ולכלליות של החוק ולשוויון בפני החוק.

משרד החינוך והתרבות: מסעיף 200512: הקצבות לחינוך העצמאי — שאיננו תחת פיקוח משרד החינוך והתרבות — יש להפחית כ-400 מיליון שקל. את הסכום הזה יש להוסיף לסעיף 200501, כדי להפחית את הקיצוץ בשעות ההוראה בבתי-הספר הממלכתיים, הן הכלליים והן הדתיים.

סעיף 201506: תרבות תורנית — יש להקטין סעיף זה ב-153 מיליון שקל ולהעביר סכום זה כדלקמן: 20 מיליון שקל לסעיף תמיכה ביוצרים ובאמנים; 20 מיליון שקל לסעיף 201503: אמנות לעם; מיליון שקל יש להעביר לסעיף 201513: המפעל לביעור הבערות. לחינוך מבוגרים; 50 מיליון שקל יש להוסיף לסעיף 200302: הזנת תלמידים, כדי לשמור על הרמה שהיתה ב-1982. כי השנה מורידים מהתקציב של הזנת הילדים.

אדוני היושבראש, אני מרגישה צורך להציע תיקון בתקציבו של עוד משרד אחד: משרד ראש הממשלה. מתקציב משרד ראש הממשלה אני מבקשת להפחית —

שכח וייס (המערך):
להוריד לירה אחת.

שולמית אלוני (המערך):
אני לא מורידה כספים מאף אחד.

שכח וייס (המערך):
לא, לירה סמלית.

שולמית אלוני (המערך):
לא. אני רוצה שישתמשו בכסף לצרכים הנכונים: מאחר שאת המסים כבר החליטו לגבות, אז לפחות ילכו הכספים לצרכים הנכונים.

— 13 מיליון שקל, כדי שגידול התקציב בסעיף זה יהיה שווה לרמת הגידול ביתר הסעיפים בתקציב — שם יש

אדוני היושב-ראש, אני יכולה להעיר הרכה הערות נוספות, אבל אני חושבת שניצלתי את הזמן שעמד לרשותי. תודה.

היו"ר מ' שחל:

תודה לחברת הכנסת שולמית אלוני. רשות הדיבור לחברת הכנסת נאוה ארד, ואחריה — לחבר הכנסת מאיר וילנר.

נאוה ארד (המערך):

הריון על התקציב ככנסת דומה לריון בתקציב שהתקיים בוועדת הכספים. אני חושבת שלא יושב-ראש הוועדה ולא חברי ועדת הכספים יסתרו את דברי אם אומר, שבכל אותן שעות ארוכות שבהן ישבנו ודנו בתקציב, לא הוכנס כמעט כל שינוי — ולו כסעיף אחד — להוציא השינויים שהובאו היום. שהם תוצאה של ההסכמים הקואליציוניים ולחץ של השותפים הקואליציוניים, ואשר מממנים אותם בשתי דרכים: הדרך האחת — הטלת מיומן נוסף על הציבור; והדרך השנייה — שעדיין אינה ברורה לחברי ועדת הכספים — היא קיצוץ בתקציב המדינה. לא הובא בפני ועדת הכספים שום פירוט של הקיצוץ הזה; אולם, יש להניח שכתוצאה מהקיצוץ הזה — שנעשה או שיעשה — ייגזר על כמה וכמה מפעלים חשובים גורדין מוות.

ירוחם משל (המערך):

אין לשמוח על הקיצוץ. בעוד חצי שנה יובא תקציב נוסף:

נאוה ארד (המערך):

וראי שבעוד חצי שנה יבוא תקציב נוסף, ואחריו עוד תקציב נוסף. אבל יש מפעלים במדינת ישראל שלא לא אכפת אם הם מפסיקים להתקיים, והם אינם יכולים לקום מחדש. אני מתכוונת למפעלים כמו ארגוני מתנדבים, עזרה לנשים מוכות, עזרה לנערה במצוקה. בארץ הזאת מסתובבים אלפי בני נוער שאינם לומדים ואינם עובדים. העובדה שהמפעל שהוקם למענם נסגר לא גרמה לכך שיושפע כל קול צעקה שהוא.

גם לגבי קצבאות הילדים אני רוצה להבהיר נקודה אחת. העיוות לגבי חלק מהילדים במדינת ישראל גדול עוד יותר מאשר משערים. בהצעת התקציב מוצע להוסיף לקצבאות יוצאי צבא, ולהעביר את הכספים דרך משרד הרווחות ליתר הילדים היהודים. אך עליידי ההעברה הזאת לא מחסלים את השחיקה בקצבאות הילדים. בשנת 1975 היתה קצבת הילדים 5% מהשכר הממוצע במשק. היום, אחרי כל התוספות, לא מגיעה נקודת הקצבה לשיעור הזה. לגבי הילדים הערבים, הדבר הזה אומר שהם ימשיכו להיות מקצבאות שחוקות, ושלא ייעשה כל מאמץ רציני למצוא שיטה שתבטיח שקצבת הילדים אכן תהיה כזו שתתאים לכוונותיהם של אלה שעשו את הרפורמה.

זהו אפוא עיוות על גבי עיוות. קשה לי להכין איך אחמול בלילה, כרגע האחרון, נמצאו משאבים נוספים עבור משרד הרווחות, ולעומת זאת, מדינת ישראל היום אינה יכולה למצוא תקציב — שהוא ממש עצום יחסית לתקציבים שאפשר לקצץ — שיאפשר לה לבוא ולומר: אנו נותנים באופן שווה לכל הילדים.

יש לי הרגשה שממשלת ישראל לא הביאה בחשבון שתי השלכות של עניין זה: גם ההשלכה שעלולה להיות לכך ביחסי הפנים בין יהודים לערבים, וגם ההשלכה על דמותנו כמדינה בעיני יתר אומות העולם. אני חוששת מהרגע שבו יועלה הנושא הזה גם מחוץ לגבולות מדינת ישראל. אני אומנם

רואים שממדי העלייה קטנים, ואסור שההוצאות שלנו כאן יקפחו את האזרחים במדינה.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ד' שילנסקי:
בסדר, שמעתי.

היו"ר מ' שחל:

אדוני סגן השר שילנסקי, היא הסכימה: מה התוצאה?

סגן שר במשרד ראש הממשלה ד' שילנסקי:
שאלתי האם אפשר לבטל, והיא אמרה שהיא רוצה לבטל.

שולמית אלוני (המערך):

כן.

היו"ר מ' שחל:

אז מה התוצאה?

סגן שר במשרד ראש הממשלה ד' שילנסקי:

אם הכנסת תחליט על העברת — — —

שולמית אלוני (המערך):

האם אתה תתמוך בכך?

שבח וייס (המערך):

אם ההסתייגות תתקבל — — —

היו"ר מ' שחל:

אני מבין שהשאלה היא רטורית, אין לה כל משמעות. אני שואל שאלה: היום, ברגע זה, אתה נציג הממשלה היחידה היושב כאן, תשובתך לחברת הכנסת אלוני היא רלבנטית אם אתה מסכים לקבל את ההסתייגות. לכל השאר אין כל נגיעה לעניין. אם אתה מסכים, אפשר יהיה להודיע, גם יושב-ראש הוועדה איננו.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ד' שילנסקי:

על כל פנים, אני אבקש שיוירדו את זה מן התקציב שלי. אחר כך נראה.

היו"ר מ' שחל:

אדוני סגן השר, אתה לא מדבר כרגע באופן פרטי, אלא כמייצג הממשלה: שאלת את חברת הכנסת אלוני והיא ענתה לך. אם אתה מסכים להצעתה — אודיע על כך.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ד' שילנסקי:

אני אחייעץ עם חברי.

ירוחם משל (המערך):

קודם כול יש אדם שמוותר, שר שמוותר.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ד' שילנסקי:

אני, אישית, מוותר.

שולמית אלוני (המערך):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להפנות את תשומת לב הכנסת לכך שבמדינת ישראל יש שתי מערכות של תקציבים — קיימת גם הסוכנות היהודית; ואני מציעה שהסוכנות היהודית והעם היהודי יקדישו את 13 מיליון השקלים שדיברתי עליהם לצורכי העם היהודי בחוץ-לארץ ולצורכי העלייה, וזה דבר הקשור לכל המשרדים. משרד ראש הממשלה, כהתאם להתחייבותו, חייב לפעול למען קידום מעמד האשה. אדוני סגן השר שילנסקי, העבר מתקציב בתוך אותו משרד עצמו — משרד ראש הממשלה — לטיפול במעמד האשה, כזכויות האשה בישראל ובקידום הזכויות האלה.

ניתן הרבה פחות. אולי זה מתאים לרצון שלהם לפתח היום במדינת ישראל שירות חדש. שיספקו אותו נעדרת במצוקה: שירות האימוץ: שכן יש להניח שחלק גדול מהנעדרת האלה תיכנסנה להיריון, והילדים שהן חלדנה אחר כך ילכו לאימוץ.

בשירות לטיפול בנערה. במקום 20.920 מיליון שקלים אני מבקשת 42 מיליון שקלים. ביחידה לתעסוקת נשים, במקום 536,938 שקל — 1,000,000 שקל. אני רוצה לומר: הנסיגה בכל הנושא הזה של תעסוקת נשים היא כה גדולה — היא אולי אפילו יותר גדולה מהנסיגה שחלה במעמד האשה בתקופת שלטון הליכוד — עד שלמעשה, היחידה הזאת אינה עושה ואינה יכולה לעשות דבר לביצוע המלצות שהממשלה קיבלה: היא יכולה בקושי להבטיח — עליידי תחנות לזעזוע הכספים — לעזור לארגוני הנשים לקבל תקציבים שהם זכאים להם על-פי חוק.

אני — כמו רבים אחרים מסייעי וגם מסייעות אחרות — מבקשת להוסיף לתקציב המדינה 2 מיליארדי שקלים למשפחות שאינן מקבלות קצבאות במסגרת תקנות לחיילים ולבני משפחותיהם. אני בטוחה, כמובן, שאחרי שמצאו סידור לחלק מהילדים דרך משרד הדתות, ימצא סידור גם להוסיף לילדים שמשולמים לא יקבלו את ההוספה הזאת. ואני מניחה שיימצא גם המשרד הממשלתי המתאים לשם העברת הכספים האלה. אפשר להעביר אותם גם דרך המוסד לביטוח לאומי.

אני מבקשת להגדיל את התקציב למרכזי ההכשרה המקצועית לנוער במשרד העבודה והרווחה — וכל מה שאני אומרת הוא סמלי בלבד — מִ7.750 מיליון למיליארד שקלים. לתקציב לשירותים לקשישים אני מבקשת להוסיף 30 מיליון שקלים. אני רוצה לומר כאן: מפעם לפעם מדברים ברומטיות גדולה על מצב הקשישים במדינת ישראל. מליאת הכנסת דנה בכך. יש ארגוני מתנדבים שפעם מחלקים תנורים, ופעם אחת יחלקו, אולי, שתייה קרה. מצבם של הקשישים במדינת ישראל הוא בורש לכולנו. בימים אלה של שביחה הרופאים והמצוקה ההולכת וגדלה, מתחילים להבין את חשיבות השירותים לקשישים בקהילה. לא היה שום הרגשת בורש — לא אצל מי שמופקד על העבודה והרווחה ולא אצל אלה המופקדים על הבריאות — שום בורש, ולא שמענו מהם שום מלה בקשר להבאתם של תקציבים לטיפול בקשישים בפני הכנסת — גם לטיפול בהם במסגרת הקהילה. גם לטיפול מחוץ לבתי-החולים — ואנשים ימותו. יש לי הרגשה שבעצם לא כל כך אכפת שהם ימותו. שלא כל כך אכפת שאלפים מהם אינם מסוגלים היום ללכת משום — אכפת —

ירוחם משל (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברת הכנסת נאוה ארד שכנעה אותי. אם אתה מוצא אפשרות תקנונית להעמיד את הצעותיה של חברת הכנסת נאוה ארד להצבעה כעת, יש לה עכשיו רוב במליאה.

שבח וייס (המערך):

אנחנו מצטרפים להצעה.

נאוה ארד (המערך):

ברוך בועזת העבודה והרווחה אמרו רופאים במדינת ישראל שיש בארץ אלפי קשישים שאינם יכולים ללכת כי אין מי שיגזור להם את הציפורניים: שיש פתרון בריאותי לחלק ממחלות הזיקנה — כשם שיש מחלות ילדות שניתן לרפאן, יש מחלות זיקנה שאפשר לרפא אותן — אבל אין כסף להקצות כוח האדם המתאים שיטפל בכך. זה לא חשוב. אהמול בערב גמרו הסכמים קואליציוניים. אבל, העניין הזה אינו חשוב. הוא

מאמינה שבסופו של דבר תיפתר הבעיה הזאת, אבל חבל שטעויות כאלה נעשות.

אמרתי קודם, שלדעתי יוצא גורדין מוזה על מספר לא קטן של מפעלים. אני רוצה להביא דוגמה אחת: סעיף 201513 במשרד החינוך והתרבות. העוסק בהדרכת מבוגרים ובמפעל ביעור הבערות. אני מבקשת כי הסכום בסעיף זה יהיה 132.530 מיליון שקל במקום 112.530 מיליון. אני מציעה זאת מתוך ידיעה ברורה שגם הסכום הזה לא מספיק: אבל המצב כרגע הוא, שכעוד שערב הבחירות הופיע שר החינוך והתרבות לפני אלפי אמהות באצטדיון בחיפה והכריז שמפעל תהילה יילך ויגדל. המצב לאמיתו הוא שמפעל זה הולך ונעלם. יש צורך לטפל במקום זה או במקום זה ולמנוע מצב ש-200 אמהות, 300 אמהות, 400 אמהות אשר התחילו ללמוד משהו יישלחו לפתע הביתה. היום זה כך באור-יהודה, אהמול זה היה בנווה-אילן ובמרת-השרון. זו המציאות. אין במשרד החינוך והתרבות תקציב לחינוך מבוגרים במדינת ישראל.

משרד העבודה והרווחה: המשרד הזה הגיע, כביכול, להישג גדול מאוד. ומגיעים שבחים למי שעומד בראשו. אני מתכוונת לנושא קצבאות הילדים וקצבאות אחרות. אולם אין זו אמת. במציאות נשחקו קצבאות הזיקנה. אי אפשר לעמוד בהסכמים שעמדו בהם בעבר. קצבאות הילדים נשחקו גם הן. והממשלה, כאשר הגישה בתקציב את חלקה במוסד לביטוח לאומי, עשתה זאת לפי חישוב של 110% אינפלציה. בעוד שמועצת המוסד לביטוח לאומי קבעה את התקציב על בסיס אינפלציה של 130% או 140%. המדינה איננה ממלאת את חלקה לפי הסכם הרפורמה בהעברת הסכומים הנדרשים לקצבאות הילדים. לקצבאות הזיקנה ולקצבאות הנכות. לכן אני מסתייגת. ומבקשת שבסעיף 62: השתתפות המשרד בביטוח לאומי. יהיה סכום של 38.125 מיליון שקל במקום 37.125 מיליון שקל.

במשרד העבודה והרווחה מצוי עכשיו המרכז לדמוגרפיה. מעניין מאוד שכדי להיענות לרצונם של חלק קטן מאוד מחברי הכנסת, הוקצה למרכז לדמוגרפיה שבמשרד העבודה והרווחה תקציב חדש: תקציב למוניטין הפלות: אך אין שום תקציב להכנון המשפחה. אני הופתעת לראות בחוקת, שהוצאה על-ידי משרד העבודה והרווחה בנובמבר 1982, שוועדת הכספים הקצתה, באדיבותה, 2 מיליון שקלים לנושא זה. על-פי בדיקה שערכתי, ועדת הכספים איננה יודעת על כך. קשה לי לחשוב למה עוד הסכמנו, כביכול, מבלי שנדע על זה כלל. אני מבקשת אפוא להגדיל את סעיף תכנון המשפחה במרכז לדמוגרפיה מ-2.864 מיליון שקל ל-7.864 מיליון שקל.

בתקציב משרד העבודה והרווחה יש שני סעיפים למבחן: לנוער ולמבוגרים. אני מציעה להגדיל את סעיף 1123: מבחן נוער — מִ6.975 מיליון שקל ל־14 מיליון שקל. ואת סעיף 1124: מבחן מבוגרים — מִ7.400 מיליון שקל ל־17 מיליון שקל.

בתקציב משרד העבודה והרווחה אין מענה על בעיית עבריינות הנוער, לא במגזר היהודי ולא במגזר הערבי. מדינת ישראל — שחוקקה את חוק שיקום האסירים, שמטרתו לאפשר לאסירים היוצאים מבית-הסוה לזכות בכל מה שזוכה לו הציבור — אינה מסוגלת לבצע את החוק הזה. כי היא לא הקצתה לו מספיק משאבים.

יש תקציב למוניטין הפלות. אבל אין תקציב לטיפול בנערה במצוקה. רק לפני זמן קצר הודו אנשי משרד העבודה והרווחה בכך שלנוער במצוקה ניתן מעט יותר, ואילו לנערה במצוקה

במדינת ישראל נגזר להיות נכים, או להיות חולים במחלה ממושכת, או לסבול סבל שלא היו צריכים לסבול אותו, יבין את הכשורה הגדולה של התקציב הזה גם בנושאים של חברה ורווחה. גם בנושאים של בריאות וגם בנושאים של חינוך.

אני גם מבקשת לכתוב בסעיף 1980 שבתקציב משרד הבריאות במקום 12.180 מיליון שקלים — 25 מיליון שקלים למכון "ברוקדייל". שוב: בחרתי את זה רק כדוגמה. לא יעלה על הדעת שאנחנו לא נתמך באותו מספר קטן של גופים מקצועיים במדינת ישראל שהם יהיו אלה — כך אני רוצה להאמין — שלא יתנו מנוח למעצבי המדיניות.

בתקופה האחרונה הצטברה במכון "ברוקדייל" אינפורמציה על הנסיגה שחלה כטיפול הן בבעיות הזיקנה והן בילדים ובנוער במצוקה. הוועדה שהקימה הגברת גולדה מאיר, זיכרונה לברכה, לטיפול בילדים ובנוער במצוקה — עוד מעט התקופה הזאת תראה כחור הזהב לעומת מה שמחיל להתרחש היום במדינת ישראל. כדאי היה להביא זאת לכל אלה שתמיד זורקים את המלים: מה היה בעבר? אלה משום מה מנסים להסתיר את העובדה שהיום אין עלייה, שיש יותר ירידה, וש אפשר היה למצוא הרבה יותר תקציבים ממה שנמצא בעבר לטיפול באותם נושאים שעלו בעבר בוועדות ואשר אנשי מקצוע, אנשי מחקר ואזרחים מתנדבים, המכירים את הנושאים הללו, מעלים אותם גם כיום.

אדוני היושב ראש, בחרתי לנמק באריכות רק חלק של ההסתייגויות. לצערי הרב ידוע לי מה קרה בוועדת הכספים, ואני גם מתארת לעצמי מה יקרה בכנסת אחרי הדיון הזה. אמר יושב ראש הוועדה שוועדת הכספים של הכנסת תקים ועדת מעקב לביצוע התקציב. אמר — בצדק — חבר הכנסת ירוחם משל שיש להניח שאנחנו נדון גם בתקציב ב' ג' ד' ה' ושתהייה תוספות. אולי כל מה שאנחנו משמיעים היום יעזור אחר כך לחקון אותם דברים שבלי תיקונים — ואין זה עניין של יוקרה — כל תקציב המובא כאן יכשר חיים הרבה פחות טובים, הרבה מאוד סבל לאזרחים במדינה ורווחה מאוד מוּיֶפֶת לאזרחים.

אני מקווה שמהו מן הצדק יעשה. קשה לי לומר שאני מאמינה שכן יהיה.

היו"ר מ' שחל:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת מאיר וילנר, ואחריו — לחבר הכנסת נפתלי בלומנטל.

שבח וייס (המערך):

אדוני היושב ראש, אם נשארנו באולם המליאה רק הדוברים, אולי ימסרו עדות אישית לפני יושב ראש הישיבה?

היו"ר מ' שחל:

אני רוצה להשאיר את התענוג כולו רק לעצמי, ולכן אחלוק אותו עם חברי הכנסת אחרים.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב ראש, חברי הכנסת, לפני שאדבר על ההסתייגויות ברצוני להעיר שהעמדה הזו אינו מוכר, וכי גם אין שום חופלת בדיון הזה.

שבח וייס (המערך):

נכון.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אני רוצה להיכנס עכשיו לשורשים העמוקים של המצב: אבל נדמה לי שאם היו רוצים לשמור על כבוד הכנסת ועל

מחוך לזרקורים הציבוריים. בקשישים במדינת ישראל נזכרים — אם בכלל — ערב הבחירות.

אני מבקשת גם להגדיל — וגם זה סמלי — את התקציב להשלמת בנייתם של מעונות יום 30 מיליון שקלים ל-60 מיליון שקלים. מדברים כל כך הרבה על שוויון ההזדמנויות, על הצורך לעזור למשפחות עם ילדים; אבל אין כמעט בנייה של מעונות יום, אין כמעט תקציב למעונות יום. צריך להעלות את העניין, לפחות מבחינה סמלית, ולכן העליתי אותו. גם בסכום שאני הצעתי לא יהיה פתרון לצרכים האמיתיים.

אשר למשרד הבריאות, חבר הכנסת נפתלי פדר כבר דיבר על הצורך הקיים היום בתוספות לשירותי אשפוז כלליים ולבניית שירותי אשפוז, ועל הצורך להוסיף למרכזים הגריאטריים.

אני רוצה לדבר עוד רק על שני סעיפים בהסתייגויות שהגשנו אנחנו ושהגשתי אני. הסעיף הראשון הוא סעיף 1760: הורבה לצידו למוסדות קיימים, שבו אני מבקשת 140.589 מיליון שקלים במקום 76.529 מיליון שקלים. אני רוצה לומר שאני שמה דגש על הסעיף הזה, משום שבמצב הקיים כיום, אין כמשרד הבריאות, למשל, אפשרות להמשיך ולממן הסדר שהיה נהוג כמשך שנים. הרי כל הזמן אומרים: מה היה בזמן הממשלה שאותם עמדהם כראשונות? כאלו כל העולות נעשו או, וכל הטוב כא פתאום היום. לפי ההסדר, המדינה השתתפה ב-90% מהמימון לגפיים ולמכשור רפואי למי שצריך לתת לו מכשור רפואי או גפיים. בסך-הכול חסרים בשנה זו למשרד הבריאות 63,000,000 שקל על-מנת לעמוד בהסכמים האלה. ילדים ומבוגרים הזקוקים לגפיים שוכבים כיום בבתי-חולים ואינם יכולים להשתחרר משם. מפני שאינם יכולים לקבל את הגפיים: זו רק דוגמה אחת. אז עושים רעש גדול כמשך יום אחד, ועל-מנת להשתחרר את הרעש הזה נותנים גפיים לזקן אחד, לילדה אחת שנפצעה בנפילת דרכים; ובאשר לכל היתר — שקט, ואת רק דוגמה אחת.

באים היום רופאים ומדיעיים שמצב הציוד בבתי-חולים הוא כזה, שאנשים מתים בגלל זה, הן בכל מה שקשור באפשרות לדיאגנוזה מהירה, והן במה שקשור במכשיר נוסף שיוכל להציל חי פג או חי מי שקיבל התקף. אומרים את זה רופאים בטלויזיה, ואז התגובה היא: הם אמרו את זה מפני שהם רוצים יותר שכר. כל מה שראינו על חדרי המיון ועל בתי-החולים כאילו אינו קיים. בבקשה, ייכנסו נא עכשיו לחדרי המיון ויראו האם אין זה כך: ייכנסו נא עכשיו למחלקות ויראו האם אין זה כך: שילכו עכשיו ויבדקו את הציוד בבתי-החולים "איכילוב" בתל-אביב ויראו האם אין שם מכונות, שאם לא יחליפו אותן אנשים ימותו, ואז היה מאותו מדוי. אבל כל זה לא חשוב: במשרד הבריאות אין תקציב לזה, וכאשר שר הבריאות מופיע בפני ועדת הכספים של הכנסת — כולו מחיך, טוב לו. שאלתי אותו מדוע הוא בא לוועדת הכספים. אם הוא מסכים לתקציב שניתן למשרד הבריאות, שיודיע את זה קבל עם ואומה. איני מכינה אין הוא יכול להמשיך להיות שר הבריאות כשעה שתקציב משרד הבריאות הוא כזה, שלא רק שיש בו נסיגה לעומת מה שהיה בעבר, אלא שהדברים הגיעו עד כדי מצב של פיקוח נפש.

עכשיו טוענים חברי הכנסת נציגי אגודת ישראל — גם בוועדת הכספים וגם בוועדת העבודה והרווחה — שלפיקוח נפש חייבים למצוא תקציב. לא ראיתי את זה בוועדת העבודה והרווחה, וגם איני רואה את זה בוועדת הכספים; ומי שייקח לידיו את תקציב משרד הבריאות ויחשוב על כמה אזרחים

שלמה לוריצין (יו"ר ועדת הכספים):

ברצוני להבהיר את המצב. אני מסכים, ואני יודע שלפי התקנון, הוושבראש ודאי צודק, במה דברים אמורים? — לפני החלטה אחרת, אני רוצה למסור שבאמצע דברי פנה אלי יושב-ראש הישיבה, מאיר כהן-אבידב, וביקש את הסכמתי לרכוז את כל ההסתייגויות. הסכמתי לו מה המגרעת בדבר הזה, אבל לא היתה לכך שום התנגדות מצד חברי הכנסת שנכחו כאולם. הבנתי את טעמם; ופירוש הדבר שהיתה הסכמה כללית, גם חבר הכנסת וילנר לא אמר שהוא לא מסכים לכך. יושב-ראש הישיבה קבע שההצבעות תהיינה על כל ההסתייגויות ביחד, לכן, מה שהיושבראש קבע הוא תקף.

היו"ר מ' שחל:

אדוני יושב-ראש ועדת הכספים, אני מקבל זאת. אני רוצה לומר כי רק לו נכחו המסתייגים כולם באולם ואפשר היה לקבוע בוודאות שכולם אמרו שהם מסכימים, אז ורק אז ניתן היה להתנות על התקנון. אבל התקנון עומד בתוקפו. מליאת הכנסת איננה יכולה לקבל החלטה אחרת. יושב-ראש הישיבה איננו יכול לנהוג בניגוד לתקנון.

תקנה מס' 126 (ה) עומדת אפוא בעינה. המסתייג יכול לדרוש; ואם הוא ידרוש — זו זכותו הבלעדית — שיהגה כך.

שלמה לוריצין (יו"ר ועדת הכספים):

כולם נכחו באולם. המסתייג היה באולם והסכים לכך.

היו"ר מ' שחל:

אני חושב שבאירוע אחד בלבד היתה בכנסת נוכחות מלאה של 120 חברי הכנסת — אתמול, בעת בחירת נשיא המדינה. עכשיו נוכחים באולם פחות ממניין חברי כנסת. האם זה אומר שכולם נכחו באולם?

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

סליחו לי, אבל בתור חבר כנסת ותיק אני רוצה להגיד לכם, שאני חושב כי שנים טועים: ההצעה לדבר על קבוצות של משרדים תיחן אותה תוצאה עצמה: כיוון שכל משרד ידרוש שעתידים שלו שעות של דיון, גם לא לא יהיה פה איש, ואיש לא ישמע מה שייאמר. מה שהיושבראש אומר היה נכון, לו ביטלו שינוי הקיים כבר יותר מעשר שנים, והאומר שנותנים זמן גלובלי, כזה שנותנים זמן גלובלי ביטלו, למעשה, את האפשרות להסתייג במשך חמש דקות מכל נושא קונקרטי. אם יש לנו, למשל, 50 הסתייגויות, אז בשעתו יכולתי לדבר חמישים פעם, חמש דקות בכל פעם.

היו"ר מ' שחל:

חבר הכנסת וילנר, אני רוצה שלא ניכשל כולנו בקביעת דברים שאינם נכונים. זמן גלובלי נתנו תמיד; נמצא כאן מזכיר הכנסת, היודע את הדבר, וגם אני יודע זאת. סדרי ההצבעה קבועים: מפני שיש סדרי דיון מיוחדים — ואז המכפלה של חמש דקות לכל ההסתייגות נתנה מכסת זמן הרבה יותר גדולה: השעשערה או עשרים שעות — הסכימו המסתייגים בעצמם לכך שבמקום חמש דקות לכל ההסתייגות, יינתנו דקה או שתי דקות והציג לכל ההסתייגות, העובדה שקבעו מכסת זמן קטנה יותר, והעובדה שהקטינו את מכסת הזמן, לא הפקיעה דבר מן התקנון כמות שהוא. שאם לא כן, צריך היה להחליף; ולא החליפו. מה שאני אומר לך, חבר הכנסת וילנר, זה דברים מוסמכים ומדויקים ובהתאם לתקנון.

ירוחם משל (המעריך):

בסמכות היושבראש והסגנים לתת לחבר הכנסת את רשות הדיבור למשך זמן רב יותר, רק להם יש הסמכות הזאת.

מעמדה, צריך היה לחזור לדיונים בקריאה שנייה כפי שנהגנו פעם בכנסת הראשונה וגם בכנסת השנייה. יש הסתייגויות, מאות הסתייגויות: מציעים הסתייגות אחת, מדברים חמש דקות ומצביעים, כך מובטח, קודם כול, שכל חברי הכנסת יהיו באולם, מכיוון שמחיימות הצבעות.

שלמה לוריצין (יו"ר ועדת הכספים):

חבר הכנסת וילנר, הרשה לי, אני הצעתי זאת. ראשית כול, סיכמתי כך עם מזכירות הכנסת, והצעתי זאת מעל בימת הכנסת. חברי הכנסת שישבו באולם פשוט נבהלו, כי הסדר זה מחייב ריתוקם של חברי הכנסת לאולם המליאה במשך כל היום. נענית לרצון הציבור; אבל אתה צודק.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

סליחו לי, לא התכוונתי למה שאתה הצעת. אתה הצעת לדון בקבוצות של משרדים.

שלמה לוריצין (יו"ר ועדת הכספים):

משרד ומשרד, גם זה היה עוזר.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אפילו משרד ומשרד — גם זה לא יועיל, כי גם כך הדיון על כל משרד יארך שעות מספר. ויעיל רק דבר אחד — לנהוג כפי שנהגנו בכנסת הראשונה: להצביע על כל ההסתייגות וההסתייגות, מה שאתה הצעת, אף אחד לא יתעניין בזה. אבל כאן הכוונה היא לכך שיעסקו בסעיף אחד בתקציבו של כל משרד — בסעיף אחד, בהסתייגות אחת — ואם שניים הציעו הסתייגות לאותו סעיף, אז ידברו שניים, כל אחד חמש דקות, ואז מצביעים. יש הצבעות בלי הרף.

קודם כול, יש בזה סיכוי מסוים לכך שמישהו בכל זאת יקשיב, אולי, לאיזה שהוא פרט, ושיצביעו אחרת. אולי כך ייעשה איזה תיקון, אם כי יכולים גם להיות תיקונים לרעה — כמו התיקונים של חבר הכנסת שילנסקי, שבעקבותיהם החוק נעשה יותר גרוע ממה שהיה כשהובא מהוועדה. אבל בכל זאת, היתה או מערכת של הצבעות וההנמקות היו מאוד קונקרטיות.

המצב כפי שהוא היום הוא, בדרך-כלל, חזרה על הדיון בקריאה ראשונה. הזמן המוקצב כיום לדיון הוא יום אחד בלבד; בעבר, הקריאה השנייה נמשכה שבוע שלם ואפילו יותר, ואז היתה התייחסות לסעיפים ושמעו את הדברים. המצב כפי שהוא היום מפחית מכבוד הכנסת. ידברו עשרים חברים: מי מתעניין בדבריהם? אחר-כך תגענה ההצבעות. במצב כזה, כיצד נצביע? — חבר הכנסת הציע שנצביע כך: אם הוא לא מהקואליציה — אני נגד, ולהיפך.

מצאתי לנכון להעיר הערה זו, כי יש גם מידה מסוימת של כבוד לכנסת, למוסד הזה; וזה גם עניין של דמוקרטיה.

היו"ר מ' שחל:

סליחה, חבר הכנסת וילנר, אני חושב שאתה צודק, אני מסכים עם דברך; אני רק רוצה לומר שהעניין אינו תלוי ברצונו של יושב-ראש ועדת הכספים, אלא במסתייג עצמו. כלומר, המסתייג יכול לדרוש שההצבעה על ההסתייגות תיעשה בתום ההנמקה שלו על אותה הסתייגות; אבל זה — רק אם הוא מבקש, כלומר — איש לא יכול להפקיע מהמסתייג את זכותו, כי זו זכותו הבלעדית. התייך כן נאמר: אם רוצים לרכז את הדיון, רשאי יושב-ראש הישיבה — בהסכמת המסתייג ויושבראש הוועדה — לרכז, כאשר להפרדה — זהו הכלל, וזכות זו נתונה בלעדית, ואני מדגיש את המלה בלעדית, למסתייג.

המלאה. אם מדברים אתי היום על שיכון, אני שואל: שיכון — היכן? האם במדינת ישראל או בגדה? אם זה בגדה, זה לא נחשב אצלי לשיכון; וכך גם במשרדים אחרים. לכן לא אפרז. אם אומר שכל הסעיפים הנ"ל מגיעים גם הם ל-35% מהתקציב, אם לא יותר מזה, אבל נניח שזה מגיע ל-35%, יושב־ראש ועדת הכספים אישר ש-34% מהתקציב מוצאים לתשלום חובות וריבית, והנה יש עוד 35% מהתקציב המיועדים להוצאות צבאיות, התחליות וכדומה.

שלמה לורינץ (יור־ועדת הכספים):
את הדבר הראשון אומנם אמרתי, אבל את השני לא אמרתי. זה פחות מ-30%, אולי 28%. קשה לכלכל את המספרים המדויקים.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
הנהגת בראשן, ואני קיבלתי זאת כאישור, יש בידי הרשימה המדינית, אבל אני לא יכול לפרט עכשיו. אני עשיתי חשבון ומצאתי, כי בסך־הכול מוצאים על הנושא הזה 35% מהתקציב. אם נחבר 38% ו-35%, נקבל 73%. דבר כזה עוד לא היה. זהו שיא, גם מבחינה זו, ומה כבר נשאר? ונוסף על כל זה — והפעם בגלוי לגמרי ובעמוד מיוחד — יש משהו שאין לו כותרת, אבל אני נתתי לו את הכותרת: סעיף השוחר הקואליציוני. מכבשת הרש שנשארה אחרי שהורידו ממנה 73%, גוזלים עוד קצת. כדי שאוכל לדייק בדברי, שאלתי קודם לכן את יושב־ראש ועדת הכספים בכמה מקצבים בגלל זה? משרד הבריאות, למשל, ולמה שאלתי על משרד הבריאות? גם משרדים אחרים מעוניינים אותי, אבל כיוון שמתנהל עכשיו מאבקם של הרופאים, ומתמקחים אחס, ומצב האשפוז כארץ הוא קטסטרופלי — ולא רק שבר הרופאים — ומי שנתקל בזה אכן ראה יורדע שהמצב קטסטרופלי; ועכשיו באים ומקצצים עוד 117 מיליון שקל מתקציב משרד הבריאות על־מנת לממן את מה שאני מכנה בשם "שוחר קואליציוני".

שלמה לורינץ (יור־ועדת הכספים):
ואולי זה בשביל לממן את החינוך של הילדים הקומוניסטים? מניין אתה יודע לאן זה הולך?

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
זה כתוב, כתוב לאילו מטרות זה מיועד: לחינוך העצמאי.

שלמה לורינץ (יור־ועדת הכספים):
החינוך שלך ממומן ב-100% שלנו — כפחות.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
זה ריבוח, אחי, התוספת היא לבתי־הספר של הרשת העצמאית, השייכת, למעשה, לאגודת ישראל.

אני לא יכול שלא להגיד כמה מלים על נושא שהוא, אולי, לא הגדול ביותר מהבחינה התקציבית, אבל הוא מסעיר ומרתיע את הרום מבחינה מוסרית: עניין המשפחות מרובות הילדים. שלא תהיה כל אִיבה־נהג: אני בעד תקציבים לשירותים חברתיים. הייתי לא רק מגדיל, אלא מכפיל פי שלושה את התקציבים האלה, כי יש כסף במדינת ישראל, התקציב הוא עצום. עשו חישוב — לא אנחנו — שבמלחמת לבנון בלבד, ההוצאות הישירות והעקיפות הגיעו עד כה ל-7 מיליארדי דולר, שהם כמעט 280 מיליארד שקל. אז איך אחס אומרים שאין כסף? והרי יש כסף, אבל שורפים אותו בלבנון ושורפים אותו בגדה, כפי ששרפו כסף בימית.

אחרי זה באים עם חוק, שהוא, כביכול, חוק למשפחות מרובות ילדים, זה בכלל לא חוק למשפחות מרובות ילדים; זהו חוק־קואליציוני, תעמולתי, שלא יפתור שום בעיה סוציאלית

ואני אומר שכמו שנותנים תמריצים למפעל, כך אפשר לתת תמריצים לנומחות באולם, תראו שזה יפעל לטובה.

יאיר צבן (המערך):
יש סכנה שחברי הכנסת ימשכו זאת למשמרות לילה —

אהרן הראל (המערך):

היור־מ' שחל:
אני מבקש מחבר הכנסת וילנר לנמק את ההסתייגויות.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
למרות זאת אנמק עכשיו את ההסתייגויות שלנו. מוכן שבמצב הזה אסביר את הנימוקים להסתייגויות רק באופן כללי, כי אין לי זמן להיכנס לכל הסתייגויות והסתייגויות כתרבות, ואין לי כרידה אלא להסתפק כמה שאפשר יהיה בזמן שהוקצב.

התקציב הנוכחי הוא גדול ועצום, טריליון ו-124 מיליארד שקל. עשיתי את חשבון אחד השיאים המופיעים בתקציב הזה: תשלום חובות וריבית. זה שיא שלא היה כרוגמתו לא רק באופן אבסולוטי, אלא גם באופן יחסי. 193 מיליארד ו-500 מיליון שקל תשלום חובות, ו-195 מיליארד ו-500 מיליון שקל תשלום ריבית על החובות. ביחד — 399 מיליארד שקל תשלום חובות וריבית.

שבח וייס (המערך):
מה רע בכך?

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
זה כמעט 400 מיליארד שקל; וליתר דיוק — 35.4% מתקציב המדינה.

שלמה לורינץ (יור־ועדת הכספים):
האחוז המדויק הוא 34%.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
38%? עוד יותר טוב. 38% מכלל תקציב המדינה מיועדים לתשלום חובות וריבית: הלאו זו מדינה פושטת רגל, אני לא מכיר תקציב של כל מדינה שהיא — במזרח או במערב — שאחוז כה גבוה ממנו מיועד למטרה כזו. מה גם שהתשלום אצלנו הוא קבוע, והוא גדול, לו לפחות הקטנו זאת מדי שנה, הייתי מבין שאנחנו הולכים בכיוון חיובי.

יצחק ברמן (הליכוד):
כבר אמרו: מדינה פושטת יד אינה פושטת רגל.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
נכון, כל זמן שהדור סם משלם לנו, אומנם הוא משלם לנו רק חלק, לא הכול; כי חלק זה מלוות ולא מענקים, ואת המלוות האלה צריך להחזיר — גם את הקרן וגם את הריבית — ואנחנו משלמים זאת לא רק בדמים אלא גם בדם. בזמן האחרון אני קורא לא רק אצלנו, אלא גם בעיתונות הכללית, מאמרים שבהם נאמר, שבעצם האמריקנים משלמים לנו בעד הרום של החיילים שלנו בלבנון וכו', ולכן הם לא עושים לנו שום טובה, הכנסנו אותם ללבנון בדמנו שלנו ובדמם של הפלשתינאים ושל הלבנונים, אני אומר זאת בקשר לחובות ולתשלום ריבית, כי זה קשור מאוד.

אם נוסיף עכשיו את השליש — ואתה יכול לתקן אותי אם אני טועה — המיועד לכל סעיפי הביטחון, הצבא, ההתחליות וכו', שבחלקו הוא סמוי, נקבל את התמונה

אני שומע ברדיו שאנחנו אומרים כך וכך — ואותנו לא שואלים. אינני רוצה שלא ידברו אחרים: בבקשה, ידברו להם. אבל איך ייתכן שמדברים על סיעה בכנסת, על מפלגה פוליטית, ואנחנו הלוא חברי הכנסת, אבל במשך יומיים תמימים — אחרי שעשרים איש דיברו עלינו — אותנו לא שואלים?

יצחק ברמן (הליכוד):
לא נהוג לשאול.

הי"ד מ' שחל:
זה עלול להפריע לעובדות. אם יראינו יצטרכו להגיד את האמת, וזה מפריע.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
נכון. אני רוצה להפנות את תשומת הלב לדברים שמהם אנחנו מסתייגים. אנחנו מסתייגים מהמק"קרתיוס בכלי התקשורת, ברדיו ובטלוויזיה. מה שהיה ביומיים האחרונים הוא דוגמה קלסית לכך. במשך שני ימים מדברים על סיעה בכנסת מהבוקר עד הערב, מזמינים חברי הכנסת מכל הסיעות לדבר עלינו — ואף אחד מאתנו אינו מוזמן להגיד מלה, את אף אחד מאתנו לא שואלים מה אנחנו אומרים. מה עמדתנו, האם באמת אמרנו כך או כך. הייתכן דבר כזה? היום זה כך ברדיו ובטלוויזיה לגבי הסיעה שלנו, מחה, אם נשחק — כל אחד ייפגע. פעם במערך היה מקובל שמי שפוגעים בו נאבק, ולשאר לא אכפת. אני מזהיר מפני המק"קרתיוס. התחילו בו אתנו, אבל הוא מסוכן לכולם.

כזה אני רוצה לסיים את דברי, למרות שהיושב־ראש היה היום סופר־גריב.

הי"ד מ' שחל:
חברי הכנסת, אני מזמין את חבר הכנסת נפתלי בלומנטל, ואחריו — את חבר הכנסת יהודה חשאי.

נפתלי בלומנטל (המערך):
ארוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, בפתח דברי עלי לומר מספר דברים לגבי התקציב בכללותו. אינני מתכוון להרבות בדברים. עלי לקבוע שהתקציב שנצטרך לאשר היום חזל לשמש כלי המכון את המדיניות הכלכלית של ממשלת ישראל, מכיוון שהוא אינו מקיף עוד את אותם שטחים שהם השטחים במדיניות הכלכלית של המדינה.

כדי להציג את הדברים במלוא חומרתם, ברצוני לציין כמה נקודות בנוגע להשוואה בין התחזית הכלכלית של האוצר לגבי 1982 לביצועה בפועל באותה שנה. ברור שעל־מנת לנהל מדיניות כלכלית תאורטית יש צורך בתחזית אמיתית על מצב המשק. ללא תחזית ותוכנית כלל לא ניתן לנהל מדיניות כלכלית.

אביא כמה נתונים: התוצר הלאומי הגולמי — תחזית האוצר ל-1982 היתה גידול של 4.5%, אך התוצאה היתה אי־גידול מוחלט, אפס, באותה שנה.

התוצר העסקי — תחזית האוצר לשנת 1982 היתה גידול של 5.5%, אך המציאות היתה ירידה של 1% באותה שנה. קשה לתאר מה פירוש תחזית של גידול ב־5.5% וירידה, בסופו של דבר, ב־1%.

נתון מעניין אחר: תחזית האוצר היתה שב־1982 יהיה גידול, בשיעור 7% ביצוא; אך למעשה קטן היצוא ב־7% בקירוב; לא גדל אלא קטן.

רצינו אבל ממשיכים את הגישה המסעירה ביותר: הגזענות — כן, המלה היא גזענות, גזענות מכוערת, גלויה. עכשיו ניסו להסוות זאת על־ידי קי"ץ, קצבאות יוצאי צבא. גם זו גזענות מוסווה, כי מי שאינו משרת בצבא אינו מפיר שום חוק, לא ייתכן שילד ערבי יאכל פחות להם, ישחה פחות חלב, האם לילד כזה נחוצות פחות נעליים? במי אחם מתנקמים? נגד מי האפליה? האם אתם רוצים לעזור לחיילים משוחררים? — אורבא: תנו להם דירות, תנו להם שיוונים, תנו להם עבודה; אני אצביע בעד זה. אבל הייתכן שילד אחד נותנים כי הוא יהודי וילד אחר לא, כי הוא ערבי? ועכשיו, אחרי שמוסיפים גם לבחורי הישיבה שלא משרתים בצבא, זה כבר גלוי, וזה מרתח את הדם. זה לא רק עניין תקציבי: זה דבר מלוכלך ביותר, ואני רוצה למחות נגדו ולא רק להצביע.

מה היו אומרים יהודים בצרפת, באנגליה או בכל ארץ שהיא, לו לאנגלים הטוהרים, למשל, היו נותנים וליהודים שם לא היו נותנים את הפרוטות עבור הילדים עד גיל 18? הלא זו חרפה ובושה. אין לכם כל כבוד, אתם מלכלכים את השם של מדינת ישראל, דאם נאמר "נקמת דם ילד קטן עוד לא ברא השטן", אני יכול לעשות פרפרזה ולומר: נקמת דמים — במובן של כסף וכלכלה — של ילד קטן עוד לא ברא השטן.

דבר כזה מוכרח ליצור איבה, מוכרח להסעיר את הרגשות. לא שגוללים אדמה, לא רק שעושים אלף דברים חמורים, פוגעים פה כדבר חמור, כעניין שכנוסף על היותו פוליטי, כלכלי וחברתי הוא גם רגשי ביותר.

אם נותר בכס שמץ של מצפון ושכל, אני מציע לכם: היסוגו מזה, ואם אתם אומרים: המערך התחיל בכך, אני אומר: נכון, אני שמח שבמערך אומרים: נכון, אנחנו עשינו זאת, אנחנו מצטערים שעשינו זאת, ואין זה מוצדק שאנחנו נמשך בדבר הזה. אני דווקא רואה בזה טיפת אור בחשכה הזאת.

יצחק ברמן (הליכוד):
אור שמח של החוזרים בתשובה.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
הם לא מתכחשים, הם לא מטשטשים זאת, והם אומרים בגלוי: נכון, אנחנו הנהגנו זאת, ואנחנו מצטערים ומבקשים לא לעשות זאת יותר.

שלמה לורניץ (אגודת ישראל):
כל זמן שהם באופוזיציה, הם אומרים זאת.

אהרן הראל (המערך):
את התשלום לחיילים — שצריך לתת אותו — אפשר לעשות בדרך אחרת, לחיילים צריך לתת מעל ומעבר למה שנותנים.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
יש לי גם הסתייגויות מסוג אחר, אנחנו נציע, כמובן, להעביר כספים מההתחליות לשכונות ולעוד אלף דברים. אבל אני רוצה לדבר על ההסתייגויות הנוגעות לכלי התקשורת. ברצוני להביא דוגמה ממה שקרה אתמול ושלשום. ברדיו ובטלוויזיה דיברו הרבה על סיעת חד"ש, על רק"ח, בקשר לבחירת נשיא המדינה, דיברו ודיברו, אחר כך הזמינו חברי הכנסת מסיעות שונות, שגם הם דיברו על רק"ח ועל חד"ש ועל איך הם יצביעו או שלא יצביעו, האם לא עלה בדעתם שמן הראוי היה לשאול גם מישור מהסיעה שלנו? שלא רק אחרים ידברו עלינו? חברים מסיעת הליכוד, מסיעת המערך, מדברים עלינו ברדיו: אני לא מתנגד לכך שכל אחד יאמר מה שיש לו לומר אבל איפה אנחנו? האם הוטל עלינו חרם? זה היה מגוחך.

היו"ר מ' שחל:

אדוני היושב ראש, האם אתה רוצה להשיב בבקשה.

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):
האם אדוני מרשה?

היו"ר מ' שחל:

בבקשה. היושב ראש לא היה באולם, ואם הוא אומר שהיתה סיבה לכך — אני מקבל את זה.

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד להשיב מאוחר בקצרה, לאותן הסתייגויות שהושמעו עד עכשיו, או לחלק מהן.

ראשית כול יורשה לי — רבר שעשיתי כשעה שרוב חברי הכנסת לא היו נוכחים — להסתייג שוב, ואפילו תחת מזה: למחות על השימוש כמושג "גזענות".

לא הייתי מוחה לו שמעתי מלה מבישה זה רק מפיו של חבר הכנסת מאיר וילנר. אני מוצא שכשמישהו מעז להגיד שאנחנו מתנהגים בגזענות זו עלילה, הוצאה שם רע על העם היהודי והלשנה על העם היהודי. אמרתי שלו היה אומר זאת רק חבר הכנסת מאיר וילנר — שיש לו לקסיקון וסוג הגדרות מיוחדים במינו — לא הייתי מגיב. אבל כשגם כמה חברים מסייע המערך הרשו לעצמם להשתמש במלה "גזענות" — ולא חשוב בקשר למה: אבל הפעם גם מדובר בנושא מוצדק שאין בו שמץ של אפליה; כוונתי לקצבת הילדים של יוצאי צבא, למענק המיוחד לאלה ששירתו בצבא — במקרה זה אני חייב למחות.

על ההסתייגויות של חברי סיעת המערך, חברת הכנסת שולמית אלוני וחבר הכנסת כ"ץ יעזו: הם טענו — ונאמו נאומים שלמים שבהם רצו לבסס את הטענה הזאת — נגד העוול החמור שנעשה כתוצאה מכך שהוסיפו פרוטות כדי לבטל אפליה שהיתה קיימת בין ילד לילד, כדי להשוות — ולו במקצת — בין בתי הספר היסודיים, כדי שגם החינוך העצמאי יקבל אותו חקן של שעות שבועיות הנהוג במערכת הכללית.

לו באו כטענה — בגלל תסכול — רק על העניין הזה, אולי הייתי עובר על כך לסדר היום. אבל, אדוני היושב ראש, אני קורא כמה הסתייגויות — אני מבקש תשומת לב — ואני רואה שהחברים שכתבו, משום מה, לנמק אותן, כנראה שהתביישו. יורשה לי להזכיר כמה מהן. במשרד אחד אני רואה, זה בצד זה: שירותי דת לדרוזים — חברי סיעת המערך והגברת שולמית אלוני מציעים להגדיל את שירותי הדת לדרוזים ב-800. לי זה לא מפתיע; אני בעד שוויון ותמיכה שווה לכל הדתות. אבל שירותי דת לנוצרים — חברי המערך והגברת שולמית אלוני מציעים להגדיל אותם ב-300.

שולמית אלוני (המערך):

זה לא נכון.

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):

שירותי דת — מ-11 מיליון שקל ל-34 מיליון שקל.

שולמית אלוני (המערך):

— — —

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):

אני יודע קצת חשבון. שירותי דת למוסלמים מציעים החברים להגדיל — — —

התצורות הפרטית לנפש היתה אומנם מיועדת לגדול, אך רק ב-2.5%, ואילו למעשה היא גדלה ב-5%, אפילו התצורות הציבוריות, שהיתה צריכה לרדת ב-1%, גדלה ב-1% בקירוב.

אנחנו מתגאים בכך שההשקעה עלתה, וזה נכון; אבל האם הושג היעד של תכנון הגידול בהשקעות? ההשקעה הגולמית היתה צריכה לעלות ב-10%, אך במציאות היא גדלה רק ב-6%. ובאשר לגירעון האזרחי — הרי ידוע שהוא צריך היה להגיע ל-2.2 מיליארדי דולר, והגיע ל-3.2 מיליארדי דולר.

כאשר אין תחזית אמينة, בודאי שגם אי אפשר לנהל מדיניות כלכלית נכונה.

אני רוצה להדגיש נקודה נוספת: דוח בנק ישראל הצביע על העלייה שחלה בעורך הביקוש המקומי מתוך התל"ג. ב-1980 היה זה 4%, ב-1981 — 15%. הצעת התקציב לשנת 1982 מבטאת את המשך מגמת הירידה בעורך הביקוש הממשלתי וירידת חלקו בתל"ג. ירידה שהחלה ב-1982.

גם נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ל-1982 מצביעים על ירידה חלקית של הצריכה הציבורית בסך המקורות שלרשות המשק. אין בחוק התקציב כל הגבלה על חלקו של עורך הביקוש הממשלתי המקומי, ואין, למעשה, כל ציון של המשנתה הכלכלי העיקרי, שהוא זה הקובע את האפשרות ואת הצורך בהנהגת מדיניות כלכלית נכונה לכיצוע התקציב.

מאחר שאני רואה את הרברים האלה כחמורים ביותר, אני דורש הצבעה על ההסתייגויות לגבי תקציבי משרד ראש הממשלה ומשרד האוצר כאן ועכשיו. ההסתייגויות מפורטות כרך 2 וברף 3. אני מבקש להצביע — ומיד — על אותן הסתייגויות שחברי הכנסת מסייעת המערך הציגו לגבי משרד ראש הממשלה ולגבי משרד האוצר.

היו"ר מ' שחל:

תודה. חברי הכנסת, על-פי בקשתו של חבר הכנסת נפתלי כלומטל ועל-פי סעיף 125 (ה), מאחר שיושב ראש ועדת הכספים איננו ואין מי שישב על ההסתייגויות, אני אעמיד את התקציב להצבעה בתום הצלצול של חמש הדקות.

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):

אני מבקש להשיב.

היו"ר מ' שחל:

לא אדוני, לא היית באולם ועל כן לא תשיב. אנחנו נמתין לצלצול של חמש הדקות ונמצא את הדיון. אני מבקש מחברי הכנסת ויחזקו וזכאי ודורו וזיגורמן להיות מונים בהצבעה זו.

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):

אני מבקש את רשות הדיבור.

היו"ר מ' שחל:

בבקשה.

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, אני הייתי באולם החל בשעה 11:00 עד לפני עשר דקות. גם יושב ראש ועדת הכספים הוא רק כשר דום, ועדיין אין תקנה הקובעת שאסור לו לצאת לכמה דקות מן האולם. אני רוצה להגיד שאין חקרים לכך שישללו את הזכות להשיב על הסתייגויות למי שיש לו הזכות להשיב. מפני שבאותו רגע שהיושב ראש קרא בשמו הוא לא היה באולם. יש נוהג כזה בקשר לרשות הדיבור.

שולמית אלוני (המערך):

— — —

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):

מ-35 מיליון ל-58 מיליון — הגדלה של 65% בלבד.

קריאה:

זה מותר.

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):

אבל את התקציבים לתרבות המקורית שלנו, לדת היהודית, הם מציעים להקטין ב-33%. האם זוהי מידת האמת והאובייקטיביות שלכם, להגדיל במאות אחוזים לכל הדתות ולהקטין רק לדת היהודית — — —

אלעזר גרנות (המערך):

האם מותר לשאול משהו?

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):

הכנסת תכריע על-ידי ההצבעות: אני מציע לדחות את כל ההסתייגויות.

אלעזר גרנות (המערך):

האם מותר לי לשאול אותך שאלה?

היו"ר מ' שחל:

תודה. חברי הכנסת, אני מבקש מחבר הכנסת דרור וזיגרמן וחבר הכנסת יחזקאל זכאי למנות את הקולות.

חברי הכנסת, אנו נצביע על ההסתייגויות. רבותי, אני מבקש לשבת.

ה צ ב ע

סעיף 01 — נשיא המדינה

התיקון של חבר הכנסת ת' טובי לא נתקבל.

סעיף 01 — נשיא המדינה — כהצעת הוועדה

נתקבל.

סעיף 02 — הכנסת

התיקון של חבר הכנסת ת' טובי לא נתקבל.

סעיף 02 — הכנסת — כהצעת הוועדה

נתקבל.

סעיף 04 — משרד ראש הממשלה

בעד התיקון של חברי הכנסת ע' אמורי,

י' ז' אמיר, י' ארד, י' בלומנטל, י' זכאי,

י' חשאי, א' נתמקין, י' פדר, י' פרץ

וא' רון — 43

נגד — 56

התיקון של חברי סיעת המערך לא נתקבל.

היו"ר מ' שחל:

אנחנו עוברים להצביע על ההסתייגות של חברי סיעת המערך וחברת הכנסת שולמית אלוני. מי להסתייגות זו ירים את ידו.

עדיאל אמורי (המערך):

סליחה, בסעיף 0221 נפלה טעות. ההסתייגות היא של חברת הכנסת אלוני בלבד.

שולמית אלוני (המערך):

ושילנסקי יחד אתי.

היו"ר מ' שחל:

חבר הכנסת שילנסקי, האם אתה מסכים להצטרף להסתייגותה של חברת הכנסת אלוני?

דב שילנסקי (הליכוד):

לא.

היו"ר מ' שחל:

חברת הכנסת אלוני, הוא לא מסכים להצטרף אליך וזו זכותו. אני מצביע על ההסתייגות שלך. מי להסתייגות חברת הכנסת אלוני ירים את ידו.

ה צ ב ע

התיקונים של חברי סיעת המערך ושל חברת

הכנסת ש' אלוני לא נתקבלו.

התיקון של חבר הכנסת ת' טובי לא נתקבל.

סעיף 04 — משרד ראש הממשלה — כהצעת

הוועדה נתקבל.

סעיף 03 — חברי הממשלה

התיקון של חברי סיעת המערך וחברת הכנסת

ש' אלוני לא נתקבל.

התיקון של חבר הכנסת ת' טובי לא נתקבל.

סעיף 03 — חברי הממשלה — כהצעת

הוועדה נתקבל.

היו"ר מ' שחל:

חברי הכנסת, לפני שנמשיך אני רוצה לומר לאלה המתעצלים להרים את ידם, שליושב-ראש הישיבה יש הזכות — לפי עומק דעתו — להכריז על תוצאות ההצבעה, אם הוא משוכנע שהתוצאות הן אכן כאלה. אני מבקש מכם שתשתתפו בהצבעה. מנינו את הקולות והתוצאות פחות או יותר ידועות, אבל זה לא אומר שאתם משוחררים מהרמת היד.

אני עובר כעת לסעיף 35 — הוועדה לאנרגיה אטומית.

ה צ ב ע

סעיף 35 — הוועדה לאנרגיה אטומית

התיקון של חבר הכנסת ת' טובי לא נתקבל.

סעיף 35 — הוועדה לאנרגיה אטומית —

כהצעת הוועדה נתקבל.

סעיף 05 — משרד האוצר

התיקונים של חברי סיעת המערך לא נתקבלו.

התיקון של חבר הכנסת ת' טובי לא נתקבל.

סעיף 05 — משרד האוצר — כהצעת הוועדה

נתקבל.

סעיף 12 — גמלאות ופיצויים

התיקון של חבר הכנסת ת' טובי לא נתקבל.

סעיף 12 — גמלאות ופיצויים — כהצעת

הוועדה נתקבל.

סעיף 13 — הוצאות שונות

התיקון של חברי סיעת המערך לא נתקבלו.

התיקון של חבר הכנסת ת' טובי לא נתקבל.

סעיף 13 — הוצאות שונות — כהצעת

הוועדה נתקבלה.

דב בן-מאיר (המערך):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש רחמים על הקצרינית; אתה מדבר יותר מדי מהר.

היו"ר מ' שחל:

לא, היא בסדר, אל תדאג לה. חבר הכנסת דב בן-מאיר, אני

מבקש, איני זקוק לעזרה. היום אני אפילו נוהג על דרך ההאטה ולא על דרך המהירות, וזה בסדר.

ה צ ב ע ה

סעיף 25 — תגמולים לנכים

התיקון של חברי סיעת המערך לא נתקבל.

התיקון של חבר הכנסת ת' טובי לא נתקבל.

סעיף 25 — תגמולים לנכים — כהצעת

הוועדה נתקבל.

סעיף 45 — תשלום ריבית

התיקון של חבר הכנסת ת' טובי לא נתקבל.

סעיף 45 — תשלום ריבית — כהצעת

הוועדה נתקבל.

סעיף 51 — בנייני הממשלה

התיקון של חבר הכנסת ת' טובי לא נתקבל.

סעיף 51 — בנייני הממשלה — כהצעת

הוועדה נתקבל.

סעיף 83 — מפעלים שונים

התיקון של חברי סיעת המערך לא נתקבל.

התיקון של חבר הכנסת ת' טובי לא נתקבל.

סעיף 83 — מפעלים שונים — כהצעת

הוועדה נתקבל.

סעיף 84 — תשלום חובות

התיקון של חבר הכנסת ת' טובי לא נתקבל.

סעיף 84 — תשלום חובות — כהצעת

הוועדה נתקבל.

סעיף 85 — הון חוזר תקציבי

התיקון של חבר הכנסת ת' טובי לא נתקבל.

סעיף 85 — הון חוזר תקציבי — כהצעת

הוועדה נתקבל.

סעיף 89 — מפעלי האוצר — אין הסתייגויות

סעיף 89 — מפעלי האוצר — נתקבל.

סעיף 96 — משרד הפנים

התיקון של חברי סיעת המערך לא נתקבל.

התיקון של חבר הכנסת ת' טובי לא נתקבל.

סעיף 96 — משרד הפנים — כהצעת

הוועדה נתקבל.

סעיף 92 — משטרה ובתי-סוהר

התיקון של חבר הכנסת ת' טובי לא נתקבל.

סעיף 92 — משטרה ובתי-סוהר — כהצעת

הוועדה נתקבל.

סעיף 14 — מימון מפלגות — אין הסתייגויות.

סעיף 14 — מימון מפלגות — נתקבל.

סעיף 18 — רשויות מקומיות

התיקונים של חברי סיעת המערך לא נתקבלו.

התיקון של חבר הכנסת ת' טובי לא נתקבל.

סעיף 18 — רשויות מקומיות — כהצעת

הוועדה נתקבל.

סעיף 52 — משטרה ובתי-סוהר

התיקון של חברי סיעת המערך לא נתקבל.

התיקון של חבר הכנסת ת' טובי לא נתקבל.

סעיף 52 — משטרה ובתי-סוהר — כהצעת

הוועדה, נתקבל.

סעיף 57 — רשויות מקומיות

התיקונים א' — ג' של חברי סיעת המערך לא

נתקבלו.

התיקון של חבר הכנסת ת' טובי לא נתקבל.

סעיף 57 — רשויות מקומיות — כהצעת

הוועדה נתקבל.

סעיף 98 — משרד המשפטים

התיקון של חברי סיעת המערך לא נתקבל.

התיקון של חבר הכנסת ת' טובי לא נתקבל.

סעיף 98 — משרד המשפטים — כהצעת

הוועדה נתקבל.

סעיף 53 — בתי-משפט

התיקון של חבר הכנסת ת' טובי לא נתקבל.

סעיף 53 — בתי-המשפט — כהצעת

הוועדה נתקבל.

סעיף 99 — משרד החוץ

התיקון של חבר הכנסת ר' מילוא לא נתקבל.

התיקונים א' — ב' של חברי סיעת המערך לא

נתקבלו.

התיקון של חברי סיעת המערך וחבר הכנסת א'

כ"ץ-עוז לא נתקבל.

התיקון של חבר הכנסת ת' טובי לא נתקבל.

סעיף 99 — משרד החוץ — כהצעת

הוועדה נתקבל.

שר התחבורה ח' קורפו:

מה פירוש הדבר שיש הסתייגות של חברי סיעת המערך

ושל חבר הכנסת כ"ץ-עוז?

הי"ד מ' שחל:

אדוני שר התחבורה, אין לפני אלא מה שעניי ראות. אנו

ממשיכים בהצבעה.

ה צ ב ע ה

סעיף 10 — משרד לכלכלה ותיאום בין-משרדי

ההצעה של חברי סיעת המערך לא נתקבלה.

ההצעה של חבר הכנסת ת' טובי לא נתקבלה.

סעיף 10 — משרד לכלכלה ותיאום בין-

משרדי — כהצעת הוועדה נתקבל.

סעיף 19 — משרד המדע והפיתוח

התיקון של חברי סיעת המערך וחבר הכנסת י'

צבן לא נתקבל.

ההצעה של חבר הכנסת ת' טובי לא נתקבלה.

סעיף 19 — משרד המדע והפיתוח —

כהצעת הוועדה נתקבל.

סעיף 74 — המועצה הלאומית למחקר ולפיתוח

סעיף 74 — המועצה הלאומית למחקר

ולפיתוח — נתקבל.

משה שחל (המערך):

אנו עוברים לסעיף 20 — משרד החינוך והתרבות. יש כאן

הסתייגויות של חברי סיעת המערך וחברת הכנסת אורה נמיר.

והסתייגויות של חברי סיעת המערך וחברים נוספים מסיעת

המערך ששמותיהם מצוינים בנפרד. אני רוצה לומר לשר

התחבורה: אני חושב שזה משום שקודם אמרנו שתכרי הכנסת

מסיעת המערך שהם חברי ועדת הכספים ייקראו מכאן ואילך

סעיף 23 — משרד העבודה והרווחה —

כהצעת הוועדה נתקבל.

סעיף 64 — עבודה ורווחה

אחרון נחמיאס (המערך):

אדוני היושב ראש, אני מבקש לקיים הצבעה נפרדת על ההסתייגות השנייה של חברי סיעת המערך. ההסתייגות לסעיף 0401, שירותים לזקנים.

היו"ר מ' שחל:

על ההסתייגות השנייה אתה מבקש למנות את הקולות. אז נצביע תחילה על ההסתייגות הראשונה. לגבי ההסתייגות השנייה, אבקש את חברי הכנסת יחזקאל זכאי ודרור וייגרמן למנות את הקולות.

סעיף 64 — עבודה ורווחה

ה צ ב ע

תיקון א' של חברי סיעת המערך לא נתקבל.

בעד תיקון ב' של חברי סיעת

המערך — 48

נגד — 55

תיקון ב' של חברי סיעת המערך לא נתקבל.

התיקון של חברת הכנסת נ' ארד לא נתקבל.

התיקון של חבר הכנסת ח' טובי לא נתקבל.

סעיף 64 — עבודה ורווחה —

כהצעת הוועדה נתקבל.

סעיף 91 — המכון לפיריון העבודה והרווחה — אין הסתייגויות.

סעיף 91 — המכון לפיריון העבודה והרווחה

— נתקבל.

סעיף 32 — המכון לאמצעי הוראה — אין הסתייגויות.

סעיף 32 — המכון לאמצעי הוראה —

התקבל.

סעיף 24 — משרד הבריאות

התיקונים של חברי סיעת המערך וחבר הכנסת "צכן לא נתקבלו.

התיקון של חברת הכנסת נ' ארד לא נתקבל.

התיקון של חבר הכנסת ח' טובי לא נתקבל.

סעיף 24 — משרד הבריאות — כהצעת הוועדה נתקבל.

סעיף 67 — בריאות

התיקונים של חברי סיעת המערך וחבר הכנסת "צכן לא נתקבלו.

התיקונים של חברי סיעת המערך לא נתקבלו.

קריאה:

— — —

היו"ר מ' שחל:

חברי סיעת המערך בוועדת הכספים קראו לעצמם "חברי סיעת המערך". אלה שנוספו להם הם מסתייגים נוספים, ולמען הנוחות וכדי שלא לחזור על השמות אומרים: "חברי סיעת המערך". במקום: "חברי סיעת המערך בוועדת הכספים". אין פה שום פילוג, לא צריך לחשוש.

אחרון נחמיאס (המערך):

אני מבקש, אדוני היושב ראש, הצבעה נפרדת בתיקונים שמציעים חברי סיעת המערך על סעיף א' — בית החולים

"חברי סיעת המערך", ולכן אפשר להגיד שאלה חברי סיעת המערך לעניין זה; והאחרים יצינו כשמותיהם.

ה צ ב ע

סעיף 20 — משרד החינוך והתרבות

התיקונים א' — י"ב של חברי סיעת המערך וחברת הכנסת א' נמיר לא נתקבלו.

התיקון של חברי סיעת המערך וחבר הכנסת י" צכן לא נתקבל.

התיקונים א' — ב' של חברי סיעת המערך וחברת הכנסת ש' אלוני לא נתקבלו.

התיקון של חברת הכנסת ש' אלוני וא' נמיר לא נתקבל.

התיקון של חברת הכנסת ש' אלוני לא נתקבל.

התיקון של חבר הכנסת ח' טובי לא נתקבל.

סעיף 20 — משרד החינוך והתרבות — כהצעת הוועדה נתקבל.

סעיף 21 — השכלה גבוהה

התיקון של חבר הכנסת ח' טובי לא נתקבל.

סעיף 21 — השכלה גבוהה — כהצעת הוועדה נתקבל.

סעיף 28 — השתתפות ברשות השידור

סעיף 28 — השתתפות ברשות השידור — נתקבל.

סעיף 60 — חינוך

התיקון של חברי סיעת המערך לא נתקבל.

התיקון של חברי סיעת המערך וחבר הכנסת א' כ"ץ-עוז לא נתקבל.

התיקון של חבר הכנסת ח' טובי לא נתקבל.

סעיף 60 — חינוך — כהצעת הוועדה נתקבל.

סעיף 61 — השכלה גבוהה

התיקון של חבר הכנסת ח' טובי לא נתקבל.

סעיף 61 — השכלה גבוהה — כהצעת הוועדה, נתקבל.

סעיף 22 — משרד הדתות

התיקונים א' — ו' של חברי סיעת המערך וחבר הכנסת ש' אלוני, א' כ"ץ-עוז ו' צכן לא נתקבלו.

התיקון של חבר הכנסת ח' טובי לא נתקבל.

סעיף 22 — משרד הדתות — כהצעת הוועדה נתקבל.

סעיף 63 — דת

התיקון של חברי סיעת המערך לא נתקבל.

ההצעה של חבר הכנסת ח' טובי לא נתקבלה.

סעיף 63 — דת — כהצעת הוועדה נתקבל.

סעיף 23 — משרד העבודה והרווחה

התיקונים א' — י"א של חברי סיעת המערך וחבר הכנסת י" צכן לא נתקבלו.

התיקונים א' — ה' של חברת הכנסת נ' ארד לא נתקבלו.

התיקונים א' — ב' של חבר הכנסת ח' טובי לא נתקבלו.

סעיף 90 — מפעלי שיכון — כהצעת הוועדה נתקבל.

סעיף 30 — המשרד לקליטת עלייה

התיקון של חברי סיעת המערך לא נתקבל.

התיקון של חבר הכנסת ת' טובי לא נתקבל.

סעיף 30 — המשרד לקליטת עלייה —

כהצעת הוועדה נתקבל.

סעיף 33 — משרד החקלאות — אין הסתייגויות.

סעיף 33 — משרד החקלאות — נתקבל.

סעיף פיצויים למפוני סיני

התיקון של חבר הכנסת ת' טובי לא נתקבל.

סעיף פיצויים למפוני סיני. כהצעת הוועדה.

נתקבל.

סעיף 72 — חקלאות

התיקונים של חברי סיעת המערך וחברת

הכנסת ש' אלוני לא נתקבלו.

התיקונים הנוספים של חברי סיעת המערך לא

נתקבלו.

התיקון של חבר הכנסת ת' טובי לא נתקבל.

סעיף 72 — חקלאות — כהצעת הוועדה

נתקבל.

סעיף 73 — מפעלי מים

התיקון של חברי סיעת המערך לא נתקבל.

התיקון של חבר הכנסת ת' טובי לא נתקבל.

סעיף 73 — מפעלי מים — כהצעת הוועדה

נתקבל.

סעיף 98 — מינהל מקרקעי ישראל

התיקון של חברי סיעת המערך לא נתקבל.

סעיף 98 — מינהל מקרקעי ישראל —

כהצעת הוועדה נתקבל.

סעיף 34 — משרד האנרגיה והתשתית

התיקונים של חברי סיעת המערך לא נתקבלו.

התיקון של חבר הכנסת ת' טובי לא נתקבל.

סעיף 34 — משרד האנרגיה והתשתית —

כהצעת הוועדה נתקבל.

סעיף 75 — פיתוח מקורות האנרגיה

התיקונים של חברי סיעת המערך לא נתקבלו.

התיקון של חבר הכנסת ת' טובי לא נתקבל.

סעיף 75 — פיתוח מקורות האנרגיה —

כהצעת הוועדה נתקבל.

סעיף 36 — משרד המסחר והתעשייה

התיקון של חברי סיעת המערך וחברת הכנסת

ש' אלוני לא נתקבל.

התיקון של חברי סיעת המערך לא נתקבל.

התיקון של חברת הכנסת ש' אלוני לא נתקבל.

התיקון של חבר הכנסת ת' טובי לא נתקבל.

סעיף 36 — משרד המסחר והתעשייה —

כהצעת הוועדה נתקבל.

סעיף 38 — פיתוח שווקים ליצוא

ההצעה של חברי סיעת המערך לא נתקבלה.

התיקון של חבר הכנסת ת' טובי לא נתקבל.

סעיף 38 — פיתוח שווקים ליצוא — כהצעת

הוועדה נתקבל.

עלי-שם זור כצפת: על סעיף ב' — בתי-החולים "פוריה" בטבריה; ועל סעיף ג' — בתי-החולים כנהריה.

שר התחבורה ח' קורפו:

האם-הוא חבר סיעת המערך בוועדת הכספים?

היור"ר מ' שחל:

הוא אינו חבר הוועדה.

שר התחבורה ח' קורפו:

לא כל חבר הכנסת רשאי לבקש.

היור"ר מ' שחל:

תן לנו להצביע. זה ייגמר יותר מהר.

ה צ ב ע

התיקון א' של חברי סיעת המערך לסעיף 67 לא

נתקבל.

התיקון ב' של חברי סיעת המערך לסעיף 67 לא

נתקבל.

התיקון ג' של חברי סיעת המערך לסעיף 67 לא

נתקבל.

היור"ר מ' שחל:

לא היה שום שינוי וההסתייגויות לא נתקבלו.

אנחנו ממשיכים להצביע על סעיף 67 — משרד הבריאות.

ה צ ב ע

התיקונים של חברת הכנסת נ' ארד לסעיף 67

לא נתקבלו.

התיקון של חבר הכנסת ת' טובי לסעיף 67 לא

נתקבל.

סעיף 67 — בריאות — כהצעת הוועדה.

נתקבל.

סעיף 29 — משרד הבינוי והשיכון

התיקונים של חברי סיעת המערך וחבר הכנסת

א' כ"ץ-עוז לא נתקבלו.

התיקון של חבר הכנסת ת' טובי לא נתקבל.

סעיף 29 — משרד הבינוי והשיכון —

כהצעת הוועדה נתקבל.

סעיף 43 — מחלקת המדידות

התיקון של חבר הכנסת ת' טובי לא נתקבל.

סעיף 43 — מחלקת המדידות — כהצעת

הוועדה נתקבל.

סעיף 70 — שיכון

התיקונים של חברי סיעת המערך וחבר הכנסת

א' כ"ץ-עוז לא נתקבלו.

התיקון של חבר הכנסת נ' פדר לא נתקבל.

סעיף 70 — שיכון — כהצעת הוועדה

נתקבל.

סעיף 80 — כבישים

התיקון של חבר הכנסת ת' טובי לא נתקבל.

סעיף 80 — כבישים — כהצעת הוועדה

נתקבל.

סעיף 90 — מפעלי שיכון

התיקונים של חברי סיעת המערך לא נתקבלו.

שאתה עושה לי, בעיקר משום שאתה יושב בצד הלא-ינכון של האולם.

יגאל כהן-אורגד (הליכוד):

הפניתי את חשומת לבך, אדוני היושב-ראש, לפתק שהעברתי אליך.

היו"ר מ' שחל:

אני לא יכול לקרוא אותו עכשיו. אנו ממשיכים בהצבעה.

סעיף 78 — תיירות

החיקון של חברי סיעת המערך לא נתקבל.

החיקון של חבר הכנסת ת' טובי לא נתקבל.

סעיף 78 — תיירות — כהצעת הוועדה

נתקבל.

סעיף 40 — משרד התחבורה

החיקונים של חברי סיעת המערך לא נתקבלו.

החיקון של חבר הכנסת ת' טובי לא נתקבל.

סעיף 40 — משרד התחבורה — כהצעת

הוועדה נתקבל.

סעיף 41 — השתתפות בהקציב הרכבת

החיקון של חבר הכנסת ת' טובי לא נתקבל.

סעיף 41 — השתתפות בתקציב הרכבת —

כהצעת הוועדה נתקבל.

סעיף 42 — תמיכות והחזרים לתחבורה

החיקון של חבר הכנסת ת' טובי לא נתקבל.

סעיף 42 — תמיכות והחזרים לתחבורה —

כהצעת הוועדה נתקבל.

סעיף 79 — תחבורה

החיקונים של חברי סיעת המערך לא נתקבלו.

החיקון של חבר הכנסת ת' טובי לא נתקבל.

סעיף 79 — תחבורה — כהצעת הוועדה

נתקבל.

סעיף 93 — רכבת ישראל — אין הסתייגויות.

סעיף 93 — רכבת ישראל — נתקבל.

סעיף 95 — גמל יפו וחדרה — אין הסתייגויות.

סעיף 95 — גמל יפו וחדרה — נתקבל.

סעיף 81 — תקשורת

החיקון של חבר הכנסת ת' טובי לא נתקבל.

סעיף 81 — תקשורת — כהצעת הוועדה

נתקבל.

סעיף 96 — משרד התקשורת

החיקונים של חברי סיעת המערך לא נתקבלו.

החיקון של חבר הכנסת ת' טובי לא נתקבל.

סעיף 96 — משרד התקשורת — כהצעת

הוועדה נתקבל.

עדיאל אמוראי (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי סיעת המערך מציעים ח"י הסתייגויות.

היו"ר מ' שחל:

אומנם ח"י, אבל לא היה לזה רוב.

סעיף 32 — תמיכות במחירי מצרכי יסוד ובייצור חקלאי

החיקון של חבר הכנסת ת' טובי לא נתקבל.

סעיף 32 — תמיכות במחירי מצרכי יסוד

ובייצור חקלאי — כהצעת הוועדה נתקבל.

סעיף 76 — תעשייה

אהרן נחמיאס (המערך):

אדוני היושב-ראש, על החיקון לסעיף 0109 — פיתוח

אזורי תעשייה חדשים באזורי פיתוח — אני מבקש הצבעה

נפרדת ומניו שני מונים.

יחזקאל זכאי (המערך):

אדוני היושב-ראש, אפשר גם להחליט על הצבעה השאית.

היו"ר מ' שחל:

חברי הכנסת, יש ערעור על כך שאני מאפשר לחבר הכנסת

אהרן נחמיאס את ההצבעות הנפרדות. המערך הוא שר

התחבורה, ונראה לי שהוא צודק. רק המסתייג יכול לבקש

להצביע בנפרד. מאחר שאתה, חבר הכנסת נחמיאס, אינך נמנה

עם אלה — אני מצטרף, לא אוכל לאפשר זאת.

יצחק ברמן (הליכוד):

הבקשה נכנסה לפרוטוקול. זה העיקר.

היו"ר מ' שחל:

מעיר לי כאן חבר הכנסת ברמן שהבקשה נכנסה

לפרוטוקול, ודינה מבחינה מוסרית כאילו נתקבלה.

אנו ניגש עתה להצבעה על ההסתייגויות, לא בנפרד.

אהרן נחמיאס (המערך):

חבר הכנסת פדר, שהוא חבר ועדת הכספים והגיש את

ההסתייגות, מבקש הצבעה נפרדת ומניית הקולות.

היו"ר מ' שחל:

חבר הכנסת פדר: א, אני לא שמעתי אותך, ב, אם אמרת

לשכנך, זה עדיין לא אומר לי כלום. ג, אני מציע שלא נהפוך את

העניין הזה ל"אני אומר ודרווקא עושה", אני מציע שנצביע על

ההצעה כפי שכבר הכרזתי.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב-ראש, הצעה לסדר, אתה עוד מעט תגמור את

כל ההסתייגויות, על מה יסתייגו יתר הנאמרים אחר כך?

קריאה:

לא יסתייגו, לא יהיו נאמרים.

היו"ר מ' שחל:

חבר הכנסת טובי, ביקשו ממני להצביע — אני מצביע.

אני באמת לא מבין מה רוצים כל הזמן. אני באמצע ההצבעה

ואי-אפשר להפריע באמצע ההצבעה. חברי הכנסת, אני באמת

מבקש שלא להפריע לי באמצע ההצבעה. אני חוזר להצבעה על

סעיף 76.

ה צ כ ה

סעיף 76 — תעשייה

החיקונים של חברי סיעת המערך לא נתקבלו.

החיקון של חבר הכנסת ת' טובי לא נתקבל.

סעיף 76 — תעשייה — כהצעת הוועדה

נתקבל.

סעיף 37 — משרד התיירות

החיקונים של חברי סיעת המערך לא נתקבלו.

החיקון של חבר הכנסת ת' טובי לא נתקבל.

סעיף 37 — משרד התיירות — כהצעת

הוועדה נתקבל.

היו"ר מ' שחל:

חבר הכנסת יגאל כהן-אורגד, אני לא מבין את הסימנים

כן. לפחות. תדע הוועדה תמיד מיהו השר אשר יכול להציע לשר האוצר שינויים בסעיף פלוני.

מדי שנה נמסר על קיצוץ של 3% בשיא כוח אדם, אך למעשה יש, לצערי, תמיד תוספת. אין פירוש הדבר, חס ושלום, שמה שמוסרים על קיצוץ בכוח אדם אינו נכון: מקצעים מצד אחד, אבל יש שירותים הכרחיים המחייבים תוספת בכוח אדם.

סעיפים 16 — 26 היו הסעיפים שהוכנסו לראשונה בחוק התקציב 1982: וכפי שנמסר לוועדה, סעיפים אלה היו לעזר למשרד האוצר לגבי תקציביהם של האגידים ורשויות מקומיות הנהנים מתקציב המדינה. לכן דאגנו שסעיפים אלה יופיעו גם בחוק התקציב לשנת 1983/84.

היות שאין שינויים נוספים, אני חושב שאעשה חסד עם כל חברי הכנסת אם אקצר, יש כמה הסתייגויות. במקרה שיהיה צורך להשיב, אשמור לעצמי את הזכות להשיב.

היו"ר מ' כהן-אביב:

תודה ליושב-ראש ועדת הכספים. חברי הכנסת, יש הסתייגויות. ראשון המסתייגים — חבר הכנסת עדיאל אמוראי.

עדיאל אמוראי (המערך):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, לא אלאה את חברי הכית ולא אכביר מלים. אומר רק כי הסעיפים המובאים כאן בחוק התקציב — ובמיוחד אלה שהזכיר אותם יושב-ראש ועדת הכספים: הוראות בקשר לתאגידים ולרשויות מקומיות — באים כדי להגביר את השליטה בתקציביהם של גורמים הסמוכים על תקציב הממשלה. אבל מה יועילו לנו הפיקוח והריקטט הבאים משר האוצר כלפי גופים אחרים, המאכזרים עליידי כך מעצמאות? שכן ראוי לומר לו, לשר האוצר: קשוט. עצמן תחילה. לו הצליח שר האוצר לקצץ קיצוץ ריאלי בתקציבו שלו, יהיו לו — —

תמר אשל (המערך):

גם כעובדים.

עדיאל אמוראי (המערך):

מייד נגיע לזה. זה הפרק הבא:

— — — היו לו זכות או תוקף מוסריים לתבוע זאת מאחרים, הוא דורש שתהיה לו הזכות לפקח על שיא כוח האדם — כלומר על מצבת כוח האדם אצל אחרים. לו הצליח הוא עצמו להשתלט על מצבת כוח האדם כממשל, בתקציב הממשלתי, היה לו תוקף מוסרי לתבוע זאת גם מאחרים.

יעקב גיל (המערך):

נאה דורש ואינו נאה מקיים.

עדיאל אמוראי (המערך):

כן.

אבל בימים אלה הופיע ד"ר יוחשבון של מוסד אובייקטיבי: קרן המטבע הבין-לאומית. שעד היום אין לנו, כישראלים, סיבה לבוא אליה בטענות; היא אפילו מסייעת לנו. וקרן המטבע הבין-לאומית מפסמת, לא פחות ולא יותר, כי מקיצוץ לקיצוץ התקציב עולה; וכאשר יקצצו אותו, כן ירבה וכן יגדל.

אלעזר גרנות (המערך):

יפרוץ.

עדיאל אמוראי (המערך):

יפרוץ את המסגרת ויגדל בכמותו. הרי בשאלה כמותית אנחנו מדברים.

סעיף 44 — סכסוד אשראי

התיקון של חבר הכנסת ת' טובי לא נתקבל.

סעיף 44 — סכסוד אשראי — כהצעת

הוועדה נתקבל.

סעיף 97 — חשבונות הסחר הממשלתיים — אין הסתייגויות.

סעיף 97 — חשבונות הסחר הממשלתיים —

נתקבל.

סעיף 15 — משרד הביטחון

התיקון של חבר הכנסת ת' טובי לא נתקבל.

סעיף 15 — משרד הביטחון — כהצעת

הוועדה נתקבל.

סעיף 16 — הוצאות חירום אזרחיות

ההצעה של חבר הכנסת ת' טובי לא נתקבלה.

סעיף 16 — הוצאות חירום אזרחיות —

כהצעת הוועדה נתקבל.

סעיף 17 — השתתפות בתקציב השטחים

ההצעה של חבר הכנסת ת' טובי לא נתקבלה.

סעיף 17 — השתתפות בתקציב השטחים —

כהצעת הוועדה נתקבל.

סעיף 47 — רורבה כללית

התיקון של חברי סיעת המערך לא נתקבל.

ההצעה של חבר הכנסת ת' טובי לא נתקבלה.

סעיף 47 — רורבה כללית — כהצעת הוועדה

נתקבל.

סעיף 87 — רורבה להוצאות פיתוח

התיקון של חבר הכנסת ת' טובי לא נתקבל.

סעיף 87 — רורבה להוצאות פיתוח —

כהצעת הוועדה נתקבל.

אחרי סעיף 87

הצעת חבר הכנסת ת' טובי אחרי סעיף 87 לא

נתקבלה.

תוספת שלישית — רשימת עודפים מיוחדים

תוספת שלישית — רשימת עודפים מיוחדים

— כהצעת הוועדה נתקבלה.

היו"ר מ' שחל:

חברי הכנסת, כזה תמה ההצבעה על התקציב בקריאה שנייה, ואני מוסר את רשות הדיבור ליושב-ראש ועדת הכספים להבאת חוק התקציב.

שולמית אלוני (המערך):

מה הפרוצדורה. אדוני היושב-ראש? מדוע לא תהיה קריאה שלישית?

היו"ר מ' שחל:

קודם בא חוק התקציב. חברת הכנסת שולמית אלוני. הצעת התקציב כלולה בחוק התקציב. חשבתו זאת זוכרת.

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אקצר. כל הנאום שלי כולו יימשך שלוש דקות. כדי להקליל על החברים.

במהלך הדיונים בוועדה לא הוכנסו שינויים בהצעת החוק, פרט לשינוי אחד, וזה התיקון:

זה שנים רבות שהממונה על סעיף תקציב פלוני הוא "השר שקבעה הממשלה ומי שהשר מינהו לכך". אחרי המלים "שקבעה הממשלה" הכנסנו את המלים: "בהודעה לוועדה".

נסיעות אחר, אבל אז הוטל מס נסיעות למשך חודשים מספר, עד חודש ספטמבר, לשם מימון המלחמה.

אני אומר: אל תישא את שם המלחמה לשווא וקשוט עצמך תחילה. אם אתה דורש קיצוץ מאחרים — קצץ בעצמך.

אבל התוצאה לא מאחרת לכוא: האינפלציה גואה, הגירעון כמאזן התשלומים עולה. רבותי, מעולם — ואני אומר זאת כאחוזני של השר לשעבר יגאל הורביץ — לא שיחקה השעה למדינת ישראל כפי שהיא משחקת בימים אלה. השנה הירוויחה מדינת ישראל כתוצאה מהשפל הבין-לאומי חצי מיליארד דולר. האם משהו יכול להכחיש זאת? רק בדלק הרווחנו רכב מיליארד דולר: מחירי היבוא ירדו ב-7%; מחירי היצוא — ב-4%. אלה נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

לצערנו, היצוא עדיין מכסה רק 70% מהיבוא, ולכן הרווחנו — הן מעצם הירידה והן מהעובדה שהירידה במחירי היבוא, שניקרו קומוניסטים, תומרי גלם ומזון — בסך-הכול 512 מיליון דולר. בגלל סיבות שונות — שלא אני המומחה להן — לא היו אספקה או יבוא ביטחוני כפי שהיה בעבר. אינני רוצה לדבר על כך בהזדמנות זאת. יש מומחים גדולים ממני לעניין זה.

שר הבריאות א' שוסטק:

האם הרווחנו או חסכנו?

עדיאל אמוראי (המעריך):

אני לא קורא, לזה רוח: הלוואי שנקבל זאת ונוציא זאת השנה.

אבל היבוא האזרחי, למרות שחסכנו בו חצי מיליארד — הוא עלה במיליארד. כלומר, למעשה הוא עלה במיליארד וחצי. מה טענו נגד השר לשעבר יגאל הורביץ? טענו נגדו, שלמרות עליית המחירים הגירעון גדל. אבל אצלו המחירים עלו; אצל השר ארידור, לעומת זאת, המחירים יורדים והגירעון עולה.

אדוני ראש הממשלה, כאשר ממשלת המערך התחלפה בממשלה שלך, הגירעון כמאזן התשלומים היה 2.65 מיליארד דולר בדיק. אחרי מלחמת יום הכיפורים, בשנת ההתעצמות, 1975 — הוא הגיע ללמעלה מ-4 מיליארד דולר; אבל זו הייתה שנה שבה הגדלנו את צה"ל ב-40%; היה רכש בקנה-מידה גדול. נקנו טנקים, מטוסים ו"זלדו", הקרויות נושאי גייסות, ואילו השנה הגיע הגירעון ל-5 מיליארדים. מהיכן נשלם זאת?

אין זה נכון שהחוב שלנו הוא 27 מיליארד, כי כנגד זה יש לנו נכסים. אבל יש לנו חוב נטו בשיעור 14 מיליארד. האינפלציה עולה, התקציב גדל במונחים ריאליים, מאזן התשלומים והגירעון גדלים. היבוא גדל. היצוא מצטמצם. אומרים: יש הישג אחד — אין אבטלה. אמת: 5.2% אבטלה ירדנו ל-4.9%. מדוע ירדנו? — מפני ש-1.5% מכוח האדם האזרחי מועסק בביטחון לאורך כל השנה: שלושת חודשי ההארכה של השירות הצבאי הסדיר, והתוספת לשירות בקבע. אני מצטט את נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

מאיר שטרייט (הליכוד):

זה פירוש לא נכון. נכון שהנתונים שצינת נכונים; אבל לולא המדיניות הקיימת הייתה האבטלה עולה ל-10% ואולי יותר, ולא הייתה עומדת על 5%, כפי שהיא כיום.

עדיאל אמוראי (המעריך):

אני עושה השבח: המלחמה מעסיקה 2.5% מכוח האדם, והלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מפרטת את זה ואומרת: 1.5%

שבה וייס (המעריך):

זה לפי עקרונות הביולוגיה.

עדיאל אמוראי (המעריך):

קרן המטבע הבין-לאומית קבעה, שאיש משרי הליכוד לא הצליח לקצץ בתקציבים, אבל הגדיל לעשות מכולם השר הנוכחי.

היו ימים שקיצצו קיצוץ ריאל. זה היה ב-1972. אני זוכר שהגברת גולדה מאיר, ראש הממשלה, הופיעה בישיבת ועדת הכספים — בימים שהתקציב היה 6 מיליארדי לירות — וקיצצו 300 מיליון לירות. התקציב לא היה תקציב של טריליון שקל, של 1.2 טריליון שקל. שהם 12 טריליון לירות: זה היה תקציב של 6 מיליארדי לירות, והיה צריך לקצץ 300 מיליון לירות. הואילה ובאה הגברת מאיר, זיכרונה לברכה, לישיבת ועדת הכספים ושכנעה את חברי הוועדה, וקיצצו 5% מהתקציב. בימים שבהם האינפלציה השנתית הייתה 12%; דהיינו, קיצוץ שכזה, הבא בסוף השנה, הוא — על-פי ההגדרה — קיצוץ ריאל. יושבים כאן אנשים היודעים זאת. כמו השר לשעבר יגאל הורביץ, הודע מה פירוש קיצוץ של 5% קיצוץ אמיתי, בסוף השנה, על יתרה קטנה שנשארה. אבל קיצוץ בסדר גודל של 5% מן התקציב שנתי — זה היה אז כ-15% מהיתרה וקיצצו.

אצל יורם ארידור יש להודות, מה שנכון — נכון, ההזרמה הממשלתית — קרי, הדפסת הכסף — ירדה בשנה האחרונה. מדוע היא ירדה? זה סוד גלוי: עד ליום זה, הוא גבה — למען מימון המלחמה ובשם מימון מלחמת "שלום הגליל", כאמצעות מסים ומלוות שכולנו, רוב חלקי הבית וכוללם האופוזיציה הראשית, הצבענו בעדם ותמכנו בהטלתם — לפי הודעת מינהל הכנסות המדינה, הוא גבה עד היום הזה 37 מיליארד שקל.

השנה הוא הוציא למימון המלחמה כ-17 מיליארד שקל בלבד — ובצדק, גם לי היה כזה איזה חלק, וייתכן שאפילו הייתי הראשון שהציע זאת הוצאות המלחמה — שבו בעיקרן מהמלאי — הוא יחדש על-פי קצב הייצור התעשייתי בארץ; כי הרוב כמלאים הוא תחמושת וכלי מלחמה שייצורם בארץ, והוא יחודש בהתאם ליכולת הייצור של התעשייה המקומית. כך גם לי ייווצר לחץ אינפלציוני ולא יהיה צורך להדפיס כסף. נותרו אפוא לארידור 20 מיליארד שקל. שבהם הוא מימן את הגירעון האזרחי — על אף שהוא גבה זאת בשם המלחמה ולמען המלחמה. כולנו התייחסנו ברצינות לכוונות האלה ולמטרה המוצהרת הזאת, ואפילו תמכנו בכך.

הייתכן ששר האוצר יעשה שימוש כזה בסכום גדול יותר מאשר הסכום שהוא השתמש בו למימון המלחמה, 20 מיליארד שקל? בתחילה חשבתי, שהסכום שהוא השתמש בו למלחמה הוא 14.5 מיליארד שקל; אלה היו הנתונים שקיבלתי מהאוצר. בימים אלה אמרו לי אנשי מערכת הביטחון: טעות בידך. קיבלנו תוספת: ואני חושב שהיא מגיעה ל-17 מיליארד שקל. ויש לי גם מכתב מהמומחה על הכנסות המדינה — מכתב המופנה אלי, עם העתקים ליושב-ראש ועדת הכספים ולשר ארידור עצמו — שבו נאמר כי הגבייה היא בשיעור 37 מיליארד שקל.

37 מיליארד שקל נגבו באמצעות חמשת המסים. אתם יודעים ששני מסים נחבטלו, וכי אחד מהם כבר חודש עכשיו, בדומה למס הנסיעות שהוטל למשך זמן קצר, עד חודש ספטמבר, להיטל על היבוא. אבל, שני המסים הללו כאחד — האחד מהם כבר חודש, והאחר יחודש היום, כנראה. זהו מס

ממה שעשו חובות נוספים נשטט, כי האינפלציה חלה על כל מצבת החובות ההיסטוריים.

מאיר שטרית (הליכוד):
אלוהים עמנו.

עדיאל אמורי (המערך):
אבל זה נגמר.

שוו בנפשכם אדם החייב 26 מיליארד דולר. אתם יודעים שרוב החובות הישנים מתקופת השר המנוח ספיר וקודמו אשכול היו ב-3%, ב-6%, מקסימום ב-7% ריבית. השר שוסטק יודע זאת, הרי שנינו היינו שומעים את הדיווח מהמנוח ספיר בוועדה הכספית על הלוואות ל-25 שנה ב-3% ריבית; גם חבר הכנסת לורנץ זוכר זאת. בשנתיים האחרונות לקחנו הלוואות ב-22% וב-23% ריבית.

שבח וייס (המערך):
על דולרים?

עדיאל אמורי (המערך):
כן, בדולרים, וכאשר אין אינפלציה בדולרים, אז זו ריבית ריאלית נוראה, ואין שחיקה על החוב. מה יהיה, רבותי? וכאן חוגגים. משל למה הדבר דומה? לאדם פרטי —

יגאל הורביץ (תל"ם):
— — — יהיה טוב.

עדיאל אמורי (המערך):
השר לשעבר הורביץ, אני מבקש מחילה ממך על כל ביקורת שהשמעתי. חשבתי — ואני חושב שצדקתי — שאתה פועל במשק במינון שהציבור לא יכול לעמוד בו, ולכן אתה מחטיא את המטרה. שטחתי באוזןך מה שאמר מורי ורבי, הפרופסור סמלסון: הוא אמר, שמכונה נוסעת למשעי כשהיא פועמת כריכך פעימות בדקה; אבל נרכז את כל הכוח הזה בחלקק שנייה, המנוע יתרוק, חשבתי שאתה פועל בצורה נמרצת מדי, ועלייך כך מסכל את התשתית; אבל אתה הלכת בדרך הנכונה, וזה הנושא את שם מדיניות "הדרך הנכונה" הוא הולך בדרך ההפוכה. מדוע? למה הדבר דומה? הדבר דומה לאדם שמרוויח 20,000 שקל נטו לחודש וחי מ-40,000 שקל נטו. בכך אין עדיין כל רע. לו השקיע אותו אדם את היתרה, את ההפרש שלוהה, והיה מצפה לפירות. עד 1914 הייתה ארצות-הברית מדינה לווה; היא התחילה להלוות לעולם ב-1916. אבל אדם הצורך את מה שהוא לווה, והתוב שלו הולך וגדל וגדל — הרי יום אחד יבואו כעלי החוב ויתבעו את חובם; ומה יהיה בסופו?

גם זה לא היה כל כך נורא, לו המשק היה צומח והיה ממה לשלם. בשנה האחרונה היה שיעור הצמיחה אצלנו 0%. ראו, רבותי, מדינת ישראל החלה לייצר בשנה הראשונה לקיומה אפס קצוה ממה שייצרה מצרים. בשנה ה-25 לקיומה — ואולי אני טועה בשנה או בשנתיים — ייצרה ישראל, עם שלושה מיליוני תושביה, כמו מצרים עם 41 מיליון תושביה. וזאת למח? כי כל שנה הגדלנו את התוצר. ב-20 השנה הראשונות הגדלנו אותו ב-10% כממוצע שנתי, בשיטת ריבית דריבית, כמו גלדי הבצל: כי אם יש 10% על 100 ו-10% על 1,000 אז ב-1,000 כבר צריך לייצר עוד מאה חירות; אבל עצמדנו בזה. אחר כך ירדנו ל-6%, ל-7% — אבל כל הזמן הגדלנו את התוצר. להוציא שנה אחת — שנת המיתון — שבה הגדלנו אותו רק ב-1%.

השנה היה אפס גידול, לא מייצרים יותר, אבל צורכים כל שנה יותר. מאיפה? מהכסף שאנחנו מקבלים מהאמריקנים.

ידדו מכוח האדם האזרחי, היות שחילים — הן בשירות סדיר והן בקבע — אינם מוגדרים כחלק של כוח האדם האזרחי ואינם נכללים בו. כוח האדם הנמצא בשירות מילואים — זה עוד 1%, במספר שעות עבודה למועסק; סך הכול — 2.5%.

נפתלי פדר (המערך):
6 מיליוני ימי עבודה בשבוע.

עדיאל אמורי (המערך):
כל הנתונים ידועים. כלומר, ל-4.9% יש להוסיף 2.5%, ונקבל 7.4%. אומר האורקל — היעזר של הממשלה, פלסנר — שהוא חוזה 4% אבטלה בסוף השנה; כלומר — הוא חושב שנצא מהלכנו. כולנו מקווים כך, כולנו מקווים שנחזיר את החילים הביתה, לספונות, ונגיע ל-4% אבטלה. ואם כך, מה הרבותא? גם בתחום הזה — אני ואבוי לנו על כך שהממשלה הצילה אותנו, איזה הישג נשאר?

לעם ישראל טוב, לפרט טוב; מדינה ענייה עם תושבים עשירים, וכל שנה מעלים את הסיוע. אני אומנם שמחתי שהסיוע גדל, אבל למה דומה הדבר? לחולה הסובל ממחלה אנושה: יש תרופה שבאמצעותה הוא יכול להחזיק מעמד, אבל הוא זקוק שכל הזמן יגדילו לו את המינון; לו היה ממשיך לקחת כל הזמן אותו מינון — היה, חלילה, נחלה עוד יותר.

רבותי, לו לא קיבלנו השנה את התוספת של 300 מיליון דולר — אני לא רוצה שכל אחד יעשה לו חשבון כמה זה בשקלים — לא היינו יכולים להמשיך לנהל את רמת החיים הנוכחית.

אני אומר באוזני ראש הממשלה: מלווים לנו, רק בעת האחרונה פרסם הפרופסור שפר, שמלווים לנו למעלה מ-380 מיליון דולר למשק הפרטי. אני לא רשאי להגיד בכנסת כמה הלוו לממשלה. אנחנו לוויים, לוויים ולוויים. מלווים לנו מפני שהלווה חושב גם כאשר מקסימום לא משלמת, פולין לא משלמת. ארגנטינה נתונה בקשיים כספיים — אפשר להלוות למדינת ישראל, כל עוד נדמה לו שהוא בעצם מלווה לממשלת ארצות-הברית; כי מה שחסר — הממשלה האמריקנית תשלם, והוא מלווה לממשלה שלו, באמצעות ישראל.

מתוך 5 מיליארדי הדולרים של הגירעון, למעלה מ-4 מיליארדים הם הלוואות מממשלת ארצות-הברית, מיהדות ארצות-הברית, ממוסדות שארצות-הברית היא הגמונית בהם ומהעם היהודי. 80% מההכנסות באות מארצות-הברית. אנחנו תלויים בגורם אחד, איזה מין חלות היא זאת? האם כך רוצים לנהל מאבק מדיני?

אדוני ראש הממשלה, אפשר לחלוק על עמדתך ואפשר לתמוך בה; אבל כולנו רוצים שלהחלטת ממשלת ישראל יהיה כיסוי, שאפשר יהיה לעמוד בה. אי אפשר לבעוט במי שמחזיק לך את מסכת החמץ. כמה זמן הוא יוכל לסבול זאת?

האם אתם יודעים למה קרה בפולין מה שקרה? האם אתם חושבים שלא חידשו לממשלת פולין את ההלוואות? גם בשנת משבר חידשו לממשלת פולין את כל ההלוואות באותו היקף של השנה שקדמה לה, אבל חששו להגדיל את נפח ההלוואות בתוספת הגירעון של אותה שנה. ומפני שהיא לא קיבלה את הגדלת המימון, קרה מה שקרה.

האם אנחנו יכולים לסמוך על זה שממשלת ארצות-הברית תגדיל לנו כל שנה את הסיוע? ועכשיו יש גם בעיה חדשה: לליכוד היה מזל; היתה אינפלציה בעולם, והילדון של החובות נשטט ב-12% — 17% בכל שנה, בהתאם לאינפלציה. חלק

יגאל הורביץ (תל"ס):

אבל עם ירידה גדולה בגירעון.

עדיאל אמורי (המערך):

חכה, עוד אני לגירעון. בשנת 1982: היתה אינפלציה

בשיעור 132.4%. עכשיו אני מגיע לגירעון במאזן התשלומים. אדוני השר שוטסק: בשנת 1965 הוא הגיע ל-570 מיליון דולר. השר המנוח ספיר עשה הערכת מצב ואמר לי באופן אישי — לא הייתי אז חבר הכנסת — שהוא אחד שזה יעלה ל-700 מיליון; אז הוא עשה מיתון והוריד את זה ל-340 מיליון. אז האינפלציה היתה 0%, והגירעון במאזן התשלומים ירד בצורה ניכרת. המחיר היה אבטלה, אבל הוא השיג שני הישגים גדולים.

בשנת 1975 היה הגירעון 4.15%; בשנת 1977 הוא הגיע ל-2.5% או ל-2.6%. וכעניין זה יש ויכוח בין בנק ישראל והלשכה המרכזית לסטטיסטיקה: ירידה של 40% כלומר — אפשר לעשות זאת, מה שאז עלו מחירי האנרגיה, ועכשיו הם יורדים. השפל מסייע בדיעו.

אדוני ראש הממשלה, כל העיתונים אומרים שבסוף שנה זו או לקראת השנה הבאה המצב בעולם ישתפר. אני מקווה שלציונאים יהיה יותר טוב. אבל היות שאנחנו מייבאים יותר מאשר אנו מייצאים, מצבנו יהיה יותר גרוע. לאן אנחנו הולכים? האם יש אחריות לאומית?

גבינו עוד 20 מיליארד שקל ממסי המלחמה, היה עלינו להשתמש בהם לביטחון, לרכוש, להתעצמות, או להשקעות המיועדות לחידוש הצמיחה, או לחיסכון. אבל הייתכן לחת זאת למימון הצריכה? באיזו זכות עושים זאת? הלא גם אנתנו תמכנו בזה. אנחנו מצביעים בעד תקציב הביטחון — גם היום תמכנו. אבל אם בשנה מסוימת לא סיפקו לנו כלים, האם גם אז צריך היה הגירעון לגדול? תסכת במקום אחד — הורד במקום אחר: אבל לא, מה יהיה הסוף?

התקציב הזה, התוך הזה, נתון בידי של שר המייעד תקציב לחגיגה לפרט ולתאנייה לכלל והרואה את היום ולא את המחר. אסור להקציב בידי תקציב כזה. אסור, תודה רבה.

הי"ר מ' כהן-אביב:

תודה לחבר הכנסת עדי אמורי. רשות הדיבור לחבר הכנסת צירי ביטון, ואחריו — לחבר הכנסת אמרי רון.

צירי ביטון (החיות הדמוקרטית שלום ולשוויון): אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בדרך כלל יש לאיש האופוזיציה בעיה כשהוא בא לחקוף מדיניות מסוימת של הממשלה: לפעמים הוא צריך לחפש ולמצוא את נקודת התורפה ולהסתער עליה. אני רוצה לומר שהפעם קיים מצב מוזר: בנושא תקציב המדינה והמדיניות הכלכלית יש בעיה הפוכה. יש כל כך הרבה נקודות חולשה ומחדלים, והמדיניות היא כל כך גרועה, עד שאין אדם יודע על מה לדבר במסגרת הזמן המוקצב, את מה לחקוף ואת מה להניח.

חברי הכנסת, ניתן לומר שהגענו למצב אבסורדי שבו הביקורת לא יכולה "להזיז" למשרד האוצר ולממשלה. כי כאשר יש מדיניות מסוימת, שיש בה חולשות ומחדלים ידועים ומוגדרים, יכולים להיות רגשים לביקורת ולהיפעע ממנה: אבל כאשר אין כלל מדיניות, או כשהמדיניות היא מדיניות של ירידת מן המוחן והחלטות חדשות ומנוגדות זו לזו ומחדלים רבים ביותר בכל התחומים — כבר אין אפשרות לתמוך ביקורת ש"מזיזה" למישהו. דומה הדבר, חברי הכנסת, לאדם הלבוש בגדים חדשים ויפים: אם מתחילים עליו טיפת מים, הוא נרמץ

אנחנו הלא מקבלים את זה לצורכי ביטחון: אך השנה הוצאנו להתעצמות פחות מכפי שהוצאנו בשנה שעברה, אבל השתמשנו ביותר כסף כי צרכנו יותר, זולנו יותר, שבענו יותר. כי זו המדיניות המוצהרת של השר ארידור, ואו הוא פופולרי.

אתם יודעים שמדיניות כזו נוסחה בארגוניתה בין השנים 1967 — 1981, וראיתם מה קרה לה: בפרק זמן מסוים באותן שנים היא נוסחה במקביל גם במקסיקו, וראו מה קרה לה: היא נוסחה בברזיל — רק במשך שישה או שבעה חודשים. הם ירדו מזה מהר מאוד. ארבע ארצות ניסו את תרגיל פלטון, ארבע ארצות. וכי יורם ארידור אינו יודע זאת? הלא הוא כבר מנסה את זה חודש אחרי חודש — כמה חודשים? שישה? ומה קורה? האם האינפלציה יורדת, ואולי מאזן התשלומים השתפר?

אתם יודעים מה? לו האינפלציה לא היתה יורדת אבל מאזן התשלומים היה משתפר, אז — על דברתי — הייתי אומר: דינו. לו האינפלציה היתה יורדת לא למשך חצי שנה אלא למשך שנתיים, הייתי אומר שבשביל להוריד את האינפלציה — בשביל להוריד אותה באמת — נגדיל את החוב לפרק זמן מסוים, ואחר-כך תגביר ירידת האינפלציה את כושר התחרות שלנו בעולם, ואז נוכל להמריא. אבל כשגם האינפלציה לא יורדת, וגם המשק קופא על שמריו, וגם הייצור יורד — איך צריך לקרוא למדיניות כזו של שר האוצר?

שר הבריאות א' שוטסק:

זה היה כך כל השנים.

עדיאל אמורי (המערך):

אדוני השר שוטסק, אני מכבד אותך. תעיד אתה, ותגיד אתה מה שתגיד: זה יירשם ויהיה מקובל: בשנות כהונתו של השר רבינוביץ, מחירי הנפט בעולם עלו מ-2.5 דולרים התבית ל-7 דולרים, וגם 12.5 דולר ואחר כך 17.5 דולר. בימיו של השר לשעבר יגאל הורביץ עלה המחיר מ-17.5 דולר התבית ל-34 דולר, נדמה לי.

יגאל הורביץ (תל"ס):

עד 42 דולר.

עדיאל אמורי (המערך):

עד 42 דולר בשוליים. היום ירד המחיר מ-42 דולר התבית לעשרים ויכמה דולרים — על-כ"פ פנים, פחות ממחירי "אופק". אני לא יודע מה מותר ומה אסור לי לומר כאן, למה לי להסתכן. מכל מקום, בימי השר רבינוביץ התוצר לא גדל, אבל היצוא גדל — כלומר, הרכב התוצר השתפר. היצוא גדל, האינפלציה ירדה, ובסך-הכול השירותים נשארו כשהיו.

שר הבריאות א' שוטסק:

אני רק אומר שבמשך כל השנים, האינפלציה עלתה, והגירעון במאזן התשלומים — —

עדיאל אמורי (המערך):

לא, אדוני השר שוטסק, אני אמסור לך את הנתונים בקשר לאינפלציה, ויבדקו המומחים את הנתונים שאני מוסר: בשנת המלחמה, 1973, היתה אינפלציה שנתית בשיעור 23% ומשהו. בשנת 1974 — 56%; בשנת 1975 — 23.5%; בשנת 1976 — 38%; בשנת 1977 — כששת החודשים הראשונים 10.2%, והשנה הסתיימה ב-42.5%; בשנת 1978 — 48.2%; בשנת 1979 — 111% וקצת למעלה מזה; בשנת 1980 — 101.5%. סליחה, דילגתי על שנה שבה היתה אינפלציה של 132.9%; זה היה בשנת 1980. כי 1979 היתה אינפלציה בשיעור 111%.

שמטרתו היא שלא לעודד את הרכיבי הטבעי של ערבים — כלומר, למנוע את ה"אסון הדמוגרפי" בתוך הקו הירוק?

אלה הם דיבורים של עיתונאי "נאור" ו"סוציאליסט" — והאזוניים מסרבות להאמין שכך מדבר יהודי המכיר היטב את הנימוקים למדיניות מפלה במשטר גזעני ידוע שהיה קיים לפני 40 — 50 שנה.

חברי הכנסת, בעיה אחרת של שר האוצר היא היועץ שלו, שהוא גם המשנה לנגיד בנק ישראל.

מאיר שטרית (הליכוד):
יש לי שאלה: האם אתה, כילד שגדל בארץ ערבית — מרוקו — קיבלת אותן זכויות של חושבי הארץ שבה גדלת? צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני לא מבין את השאלה: האם אני, כילד שגדל במדינה ערבית — — —

מאיר שטרית (הליכוד):
האם קיבלת אותן זכויות כמו תושבי אותה מדינה?

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
גם אם לא קיבלתי אותן זכויות, ונגיד שהופלתי לרעה, גם אם נצא מההנהגה שאתה צודק ושאתי קופחתי ואולי גם יותר מזה, וגם אם הייתי במחנות ריכוז, האם זה אומר שצדיכים לעשות אותו דבר לילדים ערבים או לבני כל לאום אחר שהוא?

מאיר שטרית (הליכוד):
יש לי עוד שאלה.

היור"ר מ' כהן-אבידן:
לא, חבר הכנסת שטרית, עם כל הכבוד, אני מצטער, יש לו 15 דקות. אם אתה רוצה לשאול את שאלותיך, על חשבון זמןך — בבקשה.

אבא אבן (המערך):
זו שאלה משונה מאוד.

מאיר שטרית (הליכוד):
אני רוצה להמשיך.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
לשר האוצר, חברי הכנסת, יש בעיה: הוא צריך לשלם לשלם לשלם לשותפים בקואליציה.

ירוחם משל (המערך):
אם קיפחו אותו שם, האם צריך לקפח אותו גם פה?

מאיר שטרית (הליכוד):
אני בכוונה שאלתי חצי שאלה. אין מקום בכלל להשוות בין שוויון הזכויות המלא שיש לאזרח הערבי במדינת ישראל לבין המצב שבו חיו — וחיים עד היום — היהודים במדינות ערב.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
האם אתה באמת חושב שהאזרח הערבי והאזרח היהודי במדינת ישראל הם שווים זכויות?

מאיר שטרית (הליכוד):
כן.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
האם גם בשכר, גם כדיר, גם כמענקים שהמדינה נותנת?

מאיר שטרית (הליכוד):
כן, הם שווים זכויות אבל לא שווים תוכנות.

ומתרגש: אבל אדם הלבוש כולו בלויי סחבות וסמרטוטים, ומלא מכף רגל ועד ראש במי שופכין — מה "יודי" לו אם נחיו עליו אפילו צבע או לכלוך?

המצב של משרד האוצר ומדיניותו הכלכלית הוא כזה. כל מה שייאמר נגדם יהיה נכון. אפשר בהקשר זה להבין את האמרה, כי אחרית הימים תהיה בדור שכולו זכאי או כולו חייב: היינו — מצפים לגאולה כלכלית ממדיניות שכולה זכאית וטובה. אבל אני חושש שאנחנו עלולים להגיע לזה, אולי, דווקא מהכיוון השני, ממדיניות כלכלית שכולה רעה וגרועה וחייבת. זה ייתכן, אולי, במצב שיהיה כל כך גרוע, עד שיימאס לאמריקה והיא תפסיק את הזרמת הכספים לישראל. ואז ייווצר בארץ משבר נורא אשר יאלץ את הממשלה להפסיק לשחרר את העם, להפסיק את ה"לחם והשעשועים", ולהפסיק את ההתנחלויות וההרפתקאות הצבאיות. ואולי זה לא כל כך חוזק של אחרית הימים.

למרות זאת אנסה עכשיו לעמוד על כמה נקודות בתקציב ובמדיניות. שר האוצר מתפאר בהישג של תעסוקה כמעט מלאה. הוא טוען שזהו "פלא כלכלי" בעיני ארצות העולם. חברי הכנסת, בעיני הפלא הוא איך שר האוצר מצליח לשמור על הבעת פנים רצינית בזמן שהוא משמיע דברים כאלה. לפני שלושה חודשים הבטיח שר האוצר מעל דוכן זה, בין היתר, שלא יוטלו מסים חדשים, ואני מתייחס דווקא להבטחה הזאת, למרות שאפשר להראות את שכוך של כל ההבטחות אחר לאחת. אני מתייחס לשבוע זה, מפני שרק השבוע הוא הביא לאישרור חוק המטיל מס חדש. הוא חירץ את זה ככך שהשותפים הקואליציוניים אונסים אותו להגדיל את ההוצאות, והוא אינו רוצה לחרוג ממסגרת התקציב.

טענה זו דומה לטענת אונס של יצאנית, שלמרות מקצועה יש לה, בכל זאת, הזכות על גופה.

מה הן מלות הקסם האלה ששר האוצר משמיע לנו בכל הזדמנות: "מסגרת התקציב", "מסגרת הסכמי השכר"? אלה הן "מסגרות" שרצוי היה שיוחלפו במדיניות כלכלית ברורה ונאותה.

לשר האוצר יש, כביכול, בעיה: הוא צריך לשלם לשותפים בקואליציה — וכאן יש להעיר שהתשלום הוא עבור ההצבעות הגלויות בלבד, מפני שעל ההצבעות החשאיות, כידוע, אין אחריות — אבל הוא אינו רוצה לחרוג ממסגרת התקציב. האם זוהי הצהרת נסיגה מ"המדיניות הנכונה" שהתחילה ערב הבחירות?

חברי הכנסת, בעניין ההסכמים הקואליציוניים — חוק משפחות ברוכות ילדים — חזר ועלה השבוע שוב אותו "טריק" גזעני של הוצאת הילדים הערבים מכלל האזרחים. זה מה שנקרא בלשון נקיה "קצבת יוצאי צבא", והנימוק המתחסד לכך הוא: כסך-הכולל מדובר בהטבות לחיילים משוחררים. אבל מה זה קשור לילדים? זהו תשלום של קצבה עבור ילדים, ולמה ייגרע חלקם של הילדים הערבים?

חברי הכנסת, היום התפרסמה רשימה בעיתון "דבר", שנכתבה בידי עיתונאי שחוקף את אלה מהמערך המתנגדים לחוק בגלל האפליה שבו. הוא קורא לזה "נימוק מוזר": הוא אינו מבין כיצד יכולים להתנגד לאפליה כזאת, אלה הרוצים, כדבריו, "למסור חלקי ארץ-ישראל" בגלל ה"סכנה הדמוגרפית"... פירוש הדבר, חברי הכנסת, במלים פשוטות: מדוע אתם מתנגדים לסיפוח השטחים בגלל הסכנה הדמוגרפית, ועם זאת אתם רוצים למנוע קבלתו של חוק

כל מי שרוצה לעבוד תמורת שכר הוגן. הרסו את הרצון לעבוד ולהשחקר. על-ידי מדיניות של יבוא אדיר ושפע של דולרים על חשבון הלוואות, הרסו את הרצון לייצר ולייצא. חינוכו את העם לחיות ב"אובר" לא רק כחשבון הכנס הפרטי אלא גם כאובר-דרפט לאומי עצום; ואף אחד כבר לא מתרגש. במצב כזה, כל חוק התקציב כולו הופך לבדיחה.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

תודה לחבר הכנסת צ'דלי ביטון. רשות הדיבור להבר הכנסת אמרי רון. ואחריו — לחבר הכנסת מרדכי וירשובסקי.

אמרי רון (המעריך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אייפאשר לדבר על חוק התקציב מבלי לדבר על התקציב כולו. אני חושב שהורחבו של התקציב היתה ודאי רצופה כוונות טובות, אך צר לי לציין שלידתו בחטא משולש: חטא הסחיטה, חטא האפליה, ואני מוסיף — ואכנס את זה — גם חטא השחיתות.

אני רוצה לבוא אתכם חשבון הן בנושא ההקצבות והן בנושא הקצבאות. הלווא אדוני יושב-ראש ועדת הכספים יודע היטב, שכאשר התנהל ויכוח מר על נושא ההקצבות לשיבות ולמוסדות דת של אגודת ישראל, הנימוק העיקרי היה שצריך להשיג שוויון ברמת חייו וברמת לימודיו של החניך בישיבה בהשוואה לחניך בבית-הספר החינוך או באוניברסיטה. ואני חושב שזו טענה צודקת.

אבל אם היא צודקת, יש במדינת ישראל משרד האמור לבחון את הקריטריונים וסדרי העדיפויות כדי להשיג את השוויון הזה — והוא משרד החינוך. מדוע הכספים הללו אינם עוברים דרך משרד החינוך? אני אומר לך מדוע: מפני שאתה אינך סומך על מי שעומד בראש משרד החינוך ואינך סומך על המנגנון של משרד החינוך. מפלגתך כלל לא הכירה במשרד החינוך. כמו גם במסדות אחרים של מדינת ישראל. לכן אתה מעדיף לקבל את הכספים שנקבעו בהסכם הקואליציוני ככספים פוליטיים, באמצעות משרד הדתות.

בישיבה שהתקיימה רק לפני כחודש וחצי כאן בכנסת, בוועדה לביקורת המדינה, התברר לחברי הוועדה — לחימהונום — כי חלק גדול מאותם כספים העוברים דרך משרד הדתות והקצבות למוסדות הדת ולשיבות עוברים בחלוקה, באמצעות המלצות של חברי הכנסת. אני חושב שהגבול בין זה לבין שחיתות הוא דק מאוד.

איני מאשים איש — חס וחלילה — באופי מושחת; אבל אני טוען שההסדר הזה הוא הסדר המוביל לשחיתות. אין שום סיבה שלא לשנות אותו. כך שהוא יהיה כפי שהיינו רוצים לראות אותו במדינת ישראל הדמוקרטית והמתקנת: על-פי חוק, ושהשוויון המיוחל בחינוך יושג על-ידי כספים המועברים דרך משרד החינוך. בהתאם לקריטריונים ממלכתיים. לזה צריך היה להגיע.

אבל אתם — דרך סחיטה קואליציונית ובהתבסס גם על סחיטת עבר: ואיני אומר שבממשלות העבר לא נעשו תרגילי סחיטה מהסוג הזה — הגעתם לכך שלפני שנתיים קיבלתם, לפי ההסכם הקואליציוני — 700 מיליון שקל מתקציב המדינה, בסעיף אחד מעסיפי התקציב של משרד הדתות; והשנה הסכום הזה תפח עם האינפלציה והגיע לקרוב לשלושה מיליארדי שקל. ובואו נאמר שזה בשביל ה"שוויון", ובכן, מדוע דורשים עכשיו עוד מיליארד שקל? ומדוע שוב דרך משרד הדתות. ושוב דרך המלצות פוליטיות של חברי הכנסת?

ירוחם משל (המעריך):

אין שם חופש ביטוי. איזה דמיון יש כאן?

מאיר שטרית (הליכוד):

אני מתפלל עליך.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

חברי הכנסת, אני מבקש שלא להפריע.

צ'דלי ביטון (ההזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

חברי הכנסת, כעיה אחרת של שר האוצר היא היועץ שלו. שהוא גם המשנה לנגיד בנק ישראל. כוונתי למר יקר פלסנר, אשר את עצותיו והכרעותיו כבר הזכרתי בהזדמנויות אחרות. מר פלסנר זה משכנע את שר האוצר שיש להיאבק נגד "המרכיב הנומינלי" של האינפלציה — היינו, מנגנוני ההצמדה, שאין לדעתו, מנוס ממאבק בהם כדי להתמודד עם האינפלציה.

מאחורי עצה אחת-יחולל זו מסתתרת מנגמה מסוכנת: מאבק במנגנוני ההצמדה פירושו, למעשה, חיטוף של הציבור — ובמיוחד ציבור השכירים — לשחיתות כספו והכנסותיו.

מנגנוני ההצמדה הם, כידוע, המטרייה המגינה על השכירים מפני האינפלציה. המאבק בחזית הזאת כבר החל. למעשה, בסוף השנה שעברה, במסגרת המשא-ומתן על הסכמי השכר ותוספות היוקר, מנגמה זו ניכרה. למשל, גם במאבק האלים והכרסולי שמנהל שר האוצר נגד הרופאים ונגד עובדים במגורים אחרים המבקשים אף הם לשכוח. למעשה, פירוש הדבר כיום הוא שוד בחסות החוק: המדינה מכייסת את פועליה ואזרחיה. מנהלים מדיניות כלכלית ומדיניות ביטחונית הרפתקנית: מבזבזים את כספי הציבור על פרויקטים חסרי שחר, על התנחלויות ומלחמות מיותרות: גורמים להידרדרות של המשק והכלכלה ולאנפליציה דוהרת: ואחר-כך באים וטוענים שהדרך היחידה לרפא את המשק ולעצור את האינפלציה היא להסיר את ההגנה על השכירים מפני אותה אינפלציה שהממשלה יצרה. אבל עדיין לא כולם משלמים: יש מי שממשיכים להגונן, יש קבוצות מוחסות וקבוצות לחץ הממשיכות לחלוב את המדינה. מצד אחד מהדקים את החגורה של הפועל עד שנשמתו יוצאת, ומצד שני ממשיכים בכובזו אדיר על הרפתקאות ההיישבותיות וצבאיות.

ואין עושים את זה? גונבים את לב העם על-ידי תעשיית אשליות צבעוניות ושעשועי בורסה: מטיפים לו סמסאות של ביטחון ולאומנות: מחנכים אותו לגזענות, לשנאה, לפילוג, לבטלנות ולטפילות — כדי שאפשר יהיה להמשיך, בחסות הכוח המסונגור, והזה, חברי הכנסת — כדברי שר האוצר — "פלא כלכלי" בעיני ארצות העולם. אכן, זהו פלא פלאים, אבל אין זה פלא כלכלי: זהו פלא פוליטי ודמגוגי מדהים.

כיצד זה יתכן? למה פרויקטים דמיוניים כמו שיקום השכונות צריכים להיות ממונים על-ידי הרומות? מדוע מממנת הממשלה התנחלויות באופן ממלכתי? האם אנשי השכונות אינם זכאים לשיקום מכספי העם והמדינה? האם יש לממשלה מחויבות כלפי הסלעים בגדה המערבית וכלפי אנשי "גוש אמונים" ואכזרי אגודת ישראל, ואילו כלפי השכונות אין לה שום חובה. ולכן שולחים אותם לקבץ נדבות מחוץ-לארץ? אומנם, לצערי, חלקים גדולים בעם כבר הגיעו למצב שבו הם אינם מבחינים עוד בין כספים הזורמים אליהם כשוחד בחירות, כתרומות, כמענקים או כרווחי בורסה, לבין כספים המגיעים להם עבור עבודה יצרנית ויגיע כפיים.

חינוכו את האנשים לרדוף אחרי הכר הנוצץ של מכונות חדשות ולוליות ואחרי כסף קל והימורים. במאבק מתמש נגד

הכיוון האחד הוא: ליצור שירות לאומי חליפי לערבים וגם לאחרים, שמשום שחוררתם ואמונתם הם אינם רוצים ללכת לעבא, שירות חליפי מעין זה המקובל, לדוגמה, כמערב גרמניה: עבודה במוסדות סעד, בבתי-חולים, במוסד, ככבישים, בהוראה — במשך שלוש שנים, ללא שכר — עבור אנשים מהמגזר הערבי ומהמגזר הדתי ואחרים, מי שפסדו משירות ביטחון — תהיה לו האפשרות לעשות שירות לאומי, ואז, מי שלא ישרת לא בעבא ולא בשירות לאומי, גם לא יהיה זכאי לקצבאות. אבל אז יהיה שוויון גם בין הלאומים השונים וגם בין הדתיים לחילוניים, המצב הקיים היום הוא מצב שהדעת איננה סובלת אותו, אני חושב שאנחנו צריכים לחתור לקראת אותו שוויון, אחת התשובות האפשריות היא — לחתור לקראת האפשרות של שירות לאומי במגזר הערבי, אני יודע שתכרים רבים מהמגזר הערבי תומכים ברעיון הזה, אלא שמעולם הוא לא בוצע באופן ממלכתי.

האפשרות השנייה: אם עם ישראל רוצה לתת תמיכה למשפחות ברוכות ילדים — לילד הרביעי, החמישי, השישי וכן הלאה — בבקשה: יקחו זאת מתקציבי הסוכנות היהודית; גם זו אפשרות, לפחות לכאורה.

האפשרות השלישית: אם מגדילים את התמיכה הניתנת לילדי היהודים כולם — יגדילו גם את התמיכה לילדי הערבים, לא ייתכן להגדיל את הקצבאות הניתנות ליהודים — בין שהם משרתים בעבא ובין שאינם משרתים בעבא — ולא את אלה הניתנות לערבים, דבר כזה לא ייתכן במדינת ישראל; אבל זה מה שיהיה, עליפי הצעותיכם, לכן אני אומר שהתקציב הזה לידתו כחטא משולש.

אומר דבר נוסף: המקור למימון הקצבאות הללו הוא אותו מס נסיעות, אותו היטל, שכאשר הטלתם אותו לארבעה חודשים, בעת מלחמת "שלוש הגלילות", הצמדתם אותו למטרה של מימון המלחמה, זה התקבל עליידי כל עם ישראל כהבנה, מפני שצריך לחפש מקורות למימון המאמץ הביטחוני, וזה ברור לכל אחד, בדבריו ההסבר לתקציב המונחים לפני חברי הכנסת קבעתם, שההיטל הזה הוא זמני והוא אינו מס קבוע, עכשיו, בגלל היוזמה של אגודת ישראל ובגלל היוזמות וסחיות קואליציוניות אחרות, החלטתם פתאום שההיטל הזה כן יהפוך למס.

ההיטל הזה הוא מאוד לא פרוגרסיבי, מפני שגם עשירים וגם עניים משלמים אותו סכום עצמי; גם בחור שהשתחרר מהעבא ואסף קצת כסף בשביל טיול ראשון — ואולי יחיד — לחוץ-לארץ משלם אותו, והדבר החמור מכול הוא, משלם אותו גם מי שגמר שירות של שלוש שנים בעבא, בשביל לממן אותן קצבאות הניתנות גם למי שלא שירת בעבא, הרי זה הוא המצב, אני חושב שגם זה מצב שהדעת אינה סובלת אותו.

לכן, אני קורא גם לך, אדוני ראש הממשלה, גם לממשלה וגם לידידי חבר הכנסת לורינץ, למתוח קו אדום, לקבוע גבול לאותם תרגילי סחיטה קואליציוניים אשר מתקבלים רע מאוד עליידי הציבור ומתנכים את הציבור לנורמה בלתי-אפשרית.

ברשותך, אדוני היושב-ראש, אומר כמה מלים להסביר את הסתייגותנו לחוק התקציב עצמו.

היו"ר מ' כהן-אבידן:
לא הפסקתי אותך.

אמרי רון (המערך):

הדבר הראשון — ההסתייגות שלנו לגבי סעיף 3, סעיף זה הומצא בימי ראש הממשלה גולדה מאיר ז"ל, כדי ליצור את

שלמה לורינץ (יור"ר ועדת הכספים):

חבר הכנסת אמרי רון, אתה לא רק מסלף את העובדות: אתה פשוט לא יודע אותן. אני מבקש שתישאר כאן כשאיבד כבר פירטתי היום את ההקצבות המועברות חלקן דרך משרד החינוך, חלקן השני דרך משרד הרווחה וחלקן השלישי דרך משרד הדתות, הכול לפי קריטריונים קבועים. עדיין אנחנו רחוקים משוויון — ואתה טוען לשוויון, למה לא בידרת את המספרים לפני שעלית לדוכן?

אמרי רון (המערך):

אני מצטער מאוד: הייתי בשתי ישיבות בוועדה לביקורת המדינה, שם נמסרו כל הנתונים שמעתי את מבקר המדינה, אני מקווה שגם אתה קראת או שמעת את דבריו.

שלמה לורינץ (יור"ר ועדת הכספים):
קראתי אותם.

אמרי רון (המערך):

מה שאני אומר פה מבוסס על המלצה של מבקר המדינה והוועדה לביקורת המדינה, אני לא חושב שאתה צריך להתווכח עם זה.

היו"ר מ' כהן-אבידן:

חבר הכנסת לורינץ ישיב.

אמרי רון (המערך):

הוא שאל שאלה, ואני עונה לו.

היו"ר מ' כהן-אבידן:

חבר הכנסת לורינץ, אתה עומד להשיב, בקשתו של חבר הכנסת לורינץ שתהיה באולם כשהוא ישיב.

אמרי רון (המערך):

אני אהיה באולם, ודאי שאני אהיה באולם.

היו"ר מ' כהן-אבידן:

בבקשה.

אמרי רון (המערך):

אני חושב שלכוא הנה וללחון על הממשלה, ערב אישור התקציב, להוסיף עוד מיליארד שקל לאותם מוסדות ולאותן ישיבות, ולקצץ כחלקי פיתוח, רווחה, קולאות, תעשייה, פיתוח וקידום וכן הלאה — אני חושב שזה מצביע על כך שאנחנו גולשים לנורמות של סחיטה, נורמות בלתי-אפשריות.

הדבר השני — לגבי הקצבאות, אני חושב שהיוזמה של תמ"י — ולא רק של תמ"י: סיעות שונות יזמו, כווריאציות שונות, חוק להגדלת הקצבאות למשפחות ברוכות ילדים — היא, להלכה, יוזמה מבורכת: אך למעשה, ההר הוליד עכבר, אדוני ראש הממשלה, והעכבר הזה הוא מכוער, ואני אומר לך למה. משלושה טעמים: כבר העיר חבר הכנסת שטית שכרוב המקרים, כסף בלבד אינו עוזר למשפחות מרובות ילדים; עדיף היה לעודד ולטפח גני-ילדים, שירותים מסובסדים לילדים ושירותי חברה, במקום לזרוק כך את הכסף, מבלי שנדע מה תהיינה התוצאות של נתינתו, אבל גם אם תמ"י והממשלה מתעלמים מביקורת חשוכה והגיונית זו של חבר הכנסת שטית ואחרים, מדוע צריך לחלק את הכספים האלה רק לילדים יהודים? אני מסכים שאותה אפליה — וצריך לומר את זה — בקצבאות יוצאי עבא היא אפליה ששורשיה טמונים בעבר; זה נכון, אבל אני חושב שהדעת איננה סובלת אפליה כזאת, ניתן לחלק אותה באחת משלוש הצורות הבאות: אבל אתה, אדוני ראש הממשלה, והממשלה כולה, אפילו לא ניסיתם ליווים תיקון באחד משלושת הכיוונים האלה.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הואיל וחוק התקציב הוא, בעצם, ביטוי של קווי היסוד של מדיניות הממשלה ושל ההסכמים הקואליציוניים שעליהם היא בנויה, ומאחר שלא אלה ולא אלה נראים לנו, ממילא התקציב וחוק התקציב אינם משקפים את העדיפויות, את המסגרת ואת אופן הפעולה הנראים לנו, ולכן אין מקום לפרט התנגדות לסעיף זה או זה. להערכתנו, כל התקציב בנוי בצורה לא נכונה, והיעדים הלאומיים לא נקבעו כפי שלדעתנו צריך היה לקבוע אותם. לכן אעיר רק הערה טכנית אחת.

אני רוצה להפנות את תשומת הלב לסעיף 29 לחוק, האומר ש"שר האוצר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות והוראות מינהל בכל הנוגע לביצועו, לרבות בדבר פירוט נוסף של תוכניתו". למעט תוכניות חקציב 02 — "כנסת", כלומר: התקציב לא מתפרסם ב"רשומות" — וזה מובן — והתקציב גם איננו ספר פתוח לכל אזרח ואזרח, מפני שהאזרח אינו יודע איפה קיימות התוכניות המפורטות, שהן לב-לבו של התקציב. אני חושב שלכל אזרח במדינת ישראל צריכה להיות הזכות לעיין בתקציב המדינה הבא מכיסו, ואשר הסכום שלו גדול ביותר: אנחנו כבר מדברים במספרים אסטרונומיים של למעלה מטריליון שקלים. לכן, לאור העובדה שהציבור הרחב איננו יודע איפה מתפרסמות התוכניות של משרדי הממשלה, באיזו צורה הן מתפרסמות ומה נעשה בהן, ומה הם הפירוטים השונים וההעברות מסעיף לסעיף, אני מציע הצעה פשוטה: להוסיף לסעיף 29 לחוק פסקה האומרת: "הוראות מינהל בדבר פירוט נוסף של תוכניות" — שזו סמכותו של שר האוצר — "שאין שייכות לתקציב הביטחון" — כי אני בהחלט מקבל שתקציב הביטחון הוא לא מן הדברים שצריך לפרסם — "טענות הפקדה לעיין הציבור במקומות ששר האוצר הודיע עליהן ברשומות". כלומר: אני מציע שתפורסם הודעה קטנה, של כמה שורות, שתגיד: אזרחי המדינה, אם תבואו למשרד ראש הממשלה, לבניין הכנסת, למשרד המשפטים או למשרד המחוזי של משרד האוצר בחיפה, תוכלו לקבל את החוברות ולראות את תקציב מדינת ישראל, שאתם הם המממנים אותו. חלק רחב מהציבור מעוניין לעיין בתקציב, והוא כלל אינו יודע את הפירוט של תקציב המדינה.

לאחר שיחה עם היועץ המשפטי של ועדת הכספים נסיתי בדרך כלשהי להכניס את הדבר הזה, על דעת משרד האוצר, להפתעתי שמעתי ששר האוצר מתנגד לכן, אבל הנימוק להתנגדותו לא היה ענייני, אני לא ביקשתי שיפרסמו את התוכניות עודף בקובץ תקנות, כי המשפטים יודעים שזה רק היה ממלא עול מהך שמשרדיהם של עורכי-הדין ושל רואי-החשבון, וזה היה כבדו כספים גדול, אבל הואיל והחברות האלה קיימות בבניין הזה, ואולי גם במשרד האוצר, אני מציע להודיע ברשומות שהזומר הזה — הכולל את פירוט התקציב של מדינת ישראל — מופקד במשרדים אלה ואלה, וכל אדם רשאי לעיין בו. אני חושב שעל-ידי כך נאפשר לאזרח, לעיתונות או לגופים אחרים לראות את התקציב בעין, ולא רק לדעת שהוא אדיר ושהוא בידיהם של שר האוצר ושל ועדת הכספים. זה חיקון קטן, אבל בכל זאת אני חושב שהוא חיקון דמוקרטי, ושחשוב שהוא יהיה בספר החוקים שלנו. הוא איננו חיקון פוליטי, ואני מציע לכל חברי הכנסת הנמצאים פה עכשיו להצטרף להצעה זו, כי לדעתי היא ממלאת חלל חשוב בדרך פרסום הפירוט של הכספים שהמדינה גובה או מוציאה מן הציבור, כי הרי אין כספי האוצר: יש כספי משל המסים; ומשל המסים זכאי לדעת איך מפרטים את ההכנסות ואת ההוצאות שלו. זו הצעת החיקון שלי. תודה.

האפשרות להשיג כספים נוספים למטרות ביטחוניות, לידתו היתה, כך נדמה לי, כבר לפני חמש-עשרה שנה, הוצרה מעל במת הכנסת — ובמשך שתי-עשרה שנים עמדו ממשלות המערך בהצגתה זו — שסעיף 3 ישמש רק לאותה מטרה ביטחונית שלמענה נוצר, והנה בשנת 1979 — כיוזמת סגן השר דאז, יחזקאל פלומין — שונה סעיף 3, ואפשר לממשלה לעשות שימוש בתקבולים למיניהם לשם שינוי טעמים ותוכניות בתקציב במהלך השנה ללא אישור הכנסת, ובלא הגשת תקציב נוסף. זו מהותו של השינוי.

השימוש הראשון בכך נעשה לפני הבחירות של 1981 — כזכור, היתה זו הגדלת הסובסידיות — כדי לשמור על רמת מחירי המצרכים. הדבר נעשה בלי אישור הכנסת, בלי אישור המליאה, בלי היוזקות לתקציב נוסף.

מה שאני מבקש הוא, להחזיר את הנוסח המקורי, ואת המטרה המקורית שלשם נוצר סעיף 3.

אם הממשלה רוצה לשנות תוכניות וסעיפים במשך השנה — תתכבד נא ותגיש אותם לכנסת, ואל תעשה זאת באמצעות סעיפים המאפשרים לה להתחמק מהבאת תקציב נוסף.

הדבר השני שאני רוצה לדרוש הוא עניין כמעט טכני: סעיפי ההרשאה המאפשרים לממשלה שלא להוציא כספים בשנה זו אלא לחתום חוזים ולהתחייב לשנים הבאות הם הסעיף היחיד שסך כל הסכום המצוין בו איננו מוגבל. אני מציע להגביל אותו בסך-הכול, שההוצאה השוטפת תהיה מוגבלת. ההוצאה המותנית כהכנסה מוגבלת בתקציב; ההרשאה להתחייב איננה מוגבלת. אני מציע להגביל גם אותה.

דבר שלישי: השימוש בעודפים הבלתי-צפויים הנוצרים במשך השנה: הם צריכים להיות מועברים מסעיף לסעיף לא רק כיוזמת שר האוצר ובאישורו, אלא גם באישור ועדת הכספים. זה לסעיף 11.

היור' מ' כהן-אבידב:

אני מקווה שאינך עומד לנמק את כל ההסתייגויות.

אמרי רון (המערך):

לא, לא, אני כבר גומר. זה לחוק התקציב, אני כבר גומר. אני רק רוצה להסביר, כדי שתבדוק יבנו על מה ההסתייגויות.

אני מציע עוד שני תיקונים, שבעבר נהגנו על-פיהם: אדוני יושב-ראש ועדת הכספים ודאי זוכר שנהגנו להגביל, למשל, את המימון באמצעות מכירת איגרות-חוב ממשלתיות. נדמה לי שבשנת 1980 הגבלנו אותו ל-32 מיליארד לירות, ואחר כך ל-100 מיליארד לירות. אנחנו מציעים להגביל ל-100 מיליארד שקל את סכומי התקבולים שהממשלה יכולה לקבל באמצעות מכירת איגרות-חוב ממשלתיות — שאינן אלא כסף עובר לסוחר — זמה שמעבר לסכום של 100 מיליארד שקל יישבב כמקדמות בנק ישראל, כלומר כהדפסה.

דבר שני: מאחר שבדבריי ההסבר מתחייב האוצר לעודף ביקוש מקומי של 61 מיליארד שקל, אנחנו מציעים שלא יהיה בחוק זה כדי להרשות לממשלה להוציא הוצאה שמחמתה יעלה עודף הביקוש המקומי על 61 מיליארד שקל. אלה התיקונים שלנו. תודה רבה.

היור' מ' כהן-אבידב:

תודה לחבר הכנסת אמרי רון. אני קורא לחבר הכנסת מרדכי וירשובסקי, ואחריו — לאחרון המסתייגים מחוק התקציב, חבר הכנסת תופיק טובי.

מבין 150 היישובים הערביים — כפרים וערים — רק כחמישה מקומות יש ביוב. ביתר המקומות אין ביוב כלל. וזה גורם סכנות רציניות לבריאות הציבור. והממשלה אינה נותנת את ההקצבות המינימליות הנחוצות לשם שיפור המצב הזה ותיקונו.

האפליה החמורה הקיימת בשירותי החינוך משתקפת ברמת החינוך. במצבם הפיסי של מבני בתי-הספר, בקיומם של כיתות וחדרים ארעיים רבים. אחוז גדול של הכיתות נמצא בצריפים ובמבנים טרומיים. כמו כן חסרים שירותי עזר, יש מחסור בכיתות, ובכל שנה ושנה מתחילים ילדים רבים את שנת הלימודים שלהם מתחת לעצים.

האפליה במתן ההקצבות המיועדות לכך שיהיה חינוך שווה בארץ מתבטאת בכמה תופעות, ככמה דברים: רק 3% מכלל הסטודנטים במוסדות להשכלה גבוהה הם ערבים; בגני-הילדים הציבוריים — מבין 204,000 ילדי הגנים בישראל, רק 18,434 — שהם רק 9% מכלל הילדים הולמים בגני-ילדים ציבוריים — הם ילדים ערבים. בבתי-הספר לחינוך מיוחד לומדים 13,549 תלמידים, שרק 802 — כלומר 5.9% מהם — הם ילדים ערבים. בבתי-הספר המקצועיים לומדים 79,889 תלמידים, מהם רק 3,528 — שהם 4.4% — הם ילדים ערבים. זה מצב שאין להשלים עמו: זהו ביטוי עגום וגס לאפליה הקיימת.

אני רוצה להתייחס גם לתקציב של משרד הדתות. עוד לפני שהוסיפו עכשיו את הסכום של כ-36 מיליון שקלים לבחורי הישיבות, רק 1.7% מתוך תקציב של 4.147 מיליון שקלים מוקצבים לשירותי הדת המוסלמיים, הנוצריים והדרוזיים. ברור שגם זה אחד הצדדים הגסים של האפליה.

בתחום השיכון לאוכלוסייה הערבית אני רוצה לצטט כמה דברים ממחקר שערך הד"ר ברוך קיפניס מהמרכז היהודי-הערבי שלידי אוניברסיטת חיפה בנושא הדיוור במגזר הערבי בישראל. הוא השמיע את תוצאות המחקר שלו במפגש שנערך באוניברסיטה ב-23 בינואר שנה זו. והוא אומר: "היקף מצוקת הדיוור בכפר הערבי המתערי הוא גדול. למעלה ממחצית יחידות הדיוור הן מתחת לסף הסובלנות הנורמטיבית. מצוקה עמוקה נפוצה במיוחד בקרב משפחות בפרופיל סוציו-כלכלי נמוך. והיא לרוב דרמטית".

חברי הכנסת, מצוקת הדיוור מחריפה כתוצאה מצמצום שטחי הבנייה בכפרים. שטח השיפוט של 16 המועצות המקומיות הערביות הסמוכות למועצה האזורית משגב הוא לא יותר מ-70,000 דונם ל-90,000 נפש. המועצה האזורית החדשה משגב, לעומת זאת, קמה על שטח של 180,000 דונם, ויש בה 2,000 תושבים בלבד. שם — 800 מטר לנפש, וכאן — 90 דונם לנפש.

אין תוכנית לשיכון בכפרים הערביים. העזרה הממשלתית הניתנת ליהודים אינה ניתנת לערבים. ההלוואה לשיכון הניתנת למשפחה ערבית מוציאה בקושי ל-20% מזו הניתנת למשפחה יהודית. המקסימום שמשפחה ערבית מקבלת הוא 200,000 שקלים.

לפי מה שהתפרסם בעיתון "הארץ" מ-23 בפברואר שנה זו, יש בגליל 10,000 דירות ריקות. משפחות ערביות אינן רשאיות להיכנס לדירות אלה.

מבחנית השיכון, חמור במיוחד מצבם של החושבים הערבים בשכונות הערביות בערים המעורבות; ואני מציין במיוחד את חיפה, רמלה, עכו, לוד ויפו. ניסוף על ההנחה

היור"מ כהן-אבידב:
תודה לחבר הכנסת מרדכי וירשובסקי. אחרון המסתייגים מחוק התקציב — חבר הכנסת תופיק טובי.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, ברצוני לייחד את הנמקת הסתייגותי לאותם צדדים בתקציב המשקפים את מדיניות האפליה הלאומית כלפי האוכלוסייה הערבית בישראל.

הערה ראשונה: אין בתקציב שום ביטוי לכל מאמץ שהוא לפיתוח הכפר הערבי ולהקטנת הפער ברמת השירותים בין יהודים לערבים בישראל. להיפך: זהו תקציב המעמיק את האפליה הלאומית הקיימת בשירותים הסוציאליים. בחינוך, בבריאות ובשירותים המוניציפליים. בתקציב שלפנינו משתקף גם ממד חדש של האפליה הלאומית. האפליה הזו הגיעה לשיאה בימים אלה, עם צעדה המביש של הממשלה להמשיך ולהגביר — בפרהסיה ובאופן ממוסד — את אפליית הילדים הערבים בקבלת קצבאות הילדים מהביטוח הלאומי. הפרגוד של יוצאי צבא, הבא לחפות על האפליה הגזעית נגד הילדים הערבים — הקיימת מאז שנת 1970 — הוסר, כשאתמול אישרה ועדת הכספים תוספת של 30 מיליון שקל ויותר לתשלום למשפחות כחורי הישיבות שאינם משרותים בצבא.

אנו בהחלט חומכים בהגדלת ההקצבות למשפחות ברוכות ילדים. אבל אנחנו מתנגדים להפליה בין ילד לילד ובין משפחה למשפחה בגלל מוצאם הלאומי. אנו מתנגדים לאפליה ברורה ומכוונת כלפי האזרחים הערבים בישראל.

קברניטי המדינה מוחים ווועקים כשמאשימים אותם באו"ם בקיום משטר של אפליה וגזענות. אבל אתם, ראשי השלטון, מספקים את ההוכחה הכוללת ביותר להאשמות האלה ונהגים בנושא קצבאות הילדים כצורה מכוערת ביותר, הנוגדת את כל יסודות השוויון בין בני האדם.

בפברואר 1982 אשררה הממשלה את האמנה הבין-לאומית נגד גזענות. אין תסבירו את התופעה המבישה הזאת, שמשפחות ערביות מרוכות ילדים אינן מקבלות את מה שמקבלות משפחות יהודיות במדינה? וזה לא קשור לשירותים בצבא, כי אתם הוספתם במכוון את כחורי הישיבה למקבלי הקצבאות המוגדלות. זה גם לא עניין תקציבי, כי הוספתם כ-36 מיליון שקלים לחלק זה של האוכלוסייה, מפני שהוא שיך ללאום היהודי. אם הוספתם כ-36 מיליון שקלים, לנושא זה, ואם יש לכם מצפון, כלפי אזרחי המדינה וכאשר לקיום השוויון לגביהם, הרי הייתם צריכים למצוא את המקורות לתוספת של 17% — או את האחוזים הנדרשים — למימון הקצבאות למשפחות הערביות מרוכות הילדים.

לכן הגשנו הסתייגות: להוסיף כסעף הזה בתקציב 200 מיליון שקלים, כדי להחיל את התשלומים האלה על כל המשפחות, ללא אפליה.

האפליה כלפי האוכלוסייה הערבית מתבטאת גם בהקצבות לשירותים המוניציפליים. למשל: עד לפני כמה חודשים הגיעו המענקים לרשויות המקומיות הערביות ל-4% בלבד מכלל המענקים הניתנים על-ידי המדינה לכלל הרשויות בארץ. היום הם מגיעים ל-5% בסך-הכול, זאת בעוד שתושבי הרשויות המקומיות הערביות הם למעלה מ-12% מאוכלוסיית המדינה.

בשירותים המוניציפליים היהודיים יש עובד אחד על כל 40 תושבים ערבי; ביישובים הערביים — עובד אחד על כל 130 תושבים.

בית. זהו לעג, לעג כלפי החוק והמשפט: מי שמפיר חוקים ונוקט צעדים שהם לרוחה של הממשלה — כלפיו היחס אדיב. כלפיו יש יחס של כבוד, כמו כלפי תנועת "כך". כך סוללת ממשלת הליכוד את הדרך לעלייתם של כוחות הגזענות והפאשיזם.

חברי הכנסת, עוד דבר המתפתח תחת כנפיה של הממשלה הזאת — ואני מאוד מצטער להעיר זאת לגבי סגן יושב־ראש הכנסת — הוא: ב"גירוסלם פוסט" מ־20 במרס אני קורא הכרזה מהממת מפי מי שצריך לייצג את הכנסת, סגן יושב־ראש הכנסת, חבר הכנסת מאיר כהן־אבידב, בכחבה כאותו עיתון: מאת כתב ה"גירוסלם פוסט" אשר וולפיש נאמר, ואני מצטט: "חבר הכנסת מחרות־ליכוד, חבר הכנסת כהן, אמר אתמול שישראל שגתה באופן פטלי כאשר לא גירשה 200,000 — 300,000 ערבים מיהודה ומשומרון לעבר־הירדן ב־1967, במלחמת ששת־הימים, כפי שעשו עם הערבים של רמלה, לוד והגליל ב־1948". הייחן שדברים כאלה ישמע כיום סגן יושב־ראש הכנסת? מה פירושו של דבר? ללמדן שהמדיניות היא — לפעול לגירוש התושבים הערבים ממולדתם, ולא היתא כל הכחשה של הדברים, ואין כל ביקורת מצדו של איש מהאחרים מטעם הממשלה.

והרמטכ"ל איתן לא חדל מלהסית ולהפית שנאה כלפי הערבים בצורה המופקרת ביותר, בריאיון "להארץ" בסוף השבוע שעבר הגיע לשיא חדש בכך שהאשים — ללא כל יסוד — ערבים, סתם ערבים, ברציחת הילדה נאוה אלמלך — ערבים, לפני כשנה, במסגרת מה שהוא כינה בשם "מבחן כניסה" לארגון טרור, טוב שהממשלה, לפחות, הסתייגה מן ההסתה הזאת ואמרה שאין יסוד להניח שזה מה שקרה, זו היתה "התחלקות חמורה" של הרמטכ"ל, אמר מקור יודע־דבר במשטרה, אבל מה צריך לעשות עם אדם המסית כך במיד ומעורר שנאה כלפי העם הערבי, כלפי בני העם הערבי, מפני שיש לו איכה ושנאה פתולוגית כלפיהם? האם די בכך שאומרים שהוא "התחלק"? יש הרבה חוקים בישראל, והחוק הפלילי מחייב את היועץ המשפטי להביא אדם כזה למשפט.

חברי הכנסת, אנו קוראים לממשלה ולכל מי שיש לו תחושה של אחריות כלפי עתיד היחסים בין שני העמים שלא להיות אדיש לקריאות הגזענות האלה ולמדיניות האפליה הזאת, ולפעול למען חסימתם.

חברי הכנסת, אנו מתנגדים לתקציב גם בגלל היותו תקציב מלחמתי, תקציב הפועל בשירות בעלי ההון, תקציב המנוגד לאינטרסים היומיומיים של המוני העם, וגם בגלל היותו תקציב הטומן בחובו אפליה וגזענות כלפי האוכלוסייה הערבית.

היו"ר מ' סבידור:

תודה לחבר הכנסת תופיק טובי, אני מתכבד להזמין את יושב־ראש ועדת הכספים, חבר הכנסת לורין, להשמיע את תשובתו.

שלמה לורין (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, ראשית ארשה לעצמי להציע גם מעל בזה — ואציע זאת באופן ישיר ליושב־ראש הכנסת — שיחשוב הוא ונחשבו כלולו על סדר הדיונים בתקציב בקריאה השנייה ובקריאה השלישית.

קורמי, חבר הכנסת תופיק טובי, על מה הוא לא דיבר? הוא דיבר על יום האדמה, על זריקת אבנים, איפה כל זה מופיע בהסתייגותי על חוק התקציב? ואם הייתי רוצה לענות לו, מה היה עלי לענות? גם חברי הכנסת אחרים שהגישו הסתייגויות

ואימתן כל סיוע לתושבים האלה לחיות באופן אנושי, יש — לטווח הארוך — מגמה ותוכנית להוציא אותם מהמקומות האלה, להפוך את הערים האלה לערים טהורות מערבים; לפחות עכו ויפו עומדות היום על הפרק מבחינה זו, והעובדה שלא נותנים לתושבי המקומות האלה אפילו אפשרות לתקן את בתיהם המקולקלים גורמת להם סבל רב, נוסף על זה לא קיימות תוכניות לשיקום התושבים ולמתן עזרה לבניית שיכונים ודירות חליפיות במקומות שבהם הם גרים.

מצבה של אוכלוסיית יפו גרוע במיוחד, והיא זועקת ותובעת כיום הצלה מתוכנית הפינוי. מאות משפחות גרות בתוך ההריסות ולא נותנים להן לתקן תקרה, כי הכתים הם כבעלות "עמידר", ושכונות עגמי וג'בלייה מיועדות לפינוי מערבים. התוכנית — לפי מה שאישרה העירייה — היא לבנות וילות וקוטג'ים לעשירי תל־אביב; אבל לתושבי יפו הערבים אין שום סיכוי ואין הם מקבלים שום עזרה לדירור אנושי.

חברי הכנסת, עם תום מושב החורף של הכנסת ובדיון על התקציב אין אני יכול שלא לציין, שבי־30 לחודש זה יהיה יום האדמה, שבו מציניים התושבים הערבים והכוחות הדמוקרטיים היהודים את זכרם של שישה קורבנות יום האדמה ב־1976, אשר נפלו כתוצאה ממדיניות של נישול מהאדמה ושל פגיעה בזכויותיהם של האזרחים הערבים. בשבוע שעבר, בעת ביקורו בגליל, הציע מנכ"ל משרד הפנים מר קוברסקי לבטל את יום האדמה ולהפכו ליום — כדבריו — של ידידות בין יהודים לערבים בגליל, יפה בעינינו הקריאה לידידות בין ערבים ליהודים, ואנחנו תומכים בה; אבל למען ידידות צריך גם לפעול, על בסיס מסמך קניג הידוע לשמצה — הממשיך להדריך את מדיניות משרד הפנים לגבי האוכלוסייה הערבית בגליל — לא בונים ידידות אלא כורים תהום. צריך לסלק את קניג ומסמכו כדי ליצור תנאים להבנה ול ידידות, ידידות בין יהודים לערבים צריכה לקום לא רק בגליל, אלא בכל הארץ. צריך לקרוא לידידות גם באילת, למשל, ולא להשלים עם כליאתם של פועלים ערבים בחושות שבהן הם גרים בלילות. כולאיים אותם שם בלילות כדי שלא יסתובבו, חס וחלילה, חופשיים כרחובות אילת. ידידות בין יהודים לערבים פירושה אמינות הוא שיוויון ויחס של כבוד הדדי, מה שכיום משמש מדיניות יסוד של הממשלה — הפקעת אדמה ורצית עניבת חנק על הכפרים הערביים — מנוגד לקריאה לידידות בין יהודים לערבים.

דווקא ערב יום האדמה עורכים משפטים על עבירות שנעברו, כביכול, כיום האדמה בשנה שעברה וכיום השביתה שנערכה כתגובה על הטבח בסדרה ובשחילה. היום מבירה המשטרה עשרות תיקים שהיו מונחים במשך חודשים רבים כאכן שאין לה הופכין. דווקא היום מכיאים אותם — ועם קנסות של 70,000 שקל, 50,000 שקל ו־20,000 שקל על כל ילד — מפני שהוכח, כביכול, שאותו ילד ורק אכן, אפילו אם עשה זאת, האם כך צריכים לנהוג אלה שאומרים להפוך את יום האדמה ליום של ידידות בין ערבים ליהודים?

חברי הכנסת, דאגות חמורות מתעוררות בלבנו כאשר רואים אנו שתחת כנפיה של ממשלת הליכוד מתפתחת אווירת אפליה לאומית וגזענות אנטי־ערבית גלויה וממוסדת. תנועת "כך" הגזענית קוראת לגירוש הערבים ונוקטת צעדי טרור גזעניים, כמו פלישה פרובוקטיבית למסגד אל־אקצה, ומה עושים אחם? את אלה המואשמים בזריקת אבן כולאים, ומטילים עליהם קנסות של 60,000 ו־70,000 שקלים; ואת אלה האחרים — עם נשק בידם, חיילים וטרוריסטים העושים את מה שעשו בשבוע שעבר במסגד אל־אקצה — מוציאים למעצר

המיועדים למוסדות חינוך, החל ברשת הגנים ועד החינוך התיכון והסמינרים של "בית-יעקב" — מועבר דרך משרד החינוך.

עוד לפני הקטרוג, עוד לפני שעליה לדון ואמרת שזו סחיטה, שזו הפליה, שזו שחיתות, אמרתי לך בקריאת ביניים: למה לא שאלת אותי? למה אני חייב לענות לך מעל במת הכנסת? אבל אני מדגיש שהדברים אומנם נעשים כפי שאתה היית רוצה שיעשו, וחלק הארי של הכספים עובר דרך משרד החינוך.

אמרי רון (המעריך):
אבל לא הכול.

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):
הסברתי לך מה נעשה עם הסכום של 400 מיליון שקל. 200 מיליון שקל לפנימיות עוברים דרך משרד העבודה והרווחה, ומטרתם לחסל את ההבדלים בין פנימייה לפנימייה. ואתה הרי אמרת שאתה נגד הפליות, ואני מאמין לך.

קיבלתי מכתב מאחד מחבריך, המתנצל על קריאת ביניים שלו ואומר: אני בעד שוויון, אני בעד שוויון יותר ממה שאתם זוכים לו. אינני רוצה להזכיר את שמו של אותו חבר כנסת, אבל אני יכול לקרוא חלק מדבריו: "אינני מתנגד להשוואת תנאי הלימוד — במכנים ובתקציבים ובשעות התקן — בין תלמידי החינוך הממלכתי לתלמידי הישיבות. כל הישיבות, טענתי היא כי השוואה זו חייבת להיעשות במסגרת התקציב המתוכנן של המדינה, ולא בדרך של משא-ומתן והסכמים קואליציוניים. דרך זו מכזה הן את המעניקים כביכול והן את המקבלים, וגורמת לשנאת חנים ולהשמצות מרושעות".

לא אני כתבתי את הדברים האלה אלא חבר המערך, והוא ממשיך: "ובענין זה כולי עם אנשי אגודת ישראל ולא עם המתקפים".

חבר הכנסת שכתב את הדברים האלה יושב כאן, כאולם המליאה.

ואתה, מאחר שאתה מסכים עם כל מה שכתוב כאן, למה לא שאלת דרך אילו משרדים עוברים הכספים האלה, והאם זה באמת ניתן לאגודת ישראל או לרשת הגנים, לבתי-הספר היסודיים, לבתי-הספר התיכוניים, לישיבות? כן, אני לא מתבייש לומר זאת: לישיבות.

הזכרתי ששני המועמדים לנשיאות הם תלמידי ישיבת חברון. מי מתבייש בהם?

אמנן לין (המעריך):
הם היו תלמידי ישיבות, אבל הם גם שירתו בצה"ל.

מיכאל בריזהר (המעריך):
— — — סלח לי, אתה עומד פה על הבמה וחוקף ללא הרף אדם מסוים, בנושא שונה לחלוטין. יש פה ביקורת על כל הצורה של המשרדים הללו — — —

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):
אדוני, אתה כלל לא היית כאן בזמן שחבר הכנסת אמרי רון דיבר.

מיכאל בריזהר (המעריך):
סלח לי, אבל זאת לא שאלה של — — —

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):
אנחנו יודעים, ורשות הדיבור שניתנה לי, וההתקפה שלי, הן בגדר "נאמנים פצעי אוהב". אנחנו יודעים, ובדברי תשובתי

לחוק התקציב דיברו כמעט על הכול, ורק לא על ההסתייגויות שלהם. וגם על מה שאמרו אלה שכן דיברו על ההסתייגויות שלהם — ואני משיב לכולם כפי שזה נהוג עכשיו — אין כל טעם לדבר, לכן אני מציע לכולנו, ובעיקר ליושבי-ראש הכנסת: לחשוב איך לפתור את הבעיה הזו.

ברצוני להשיב רק להסתייגות אחת שהתייחסה ממש לחוק התקציב, ואני מתכוון להסתייגותו של חבר הכנסת וירשובסקי, שביקש לאפשר לכל אורחי המדינה לעיין בתקנות ובפרטי התקציב וללמוד אותם, ובכן, אפשרות זו ניתנת, אפשר לקבל את ספרי התקציב ואת התקנות לתקציב ככל משרדי הממשלה. הספרים האלה הם לא כגור דברים שאינם בני-השגה.

ועוד הערה אחת לבגד הכנסת ידידי אמרי רון — ואני שמח שכל זאת נכנס לשמוע את תשובתי — אדוני היושבי-ראש, חברי הכנסת, אם משהו ירצה לערוך מחקר על מה דובר באומות המאוחדות יותר מאשר על כל נושא אחר, נדמה לי שימצא שעל היהודים דיברו שם יותר מאשר על כל הבעיות העולמיות האחרות, ואני, שישבתי כאן במשך כל שעות הדיון על התקציב, יכול לקבוע שהחשש שלי בתחילת הדיון — שידברו על "דתיים" עליו יותר מאשר על התקציב — לא היה חשש שווא. דובר כאן יותר על כמה פרוטות המיועדות למוסדות תורה או לבתי-ספר דתיים מאשר על הסכום הכללי הגדול של התקציב.

אדוני היושבי-ראש, משהו מחברי הכנסת אמר פעם, שכדאי היה, אולי, להזמין פסיכיאטר לכנסת, כיוון שכמה מחברי הכנסת זקוקים לו; ועל סמך הדברים האלה אני חושב שצריך להוסיף סעיף כזה בתקציב.

יאיר צבן (המעריך):
אם יהיה סעיף כזה בתקציב, אולי כדאי לדחות את ההצבעה.

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):
חבר הכנסת אמרי רון, אנא הקשב לי. אני יודע שאתה איש אמת, איש מצפון, איש כן, איש אמיתי. אתה עלית על הבמה הזאת ואמרת: אני בעד שוויון מוחלט בין כל מוסדות החינוך. אני רוצה שהמוסדות שלכם יקבלו כמו כולם, את כל מאת האחרים.

אמרי רון (המעריך):
אבל מתקציב משרד החינוך והתרבות.

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):
ההוספת רק: למה אתם מעבירים את הכספים דרך משרד הדתות ולא דרך משרד החינוך? ועוד הוספת ואמרת: אתם לא מכירים במשרד החינוך, אתם מכירים רק במשרד הסעד, את זה לא הבנתי. איך מבחינה חוקית אפשר להכיר במשרד אחד ולא להכיר במשרד שני? וכי אנו לא מכירים במשרד החינוך? אילו גיבוכי מלים, אתה יודע מה? למען שלום-בית אני מצהיר, שאם הכנסת תמצא לנכון להעביר את כל התקציבים דרך משרד החינוך — מצדנו אין כל התנגדות לכך, זה דבר אחר.

מיכאל בריזהר (המעריך):
עם שינוי ביעדים? אני שואל אותך.

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):
כל היום אתם דיברתם, עכשיו תנו לי להשיב. אני משיב לאלה שאני חושב כי נכשלו בלשונם, ושלא היתה כוונתם לקנות. חבר הכנסת אמרי רון, אני מדבר אליך, מצדנו — הכול יכול לעבור דרך משרד החינוך, דאג עד כמה אתה לא בקיא בדברים: חלק הארי של הכספים — 400 מיליון השקלים

היו"ר מ' סבידור:

האם אני יכול לבקש להפסיק את השיחות? זה מפריע לנו, אני מבקש שקט.

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):

ובכן, חבר הכנסת עדיאל אמוראי וכולנו: למעלה מ-400 מיליון שקל הם חובות של ממשלת הליכוד או חובות שהצטברו — זה חטא של כולנו — מאז הקמת המדינה: ביטוח שער, ביטוח הצמדה, אבות אכלו כוסר ושיני בנים תקניה, ואנחנו משלמים משנה לשנה יותר חובות. זה 40%.

את שכר העובדים העלינו ריאלית, שלא בצדק, כ-25%. זה בא לידי ביטוי בתקציב. כבר אינני מדבר על הביטחון. כמה שנוגע לפעולות, אני אוכיח — אינני רוצה לגזול מזמנכם, אבל אתה חייב לדעת זאת כמוני — שאנחנו מקצצים בשנים האחרונות, משנה לשנה, בשנה השוטפת קיצצנו קודם 2% ואחר כך — בגלל מלחמת "שלוש הגלילות" — עוד 3%. בשנה הזאת אנחנו מקצצים בפעולות 5% ואולי 6%, אולי תציע אתה איפה לקצץ.

חבר הכנסת תופיק טובי יכול להגיש הסתייגות שלפיה יש לשלם רק מחצית החובות, לשלם רק שליש של הריבית; אבל חבר הכנסת עדיאל אמוראי לא יציע הצעה כזאת. חלק של התקציב זה סובסידיה. מתקפים את שר האוצר ואת הממשלה. שאלתי את חברי המערך לא אחת: האם אתם מציעים לקצץ בסובסידיה? אתה מהנהן כראשך, אבל אין כאן כל הסתייגות שלפיה צריך לקצץ בסובסידיה. אי אפשר להצביע על כך. לא די לנאום, לא די להנהן בראש, בעקבות שאלתי, לאות שמסכימים, ולא להציע כל הצעה ממשית על כך. אם כן, אם צריך לשלם חובות ולהמשיך בסובסידיה וגם לכלול בתקציב עלייה ריאלית של 25% בשכר העובדים, איפה צריך לקצץ?

חבר הכנסת עדיאל אמוראי אמר — ובצדק — שאין מייצרים יותר: החל"ג מוקפא, אבל צורכים יותר. הוא השתמש בביטויים חריפים, ואני מסכים גם לביטויים החריפים שלו: זוללים וסובאים ומהרסים כל חלקה טובה, אבל חבר הכנסת עדיאל אמוראי, מי הם אלה שזוללים וסובאים? הצריכה הפרטית, אדוני היושב ראש, עלתה כאן השנה כ-10% — 11%. זאת אומרת שהפרט זולל וסובא. לפי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, הצריכה הציבורית ירדה כ-3% עד 4%. זאת אומרת שבקשר לזלילה, הביקורת אינה כלפי הממשלה. אדרבא: הממשלה הורידה את הצריכה הציבורית. היכן עלתה הצריכה? במה שנוגע לפרט — זו אשמת כולנו, זה עניין של חינוך, לא לחיים פתחתי את דברי בקריאה הראשונה של התקציב בציטוט פרשה שלמה מהתורה — אם אתם זוכרים — פרשת בן סורר ומורה, שהוא זולל וסובא. זו הבעיה שלנו.

אמרתי שאין מייצרים: אז מה יהיה? התרופה היא לייצא, לעבוד יותר. החלוקה בין 60% עובדים בשיירות הציבוריים ו-40% עובדים יצרניים לא תביא למה שאחא, אני וכולנו רוצים להגיע אליו.

התפוקה לא גדלה. השר ארידור הציע וחזר והציע — וכמוהו גם כל שרי האוצר שהיו לפניו — להגדיל את השכר הריאלי, אבל צמוד להעלאה בתפוקה. אתם — ההסתדרות — איש מכם לא מוכן לקבל את ההצעה הכלכלית הפשוטה, האלמנטרית הזאת, שכלעדיה אי אפשר. אם לא נפיק יותר ורק לפי זה נקבל יותר שכר, לא נוכל לייצא, ואחר כך בוכים, ובצדק.

היצוא יורד. היבוא גדל. ככל הארצות המתחרות אתנו עולה התפוקה, ולכן הם יכולים לייצא טוב יותר ויותר כזול:

מותר לי להביא לחבר הכנסת אמרי רון את האינפורמציה. אני מכיר אותו, ואני יודע שהוא יתנצל בפני כאשר אראה לו שחור על גבי לבן למה מיועדים הכספים האלה.

אמרי רון (המערך):

לפי דברי מבקר המדינה זה לא כך. אם אתה מוכן שהכול יעבור דרך משרד החינוך והתרבות, אני מסיר את הביקורת שלי.

היו"ר מ' סבידור:

נגידו, האם אתם מתחילים מחדש?

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):

תודה רבה. מצוי, אם ראש הממשלה ירצה לבטל את משרד הדתות ולהעביר את כל התקציבים למשרד החינוך והתרבות — הרי שעשינו שלום-ביית בינינו, אין לי כל התנגדות. זה עניינו של ראש הממשלה.

מיכאל בריזה (המערך):

מה הסיפור הזה? האם אתם עושים כאן בדיחה מהכנסת?

היו"ר מ' סבידור:

שמע, את משרד הדתות אין מבטלים בלי עזרת השם.

מיכאל בריזה (המערך):

יש עוד כמה משרדים שמוצע לבטל בהודמנות תגנית זו.

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):

ועכשיו, אדוני, ברצוני להעיר שעל החלק הבלתי-חשוב — הנושא הכלכלי, כלכלת המדינה — על זה דיברו פתוח מאשר על כל דבר אחר. על זה דיבר כמעט רק חבר הכנסת עדיאל אמוראי, ואני רוצה לענות לו. הבאת הסתייגות מחוק התקציב שבה הצעת למחוק את הסעיפים 16 — 24. זה נוגע לחוק התקציב, ועל זה יש לי תשובה פשוטה: אין כל הבדל בין משרדים ממשלתיים לבין תאגידים. כולם צריכים להיות תחת פיקוח. לכן הכנסנו את הסעיפים האלה. עד כאן כאשר להסתייגות.

כל השאר היה שיעור בכלכלה. מכיוון שאני מכבד — ואתה יודע זאת — את הנתונים שהבאת ואת הגישה הכלכלית שלך, ומכיוון שהנתונים היו באמת מרשימים ביותר, והכאב וזעקת השכר שלך היו אמיתיים — ואני מסכים אתך שהמצב הכלכלי שלנו קשה, קשה ביותר, ואני מסכים אתך כאשר אתה שואל: לאן נגיע בדרך זו — הרי שאני רוצה להקדיש כמה מלים לנתונים שהבאת ולהשקפות הכלכליות שלך.

נתונים אפשר לצטט: השאלה היא איך לנתח אותם. הבה נחשוב יחד כמה דקות. ונשתחב בהן את הכנסת. בצדק הזכרת את הביקורת של קרן המטבע הבין-לאומית. הם קבעו שהתקציב גדל משנה לשנה, אבל, חבר הכנסת אמוראי, הם גם קבעו שהשכר הריאלי עלה במשך עשר השנים האחרונות — לא רק בימי הליכוד — כ-25%. אתה יודע וכולנו יודעים ששר האוצר ארידור עמד אולי יותר מדי על כך שהשכר לא יעלה מעבר לתפוקה. ההסתדרות — ואין לי טענות אליה — והעובדים לא נתנו לו לעשות זאת, והוא היה צריך להתפשר ולוותר. לכן הנתון הוא נכון: השכר הריאלי עלה כ-25%; אבל אם השכר הריאלי עלה כ-25%, זה בא לידי ביטוי בתקציב. שהרי ממה מורכב התקציב היום, חבר הכנסת אמוראי? אתה יודע זאת לא פחות ממני. הוא מורכב ראשית כול מתוכות. 38% של התקציב — — —

אדוני היושב ראש, אבקש את הנתן.

התוצרת שלהם זולה יותר, ואילו אנחנו מייבאים: היבוא עולה והיצוא יורד.

אתה צודק, אבל האשמה מוטלת על כולנו, ובעיקר על אלח שאינם מוכנים להתנהג על-פי כללים של כלכלה אמיתית ונכונה.

דבר אחרון בסוגיה זו: לא לזלזל, לצורך פחות ממה מרוויחים. אמרתי זאת בעבר פעמים רבות, ואחזור על כך שוב ושוב: יש לחזור למורשת היהודית, היהודי תמיד צריך פחות ממה שהרוויח. זה הפתרון לבעיה הכלכלית.

אדוני היושב-ראש, אפשר לכנס כאן את כל גדולי הכלכלנים של העולם, גם אם תושיכו אותם במשך שבעה ימים, הם לא יפתרו את הבעיה הכלכלית של מדינת ישראל. יש פתרון אחד בדוק ומנוסה, וכך גם חיינו במשך אלפי שנים: לצורך פחות, לעבוד יותר ולחסוך.

יצחק רבין (המערך):
זה סיום יפה.

שלמה לורינץ (יור"ר ועדת הכספים):
זו הצעת התקציב, והתקציב חותר לקראת זה.

יחזקאל זכאי (המערך):
התקציב בנוי לפי זה.

שלמה לורינץ (יור"ר ועדת הכספים):

שר האוצר יורם ארידור הותקף קשות. אין זה מתפקידי להגן עליו, אבל כאשר מוסיפים עול על עול, אני בכל זאת רוצה להגן. תקציב השנה השוטפת קטן יותר לראשונה מזה שנים רבות — מבחינה ריאלי. התקציב השנה היה מספיק, ולא הבאנו תקציב נוסף, פרט למימון מלחמת "שלוש הגלילות". מי זוכר שנה ללא תקציבים נוספים? היו שנים כאלה, אבל ספורות. התקציב מאוזן. לא רק שאין תקציב נוסף — אולי זה חידוש בשביל הכנסת — אלא שמהרוזכות נשאר כמה וכמה מיליארדים, בגלל שהיו זהירים וכאמת שמרו על כל פרוטה ופרוטה.

אברהם ב"ץ (עוזר המערך):

שלמה לורינץ (יור"ר ועדת הכספים):

הקטינו השנה את המיסוי על העבודה. לראשונה הטילו השנה היטל על הכורסה. הייתי יכול למנות דברים רבים לזכותו של השר יורם ארידור, אבל אין זה מתפקידי ואין זו חובתי. אבל, כאשר מתקפים אדם התקפה ללא כל רסן — חייבים להשמיע את הדברים, בגלל איוון מינימלי, כדי שלא לגרום עול לאדם הנושא בתפקיד קשה ביותר.

אסיים במשפט אחד: שר האוצר לשעבר, פנחס ספיר זיכרונו לברכה, כאשר פרש מתפקידו, כשר האוצר ועבר לסוכנות היהודית, אמר לי כך: פרשתי כי אני מסוגל, אין לי עוד הכוח לשאת בעול. העול של כלכלת מדינת ישראל אינו עול קל. יש בעיות, ואנחנו צריכים להתגבר עליהן. אין מקום ליאוש, אפשר לפתור את הבעיות. הבה נתלכד בעניינים הכלכליים כפי שאנחנו מתלכדים סביב העניינים הביטחוניים. תודה.

היור"ר מ' סבידור:

תודה ליושב-ראש ועדת הכספים, חבר הכנסת שלמה לורינץ.

שלמה לורינץ (יור"ר ועדת הכספים):
ביקשתי להסיר את כל ההסתייגויות.

היור"ר מ' סבידור:

חברי הכית, אנו עוברים להצבעה.

כדי למנוע אי-הבנות אבקש שני מונים אשר ימנו את הקולות בהצבעות הראשונות, ואחר-כך — מתוך הנחה שהצבעות אלה משקפות פחות או יותר את המצב, ובהסכמת מליאת הכנסת — מזכיר הכנסת ימנה את הקולות.

שולמית אליזי (המערך):

האם זה כולל את הקריאה השלישית?

היור"ר מ' סבידור:

לא.

אני מזמין את חברי הכנסת פנחס גולדשטיין ויעקב גיל למנות את הקולות.

ה צ ב ע

סעיף 1. נתקבל.

בעד התיקון של חברי הכנסת ע' אמוראי,

י"ז אמיר, נ' ארד, נ' בלומנטל, י' זכאי,

י' חשאי, א' נחמקין, נ' פדר, י' פרץ

וא' רון לסעיף 2 — 47

נגד — 56

התיקון של חברי הכנסת ע' אמוראי, י"ז אמיר,

נ' ארד, נ' בלומנטל, י' זכאי, י' חשאי, א'

נחמקין, נ' פדר, י' פרץ וא' רון לסעיף 2 לא

נתקבל.

התיקון של חבר הכנסת ח' טובי לסעיף 2 לא

נתקבל.

סעיף 2. בנוסח הוועדה, נתקבל.

ההצעה של חברי סיעת המערך לסעיף 3 לא

נתקבלה.

התיקון לחילופין א' של חברי סיעת המערך

לסעיף 3 לא נתקבל.

התיקון לחילופין ב' של חברי סיעת המערך

לסעיף 3 לא נתקבל.

התיקון של חבר הכנסת ח' טובי לסעיף 3 לא

נתקבל.

סעיף 3. בנוסח הוועדה, נתקבל.

התיקון של חברי סיעת המערך לסעיף 4 לא

נתקבל.

ההצעה של חבר הכנסת ח' טובי לסעיף 4 לא

נתקבלה.

סעיף 4. בנוסח הוועדה, נתקבל.

התיקון של חברי סיעת המערך לסעיף 5 לא

נתקבל.

ההצעה של חבר הכנסת ח' טובי לסעיף 5 לא

נתקבלה.

סעיף 5. בנוסח הוועדה, נתקבל.

סעיפים 6 עד 10. בנוסח הוועדה, נתקבלו.

התיקון של חברי סיעת המערך לסעיף 11 לא

נתקבל.

היו"ר מ' סבידור:

אפשר. תאר לך לאן היינו מגיעים אילו כל הצעותיו היו מתקבלות כך.

עדיאל אמוראי (המערך):

היינו מגיעים לחוף מבטחים.

ה צ ב ע

ההצעות של חברי סיעת המערך ושל חבר הכנסת ת' טובי לסעיפים 21 עד 26 לא נתקבלו.

סעיפים 21 עד 26, בנוסח הוועדה, נתקבלו. התיקון של חברי סיעת המערך לסעיף 27 לא נתקבל.

התיקון של חבר הכנסת ת' טובי לסעיף 27 לא נתקבל.

סעיף 27, בנוסח הוועדה, נתקבל.

סעיף 28, בנוסח הוועדה, נתקבל.

התיקון של חבר הכנסת ת' טובי לסעיף 29 לא נתקבל.

התיקון של חבר הכנסת מ' וירשובסקי לסעיף 29 לא נתקבל.

התיקון לחילופין של חבר הכנסת מ' וירשובסקי לסעיף 29 לא נתקבל.

סעיף 29, בנוסח הוועדה, נתקבל.

סעיפים 30 ו-31, בנוסח הוועדה, נתקבלו.

היו"ר מ' סבידור:

אני מעמיד את חוק התקציב לשנת הכספים 1983, התשמ"ג — 1983, להצבעה בקריאה שלישית.

ה צ ב ע

— רוב

בעד

— מיעוט

נגד

חוק התקציב לשנת הכספים 1983, התשמ"ג — 1983, נתקבל.

התיקון של חבר הכנסת ת' טובי לסעיף 11 לא נתקבל.

סעיף 11, בנוסח הוועדה, נתקבל.

התיקון של חבר הכנסת ת' טובי לסעיף 12 לא נתקבל.

סעיף 12, בנוסח הוועדה, נתקבל.

סעיפים 13 עד 15, בנוסח הוועדה, נתקבלו. ההצעה של חברי סיעת המערך לסעיף 16 לא נתקבלה.

התיקון לחילופין של חברי סיעת המערך לסעיף 16 לא נתקבל.

סעיף 16, בנוסח הוועדה, נתקבל.

ההצעה של חברי סיעת המערך לסעיף 17 לא נתקבלה.

ההצעה של חבר הכנסת ת' טובי לסעיף 17 לא נתקבלה.

סעיף 17, בנוסח הוועדה, נתקבל.

ההצעה של חברי סיעת המערך לסעיף 18 לא נתקבלה.

ההצעה של חבר הכנסת ת' טובי לסעיף 18 לא נתקבלה.

סעיף 18, בנוסח הוועדה, נתקבל.

ההצעה של חברי סיעת המערך לסעיף 19 לא נתקבלה.

ההצעה של חבר הכנסת ת' טובי לסעיף 19 לא נתקבלה.

סעיף 19, בנוסח הוועדה, נתקבל.

ההצעה של חברי סיעת המערך לסעיף 20 לא נתקבלה.

ההצעה של חבר הכנסת ת' טובי לסעיף 20 לא נתקבלה.

עדיאל אמוראי (המערך):

אפשר להצביע ביחור סעיפים 21 עד 26.

ז. הצעת חוק הסכמים קיבוציים (תיקון מס' 4), התשמ"ג — 1983*

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

קיבוציים (תיקון מס' 4), התשמ"ג — 1983, החוק אושר בקריאה ראשונה בכנסת ביום 30 בנובמבר 1982, והועבר לוועדת העבודה והרווחה. החוק המוצע כא להרחיב את ההסדר הקיים היום לגבי צו הרחבה של הסכם קיבוצי בעניין תוספת יוקר, פיצויי בעד התייקרות ושכר מינימום. גם לגבי הוראות אחרות בהסכם קיבוצי כללי — החל על כמה ענפים במשק ועל מספר ניכר של עובדים — ניתן עד היום להחיל את שכר ההרחבה רק מיום פרסום הצו. עתה מוצע לאפשר החלה

היו"ר מ' סבידור:

אני מזמין את יושבי ראש ועדת העבודה והרווחה להביא לפנינו את חוק הסכמים קיבוציים (תיקון מס' 4), התשמ"ג — 1983.

מנחם פרוש (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

כבוד היושבי ראש, כנסת נכבדה, הנני מביא בזה לאישור הכנסת, לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, את חוק הסכמים

* "דברי הכנסת", חוב' ז', עמ' 451; נספחות.

גרועים. משלמים להם שכר ירוד ואינם נותנים להם תנאים סוציאליים — כמה חייב מהסכמי העבודה הקיימים במקומות עבודה אחרים — לא מהווים גם גורם מתחרה למקומות עבודה אחרים. מאורגנים.

לא ייתכן שדווקא לציבור הזה — הנמנה עם החלשים ביותר בחברה הישראלית, עם מקבלי השכר הנמוך ביותר ובעלי ההכנסות הנמוכות ביותר — לא נבטיח אותה זכות אשר ניתנה לציבור הפועלים המאורגן. שחוק ההסכמים הקיבוציים חל עליו.

לא ייתכן שניתן פריבילגיה מיוחדת לאותם מעסיקים שאינם רוצים להיות מאורגנים במסגרת לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים. ואשר הם פורקי-עול, ושאותן חובות שהולות על המעסיקים הגדולים אינן חלות עליהם. וכי אנחנו צריכים לתת להם פריבילגיה מיוחדת בחוק הזה? אני חושבת שלא מגיעה להם כל פריבילגיה כזאת. ובעת ובעונה אחת מוטלת עלינו החובה להגן על אותו ציבור הנמנה עם השכבה החלשה ביותר בתוכנו.

לכן אנחנו מתנגדים לקביעה רטרואקטיבית של שלושה חודשים בלבד. שכן, מי אשר אין ספק שלא הפועלים האלה אשמים בכך שהמשאומתן על הסכמי העבודה מתמשך על פני חודשים רבים. והראיה, ההסכם האחרון, שהדיון בו התמשך על פני תשעה חודשים. לאחר שהוא נחתם הוא חל על כל העובדים מראשית פקיעת חוקפו של ההסכם הקודם. מדוע ייגרע חלקם של הפועלים האלה, אשר צו ההרחבה יחול עליהם, והם יקבלו תוספת רק שלושה חודשים ולא תשעה חודשים או. שישה חודשים רטרואקטיבית. כמדיה שהמשאומתן מתמשך זמן רב יותר, נאמר — שישה חודשים? מדוע נגרע זאת מהם?

אני חושבת שזה עוול משווע. זה לא צודק בשום פנים ואופן, ונאנתו מציעים שהתחולה של הצו והזכות לעובדים האלה תיקבע מיום תחילת ההסכם. כמו כלל ציבור העובדים שההסכם הקיבוצי חל עליהם.

נקודה נוספת. אדוני היושב-ראש: נקבע בחוק שהתשלום הזה ייעשה כתשלומים שווים, שהתשלום הרטרואקטיבי יהיה כתשלומים שווים. מה נקרא "כתשלומים שווים"? — זאת אומרת שאם מדובר בעשרה חודשים, אז יהיו עשרה תשלומים. מה הטעם לעשרה התשלומים הללו, שהאחרון שבהם ישולם בעוד עשרה חודשים, וכבר ממילא עברו עשרה חודשים לפני ששילמו אותו? מדוע צריך לתת פריבילגיה למעסיקים, שהיו פטורים מתשלומי ריבית והוצמדה על הסכומים הללו? ממי אנחנו צריכים לבוא ולקחת? האם מאותם פועלים העובדים בשכר נמוך ובתנאים קשים? דבר זה איננו מוצדק בשום פנים ואופן.

לכן אנחנו מציעים שבמידה שהסכום הזה יחולק לתשלומים, צריכים לחול עליו גם ריבית והצמדה.

הבטחתי לדבר בקצרה, ואני מקיימת זאת. אני מציעה לקבל את ההסתייגות שלנו ובכך לעשות צדק עם אותם פועלים שהוכתנו להגן עליהם: לא לתת פריבילגיה לאותם מעסיקים המונעים מהם להשתתף להסכם הקיבוצי, ולהיות ביחד עם המשפחה הגדולה של ציבור העובדים המאורגן, אשר נהנית מאותן זכויות ומאותן הטבות שההסתדרות הכללית והאגוד המקצועי משיגים עבורה. ישתייכו כולם יחד לאותה משפחת עובדים מאורגנת, אשר כל בניה נהנים מאותן זכויות באותה מידה. אני פונה לכנסת לאשר את ההסתייגויות הללו.

רטרואקטיבית של צווי ההרחבה מיום תחילת ההסכם הקיבוצי. אך לא יותר משלושה חודשים למפרע.

גם לגבי צו ההרחבה כנ"ל של הסכם קיבוצי כללי, החל על כמה ענפים ועל מספר ניכר של עובדים. ניתן יהיה לשלם את ההפרשים שהצטברו בגין ההרחבה הרטרואקטיבית בשיעורים חודשיים. כמספר החודשים שחלפו מיום תחילת הצו.

בנצוגי לציין, כי בישיבת הוועדה שדנה בנושא הופיעו גם נציגי ההסתדרות וגם נציגי לשכת התיאום של ארגוני המעסיקים, שתמכו בהצעת החוק.

יש הסתייגויות מספר לחוק. הוועדה אפשרה לחבר הכנסת תופיק טובי, שאינו חבר הוועדה, להגיש גם את ההסתייגויות שלו לחוק. אבקש לאפשר לחברי הכנסת המסתייגים לנמק את ההסתייגויות, אם הם רוצים בכך.

היו"ר מ' סבידור:
רשות הדיבור לחברת הכנסת שושנה ארכלי-אלמולינו, ואחריה — לחבר הכנסת תופיק טובי.

שושנה ארכלי-אלמולינו (המערך):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אשחול להביא את ההנמקה בקיצור. מפתח השעה המאוחרת.

חוק ההסכמים הקיבוציים בא לקבוע בחוק את הכללים לגבי צו ההרחבה והזכויות שייקבעו לגבי אותם פועלים באותם מקומות עבודה שאינם מאורגנים ואשר חוק ההסכמים הקיבוציים אינו חל עליהם. למעשה, צו ההרחבה בא לקבוע את הזכויות אשר ההסתדרות הכללית — חוק כרי משאומתן עם המעסיקים — קבעה בהסכמים הקיבוציים שהם חלים ומחייבים את אותם מעסיקים המשתייכים ללשכת התיאום של הארגונים הכלכליים, ואשר חייבים, על-פי ההסכם, לתת לעובדיהם את אותן זכויות שנקבעו בהסכם.

לא נהנים מאותן זכויות אותם פועלים שעובדים במקומות עבודה שלא באשמתם אינם מאורגנים, ומשום כך ההסכמים לא חלים עליהם באופן אוטומטי. כי המעסיקים שלהם אינם משתייכים ללשכת התיאום של הארגונים הכלכליים וההסכמים הללו לא מחייבים אותם.

משום כך באה הצעת החוק הזו, צו ההרחבה היה נהוג, למעשה, במשך שנים. נהניו אותו בעבר לגבי תוספת יוקר, בקשר לשכר מינימום, או על זכות זו או זו. כפי שנקבעה על-ידי שר העבודה והרווחה.

החוק הזה בא לקבוע כללים אשר בחלקם לא היו קיימים בעבר ובחלקם באים לגרוע מאותן זכויות שהיו קיימות בעבר. יש לברך את ההסתדרות הכללית, אשר חוק כדו כן שהיא מנהלת מאבק להבטחת זכויות העובדים במסגרת ההסכם הקיבוצי. היא גם מבטיחה זכויות לאותם עובדים במקומות עבודה שאינם מאורגנים. והראיה — שהסכם תוספת היוקר, שעליו תחמה תמיד ההסתדרות עם המעסיקים, חל על-פי צו ההרחבה גם על אותם עובדים במקומות העבודה הבתלתי-מאורגנים.

מי הם העובדים הללו. כבוד היושב-ראש? מי הציבור הזה? בדרך כלל אלו עובדים בבת-מלאכה ובמקומות עבודה קטנים, שתנאי העבודה בהם הם מהגרועים ביותר, ששכר העבודה שהם מקבלים הוא מהנמוכים ביותר, ולא במקרה המעסיקים שלהם אינם משתייכים ללשכת התיאום של הארגונים הכלכליים, והם מנצלים את הפועלים הללו וניצול מחפיר, בכך שהם מעסיקים את הפועלים שלהם בתנאי עבודה

— הצעת חוק הסכמים קיבוציים (תיקון מס' 4): מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת; הצעת חוק הסכמים קיבוציים (תיקון מס' 4) —

ההסתייגות שאנחנו ביקשנו להכניס היא: למחוק את המלים "החל על כמה ענפים". משמע שלדעתנו, אם יש הסכם קיבוצי כללי בענף מסוים, ולשר — על פי שיקול דעתו — יש נימוק להחיל את אותה הוראה למפרע על העובדים הבלתי-מאורגנים, על מקומות שאינם חתומים על ההסכם הזה, מדוע יישלל הדבר הזה מן השר?

ההתנגדות של הממשלה בנושא הזה היא ממש מגוחכת: שהרי מה אנחנו מציעים? אנחנו לא מציעים לכפות על השר דבר; אנחנו רק מציעים שלא חישלל משר העבודה האפשרות לעשות את הצעד הזה, על פי שיקול דעתו, ושהסעיף יהיה כזה, שהוראה של הסכם קיבוצי כללי שלדעת שר העבודה והרווחה — לא לדעת האופוזיציה — יש הצדקה לקבוע, וכי' וכי'.

אנחנו מציעים לקבל את ההסתייגות הזאת. אני רוצה בהקשר זה לומר משהו, בשני משפטים: הבעיה העיקרית לגבי מקומות העבודה האלה היא הפיקוח על מה שנעשה בהם, הפיקוח מבחינת השכר, הפיקוח מבחינת ביצוע צווי הרחבה, הפיקוח מבחינת תנאי השכר והעבודה הסוציאליים, ובמיוחד הפיקוח מבחינת התנאים האקולוגיים, הבטיחותיים והבריאותיים. אנחנו סובלים מחולשת הפיקוח על מקומות העבודה הבלתי מאורגנים.

היו"ר מ' סבידור:
תודה לחבר הכנסת יאיר צבן.

ח. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

1. הצעת חוק מס הכנסה (מיסוי בתנאי אינפלציה), שהחזירה ועדת הכספים לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.
2. מסקנות ועדת העבודה והרווחה בנושא: מקום אלטרנטיבי לחלוקת תחליף לסס אדולן. ברשות.

ט. הצעת חוק הסכמים קיבוציים (תיקון מס' 4), התשמ"ג — 1983

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

השר להכליל אותם, להחיל את ההסכם הקיבוצי גם עליהם, להרחיב את הצו.

מדוע אפוא לא נאמר בפשטות שההסכם יחול מיום החתימה? נותנים כאן לשר סמכויות לפרק זמן כזה או כזה, עד שלושה חודשים, או באותו יום של הפרסום, והלאה זה יכול להתפרסם. שיש, שכעה, שמונה חודשים אחרי ההסכם. אין לזה כל צידוק, זו פשוט התעללות באנשים האלה, בציבור הזה שהוא דווקא זה הזכאי להגנה יותר מכול.

לכן אני מציע לאשר את ההסתייגות.

היו"ר מ' סבידור:
תודה לחבר הכנסת תופיק טובי, רשות התשובה ליושב-ראש ועדת העבודה והרווחה.

מנחם פרוש (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):
כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני בטוח שהחבר הכנסת תופיק טובי, שהוא פרלמנטר ותיק, יחזור בו מדבריו.

היו"ר מ' סבידור:
רשות הדיבור לחבר הכנסת יאיר צבן, ואחריו — לחבר הכנסת תופיק טובי. אני מבקש את סליחתך, חבר הכנסת תופיק טובי, לא שמתו לב.

יאיר צבן (המערך):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדבר בקיצור נמרץ. מדובר, כפי שנאמר כאן, בציבור עובדים לא קטן שהוא מן המנוצלים ביותר בארץ, בהיותו בלתי מאורגן. כל תכליתו של צו הרחבה, נדמה לי, תכלית כפולה היא: ראשית — להגן הגנה בסיסית על ציבור העובדים הזה; שנית — לא לתת עדיפות למקומות עבודה לא מאורגנים, לא מאורגנים הן מנקודת ראותם של המעסיקים והן — ובצדק — לא מאורגנים מנקודת הראות של העובדים, בתחרות המתפתחת כמשק. לכן גם אין לתת שום המרץ לבעלי מפעלים, למעסיקים, הלוחצים לעתים על עובדיהם כדי למנוע את התארגנותם.

אם זה ההיגיון של החקיקה בנושא צו הרחבה ככלל, אז אני ממש תמה על התיקונים שהונחו לפנינו, ובמיוחד על סעיף 2(ב2) — שאולי אני רוצה להתייחס — האומר כי "הוראה של הסכם קיבוצי כללי החל על כמה ענפים, שלדעת שר העבודה והרווחה יש הצדקה לקבוע שתחילה תהיה למפרע, בשם לב למשפט בעלי ההסכם ולאופיה של ההוראה", אז אפשר יהיה להפעיל את אותה הוראה בצו הרחבה.

היו"ר מ' סבידור:
הודעה למזכיר הכנסת.
מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:
ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

היו"ר מ' סבידור:
תודה. חבר הכנסת תופיק טובי, בבקשה.
תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, בקיצור, בעצם, יכולתי להסתפק כמה שאמרו קודמי בהגמקת הסתייגויותיהם, אבל רציתי להודיע את הפגם שישנו גם בחיקון אשר הובא. התיקון הזה מהווה, כביכול, שיפור ביחס למצב הקודם; אבל הפגם היסודי נשאר. צו הרחבה, כאשר הוא מוצא ברשומות, אין על-פי החוק קביעה ברורה המחייבת שהוא ייכנס לתוקפו מרגע חתימתו.

זה הדבר אשר אני לא מבין מדוע אייפשר לקבוע אותו כחוק. הלא זה בלתי הגיוני שיגידו דווקא לפועלים האלה, שהם הפועלים החלשים, הלא-מוגנים, מפני שאם לא כלולים בהסכם הקיבוצי, אז יש לגביכם יחס ממדרגה שנייה. כך יוצא, על אלה אשר כלולים בהסכם הקיבוצי חל ההסכם מרגע חתימתו; אבל על אלה שאינם מוגנים — לא חל ההסכם הקיבוצי. החוק בא להגן עליהם; החוק בא להגיד שחובתו של

מההתבטאות שלו על "התעללות". אינני חושב שיש מקום להתבטא כך.

אני רוצה להתייחס להסתייגויות שנאמרו כאן.

א. להסתייגות בעניין רטרואקטיביות של יותר משלושה חודשים: הוועדה סברה שאין הצדקה לחייב מעביד — שלא ידע מראש שייחתם צו הרחבה — לשלם חודשים רבים למפרע. באשר לא היתה לו אפשרות לכלול את התשלומים הנוספים בחישובי העלות שלו.

ב. להסתייגות בעניין הסרת ההגבלה למספר ענפים: עצם ההצדקה שיש לצו הרחבה של הסכם קיבוצי נעוצה בשיקול האומר, שבלאו הכי ההסכם הקיבוצי כולל מספר ניכר של ענפים ועובדים. ובאשר להסכם שנחתם כמגזר מצומצם כלכך — גם אם חל עליו צו הרחבה, הוועדה סבורה שאין הצדקה לכך שצו הרחבה יחול רטרואקטיבית על מספר עובדים שיכול להיות גדול ממספר העובדים שלגביהם נחתם ההסכם הקיבוצי המקורי.

שושנה ארכלי-אלמוזלינו (המערך):
אין דבר כזה.

מנחם פרוש (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):
במציאות יכול להיות דבר כזה.

ג. להסתייגות בעניין הצמדת התשלומים: מאחר שצו הרחבה ממילא מטיל על מעביד תשלומים רטרואקטיביים שאותם הוא לא כלל מראש בחישוביו, סבורה הוועדה שאין הצדקה לחייב אותו בהפרשי הצמדה בגין פיזור ההפרשים על פני מספר קטן של חודשים. כפי שהחוק מאפשר.

אני מבקש לדחות את ההסתייגויות ולאשר את החוק.

היו"ר מ' סבירור:
חודה. חברי הכנסת, נא לשבת. אנו עוברים להצבעה.

קריאה:
מונים.

י. הצעת חוק שעות עבודה ומנוחה (תיקון מס' 6), התשמ"ג — 1983*

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

עיקרו של החוק, שהוא פרי יוזמתו של חבר הכנסת אברהם מלמד, להבטיח שבהיתר מיוחד הניתן לעבודה בשבת יפורטו המקצועות או התפקידים הספציפיים שלהם ניתן ההיתר, כדי שרק עובדים חיוניים באמת יקבלו היתר לעבודה בשבת.

לחוק יש הסתייגות של חכה הכנסת צבן. אם המסתייג מעוניין לנמק אותו — בבקשה.

יאיר צבן (המערך):

אני מוותר על ההנמקה.

היו"ר מ' סבירור:

הוא מוותר. אנחנו עוברים להצבעה. בקריאה שנייה, על חוק שעות עבודה ומנוחה (תיקון מס' 6), התשמ"ג — 1983.

היו"ר מ' סבירור:

אנו עוברים לסעיף הבא. חוק שעות עבודה ומנוחה (תיקון מס' 6), התשמ"ג — 1983. אני מזמין את יושב ראש ועדת העבודה והרווחה:

מנחם פרוש (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

כבוד היושב ראש, כנסת נכבדה, אני מביא לאישור הכנסת, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית, את חוק שעות עבודה ומנוחה (תיקון מס' 6), התשמ"ג — 1983.

הצעת החוק אושרה בכנסת בקריאה ראשונה ביום ב' בניסן התשמ"ג — 16 במרס 1983, והועברה לוועדת העבודה והרווחה.

ה צ ב ע ה

חוק שעות עבודה ומנוחה (תיקון מס' 6).
התשמ"ג — 1983, נתקבל.

היו"ר מ' סבידור:

חוק שעות עבודה ומנוחה (תיקון מס' 6). התשמ"ג — 1983.
נתקבל בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

ה צ ב ע ה

התיקון של חבר הכנסת י' זכנ' לסעיף 1 לא
נתקבל.

סעיף 1, בנוסח הוועדה, נתקבל.

היו"ר מ' סבידור:

אני מעמיד את החוק להצבעה בקריאה שלישית.

יא. הצעת חוק היטל על נסיעה לחוץ-לארץ, התשמ"ג — 1983 *

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר מ' סבידור:

אני מזמין עכשיו את יושב-ראש ועדת הכספים להביא
לפנינו חוק היטל על נסיעה לחוץ-לארץ, התשמ"ג — 1983.
לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

שלמה לוריצן (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חוק היטל על נסיעה
לחוץ-לארץ, התשמ"ג — 1983, הובא לפני הכנסת רק לפני
יומיים. היות שבועדת הכספים לא הכנסנו בו כל שינויים, אין
לי מה להוסיף. אני מבקש להעמיד אותו להצבעה בקריאה
שנייה ובקריאה שלישית.

היו"ר מ' סבידור:

לא אמרת האם יש פה הסתייגויות.

האם אני יכול להניח שחברי הכנסת מסתכלים גם על
השעון וגם עלי ומוותרים על ההנמקה? חבר הכנסת יעקבי,
חבר הכנסת תופיק טובי, חבר הכנסת עקיבא נוף, אתם
מוותרים, תודה.

תופיק טובי (התנית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
לא מוותרים על ההסתייגויות.

היו"ר מ' סבידור:

אני יודע. מוותרים על ההנמקה. אני מבקש את חברי הכית
לשבת. אנחנו עוברים להצבעה.

ה צ ב ע ה

התיקון של חבר הכנסת ג' יעקבי לסעיף 1 לא
נתקבל.

התיקון של חבר הכנסת ת' טובי לסעיף 1 לא
נתקבל.

סעיף 1, בנוסח הוועדה, נתקבל.

התיקון של חבר הכנסת ת' טובי לסעיף 2 לא
נתקבל.

סעיף 2, בנוסח הוועדה, נתקבל.

התיקון של חבר הכנסת ג' יעקבי לסעיף 3 לא
נתקבל.

ה צ ב ע ה

חוק היטל על נסיעה לחוץ-לארץ.
התשמ"ג — 1983, נתקבל.

יב. הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 56), התשמ"ג — 1983*
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר מ' סבידור:
 אני מזמין עכשיו את יושב־ראש ועדת הכספים להביא לפנינו את החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 56), התשמ"ג — 1983, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.
 שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):
 אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, גם חוק זה הובא לפני הכנסת לקריאה ראשונה רק לפני יומיים. אני מניח שכולם זוכרים את תוכן החוק ואין צורך להסביר דבר. יש רק כמה הסתייגויות ואני מבקש להעמיד אותן להצבעה.
 היו"ר מ' סבידור:
 האם חברי הכנסת ארד ושחל מוותרים על ההנמקה?
 משה שחל (המערך):
 כן.
 היו"ר מ' סבידור:
 חבר הכנסת חופיק טובי, האם גם אתה מוותר על זכות ההנמקה?
 חופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
 כן.
 היו"ר מ' סבידור:
 תודה רבה. חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה.
 ה צ ב ע ה
 התיקון של חבר הכנסת מ' שחל לשם החוק לא נתקבל.
 שם החוק, בנוסח הוועדה, נתקבל.
 התיקון של חבר הכנסת מ' שחל לסעיף 1 לא נתקבל.

יג. הצעת חוק מס הכנסה (מיסוי בתנאי אינפלציה) (תיקון), התשמ"ג — 1983**
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר מ' סבידור:
 אנו עוברים לסעיף הבא בסדר־היום, חוק מס הכנסה (מיסוי בתנאי אינפלציה) (תיקון), התשמ"ג — 1983, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.
 יחזקאל זכאי (המערך):
 אדוני היושב־ראש, אני מבקש הצעה לסדר.
 היו"ר מ' סבידור:
 חבר הכנסת זכאי, כבקשה, מהמיקרופון.
 יחזקאל זכאי (המערך):
 אדוני היושב־ראש, רבותי חברי הכנסת, הדברים שלי מופנים במיוחד ליושב־ראש הכנסת, אדוני יושב־ראש הכנסת.

* "דברי הכנסת", חוב' 10, עמ' 1837; נספחות.
 ** "דברי הכנסת", חוב' ט"ז, עמ' 1082; נספחות.

משותפים לחבר הכנסת זכאי ולי ואמנה אחד מהם: שנינו חושבים — וחשבנו — שהחוק הזה הוא חוק חשוב ביותר, ולכן הטיפול בו חייב להיות יסודי ולהיעשות במסגרת ועדת הכספים. יתירה מזאת, המחשבה שהחוק הזה חשוב ביותר הביאה, לשמחתי, לכך שכל הסעיפים שיובאו היום במסגרת התיקון לחוק יובאו — ומייד אפרט את הטיפול שנעשה בהם בוועדה — לאחר שהועמדו להצבעה בוועדה פה אחד עליידי חברי המערך, הליכוד — — —

יעקב גיל (המערך):

אני מבקש שתתקן: בוועדת-המשנה.

יגאל כהן-אורגד (הליכוד):

חבר הכנסת גיל, אשמח מאוד לבדוק אתך את הפרטים במסגרת ישיבות הוועדה, כאשר תגיע אליהן. כרגע אני קובע שהן בוועדת-המשנה והן במליאת הוועדה, כל סעיפי החוק שיובאו היום הועמדו להצבעה ונתקבלו פה אחד עליידי חברי המערך, הליכוד ויתר הסיעות המיוצגות בוועדת הכספים.

ועכשיו באשר לדרך הטיפול של הוועדה בחוק: עוד לפני שהחוק הזה הובא לקריאה ראשונה במליאת הכנסת, כ"ד בינואר, התקיימו חמישה דיונים ארוכים, לא פורמליים, שכל אחד מהם ארך שעות מספר, במסגרת מליאת ועדת הכספים. הוועדה לא הסתפקה — — —

יאי צכן (המערך):

מה זה דיונים לא פורמליים?

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):

זה היה מה שנקרא שיחת חברים.

מיכאל בריזר (המערך):

האם זה היה במזנון או בוועדה?

יגאל כהן-אורגד (הליכוד):

זה בוודאי לא היה בשירותים.

ובכן, הדיונים התקיימו במשך חמש ישיבות של מליאת הוועדה. הוועדה לא הסתפקה — כפי שמקובל היה במשך שנים — בקבלת חזות הדעת של היועצים המקצועיים של משרד האוצר, אלא דאגה להעמיד לרשותה שני יועצים בלתי תלויים, האחד כלכלן והאחר משפטן, שליוו את עבודתה כאותם חמישה דיונים — שכל אחד מהם ארך כשלוש-ארבע שעות — שבהם עברה הוועדה על כל סעיפי החוק.

הסיבה לדיונים הלא-פורמליים — עוד לפני שהנושא הגיע לקריאה ראשונה — היתה לאפשר לחברי הוועדה לדון בנושא וללמוד אותו ביסודיות.

יחזקאל זכאי (המערך):

אלה לא היו דיונים של ועדת הכספים.

יגאל כהן-אורגד (הליכוד):

חבר הכנסת זכאי, לא הפרעתי לך גם כשלא הייתי משוכנע שכל מה שאתה אומר מדויק, הואל נא שלא להפריע לי כשאני מדבר.

מיכאל בריזר (המערך):

אדוני היושב-ראש, האם יש בחקנון הכנסת המושג "דיונים לא-פורמליים"?

היו"ר מ' סבידור:

אולי תיתן לו לגמור? האם אתם חושבים שאני מסוגל עכשיו לקבוע האם התהליך היה נכון או לא?

דן תיכון (הליכוד):

באיזו שעה פנית?

יחזקאל זכאי (המערך):

אני מבין שזה קולו של חבר הכנסת דן תיכון. נכון? כי אינני רואה אותו, אינני רואה איפה הוא יושב.

היו"ר מ' סבידור:

מה פתאום עכשיו אתם מתחילים כדור-שיח? זה דווקא מעניין.

יחזקאל זכאי (המערך):

אדוני היושב-ראש, אם חברי הקואליציה בוועדת הכספים חושבים שהיה שיש להם של קול אחד הם יכולים להפוך את הוועדה לחובט ואיטלולא, יכושם להם.

הגעתי לוועדה כ"ד 10:05: אין ישיבה, אין חומר, פניתי ליושב-ראש הוועדה ואמרתי לו: אדוני, זה לא היה על סדר-היום, הישיבה אינה מתקיימת בזמן, הנוהג והנהוג מחייבים להודיע לנו עשרים-ארבע שעות מראש ולתת לנו את החומר כדי שנלמד אותו, אמרו לי: לא, הישיבה תתקיים כ"ד 12:00.

הופעתי בשעה 12:00 לישיבת הוועדה: אין ישיבה ואין חומר. כ"ד 12:15: התחילה הישיבה, שאלתי: איפה החומר? על מה דנים? אומרים: חכה, החומר הגיע כ"ד 12:17, 29 עמודים מודפסים, ואני אומר: ריבון העולמים, זה חוק חשוב, אני זקוק לכמה שעות עלימנט לעיין בו — — —

קריאה מספסלי הליכוד:

אתה לא זקוק לכך.

היו"ר מ' סבידור:

אתה לא זקוק, אתה זכאי.

יחזקאל זכאי (המערך):

— — — כדי שאוכל לשאול שאלות, אינני יכול לשאול שאלות, כי קיבלתי את החומר רק עכשיו, נעניתי בסירוב.

אדוני יושב-ראש הכנסת, פניתי אליך בכתב באמצעות מזכירך, ערערת על זה, ערערת על כך בוועדת הכספים ודברי נרשמו בפרוטוקול. גם הערעור שלי היום, בפני הכנסת, נרשם בפרוטוקול. אני קובע שהבאת החוק הזה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית נעשתה בניגוד לחוק, בניגוד לנוהל ובניגוד לתקנון, ואני מבקש מיושב-ראש הכנסת — האמון על כבודה של הכנסת ועל ניהולה כהתאם לנוהל ולסדר — שהחוק הזה לא יובא עכשיו לדיון ולהצבעה בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

היו"ר מ' סבידור:

חידה לחבר הכנסת זכאי, כבקשה, חבר הכנסת כהן-אורגד, מהמיקרופון.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

שירשמו גם את השעה שבה הוא גמר לדבר.

יעקב גיל (המערך):

הוא עוזר בעיה רצינית מאוד, חבר הכנסת גולדשטיין.

יחזקאל זכאי (המערך):

זה בזמננו, אל תעשו את זה, זה היה כרוך כמו שתיארתי עכשיו.

יגאל כהן-אורגד (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, יש הרבה דברים

מיכאל כריזהר (המערך):
ודאי שאתה מסוגל.

היור"ר מ' סבירור:
קיבלתי שני תזכירים, ואני אטפל בזה.

יחזקאל זכאי (המערך):
ב־10:00 הייתי.

יגאל כהן־אורגד (הליכוד):
כן, אדוני.

יחזקאל זכאי (המערך):
בשעה 12:00 הייתי.

יגאל כהן־אורגד (הליכוד):
הוא היה דקות מספר ועזב.

היור"ר מ' סבירור:
אבל הוא אמר זאת: החומר לא היה.

יגאל כהן־אורגד (הליכוד):
אדוני היושב־ראש — — —

היור"ר מ' סבירור:
האם אתה מסיים?

יגאל כהן־אורגד (הליכוד):
אדוני היושב־ראש, אבקש שתהיה לך הסבלנות לשמוע — — —

היור"ר מ' סבירור:
יש לי הסבלנות. — — —

יגאל כהן־אורגד (הליכוד):
אני מודה לך.

היור"ר מ' סבירור:
— — — אבל אני מבקש שאתה תסיים.

יגאל כהן־אורגד (הליכוד):
בשעה 12:10, כשחבר הכנסת זכאי העלה את טענתו, פניתי ליועץ המשפטי לוועדה — שהיה נוכח בכל הדיונים — וביקשתי את חוות דעתו. היועץ המשפטי לוועדה, לאחר שעיין בחקיקת הכנסת, קבע שהדיון בוועדה נעשה כדת וכדין ונתן את הנחייתו לגבי חוקיות הדיון וחוקיות ההצבעה.

מכתב שהפניתי אליך, אדוני היושב־ראש, בתשובה על מכתבו של חבר הכנסת זכאי, ציינתי את הדברים הללו. העתק המכתב הופנה גם ליועץ המשפטי לוועדה, ליושב־ראש הוועדה חבר הכנסת לוריאן ולמרכז סיעת המערך בוועדה. שלושתם נוכחים כאן כאלו, ותוכל — לפני שתחליט — לשקול האם הדברים שנעשו לאור הנחייתו של היועץ המשפטי לוועדה, אכן נעשו בהתאם לחקיקה.

אני חושב שיש חוקים רבים שזכו לטיפול כה יסודי בוועדה — הן בוועדת־המשנה, הן במליאה שדיווחה לאורך כל הדיונים — ואני רק יכול להצטער על כך שחבר הכנסת זכאי לא טרח לקחת חלק פעיל באותם דיונים שבהם עסקה הוועדה בחוק.

היור"ר מ' סבירור:
תודה לחבר הכנסת יגאל כהן־אורגד.

חברי הכנסת, יש שלושה דברים שאני רוצה לומר עכשיו לבית: 1. עצם העובדה שהחוק נתקבל אחרי דיונים ארוכים בנוכחות שני חלקי הבית — — —

עוזי ברעם (המערך):
מוכיח — — —

יגאל כהן־אורגד (הליכוד):
אדוני היושב־ראש, לאחר שהחוק עבר בקריאה ראשונה, נקבעה בהסכמה עליידי ועדת הכספים ועדת־המשנה בת שישה חברים: חברי הכנסת אמוראי, בלומנטל, תיכון, שפירא, אבטבי ואני. הוועדה הזאת קיימה — אני מקווה שאני מדויק — כ־15 ישיבות. כל הסעיפים שנדונו בוועדה באותן 15 ישיבות, וכן קבלת המשלחות — ולמסגרת הזאת הוזמנו כל חברי הוועדה — נעשו בכל מקרה בהשתתפות של נציג אחד לפחות של סיעת המערך; בחלק של המקרים היה יותר מאחד: חברי הכנסת בלומנטל ואמוראי. ההצבעה שנערכה בוועדת־המשנה הייתה פה אחד, ככל סעיף וסעיף: ללמדכם שחלק ניכר מהסעיפים שונה, הסעיפים שחשבונו שבהם החוק אינו בשל להצבעה, לא הובאו היום לדיון. נעשה פיצול בחוק, והיום הובאו לדיון ולהצבעה רק אותם סעיפים שהוועדה השתכנעה שהיא דנה בהם באופן מפורט וביסודיות.

באשר למה שקרה הבוקר — הישיבה האחרונה הסתיימה אתמול קרוב לחצות. האוצר חשב שהוא יעמוד בתהליך השכפול והוא היה מוכן להיות ב־9 בבוקר, אך מאחר שהחומר לא היה משוכפל במלואו בשעה 9 בבוקר, החלטתי — כיושב־ראש הישיבה של מליאת הוועדה — שלא לדון בנושא עד אשר כל החומר יעמוד לרשות החברים.

קיימנו ישיבה ב־10:10 — — —

שושנה ארבל־אלמזלינו (המערך):
למה זה נמשך עד היום האחרון?

יגאל כהן־אורגד (הליכוד):
באותה ישיבה, חברת הכנסת שושנה ארבל־אלמזלינו, הביא האוצר מייד, בלי הכנה מוקדמת, חומר לוועדה. החומר ההוא לא נדון ב־12 ישיבות, אף לא ב־3 ישיבות. אלה היו כמה בקשות כבדות להקצבת כספים לארגוני נשים. לא שמעתי לא את חבר הכנסת זכאי ולא חברי כנסת אחרים בוועדה מערערים על הדיון ועל ההצבעה על החומר שהובא לוועדה באותו שלב.

בשעה 12:00 הגיע חבר הכנסת זכאי לישיבה והעלה — — —

יחזקאל זכאי (המערך):
רק ב־12:00? וכי בבוקר לא הייתי? וכי ב־10:00 לא הייתי?

יגאל כהן־אורגד (הליכוד):
הוא היה בשעה 9:00 ועזב מייד, היה בשעה 10:00 ועזב מייד.

בשעה 12:00 העלה חבר הכנסת זכאי את הטענות — — —

יחזקאל זכאי (המערך):
ב־9:00 הייתי.

יגאל כהן־אורגד (הליכוד):
כן, אדוני.

חוברת כ"ג, ישיבה קצ"ג

— הצעת חוק מס הכנסה (מיסוי בתנאי אינפלציה) (תיקון): החלטה בדבר תיקון טעויות בחוק התכנון והבנייה (תיקון מס' 20): נעילת כנס החורף —

הדברים שהיו שנויים במחלוקת או שדרשו עיון יותר מקיף ויותר מעמיק איננו מביאים היום. הראיה — שהחוק הובא פה אחד בלי הסתייגויות, ואני מבקש מהיושב־ראש להעמיד אותו להצבעה בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

היו"ר מ' סבידור:

תודה.

לחוק אין הסתייגויות. אני מעמיד להצבעה את הסעיפים 1 עד 35 לחוק מס הכנסה (מיסוי בתנאי אינפלציה) (תיקון). התשמ"ג — 1983, בקריאה שנייה.

ה צ ב ע

סעיפים 1 עד 35 נתקבלו.

היו"ר מ' סבידור:

אני מעמיד את החוק להצבעה בקריאה שלישית.

ה צ ב ע

חוק מס הכנסה (מיסוי בתנאי אינפלציה) (תיקון). התשמ"ג — 1983, נתקבל.

היו"ר מ' סבידור: — הוא הקובע, מהותית: 2. הקשיים שהתעוררו עד הרגע האחרון מסיבות טכניות, הם קשיים אובייקטיביים, הידועים לי מן הזמן שהייתי חבר בוועדת הכספים בעבר. לא היתה פה שום מגמה לקפח משהו או לגזול ממישהו את הזכות להתערב או להעיר את הערותיו: 3. היועץ המשפטי פסק שהכול כדון, והריני מודיע שכשלב זה נעבור לדיון ולסיכום עם זאת אני למד שיש כמה ליקויים בתהליך — כפי שגם יושב־ראש ועדת הכספים עצמו אמר היום — בזמן הכאת החוק לפני המליאה, ושיש כמה דברים שצריך לתקן אותם בדיוני הוועדה. אני לוקח את זה לתשומת לבי ואנסה להביא את הדברים על תיקונם.

אדוני יושב־ראש ועדת הכספים, אני מבקש להביא את הצעת החוק.

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב־ראש, חברי כנסת נכבדים, אחרי כל ההקדמה אגמול לכם חסר כאשר אסיים את דברי בדקה אחת או פחות מזה.

החוק הזה נתקבל בוועדת הכספים פה אחד. את כל

יד. החלטה בדבר תיקון טעויות בחוק התכנון והבנייה (תיקון מס' 20),

התשמ"ג — 1983*

היו"ר מ' סבידור:

15) במקום "עמה" יבוא "עמו"; בסעיף 14(א), במקום "עמה" יבוא "עמו".

יאר צבן (המערך):

האם אין הנמקות?

היו"ר מ' סבידור:

אני מעמיד את התיקון להצבעה.

ה צ ב ע

ההחלטה. בדבר תיקון טעויות בחוק התכנון והבנייה (תיקון מס' 20). התשמ"ג — 1983, נתקבלה.

חברת הכנסת שושנה ארבל־אלמוזלינו, יש לך הזכות לסיים את מושב החורף: החלטה בדבר תיקון טעויות בחוק התכנון והבנייה (תיקון מס' 20), התשמ"ג — 1983.

יאר צבן (המערך):

האם אין הסתייגויות?

שושנה ארבל־אלמוזלינו (המערך):

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה. לפי סעיף 10א(ב) לפקודת סדרי השלטון והמשפט, התשי"ח — 1948, הנני מבקשת את אישורה של הכנסת לתיקון טעות שחלה בחוק התכנון והבנייה (תיקון מס' 20), התשמ"ג — 1983: בסעיף

טו. נעילת כנס החורף

היו"ר מ' סבידור:

אני מאחל לכל חברי הכנסת חג חירות שמח, ואני מקווה שכולנו נחזור במשנה מרץ לפעולותינו בבית הזה. חג שמח לכולכם.

הישיבה נעולה.

היו"ר מ' סבידור:

חברי הכנסת, אני בא לנעול את הישיבה האחרונה של כנס החורף ואין לי אלא להודות לכולכם על שיתוף הפעולה. היתה לנו עונה סוערת, עם עליית ומורדות, אבל בדרך כלל הבית הזה קיבל חוקים, קיבל החלטות, ביצע בחירות ככנס הזה, והכול עבר, ברוח השם, בשלום.

יעקב גיל (המערך):

לרבות ההפתעות, אדוני.

הישיבה ננעלה בשעה 18:18.

נספחות

א. סדר-היום לשיבות ק"צ — קצ"א

- א. שאלות ותשובות.
 ב. סקירת שר הפנים על פעולות משרדו.
 ג. חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות (תיקון מס' 7).
 ד. חוק לתיקון פקודת פשיטת הרגל. (התשמ"ג — 1983)
 ה. חוק האפוטרופוס הכללי (תיקון). התשמ"ג — 1983
 ו. חוק-יסוד: משק המדינה (תיקון מס' 2).
 ז. חוק מס הכנסה (הטבות לחיילים משוחררים) (הוראת שעה) (תיקון). התשמ"ג — 1983 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
 ח. חוק התקציב לשנת הכספים 1983. התשמ"ג — 1983 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
 ט. סיכומי והצעותיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה לדיון-וחשבון נציבות תלונות הציבור.
 י. בחירת נציגי הכנסת לוועדת מינויים לקאדים מדיהב.
 יא. הצעות לסדר-היום.
 יב. חוק בתי-הדין לעבודה (תיקון מס' 10). התשמ"ג — 1983 (קריאה ראשונה).
 יג. תוכנית שיקום השכונות — הצעות חברי הכנסת ש' ארבל-אלמולגני, ג' כהן, מ' וילנר ומ' שטרית.
 יד. הקמת ועדת חקירה פרלמנטרית לפי סעיף 22 לחוק-יסוד: הכנסת. לבדיקת טיפול הממשלה בפנינו סיני — הצעת חבר הכנסת מ' חריש.
 טו. מניעת כניסה של יהודים בעלי חזות דתית לאולם הנוסעים של נמל התעופה בן-גוריון — הצעת חבר הכנסת מ' הכהן.
 טז. פגיעה בערכי היסוד של היהדות, העם והמדינה בהצגות תיאטרון — הצעת חבר הכנסת ח' דרוקמן.
 יז. מחסור במיטות אשפוז לקשישים ולחולים כרוניים — הצעת חבר הכנסת ו' שם-טוב.
- יח. אנשי "שלום עכשיו" באפרת — הצעות חברי הכנסת א' אכטבי, "כהן וח' פורת.
 יט. החלטה בדבר אישור הוראות בצווים: (1) צו תעריף המכס והפטור (תיקון מס' 3). התשמ"ג — 1983; (2) צו תעריף המכס והפטור (תיקון מס' 4). התשמ"ג — 1983; (3) צו תעריף המכס והפטור (תיקון מס' 6). התשמ"ג — 1983.
 כ. חוק היטל על נסיעה לחוץ-לארץ. התשמ"ג — 1983 (קריאה ראשונה).
 כא. חוק רישוי שירותי התעופה (תיקון). התשמ"ג — 1983 (קריאה ראשונה).
 כב. חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 52). התשמ"ג — 1983 (קריאה ראשונה).
 כג. חוק העונשין (תיקון מס' 17). התשמ"ג — 1983 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
 כד. חוק להארכת חוקפן של חקנות שעת-חירוס ושיפוט כעבירות שבוצעו בלבנון על-ידי מבקרים מישראל (תיקון). התשמ"ג — 1983 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
 כה. חוק הסכמים קיבוציים (תיקון מס' 4). התשמ"ג — 1983 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
 כו. חוק שעות עבודה ומנוחה (תיקון מס' 6). התשמ"ג — 1983 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
 כז. חוק-יסוד: הכנסת (תיקון מס' 4). (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
 כח. חוק איסור הונאה בכשרות. התשמ"ג — 1983 (קריאה ראשונה).
 כט. חוק היטל על נסיעה לחוץ-לארץ. התשמ"ג — 1983 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
 ל. חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 56). התשמ"ג — 1983 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
 לא. חוק מס הכנסה (מיסוי בתנאי אינפלציה) (תיקון). התשמ"ג — 1983 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
 לב. החלטה בדבר תיקון טעויות בחוק התכנון והכנייה (תיקון מס' 20). התשמ"ג — 1983.

ב. סדר-היום לשיבה קצ"א

בחירת נשיא המדינה

ג. הצעות לסדר-היום לשיבות ק"צ — קצ"א

- 377-378. האירוע סביב הר הבית — הצעות חברי הכנסת ש' ארבל-אלמולגני, מ' הרשובסקי, מ' ריס, ח' טובי, כהן וח' דרוקמן.
 378. הקצאת זמן לשידורים בנושא הדרכה והסברה חקלאית ברדיו ובטלוויזיה — הצעת חבר הכנסת פ' גולדשטיין.

ד. החלטה בדבר חלוקתה של הצעת חוק מס הכנסה (מיסוי בתנאי אינפלציה) (תיקון).

התשמ"ג — 1983

לפי סעיף 121 לתקנון מחליטה הכנסת להרשות לוועדת הכספים להביא לפניו חלק מחוק מס הכנסה (מיסוי בתנאי אינפלציה) (תיקון). התשמ"ג — 1983. שהועבר לוועדה אחת קריאה ראשונה ביום י' בשבט התשמ"ב (24.1.83).

ה. הצעת חוק השבות (תיקון מס' 3), התשמ"ב — 1982

(הצעת קבוצת חברי כנסת)

1. תיקון סעיף 24

סעיף 24, המגדיר את המושג "יהודי", קובע: "לענין חוק זה 'יהודי' — מי שנולד לאם יהודייה או שנתגייר, והוא איננו בן דת אחרת"; לא "שנתגייר כהלכה", אלא "שנתגייר סתם".

בסעיף 24 לחוק השבות, התש"י — 1950, אחרי "שנתגייר" יבוא: "כהלכה".

דברי הסבר

והואיל והמושג "גיור" הוא מושג הלכתי, והדבר לא הוכרז בצורה חריגה שמעית בחוק הקיים, באה הצעת התיקון להבהיר זאת באופן שיוכר רק גיור כהלכה.

ביום כ' באדר ב' התש"ל (10 במרס 1970) חוקקה הכנסת את "חוק השבות (תיקון מס' 2), התש"ל — 1970" (ס"ח התש"ל, עמ' 34).

ו. הצעת חוק השבות (תיקון מס' 3), התשמ"ג — 1982

(הצעת חבר הכנסת ח' דרוקמן)

1. תיקון סעיף 24

סעיף 24 המגדיר את המושג "יהודי" קובע: "לענין זה 'יהודי' — מי שנולד לאם יהודייה או שנתגייר, והוא איננו בן דת אחרת"; לא "שנתגייר כהלכה", אלא "שנתגייר סתם". והואיל והמושג "גיור" הוא מושג הלכתי, והדבר לא הוכרז בצורה חריגה שמעית בחוק הקיים, באה הצעת התיקון להבהיר זאת באופן שיוכר רק גיור כהלכה.

בסעיף 24 לחוק השבות, התש"י — 1950, אחרי "שנתגייר" יבוא: "כהלכה".

דברי הסבר

ביום כ' באדר התש"ל (10 במרס 1970) חוקקה הכנסת את "חוק השבות (תיקון מס' 2), התש"ל — 1970" (ס"ח התש"ל, עמ' 34).

ז. הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (סלילת מדרכות), התשמ"ג — 1983

(הצעת קבוצת חברי כנסת)

2. תיקון סעיף 2

1. תיקון סעיף 1

2. בסעיף 249 לפקודה, במקום פסקה (12) יבוא: "סלילת מדרכות. לסלול מדרכות או לדרוש מבעלי מקרקעין הגובלים ברחוב לסלול סלילה ראשונה, מדרכה לאורך הרחוב הגובל את מקרקעיהם."

בסעיף 1 לפקודת העיריות (להלן — הפקודה), בסופו יבוא:

"מדרכה" — חלק מרחוב המיועד למעבר הולכי רגל, לרכות אבני שפה, קיר משען, מדרגות וקירות חומכים."

דברי הסבר

סעיף קטן 249 (12) לפקודת העיריות המוצע בא להדגיש כי העירייה מוסמכת לסלול מדרכה ולדרוש השתתפות כעלי מגרשים הגובלים במדרכה.

התיקון המוצע בא לפרט את סמכויותיהן של רשויות מקומיות כאשר לסלילת מדרכות 'לאורך רחובות בתתם סמכותן.

בצורה זו תימנע התופעה של העדר מדרכות ליד מגרשים ריקים.

על-פי המצב החוקי הנוהג היום, אין העירייה מוסמכת לגבות מראש השלום עבור סלילת מדרכות, ובשל כך נמנעת היא לא אחת מסלילה ליד בתים קיימים או ליד מגרשים ריקים.

ח. הצעת חוק-יסוד: משק המדינה (תיקון מס' 2)

1. תיקון סעיף 3

בסעיף 3(ב) לחוק-יסוד: משק המדינה, פסקה (2) תסומן (4) ולפניה יבוא:

"(2) הצעת חוק התקציב תהיה מפורטת.

¹ ס"ח התש"ל, עמ' 206; התשמ"ב, עמ' 170.

(3) הצעת התקציב המפורטת של משרד הביטחון לא תונח על שולחן הכנסת אלא על שולחן ועדה משותפת של ועדת הכספים ועדת החוץ והביטחון של הכנסת."

ט. הצעת חוק מס הכנסה (הטבות לחיילים משוחררים) (הוראת שעה) (תיקון), התשמ"ג — 1983

1. תיקון סעיף 1

בסעיף 1 לחוק מס הכנסה (הטבות לחיילים משוחררים) (הוראת שעה), התשמ"א — 1981, (להלן — החוק העיקרי), בהגדרת "עובד זכאי" —

(1) במקום פסקה (1) יבוא:

"(1) חייל משוחרר ששוחרר בשנות המס 1981 עד 1983, והתחיל לעבוד בעבודה מוכה תוך חצי שנה מיום שחרורו; שירת החייל מייד עם תום תקופת שירותו הסדיר שירות מילואים מכות צו שירות ביטחון (קריאה לשירות ביטחון לפי סעיף 26), התשמ"ב — 1982, יראו את יום סיום שירות המילואים כיום שחרורו; שירת החייל שירות מילואים לאחר שהיה משוחרר פחות מחצי שנה, לא הבוא תקופת השירות בחשבון לעניין תקופת חצי השנה האמורה;"

¹ ס"ח התשמ"א, עמ' 145.

² ק"ת התשמ"ב, עמ' 1611.

2. תיקון סעיף 2

בסעיף 2 לחוק העיקרי, האמור בסיפא אחרי "ולעניין זה" יסומן "(1)" ואחריו יבוא:

"(2) יראו עובד זכאי כאמור בפסקה (4) להגדרת מונח זה, שהתחיל לעבוד בעבודה מוכה בשנת המס 1982, כאילו התחיל לעבוד בעבודה מוכה ביום שחרורו משירותו הסדיר או השירות הנוסף."

י. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות מכס או המטילות מכס

שכתוצאה מהן מוגדל מכס או מוטל מכס על טובין שהיו פטורים ממנו.

בהתאם לסעיף 2(א) לחוק מסי מכס ובלו (שינוי תעריף), התש"ט — 1949, מחליטה הכנסת לאשר אותן הוראות בצו תעריף המכס והפטור (תיקון מס' 3), התשמ"ג — 1983.

¹ ס"ח התש"ט, עמ' 154; התש"ף, עמ' 18.

² ק"ת התשמ"ג, שיעורי מק"ח 452, עמ' 490.

יא. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות מכס או המטילות מכס

שכתוצאה מהן מוגדל מכס או מוטל מכס על טובין שהיו פטורים ממנו.

בהתאם לסעיף 2(א) לחוק מסי מכס ובלו (שינוי תעריף), התש"ט — 1949, מחליטה הכנסת לאשר אותן הוראות בצו תעריף המכס והפטור (תיקון מס' 4), התשמ"ג — 1983.

¹ ס"ח התש"ט, עמ' 154; התש"ף, עמ' 18.

² ק"ת התשמ"ג, שיעורי מק"ח 452, עמ' 491.

יב. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות מכס או המטילות מכס

שכתוצאה מהן מוגדל מכס או מוטל מכס על טובין שהיו פטורים ממנו.

בהתאם לסעיף 2(א) לחוק מסי מכס ובלו (שינוי תעריף), התש"ט — 1949, מחליטה הכנסת לאשר אותן הוראות בצו תעריף המכס והפטור (תיקון מס' 6), התשמ"ג — 1983.

¹ ס"ח התש"ט, עמ' 154; התש"ף, עמ' 18.

² ק"ת התשמ"ג, שיעורי מק"ח 453, עמ' 494.

יג. הצעת חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות (תיקון מס' 7), התשמ"ג — 1983

1. תיקון סעיף 27

(1) במקום כותרת השוליים יבוא "שלילת האפוטרופסות סות או הגבלתה";

בסעיף 27 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשמ"ב — 1962 (להלן — החוק העיקרי) —

¹ ס"ח התשמ"ב, עמ' 120; התשכ"ה, עמ' 114; התשל"ל, עמ' 125; התשל"ג, עמ' 32; התשל"ו, עמ' 50; התשל"ח, עמ' 65; התשמ"א, עמ' 297.

בידי כרוזגו או קרובו או כידי היועץ המשפטי לממשלה או באיכונו.

4. תיקון סעיף 56

האמור בסעיף 56 לחוק העיקרי יסומן (א) ואחריו יבוא:

"(ב) שר המשפטים רשאי לקבוע כללים בדבר השכר שבית-המשפט רשאי לקבוע לאפוסטרופסים."

5. תיקון סעיף 63

בסעיף 63 לחוק העיקרי, כסיפא, במקום "או רכוש" יבוא "רכושו או עיזבונו".

6. תיקון סעיף 65

בסעיף 65 לחוק העיקרי, אחרי "37" יבוא "50".

7. תיקון סעיף 68

בסעיף 68 לחוק העיקרי —

(1) אחרי "אמצעים זמניים" יבוא "או קבועים";

(2) האמור בסעיף יסומן (א) ואחריו יבוא:

"(ב) היתה הבקשה להורות על ביצוע ניתוח או על נקיטת אמצעים רפואיים אחרים, לא יורה על כך בית-המשפט אלא אם שוכנע, על-פי חוות-דעת רפואית, כי האמצעים האמורים דרושים לשמירת שלומו הגופני או הנפשי של הקטין. פסול הדין או החסור."

הסתייגויות לחוק הנ"ל

(1) המספר "28" — יימחק;

(2) אחרי "לפי חוק זה" יבוא "למעט החלטה לפי סעיף 28";

(3) בסופו יבוא "החלטה לפי סעיף 28 ניתנת לערעור לפני הרכב של שלושה שופטים של אותו בית-משפט שנתן את ההחלטה".

יד. הצעת חוק לתיקון פקודת פשיטת הרגל, התשמ"ג — 1983

2. הוספת סעיף 19א

אחרי סעיף 19 יבוא:

"19א. פשרה או הסדר לפני צו כינוס:

(א) חייב שנתקיימו בו שני אלה בטרם ניתן נגדו צו כינוס, רשאי לפנות לבית-המשפט בבקשה לאשר הצעת פשרה או הסדר עם נושיו;

(1) חובותיו עולים על עשרת-אלפים שקלים או על סכום אחר שנקבע;

(2) מספר נושיו הוא לפחות שלושה.

(ב) לבקשה יצור החייב —

(1) את הצעת הפשרה או ההסדר, בצירוף תצהירו שאינו יכול לשלם את כל חובותיו;

(2) דין-וחשבון על חובותיו ורכושו בציון סיבת הגירעון;

(2) בסופו יבוא "הוא" הדין אם הוכח להנחת דעתו של בית-המשפט כי נתמלאו התנאים שבהם היה בית-משפט שלום נוקט כלפי ההורה בדרך האמורה."

2. תיקון סעיף 28

בסעיף 28 לחוק העיקרי —

(1) במקום כותרת השוליים יבוא "אפוסטרופוס בנוסף על הורה";

(2) אחרי "לפי פרק זה" יבוא "או שבית-המשפט קבע, בהחלטה מנומקת, כי ההורה נמנע, ללא סיבה סבירה, מלמלא את חובותיו האמורות, כולן או מקצתן".

3. תיקון סעיף 33

בסעיף 33 לחוק העיקרי —

(1) בפסקה (1), בסופה יבוא "או הוגבלה לפי סעיף 29 או שהם אינם מסוגלים למלא כלפי הקטין את חובותיהם לפי הפרק השני או-שהם נמנעים, ללא סיבה סבירה, מלמלא את חובותיהם האמורות, כולן או מקצתן";

(2) האמור בסעיף יסומן (א) ואחריו יבוא:

"(ב) בקשה למינוי אפוסטרופוס לאדם יכול שתוגש

הוספת סעיף חדש

חבר הכנסת מ' שחל מציע:

אחרי סעיף 7 יבוא:

"8. תיקון סעיף 75

בסעיף 75 לחוק העיקרי —

1. תיקון סעיף 1

בסעיף 1 לפקודת פשיטת הרגל (נוסח חדש), התש"ס — 1980¹ (להלן — הפקודה) —

(1) אחרי הגדרת "העברה" יבוא:

"הפרשי הצמדה" — תוספת לסכום לפי שיעור העלייה של מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה;

"הפרשי הצמדה וריבית" — הפרשי הצמדה בצירוף ריבית לא צמודה של 3% לשנה;

(2) הגדרת "טובין" — תימחק;

(3) בהגדרת "נכסי פושט רגל", בסופה יבוא "למעט נכסים שהוא מחזיק בהם כנאמן";

(4) אחרי הגדרת "נכסי פושט רגל" יבוא:

"ריבית" — ריבית בשיעור שנקבע לעניין סעיף 4 לחוק פסיקת ריבית והצמדה, התשכ"א — 1961²;

¹ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 34, עמ' 637.

² ס"ח התשכ"א, עמ' 192; התשל"ט, עמ' 24.

26. אסיפת נושים ראשונה

ניתן צו כינוס, יזמן הכונס הרשמי אסיפה כללית של נושים כדי שישקלו אם יש לקבל הצעת פשרה או הסדר, או אם ראוי להכריז שהחייב פורש רגל, ומה דרך הטיפול בנכסי החייב בכלל; אולם רשאי הכונס הרשמי להחליט שלא לקיים אסיפה כאמור אם הוא סבור כי בנסיבות העניין אין בכך משום תועלת. להליכי פשיטת הרגל.

27 בקשה לחקירה פומבית

ניתן צו כינוס, רשאי הכונס הרשמי, אם מצא צורך בכך, לפנות לבית-המשפט בבקשה לערוך חקירה פומבית של החייב.

29. קביעת מועד חקירה

החליט בית-המשפט לערוך את החקירה, יקבע את מועדה והחייב יתייצב לחקירה באותו מועד.

29. עריכת החקירה

בית-המשפט, הכונס הרשמי, הנאמן — אם נתמנה כזה — וכן כל נושה שהגיש חביעה או נציגו, שהורשה לכך בכתב, רשאים בחקירה לשאול את החייב בדבר עסקיו, נכסיו ונכסי בני-משפחתו ובדבר התנהגותו וסיבות כישלונו.

30. הנוהל בחקירה

(א) בית-המשפט יזהיר את החייב לפני גביית עדותו כי עליו להעיד אמת, שאם לא כן יהא צפוי לעונש הקבוע בחוק, וסעיפים 2, 4 ו-5 לחוק לתקין דיני הראיות (אזהרת עדים וביטול שבועה), התש"ם — 1980¹ — יחולו.

(ב) על החייב לענות על כל שאלה ששאל בית-המשפט או שנשאלה ברשותו.

(ג) דברי החקירה יירשמו בפרוטוקול ככל שבית-המשפט ימצא לנכון. ייקראו בפני החייב או שהחייב יקראם בעצמו ויחתמו בידי החייב וכידי בית-המשפט; סירב החייב לחתום, יירשם הדבר בפרוטוקול; הפרוטוקול יהיה פתוח לעיונו של כל נושה בזמנים סבירים, ובאין בפקודה זו הוראה אחרת לעניין זה יוכל לשמש ראיה נגד החייב.

31. ביטול סעיף 31

סעיף 31 לפקודה — בטל.

8. החלטת כותרת סימן ג' בפרק ב'

לפני סעיף 33 לפקודה, במקום הכותרת של סימן ג' יבוא "סימן ג': פשרה או הסדר אחרי צו כינוס".

9. החלטת סעיף 33

במקום סעיף 33 לפקודה יבוא:

33. הצעת החייב

ניתן צו כינוס, והחייב או אדם אחר במקומו או במקום עיזבונו רוצה להציע פשרה לפירעון חובותיו או הסדר לעסקיו, יגיש לכונס הרשמי, תוך מועד שקבע הכונס, הצעה בכתב המכילה את תוכן הפשרה או ההסדר ופרטי הערובות שהוא מציע.

(3) פירוט הערובות לביצוע ההצעה תוך שישה חודשים מיום אישורה.

(2) בית-המשפט יסרב לאשר את ההצעה, וזולת אם יש בה ערובה סבירה שישולמו מייד או בזמן קרוב 50% על כל חוב לא מובטח שהוא ברי-תביעה כלפי נכסי החייב, לרבות הפרשי הצמדה עליו עד ליום הגשת הבקשה לאישור בית-המשפט.

(ד) בית-המשפט רשאי להטיל על הכונס הרשמי חפיקים שנקבעו בכל הנוגע לטיפול בהצעה לפי סעיף זה, ולהורות על כינוס אסיפות נושים לשם דיון בה.

(ה) הוראות סימן ג' בפרק זה, למעט הוראות סעיף 33(1), יחולו על הצעה לפי סעיף זה כשינויים המתחייבים.

3. תיקון סעיף 21

בסעיף 21 לפקודה —

(1) במקום כותרת השוליים יבוא "כונס זמני, מינויו ושכרו";

(2) האמור בסעיף יסומן (א), ובזו אחרי "הכונס הרשמי" יבוא "או אדם מתאים אחר";

(3) אחרי סעיף קטן (א) יבוא:

"(ב) השר, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, רשאי לקבוע כללים —

(1) בדבר דרך מינויו של כונס זמני שאינו הכונס הרשמי ודרך הדיון של בית-המשפט בהצעות שהובאו לפניו לעניין זה; בכללים כאמור ייקבעו תנאי הכשרות למינויו ותנאים אחרים שכונס זמני חייב למלא לצורך מינויו;

(2) בדבר שכרו והוצאותיו של כונס זמני שאינו הכונס הרשמי."

4. תיקון סעיף 23

סעיף 23 לפקודה —

(1) סעיף קטן (א), המלים "לפי בקשת נושה" — ימחקר;

(2) במקום סעיף קטן (ג) יבוא:

"(ג) המנהל המיוחד יקבל שכר כפי שיצווה הכונס הרשמי."

5. תיקון סעיף 24

בסעיף 24 לפקודה —

(1) במקום כותרת השוליים יבוא "פרסום צו כינוס ואסיפת נושים";

(2) אחרי "צו כינוס" יבוא — "ואם הוחלט על כינוס אסיפה כללית של נושים כאמור בסעיף 26, גם על מועד האסיפה —

6. החלטת סעיפים 26 עד 30

במקום סעיפים 26 עד 30 לפקודה יבוא:

ההכרזה, או שהכונס הרשמי מתנגד להצעתם, יציע הכונס הרשמי לבית-המשפט למנות אדם אחד לתפקיד נאמן.

(ג) בית-המשפט ידון בהצעות שהובאו לפניו כאמור בסעיפים קטנים (א) ו-(ב) ויחליט בדבר מינוי הנאמן.

46. ערובה

בית-המשפט רשאי, לפני מינויו של נאמן או אחרי כן, לדרוש שהנאמן ישעבד נכסים או ייתן ערובה להבטחת מילוי תפקידיו וחובותיו ורשאי הוא בכל עת לדרוש מן הנאמן ערובה נוספת או לשחרר ערובה שניתנה, כולה או מקצתה.

47. כללים למינוי נאמן

השר, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, רשאי לקבוע כללים בדבר דרך מינויו של נאמן ודרך הדיון של בית-המשפט בהצעות שיוכאו לפניו לענין זה; בכללים האמורים, ייקבעו תנאי הכשרות למינוי, תנאים אחרים שנאמן חייב למלא לצורך מינויו ודרך החלוקה של התפקידים בין המועמדים הכשירים למינוי.

15. תיקון סעיף 49

בסעיף 49 לפקודה, במקום סעיף קטן (א) יבוא: "(א) ועדת הביקורת תתכנס בזמנים כפי שהנאמן או כל חבר של הוועדה יראו לנחוץ."

16. תיקון סעיף 55

בסעיף 55 לפקודה —

- (1) בסעיף קטן (א), במקום "פורסם מייד כרשומות ובעיתון" יבוא "פורסם בהקדם כרשומות ובעיתון יומי".
- (2) בסעיף קטן (ג), במקום פסקה (1) יבוא: "(1) ויתור מוחנה על חוב שנחבצ בפשיטת רגל לא ייראה כפירעון מלא של החוב;"

17. תיקון סעיף 57

בסעיף 57 לפקודה —

- (1) ברישא, במקום "וטובין" יבוא "ונכסים";
- (2) בפסקה (2), במקום "טובין", פעמיים, יבוא "נכסים" ובמקום "תעודות" יבוא "מסמכים";
- (3) בפסקה (3), במקום הסיפא המתחילה במלה "טובין" יבוא "נכסים שבידו".

18. הוספת סעיף 57א

אחרי סעיף 57 לפקודה יבוא:

"57א. עיכוב יציאה מהארץ

משניתן נגד חייב צו כינוס, רשאי בית-המשפט לצוות על עיכוב יציאתו מן הארץ; צו עיכוב היציאה יעמוד בתוקפו עד לסיום הליכי פשיטת הרגל, אם לא ביטל אותו בית-המשפט קודם לכן."

19. תיקון סעיף 59

בסעיף 59 לפקודה, בסעיפים קטנים (א) ו-(ב), במקום "תעודה" פעמיים, יבוא "מסמך".

10. תיקון סעיף 34

בסעיף 34(א) לפקודה, המלים "ולפני סיום חקירתו הפומבית של החייב" — יימחקו.

11. בסעיף 35 לפקודה —

- (1) בסעיף קטן (א), הסיפא המתחילה במלים "הבקשה לא תישמע" — תימחק;
- (2) בסעיף קטן (ז), במקום הסיפא המתחילה במלים "25% על כל חוב" יבוא:

"השיעורים המפורטים להלן על כל חוב לא מוכטח שהוא בריבועה כלפי נכסי החייב, לרבות הפרשי הצמדה עליו עד ליום הגשת ההצעה לאישור בית-המשפט.

- (1) 35% — אם הפשרה הוצעה תוך שנה מיום צו הכינוס;
- (2) 45% — אם הוצעה כעבור שנה ובטרם עברו שנתיים מיום הצו;
- (3) 55% — אם הוצעה כעבור שנתיים ובטרם עברו שלוש שנים מיום הצו;
- (4) 65% — אם הוצעה כעבור שלוש שנים ובטרם עברו ארבע שנים מיום הצו;
- (5) 80% — אם הוצעה כעבור חמש שנים או יותר מיום הצו;

אולם רשאי בית-המשפט, בנסיבות מיוחדות שיפורטו ויירשמו, לקבוע שיעורים אחרים או תקופות אחרות מאלה שפורטו בסעיף קטן זה."

12. החלפת סעיף 42

במקום סעיף 42 לפקודה יבוא:

"42. צו הכרזה על פשיטת רגל

ניתן על חייב צו כינוס והחליטו הנושים באספתם בהחלטה רגילה שהחייב יוכרו פושט רגל, או שלא קיבלו כל החלטה או לא נתכנסו, או שפשרה או הסדר לא אושרו לפי סימן ג' בפרק זה תוך מועד שקבע בית-המשפט, יכריז בית-המשפט בצו שהחייב פושט רגל, ומשעשה כך יהיו נכסי פושט הרגל ניתנים לחלוקה בין נושיו ויוקנו לנאמן."

13. תיקון סעיף 43

בסעיף 43 לפקודה, אחרי "ובעיתון" יבוא "יומי".

14. החלפת סעיפים 44 עד 47

במקום סעיפים 44 עד 47 לפקודה יבוא:

"44. הכונס הרשמי כנאמן

משהוכרו חייב פושט רגל, יהיה הכונס הרשמי, מכוח משרתו, נאמן על נכסי פושט הרגל, ויוסיף לפעול כך עד שהוא או אדם אחר יתמנה ויוכל לפעול כנאמן.

45. מינוי נאמן

(א) משהוכרו חייב פושט רגל, או שהחליטו הנושים שיוכרו כן, רשאים הנושים להציע אדם מתאים להיות נאמן על נכסי פושט הרגל; הכונס הרשמי יודיע לבית-המשפט על הצעתם.

(ב) לא הציעו הנושים אדם כאמור תוך חודש יום

20. תיקון סעיף 61

בסעיף 61 לפקודה, האמור בסעיף קטן (ד) יסומן (ג), ובמקום סעיפים קטנים (ב) ו-(ג) יבוא:

"(ב) בית-המשפט יקבע יום לדיון בבקשה, והודעה על כך תישלח, ארבעה-עשר ימים לפחות לפני היום שנקבע, לכל מי שהגיש תביעת חוב או שצוין כנושה בדוח החייב על מצב עסקיו."

21. הוספת סעיף 67

אחרי סעיף 67 לפקודה יבוא:

"67. הפטר על-פי בקשת הכונס הרשמי

(א) על-פי בקשת הכונס הרשמי ובהתחשב בדוח הנאמן לפי סעיף 148, רשאי בית-המשפט לתת הפטר לחייב, אם הוא סבור כי אין בהמשך ניהול פשיטת הרגל כדי להביא תועלת לנושים.

(ב) בית-המשפט יקבע יום לדיון בבקשה והודעה על כך תישלח, ארבעה-עשר ימים לפחות לפני היום שנקבע, לכל מי שהגיש תביעת חוב או שצוין כנושה בדוח החייב על מצב עסקיו.

(ג) על הפטר לפי סעיף זה יחולו הוראות סעיפים 67, 69 ו-226."

22. תיקון סעיף 71

בסעיף 71 לפקודה, בסופו יבוא "חוב וחבות במטבע-חזן יחושבו לפי ערכם במטבע ישראלי ביום מתן הצו".

23. החלפת סעיף 75 והוספת סעיף 75א

במקום סעיף 75 לפקודה יבוא:

"75. ריבית או הצמדה עד לצו הכינוס

כל חוב בסכום קבוע שאין לגביו הסכם לשלם ריבית או פיצוי אחר בשל פיגור בתשלום, וביום מתן צו הכינוס כבר עבר זמן פירעונו והוא ברחביעה בפשיטת רגל, רשאי הנושה לתבוע עליו ריבית או הפרשי הצמדה או הפרשי הצמדה וריבית לתקופה שמזמן הפירעון שנקבע במסמך ועד לתאריך הצו, ואם לא נקבע במסמך זמן פירעון — לתקופה שמן היום שבו נמסרה הודעה לחייב ועד לתאריך הצו, ובלבד שבהודעה נאמר שידרשו ממנו ריבית או הפרשי הצמדה או הפרשי הצמדה וריבית כאמור.

75א. חוב שפרעונו בעתיד,

חוב שזמן פירעונו טרם הגיע ביום מתן צו הכינוס, רשאי הנושה לתבועו כאילו הוא עומד לפירעון מיד, והוא זכאי לריבית ולפירעון לנושים האחרים בנכרי ריבית, שתחושב מיום הכרזת הריבית ונדרש ועד לזמן שבו היה החוב משתלם כתנאים שלפיהם נוצר."

24. תיקון סעיף 78

בסעיף 78 לפקודה, בסופו יבוא:

"(4) בית-המשפט רשאי, אם מטעמים מיוחדים שירשמו מצא זאת לצורך בנסיבות העניין, להורות שלא לתת עדיפות לחובות האמורים בפסקאות (1) ו-(3), כולם או מקצתם."

25. החלפת סעיף 81

במקום סעיף 81 לפקודה יבוא:

"81. ריבית או הצמדה מיום צו הכינוס

הנאמן רשאי, לפי שיקול דעתו, לקבוע כי על-כל החובות שנתבעו בפשיטת רגל ייתוספו — החל מיום צו הכינוס ועד לתשלומם בפועל — ריבית או הפרשי הצמדה או הפרשי הצמדה וריבית."

26. תיקון סעיף 85

בסעיף 85 לפקודה, בפסקה (3), במקום "טובין", "הטובין" ו"כטובין" יבוא, לפי העניין, "מיטלטלין", "המיטלטלין" ו"כמיטלטלין".

27. החלפת סעיף 86

במקום סעיף 86 לפקודה יבוא:

"86. נכסים שאינם בני-חלוקה

נכסי פושט הרגל לא יכללו —

(1) צורכי אוכל כדי מחיית החייב ובני-משפחתו הגרים עמו, לתקופה סבירה;

(2) חפצי לבוש, מיטות, כלי מיטה, כלי אוכל, כלי מטבח וכלי בית אחרים שהם חיוניים לחייב ולבני-משפחתו הגרים עמו;

(3) דברים הדרושים כתשמישי קדושה לחייב ולבני-משפחתו הגרים עמו;

(4) מכונות שהחייב עובד בהן בעצמו, כלים, מכשירים ומיטלטלין אחרים, וכן בעלי-חיים שבלעדיהם אין החייב יכול לקיים את מקצועו, מלאכתו, משלח ידו או עבודתו שהם מקור פרנסתו ופרנסת בני משפחתו, ובכלד ששוויים אינו עולה על סכום שנקבע;

(5) אם החייב נכה — כלים, מכשירים, מכונות, מיטלטלין אחרים ובעלי-חיים, הנוחצים לו בגלל נכותו."

28. הוספת סעיף 88א

אחרי סעיף 86 לפקודה יבוא:

"88א. הגנת בית-המגורים

(א) היו כלולים בנכסי פושט הרגל, מקרקעין המשמשים, כולם או מקצתם, בית-מגורים לפושט הרגל, לבן-זוגו או לבני-משפחתו הגרים עמו, רשאי בית-המשפט להורות שלא ימכרו אלא אם הוכח תחילה, להנחת דעתו, שיהיה לפושט הרגל, לבן-זוגו ולבני-משפחתו הגרים עמו מקום מגורים סביר, או שהועמד לרשותם סידור חלופי.

(ב) בית-המשפט רשאי לקבוע שהסידור החלופי יהיה בהמצאת דירה אחרת או בתשלום פיצויים או בדרך אחרת.

(ג) הוראות סעיף זה אינן חלות על מקרקעין שדיני הגנת הדייר חלים עליהם, ואין בהם כדי לפגוע בדינים אלה."

(ג) בבואו לתת אישור לפי סעיף זה רשאי בית-המשפט לדרוש שיינתנו הודעות לאנשים מעוניינים וכן להתנות את מתן האישור בתנאים."

39. תיקון סעיף 116

בסעיף 116 לפקודה, במקום "הזכויות, הזיקות והחברות" יבוא "הזכויות והחברות".

40. ביטול סעיף 117

סעיף 117 לפקודה — בטל.

41. תיקון סעיף 120

בסעיף 120 לפקודה, סעיפים קטנים (ג) ו-(ד) — בטלים.

42. ביטול סעיף 121

סעיף 121 לפקודה — בטל.

43. תיקון סעיף 128

בסעיף 128 לפקודה, בסעיף קטן (ג), במקום "110 עד 112" יבוא "111 ו-112".

44. תיקון סעיף 129

בסעיף 129 לפקודה ובכותרת השוליים שלו, במקום "טובין" ו"הטובין", יבוא, בכל מקום ולפי העניין, "נכסים" ו"הנכסים".

45. תיקון סעיף 130

בסעיף 130 לפקודה —

(1) בסעיף קטן (ב), אחרי "דיבידנד" יבוא "ראשון";

(2) סעיפים קטנים (א) עד (ה) — בטלים.

46. תיקון סעיף 137

בסעיף 137(א) לפקודה, במקום "הקבוע לעניין זה לפי חוק הריבית (שינוי שיעורים), התשל"ג-1972" יבוא "השיעור שנקבע לעניין סעיף 4 לחוק פסיקת ריבית והצמדה, התשכ"א-1961".

47. תיקון סעיף 137

בסעיף 137 לפקודה, המלים "כמשמעותם כחוק פסיקת ריבית והצמדה, התשכ"א-1961" — יימחקו.

48. תיקון סעיף 138

בסעיף 138 לפקודה, במקום סעיף קטן (ד) יבוא:

"(ד) השר רשאי למנות משנה וסגן או סגנים לכונס הרשמי ולקבוע את סמכויותיהם."

49. תיקון סעיף 139

בסעיף 139 לפקודה, אחרי סעיף קטן (ד), יבוא:

"(ה) הכונס הרשמי יהיה צד לכל הליך שיתנהל בבית-המשפט על-פי פקודה זו."

50. תיקון סעיף 141

בסעיף 141 לפקודה, במקום פסקה (6) יבוא:

"(6) לפרסם כל עניין שיש לפרסמו לפי הפקודה;"

29. בסעיף 91 לפקודה —

(1) בסעיף קטן (א), במקום "גג טובין או מקרקעין" יבוא "לגבי נכסים";

(2) במקום סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ב) לעניין פקודה זו, השלמתה של הוצאה לפועל היא, לגבי נכסים — בתפיסתם ומכירתם, ובעיקול חוב — בקבלת החוב";

(3) בסעיף קטן (ג), במקום "טובין" יבוא "נכסים".

30. תיקון סעיף 92

בסעיף 92 לפקודה ובכותרת השוליים שלו, במקום "טובין" ו"הטובין", יבוא בכל מקום, לפי העניין, "נכסים" ו"הנכסים".

31. תיקון סעיף 93

בסעיף 93 לפקודה, במקום "טובין" יבוא "נכסים", והמלים "המחייב בתשלום סכום העולה על שני שקלים" — יימחקו.

32. תיקון סעיף 96

בסעיף 96 לפקודה, סעיף קטן (ד) — בטל.

33. תיקון סעיף 98

בסעיף 98(א) לפקודה, אחרי "שערב לחובו" יבוא "או מתן אילון או שידול שלא כדן מצד אותו נושה או מטעמו".

34. תיקון סעיף 101

בסעיף 101(א) לפקודה, במקום "טובין או מקרקעין" יבוא "נכסים".

35. ביטול סעיף 110

סעיף 110 לפקודה — בטל.

36. החלפת סעיף 111

במקום סעיף 111 לפקודה יבוא:

"111. דין הכנסה של פושט רגל

היה פושט הרגל זכאי למשכורת, לשכר, לגמלה, לפיצויים או להכנסה אחרת, רשאי בית-המשפט, לבקשת הנאמן, לתת מפעם לפעם צו להעביר לנאמן תשלומים אלה או חלקם, כפי שייראה לו צורך".

37. תיקון סעיף 112

בסעיף 112 לפקודה, במקום "סעיפים 110 או 111" יבוא "סעיף 111".

38. תיקון סעיף 115

בסעיף 115 לפקודה —

(1) בסעיף קטן (א), בפסקה (2), בסופה יבוא "שלא נפרעו במלואם";

(2) במקום סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ב) היה בין נכסי פושט הרגל נכס מכביד, רשאי הנאמן, בכפוף להוראות סעיפים 116 עד 122 ובאישור בית-המשפט, לוותר עליו."

154. איסור הסדרים בדבר השכר

לא יקבל נאמן מפורש הרגל או מעורף-דין, מכרוז או מכל אדם אחר המועסק בפשיטת הרגל, מתנה או שכר או תמורה או טובות הנאה כספיות או אחרות, חוץ מן השכר האמור בסעיף 152(א)."

59. תיקון סעיף 155

בסעיף 155 לפקודה, במקום "גמול" יבוא "שכר".

60. תיקון סעיף 156

בסעיף 156 לפקודה, במקום "גמול" יבוא "שכר".

61. החלפת סעיף 158

במקום סעיף 158 לפקודה יבוא:

"158. רשימת נושים

לפי בקשתו של נושה יספק לו הנאמן וישלח לו בדואר רשימה של הנושים, המראה את החוב המגיע לכל אחד מהם; הוצאות עריכת הרשימה ומשלוחה יחולו על הנושה המבקש."

62. ביטול סעיף 161

סעיף 161 לפקודה — בטל.

63. תיקון סעיף 164

בסעיף 164 לפקודה, במקום "חמישה שקלים" יבוא "אלף שקלים", המלים "בשיעור הקבוע לעניין זה לפי חוק הריבית (שינוי שיעורים), התשל"ג—1972" — יימחקו, ובמקום "גמול" יבוא "שכר".

64. תיקון סעיף 166

בסעיף 166 לפקודה —

(1) במקום סעיפים קטנים (א) ו-(ב) יבוא:

"(א) על כל נאמן לשלוח לכונס הרשמי דוח על הכספים שקיבל וישלם כחור כנאמן, וכן דוח כללי על מהלך ניהול הליכי פשיטת הרגל.

(ב) הדוחות יאומתו בתצהיר ויוגשו כזמנים שנקבעו, אך לא פחות מאחת לשנה."

(2) סעיף קטן (ה) — בטל.

65. החלפת סעיפים 170 ו-171

במקום סעיפים 170 ו-171 לפקודה יבוא:

"170. מילוי מקום נאמן,

(א) נתפחה משרתו של נאמן, ימנה בית-המשפט נאמן אחר במקומו, ועד שיתמנה ישמש הכונס הרשמי כנאמן.

(ב) היה הכונס הרשמי לנאמן או פעל כנאמן, לא יחוב אישית בשל כל מעשה, מחדל או חבות של נאמן קודם.

171. התפטרות נאמן והעברתו

(א) נאמן רשאי להתפטר מרצונו.

(ב) ניתן צו כינוס נגד נאמן — בטל מינויו.

(ג) על-פי בקשת הכונס הרשמי או על-פי בקשת

51. תיקון סעיף 142

בסעיף 142 לפקודה, בפסקה (2), במקום "כטובין" יבוא "בנכסים" ובמקום "הנושה" יבוא "החייב".

52. הוספת סעיף 142א

אחרי סעיף 142 לפקודה יבוא:

"142א. נציג

(א) הכונס הרשמי רשאי לבצע תפקיד מתפקידיו גם באמצעות אדם שלא מבין עובדי המדינה (להלן — נציג) ולשלם את שכרו.

(ב) נציג יפעל לפי הוראות הכונס הרשמי ובפיקוחו, אך אין בכך או בתשלום שכרו על-פי סעיף קטן (א) כדי ליצור יחסי עובד ומעביד בין הנציג לבין הכונס הרשמי או המדינה.

(ג) הכונס הרשמי רשאי, לפני מינויו של נציג או אחרי כן, לדרוש שהנציג ישעבר נכסים או ייתן ערובה להבטחת מילוי תפקידו וחובותיו, ורשאי הוא בכל עת לדרוש מן הנציג ערובה נוספת או לשחרר ערובה שניתנה, כולה או מקצתה."

53. ביטול סעיפים 145 ו-146

סעיפים 145 ו-146 לפקודה — בטלים.

54. הוספת סעיף 148א

אחרי סעיף 148 לפקודה יבוא:

"148א. דיווח שנתי של הנאמן

(א) לפחות אחת לשנה ידווח הנאמן לבית-המשפט על מהלך ניהול פשיטת הרגל.

(ב) בית-המשפט יקים דיון בדוח הנאמן ויזמן אליו את החייב ואת הכונס הרשמי."

55. החלפת כותרת סימן ג' בפרק ה'

לפני סעיף 152 לפקודה, במקום הכותרת של סימן ג' יבוא: "סימן ג': שכר והוצאות".

56. החלפת סעיף 152

(א) במקום סעיף 152 לפקודה יבוא:

"152. שכר הנאמן והוצאותיו

(א) נתמנה כנאמן אדם שאינו הכונס הרשמי, יקבל שכר והוצאות כפי שיוורה בית-המשפט על-פי כללים שקבע השר; נתמנו כמה נאמנים — יחולק השכר ביניהם ביחס שיקבע בית-המשפט.

(ב) השר, בהתייעצות עם שר האוצר, רשאי לקבוע שחלק משכרו של נאמן ישולם מאוצר המדינה.

(ג) השר, באישור ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, רשאי לקבוע כללים בדבר שכרו והוצאותיו של נאמן שיש לשלם לפי סעיף קטן (א)."

57. ביטול סעיף 153

סעיף 153 לפקודה — בטל.

58. החלפת סעיף 154

במקום סעיף 154 לפקודה יבוא:

יבוא "פנקסי חשבון שבסעיף 221" ובמקום "תעודה" יבוא "מסמך".

(5) במקום פסקה (10) יבוא: "(10) אחרי שהוגשה בקשת פשיטת הרגל מטעמו או נגדו, או תוך שנים-עשר חודשים — ולענין פנקס חשבון שבסעיף 221, תוך שנתיים — לפני שהוגשה, במרמה, הוא הוציא מרשותו מסמך השייך או הנוגע לנכסיו או לענייניו, או עשה בו שינוי או השמטה, או ידע שהוצאת המסמך או השינוי או ההשמטה בו נעשו במרמה:"

73. תיקון סעיף 218

בסעיף 218 לפקודה, בפסקה (1), המלים "של שקל אחד לפחות" — יימחק.

74. תיקון סעיף 220

בסעיף 220 לפקודה —

(1) בסעיף קטן (א), ברישא, אחרי "והוא עשה" יבוא "ביודעין";

(2) סעיף קטן (ג) — יימחק.

75. תיקון סעיף 221

בסעיף 221 לפקודה —

(1) בסעיף קטן (ב), בפסקה (1), במקום "עשרה שקלים" יבוא "חמשת-אלפים שקלים או על סכום אחר שנקבע";

(2) סעיף קטן (ג) — יימחק;

(3) בסעיף קטן (ד), במקום "כטובין" ו"ובטובין", יבוא "במיטלטלין" ו"ובמיטלטלין", לפי הענין, ובמקום "הטובין", פעמיים, יבוא "המיטלטלין".

76. תיקון סעיף 222

בסעיף 222 לפקודה, המלים "בסכום של שני שקלים לפחות" — יימחק.

77. תיקון סעיף 232

בסעיף 232 לפקודה, סעיף קטן (ב) והסימון (א) — יימחק.

78. ביטול סעיף 233

סעיף 233 לפקודה — בטל.

79. החלפת סעיף 237

במקום סעיף 237 לפקודה יבוא:

"237. המצאות הודעות

כל הודעה ומסמך שאין הוראה בדבר דרך המצאתם לפלוני, אפשר לשולחם בדואר לפי מענו הירוע האחרון".

80. תיקון סעיף 242

בסעיף 242 לפקודה, הסיפא המתחילה במלה "ובמיוחד" — תימחק.

81. תיקון התוספות

(א) בכותרת התוספת הראשונה לפקודה, המלים "(וסעיף 26(ב))" — יימחק.

הנושים שהוחלט עליה באספתם, רשאי בית-המשפט להעביר נאמן מכהונתו באחת מאלה:

(1) הנאמן התנהג שלא כראוי או אינו ממלא את תפקידיו לפי פקודה זו והתקנות על-פיה;

(2) הנאמן היה עורך-דין וחברותו בלשכת עורכי-הדין פקעה או הושעתה, או שהיה רואה-חשבון ותוקף רשיונו כרואה-חשבון בוטל או הופסק;

(3) הנאמן אינו יכול למלא תפקידיו מחמת מחלה או היעדרות ממושכת;

(4) קיימות נסיבות המקשות על הנאמן לפעול לטובת הנושים בלי פניות;

(5) טובת הנושים מחייבת העברת הנאמן מתפקידו."

66. תיקון סעיף 183

בסעיף 183(א) לפקודה, במקום "על חמישה שקלים" יבוא "על עשרת-אלפים שקלים או על סכום אחר שנקבע".

67. תיקון סעיף 184

בסעיף 184 לפקודה —

(1) במקום כותרת השוליים, יבוא "מועד הערעור";

(2) סעיף קטן (א) — יימחק;

(3) בסעיף קטן (ב) — הסימון (ב) יימחק ובמקום "עשרים-ואחד" יבוא "ארבעים-וחמישה".

68. תיקון סעיף 201

בסעיף 201(ג) לפקודה, במקום "על אלף שקלים" יבוא "על עשרת-אלפים שקלים או על סכום אחר שנקבע".

69. ביטול סעיף 203

סעיף 203 לפקודה — בטל.

70. תיקון סעיף 207

בסעיף 207 לפקודה, במקום "ורכיבת" יבוא "הרייבית והפרשי ההצמדה" ובמקום "ליורשים או לנציג האישי החוקי של עיזבון החייב שנפטר" יבוא "ליורשי החייב שנפטר או למנהל עיזבונו".

71. תיקון סעיף 208

בסעיף 208 לפקודה, במקום "לנציגו האישי החוקי" יבוא "למנהל עיזבונו" ובמקום, "הנציג האישי החוקי", פעמיים, יבוא "מנהל העיזבון".

72. תיקון סעיף 216

בסעיף 216 לפקודה —

(1) בפסקה (3), במקום "התעודות" יבוא "המסמכים";

(2) בפסקאות (4) ו-(5), המלים "שערכו שקל אחד לפחות" — יימחק;

(3) בפסקה (8), במקום "תעודה" יבוא "מסמך";

(4) בפסקה (9), במקום "פנקסים ותעודות שבסעיף 221(ד)"

- (3) בסעיף 220(ג). התנאי המגביל המתחיל במלים "בתנאי שאם" — יימחק;
- (4) סעיף 242 — בטל.
83. תיקון חוק הריבית (שינוי שיעורים)
- בחוק הריבית (שינוי שיעורים). התשל"ג — 1972 —
כתוספת הראשונה. פסקה (7) — תימחק.
84. החולה והוראות מעבר
- (א) חוק זה יחול גם על בקשות תחליות ועומדות כיום תחילתו לפני בית-המשפט, וכן על הליכי פשיטה רגל שהחלו ולא הסתיימו לפני תחילתו.
- (ב) ההוראות שכתוספות לפקודה יראו אותן כחקנות שהותקנו לפי סעיף 242 לפקודה והן יעמדו בתוקפן במידה שלא יתקנו או יבוטלו בחקנות לפי הסעיף האמור.
85. תחילה
- תחילתו של חוק זה 30 ימים מיום פרסומו.
- (ב) כותרת התוספת השנייה לפקודה. המלים "(סעיף 75)" — יימחקו.
- (ג) כתוספת השנייה לפקודה. סימנים ר' וז' — כטלים.
82. תיקון פקודת החברות
- כפקודת החברות
- (1) בסעיף 220א(1). אחרי פסקה (ג) יבוא:
- (ד) "בית-המשפט רשאי, אם — מטעמים מיוחדים שיירשמו — מצא זאת לצורך בנסיבות העניין, להורות שלא לתת עדיפות לחובות האמורים בפסקאות (א) ו-(ג). כולם או מקצתם."
- (2) בסעיף 220(1) —
- (א) אחרי "ממניות או סטוק בחברות" יבוא "שלא נפרעו במלואם" ובמקום הסיפא המתחילה במלים "הרי ברשות" יבוא "רשאי מפרק החברה; באישור בית-המשפט, לוותר על הרכוש";
- (ב) התנאי המגביל המתחיל במלים "בתנאי שאם" — יימחק;

¹ חוקי אי. פרק כ"ב, עמ' 155: ס"ח התשמ"א, עמ' 50.

² ס"ח התשל"ג, עמ' 12.

טו. הצעת חוק האפוטרופוס הכללי (תיקון). התשמ"ג — 1983

- 22א. חישוב שכר האפוטרופוס הכללי
- (א) שכר האפוטרופוס הכללי שנקבע בתקנות לפי סעיף 23(א) (2) (להלן — השכר) יחושב —
- (1) לגבי הנכסים האמורים בסעיף 21 — מיום הקנייתם לממונה על רכוש האויב;
- (2) לגבי נכסים כאמור בסעיף 22 שעבר תחילתו של חוק זה היו מוקנים לאפוטרופוס הכללי או שהיו בניהול שלו — מיום מתן הצו הקודם;
- (3) לגבי נכסים שעבר תחילתו של חוק זה נוהלו בידי האפוטרופוס הכללי לפי חוק אחר — מתחילת הניהול.
- (ב) שולמה לפני תחילת חוק זה לממונה על רכוש האויב או לאפוטרופוס הכללי אגרה בעד ניהול נכסים כאמור בסעיף קטן (א). "נוכה מהשכר סכום האגרה ששולם כאמור וכן הפרשי הצמדה על אותו סכום שיחושבו לפי עליית מדרד המחירים לצדן, מהמדרד שפורסם סמוך לפני תשלום האגרה עד המדרד שפורסם סמוך לפני תשלום השכר."
5. תיקון חוק הסדרי משפט ומינהל
- בחוק הסדרי משפט ומינהל (נוסח משולב). התשל"ז 1970², בסעיף 5(ב), במקום הסיפא המתחילה במלים "כל עוד" יבוא: "כל עוד לא שוחררו המקרקעין, יעשה בהם האפוטרופוס הכללי כפי שהוא רשאי לעשות בנכס עזב שלגביו ניתן לו צו ניהול לפי סעיף 6(א) לחוק האפוטרופוס הכללי, התשל"ח — 1978, והוראות סעיף 15(ג) ו-(ד) לחוק האמור יחולו".
9. תיקון סעיף 9
- בסעיף 9 לחוק האפוטרופוס הכללי, התשל"ח — 1978 (להלן — החוק העיקרי), סעיף קטן (ב) יסומן (ג) ולפניו יבוא:
- (ב) מנהל האפוטרופוס הכללי את נכסי עיזבוננו של פלוני, רשאי הוא לסלק מתוכם, לפי שיקול דעתו, את ההוצאות הכרוכות בהלווייתו, בקבורתו, בהצבת מצבה על קברו וכן באזכרתו לפי הנהוג בנסיבות העניין."
2. תיקון סעיף 15
- בסעיף 15 לחוק העיקרי, במקום סעיף קטן (ב) יבוא:
- (ב) הגיע ניהולו של נכס לפי צו ניהול לסיומו, או שנתברר שלא היה מקום לתת עליו צו ניהול, ייתן האפוטרופוס הכללי לבית-המשפט דין-חשבון וימסור לו את החשבונות המתייחסים לאותו נכס, כשהם מכוקרים כפי שנקבע בתקנות; אחריותו של האפוטרופוס הכללי לגבי הנכס הסתיים כיום שבו בית-המשפט אישר את הדין-חשבון, ואם הנכס נמסר בדרך שנקבעה בתקנות — ביום המסירה כפי שאישורו בית-המשפט מראש או למפרע, לפי המוקדם."
3. תיקון סעיף 20
- האמור בסעיף 20 לחוק העיקרי יסומן (א) ואחריו יבוא:
- (ב) ניהל האפוטרופוס הכללי נכס של אדם לפי חוק אחר, ללא צו של בית-המשפט, ואותו אדם נפטר, יראו מיום הפטירה את האפוטרופוס הכללי כמנהל הנכס על-פי צו ניהול לפי חוק זה."
4. הוספת סעיף 22א
- אחרי סעיף 22 לחוק העיקרי יבוא:

¹ ס"ח התשל"ח, עמ' 61.

² ס"ח התשל"ז, עמ' 138: התשל"ג, עמ' 178.

טז. הצעת חוק להארכת תוקפן של תקנות שעת-חירום (שיפוט בעבירות שבוצעו בלבנון על-ידי

מבקרים מישראל) (תיקון), התשמ"ג — 1983

מישראל. התשמ"ג — 1982. במקום "י"ח בניסן התשמ"ג (1 באפריל 1983) יבוא "י"ט בתמוז התשמ"ג (30 ביוני 1983)."

1. תיקון סעיף 1
בסעיף 1 לחוק להארכת תוקפן של תקנות שעת-חירום (שיפוט בעבירות שבוצעו בלבנון על-ידי מבקרים

¹ ס"ח התשמ"ג, עמ' 6.

יז. הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 17), התשמ"ג — 1983

3. תיקון סעיף 322

בסעיף 322 לחוק העיקרי, אחרי "צורכי מחייתו" יבוא "ולדאוג לבריאותו".

4. תיקון סעיף 323

בסעיף 323 לחוק העיקרי, במקום "מי שעליו כראש משפחה, יבוא "הורה או מי שעליו", ואחרי "צורכי מחייתו" יבוא "ולדאוג לבריאותו".

5. תיקון סעיף 337

בסעיף 337 לחוק העיקרי, אחרי "צורכי מחיה" יבוא "או לדאוג לבריאותו".

6. תיקון סעיף 382

בסעיף 382 לחוק העיקרי, במקום "1381(1) או (3) עד (5)" יבוא "1381(א) או (3)".

1. תיקון סעיף 6
בסעיף 6(א) (2) לחוק העונשין, התשל"ז — 1977¹ (להלן — החוק העיקרי), במקום "סעיפים 381(2) או 489" יבוא "סעיף 381(א) (2)".

2. תיקון סעיף 125

האמור בסעיף 125 לחוק העיקרי יסומן (א) ואחריו יבוא: (ב) מי שנעצר כאמור בסעיף קטן (א) ניתן להחזיקו גם במקום מעצר שקבע שר הביטחון והודעה עליו נמסרה לשר המשפטים: ההחזקה תהיה בתנאים שנקבעו בתקנות לפי סעיף 3 לחוק סמכויות שעת-חירום (מעצרים), התשל"ט — 1979².

¹ ס"ח התשל"ז, עמ' 226; התשמ"ב, עמ' 172, עמ' 196, עמ' 197.

² ס"ח התשל"ט, עמ' 76.

הסתייגות לחוק הנ"ל

סעיף 2

חבר הכנסת ת' טובי, מציע:

לבטל את הסעיף.

יח. הצעת חוק התקציב לשנת הכספים 1983, התשמ"ג — 1983

פרק א': הגדרות

1. הגדרות
"תוכנית" — סכום או מספר משרות, הנקוב בשורה בלי סימון;

"ממונה על סעיף תקציב" —

(1) לגבי סעיף תקציב 01 — "נשיא המדינה" — מי שהנשיא מינה לכך;

(2) לגבי כל סעיף תקציב אחר, למעט סעיף תקציב 02 — "הכנסת" — השר שקבעה הממשלה בהודעה לוועדה או מי שהשר מינה לכך;

"שיא כוח-אדם" — מספר מרבי של משרות שבהן ניתן להעסיק עובדים קבועים, זמניים וארעיים, למעט עובדים ארעיים למשימה חולפת המועסקים עד מאה-ועשרים ימים.

"שנת הכספים 1983" — שנת הכספים המתחילה ביום "י"ח בניסן התשמ"ג (1 באפריל 1983) והמסתיימת ביום כ"ז באדר ב' התשמ"ד (31 במרס 1984);

"הוועדה" — ועדת הכספים של הכנסת;

"סעיף תקציב" — סכום או מספר משרות, הנקוב בשורת כותרת שסימנה קו כפול מקוטע;

"חחום פעולה" — סכום או מספר משרות, הנקוב בשורת כותרת שסימנה קו ונקודותיים;

פרק ב': הרשאה להוציא כספים

7. תקציב הביטחון

- (א) הסכום המוקצב בתקציב ההוצאה בסעיף תקציב 15 — "משרד הביטחון" — "יקרא להלן "תקציב הביטחון": את חלוקת תקציב הביטחון לתחומי פעולה ולתוכניות תקבע, לפי הצעת הממשלה, ועדה משותפת של ועדת הכספים וועדת החוץ והביטחון של הכנסת.
- (ב) על תקציב הביטחון ייתוסף תקציב הוצאת ביטחון מותנית בהכנסה ותקציב ביטחון למפעלים עסקיים: בתקציב הביטחון יצוינו הרשאה להתחייב ושיא כוח-אדם; לעניינים אלה יחולו על תקציב הביטחון סעיפים 4, 5, 6 ו-8 כתיאומים מתחייבים.

- (ג) לעניין תקציב הביטחון כל מקום בחוק זה שמדובר בוועדה ייקרא כאילו מדובר בוועדה המשותפת האמורה בסעיף קטן (א).

8. תקציב מפעלים עסקיים

- (א) נוסף על הסכומים שהממשלה רשאת להוציא לפי סעיפים 2, 3 ו-4 רשאת היא להוציא בשנת הכספים 1983 את הסכומים הנקובים בטור הראשון של החלק השני של התוספת השנייה (להלן — תקציב מפעלים עסקיים): חלוקת הסכומים האמורים לסעיף תקציב, לתחומי פעולה ולתוכניות תהיה כמפורט באותו חלק.

- (ב) על תוכנית שבחלק השני של התוספת השנייה, שבה מופיע סכום בטור השלישי, יחולו הוראות סעיף 5.

- (ג) נוסף על מספר המשרות שהממשלה רשאת למלא לפי סעיף 6 רשאת היא למלא בשנת הכספים 1983 — 15,039 משרות למפעלים העסקיים; חלוקת המשרות האמורות לסעיף תקציב, לתחומי פעולה ולתוכניות תהיה כמפורט בטור הרביעי של החלק השני של תקציב המפעלים העסקיים.

- (ד) אומדן התקבולים לכיסוי תקציב המפעלים העסקיים בשנת הכספים 1983 הוא כמפורט בחלק הראשון של התוספת השנייה.

- (ה) היה שר האוצר סבור כי אחד מסכומי התקבולים שבחלק הראשון של התוספת השנייה "עלה על האומדן, או שיתקבל תקבול נוסף מחוץ לאומדן, רשאי הוא, בהודעה לוועדה, לקבוע את התוכניות אשר לשמן יוצאו הסכומים הנוספים, ובלבד שלא יוצא סכום העולה על 21,000,000 שקלים ועל 15% מהתוכנית המקורית אלא באישורה המוקדם של הוועדה.

- (ו) סכום שהוקצב בסעיף תקציב 89, 90, 93, 96, 97, 98 או 99 שבתקציב המפעלים העסקיים לתשלום תמורת עבודה, שירות או נכס, ידאוו כמוצא משבועה עבודה או משנתקבל השירות או הנכס אשר הוא מיועד לתשלום בעדם.

- (ז) בסעיף זה "תקבול", לעניין סעיף התקציב המצוינים בסעיף קטן (ו) — לרבות ערך השירותים שניתנו או הנכסים שסופקו בשנת הכספים 1983.

9. שינויים

- (א) על-פי הצעת הממונה על סעיף תקציב, רשאי שר האוצר, בכל סעיף תקציב שבתוספת הראשונה, חוץ מסעיף תקציב 02 — "הכנסת" —

2. תקציב ההוצאה וחלוקתו

הממשלה רשאת להוציא בשנת הכספים 1983 1,124,000,000 אלפי שקלים; חלוקת סכום זה לחלקים וכל חלק ממנו לסעיפי תקציב, לתחומי פעולה ולתוכניות תהיה כמפורט בטור הראשון של התוספת הראשונה הנקרא "הוצאה".

3. שימוש בתקבולים נוספים לצורך כיסוי התיקרויות ותשלום חובות

ראתה הוועדה כי יתקבלו תקבולים מעל לתחזית התקבולים והמלוות לשנת הכספים 1983 (להלן — התחזית), רשאת היא, לפי הצעת הממשלה, להרשות הוצאת הסכומים הנוספים לכיסוי התיקרויות בתוכניות קיימות, להקטנתן או למניעתן, או להקטנת חובות המדינה, הכול כפי שתקבע הוועדה; לעניין זה, "תקבול" — למעט תקבול שלא נכלל בתחזית ומקורו במלווה או במענק, אך לעניין מלווה או מענק במטבע-חזן שנכללו בו — לרבות תקבול נוסף הנובע משינוי שער החליפין לעומת השער שלפיו חושבו.

4. תקציב ההוצאה המותנית בהכנסה

- (א) נוסף על הסכומים שהממשלה רשאת להוציא לפי סעיפים 2 ו-3 רשאת היא להוציא בשנת הכספים 1983, כהוצאה מותנית בהכנסה, 59,734,695 אלפי שקלים בתוספת הסכומים שייחוספו על-פי סעיף 9(א)(2) וזאת בתנאי שיתקבלו התקבולים למימון ההוצאה.

- (ב) חלוקת הסכום האמור בסעיף קטן (א) לחלקים, וכל חלק ממנו לסעיפי תקציב, לתחומי פעולה ולתוכניות, תהיה כמפורט בטור השני של התוספת הראשונה הנקרא "הוצאה מותנית בהכנסה".

- (ג) הממשלה רשאת להוציא את הסכומים של תקציב ההוצאה המותנית בהכנסה בתנאי שהסכום המוצא לתוכנית פלונית לא יעלה על סכום התקבול למעשה שיתקבל לאותה תוכנית עד תום שנת הכספים, עלה התקבול למעשה לתוכנית פלונית על הסכום הנקוב בטור השני כאמור, יעבר העודף לאוצר המדינה ואין להוציאו אלא אם הוגדל הסכום האמור על-פי סעיף 9(א)(2) וכמידה שהוגדל.

- (ד) תקבול שמקורו במלווה יישמש למימון הוצאה בסעיפי תקציב שבחלק ב' לתוספת הראשונה בלבד.

5. הרשאה להתחייב

לגבי תוכנית שבתוספת הראשונה, שבה מופיע סכום בטור השלישי הנקרא "הרשאה להתחייב", אין להתחייב בשנת הכספים 1983 אלא בגבולות סכום זה.

6. שיא כוח-אדם

הממשלה רשאת למלא בשנת הכספים 1983 69,273 משרות בתוספת המשרות שייחוספו על-פי סעיף 9(א)(8); חלוקת מספר משרות זה לחלקים, וכל חלק ממנו לסעיפי תקציב, לתחומי פעולה ולתוכניות, תהיה כמפורט בטור הרביעי של התוספת הראשונה הנקרא "שיא כוח-אדם".

- (1) להעביר כל סכום או מספר משרות מתוכנית אחת לתוכנית אחרת או לתוכנית חדשה שתיתוסף.
- (2) להגדיל את הסכום של הוצאה מותנית בהכנסה בכל תוכנית.
- (ג) לפי הצעת הממונה על סעיף תקציב, רשאי שר האוצר, בכל סעיף תקציב שבחלק השני של התוספת השנייה —
- (1) להעביר בהודעה לוועדה כל סכום של הוצאה או של הרשאה להתחייב מתוכנית אחת לתוכנית אחרת שבאותו סעיף תקציב או לתוכנית חדשה שתיתוסף לאותו סעיף תקציב, ובלבד שהוא לא ישנה בדרך זו תוכנית בסכום העולה על 21,000,000 שקלים ועל 15% מהתוכנית המקורית אלא באישורה המוקדם של הוועדה;
- (2) להגדיל בהודעה לוועדה את הסכום של הוצאה מותנית בהכנסה בכל תוכנית שבאותו סעיף תקציב או להוסיף הוצאה מותנית בהכנסה בתוכנית חדשה שתיתוסף לאותו סעיף תקציב, ובלבד שהוא לא ישנה בדרך זו תוכנית בסכום העולה על 21,000,000 שקלים ועל 15% מהתוכנית המקורית אלא באישורה המוקדם של הוועדה;
- (3) להעביר בהודעה לוועדה כל סכום של הוצאה מותנית בהכנסה, מתוכנית אחת לתוכנית אחרת שבאותו סעיף תקציב או לתוכנית חדשה שתיתוסף לאותו סעיף תקציב, ובלבד שהוא לא ישנה בדרך זו תוכנית בסכום העולה על 21,000,000 שקלים ועל 15% מהתוכנית המקורית אלא באישורה המוקדם של הוועדה;
- (4) להעביר בהודעה לוועדה כל סכום של הרשאה להתחייב מתוכנית אחת לתוכנית אחרת שבאותו סעיף תקציב, ובלבד שהוא לא ישנה בדרך זו תוכנית בסכום העולה על 38,000,000 שקלים ועל 15% מהתוכנית המקורית אלא באישורה המוקדם של הוועדה;
- (5) להגדיל, באישורה המוקדם של הוועדה את סכום ההרשאה להתחייב, בכל תוכנית שבאותו סעיף תקציב, או להוסיף סכום של הרשאה להתחייב בתוכנית חדשה שתיתוסף לאותו סעיף תקציב;
- (6) להעביר כל מספר משרות, ביחד עם סכום ההוצאה הדרוש להן, מתוכנית אחת לתוכנית אחרת שבאותו תחום פעולה או לתוכנית חדשה שתיתוסף לאותו תחום פעולה;
- (4) להעביר בהודעה לוועדה כל מספר משרות מתוכנית בתחום פעולה אחד לתוכנית בתחום פעולה אחר שבאותו סעיף תקציב או לתוכנית חדשה שתיתוסף לאותו סעיף תקציב, ובלבד שהוא לא ישנה בדרך זו תוכנית במספר משרות העולה על 50 ועל 20% ממספר המשרות בתחום הפעולה המקורי אלא באישורה המוקדם של הוועדה.
- (ד) שר האוצר רשאי, בהודעה לוועדה —
- (1) להעביר כל סכום או מספר משרות מסעיף תקציב אחד שבחוספת הראשונה לסעיף תקציב אחרים, אם הדבר ידרוש מחמת שינויים במבנה של משרדי הממשלה או בתפקידיהם, ובלבד שהסכומים המועברים כאמור יוצאו למטרות שלהן היו מוקצבים והמשרות המועברות כאמור ישמשו למטרות אשר להן היו מוקצבות; הוא הדין אם העברה כאמור נדרשת מחמת שינויים במבנה המפעלים העסקיים או בתפקידיהם.
- (2) לשנות את המספור או השם של סעיף תקציב, תחומי פעולה או תוכניות, ובלבד שלא יחול שינוי במטרה אשר לה הוקצב סכום או מספר משרות כאמור.
- (ה) שר האוצר רשאי, בהודעה לוועדה, להעביר כל סכום או מספר משרות מתוך כל תוכנית לסעיף תקציב 47 — "רזרבה כללית" או לסעיף תקציב 48 — "רזרבות להתייקרויות"; הוא הדין לגבי סעיף תקציב 47 — "רזרבה להוצאות פיתוח" ובלבד שההעברה היא מסעיף תקציב שבחלק ב' לחוספת הראשונה.
10. שימוש ברזרבות
- (א) שר האוצר רשאי, בהודעה לוועדה, לקבוע את המטרות אשר להן יוצאו הסכומים וימולאו המטרות שבסעיף תקציב 47 — "רזרבה כללית", ובלבד שהוא לא יגדיל בדרך זו תוכנית בסכום העולה על 21,000,000 שקלים
- (1) להעביר בהודעה לוועדה כל סכום של הוצאה מתוכנית אחת לתוכנית שבאותו סעיף תקציב או לתוכנית חדשה שתיתוסף לאותו סעיף תקציב, ובלבד שהוא לא ישנה בדרך זו תוכנית בסכום העולה על 21,000,000 שקלים ועל 15% מהתוכנית המקורית אלא באישורה המוקדם של הוועדה;
- (2) להגדיל בהודעה לוועדה את הסכום של הוצאה מותנית בהכנסה בכל תוכנית שבאותו סעיף תקציב או להוסיף הוצאה מותנית בהכנסה בתוכנית חדשה שתיתוסף לאותו סעיף תקציב, ובלבד שהוא לא ישנה בדרך זו תוכנית בסכום העולה על 21,000,000 שקלים ועל 15% מהתוכנית המקורית אלא באישורה המוקדם של הוועדה;
- (3) להעביר בהודעה לוועדה כל סכום של הוצאה מותנית בהכנסה, מתוכנית אחת לתוכנית אחרת שבאותו סעיף תקציב או לתוכנית חדשה שתיתוסף לאותו סעיף תקציב, ובלבד שהוא לא ישנה בדרך זו תוכנית בסכום העולה על 21,000,000 שקלים ועל 15% מהתוכנית המקורית אלא באישורה המוקדם של הוועדה;
- (4) להעביר בהודעה לוועדה כל סכום של הרשאה להתחייב מתוכנית אחת לתוכנית אחרת שבאותו סעיף תקציב, ובלבד שהוא לא ישנה בדרך זו תוכנית בסכום העולה על 38,000,000 שקלים ועל 15% מהתוכנית המקורית אלא באישורה המוקדם של הוועדה;
- (5) להגדיל, באישורה המוקדם של הוועדה את סכום ההרשאה להתחייב, בכל תוכנית שבאותו סעיף תקציב, או להוסיף סכום של הרשאה להתחייב בתוכנית חדשה שתיתוסף לאותו סעיף תקציב;
- (6) להעביר כל מספר משרות, ביחד עם סכום ההוצאה הדרוש להן, מתוכנית אחת לתוכנית אחרת שבאותו תחום פעולה או לתוכנית חדשה שתיתוסף לאותו תחום פעולה, ובלבד שהוא לא ישנה בדרך זו תוכנית במספר משרות העולה על 50 ועל 20% ממספר המשרות בתוכנית המקורית אלא בהודעה לוועדה;
- (7) להעביר בהודעה לוועדה כל מספר משרות מתוכנית בתחום פעולה אחד לתוכנית בתחום פעולה אחר שבאותו סעיף תקציב או לתוכנית חדשה שתיתוסף לאותו סעיף תקציב, ובלבד שהוא לא ישנה בדרך זו תוכנית במספר משרות העולה על 50 ועל 20% ממספר המשרות בתחום הפעולה המקורי אלא באישורה המוקדם של הוועדה;
- (8) להגדיל, באישורה המוקדם של הוועדה, את מספר המטרות בכל תוכנית שבאותו סעיף תקציב או להוסיף מטרות בתוכנית חדשה שתיתוסף לאותו סעיף תקציב, ובלבד שההגדלה או ההוספה נובעות מהעברת עובדים ממוסד שהממשלה משתתפת בתקציבו לשירות המדינה עקב העברת תפקיד ממוסד כאמור למדינה.
- (ב) במסגרת סעיף תקציב 02 — "הכנסות" רשאית הוועדה, לפי הצעת יושב ראש הכנסות —

(ה) בסעיף זה ובסעיף 12, "סכום עודף" — לענין הוצאה מותנית בהכנסה — עודף התקבולים שנתקבלו למימון ההוצאה על ההוצאה למעשה.

12. עודפים מיוחדים

(א) נותר סכום עודף באחת מן התוכניות שנקבעו בחוק התקציב לשנת הכספים 1982, התשס"ב — 1982, או על-פיו, המנויות בתוספת השלישית (להלן — רשימת העודפים המיוחדים), רשאי שר האוצר, בהודעה לוועדה, להתיר את השימוש באותו סכום לתוכנית שבה נכלל.

(ב) שר האוצר רשאי, באישורה המוקדם של הוועדה, להוסיף תוכנית לרשימת העודפים המיוחדים.

(ג) הותר שימוש בסכום עודף כאמור בסעיף זה ייחוסף הסכום לתקציב של שנת הכספים 1983 בהתאמה כאילו היה חלק ממנו.

13. מועד לפינוי

הודעה לוועדה או בקשה למתן אישורה לפי סעיפים 9 עד 12 תוגש לא יאוחר מיום כ"ז באדר א' התשס"ד (29 בפברואר 1984), אך רשאית הוועדה, במקרים מיוחדים, להקשות הגשתה במועד מאוחר יותר.

14. סכום מוקצב שיראוהו כמוצא

סכום שהוקצב, יראוהו כמוצא משנשלח לאדם הזכאי לו הודעה שחשבונו אצל החשב הכללי זוכה באותו סכום.

15. ביטוח הצמדה

(א) בשנת הכספים 1983 לא תינתן הממשלה התחייבות לשיפוי בשל עליית מיד המחירים לצרכן או שינוי בשער המטבע כשנושא ההתחייבות עולה על 2,100,000 שקלים, אלא באישורה המוקדם של הוועדה.

(ב) שר האוצר ימסור לוועדה כל שישה חודשים דין-וחשבון על התחייבויות כאמור שניתנו תוך התקופה האמורה ללא צורך באישור הוועדה.

ועד ל-15% מהתוכנית או במספר משרות העולה על 25 ועל 15% ממספר המשרות של התוכנית אלא באישורה המוקדם של הוועדה: הוא הדין לגבי סכומי סעיף תקציב 7א — "דורבה להוצאות פיתוח", ובלבד שאלה לא יוצאו אלא לסעיפי תקציב שבחלק ב' לתוספת הראשונה.

(ב) שר האוצר רשאי, באישורה המוקדם של הוועדה, לקבוע את המטרות אשר להן יוצא הסכום שבסעיף תקציב 16 — "הוצאות חירום אזרחיות".

(ג) שר האוצר רשאי, בהודעה לוועדה, לקבוע את חלוקת סכומי סעיפי תקציב 4א ו-4א — "דורבות להתייקרויות", ובלבד שאלה ישמשו אך ורק לכיסוי התייקרויות בתוכניות קיימות.

11. שימוש בעודפי התקציב משנת הכספים 1982

(א) נותר סכום עודף באחד מסעיפי התקציב שנקבעו בחוק התקציב לשנת הכספים 1982, התשס"ב — 1982, או על-פיו, חוץ מסעיף תקציב 02 — "הכנסת" רשאי שר האוצר להתיר את השימוש באותו סכום לתוכנית שבה נכלל או, אם אינו הוצאה מותנית בהכנסה, לתוכנית אחרת שבאותו סעיף תקציב בכפוף להוראות סעיף 9 לחוק האמור.

(ב) נותר סכום עודף בסעיף תקציב 02 — "הכנסת" שבחוק התקציב לשנת הכספים 1982, רשאית הוועדה, לפי הצעה יושב-ראש הכנסת, להתיר את השימוש באותו סכום לתוכנית שכתוך אותו סעיף תקציב.

(ג) נותר סכום עודף בסעיפי תקציב 47, 48, 47 ו-88 "דורבות" שבחוק התקציב לשנת הכספים 1982, רשאי שר האוצר, באישורה המוקדם של הוועדה, להתיר את השימוש בו למטרה שיקבע.

(ד) הותר שימוש בסכום עודף כאמור בסעיף זה, ייחוסף הסכום לתקציב של שנת הכספים 1983 בהתאמה כאילו היה חלק ממנו.

פרק ג': הוראות בקשר לתאגידים ולרשויות מקומיות

17. תקציב של תאגיד

תקציבו של תאגיד לשנת הכספים 1983 טעון אישורו של שר האוצר; אין בכך כדי לגרוע מהיותו טעון אישור אחר.

18. שינויים ושימוש בעודפים בתקציבי התאגידים

מי שמוסמך לפי כל דין לאשר תקציבו של תאגיד פלוני מוסמך גם לאשר, בהודעה לשר האוצר —

(1) העברת סכומים ומשרות מפריט אחד שבתקציב לפריט אחר;

(2) שימוש בסכום עודף שנותר בתקציבו של התאגיד משנת הכספים 1982;

ובלבד שלא יועברו בדרך זו סכומים מתקציב פעולות שוטפות לתקציב פיתוח או להיפך.

19. הפחתת תקציב או שיא כוח-אדם

(א) שר האוצר, בהתייעצות עם השר הנוגע בדבר רשאי לקבוע לתאגיד את שיא כוח-אדם שלו וכן, על-פי החלטת הממשלה, להורות לו להפחית את תקציבו או את שיא כוח-האדם שלו בסכום או כשיעור שיקבע.

16. הגדרות לענין תאגידים

בפרק זה:

"תאגיד" — תאגיד, למעט בנק ישראל ולמעט מועצה דתית, שהוקם כחוק או מכוח סמכותו של שר שניתנה בחוק, והוא מוסד של המדינה או שנתקיים בו אחד מאלה:

(1) הממשלה משתתפת בתקציבו במישרין או בעקיפין;

(2) חבריו או חברי הנהלתו, כולם או מקצתם, מתמנים בידי הממשלה או בידי שר;

"שר הנוגע בדבר" — לענין תאגיד, השר הממונה על ביצוע החוק שלפיו הוקם אותו תאגיד;

"שנת הכספים 1983" — לרבות תקופה של שנים-עשר חודשים המתחילה בתאריך כלשהו בשנת 1983 לגבי תאגיד המנהל את תקציבו על בסיס של תקופה כאמור;

"סכום החריגה" — סכום שבו חרגו תאגיד או רשות מקומית מתקציבם המאושר, או הסכום הכרוך בהעסקת עובדים בחריגה מתקציבם המאושר, או משיא כוח-אדם, או סכום ההלוואה שלקחו ללא אישור.

(ב) ראה שר הפנים רשאי לקבוע לרשות מקומית את שיא כוח-האדם שלה וכן, על-פי החלטת הממשלה, להורות לה להפחית את תקציבה או את שיא כוח-האדם שלה בסכום או בשיעור שיקבע.

(ג) החלטה כללית של הממשלה בעניין הפחתת תקציב ושיא כוח-האדם ומדיניות השכר שלה בהתאם לסעיף 24 יחולו על בנק ישראל בשינויים המחויבים.

(ד) הוראה על-פי סעיף זה יכול שתהיה כללית, לסוגים, או לתאגיד פלוגי או לרשות מקומית פלוגית.

20. סמכויות בקשר לתאגיד

(א) ראה שר האוצר שתאגיד עושה אחד מאלה:

(1) מבצע עבודה או פעולה ללא הקצבה בתקציבו המאושר או חורג מתקציבו המאושר;

(2) מבצע עבודה או פעולה שחווה לעשייתם טעון אישור על-פי כל דין, ואישור כאמור לא ניתן;

(3) מעסיק עובדים במספר משרות החורג משיא כוח-האדם שלו או במשרות שאין עליהן הקצבה בתקציבו המאושר;

(4) לווה כספים כשהדבר טעון אישור על-פי כל דין ואישור כאמור לא ניתן;

רשאי הוא, לאחר התייעצות עם השר הנוגע בדבר, לנקוט צעדים הדרושים לדעתו לתיקון הליקויים האמורים כאמור בסעיף קטן (ב), והימנעותו מעשות כן טעונה אישור הוועדה.

(ב) צעדים כאמור בסעיף קטן (א) יכול שיכללו —

(1) הוראה להפסיק את העבודה או הפעולה;

(2) הוראה להפסיק את העסקתם של עובדים המועסקים בחריגה מהתקציב או משיא כוח-האדם כאמור בסעיף קטן (א) (3);

(3) הפחתת סכום החריגה מסכום המענק או ההשתתפות שהיה מקבל מהממשלה אילולא החריגה האמורה.

21. סמכויות בקשר לרשות מקומית

(א) ראה שר הפנים ושרות מקומית עושה אחד מהדברים המפורטים בסעיף 20 (א) רשאי הוא להפחית את סכום החריגה מסכום המענק שקבע לאותה רשות מקומית וכן לנקוט צעדים כאמור בסעיף 20 (ב) (1) ו-(2), והימנעותו מעשיית כן טעונה אישור הוועדה.

27. מקדמה מבנק ישראל

(א) הממשלה מורשית בזה לקבל מבנק ישראל ובנק ישראל מורשה בזה לתת לממשלה מקדמה בסכום שלא יעלה על 116,153,000 אלפי שקלים למימון הוצאותיה בשנת הכספים 1983.

(ב) הוועדה רשאית, לפי הצעת הממשלה, להגדיל את הסכום הנקוב בסעיף קטן (א) בסכום ההפרש שבין סך כל הסכומים שמוצג להוציאם לפי סעיף 3 לבין התקבולים האחרים שיתקבלו מעל לתחזית, ובלבד ששיעור ההגדלה לא יעלה על היחס שבין סך כל הסכומים הנדרשים לכיסוי

22. חוזה של תאגיד או רשות מקומית

בחווה של תאגיד או רשות מקומית שהתמורה הכרוכה בו 300,000 שקלים לפחות, יצוין —

(1) כי נתקיימו בו כל התנאים וניתנו כל האישורים הדרושים לפי כל דין;

(2) כי ההוצאה הכספית לביצוע החוזה מתוקצבת, ויצוין סעיף ההקצבה.

23. פטור

שר האוצר רשאי, באישור הוועדה, לפטור תאגיד מתחילת הוראות סעיפים 17 עד 22, כולן או מקצתן.

24. שינויים בשכר ובתנאי שירות

בשנת הכספים 1983 לא יסכימו תאגיד, רשות מקומית, חברה ממשלתית או מועצה דתית על שינויים בשכר, בתנאי פרישה או בגמלאות או על הטבות כספיות אחרות הקשורות לעבודה, ולא ינהיגו שינויים כאמור או הטבות כאמור, אלא בהתאם למה שהוסכם או הונהג לגבי כלל עובדי המדינה או באישורו של שר האוצר; על אף האמור בכל דין, כל הסכם או הסדר אחר בטל במידה שהוא נוגד הוראות סעיף זה.

25. אגרות המשתלמות לתאגיד

הטלת מסים, אגרות ותשלומי חובה אחרים המשתלמים לתאגיד ושינוי שיעורם טעונים אישורו של שר האוצר בנוסף לאישורים הדרושים לפי כל דין.

26. מסים המשתלמים לרשויות מקומיות

שר הפנים, בהתייעצות עם שר האוצר, יקבע כללים לעניין הטלת מסים, אגרות ותשלומי חובה אחרים המשתלמים לרשות מקומית ושינוי שיעורם.

פרק ד': הוראות שונות

התייקרויות בתוכניות קיימות לבין סכום ההוצאה הנקוב בסעיף 2.

(ג) תנאי המקדמה ומועדי פירעונה ייקבעו בהסכם בין שר האוצר ובין נגיד בנק ישראל באישור הוועדה.

(ד) אין בסעיף זה כדי לגרוע מהוראות סעיף 45 לחוק בנק ישראל, התשי"ד — 1954², בדבר מקדמות ארעיות.

28. דין-דיוח

(א) תוך שישה חודשים לאחר תום שנת הכספים 1983 יגיש שר האוצר לכנסת דוחות —

פירוט נוסף של תוכניות, למעט תוכניות בסעיף תקציב 02 — "כנסת".

(ב) יושב־ראש הכנסת רשאי להתקין תקנות והוראות מינהל בדבר פירוט נוסף של תוכניות בסעיף תקציב 02 — "הכנסת".

(ג) שר האוצר רשאי לאצול מסמכיוותיו לפי חוק זה, לרבות הסמכות להתקין הוראות מינהל בדבר סדרי ניהול הכספים והחשבונות של המדינה, למעט הסמכות להתקין תקנות.

30. תחילה

תחילתו של חוק זה יום י"ח בניסן התשמ"ג (1) באפריל 1983.

31. פרסום

חוק זה יפורסם ברשומות תוך שלושה חודשים מיום קבלתו.

(1) על התקבולים שנתקבלו:

(2) על ההוצאות שהוצאו, לרבות הוצאה מותנית בהכנסה:

(3) על מספר המשרות שמולאו:

(4) על התחייבויות שניתנו לפי סעיף 15:

(5) על העברות שנעשו לפי סעיף 9(א) (6) רג(3):

(ב) הדוחות ייערכו לגבי התקציב לשנת הכספים 1983 ותקציב המפעלים העסקיים לשנת הכספים 1983 בצורה שתאפשר השוואת סכומי ההוצאה שהוצאו ומספרי המשרות שמולאו לעומת הסכומים ומספרי המשרות שבסעיף התקציב, תחומי הפעולה והתוכניות.

29. ביצוע תקנות ואצילת סמכויות

(א) שר האוצר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות והוראות מינהל בכל הנוגע לביצועו, לרבות בדבר

הסתייגויות לחוק הנ"ל

חבר הכנסת ת' טובי מציע:

אחרי המלים "לפי הצעת הממשלה" יבוא: "ובאישור הכנסת".

לסעיף 4

חברי סיעת המערך מציעים:

אחרי סעיף קטן (ד) יבוא:

"(ה) השימוש בהוצאה מותנית בהכנסה ייעשה באותם מקרים שיש קשר ישיר בין ההוצאה המותנית לבין ההכנסה המיועדת המתקבלת בפועל, כאשר ביצוע הפעולות קשור במישרין בקבלת הכנסה זו".

חבר הכנסת ת' טובי מציע:

למחוק את הסעיף.

לסעיף 5

חברי סיעת המערך מציעים:

במקום המלים "סכום זה" יבוא "9,561,102" אלפי שקלים".

לסעיף 11

חברי סיעת המערך מציעים:

א. בסעיף קטן (א), אחרי המלים "רשאי שר האוצר" יבוא "באישור הוועדה".

ב. אחרי סעיף קטן 11(ה) יבוא:

(ו) לא יעביר שר האוצר עודפי כספים משנת הכספים הקודמת להגדלת ההרשאה להתחייב, ללא חוספת מקבילה לאומדן התקבולים לאותה שנה.

לסעיף 2

חברי הכנסת ע' אמורי, ד' אמיר, נ' ארד, נ' בלומנטל, י' זכאי, י' חשאי, א' נחמקין, ב' פדר, י' פרץ וא' רון (להלן חברי המערך) מציעים:

להפחית שקל אחד.

חבר הכנסת ת' טובי מציע:

במקום "1,124,000,000" אלפי שקלים" יבוא "16,907,000" אלפי שקלים".

לסעיף 3

חברי סיעת המערך מציעים:

למחוק את הסעיף.

לחלופין א':

הסעיף ינוסח כך:

"(א) על אף האמור בסעיף 2 — רשאית הממשלה להוציא בשנת הכספים 1983, באישורה המוקדם של הוועדה, סכומים נוספים למטרות חירום, שתקבע הוועדה לאחר שראתה שיתקבלו ההכנסות הדרושות לכיסוי ההוצאה הנוספת כאמור.

(ב) סעיף קטן (א) לא יישמש להוצאת סכומים נוספים לכיסוי התחייבויות בתוכניות קיימות או תוכניות חדשות, שאינן בגדר סעיף קטן (א).

לחלופין ב':

במקום הרישא עד המלים "לפי הצעת הממשלה" יבוא: "קבעה הוועדה, לפי הצעת הממשלה, כי יתקבלו תקבולים מעל לתחזית התקבולים והמלוות לשנת הכספים 1983 (להלן — התחזית), רשאית הכנסת בהחלטה".

- חבר הכנסת ת' טובי מציע:
- א. בסעיף קטן (ב), אחרי המלים "יושב־ראש הכנסת" יבוא "באישור הכנסת".
- ב. למחוק סעיפים קטנים (ג) ו-(ד).
- לסעיף 12
- חבר הכנסת ת' טובי מציע:
- למחוק סעיף קטן (ב).
- לסעיף 16
- חברי סיעת המערך מציעים:
- למחוק את הסעיף.
- לחלופין
- בהגדרת "תאגיד" יימחקו המלים: "ולמעט מועצה דתית".
- לסעיף 17
- חברי סיעת המערך מציעים:
- למחוק את הסעיף.
- חבר הכנסת ת' טובי מציע:
- למחוק את הסעיף.
- לסעיף 18
- חברי סיעת המערך מציעים:
- למחוק את הסעיף.
- חבר הכנסת ת' טובי מציע:
- למחוק את הסעיף.
- לסעיף 19
- חברי סיעת המערך מציעים:
- למחוק את הסעיף.
- חבר הכנסת ת' טובי מציע:
- למחוק את הסעיף.
- לסעיף 20
- חברי סיעת המערך מציעים:
- למחוק את הסעיף.
- חבר הכנסת ת' טובי מציע:
- למחוק את הסעיף.
- לסעיף 21
- חברי סיעת המערך מציעים:
- למחוק את הסעיף.
- חבר הכנסת ת' טובי מציע:
- למחוק את הסעיף.
- לסעיף 22
- חברי סיעת המערך מציעים:
- למחוק את הסעיף.
- לסעיף 23
- חברי סיעת המערך מציעים:
- למחוק את הסעיף.
- לסעיף 24
- חברי סיעת המערך מציעים:
- למחוק את הסעיף.
- חבר הכנסת ת' טובי מציע:
- למחוק את הסעיף.
- לסעיף 25
- חברי סיעת המערך מציעים:
- למחוק את הסעיף.
- חבר הכנסת ת' טובי מציע:
- למחוק את הסעיף.
- לסעיף 26
- חברי סיעת המערך מציעים:
- למחוק את הסעיף.
- חבר הכנסת ת' טובי מציע:
- למחוק את הסעיף.
- לסעיף 27
- חברי סיעת המערך מציעים:
- א. למחוק סעיף קטן (ב).
- ב. אחרי סעיף קטן (ד) יבוא:
- "(ה) חקבולים ממכירת אג"ח ממשלתיות מעל לסכום של 100,000,000 אלפי שקלים ייחשבו כמקדמות בנק ישראל ותחול עליהם ההגבלה שבסעיף קטן (א).
- (ו) אין בחוק זה כדי להרשות את הממשלה להוציא הוצאה שמחמתה יעלה עודף הביקוש המקומי על סכום של 61,000,000 אלפי שקלים."
- חבר הכנסת ת' טובי מציע:
- א. בסעיף קטן (א), במקום "116,153,000 אלפי שקלים" יבוא: "6,153,000 אלפי שקלים".
- ב. למחוק סעיף קטן (ב).
- לסעיף 29

שאינן שייכות לחקצי הביטחון, טענות הפקדה לעיון הציבור במקומות שמחקינן הודיע עליהם בהודעה ברשומות.

חבר הכנסת ת' טובי מציע:

אחרי סעיף קטן (ג) יבוא:

"(ד) כל פעולה שרשאי שר האוצר לעשות בהודעה לוועדה או באישורה תובא לאישורה של הכנסת."

בסוף סעיף קטן (כ) יבוא:

חבר הכנסת מ' וירשובסקי מציע:

בסוף הסעיף יבוא:

"יושב-ראש הכנסת יקבע, בהודעה ברשומות, מקומות שבהם יופקדו לעיון הציבור הוראות לפי סעיף קטן זה."

"(ד) הוראות מינהל בדבר פירוט נוסף של תוכניות,

הצעת תקציב לשנת הכספים 1983

(באלפי שקלים)

שיא כוח אדם	הרשאה להתחייב	הוצאה מותנית בהכנסה	הוצאה	ריכוז חוספת ראשונה
69,273.0		59,734,695	1,124,000,000	סה"כ כללי
69,273.0		39,586,495	841,500,000	חלק א': תקציב רגיל
		20,148,200	282,500,000	חלק ב': תקציב פיתוח וחשבון הון
69,273.0		39,586,495	841,500,000	חלק א': הוצאה רגילה
31,496.0		1,834,919	44,220,700	ממשל ומינהל
39.0		25	51,000	נשיא המדינה 01
334.5			663,000	כנסת 02
			38,000	חברי ממשלה 03
655.5		17,960	1,032,000	משרד ראש הממשלה 04
6,835.5		383,930	5,502,000	משרד האוצר 05
703.5		11,150	859,000	משרד הפנים 06
19,489.5	1,332,700	765,550	14,062,000	משרד המשטרה
1,909.5		188,794	2,079,000	משרד המשפטים 08
870.0	52,500	261,510	3,430,000	משרד החוץ 09
68.5			99,000	משרד לכלכלה ותיאום בין-משרדי 10
531.0			605,000	משרד מבקר המדינה 11
			12,380,000	גמלאות ופיצויים 12
		206,000	2,822,000	הוצאות שונות 13
			305,000	מימון מפלגות 14
59.5			293,700	משרד המדע והפיתוח 19
2,566.0			273,852,000	ביטחון
2,566.0			270,513,000	15 משרד הביטחון
			798,000	הוצאות חירום אזרחיות 16
			2,541,000	השתתפות בתקציב השטחים 17
			27,571,000	רשויות מקומיות 18
29,839.5		16,725,769	204,043,000	שירותי חברה
2,579.0		2,146,172	58,615,000	משרד החינוך והתרבות 20
			14,152,000	השכלה גבוהה 21
422.5		55,700	4,992,000	משרד הדתות 22
4,334.0		1,032,633	50,360,000	משרד העבודה והרווחה 23
19,576.5		13,453,514	21,200,000	משרד הבריאות 24
71.5			2,835,000	תגמולים לנכים 25
			420,000	השתתפות ברשות השידור 28
2,428.0	900,000	12,600	1,785,000	משרד הבינוי והשיכון 29
428.0		25,150	2,119,000	המשרד לקליטת עלייה 30

שיא כוח אדם	הרשאה להתחייב	הוצאה מותנית בהכנסה	הוצאה	ריכוז תוספת ראשונה	
	943,750		47,565,000	תמיכות במחירי מצרכי יסוד ובייצור חקלאי	32
5,278.0		21,025,807	26,734,000	כלכלה ומשק	
2,678.5		755,420	2,701,000	משרד החקלאות	33
			200,000	פיצויים לתושבי סיני	
279.5		10,080,610	301,000	משרד האנרגיה והתשתית	34
			1,008,000	הוועדה לאנרגיה אטומית	35
786.0		208,150	1,239,000	משרד המסחר והתעשייה	36
228.5		20,380	530,000	משרד התיירות	37
			18,783,000	פיתוח שווקים לייצוא	38
930.5		270,247	941,000	משרד התחבורה	40
			151,000	השתתפות בתקציב הרכבת	41
		9,691,000	762,000	תמיכות והחזרים לתחבורה	42
375.0			118,000	מחלקת המדידות	43
		33,200,000	סכסוד אשראי	44	
			195,500,000	תשלום ריבית	45
93.5			36,379,300	דרכות	
93.5			36,379,300	דרכה כללית	47
				דרכה להתייקרויות	48
		20,148,200	282,500,000	חלק ב': תקציב פיתוח וחשבון הון	
		20,148,200	81,375,000	תקציב פיתוח	
		5,000	1,401,000	השקעות בממשל וכמינהל	
510,000		5,000	347,000	בנייני ממשלה	51
368,000			911,000	משטרה ובתי-סוהר	52
			143,000	בתי-משפט	53
150,000		2,666,000	1,716,000	רשויות מקומיות	57
		12,198,700	28,100,000	השקעות בשירותי חברה	
3,161,106			1,995,000	חינוך	60
			567,000	השכלה גבוהה	61
			180,000	דת	63
171,300		81,000	525,000	עבודה ורווחה	64
3,578,046		317,700	2,463,000	בריאות	67
36,058,000		11,800,000	22,370,000	שיכון	70
		5,278,500	50,158,300	השקעות בענפי המשק	
7,838,400		29,000	6,510,000	חקלאות	72
793,000		80,000	2,917,000	מפעלי מים	73
			156,300	המועצה הלאומית למחקר ולפיתוח	74
150,000		200,000	156,300	פיתוח מקורות אנרגיה	75
3,141,500		4,509,200	2,783,000	תעשייה	76
24,084,200		91,000	23,163,000	תיירות	78
2,139,900			5,591,000	תחבורה	79
2,000,700		319,300	1,533,000	כבישים	80
1,098,000		50,000	1,575,000	חקשורת	81
			5,040,000	מפעלים שונים	83
80,000			2,890,000	תשלום חובות	84
			193,500,000	הון חוזר תקציבי	85
			185,000	דרכות להוצאות פיתוח	87
			7,439,700	דרכות להתייקרויות	88

תחזית התקבולים והמלוות לשנת 1983

(באלפי שקלים)

תחזית הכנסות 1983		
1,124,000,000	סה"כ כללי	
841,500,000	תקבולים שוטפים	חלק א'
282,500,000	תקבולים ממלוות וחשבון הון	חלק ב'
841,500,000	תקבולים שוטפים	חלק א'
586,210,000	מסים ותשלומי חובה	
345,450,000	מסי הכנסה ורכוש	
270,490,000	מס הכנסה	001
(5,500,000)	מזה: מלווה שלום הגליל	
	מס ערך מוסף על מלכ"רים	002
17,660,000	ופיננסים	
2,536,000	מס שבח	003
3,804,000	מס רכישה	004
1,760,000	מס רכוש	005
21,100,000	מס מעסיקים	007
25,500,000	היטל על נירוות-ערך	008
2,600,000	היטל על הנפקות יתר	009
240,760,000	מסי הוצאה	
38,060,000	מכס והיטל על היבוא	011
	מס ערך מוסף כולל	012
139,340,000	יבוא ביטחוני	
42,210,000	מס קנייה	013
2,240,000	בלו	015
9,550,000	מס דלק	018
1,000,000	מס נסיעות לחו"ל	019
3,690,000	מס בולים	020
	בול ביטחון	022
	מסים שבוטלו	023
2,300,000	אגרות כלי רכב	024
2,370,000	אגרות ורשינות אחרים	025
11,283,000	מזה הכנסה מועברת	
8,690,000	לרשויות מקומיות במישרין	032
5,148,000	(1) תמורת מס רכוש (4.828%)	
483,000	(2) אגרת כלי רכב (21%)	
1,522,000	(3) מס שבח מקרקעין (60%)	
1,267,000	(4) מס רכישה (1/3)	
270,000	(5) היטל סעד, גנופש	
2,593,000	דרך המענק הכללי במשרד הפנים	033
2,110,000	(1) מס קנייה (5%)	
483,000	(2) אגרת כלי רכב (21%)	
37,690,000	ריבית ורווחים	
6,420,000	גביות ריבית	035
2,940,000	ריבית במט"ח	
17,000	ריבית מיחידות משקיות	036
905,000	ריבית ממפעלים עסקיים	037
8,000	ריבית מחברות ממשלתיות	038
	ריבית מרשויות ממשלתיות	039
25,200,000	רווחי בנק ישראל	040
2,200,000	ריבית מבנק ישראל	041
171,000	תמלוגים	
7,000	תמלוגים ממפעלים עסקיים	042

תחזית הכנסות 1983		
164,000	תמלוגים מאוצרות טבע	043
2,726,000	תקבולים שונים	
693,000	החזרות ע"ח תקציב שנים קודמות	046
2,033,000	הכנסות משירותים שונים	047
214,703,000	העברה מחלק ב'	
282,500,000	חלק ב': תקבולים ממלוות וחשבון הון	
17,638,000	החזר ההשקעות והלוואות הממשלה	
4,075,000	גביית קרן	051
945,000	קרן במט"ח	
84,000	פחת היחידות המשקיות	052
248,000	פחת המפעלים העסקיים	054
13,000	פחת חברות ממשלתיות	055
7,973,000	הכנסות ע"ח השתתפות בהשקעות תקשורת	061
4,300,000	הכנסות ממנהל מקרקעי ישראל	063
1,712,000	הפרשות לפנסיה ופיצויים	
731,000	הפרשות יחידות משקיות	071
981,000	הפרשות מפעלים עסקיים	072
183,400,000	מלוות כארץ	
18,900,000	מלוות מהמוסד לביטוח לאומי	081
164,500,000	הכנסות מאמיסיות והפקדות	082
178,300,000	מלוות ומענקים מחו"ל	
24,750,000	מלוות העצמאות והפיחוח	900
— 1,925,000	בניכוי: הוצאות הפצה	901
	מלוות ומענקים מארה"ב	
91,300,000	— ביטחון	902
	— א.י.ד. (שיכון)	903
44,000,000	— סיוע אזרחי (מענק ומלוות)	904
	— עודפי מזון	905
3,675,000	— מלוות מגרמניה	906
	הבנק העולמי	907
16,500,000	הלוואות אחרות	908
	העברות להכנסה מיוחדת	909
116,153,000	מקדמות מבנק ישראל	
116,153,000	מקדמה למימון הוצאות	093
	מקדמה למימון קרן דו-לאומית	094
— 214,703,000	העברה לחלק א'	

הצעת התקציב לשנת הכספים 1983

מפעלים עסקיים

ריכוז תוספת שנייה	הכנסה הוצאה	הרשאה להתחייב	שיא כח אדם
חלק ראשון — הכנסות			
המפעלים העסקיים			
	90,813,239		
89	מפעלי האוצר	842,000	
90	מפעלי שיכון	15,095,800	
91	המכון לפירון העבודה והייצור	326,289	
92	המכון לאמצעי הוראה	79,000	
93	רכבת ישראל	1,989,350	

ריכוז תוספת שנייה	הכנסה הוצאה	הרשאה להתחייב	שיא כח אדם
95 נמל יפו וחדרה	44,300		
96 משרד התקשורת	39,841,000		
97 חשבונות הסחר הממשלתיים	22,095,500		
98 מינהל מקרקעי ישראל	10,500,000		
חלק שני — הוצאות המפעלים העסקיים	90,813,239		15,039.0
89 מפעלי האוצר	842,000		341.0
90 מפעלי שיכון	15,095,800	29,751,000	
91 המכון לפרייון העבודה והייצור	326,89		208.0
92 המכון לאמצעי הוראה	79,000		54.0
93 רכבת ישראל	1,989,350		1,687.0
95 נמל יפו	44,300		3.0
96 משרד התקשורת	39,841,000	8,106,000	12,213.0
97 חשבונות הסחר הממשלתיים	22,095,500	14,663,000	
98 מינהל מקרקעי ישראל	10,500,000		533.0

רשימת עורפים מיוחדים

(תוספת שלישית)

משטרה

07 תקציב רגיל

070167 קרן המשטרה

משרד העבודה והרווחה

23 תקציב רגיל

עיוכונות — האפוטרופוס	23011104
מחקר פריצת מעגל העוני	23015103
פיצויים בעד נזקים	23011914
תרומות למוסדות ציבור	23014206
תרומות לשיקום עיוורים	23062106
מרכז התפתחות האדם	23062208
חנאים סוציאליים למוגבלים	23062412
השתתפות בהדרכת העיוור ובני ביתו	23066243
תרומות לשיקום עיוורים	23066252
שכר עבודה לחניכי המע"ש	23085304
תרומות למעונות המשרד	23085652
שיפוצים והוצאות לרווחת המפגר	23087005
ביטוח רפואי	23102341
תרומות למשפחות ובודדים	23102505
תרומות לילדים בטיפול	23103903
תרומות לזקנים	23104151
הצטיידות	23115908
פעולות וקניית חומרים	23115912
פרויקט — סדנא	23116406
פעולות חינוך	23117103

64	חקציב פיתוח	
	טללים — צנרת	64050312
	בניית מעון בכפר-כנא	64050205
	שיפוצים כמעונות	64050401
	אמצעי ביטחון	640703
	משרד החקלאות	
33	חקציב רגיל	
	מחקרים במימון קמ"ח	330419
	פעולות מקצועיות	330430
	פעולות מקצועיות במימון גורמי-חוץ	330431
	השחחפרות במוסדות וארגונים	330503
72	חקציב פיתוח *	
	השקעות ביחידות המשרד	720701
	השקעות במינהל המחקר	720702
	מבני המשרד בבית-דגן	720703
	הלוואות לרכב באמצעות בנק "יהב"	721007
31	פיצויים למפוני סיני	
	פיצויים למפוני סיני	3101
34	משרד האנרגיה והתשתית	
	תשכונות קרן השוואה למחירי הדלק	341200
40	משרד התחבורה	
	תעבורה כדרכים	401001
	אגף הרישוי	401015
	אגף הרכב	401031
	שירותים טכניים ספנות	401505
	כוח-אדם ימי	401507
	שירותים מרכזיים — תעופה	402001
	כושר אוויר	402007
	הנדסה וייצור מטוסים	402009
	רישוי צוותי אוויר	402015
	השירות המטאורולוגי	4025

הצעת תקציב לשנת הכספים 1983 (באלפי שקלים)

ש"א כוח אדם	הוצאה	סעיף
		עמ' ב' 8
334.5	663,000	02 הכנסת
334.5	663,000	0201 הכנסת
		עמ' ב' 10
334.5	663,000	01 הכנסת
	213,700	01 01 חברי הכנסת
12.5	67,590	01 02 פעולות הכנסה
187.5	231,520	01 03 אמרכלות
134.5	129,640	01 04 כיטחון
	10,390	01 05 רוזבה
	10,160	01 07 מערכת תמליל ממוחשבת

הסתייגויות לתקציב לשנת הכספים 1983 (אלפי שקלים)

1. נשיא המדינה: הכנסת

לסעיף 01 — נשיא המדינה	חבר הכנסת ת' טובי מציע:
הצעת הוועדה — 51,000	להעמיד את תקציב המשרד על 650,000.
חבר הכנסת ת' טובי מציע:	לסעיף 03 — חברי הממשלה
להעמיד את תקציב נשיא המדינה על 45,000.	הצעת הוועדה — 38,000
לסעיף 02 — הכנסת	חברי סיעת המערך וחברת הכנסת ש' אלוני מציעים:
הצעת הוועדה — 663,000	להעמיד את הסעיף על 25,000.
חבר הכנסת ת' טובי מציע:	חבר הכנסת ת' טובי מציע:
להעמיד את תקציב הכנסת על 450,000.	להעמיד את הסעיף על 30,000
	לסעיף 35 — הוועדה לאנרגיה אטומית
	הצעת הוועדה — 1,008,000

2. משרד ראש הממשלה והסעיפים הצמודים לו

לסעיף 04 — משרד ראש הממשלה	ג. סעיף 0302 — לשכה מרכזית לסטטיסטיקה —
הצעת הוועדה — 1,032,000	96,225
חברי הכנסת ע' אמוראי, י"ז אמיר, נ' ארד, נ' בלומנטל, י' זכאי, י' חשאי, א' נחמקין, נ' פדר, י' פרץ, וא' רון (להלן חברי סיעת המערך) מציעים:	חבר הכנסת ת' טובי מציע:
א. להפחית שקל אחד מתקציב המשרד.	למחוק את הסעיף.
ב. סעיף 0121 — היועץ לענייני ערכים — 13,990.	חברי סיעת המערך וחברת הכנסת ש' אלוני מציעים:
	א. סעיף 0123 — טיפול בכעיות הדרוזים — 3,600.
	ב. סעיף 0221 — לשכת סגן השר שילנסקי — 3965.

3. משרד האוצר והסעיפים הצמודים לו

לסעיף 05 — משרד האוצר	חבר הכנסת ת' טובי מציע:
הצעת הוועדה — 5,502,000	להעמיד את הסעיף על 4,000,000
חברי סיעת המערך מציעים:	לסעיף 45 — תשלום ריבית
א. סעיף 0101 — שירותים מרכזיים: 30,000	הצעת הוועדה — 195,000,000
ב. סעיף 0212 — שירותים כלכליים בארצות-הברית — שירותים מרכזיים — 38,000	חבר הכנסת ת' טובי מציע:
ג. סעיף 0231 — היחידה לשכר והסכמי עבודה — 5,000	להעמיד את הסעיף על 95,500,000
ד. סעיף 0230 — השתלמות לסגל המנהלי הכביר — 46,210	לסעיף 51 — בנייני הממשלה
חבר הכנסת ת' טובי מציע:	הצעת הוועדה — 347,000
להעמיד את תקציב המשרד על 2,000,000	חבר הכנסת ת' טובי מציע:
לסעיף 12 — גמלאות ופיצויים	למחוק את הסעיף.
הצעת הוועדה — 12,380,000	לסעיף 83 — מפעלים שונים
חבר הכנסת ת' טובי מציע:	הצעת הוועדה — 2,890,000
להעמיד את הסעיף על 24,000,000	חברי סיעת המערך מציעים:
לסעיף 13 — הוצאות שונות	א. סעיף 8304 — השקעות שונות — 600,000
הצעת הוועדה — 2,822,000	ב. סעיף 8306 — השקעות בחברות ביטחוניות ואחרות — 2,000,000
חברי סיעת המערך מציעים:	חבר הכנסת ת' טובי מציע:
למחוק סעיף 0102 — השתתפויות ותרומות.	למחוק את הסעיף.
חבר הכנסת ת' טובי מציע:	לסעיף 84 — תשלום חובות
להעמיד את הסעיף על 3,000,000	הצעת הוועדה — 193,500,000
לסעיף 25 — תגמולים לנכים	חבר הכנסת ת' טובי מציע:
הצעת הוועדה — 2,835,000	להעמיד את הסעיף על 110,000,000
חברי סיעת המערך מציעים:	לסעיף 85 — הון חוזר תקציבי
סעיף 0132 — תגמולים והענקות נכי רדיפות הנאצים — 1,431,150	הצעת הוועדה — 185,000
	חבר הכנסת ת' טובי מציע:
	להעמיד את הסעיף על 120,000

4. משרד הפנים והסעיפים הצמודים לו

לסעיף 06 — משרד הפנים	לסעיף 18 — רשויות מקומיות
הצעת הוועדה — 859,000	הצעת הוועדה — 27,571,000
חברי סיעת המערך מציעים:	חברי סיעת המערך וחבר הכנסת א' כץ-עוז מציעים:
סעיף 0607 — איכות הסביבה — 54,350	סעיף 0101 — מענקים כלליים לרשויות — 13,615,700
חבר הכנסת ת' טובי מציע:	
להעמיד את תקציב המשרד על 650,000	חבר הכנסת ת' טובי מציע:
לסעיף משטרה	להעמיד את הסעיף על 62,000,000
הצעת הוועדה — 14,062,000	לסעיף 52 — משטרה ובתי-סוהר
חבר הכנסת ת' טובי מציע:	הצעת הוועדה — 911,000
להעמיד את הסעיף על 3,000,000	

חברי סיעת המערך מציעים:	חברי סיעת המערך מציעים:
א. סעיף 0106 — פיתוח חופי רחצה — 20,000.	סעיף 5203 — פיתוח בתי-סוהר — 500,000.
ב. סעיף 0113 — שיקום כבישים — 71,900.	חבר הכנסת ת' טובי מציע:
ג. סעיף 0303 — פעולות למניעת זיהום הכנרת — 61,000.	להעמיד את הסעיף על 400,000.
חבר הכנסת ת' טובי מציע:	לסעיף 57 — רשויות מקומיות
להעמיד את הסעיף על 3,500,000.	הצעת הוועדה — 1,716,000.

5. משרד המשפטים והסעיפים הצמודים לו

חבר הכנסת ת' טובי מציע:	לסעיף 08 — משרד המשפטים
להעמיד את תקציב המשרד על 1,100,000.	הצעת הוועדה — 2,079,000.
לסעיף 53 — בתי-משפט	חברי סיעת המערך מציעים:
הצעת הוועדה — 143,000.	סעיף 0815 — חרבה — 100,000.
חבר הכנסת ת' טובי מציע:	
להעמיד את הסעיף על 80,000.	

6. משרד החוץ

א. להפחית שקל אחד מסעיף 0901 — תחום פעולה כללי.	לסעיף 09 — משרד החוץ
ב. סעיף 090415 — הסכמי תרבות — 10,000.	הצעת הוועדה — 3,430,000.
חברי סיעת המערך וחבר הכנסת א' כץ-עוז מציעים:	חבר הכנסת ר' מילוא מציע:
סעיף 0905 — שיתוף בין-לאומי וסיוע לארצות מתפתחות — 184,350.	סעיף 04 — הסברה — 700,000.
חבר הכנסת ת' טובי מציע:	חברי סיעת המערך מציעים:
להעמיד את הסעיף על 2,000,000.	

7. משרד לכלכלה ותיאום בין-משרדי

חברי סיעת המערך מציעים:	לסעיף 10 — משרד לכלכלה ותיאום בין-משרדי
למחוק את הסעיף.	הצעת הוועדה — 99,000.
חבר הכנסת ת' טובי מציע:	
למחוק את הסעיף.	

8. משרד המדע והפיתוח והסעיפים הצמודים לו

חבר הכנסת ת' טובי מציע:	לסעיף 19 — משרד המדע והפיתוח
למחוק את הסעיף.	הצעת הוועדה — 293,700.
לסעיף 74 — המועצה הלאומית למחקר ולפיתוח *	חברי סיעת המערך וחבר הכנסת י' צבן מציעים:
הצעת הוועדה — 156,300.	להעמיד את תקציב המשרד על 90,000.

9. משרד החינוך והתרבות והסעיפים הצמודים לו

ה. סעיף 201513 — הדרכת מבוגרים ומפעל ביעור הבערות — 132,530.	לסעיף 20 — משרד החינוך והתרבות הצעת הוועדה — 58,615,000.
חברות הכנסת ש' אלוני וא' נמיר מציעות:	חברי סיעת המערך וחברת הכנסת א' נמיר מציעים:
סעיף 200501 — חינוך יסודי רגיל בהתש"ג — 715,000 ש"ש: 12,957,381.	א. סעיף 2001 — תחום פעולה כללי — 1,000,000.
חברת הכנסת ש' אלוני מציעה:	ב. סעיף 200403 — גני קדם-חובה — 1,761,277.
סעיף 201506 — תרבות תורנית — 143,646.	ג. סעיף 2005 — חינוך יסודי — 19,023,526.
חבר הכנסת ח' טובי מציע:	ד. סעיף 201002 — סיוע וטיפול בבת-הספר היסודיים — 413,553.
להעמיד את הסעיף על 90,000,000	ה. סעיף 201003 — סיוע וטיפול בחטיבות הביניים — 23,786.
לסעיף 21 — השכלה גבוהה	ו. סעיף 201004 — סיוע וטיפול בחינוך העל-יסודי — 744,334.
הצעת הוועדה — 14,152,000.	ז. סעיף 2011 — נוער — 1,059,500.
חבר הכנסת ח' טובי מציע:	ח. סעיף 201310 — מלגות והלוואות מותנות לתלמידי סמינרים — 125,002.
להעמיד את הסעיף על 22,000,000	ט. סעיף 201303 — קליטת מורים עולים — 6,600.
לסעיף 60 — חינוך	י. סעיף 2015 — חינוך מבוגרים, תרבות ועתיקות — 2,306,857.
הצעת הוועדה — 1,995,000.	יא. אחרי סעיף 200518 יבוא:
חברי סיעת המערך מציעים:	200519 — יום חינוך ארוך — 47,902.
סעיף 0211 — מענקים לפיתוח מבני תרבות, ספורט, מתנסים ונוער — תוכנית 1983: 10,979.	יב. סעיף 200511 — חינוך עצמאי (השתתפות) — 1,297,644.
חברי סיעת המערך וחבר הכנסת א' כץ-עוז מציעים:	חברי סיעת המערך וחבר הכנסת י' צבן מציעים:
אחרי סעיף 0212 יבוא:	סעיף 2006 — חטיבות הביניים — 3,770,456.
"0213" — פיתוח רשת החינוך ברמת-הגולן — 10,000.	חברי סיעת המערך, וחברת הכנסת ש' אלוני מציעים:
חבר הכנסת ח' טובי מציע:	א. סעיף 200302 — הזנת תלמידים — 82,189.
להעמיד את הסעיף על 5,000,000.	ב. למחוק סעיף 200512 — חינוך מוכר אחר.
לסעיף 61 — השכלה גבוהה	ג. סעיף 201503 — פעולות תרבות ואמנות לעם — 32,705.
הצעת הוועדה — 567,000.	ד. סעיף 201507 — תמיכות ביוצרים וכאמנים — 121,731.
חבר הכנסת ח' טובי מציע:	
להעמיד את הסעיף על 750,000.	

10. משרד הדתות והסעיפים הצמודים לו

ד. סעיף 04 — הלכה מחקר ולימוד תורני — 2,310,427.	לסעיף 22 — משרד הדתות הצעת הוועדה — 4,992,000.
ה. למחוק סעיף 0421 — הבטחת הכנסת מינימום לאברכי כוללים.	חברי סיעת המערך וחבר הכנסת ש' אלוני, א' כץ-עוז וי' צבן מציעים:
ו. סעיף 2206 — שיפוט דתי — 152,160.	א. סעיף 0232 — שירותי דת לדרוזים — 26,207.
ז. סעיף 0411 — תמיכות כמוסדות כשיעורים תורניים — 3,073,427.	ב. סעיף 0233 — שירותי דת למוסלמים — 58,357.
	ג. סעיף 0234 — שירותי דת לנוצרים — 34,357.

חבר הכנסת ח' טובי מציע:	חבר הכנסת ח' טובי מציע:
להעמיד את תקציב המשרד על 667,000.	להעמיד את הסעיף על 80,000.
לסעיף 63 — דת	חבר הכנסת ח' טובי מציע:
הצעת הוועדה — 180,000.	למחוק את הסעיף.

11. משרד העבודה והרווחה והסעיפים הצמודים לו

לסעיף 23 — משרד העבודה והרווחה	ב. סעיף 1123 — מבחן נוער — 14,000.
הצעת הוועדה — 50,360,000.	ג. סעיף 1124 — מבחן מבוגרים — 17,000.
חברי סיעת המערך וחבר הכנסת יי צבן מציעים:	ד. סעיף 1165 — שירות לטיפול בנערה — 42,000.
א. סעיף 02 — השתתפות המשרד בביטוח לאומי — 38,125,000	ה. סעיף 0422 — היחידה לתעסוקת נשים — 1,000,000
ב. סעיף 0312 — פיקוח על בטיחות בעבודה — 23,710	חבר הכנסת ח' טובי מציע:
ג. סעיף 0522 — מרכז ליעוץ תעסוקתי — 15,349	א. להעמיד את תקציב המשרד על 300,000,000
ד. סעיף 0621 — סידור נכים בפנימיית — 47,500	ב. אחרי סעיף 0203 יבוא סעיף זה:
ה. סעיף 0715 — קורסים למתבגרים — 330,487	א' — קצבאות ילדים למשפחות שאינן מקבלות קצבאות במסגרת תקנות לחילים ולבני משפחותיהם — 2,000,000
ו. סעיף 0871 — חינוך וטיפול — 427,625	לסעיף 64 — עבודה ורווחה
ז. סעיף 1026 — טיפול סוציאלי במשפחה — 26,200	הצעת הוועדה — 525,000
ח. סעיף 1094 — היחידה להתנדבות — 27,400	חברי סיעת המערך מציעים:
ט. סעיף 1164 — שירות לטיפול בצעירים — 13,045	א. סעיף 0101 — מרכזי הכשרה — 100,000
י. אחרי סעיף 0203 יבוא סעיף זה:	ב. סעיף 0401 — שירותים לזקנים — 22,000
"0203 א' — קצבאות ילדים למשפחות שאינן מקבלות קצבאות במסגרת תקנות לחילים ולבני משפחותיהם — 2,000,000"	חברת הכנסת נ' ארד מציעה:
יא. סעיף 1038 — טיפול חונאי-ביתי — 1,533,365	א. סעיף 0201 — מעונות יום, השלמת בנייה — 60,000
חברת הכנסת נ' ארד מציעה:	חבר הכנסת ח' טובי מציע:
א. סעיף 0113 — מרכז לדמוגרפיה — 7864	להעמיד את הסעיף על 1,000,000

12. משרד הבריאות והסעיפים הצמודים לו

לסעיף 24 — משרד הבריאות	חברת הכנסת נ' ארד מציעה:
הצעת הוועדה — 21,200,000	סעיף 1021 — מרכז גריאטרי — פרדס-חנה — 500,000
חברי סיעת המערך וחבר הכנסת יי צבן מציעים:	חבר הכנסת ח' טובי מציע:
א. מסעיף 01 — להפחית שקל אחד מסעיף 01 — חחום פעולה כללי.	להעמיד את תקציב המשרד על 35,000,000
ב. סעיף 0410 — הכשרת רופאי שיניים — 6,400	לסעיף 67 — בריאות
ג. סעיף 07 — שירותי אשפוז כלליים — 470,706	הצעת הוועדה — 2,463,000
ד. סעיף 1303 — בניית שירותי אשפוז — 991,120	חברי סיעת המערך וחבר הכנסת יי צבן מציעים:
ה. סעיף 1609 — היחידה למניעת זיהום אוויר וסכנות קרינה — 25,859	סעיף 10 — בתי-חולים למחלות ממושכות — בנייה חדשה — 66,600
ו. סעיף 1636 — שירותי רפואה מונעת — 155,035	סעיף 13 — בתי-חולים לחולי-נפש — בנייה חדשה — 138,200
ז. סעיף 1901 — תמיכות בקופות-חולים — 1,854,955	

- חברי סיעת המערך מציעים:
- א. סעיף 1410 — בית-חולים ע"ש זיורצפת — 13,600.
 ב. סעיף 1411 — בית-חולים פוריה — טבריה — 8,000.
 ג. סעיף 1412 — בית-חולים נהריה — 11,595.
- חברת הכנסת נ' ארד מציעה:
- א. סעיף 1036 — מרכז גריאטרי ראשון-לציון — 26,000.
 ב. סעיף 1443 — מרכז גריאטרי — פרדס-כץ — 6,000.
 ג. סעיף 1755 — רכישת ציוד למוסדות קיימים — 200,000.
 ד. סעיף 1760 — הרחבה לציוד למוסדות קיימים — 140,589.
 ה. סעיף 1950 — קרן לזקן — 35,000.
 ו. סעיף 1980 — מכון ברוקדייל — 25,000.
- חבר הכנסת ת' טובי מציע:
- להעמיד את הסעיף על 4,500,000.

13. משרד הבינוי והשיכון והסעיפים הצמודים לו

- לסעיף 29 — משרד הבינוי והשיכון
 הצעת הוועדה — 1,785,000.
- חברי סיעת המערך וחבר הכנסת א' כ"עז מציעים:
- א. להפחית 1 שקל מסעיף 01 — הנהלה ושירותי מטה.
 ב. אחרי סעיף 0523 יבוא:
 0524 — בנייה ברמת-הגולן — 50,000.
 ג. סעיף 13 — כבישים — 935,000.
- חבר הכנסת ת' טובי מציע:
- להעמיד את תקציב המשרד על 6,000,000.
- לסעיף 43 — מחלקת המדידות
 הצעת הוועדה — 118,000.
- חבר הכנסת ת' טובי מציע:
- להעמיד את הסעיף על 200,000.
- לסעיף 70 — שיכון
 הצעת הוועדה — 22,370,000.
- חברי סיעת המערך וחבר הכנסת א' כ"עז מציעים:
- א. סעיף 2235 — שיקום שכונות — 670,000.
 ב. סעיף 40 — שיכון באזורי פיתוח — 939,000.
 ג. סעיף 6011 — 1000 הלוואות דיור לזכאים ביהודה ובשומרון — 20,000.
 ד. סעיף 6021 — הלוואות ומענקים למוסדות ציבור, חשית ומקלט כמושבים ובני-ישובים קטנים — 145,000.
 ה. סעיף 6022 — 800 הלוואות לדיור כמושבים ובני-ישובים קטנים — 35,000.
 ו. סעיף 6023 — 150 הלוואות לבנייה עצמית בבני-ישובים קטנים — 25,000.
- לסעיף 80 — כבישים
 הצעת הוועדה — 1,575,000.
- חבר הכנסת ת' טובי מציע:
- להעמיד את הסעיף על 2,000,000.
- לסעיף 90 — מפעלי שיכון
 הצעת הוועדה — 15,095,800.
- חברי סיעת המערך מציעים:
- א. סעיף 6111 — פעולות בנייה ופיתוח בגליל ורמת-הגולן — 170,000.
 ב. סעיף 6112 — פעולות בנייה ופיתוח ביהודה ובשומרון ובבקעת-הירדן — 180,000.
 ג. סעיף 6113 — פעולות בנייה ופיתוח בנגב, בערבה ובגוש-קטיף — 120,000.
 ד. למחוק סעיף 6117 — הקמת חמישה יישובים חדשים ביהודה ובשומרון.
 ה. סעיף 7650 — פעולות פיתוח ותשתית בריכוזי בדואים — 140,000.
 ו. סעיף 8110 — בניית מוסדות חינוך — 250,000.

14. המשרד לקליטת העלייה והסעיפים הצמודים לו

- לסעיף 30 — המשרד לקליטת עלייה
 הצעת הוועדה — 2,119,000.
- חברי סיעת המערך מציעים:
- סעיף 02 — שירותי קליטה — 1,300,200.
- חבר הכנסת ת' טובי מציע:
- להעמיד את תקציב המשרד על 19,000.

15. משרד החקלאות והסעיפים הצמודים לו

לסעיף פיצויים לתושבי סיני	כ. סעיף 1005 — פיתוח שמורות טבע — 100,700.
הצעת הוועדה — 200,000.	חבר הכנסת ת' טובי מציע:
חבר הכנסת ת' טובי מציע:	להעמיד את הסעיף על 4,000,000.
למחוק את הסעיף.	לסעיף 73 — מפעלי מים
לסעיף 72 — חקלאות	הצעת הוועדה — 2,917,000.
הצעת הוועדה — 6,510,000.	חברי סיעת המערך מציעים:
חברי סיעת המערך וחברת הכנסת ש' אלוני מציעים:	להעמיד את הסעיף על 3,017,000.
א. סעיף 0107 — יהודה ושומרון. גוש-עציון — 67,500.	חבר הכנסת ת' טובי מציע:
ב. אחרי סעיף 0116 יבוא: 0117 ערבה ונגב דרומי — 200,000.	להעמיד את הסעיף על 4,000,000.
חברי המערך מציעים:	לסעיף 98 — מינהל מקרקעי ישראל
א. סעיף 0203 — מענקים והלוואות להשקעות לייצוא — 1,839,700.	הצעת הוועדה — 10,500,000.
	חברי סיעת המערך מציעים:
	למחוק סעיף 7216 — דמי הסכמה.

16. משרד לאנרגיה והתשתית והסעיפים הצמודים לו

לסעיף 34 — משרד האנרגיה והתשתית	הצעת הוועדה — 2,783,000.
הצעת הוועדה — 301,000.	חברי סיעת המערך מציעים:
חברי סיעת המערך מציעים:	א. סעיף 0201 — השקעות בקידוחי נפט — 908,700.
א. סעיף 05 — מינהל המחקר במדעי האדמה — 13,150.	ב. סעיף 0501 — בריכות ואגמי שמש — 123,400.
ב. להפחית שקל אחד מסעיף 1201 — חשבונות קרן השוואה למחירי מוצרי דלק.	ג. סעיף 0503 — פצלי שמן — 280,500.
ג. סעיף 2101 — חרבה להתייקרויות — 10,000.	ד. סעיף 0505 — שימושים כפחם ובמוצרי — 40,300.
חבר הכנסת ת' טובי מציע:	ה. סעיף 0506 — אשפה — 70,700.
להעמיד את הסעיף על 550,000.	ו. סעיף 0507 — אנרגיית רוח — 30,000.
לסעיף 75 — פיתוח מקורות האנרגיה	חבר הכנסת ת' טובי מציע:
	להעמיד את הסעיף על 3,500,000.

17. המשרד המסחר והתעשייה והסעיפים הצמודים לו

לסעיף 36 — משרד המסחר והתעשייה	חבר הכנסת ת' טובי מציע:
הצעת הוועדה — 1,239,000.	להעמיד את הסעיף על 2,200,000.
חבר הכנסת ד' תיכון מציע:	לסעיף 38 — פיתוח שווקים ליצוא
סעיף 360219 — עירוד הסרט הישראלי — 43,150.	הצעת הוועדה — 18,783,000.
חברי סיעת המערך וחברת הכנסת ש' אלוני מציעים:	חברי סיעת המערך מציעים:
סעיף 403 — הפעלת חוק להגנת הצרכן — 2,950.	להוסיף סעיף 0131 — עירוד מיוחד לייצוא לאירופה — 10,000.
חברי סיעת המערך מציעים:	חבר הכנסת ת' טובי מציע:
סעיף 0223 — מלאכה ותעשייה זעירה — שירותים מרכזיים — 30,000.	להעמיד את הסעיף על 23,000,000.
חברת הכנסת ש' אלוני מציעה:	לסעיף 76 — תעשייה
סעיף 0521 — מכון מדעי וטכנולוגי לבעיות ההלכה — 5,200.	הצעת הוועדה — 23,163,000.

- חבר הכנסת ד' תיכון מציע: —
 א. סעיף 760110 — החברה הכלכלית לירושלים —
 111,700.
 ב. סעיף 760210 — רזרבה להחייקרויות — 263,800.
 חברי סיעת המערך מציעים:
 א. סעיף 0104 — מענקים למפעלי תעשייה — 850,500.
 ב. סעיף 0109 — פיתוח אזורי תעשייה חדשים באזורי
 פיתוח — 651,800.
 ג. סעיף 02 — מחקר ופיתוח תעשייתי — 2,312,800.
 חבר הכנסת ת' טובי מציע:
 להעמיד את הסעיף על 28,000,000.

18. משרד התיירות והסעיפים הצמודים לו

- לסעיף 37 — משרד התיירות
 הצעת הוועדה — 530,000.
 חברי סיעת המערך מציעים:
 א. להפחית שקל אחד מסעיף 01 — מינהל ושירותים
 כלליים.
 ב. סעיף 0303 — מחלקת פרסומים — 40,000.
 ג. סעיף 0304 — עידוד תיירות, כינוסים, צליינות, נוער
 וסטודנטים — 10,000.
 ד. סעיף 0306 — לשכת צפון אמריקה — 120,000.
 ה. סעיף 0307 — לשכות אירופה — 140,000.
 ו. סעיף 0308 — יכשות אחרות — 20,000.
 ז. להפחית שקל אחד מסעיף 04 — פעולות תכנון
 וכלכלה.
 ח. להפחית שקל אחד מסעיף 05 — מענק הסברה ויחסי
 ציבור.
 חבר הכנסת ת' טובי מציע:
 להעמיד את תקציב המשרד על 1,700,000.
 לסעיף 78 — תיירות
 הצעת הוועדה — 3,591,000.
 חברי סיעת המערך מציעים:
 סעיף 7801 — פיתוח תשתית — 389,900.
 חבר הכנסת ת' טובי מציע:
 להעמיד את הסעיף על 5,000,000.

19. משרד התחבורה והסעיפים הצמודים לו

- לסעיף 40 — משרד התחבורה
 הצעת הוועדה — 941,000.
 חברי סיעת המערך מציעים:
 א. להפחית שקל אחד מסעיף 01 — תחום פעולה כללי.
 ב. סעיף 1003 — הנדסת תנועה ובטיחות בכבישים —
 25,000.
 ג. להפחית שקל אחד מסעיף 20 — תחבורה אווירית.
 חבר הכנסת ת' טובי מציע:
 להעמיד את תקציב המשרד על 1,800,000.
 לסעיף 41 — השתתפות בתקציב הרכבת
 הצעת הוועדה — 151,000.
 חבר הכנסת ת' טובי מציע:
 להעמיד את הסעיף על 200,000.
 לסעיף 42 — תמיכות והחזרים לתחבורה
 הצעת הוועדה — 762,000.
 חבר הכנסת ת' טובי מציע:
 להעמיד את הסעיף על 1,700,000.
 לסעיף 79 — תחבורה
 הצעת הוועדה — 1,533,000.
 חברי סיעת המערך מציעים:
 א. סעיף 1001 — שיפור מסילות קיימות — 15,000.
 ב. סעיף 1002 — שיקום והקמת תחנות — 15,000.
 ג. סעיף 1005 — תכנון מסילות חדשות — 10,000.
 ד. סעיף 1006 — מסילה בתוואי האיילון — 21,000.
 ה. סעיף 1501 — הכשרת ימאים — 18,700.
 חבר הכנסת ת' טובי מציע:
 להעמיד את הסעיף על 2,500,000.

20. משרד התקשורת והסעיפים הצמודים לו

- לסעיף 81 — תקשורת
 הצעת הוועדה — 5,040,000.
 חבר הכנסת ת' טובי מציע:
 להעמיד את תקציב המשרד על 6,500,000.

ט. סעיף 1117 — ציוד מיתוג — 3,621,000.
 י. סעיף 1123 — שירותים שונים לציבור — 300,000.
 יא. סעיף 1125 — התקנת טלפונים ציבוריים — 180,000.
 יב. סעיף 1127 — מערכת נושאי טלגרף — 90,000.
 יג. סעיף 1131 — ציוד להעברת נתונים — 280,000.
 יד. סעיף 1139 — פיתוח תחנת הקשר ללוויינים — 50,000.
 טו. סעיף 1201 — השקעות ברדיו — 200,000.
 טז. סעיף 1203 — השקעות בטלוויזיה — 210,000.
 יז. סעיף 1301 — השקעות בבית המיון — 160,000.
 יח. סעיף 1303 — בניית רכישת ושיפוץ כתיבדור — 200,000.

חבר הכנסת ת' טובי מציע:

להעמיד את הסעיף על 6,500,000.

לסעיף 96 — משרד החקשרות
 הצעת הוועדה — 39,841,000.
 חברי סיעת המערך מציעים:
 א. סעיף 0320 — הוצאות ותמלוגים — 11,402,620.
 ב. סעיף 1101 — הנחת כבלים בין-עירוניים — 232,000.
 ג. סעיף 1103 — חוליות רדיו טלפון — 182,000.
 ד. סעיף 1107 — הרחבת הקשר ליישובים חדשים — 45,000.
 ה. סעיף 1111 — התקנת כבלים בין-מרכזיים — 210,000.
 ו. סעיף 1112 — פרויקטים מיוחדים בפיתוח הרשת המקומית — 200,000.
 ז. סעיף 1114 — בניינים למרכזיות — 500,000.
 ח. סעיף 1116 — ריכוזי עובדים, רכישת מגרשים ותכנון בניינים למרכזיות — 200,000.

21. תמיכות במחירי יסוד ובייצור חקלאי; סכסוד אשראי; חשבונות הסחר הממשלתיים

לסעיף 44 — סכסוד אשראי
 הצעת הוועדה — 33,200,000.
 חבר הכנסת ת' טובי מציע:
 להעמיד את הסעיף על 8,000,000.

לסעיף 32 — תמיכות במחירי יסוד ובייצור חקלאי
 הצעת הוועדה — 47,565,000.
 חבר הכנסת ת' טובי מציע:
 להעמיד את הסעיף על 75,000,000.

22. משרד הביטחון והסעיפים הצמודים לו; זרורות; תוספת שלישית

חברי סיעת המערך מציעים:
 להעמיד את הסעיף על 33,631,000.

חבר הכנסת ת' טובי מציע:

למחוק את הסעיף.

לסעיף 87 — הרבה להוצאות פיתוח
 הצעת הוועדה — 7,439,700.

חבר הכנסת ת' טובי מציע:

להעמיד את הסעיף על 5,000,000.

אחרי סעיף 87

חבר הכנסת ת' טובי מציע:

להוסיף סעיף "88 — זרובה להתייקרויות — 5,000,000

לסעיף 15 — משרד הביטחון
 הצעת הוועדה — 270,513,000.

חבר הכנסת ת' טובי מציע:

להעמיד את תקציב המשרד על 45,000,000.

לסעיף 16 — הוצאות חירום אזרחיות
 הצעת הוועדה — 798,000.

חבר הכנסת ת' טובי מציע:

למחוק את הסעיף.

לסעיף 17 — השתתפות בתקציב השטחים

הצעת הוועדה — 2,541,000.

חבר הכנסת ת' טובי מציע:

למחוק את הסעיף.

לסעיף 47 — זרובה כללית

הצעת הוועדה — 36,379,300.

יט. הצעת חוק הסכמים קיבוציים (תיקון מס' 4), התשמ"ג — 1983

1. החלטת סעיף 28 במקום סעיף 28 לחוק הסכמים קיבוציים. התשי"ז — 1957, יבוא:
28. צו הרחבה (א) צו הרחבה יפורסם כרשומות ויפורט בו ההוראות שהורחבו וסוגי העובדים והמעבידים שעליהם חל הצו. (ב) בצו הרחבה אפשר לקבוע כי תחילתו — לגבי הוראות כמפורט להלן — תקדם לתאריך פרסומו עד שלושה חודשים או עד ליום תחילתן של הוראות ההסכם שהורחבו בו, לפי המאוחר:
- (1) הוראה של הסכם קיבוצי כללי שעניינה אחד מאלה:
- (2) הוראה של הסכם קיבוצי כללי החל על כמה ענפים, שלדעת שר העבודה והרווחה יש הצדקה לקבוע שתחילתה תהיה למפרע, כשים לב למספר בעלי ההסכם ולאופיה של ההוראה.
- (ג) פורסם צו הרחבה עם תחילה למפרע כאמור בסעיף קטן (ב), רשאי המעביד לשלם את ההפרשים הנובעים מהתחילה למפרע של הצו, בשיעורים חודשיים שווים ורצופים שמספרם כמספר החודשים שחלפו מיום תחילת הצו ועד יום פרסומו, ולעניין זה יראו חלק מחודש כחודש שלם.

1 ס"ח התשי"ז, עמ' 63; החש"ה, עמ' 223; התשל"ז, עמ' 138, עמ' 264.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

לסעיף 1

- חברי הכנסת ש' ארכלי-אלמוזלינו, ע' סולודר ו' צבן מציעים:
1. בסעיף 28(ב), במקום הרישא, יבוא:
28. צו הרחבה (א) צו הרחבה יפורסם כרשומות תוך שבועיים מיום חתימת ההסכם ותחילת תוקפו תהיה החל מיום כניסת ההסכם הקיבוצי שאת הוראותיו הוא מרחיב, לתוקפו. צו הרחבה כאמור בסעיף 25 יגדיר את סוגי העובדים והמעבידים שעליהם יחול הצו.
- (ב) מעביד, שהסכם קיבוצי שהורחב חל עליו, יציג במקום העבודה כאופן הנראה לעין את נוסח ההסכם.
2. בסעיף 28(ב)(2), המלים "החל על כמה ענפים" יימחקו.
3. אחרי סעיף 28(ג) יבוא:
- (ד) "ההפרשים שישולמו לפי סעיף קטן (ג) יהיו צמודים למדד המחירים לצרכן, שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, בהתאם לכללים שיקבע שר העבודה והרווחה בתקנות באישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת."

כ. הצעת חוק שעות עבודה ומנוחה (תיקון מס' 6), התשמ"ג — 1983

1. תיקון סעיף 12 בסעיף 12 לחוק שעות עבודה ומנוחה, התשי"א — 1951.
- (1). בסופו יבוא:

1 ס"ח התשי"א, עמ' 204; התשכ"ט, עמ' 54 ועמ' 78; התשל"א, עמ' 69; התש"ם, עמ' 135; התשמ"א, עמ' 124.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

לסעיף 1

חבר הכנסת י' צבן מציע:

- בסעיף 12(ג) המלים "המקצועות או התפקידים של העובדים שלגביהם ניתן ההיתר או" — יימחקו.

כא. הצעת חוק היטל על נסיעה לחוץ-לארץ, התשמ"ג — 1983

1. היטל נסיעה לחוץ-לארץ

חוק שלושה ימים מיום גבייתו או במועד אחר שהורה שר האוצר.

(ג) מי שגבה היטל ולא העבירוהו לחשב הכללי במועד יהא חייב בתוספת בשיעור 0.5% לכל יממה של פיגור.

4. פטורים

(א) אלה פטורים מחשולם ההיטל:

(1) איש צוות של כלי טיס או כלי שיט, הנוסע בתפקיד;

(2) מי שנמצא בישראל על-פי אשרה ורשיון לישיבת מעבר או על-פי אשרה ורשיון לישיבת ביקור;

(3) דיפלומט של מדינת חוץ, עובד ארגון האומות המאוחדות או סוכנויות המיוחדות, עובד ארגון הצלב האדום ואנשי הכוח הרב-לאומי כהגדרתם בחוק חסיגיות וזכויות (הכוח הרב לאומי), התשמ"ב — 1982;

(4) נוסע שיכד נסיעתו הוא מדינה שיש לישראל גבול יבשתי אחר.

(ב) שר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת, רשאי לקבוע בצו כי חובת תשלום ההיטל כולו או מקצתו תחול על נוסעים כאמור בסעיף קטן (א)(4), דרך כלל או לפי יעד הנסיעה.

522. עיכוב יציאה

מי שמנהל אגף המכס והכלו הסמיכו לכך רשאי לעכב את יציאתו מן הארץ של נוסע שאין בידו אישור על תשלום ההיטל.

6. תחולת פקודת המסים (גבייה)

על גביית ההיטל והתוספת לפי סעיף (ג) תחול פקודת המסים (גבייה)².

7. ביצוע ותקנות

שר האוצר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו.

8. תחולה

חוק זה יחול על מי שיצא מישראל ביום י"ח בניסן התשמ"ג (1 באפריל 1983) או אחריו.

(א) מי שנוסע לחוץ-לארץ ישלם לאוצר המדינה לפני יציאתו מהארץ היטל בסכום של 2,100 שקלים (להלן — ההיטל).

(ב) שר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת, רשאי לשנות בתקנות את סכום ההיטל.

2. הצמדת סכום ההיטל

(א) הסכום הנקוב בסעיף 1(א) או הסכום שנקבע לפי סעיף 1(ב), לפי העניין, ישתנה ב-16 בכל חודש (להלן — יום השינוי) לפי שיעור עליית המדד החדש לעומת המדד היסודי, ויעוגל לסכום הקרוב שהוא מכפלה של 10.

(ב) שר האוצר רשאי, בין שני ימי שינוי, להעלות בצו את סכום ההיטל כפי שהיה לאחר השינוי האחרון, ובלבד שההעלאה לא תעלה על השיעור שבו עלה שער החליפין החדש לעומת שער החליפין הקודם; העלאה כאמור תופחת מן ההעלאה המחושבת ליום השינוי הבא לפי סעיף קטן (א).

(ג) בסעיף זה —

"מדד" — מדד הומחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה;

"המדד היסודי" — המדד שפורסם לאחרונה לפני יום קבלתו של חוק זה בכנסת, ואם שונה סכום ההיטל בתקנות לפי סעיף 1(ב) — המדד שפורסם לאחרונה לפני פרסום התקנות;

"שער החליפין" — שער החליפין היציג של דולר של ארצות-הברית, של אמריקה;

"השער החדש" — שער החליפין שפורסם לאחרונה לפני יום פרסום הצו;

"השער הקודם" — שער החליפין שפורסם לאחרונה לפני יום השינוי הקודם.

3. גביית ההיטל והעברתו לאוצר

(א) היטל ישולם לאוצר המדינה באמצעות תאגיד בנקאי או בדרך אחרת שנקבעה.

(ב) מי שגבה את ההיטל יעבירו לחשב הכללי במשרד האוצר

¹ ס"ח התשמ"ב, עמ' 30.

² חוקי א"י, כרך כ"ב, עמ' 1374.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

לסעיף 1

שקלים" יבוא "בשיעור של רבע אחוז מערך כרטיס הנסיעה".

ב. למחוק סעיף קטן (ב).

לסעיף 2

חבר הכנסת ת' טובי מציע:

למחוק סעיפים קטנים (א) ו-(ב).

חבר הכנסת ג' יעקבי מציע:

במקום סעיף 1 יבוא:

בשל נסיעתו של שר, סגן שר או מנהל כללי של משרד ממשלתי או חברה ממשלתית, ישולם היטל נסיעות בשיעור מיליון שקל לחיסכון שיקבע שר האוצר.

חבר הכנסת ת' טובי מציע:

א. בסעיף קטן (א), במקום המלים "בסכום של 2,100

- לסעיף 3
חבר הכנסת ג' יעקבי מציע:
למחוק את הסעיף.
- לסעיף 4
חבר הכנסת ע' נף מציע:
בסעיף קטן (א) אחרי פסקה (4) יבוא:
(5) בן זוג וילד של הנוסע הנלווים אליו.
(6) משלחות רשמיות ומשלחות ייצוג, לרכות משלחות אמנותיות, כפי שיקבע השר הממונה.
- חבר הכנסת ג' יעקבי מציע:
למחוק את הסעיף.
- חבר הכנסת ע' אמוראי מציע:
בסוף סעיף קטן (א) יבוא:
(5) מי שנוסע לחו"ל במסגרת תוכנית שנתית לחילופין של צעירים ונוער, שאושרה על-ידי המועצה הציבורית לצעירים ונוער שמונתה על-ידי שר החינוך והתרבות בהסכם הרדי ולפי הזמנת ממשלה זו: הנהלת המועצה הציבורית תאשר קיום התנאים לפי פסקה זו.
- חבר הכנסת מ' שחל מציע:
בסוף סעיף קטן (א) יבוא:
(5) "יהא יפקע בתום גביית הכספים הדרושים להסכם הקואליציוני ממרס 1983".
- חבר הכנסת ת' טובי מציע:
במקום "י"ח בניסן התשמ"ג (1 באפריל 1982)" יבוא "י"ח בניסן תשמ"ה (1 באפריל 1985)".

כב. הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 56), התשמ"ג — 1983

1. תיקון סעיף 40
בפקודת מס הכנסה¹ (להלן — הפקודה), בסעיף 40(ב)(1), במקום "שבתחילת שנת המס" יבוא "שבשנת המס" ואחרי "שבשל ילדיו" יבוא "כאמור".
2. תיקון סעיף 66
בסעיף 66(א)(4) לפקודה, במקום "שבתחילת שנת המס" יבוא "שבשנת המס".

¹ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 6, עמ' 120: ס"ח התשמ"ב, עמ' 272.
² ס"ח התשמ"ה, עמ' 108.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

- לשם החוק
חבר הכנסת מ' שחל מציע:
אחרי "לתיקון" יבוא "קואליציוני של".
- לסעיף 1
חבר הכנסת מ' שחל מציע:
בסוף הסעיף יבוא:
"ובמקום "שמונה-עשרה" יבוא "עשרים ואחת".
- לחלופין
חבר הכנסת מ' שחל מציע:
למחוק את הסעיף.
3. תיקון סעיף 9
בסעיף 9 לפקודה, אחרי פסקה (ה6) יבוא:
" (16) קצבת שאירים שמשלם מעביד על-פי חוק או הסכם קיבוצי, עד סכום קצבת תלויים הפטורה על-פי פסקה (16); ואולם אם מגיע לנישום פטור גם על-פי סעיף 9(ב), יינתן הפטור הגבוה מבין השניים: "
- וסעיפים 3 ו-4 יסומנו כסדרם 4 ו-5.

"חודש ימים אחרי החלפת הממשלה הנוכחית".

חבר הכנסת מ' שחל מציע:

במקום "י"ח בניסן התשמ"ג (1 באפריל 1983)" יבוא:

"י"ח בניסן התשמ"ה (1 באפריל 1985)".

לחלופין:

בסוף הסעיף יבוא:

"ותחולתו עד לגביית הכספים הדרושים להסכם הקואליציוני ממרס 1983".

לסעיף 3

חבר הכנסת מ' שחל מציע:

למחוק את הסעיף.

לסעיף 4

חבר הכנסת מ' שחל מציע:

במקום "י"ח בניסן התשמ"ג (1 באפריל 1983)" יבוא:

"כ"א באדר ב' התשמ"ו (1 באפריל 1986)".

לחלופין:

במקום "י"ח בניסן התשמ"ג (1 באפריל 1983)" יבוא:

כג. הצעת חוק מס הכנסה (מיסוי בתנאי אינפלציה) (תיקון), התשמ"ג—1983

1. תיקון סעיף 1

בסעיף 1 לחוק מס הכנסה (מיסוי בתנאי אינפלציה), התשמ"ב—1982¹ (להלן — החוק העיקרי) —

(1) בפסקה (2), בסופה יבוא "או חוק לעידוד השקעות הון בחקלאות, התשמ"א—1980², לפי העניין";

(2) בפסקה (9)(א) —

(א) ברישא, המלים "נישום שהוא" — ימחקו;

(ב) כפרט (3), המלה "זפחת" תימחק ובמקום "לגבי כל שנת מס שבה כל" יבוא "לגבי כל שנת מס שבה נתקיימו כל התנאים האמורים בכל ימות אותה שנה ושבה כל";

(ג) בסופה יבוא:

(4) "חברה שביום הקובע היתה חברה ציבורית להשקעות במשעוטה בצו מס הכנסה (ריבית מהבסה מערפת), התשכ"ד—1963³, רבניאדם אינו שולט בה, מרבית נכסיה הם ניירות-ערך והיא אינה תובעת הוצאות ריבית, אם הודיעה על כך בכתב לפקיד השומה תוך 60 ימים מיום פרסום חוק מס הכנסה (מיסוי בתנאי אינפלציה) (תיקון), התשמ"ג—1983, לגבי כל שנת מס שבה נתקיימו כל התנאים האמורים, בכל ימות אותה שנה;

לעניין זה —

"שליטה" — החזקה, במישרין או בעקיפין, ב-10% לפחות מאחת מהזכויות בחברה כאמור בהגדרת, שליטה שבסעיף 25 לפקודה;

"חבר-רבניאדם" — למעט חברה ציבורית להשקעות כאמור שמרבית נכסיה הם ניירות ערך ואינה תובעת הוצאות ריבית;

(5) חברה תושבת-חוץ, למעט חברה תושבת האזור, שאין לה הכנסה לפי סעיף (12) לפקודה או שאינה חייבת בהגשת דוח על-פי סעיף 131 לפקודה;

(3) בפסקה (11), במקום "והדוח שלו לפי סעיף 131

לפקודה" יבוא "החייב להגיש דוח על-פי סעיף 131 לפקודה והדוח שלו", בסופה יבוא "למעט יחיד או שותפות של יחידים הרשאים לנהל פנקסיהם בשיטה חד-צדדית והם מנהלים אותם בשיטה הכפולה שביקשו מפקיד השומה תוך 60 ימים מיום פרסום חוק מס הכנסה (מיסוי בתנאי אינפלציה) (תיקון), התשמ"ג—1983, או מיום שהחלו לנהל את פנקסיהם כאמור, לפי המאוחר, שלא להיחשב נישום זכאי ביקשו כאמור, יחולו הוראות אלה;

(א) הם ייחשבו לעניין חוק זה כמי שמנהלים פנקסיהם בשיטה חד-צדדית;

(ב) הם לא יוכלו לחזור בהם בתקופת תחולתו של חוק זה, כל עוד הם רשאים לנהל את פנקסיהם בשיטה חד-צדדית";

(4) במקום פסקה (13) יבוא:

"(13) "הון עצמי" — הפריטים הכלולים בתוספת הראשונה על סייגיה, בתוספת כל סכום שנקבע לגביו בחוק זה שיש להוסיפו להון העצמי ובהפחתת כל סכום שנקבע לגביו בחוק זה שיש להפחיתו ממנו, והכול לפי הרושם בפנקסי העסק וזולת אם נקבע במפורש אחרת";

(5) במקום פסקה (14) יבוא:

"(14) "נכסים מוגנים" — הפריטים הכלולים בתוספת השנייה, וכל נכס שנקבע לגביו בחוק זה שיראהו כנכס מוגן (גם הוא להלן בפסקה זו — פריט), והכול לפי הרושם בפנקסי העסק וזולת אם נקבע במפורש אחרת, למעט כל פריט כאמור שנרכש ונמכר באותה שנת מס ושאינו השקעה בהון שותפות, פיקדון במטבע חוץ, פיקדון בקופת-גמל, פיקדון על-פי תוכנית חיסכון שהיא מלווה מועדף או ניירות-ערך כאמור בסעיף (20)ה);

(6) אחרי פסקה (15) יבוא:

"(15) במקרקעין" — זכות בעלות במקרקעין או זכות חכירה במקרקעין לתקופה העולה על 10 שנים וכן זכות לקבל זכויות כאמור, והכול בין כשהמקרקעין בארץ ובין כשהם בחוץ-לארץ; ולעניין זה יראו

¹ ס"ח התשמ"ב, עמ' 234.

² ס"ח התשמ"א, עמ' 56.

³ ק"ת התשכ"ד, עמ' 358.

(1) "כחברה — כל תמורה שקיבלה בעד אופציות, איגרות-חוב או שטרי הון שהנפיקה והם בגדר הון עצמי, וכל תמורה שקיבלה בעד מניות שהוקצו עד המועד החוקי והגשת הדוח או עד מועד מאוחר יותר שהתיר הנציג לחברה, אם הוכח להנחת דעתו שיש לכך סיבה מוצדקת, וכן בעד איגרות-חוב או שטרי הון הניתנים להמרה במניות שאינם בגדר הון עצמי, והומרו במניות, לפי מחיר העלות בתסופת הריבית שנצברה עליהם עד תום שנת המס הקודמת ולא שולמה, ובלבד שנרשמה כהוצאה בספרי החברה; היתה התמורה שקיבלה החברה נכס הון שהוא נכס בלתי מוגן, כאשר על מכירתו לחברה חלות הוראות סעיף 95 לפקודה, יראו כתמורה לענין פרט זה סכום השווה ליתרת המחיר המקורי של הנכס כפי שנקבעה לענין הסעיף האמור:"

- (2) בפרט (2), אחרי "הגדלת הון" יבוא "עצמי";
- (ד) פסקת-משנה (ד) תסומן (ה) ולפניה יבוא:
- "(ד) מענק בשל נכס מוגן שהעניקו, במישורין או בעקיפין, המדינה או המוסדות הלאומיים:"
- (ה) בפסקת-משנה (ה), במקום "(א) עד (ג)" יבוא "(א) עד (ד) וכן סכומים שרואים אותם כחוספת להון העצמי מכוח הוראות אחרות בחוק זה" ובמקום "במספר החודשים שמתום החודש שבו נתקבלו ועד תום שנת המס ומחולקים ב־12" יבוא "כך:"
- (1) בשנת המס 1982 — במספר החודשים שמתום החודש שבו נתקבלו ועד תום שנת המס ומחולקים במספר החודשים שבתקופת הדוח לאותה שנה;
- (2) החל בשנת המס 1983 — בשיעור עליית המדד מתום החודש שבו נתקבלו ועד תום שנת המס ומחולקים בשיעור עליית המדד שבתקופת הדוח:"
- (1) אחרי פסקת-משנה (ה) יבוא:

"(1) לענין הגדרת זו, "סכום שנחבל" — חלק התמורה שנחבל בפועל וכן חלק התמורה שלא נתקבל בפועל אך הוצמד במלואו למדד או לשער החליפין או שהוא נושא ריבית בשיעור שאינו נמוך משיעור הריבית שנקבע לענין סעיף 19:"

(11) בפסקה (20) —

(א) בפסקת-משנה (א) —

(1) ברישא, בסופה יבוא: "בנוסף שטרם החל לשמש בייצור הכנסה או במקרקעין שהדיווח ממכירתם אינו הכנסה לפי סעיף 12(1) לפקודה בידי הרוכש — לגבי התקופה שקדמה לקבלת החזקה במקרקעין — סכומים שהוצאו או שולמו, כפי שעולה מפנקסי העסק:"

(2) בפרט (1), בסופו יבוא "לרבות מלוות חובה:"

כתקופת החכירה את התקופה המרבית שאליה יכולה החכירה להגיע לפי כל זכות שיש לחוכר או לקרובו מכוח הסכם או מכוח זכות ברירה הנתונה לחוכר או לקרובו בהסכם;

(15) "ניירות-ערך" — תעודות המונפקות על-ידי חברה או אגודה שיתופית או כל תאגיד אחר ומקנות זכות חברות או זכות השתתפות בהם או תביעה כספית מהם, ולרבות תעודות השתתפות של קרן להשקעות משותפות בנאמנות ותעודות המקנות זכות לרכוש ניירות-ערך וכן תעודות המונפקות על-ידי המדינה או מדינת חוץ או על-פי חוק ומקנות זכות לתביעה כספית מהן, והכול בין שהן מונפקות בסדרות ובין שלא בסדרות;"

(7) בפסקה (16), בסופה יבוא "ובלבד שלא נקבע לגביהם בחוק זה שייחשבו כנכס מוגן:"

(8) במקום פסקה (18) יבוא:

"(18) "מניות" — לרבות פרמיות על מניות:"

(9) אחרי פסקה (18) יבוא:

"(18א) זכות לניירות-ערך נסחרים — זכות שמעניקה חברה, לבעלי ניירות-ערך נסחרים, לרכישת ניירות-ערך נסחרים אחרים:"

(18) "אופציה" — נייר-ערך שהנפיקה חברה, המעניק זכות לרכישת ניירות-ערך בתקופה ובתנאים שקבעה החברה בעת הנפקתו, למעט נייר-ערך הניתן להמרה;

(10) בפסקה (19) —

(א) בפסקת-משנה (א) —

(1) ברישא, אחרי "מימושם" יבוא "באותה שנת מס" והמלים "ולאחר הפחתת המס החל עליהם" — יימחקו;

(2) בפרט (1), בסופו יבוא "לרבות מלוות חובה ומניות כאמור בסעיף 20(2);"

(3) בסופה יבוא:

"(4) "מוניטין, דמי מפתח ודמי פינוי:"

(ב) אחרי פסקת-משנה (א) יבוא:

"(18א) סכומים שנחבלו במהלך שנת המס מימושם, באותה שנת מס, של נכסים מוגנים כמפורט בסעיף קטן (א) שלא נרשמו בספרי העסק או שלא נרשמו כפריט שהוא נכס מוגן אך הובאו בחשבון לענין הגריעה מההון העצמי:"

(2) בפסקת משנה (ב) —

(1) ברישא, אחרי "מימושם" יבוא "באותה שנת מס:"

(2) בפרט (2), בסופו יבוא "פיקדונות בקופות גמל ופיקדונות על-פי תוכניות חיסכון שהם מלוות מועדפים:"

(ד) בפסקת משנה (ג) —

(1) במקום פרט (1) יבוא:

2. תיקון סעיף 2

בסעיף 2 לחוק העיקרי, במקום "וחישוב רווח ההון על-פי סעיף 8" יבוא "חישוב רווח ההון על-פי סעיף 8 וההוראות בעניין ניכוי הריבית והפטור לגבי ריבית שעל-פי סעיף 21".

3. תיקון סעיף 3

בסעיף 3 לחוק העיקרי —

בסעיף קטן (א) —

(א) ברישא, במקום "ההסכם המוסף" יבוא "וההסכם שקוזז או הוסף להכנסה החייבת";

(ב) בפסקה (1), במקום "לפני הניכוי על-פי סעיף זה" יבוא "לפני שישמו הוראות חוק זה למעט הוראות סעיפים 27 ו-35 וההוראות בדבר חישוב רווח ההון";

(2) בסעיף קטן (ב) —

(א) ברישא, אחרי "לשמירת ההון" יבוא " — ואם היה לנישום סכום מוסף מועבר כמשמעותו בסעיף 5(ב), הקטן מהניכוי לשמירת ההון, לעניין סעיף זה תהיה יתרת סכום הניכוי לשמירת ההון לאחר שיפוחת ממנה ההסכם המוסף המועבר, הניכוי לשמירת ההון —";

(ב) בפסקה (2), אחרי "כשהוא" יבוא "מוסד כספי כמשמעותו בפסקה (ב) להגדרת מוסד כספי";

(ג) במקום פסקה (4) יבוא:

"(4) כשהוא חברה שמרבית נכסיה ניירות-ערך, שאין לה הכנסה לפי סעיף 112 לפקודה למעט הכנסה לפי סעיפים 5 ו-20 והיא אינה תובעת הוצאות ריבית, וחבר-בני-אדם — שאינו חברה משפחתית כאמור בסעיף 64 לפקודה שנתקיימו לגביה כל התנאים האמורים — אינו שולט בה, אם ביקשה כך מפקיד השומה עם הגשת דוח התיאום האינפלציוני — 100% מהכנסתה המתואמת, לגבי כל שנת מס שבה נתקיימו כל התנאים האמורים בכל ימות אותה שנה; לעניין זה, "שליטה" — החזקה, במישרין או בעקיפין, ב-10% לפחות מאחת מהזכויות בחברה, כאמור בהגדרת שליטה שבסעיף 25 לפקודה";

(ד) בפסקה (5), במקום "כמשמעותו בחוק השקעות משותפות" יבוא "של קרן להשקעות משותפות בנאמנות";

(3) בסעיף קטן (ג), אחרי "נישום זכאי" יבוא "שהוא חבר-בני-אדם", ובמקום "מהניכוי לשמירת ההון" יבוא "מהניכוי שהותר על-פי סעיף זה ועל-פי סעיף 6 ובסופו יבוא "לאחר קיזוז ההפסדים";

(4) בסעיף קטן (ד), במקום הסיפא המתחילה במלים "וייתוסף לניכוי" יבוא "נלהלן — ניכוי מועבר" ויחולו לגבי הוראות אלה;

(1) היה לנישום תיסוף הון בשנה שאליה הועבר הניכוי המועבר, יקוזז ההסכם המוסף מהניכוי המועבר

(3) בסופה יבוא:

"(4) מונויטין, דמי מפתח ודמי פינוי";

(ב) אחרי פסקת-משנה (א) יבוא:

"(א) המחיר המקורי לעניין קביעת ההכנסה החייבת, שלא נכסים מוגנים כמפורט בסעיף קטן (א) שנרכשו בשנת המס ולא נרשמו בפנקסי העסק או שלא נרשמו כפריט שהוא נכס מוגן";

(ג) בפסקת-משנה (ב)(2), בסופה יבוא "פיקדונות בקופות גמל ופקדונות על-פי תוכניות חיסכון שהם מלוות מועדפים";

(ד) בפסקת-משנה (ג), במקום הסיפא המתחילה במלים "שלא מתוך הפרשה" יבוא "למעט דיבידנד שחולק מתוך דיבידנד שנתקבל באותה שנת מס";

(ה) פסקאות-משנה (ה) (ו), (ו) ו-(ז) ולפניהן יבוא:

"(ה) סכום מס החל בשל מימוש נכס מוגן כשהתמורה ממכירתו מהווה חוספת להון העצמי;

לעניין חישוב הגריעה על-פי פסקת-משנה (ו) יראו את המס החל כאמור כאילו שולם בתחילת החודש שלאחר מימוש הנכס המוגן";

(ו) בפסקת-משנה (ו), אחרי "הקטנת הון" יבוא "עצמי";

(ז) בפסקת-משנה (ז), במקום "עד (ה)" יבוא "עד (ו) וכן סכומים שרואים אותם כגריעה מההון העצמי מכוח הוראות אחרות בחוק זה", ובמקום "במספר החודשים שמתחילת החודש שבו הוצאו או שולמו ועד תום שנת המס ומחולקים ב-12" יבוא "כך";

(1) בשנת המס 1982 — במספר החודשים שמתחילת החודש שבו הוצאו או שולמו ועד תום שנת המס ומחולקים במספר החודשים שבתקופת הרוח לאותה שנה;

(2) החל בשנת המס 1983 — כשיעור עליית המדד מתחילת החודש שבו הוצאו או שולמו ועד תום שנת המס ומחולקים כשיעור עליית המדד שבתקופת הרוח;

(ח) אחרי פסקת-משנה (ז) יבוא:

"(ח) לעניין הגדרה זו "סכום שהוצא" — התמורה גם אם טרם שולמה, ולעניין מלווה "שלוש הגליל" — 40% מהסכום ששולם, ובקבלת מניות כתמורה במכירת נכס הון שחל עליה סעיף 95 לפקודה — יתרת המחיר המקורי של הנכס";

(12) אחרי פסקה (39) יבוא:

"(40) "בניין" — בין אם הוא גמור ובין אם לאו, לרבות חלק מבניין;

(41) "המוסדות הלאומיים" — הסוכנות היהודית לארץ-ישראל, קרן קיימת לישראל וקרן היסוד — המגבית המאוחדת לישראל";

(א) בפסקה (1), ברישא. במקום "הסכום המוסף יקוּזו" יבוא "יתרת הסכום המוסף שלא קוּזוה על-פי סעיפים 3(ד), 8(ב) וכנישום שהוא יחיד גם על-פי סעיף 6, תקוּזו", ובפסקת-משנה (ד), בסופה יבוא "או כשבח ריאלי, לפי העניין: הוראה זו לא תחול על מכירת נכס הון שיום הרכישה שלו לעניין חישוב המס החל עליה הוא לפני שנת המס 1961";

(ב) במקום פסקה (3) יבוא:

"(3) היתה לנישום יתרת סכום מוסף לאחר הקיזוז על-פי פסקאות (1) ו-(2), רשאי הוא להוסיפה. כולה או חלקה, להכנסתו החייבת, ויראו סכום שמוסף כאמור כהכנסה מעסק."

(2) בסעיף קטן (ב), במקום הסיפא המתחילה במלים "ויתוּסַף לסכום המוסף" יבוא: "להלן — הסכום המוסף המועבר" ויחולו לגבי ההוראות שלהלן:

(1) היתה לנישום שחיקת הון עצמי, בשנה שאליה הועבר הסכום המוסף המועבר, יופחת מהסכום המוסף המועבר הניכוי לשמירת ההון ואם נותרה יתרת סכום מוסף שלא קוּזוה היא תיחשב כסכום המוסף המועבר ויחולו לגביה ההוראות פסקת-משנה (2), והסכום המוסף לעניין הפסקה האמורה ייחשב כאפט;

(2) היה לנישום תיסוף הון, בשנה שאליה הועבר הסכום המוסף, יקוּזו תחילה הסכום המוסף כאמור בסעיף קטן (א) ולאחריו הסכום המוסף המועבר, ואם נותרה יתרת סכום מוסף מועבר שלא קוּזוה יהא דינה כך:

(א) קוּזו חלק מהסכום המוסף המועבר בשיעור של פחות משליש ממנו — יראו את הסכום בגובה הסכום המשלים את החלק שקוּזו עד לשליש מהסכום המוסף המועבר, כהכנסה מעסק;

(ב) לא קוּזו סכום מוסף מועבר, יראו שלישי ממנו כהכנסה מעסק."

(3) אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ג) יתרת סכום מוסף מועבר שלאחר הקיזוז והפיכת חלק ממנו להכנסה מעסק, על-פי סעיף זה, תועבר לשנים הבאות בזו אחר זו כשהיא מתואמת לפי שיעור עליית המדד בשנת המס שאליה הועברה, ויראוה לעניין סעיף קטן (ב) כסכום מוסף מועבר."

6. תיקון סעיף 6

בסעיף 6 לחוק העיקרי, במקום הסיפא המתחילה במלים "ולאחר שהופחת ממנה הניכוי" יבוא "לאחר שהופחתו ממנה רווח ההון הריאלי או השבח הריאלי שנבע ממכירת נכסים מוגנים שהחמורה ממכירתם היא בגדר תוספת להון העצמי, והניכוי לשמירת ההון, או לאחר שהוסף לה הסכום המוסף, לפי העניין: בתכר-בני-אדם — 5%, וביחיד — 30%; הניכוי שיחיד וכאי לו יקוּזו כנגד הסכום המוסף".

7. תיקון סעיף 7

בסעיף 7(א) לחוק העיקרי, אחרי "הפסדים משנים

ואם נותרה יתרת ניכוי שלא קוּזוה, היא תיחשב כניכוי מועבר ויחולו לגביה ההוראות פסקת-משנה (2) והניכוי לשמירת ההון לעניין הפסקה האמורה ייחשב כאפט;

(2) היתה לנישום שחיקת הון עצמי בשנה שאליה הועבר הניכוי המועבר, יותר הניכוי המועבר לניכוי, ובלבד שסכום הניכוי המועבר כתוספת סכום הניכוי לשמירת ההון שהותר בניכוי על-פי סעיף קטן (ב) שיוכה בשנת מס אחת לא יעלה על הנמוך מבין שני אלה:

(א) ההכנסה המתואמת בניכוי ההפסדים הניתנים לקיזוז;

(ב) סכום השווה לחקרת הניכוי על-פי סעיף קטן (ב) או הסכום שהותר בניכוי לפי סעיף קטן (ב) כתוספת שליש מהניכוי המועבר, לפי הגבוה שביניהם;

(3) סכום ניכוי מועבר שלא הותר הותר בניכוי בשנת מס, יועבר לשנים הבאות בזו אחר זו, כשהוא מתואם לפי שיעור עליית המדד בשנת המס שאליה הועבר ויראוה לעניין סעיף זה כניכוי מועבר."

4. תיקון סעיף 4

בסעיף 4 לחוק העיקרי —

(1) ברישא, במקום "שחל עליו" יבוא "שחבצ בשלו פחת על-פי";

(2) במקום פסקה (1) —

"(1) (א) על אף האמור בסעיף 21 לפקודה, יכלול המחיר המקורי לעניין חישוב הפחת את הסכומים שהוציא הנישום בשל ההשקעה בנכס או בהשבתו, למעט סכומי עלות הקרקע, כשהם מתואמים לפי שיעור עליית המדד כך: לנכס שנרכש או שנעשתה בו השבחה בתקופת תחולתו של חוק זה — מתחילת החודש שבו הובאה בחשבון ההוצאה שהוצאה לעניין חישוב הגריעה מההון העצמי, ולנכס שנרכש או שנעשתה בו השבחה לפני תחולתו של חוק זה אך השימוש בו בייצור הכנסה החל בתקופת תחולתו של החוק — מיום תחולתו של החוק, והכול עד המועד שבו החל השימוש בנכס בייצור ההכנסה;

(ב) הסכומים שהוספו לעניין חישוב הפחת על-פי פסקת-משנה (א) וסכומי הפחת שנוכו בשלהם, לא יובאו בחשבון לעניין חישוב רווח ההון או השבח, במכירת הנכס;"

(3) בפסקה (2), במקום "ובלבד שאם" יבוא "ובלבד שלגבי נכס שהשימוש בו החל לפני תחולתו של החוק שהנישום", במקום "בתקופה של שלוש שנים" יבוא "בכל אחת משלוש השנים", ואחרי "לא חבצ הוצאות ריבית" יבוא "כלשהי בשיעור העולה על 2% מהכנסתו ולא זקף ריבית לעלות הנכס";

5. תיקון סעיף 5

בסעיף 5 לחוק העיקרי —

(1) בסעיף קטן (א) —

קודמת" יבוא "של נישום זכאי", ואחרי "באותה שנה" יבוא "ואולם הפסדים כאמור שקוזו במהלך השנה כנגד דיווח הון או שבה מקרקעין שנוצרו באותה שנה יתואמו לפי שיעור עליית המדר מתחילת שנת המס ועד תום החדש שבו נוצר רווח ההון או השבח".

8. תיקון סעיף 8

בסעיף 8 לחוק העיקרי —

(1) בסעיף קטן (א), אחרי "שהוא נכס הון" יבוא "של נישום זכאי", אחרי "בחלק ה' לפקודה" יבוא "או בחוק מס שבח", ולפני "לעניין זה" יבוא "ובלבד שהסכום שיופחת לא יעלה על סכום הרווח; את הסכום האמור יראו כסכום אינפלציוני והמס על סכום זה יהיה בשיעור של 10%", ובמקום הסיפא המתחילה במלים "לעניין זה" יבוא:

"לעניין זה, 'סכום אינפלציוני מתואם ליום הקובע' — המחיר המקורי של הנכס או שווי הרכישה שלו, לפי העניין, למעט הוצאות השבחה והוצאות החזקה פרט למחצית הוצאות החזקה שהוצאו עד היום הקובע, כפול בשיעור עליית המדר מיום רכישתו ועד היום הקובע, בניכוי סכום הפחת שהיה ניתן לניכוי לפני היום הקובע כפול בשיעור עליית המדר בתקופה שמחצית התקופה שבה נצבר הפחת האמור, ועד היום הקובע ובתוספת הוצאות השבחה שהוצאו עד היום הקובע כפול בשיעור עליית המדר מיום גמר ההשבחה ועד היום הקובע."

(2) בסעיף קטן (ב), במקום: "במכירת נכס הון ברפחת שהוא נכס מוגן" יבוא "ככפוף לחלק ה' לפקודה, או לחוק מס שבח במכירת נכס הון ברפחת שהוא נכס מוגן של נישום זכאי, שאינו בניין שחל עליו חוק לעידוד השקעה בדיור" ובסופו יבוא "מכירה שיש בה הפסד הון, יראו לעניין זה כמכירה ברווח הון ששיעורו הוא אפס".

(3) אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

(ג) על אף האמור בחלק ה' לפקודה או בחוק מס שבח, במכירת נכס הון מוגן, יראו כל הוצאה על חשבון רכישה שנעשתה בתקופת תחולתו של חוק זה, כדי נישום זכאי, כהשבחה שנעשתה במועד שבו הובאה ההוצאה בחשבון לעניין הגריעה מההון העצמי.

(ד) במכירת נכס הון מוגן ברפחת שנרכש לפני היום הקובע, בידי נישום זכאי, שבכל אחת משלוש השנים שקדמו ליום הקובע לא תבע הוצאות ריבית כלשהי בשיעור העולה על 2% מהכנסתו ולא זקף ריבית כאמור לעלות הנכס — יופחת מרווח ההון הריאלי, סכום הפחת שניתן לניכוי לפני היום הקובע כפול בשיעור עליית המדר בתקופה שמחצית התקופה שבה נצבר הפחת האמור ועד היום הקובע, ובלבד שהסכום שיופחת לא יעלה על סכום הרווח; את הסכום האמור יראו כסכום אינפלציוני והמס על סכום זה יהיה בשיעור של 10%.

9. תיקון סעיף 10

בסעיף 10 לחוק העיקרי —

(1) בפסקה (1), אחרי "מלוות מועדפים" יבוא "שאינם מלוות חובה";

(2) במקום פסקה (3) יבוא:

(3) "בפדיון מלוות חובה שהרווח עליו מתחייב כמס על-פי שיטת החיוב שנקבעה, יחולו לגבי סכום הרווח האמור שעליו דיווח הנישום, הוצאות אלה:

(א) יופחת ממנו סכום השווה לחלק הרווח שנצבר מהיום הקובע ועד הפדיון;

(ב) ייתוסף אליו סכום השווה להכנסה שמקורה במלוות שנפדה ואשר הופחת על-פי פסקה (2) מסכום המלוות שנכלל בנכסים המוגנים, כשהוא מוכפל בשיעור עליית המדר בתקופה שמתחילת שנת המס שבה הופחת לראשונה ועד הפדיון;

(3) בפסקה (5), בסופה יבוא:

"(ה) מההון העצמי לתחילת כל שנת מס החל בשנת המס 1983 יופחת סכום המס שהיה חל על הרווח שהיה נקבע במכירת ניירות-ערך נסחרים בלתי מוגנים שהיו ברשות המוסד הכספי ביום 31 במרס 1982 וטרם מומשו עד תום שנת המס הקודמת, אילו נמכרו במחירי הבורסה ביום 31 במרס 1982";

(4) בפסקה (6), במקום "את הסכום המוסף" יבוא "את יתרת הסכום המוסף לאחר שהופחת ממנו סכום הניכוי המועבר";

(5) בפסקה (7), אחרי "השווה לעלות הנכס" יבוא "ובנכס ברפחת סכום כאמור פחות סכומי הפחת שהותרו בניכוי, והכול", אחרי "עד תום החדש שבו נמכר" יבוא "ובמכירת מקרקעין — עד תום שנת המס" ובמקום "היה חייב" יבוא "יראוהו כסכום אינפלציוני ויהיה חייב";

(6) בפסקה (8), במקום "של הדיווח שנצבר בידי מוסד כספי" יבוא "של מוסד כספי בשל דיווח ממכירת מקרקעין ובשל דיווח שנצבר";

(7) אחרי פסקה (8) יבוא:

(9) "לעניין סעיף זה, בכל מקום שבו מדובר בהכנסה שהדיווח עליה הוא בזמן המימוש או בהכנסה המדווחת על בסיס צבירה — הכוונה לדיווח כאמור שהיו נוהגים על-פיו אילו לא הוראות חוק זה."

10. תיקון סעיף 12

בסעיף 12 לחוק העיקרי —

(1) בפסקה (1), אחרי "ביטוחי חיים" יבוא "המובאות בחשבון בקביעת העתודות המותרות בניכוי על-פי סעיף 50 לפקודה";

(2) בפסקה (1), (ב), במקום "1981" יבוא "הקודמת" ובמקום "שלפני שנת המס 1982" יבוא "שעד שנת המס הקודמת";

(3) בפסקה (2), במקום "אם אחרי היום הקובע פדה" יבוא "בפדיון" ובמקום הסיפא המתחילה במלים "סכום השווה לערכו" יבוא "אותו חלק מסכום הרווח שנצבר מן היום הקובע ועד הפדיון".

- (4) בפסקה (3), בסופה יבוא:
- "(ה) מההון העצמי לתחילת כל שנת מס החל משנת המס 1983, יופחת סכום המס שהיה חל על הרווח שהיה נקבע במכירת ניירות-ערך נסחרים בלתי מוגנים שהיו כרשותו ביום 31 במרס 1982 וטרם מומשו עד תום שנת המס הקודמת, אילו נמכרו במחירי הבורסה ביום 31 במרס 1982."
- (5) במקום פסקה (4) יבוא:
- "(4) מבטח שהיה לו חיסוף הון בשנת מס פלונית, יראו לענין קביעת הכנסתו החייבת את הסכום המוסף, לאחר שהופחת ממנו סכום הניכוי המועבר, כהכנסה מעסק";
- (6) בפסקה (5), "השווה לעלות הנכס" יבוא "ובנכס ברפחת — סכום כאמור פחות סכומי הפחת שהותרו בניכוי, והכול", אחרי "עד תום החודש שבו נמכר" יבוא "ובמכירת מקרקעין — עד תום שנת המס", ובמקום "יהיה חייב" יבוא "יראוהו כסכום אינפלציוני ויהיה חייב";
- (7) בפסקה (6), במקום "של הרווח שנצבר בידי מבטח" יבוא "של מבטח בשל רווח ממכירת מקרקעין ובשל רווח שנצבר";
- (8) אחרי פסקה (6) יבוא:
- "(7) לענין סעיף זה, בכל מקום שבו מדובר על הכנסה המדרווחת בזמן המימוש או כהכנסה המדרווחת על בסיס צבירה — הכוונה לדיווח כאמור אילולא הוראות חוק זה."
11. תיקון סעיף 13
- בסעיף 13 לחוק העיקרי, כותרת השוליים, במקום "של חברות" יבוא "המשמשים".
12. תיקון סעיף 14
- בסעיף 14 לחוק העיקרי —
- (1) במקום כותרת השוליים, יבוא "דין מקרקעין שהכנסה ממכירתם היא לפי סעיף 1(2) לפקודה";
- (2) בסעיף קטן (א) —
- (א) ברישא, במקום "נמכרו מקרקעין שהם מלאי עסקי" יבוא "נישום זכאי שאינו מוסד כספי או מבטח, שמכר מקרקעין שהם נכס מוגן וההכנסה ממכירתם היא בידיו הכנסה לפי סעיף 1(2) לפקודה";
- (ב) במקום פסקה (1) יבוא:
- "(1) במכירתו של מגרש פנוי או של בניין שבנה המוכר ולא נתבעה בשלו הטבה על-פי סעיף 4 לחוק לעידוד השקרת דירות, ייתוסף לעלות המגרש סכום השווה לסכומים שהוציא הנישום לרכישת המגרש כפול בשיעור עליית המדרג מהיום שבו הובאו בחשבון הסכומים שהוצאו — לענין ערכם כנכס מוגן ביום הקרוב או לענין חישוב הגריעה מההון העצמי, עד תום שנת מכירת הנכס (להלן — סכום החיאום של המגרש);"
- (2) בפסקה (2) במקום הרישא יבוא:
- "על אף האמור בפסקה (1), במכירתו של בניין שהמגרש עליו הוא עומד נרכש לפני היום הקובע שנתקיימו בו שני התנאים שלהלן, ייתוסף לעלות המגרש, סכום החיאום של המגרש ובלבד שבמקום הקטע בהגדרה האמורה המחיל במלים "מהיום שבו הובאו בחשבון הסכומים" ועד "שנת מכירת הנכס" יבוא "מיום 1 באפריל 1974 או המועד שבו שולמו הסכומים שהוציא הנישום לרכישת המגרש, לפי המאוחר, ועד תום שנת מכירת הנכס".
- (3) בסעיף קטן (ב), במקום "שנמכרו לא ייכללו לענין זה בשטח הנמכר" יבוא "לא ייכללו לענין זה".
- (4) בסעיף קטן (ג), במקום "מתחילת" יבוא "מאמצע".
13. הוספת סעיף 14
- אחרי סעיף 14 לחוק העיקרי יבוא:
- "14. הדין במכירת נכסים מוגנים מסוימים
- נישום זכאי שמכר נכס מוגן שלא נקבעה לגביו הוראה אחרת בפרק זה, וההכנסה ממכירתו היא בידי הנישום הכנסה לפי סעיף 1(2) לפקודה, יפחית מהרווח סכום השווה לעלות הנכס, ובנכס ברפחת — סכום העלות בניכוי סכומי הפחת, והכול כפול בשיעור עליית המדרג בתקופה שמהיום הקובע או מיום הרכישה של הנכס, לפי המאוחר, עד תום החודש שבו נמכר, ובמקרקעין — עד תום שנת המס, ובלבד שהסכום שיופחת לא יעלה על סכום הרווח; סכום שהופחת כאמור יראוהו כסכום אינפלציוני החייב במס בשיעור של 10%."
14. תיקון סעיף 15
- בסעיף 15 לחוק העיקרי —
- (1) בסעיף קטן (א)
- (א) בפסקה (1) ברישא, אחרי "1982" יבוא "או לשנת המס הראשונה שבה הגיש דוח על-פי השיטה החד-צדדית" ובמקום "כל נכסיו" יבוא "כל עסקיו שלגביהם לא מופעל מכלול שיטת שימור ההון";
- (ב) בפסקה (1)(א), בסופה יבוא:
- "(4) במכירת נכס הון מוגן ברפחת יחולו הוראות סעיף 8(ד);"
- (ג) בפסקה (1)(ב), בסופה יבוא —
- "(5) במכירת נכס הון מוגן ברפחת יחולו הוראות סעיף 8(ד);"
- (2) בסעיף קטן (ב) —
- (א) האמור ברישא עד המלים "בניהול פנקסיו בשיטה הכפולה" יוסוף (1), ובו במקום "ובנוסף לכך יהא זכאי" יבוא "ואם לפני שהפך לנישום זכאי בחר בהחלת הוראות סעיף קטן 1(א)(1)(א), יהא זכאי בנוסף לכך";
- (ב) במקום הסיפא המתחילה במלים "נישום שבחר" יבוא:

- (3) בסעיף קטן (ג), במקום פסקה (2) יבוא:
- (2) "מניות שנרשמו בבורסה לפני יום 1 באפריל 1982, והמס על רישומן על-פי סעיף 101 לפקודה טרם שולם ביום האמור, וכן מניות הטבה שנתקבלו בשלהן, שיראו אותן כנכס מוגן."

(4) במקום סעיף קטן (ד) יבוא:

(ד) "נישום שבבעלותו מניות שליטה בחברה או מניות או אופציות, והכול כשנרכשו מכוחן של מניות שליטה בחברה, יחולו לגביהן ההוראות שלהלן:

(1) מניות שליטה בחברה ומניות הטבה שקיבל בשלהן, יהיו נכס מוגן בכל תקופת תחולתו של חוק זה, כל עוד הן בידיו;

(2) מניות ואופציות שנרכשו במהלך שנת המס בדרך של ניצול זכויות לניירות-ערך נסחרים כשהזכות הוענקה לנישום מכוח מניות כאמור בפסקה (1) ולא נמכרו בשנה שבה נרכשו, יהיו נכס מוגן בכל תקופת תחולתו של חוק זה כל עוד הן בידיו וסכומים שהוציא לרכישתן ייראו כגרעיה מההון העצמי;

(3) מניות שנרכשו במהלך שנת המס על-ידי מימוש אופציות שרכש הנישום בדרך של ניצול זכויות כאמור בפסקה (2), יהיו נכס מוגן בכל תקופת תחולתו של חוק זה, כל עוד הן בידיו וסכומים שהוציא לרכישתן ייראו כגרעיה מההון העצמי;

(4) סכומים שקיבל הנישום ממכירתן של מניות או אופציות כאמור בפסקאות (1) עד (3), במהלך שנת המס, לא ייחשבו כתוספת להון העצמי; לענין זה, אם היו לנישום בעת מכירתן של מניות או אופציות כאמור, מניות נוספות או אופציות מאותו סוג אך הן בידיו נכס בלתי מוגן, יראו אותן כאילו הן הנמכרות ראשונות."

(5) אחרי סעיף קטן (ד) יבוא:

(ד) "נישום זכאי שרכש במהלך שנת המס מניות נסחרות בבורסה, שלא נמכרו במהלך שנת המס והרכישה היתה במועד אחר ומחירן היה 70% לפחות ממחיר הבורסה באותו מועד, יראו את המניות כמניות שליטה בחברה אם נתקיימה אחת משתי אלה:

(1) המניות מקנות לו 25% לפחות מזכויות ההצבעה בחברה;

(2) המניות מקנות לו 15% לפחות מזכויות ההצבעה בחברה וכשהן מצטרפות למניות בחברה המצויות כבר בידיו הן מקנות לו 50% לפחות מזכויות ההצבעה בחברה;

ובלבד שביקש כך מפקיד השומה תוך 20 ימים מיום הרכישה; ביקש כאמור, יראו סכומים שהוציא לרכישת המניות כגרעיה מההון העצמי בתחילת החודש שבו בוצעה הרכישה;

(2) "נישום שבחר לנהל את פנקסיו בשיטה הכפולה וחזר לנהלם בשיטה החד-צדדית יותר לו הניכוי בשל פחת לפי סעיף קטן (א)(1) (א) רק בשל התקופה המתחילה בשנת המס שבה חזר לנהלם בשיטה חד-צדדית;"

(3) אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

(ג) "נישום לענין חוק זה הרשאי לנהל את פנקסיו בשיטה חד-צדדית והוא מנהלם בשיטה הכפולה ופנקסיו נמצאו בלתי קבילים יחולו לגבי הוראות סעיף 16(1)."

15. תיקון סעיף 19

בסעיף 19(ב) לחוק העיקרי —

(1) בפסקה (1), בסופה יבוא: "בפסקה זו, 'שער חליפין' גם לגבי מרק גרמני, לירה שטרלינג, פרנק שווייצרי, ין יפני, דולר קנדי, גילדן הולנדי, דולר אוסטרלי וכל מטבע-חוזר אחר שקבע שר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת";

(2) בפסקה (3), בהגדרת 'הלואה', אחרי 'המגיע לנישום' יבוא 'ולרבות יותר חוב לתום שנת המס הקודמת בשל מימוש נכסים מוגנים', ואחרי 'חובות של לקוחות וספקים' יבוא 'תושבי ישראל או האזור'.

16. תיקון סעיף 20

בסעיף 20 לחוק העיקרי —

(1) בסעיף קטן (א), ברישא, לפני 'נישום לענין חוק זה' יבוא 'על אף האמור בכל דין, והמלה 'החייבת' — תימחק;

(2) בסעיף קטן (ב), האמור ברישא יסומן (1) ובו, אחרי 'ניירות הערך במהלך שנת המס' יבוא 'ובקרב מסויגת כמשמעותה בחוק להשקעות משותפות — בתוספת רווחים פטורים וכן התמורה ממכירת זכויות לניירות ערך נסחרים במהלך שנת המס שאינן זכויות שנתקבלו בשל מניות שליטה', ובמקום הסיפא המתחילה במלים 'ואולם בשנת המס 1982' ועד סוף הגדרת 'סכום הערך הכולל' יבוא:

'ובלבד שאם התמורה במכירת ניירות ערך במהלך השנה היתה נמוכה מ-90% ממחיר הבורסה יראו 90% ממחיר הבורסה כתמורה, ואם הסכום שהוצא לרכישת ניירות ערך במהלך השנה היה גבוה ממחיר הבורסה יראו את מחיר הבורסה כעלות הקנייה שלהם;

(2) בשנת המס 1982 תיקרא פסקה (1), לגבי מי שיש לו תקופת שומה מיוחדת, כאילו כתוב בה '31 במרס 1982' במקום 'בסוף שנת המס הקודמת', ובתקופה שמ' באפריל 1982 עד תום שנת המס 1982' במקום 'במהלך שנת המס';

(3) לענין סעיף קטן זה, 'סכום הערך הכולל' — לרבות ערכן של מניות הטבה המגיעות לנישום וטרם הוקצו לו עד תום שנת המס — לפי מחיר הבורסה של מניות מסוג זה, וזכויות לניירות-ערך נסחרים — לפי ערכן ביום המסחר הראשון שלהן;

האמורים ביום 31 במרס 1982 במחירי הבורסה; המס האמור ישולם בעת מימוש ניירות-הערך.

(ט) מההון העצמי לתחילת כל שנת מס החל בשנת המס שלאחר השנה שבה הופחת סכום מס כאמור בסעיפים קטנים (ה) עד (ח). יופחת סכום המס המתייחס לאותם ניירות-ערך כאמור שטרם מומשו עד לתום שנת המס הקודמת."

17. תיקון סעיף 21

בסעיף 21 לחוק העיקרי —

(1) בסעיף קטן (א), במקום "נכס מוגן ב־רפח" יבוא "נכס הון מוגן" ובסופו "יבוא": "ואם היו לו הוצאות ריבית שנוקפו על-פי סעיף 18 (ד) לפקודה לנכס מוגן תותר הריבית בניכוי, ובכלר שסכום ריבית כלשהי שיותר בניכוי על-פי סעיף קטן זה לא יעלה על סכום שהוכח כחשבון לענין חישוב הגריעה מההון העצמי או מערכו כנכס מוגן, כפול בשיעור עליית המדד מתחילת שנת המס או מתחילת חודש הגריעה, לפי המאוחר, ועד תחילת חודש השימוש בנכס או תום שנת המס, לפי המוקדם; הפסד שנוצר מניכוי כאמור יראה כהפסד מעסק";

(2) במקום סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ב) נישום זכאי שכלל בהון העצמי שלו או בחוספת להון העצמי פריטים הנחשבים ריבית לא יהא זכאי לנכות מהכנסתו את הריבית עליהם."

18. תיקון סעיף 22

בסעיף 22 לחוק העיקרי, אחרי "פרט לסעיף 20" יבוא "ולסעיף 35(3)".

19. תיקון סעיף 23

בסעיף 23(א) לחוק העיקרי, במקום "ביקשה כאמור" יבוא "בחרה להמשיך ולקבל את ההטבות כאמור, יחול לגביה גם הוראות סעיף 35(3), ובחברה שתבעה הטבות לפי סעיף 35(3) לחוק לעידוד השקעות יופחת מסכום הניכוי על-פי החוק האמור סכום שהושקע בניירות-ערך שאינם נסחרים למעט השקעה בניירות-ערך כאמור המופחתת מהונה העצמי על-פי סעיף 35(3) לחוק האמור, וכן השקעתה בשותפות שהיא נישום זכאי, הכול כפי שעולה מספרי העסק כפול בשיעור עליית המדד, מיום ההשקעה או מתחילת שנת המס, לפי המאוחר, ועד יום מימוש השקעתה או עד תום שנת המס, לפי המוקדם; ביקשה שהוראות חוק זה יחולו לגביה".

20. תיקון סעיף 24

בסעיף 24 לחוק העיקרי —

(1) בסעיף קטן (א), אחרי "על שם האיש", יבוא:

"ואולם בחישוב נפרד יופעלו הוראות החוק, למעט הוראות סעיפים 27 ו־35 וההוראות בדבר חישוב רווח הון, כאילו היו כל עסקיהם של האיש והאשה עסקיו של האיש, וכל סכום שיש להפחיתו מההכנסה או להוסיפו אליה ייוחס להכנסות מעסק של האיש והאשה לפי יחס הכנסתו מעסק של כל אחד מהם לסך כל הכנסותיהם מעסק";

(6) במקום סעיף קטן (ה) יבוא:

"(ה) נישום זכאי שיש לו תקופת שומה מיוחדת לשנת המס 1982, וההכנסה ממכירת ניירות-הערך לא היתה בידיו בגדר הכנסה לפי סעיף 12(1) לפקודה, אילולא הוראות סעיף זה, יחולו לגבי הוראות סעיף קטן (א) בשנת המס האמורה בשינויים אלה:

(1) ניירות-ערך יראו כנכס מוגן לפי הסכום הרשום במאזן לתחילת שנת המס 1982. ובתקופה שבין תחילת תקופת השומה המיוחדת ועד יום 31 במרס 1982, יראו סכומים שהוצאו לרכישת ניירות-ערך כגריעה מההון העצמי מתחילת החודש שבו נרכשו וסכומים שקיבל ממימוש ניירות-ערך כאמור, בניכוי המס החל עליהם, יראו כתוספת להון העצמי מתום החודש שבו מומשו;

(2) ניירות-ערך שלא נמכרו עד יום 31 במרס 1982 יראו אותם כאילו נמכרו ביום האמור במחירי הבורסה, ויראו את ערכם בניכוי המס שהיה חל עליהם כהתאם, כתוספת להון העצמי ביום האמור; סכום המס האמור ישולם בעת מימוש; החל מיום 1 באפריל 1982 יראו את ניירות-הערך האמורים כנכס בלתי מוגן בסכום השווה למחיר הבורסה שלהם ביום 31 במרס 1982."

(7) אחרי סעיף קטן (ה) יבוא:

"(ו) נישום זכאי שההכנסה ממכירת ניירות-ערך היתה בידיו הכנסה לפי סעיף 12(1) לפקודה אילולא הוראות סעיף זה, שאינו מוסד כספי או מבטח, וביום 31 במרס 1982 היו ברשותו ניירות-ערך נסחרים בלתי מוגנים שטרם מומשו עד תום שנת המס 1982, יופחת מההון העצמי שלו לשנת המס 1983 סכום המס שהיה חל על הרווח אילו נמכרו ביום 31 במרס 1982 במחירי הבורסה; המס האמור ישולם בעת מימוש ניירות-הערך."

(ז) ניירות-ערך שנרשם בבורסה וחול להיות נכס מוגן

יראו את ערכו כתוספת להון העצמי של נישום זכאי, מתום החודש שבו נרשם בבורסה, לפי ערכו כפי שנקבע לענין חישוב המס על-פי סעיף 101 לפקודה, בניכוי המס שהיה חל בשל הרישום האמור אילו בחר לשלמו ביום הרישום, והערך האמור יראה גם כעלות הקנייה לענין סעיף קטן (ב); ולענין חברה תעשייתית כמשמעותה בחוק עידוד התעשייה וחברה כאמור בסעיף 49 לחוק האמור שעל רישום מניותיה בבורסה לא חל פטור על-פי חוק עידוד התעשייה — בניכוי המס שיחול ביום שבו תיווצר החבות כתשלומה;

(ח) נישום זכאי שההכנסה ממכירת ניירות-ערך לא היתה בידיו הכנסה לפי סעיף 12(1) לפקודה אילולא הוראות סעיף זה, ואין לו תקופת שומה מיוחדת לשנת המס 1982 וביום 31 במרס 1982 היו לו ניירות-ערך הנסחרים בחוץ-לארץ, יופחת מההון העצמי שלו לשנת המס האמורה סכום המס שהיה חל על הרווח שהיה נקבע אילו נמכרו ניירות-הערך

21. תיקון סעיף 25
בסעיף 25 לחוק העיקרי —
(1) בכותרת השוליים, בסופה יבוא "ואצל יחיד שחדל להיות נישום זכאי";
(2) האמור בסעיף יסומן (א) ובו, המלים "או השותפים" — "מחוק ובמקום "כהכנסת החברה מעסק" יבוא "בחברה כרווח הון ריאלי";
(3) אחרי סעיף קטן (א) יבוא:
"ב) יתרות ניכוי לשמירת ההון ויתרות סכום מוסף שהיו לשותף בשותפות שהתפרקה או לנישום יחיד שחדל להיות נישום זכאי שלא בנסיבות שסעיף 15(ב) חלות עליו — יראו כהפסד או כהכנסה מעסק, לפי העניין, שיקוזו מהכנסת הנישום או ייוספו לה כשנת המס שלאחר הפירוק או הפסקת היות הנישום נישום זכאי".
22. תיקון סעיף 26
בסעיף 26 לחוק העיקרי, אחרי "לשנת המס 1982" יבוא:
"או בשנת המס הראשונה לפעילותו".
23. תיקון סעיף 27
בסעיף 27 לחוק העיקרי, בסעיף קטן (א), במקום "סעיף 42 לחוק" יבוא "חוק".
24. תיקון סעיף 28
בסעיף 28 לחוק העיקרי, אחרי "אילוול סעיף זה" יבוא "ובלבד שאם היו לנישום מלוות מועדפים כמשמעותם בסעיף 19 לפקודה ובשל כך לא מותרת לו לניכוי ריבית בסכום כלשהו, לא יותר בניכוי הסכום שלפי סעיף 19 האמור או הסכום שלפי חוק זה — לפי הגבוה שביניהם ובמקום "כל נכסיו" יבוא "נכסיו האמורים, ובלבד שלא חבץ בשלהם פחת על-פי חוק לעידוד השכרת דירות".
25. תיקון סעיף 29
בסעיף 29 לחוק העיקרי —
(1) בסעיף קטן (א) (1), במקום "והוצאות בשל פחת" יבוא "ניכוי בשל פחת על-פי סעיף 4";
(2) בסעיף קטן (ג), במקום "מימון" יבוא "ריבית";
(3) אחרי סעיף קטן (ג) יבוא:
"ד) דינו של דוח תיאום אינפלציוני כדין דוח על-פי סעיף 131 לפקודה".
26. תיקון סעיף 32
בסעיף 32 (א) לחוק העיקרי, בסופו יבוא:
(7) "לקבוע כללי דיווח מיוחדים להפעלת מכלול שיטת שימור ההון לגבי נישומים זכאים שעיקר עיסוקם השכרת נכסים ורוב נכסיהם רשומים בפנקסי העסק אך אינם מובאים בחשבון לעניין קביעת ההכנסה החייבת או כשיתרת המחיר המקורי של רוב נכסיהם, לעניין קביעת ההכנסה החייבת, אינה רשומה בפנקסי העסק".
27. תיקון סעיף 34
בסעיף 34 (4) לחוק העיקרי —
- (2) בסעיף קטן (ב) —
(א) כרישא, אחרי "שותפות" יבוא "שסעיף 63 לפקודה חל עליה";
(ב) במקום פסקה (2) יבוא:
"2) ההכנסה של השותפות לאחר הניכוי על-פי פסקה (1) תיוחס לשותפים על-פי סעיף 63 לפקודה ורווח ממכירת נכסי הון יחושב בשותפות על-פי הוראות חלק ה' לפקודה או חוק מס שבת, בכפוף להוראות חוק זה וייוחס לשותפים בהתאם לסעיף 63 לפקודה";
(ג) בפסקה (3), במקום "ייתוספו" יבוא "ייוחסו" ובסופה יבוא "ויראו את השותף בנישום זכאי לגבי ההכנסה שמקורה בשותפות הוכיח למכלול שיטת שימור ההון";
(ד) בפסקה (5), בסופה יבוא:
"היו לשותף ולשותפות חקופות דיווח שונות, יראו הסכומים כאמור בפסקה (2) כגרועה מההון העצמי של השותף או כתוספת להון העצמי שלו, מתום תקופת הדיווח של השותפות; לעניין זה ולעניין סעיף 19(1) ו-20, יראו את סך כל חשבוניותיו של שותף בשותפות, לרבות סכומים כאמור בפסקה (2), כהשקעה בהון השותפות";
(ה) בסופו יבוא:
"6) היו לשותפות ולשותף חקופות דיווח שונות, יתואמו הניכוי לשמירת ההון והסכום המיוחסים לשותפים על-פי פסקה (3), לפי שיעור עליית המדד בחקופה שמתום תקופת הרווח של השותפות ועד תום תקופת הרווח של השותף, וההכנסה המשוערת של השותף בשותפות בחקופת התיאום האמורה תיכלל בהכנסתו החייבת של השותף ותופחת מחלקו בהכנסה של השותפות בשנה שלאחריה";
הוראות סעיף קטן זה יחולו על אגודה שיתופית שתבעה על-פי סעיף 62 לפקודה שדינה יהיה כדין שותפות";
(3) בסעיף קטן (ד), אחרי "על יסוד הפנקסים של המפעל בישראל" יבוא:
"ויחולו ההוצאות אלה:
(1) מפעל הקבע ייחשב כחבר-כני-ארם;
(2) שניונים בהון העצמי כהגדרתו בסעיף 6 לחלק הון עצמי שבתוספת הראשונה, במהלך שנת המס, למעט הגדלת הון דרך שערך ולמעט רווחים שנצברו במהלך שנת המס, ייחשבו כתוספת או כגרועה מההון העצמי לפי העניין";
(4) בסעיף קטן (ה), במקום "מחולק ב-12" יבוא "מחולק במספר החודשים שבתקופת הדוח";
(5) בסעיף קטן (ו), אחרי "חברה משפחתית" יבוא "שהיא נישום זכאי" ובסופו יבוא: "ואם היתה לחברה יתרת הפסדים הניתנים לקיווה הם יתואמו בידי הנישום על-פי הוראות סעיף 7".

(5) בפסקה (1)(ה) —

(א) ברישא, במקום "שאינם" יבוא "שהנפיקה החברה שאינם נסחרים בבורסה ואינם":

(ב) במקום פרט (1) יבוא —

"(1) מועדי הפירעון של הקרן, כולה או חלקה, אינם לפני תום שלוש שנים מיום הנפקתו:"

(ג) במקום פרט (3) יבוא:

"(3) הריבית השנתית עליהם אינה עולה על 30%."

(6) בפסקה (1)(ז), במקום: "מהסוכנות היהודית לארץ-ישראל, מקרן קיימת לישראל או מקרן היסוד — המגבית המאוחדת לישראל" יבוא "מרשות מקומית או מהמוסדות הלאומיים", ובסופה יבוא "לשימוש של מקבל ההלוואה ובלבד שהלוואה כאמור שניתנה על-מנת לחיתה לאדם מסוים או לסוג מסוים של בני-אדם או למטרה מסוימת, הכול בהתאם להוראות המלווה ידאחז כהון עצמי רק בידיו של מי שקיבל אותה לשימוש, בהתאם להוראות כאמור:"

(7) במקום פסקה (1)(ח) יבוא:

"(ח) רווחים ועודפים, מענקים שהעניקו המדינה או המוסדות הלאומיים, מענקים שהעניקו עד תום שנת המס 1982 למטרתיהם הציבוריות, מוסדות ציבור כמשמעותם בסעיף 9(2) לפקודה שטרם הפכו להון זדמי השתתפות של אדם אחד במימון מחקר כאמור בסעיף 20 לפקודה:"

(8) בפסקה (1)(ט), אחרי "נרשם מראש לחובה" יבוא "להלן — מס נדחה":

(9) אחרי פסקה (1)(יא) יבוא:

"(יב) דיבידנד המוצע לחלוקה:"

(10) בפסקה (2), במקום "בשנת המס מתוך ההון" יבוא "כפי שהם רשומים במאזן לחוס שנת המס הקודמת ולא הנפתחו מההון:"

(ב) האמור בסעיף 3 יסומן (1) ובו, אחרי "משיכות השותפים" יבוא "ותרה שלילית וכן יתרה לחובת פקיד השומה שלא נרשמה לחובת חשבונות השותפים בתום שנת המס הקודמת ייראו כהון עצמי שלילי", ואחריו יבוא:

"(2) מענקים שהעניקו המדינה או המוסדות הלאומיים והלוואות מדינה על-פי מאזן השתתפות לחוס שנת המס הקודמת."

(ג) האמור בסעיף 4 יסומן (1), ובו, המלים "וכן הלוואת מדינה" — יימחקו, אחרי "משיכות אישיות" יבוא "ותרה שלילית וכן יתרה לחובת פקיד השומה שלא נרשמה לחובת חשבונות בעל העסק בתום שנת המס הקודמת שיראו כהון עצמי שלילי", ואחריו "ריבית וקנסות" יבוא "כשהוא נרשם כספרי העסק" ואחריו יבוא:

(1) במקום פסקת-משנה (א) יבוא:

"(א) (1) מוסד כספי שפדה לאחר תחולתו של חוק זה מלווה חובה שנקבעה לגבי ההכנסה ממנו שיטה לפריסה ולחייב במס, יחולו לגבי הרווח החייב במס, בשנת הפדיון, על-פי השיטה שנקבעה לגביו, הוראות אלה:

(א) יופחת ממנו סכום השווה לחלק הרווח שנצבר בתקופת תחולתו של חוק זה:

(ב) ייתוסף אליו סכום השווה להכנסה שמקורה כמלווה שנפדה ואשר הופחת על-פי סעיף 10(2) מסכום המלווה שנכלל בנכסים המוגנים, כשהוא מוכפל בשיעור עליית המדר בתקופה שמחלילת שנת המס שבה הופחת לראשונה ועד תום תקופת תחולתו של חוק זה.

(2) הוראות פרט (1) יחולו, בשינויים המחויבים, בשנת מס שבה המלווה טרם נפדה והמוסד הכספי דיווח על הכנסה החייבת מס על-פי שיטה שנקבעה לגביו; ולעניין זה יראו את סכום ההכנסה שעליה דיווח בשנת מס פלונית, כדיווח החייב מס בשנת הפדיון:"

(2) בפסקת-משנה (ג), בסופה יבוא: "סכום שהופחת כאמור, יהיה חייב במס בשיעור של 10%."

28. חיקון סעיף 35

בסעיף 35 לחוק העיקרי —

(1) בפסקה (1), במקום "סעיפים 19 ו-90" יבוא "סעיף 19:"

(2) בפסקה (3), אחרי "ההוראות סעיף" יבוא "90 לפקודה וסעיף", והמלים "על גישום לעניין חוק זה" — יימחקו.

29. חיקון התוספת הראשונה

בתוספת הראשונה לחוק העיקרי —

(1) בחלק הון עצמי —

(א) בסעיף 1 —

(1) ברישא, אחרי "שנת המס הקודמת" יבוא "ואינם תמורה במישרין או בעקיפין בעד נכסים שמכרה החברה או שירותים שסיפקה";

(2) בפסקה (1)(ב), אחרי "או במענקים" יבוא: "שהעניקו במישרין או בעקיפין המדינה או המוסדות הלאומיים וכן מענקים שהעניקו עד תום שנת המס 1982 למטרתיהם הציבוריות, מוסדות ציבור כמשמעותם בסעיף 9(2) לפקודה:"

(3) בפסקה (1)(ג), המלים "צמודים ושאינם" — יימחקו, ולאחר "הון מניות נפרע" יבוא "או עד מועד מאוחר יותר שהתיר הנציב, אם הוכח להנחת דעתו שיש לכך סיבה מוצדקת:"

(4) במקום פסקה (1)(ד) יבוא:

"(ד) אופציות שהנפיקה החברה וכן שטרי הון ואיגרות-חוב הניתנים להמרה למניות בחברה שהנפיקה אותה חברה, אם הריבית השנתית עליהם אינה עולה על 30%:"

(ה2) ייגרע מההון העצמי ההפרש שבין הסכום שהוצא, כמשמעותו בסעיף 1(20)(ח); לפני היום הקובע, להשקעה בנכסים מוגנים המפורטים בסעיף 1(20)(א) ו(כ) לבין הסכום הרשום במאזן העסק לתום שנת המס 1981 ולא נרשם עד תום שנת המס הקודמת בנכס בפנקסי העסק;

(ה) בפסקה (3), במקום הקטע המתחיל במלים "ההכנסות החייבות במס" והמסתיים במלים "כדור על ההכנסה החייבת" יבוא "שנרשם כהכנסה בפנקסי העסק, למעט סכום שהוסף לערכו של נכס מוגן או שהוא הכנסה פטורה, ולא נכלל כהכנסה לעניין קביעת ההכנסה החייבת ולמעט סכום רווח ההון ממכירת נכס בלתי מוגן שלא התחייב במס בשל הוראות סעיף 96 לפקודה", ובסופה יבוא "לעניין זה, "הכנסה בפנקסי העסק" — לרבות כל סכום שנרשם כהכנסה למרות שאינו הכנסה לפי סעיף 1 לפקודה;

(ו) אחרי פסקה (3) יבוא:

(א3) "בחבר-בני-אדם יופחת ההפרש שבין סכום המס המתחייב על-פי שומותיו, החל משומתו לשנת המס 1980 עד לשומתו לשנת המס הקודמת, לבין סכום ההפרשות למסים שנרשמו בפנקסי העסק כהוצאה והופחתו מההון העצמי בשנים האמורות, ויחולו לגבי ההפרש האמור הוראות שבפסקאות משנה (א) עד (ה) שלהלן ואילו הפרש שלילי הנובע משומות לשנות המס החל בשנת המס 1982 ייתוסף להון העצמי:

(א) ייתוסף לו אותו חלק מההפרשה למס שנרשמה בפנקסי העסק, שהגדיל את העתודה להשוואת מסים או שהקטין את סכום המס הנדחה;

(ב) ייגרע ממנו אותו סכום שהקטין את ההפרשה למס שנרשמה בפנקסי העסק, שהקטין את העתודה להשוואת מסים או שהגדיל את סכום המס הנדחה;

(ג) ייתוסף לו סכום המס החל על דיכידנו שחולק ונכלל בהפרשה למס בפנקסי העסק;

(ד) ייתוסף לו סכום מס שנוסף לשומה לפי סעיף 145(א) לפקודה מכוח שומה שנעשתה בשנת המס 1980 או לאחריה והמתייחסת לשנות המס שעד שנת 1979; סכומי מס יתר שהוחזרו לנישום ייגרעו מההפרש האמור;

(ה) בשנת המס 1982 ייתוסף לו סכום גיכוי שמקורו בחוק מס הכנסה (ניכויים מיוחדים) בשל אינפלציה (הוראת שעה ותיקוני חוק), התשמ"ב-1982, ובלבד שההפרשה למס לשנת המס 1981 עלתה על סכום המס המתחייב מהשומה העצמית ביותר מסכום זה.

לעניין פסקה זו, "שומה" — שומה לפי סעיף 145(א) לפקודה או שומה או צו, לשנים האמורות, שבמועד להגשת הרווח לשנת המס

"(2) מענקים שהעניקו המדינה או המוסדות הלאומיים והלוואות מדינה על-פי מאזן העסק לתום שנת המס הקודמת."

(ד) בסעיף 5, בהגדרת "ערך ממוצע שנתי של משיכות, במקום "מחולק ב-12" יבוא "מחולק במספר התודשים שבחקופת הרוח לאותה שנה"; ובסופה יבוא: "למעט זיכויים בחשבון בעל העסק שמקורם ברווח השנתי שנוצר במהלך שנת המס".

(ה) בסופו יבוא:

6. במפעל קבע של חבר-בני-אדם תושב-חורן סך כל יתרות החשבון לזכותו של חבר-בני-אדם תושב-חורן, על-פי מאזן מפעל הקבע לתום שנת המס הקודמת: יתרה בחובה תיחשב כהון עצמי שלילי.

(2) בחלק סייגים לקביעת ההון העצמי —

(1) בסעיף 2

(א) ברישא, במקום "והדוחות" יבוא "או הדוחות";

(ב) אחרי "ניירות-ערך סחירים בלתי מוגנים" יבוא "שבשנת המס לא היו לנכס מוגן, המלים "אך לא לפני 1 באפריל 1982" — יימחקו, ובסופה יבוא "ואולם בשנת המס 1982 לא יחול סייג זה לגבי מי שיש לו תקופת שומה מיוחדת או שהוא מוסד כספי או מכסח או שההכנסה מממוש ניירות-ערך היתה בידיו הכנסה לפי סעיף 1(2) לפקודה אילו לא הוראות סעיף 20 לחוק זה";

(ג) בפסקה (2), במקום "שלהם שטרם הופחתה" יבוא "של כלל הנכסים הבלתי מוגנים בני-פחת, הניתנת להפחתה באותו מועד";

(ד) אחרי פסקה (2) יבוא:

(א2) "ייגרע המחיר המקורי של נכסים בלתי מוגנים בני-פחת ושל נכסים מוגנים ששכר הנישום ואינם רשומים בפנקסי העסק, אם הותרו בניכוי כשלהם הוצאות ריבית או פחת;

(ב2) תיתוסף העלות של נכסים בלתי מוגנים בני-פחת ושל נכסים מוגנים ששכר הנישום, הרשומים בספרי העסק, אם לא הותרו לבניכוי כשלהם הוצאות ריבית או פחת;

(ג2) ייגרע כל סכום שהוסף להון העצמי כשההוספה היא לערכו של נכס בלתי מוגן שאינו בני-פחת והסכום שהוסף אינו הכנסה פטורה ולא נכלל כהכנסה לעניין קביעת ההכנסה החייבת עד תום שנת המס הקודמת, ובלבד שהוראה זו לא תחול על סכום כאמור שנקבע לגביו בפרק ג' לחוק זה כי יופחת מההון העצמי ועל התוספת שלפי סעיפים 1(2) או 3(2) לסייגים אלה;

(ד2) ייגרע מההון העצמי כל סכום שהווייה גריעה מההון העצמי על-פי סעיף 1(20)(א) או (ב) או סעיף 20(ד) בשנות מס קודמות ולא נרשם כנכס בפנקסי העסק עד תום שנת המס הקודמת: הוראה זו לא תחול על סכומים ששולמו כמלווה שלום הגליל;

הקודמת לא היו ניתנים עוד להשגה או לערעור;
"הפרשה למס" — הפרשה למס הכנסה למעט
ריבית וקנסות בשל חוב מס."

(1) בפסקה (4) —

(1) בפסקת-משנה (א), במקום — "למעט הוצאות פחת — שלא נרשם" יבוא "שלא נרשם כהוצאה" ואחרי "ההכנסה החייבת" יבוא "למעט הוצאות פחת והוצאות שנוקפו בפנקסי העסק לערכם של נכסים מוגנים או לערכם של נכסים בלתי מוגנים בני-פחת";

(2) בפסקת-משנה (ב), במקום "למעט הוצאות פחת ולמעט" יבוא "למעט כל אחד מאלה: הוצאות ריבית שקוּזו כנגדה סכום מוסף, הוצאות פחת, במקום "למעט הוצאות" יבוא "והוצאות" ובמקום "להגדרת" יבוא "לחלק";

(3) בפסקת-משנה (ג), אחרי "בפנקסי העסק" יבוא "כהכנסה" ובסופה יבוא "למעט הכנסות המתחייבות במס מכוח חוק זה";

(4) אחרי פסקת-משנה (ג) יבוא:

"(ד) ייתוסף סכום שסעיף 4(2)(ב) לסייגים אלה אינו דן בו, שנרשם בפנקסי העסק כהוצאה או נזקף לערכו של נכס מוגן ולא הותר בניכוי לעניין קביעת ההכנסה החייבת עד תום שנת המס הקודמת לפי הוראות סעיף 18(ד) לפקודה פחות הסכום המותר בניכוי לפי סעיף 21 לחוק זה;"

(2) אחרי סעיף 3 יבוא:

"4. הסייגים לקביעת ההון העצמי שבסעיפים 1 עד 3 יחולו רק בהעדר הוראה מפורשת אחרת בחוק זה לגבי אותו מקרה."

30. תיקון התוספת השנייה

בחוספת השנייה לחוק העיקרי —

(1) בפסקה (1), המלים "שאינם נסחרים" יימחקו ואחרי "שהם מלוות מועדפים" יבוא "פיקדונות בקופת גמל שאינה יעודה לפיצויים או להפרשות אחרות של מעביר לטובת עובדיו על-פי הסכמי עבודה";

(2) בפסקה (2), במקום הסיפא המתחילה במלים "שאינם נסחרים בבורסה" יבוא: "ושטרי הון שאינם נסחרים בבורסה כשהם בידי מוסד כפי או מבטח ואינם הון עצמי בידי המנפיק";

(3) בפסקה (3), אחרי "להובלת נוסעים או משאות" יבוא "וכלי רכב פרטי", ובסופה יבוא "והכול כשאינם בידי מי שההכנסה ממכירתם היא הכנסה לפי סעיף 1(2) לפקודה";

(4) בפסקה (4) —

(א) במקום הרישא יבוא: "מקרקעין, למעט —";

(ב) במקום פסקת-משנה (ב) יבוא:

"(ב) הוצאות בנייה בבניינים שהם מלאי עסקי ואינן הוצאות כמפורט להלן:

(1) הוצאות בנייה בבניינים שהיו לנכס מוגן בתחילת שנת המס;

(2) הוצאות בנייה בבניינים שחל עליהם חוק לעידוד השכרת דירות, פרט לאותו חלק מסכום ההוצאות האמורות שהושקע בחלק הבניין שחלה לגביו הטבה לפי סעיף 3 לחוק האמור;"

(2) הסיפא המתחילה במלים "לעניין זכות חכירה" — תימחק.

(5) פסקה (7) תסומן (10) ובה במקום "פטור ממס" יבוא "או ההכנסה ממנו, פטורים ממס", ובסופה יבוא: "וכן זהב, אבנים יקרות, חפצי אמנות ופוליסות לביטוח חיים — שהם נכסי הון".

(6) לפני פסקה (8) יבוא:

"(7) כל סכום שהוצא לפני היום הקובע, הותר בניכוי וגרשם בפנקסי העסק כנכס, ואינו כלול בחוספת זו, או שלא הופחת מההון העצמי מכוח הסייגים, לקביעת ההון העצמי";

(9) במקום פסקה (9) יבוא:

"(9) הלוואה שניתנה לחברה מאת בעלי מניותיה או מאת חברה קשורה כמשמעותה בסעיף 1(1)(ו) לחלק הון עצמי שבחוספת הראשונה והיא הון עצמי בידי החברה המקבלת."

31. תיקון פקודת מס הכנסה

בפקודת מס הכנסה⁵, אחרי סעיף 15 יבוא:

"15. סמכות לפטור ריבית על פיקדון במטבע ישראלי

שר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת, רשאי לפטור ממס, כולו או מקצתו, ריבית על פיקדון במטבע ישראלי בתאגיד בנקאי, בהתאם לתנאים שקבע באישור כאמור."

32. תיקון חוק מס שבח

בחוק מס שבח מקרקעין, התשכ"ג — 1963⁷, אחרי סעיף 7 יבוא:

"8. רישום ניירות-ערך באגוד מקרקעין למסחר בבורסה רישומם בבורסה של ניירות-ערך שהנפיק אגוד מקרקעין ייראה כפעולה באגוד מקרקעין והוראות סעיף 101 לפקודת מס הכנסה יחולו, כשינויים המחויבים."

33. תחולה

(א) תחולתו של חוק זה — למעט סעיף 32 — לגבי שנת המס 1982 ואילך.

⁵ ק"ח התשמ"ב, עמ' 265.

⁶ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 6, עמ' 120.

⁷ ס"ח התשכ"ג, עמ' 156.

מיום פרסום חוק זה, שהם לא ייראו כנכס מוגן משנת המס 1982; ביקש כאמור, יראו את ניירות-הערך האמורים כניירות-ערך נסחרים בלתי מוגנים מתחילת שנת המס 1982.

(ב) תחולתו של סעיף 32 לגבי רישומן בבורסה של מניות לאחר פרסומן של חוק זה.

34. הוראות מעבר

נישום זכאי שבכנסת המס 1982 או 1983 היו לו ניירות-ערך שעל-פי סעיף 20(ד)(1) עד (3) לחוק העיקרי הם נכס מוגן, רשאי לבקש מפקיד השימה, תוך 60 ימים

35. פרסום

חוק זה יפורסם תוך שלושים ימים מיום קבלתו בכנסת.

כד. החלטה בדבר חיקון טעויות בנוסח חוק התכנון והכנייה (תיקון מס' 20), התשמ"ג — 1983

(לפי סעיף 10 א (כ) לפקודת סדרי השלטון והמשפט, התש"ח — 1948)

2. בסעיף 14(1)(א), במקום "עמה" יבוא "עמו".

1. בסעיף 15(1), במקום "עמה" יבוא "עמו".

כה. מסקנות ועדת הכלכלה בענין נהיגתם של עברייני סמים וחולי נפש העלולה להגביר את הסכנה לתאונות דרכים

לאור האמור לעיל ממליצה הוועדה כי:

1. הממשלה תגיש לכנסת הצעת חוק שתסמיך את בית-המשפט להטיל עונש של פסילת רשיון נהיגה של אדם שהורשע בשימוש בסמים. הפסילה תהיה לפי שיקול דעת של בית-המשפט.

2. הממשלה תגיש לכנסת הצעת חוק לתיקון חוק-המרשם הפלילי כך שמשדה הרישוי יכול לקבל דיווח אודות הרשעות בשימוש בסמים.

3. משרד התחבורה יגיש לכנסת הצעת חוק לתיקון סעיף 12ב לפקודת התעבורה כך שתחולתו תורחב גם על נהגי רכב פרטי. כניסוח יובהר כי:

(א) רופא או פסיכולוג קליני המטפלים באדם, והם סבורים כי אותו אדם עלול בנהיגתו לסכן את עצמו או את זולתו מחמת מחלת נפש או הפרעות נפשיות או מחלה שאינה ניתנת לאיוון העלולה להביא לחוסר התמצאות, לאיבוד השליטה ברכב כשל איבוד הכרה פתאומי או אובדן שיווי משקל, ישאל את התולה אם הוא מחזיק ברשיון לנהיגת רכב.

(ב) באם הוברר לרופא או לפסיכולוג הקליני כי האדם מחזיק ברשיון נהיגה, ידווח על המחלה או על ההפרעה לרשות שקבע שר הבריאות ואם לא עשה כן יואשם בעבירה.

הוועדה מבקשת משר התחבורה לדווח לה בעוד שישה חודשים על מימוש המלצותיה.

הכנסת בישיבתה מיום י"א בטבת התשמ"ב (6 בינואר 1982) החליטה להעביר לוועדת הכלכלה את ההצעה לסדר היום שהגישה חברת הכנסת נ' ארד בענין נהיגתם של עברייני סמים וחולי נפש העלולה להגביר את הסכנה לתאונות דרכים. בעיקרי ההצעה נאמר כי לא נעשה די, כדי למנוע את התופעה שלעיל.

הוועדה, לאחר ששמעה את נציגי משרדי התחבורה, הבריאות, המשפטים וכן את נציגי ההסתדרות הרפואית המטפלת רצה להגידה למסקנות וההמלצות הבאות:

א. הוועדה סבורה שנהיגתם של אנשים הנוטלים סמים מסכנת את הבטיחות בדרכים. זאת, עקב תופעות כגון ירידה במהירות תגובה, טשטוש חושים, ניתוק מהמציאות ועוד, האופייניות לנוטלי סמים.

ב. הוועדה סבורה כי התיאום והקשר בין הרשויות השונות המטפלות בנושא אינם הדוקים דיים.

ג. הוועדה סבורה כי כיום אין מימוש של הוראת החוק (ס' 12ב(א) לפקודת התעבורה, הקיימת לגבי חובת הדיווח של רופא ופסיכולוג קליני לרשות הרפואית על-אודות נהיגת ברכב ציבורי או כבד, העלולים לסכן בנהיגתם את עצמם או זולתם.

ד. הוועדה לוועדה כי הדיווח של משרתת ישראל לרשויות הרישוי אודות נוטלי סמים הוא חלקי ולא מספק.

ה. הוועדה לוועדה כי גם הדיווח של צה"ל לרשות הרישוי על מצבם הבריאותי של מבקשי רשיונות נהיגה לוקה בחוסר פירוט מספיק.

כו. מסקנות ועדת הפנים ואיכות הסביבה בנושא "משכורתם של שוטרי ישראל ותנאי שירותם"

הוועדה החלה לדון בנושא האמור עוד ב-5 בספטמבר 1982 על-פי יוזמתה של יושבת-ראש הוועדה חברת הכנסת שושנה ארבלי-אלמחלני, בעקבות ההתמרמרות ששררה בקרב אנשי המשטרה כגין אי-תשלום תוספת שכר ששולמה למשרתים כצבא הקבע החל מ-1 באפריל 1981.

ביום י"ז בחשוון התשמ"ג (3 בנובמבר 1982) העבירה מליאת הכנסת שלוש הצעות לסדר-היום של חברי הכנסת מ' וירשובסקי, י"ז אמיר וע' נוף בנושא האמור לוועדה שתקבע ועדת הכנסת. ועדת הכנסת החליטה כי ועדת הפנים ואיכות הסביבה היא זו שתדון בשלוש ההצעות הנ"ל.

ראש אגף המשטרה במשרד הפנים ומפכ"ל המשטרה ציינו:

קיים קושי בזרימת האינפורמציה בתחום השכר ממשרד הביטחון לוועדת המעקב. השוואת דרגות בין אנשי המשטרה לאנשי צבא. היא מלאכה מסובכת. היא קשה ליישום במיוחד לגבי שוטרים וקצינים זוטרים.

השוואת השכר היא נושא מורכב משום שבמשטרה קיימים דרכים שלא קיימים בצבא. לפיכך, צריך לברר כל נושא ולהתאים אותו למערכת. העלאת שכר במשטרה כרוכה בבעיה תקציבית, המחייבת דיון עם האוצר.

אין למשטרה אפשרות לעשות העברות במסגרת הקיימת של התקציב. זאת כאשר 80% מתקציב המשטרה מיועד לנושא השכר ורק 20% לפעולות, וכל העברה מסעיף אחר תפגע בתקציב התפעולי.

נציגות נשות השוטרים תבעה בין היתר להקים פורום ציבורי לטיפול בענייני שכר, ואילו נשות השוטרים תיארו את תנאי עבודתם של השוטרים הבאים לידי ביטוי בתפקודה של המשפחה ובחידודו של האב מהבית כלילות. בשבתות ובחגים.

ועדת הפנים ואיכות הסביבה קיימה שבע ישיבות בנושא האמור והגיעה למסקנות האלה:

1. הוועדה קובעת כי החלטת הממשלה בדבר השוואת השכר לא קיימה הלכה למעשה. במיוחד לאחר ההגת ההחלטות בצה"ל באפריל 81, דבר שגרם לחשיקה בשכר השוטרים ולחסיסה שהיוו עדים לה באחרונה. לפיכך תובעת הוועדה כי ההשוואה תהיה מיידית וכי העדכון יהיה אוטומטי, כדי למנוע חשיקה בשכר ויציאת פגמים בשכר בין השוטרים לבין אנשי צבא הקבע.

2. הוועדה רושמת לפנייה את הודעותיהם של שר הפנים, הדר"ר יוסף בורג, ומנהל אגף המשטרה במשרד הפנים, מר מרקוביץ, כי באפריל 82 נכללו במשכורות כל מרכיבי השכר שלא נכללו בהן בשל טעות במחשב, וכי במאי 1982 הושווה שכר השוטרים לאנשי הקבע, למעט ההפרשים עבור התוספות שניתנו לאנשי הקבע החל ב-1 באפריל 1982 בעקבות ההחלטות, וכן ההפרשים עבור התוספות שניתנו החל ב-1 באפריל 1980, ולא שולמו לאנשי המשטרה בשל טעות במחשב.

כדי ליישם הלכה למעשה את החלטת הממשלה משנת 1979 בדבר השוואת השכר תובעת הוועדה ממשרד האוצר לשלם לאנשי המשטרה באופן רטרואקטיבי ותוך הצמדה למדד את תוספת השכר ששולמו לאנשי הקבע בעקבות ההגת ההחלטות החל ב-1 באפריל 1981 ועד לתאריך שבו הושווה השכר, וכן את התוספות שלא שולמו לאנשי המשטרה בשל טעות טכנית החל ב-1 באפריל 1980 ועד לתאריך שבו תוקנה הטעות.

3. הוועדה קובעת כי משרד האוצר הוא שצריך לממן ההפרשים המגיעים לשוטרים, ואין לשלם בשום פנים ואופן תוספות שכר מתקציב התפעולי של המשטרה, המהווה רק כ-20% מתקציב המשטרה, כאשר 80% מתקציב מוצא על שכר. זאת, כיוון שדבר זה יפגע בתפקודה של המשטרה.

4. הוועדה קובעת כי השוואת תנאי השירות של השוטרים לאלה של אנשי צבא הקבע אינה מלאה ובתחומים מסוימים תנאי השירות של אנשי המשטרה יורדים לעומת

הדיון בשלוש ההצעות הנ"ל שולב עם הדיון שהחלה בו הוועדה בנושא האמור.

נוסף על הדיון הנ"ל ערכה הוועדה סיור בתחנות המשטרה. כדי לעמוד מקרוב על תנאי עבודתם של השוטרים.

במהלך דיוניה של הוועדה לצורך בירור סוגיית שכר השוטרים ותנאי שירותם הופיעו בפני הוועדה שר הפנים, מנכ"ל משרד הפנים, מפכ"ל המשטרה, מנהל אגף המשטרה במשרד הפנים ונציגים ממשרד האוצר וממשרד הביטחון. כן הזמינה הוועדה נציגים מארגון הגמלאים וארגון נשות השוטרים.

רקע ועיקרי הדיון

נקודת המוצא של הדיון בוועדה בנושא האמור הייתה החלטת הממשלה משנת 1979 בדבר השוואת שכרם של השוטרים לזה של אנשי צבא הקבע, והקמת ועדת מעקב כהרכב נציבות שירות המדינה, אגף התקציבים ונציגי משרד הפנים, שתפקידה לעקוב אחר השינויים שיחולו בשכר בצה"ל, ולקבוע כיצד להחילם על השכר במשטרה ובשירות בתי הסוהר. נראה היה, כי בהחלטות הנ"ל הונחו היסודות לקביעת שכר השוטרים, וכי ועדת המעקב תעסוק בתיאום השכר באופן שוטף. אולם, מתברר כי לא כן היה הדבר. היו חריגות במערכת. האינפורמציה על הנעשה בצה"ל, כפי שנמסר לוועדה, לא הגיעה למשרד האוצר ולמשטרה, אף כי בדברים אלה הוכחשו על-ידי נציג משרד הביטחון שטען שכל תשלום נעשה בידיעתו של משרד האוצר ובהסכמתו.

בחודשים יולי-אוגוסט 1982 הייתה חסיסה בקרב אנשי המשטרה על רקע חשיקה שכרם וגל של התפטרות פקד את המשטרה. ההתמרמרות בקרב אנשי המשטרה נובעת מכך שהתוספות ששולמו למשרתים בצבא הקבע החל ב-1 באפריל 1981 בעקבות ההחלטות, לא שולמו לשוטרים.

כמובן, נודע לוועדה כי בשל טעות טכנית לא שולמו לשוטרים תוספות שקיבלו אנשי הקבע בשנת 1980. בשנה זו שולמו שתי תוספות שכר באפריל ובנובמבר שהסתכמו בכ-21%, אלא שהשוטרים לא קיבלו תוספות אלו. רק ביולי 1982 נתגלתה הטעות הטכנית, שלא כל מרכיבי השכר של השוטרים הועלו ב-1980 על-פי התוספות ששולמו, אלא רק חלק מהן.

איתת תשלום התוספות המגיעות לשוטרים נוגד את העיקרון של החלטת הממשלה בדבר השוואת שכרם של השוטרים לזה של אנשי הקבע.

שר הפנים שהופיע בוועדה מסר כי המשטרה לא ידעה על ההחלטות שהונגה בצה"ל באפריל 1981. "הדבר לא נתגלה לנו. לטעות אנשי האוצר, מה שנעשה נעשה" — אני עמדתו על כך, ואיכשהו הסכמתי שלפחות מ-1.5.82 יהיה שוב אותו שוויון". שר הפנים מסר עוד, כי "בשל טעות חלקית לא הועלו כל מרכיבי השכר (החל ב-1 באפריל 1980), אלא חלק של המרכיבים. בו בדע שדבר זה נודע לנו — החל ב-1.4.82 — זה שונה. על היתר ישיבות. אם זו טעות, זו טעות שנעשתה במחשב לרעתו של שוטר מסוים. זה לא משחרר אותי ואת האוצר מלתת לשוטר המגיע לו".

מנהל אגף המשטרה במשרד הפנים, מר מרקוביץ, הודיע שהחל ב-1 במאי 1982 הושווה מחדש השכר של השוטרים לשכר אנשי הקבע וכל התוספות ששילמו לאנשי הקבע משולמות בעקבות ההחלטות החל ב-1 באפריל 1981.

המשטרה. אולם, עם זאת, הוועדה סבורה כי יש לזוּם חוק להקמת ועדה ציבורית לענייני שכר ותנאים לשוטרים, אשר סמכויותיה, הרכבה ותפקודה ייקבעו בחוק וינתן מעמד סטטוטורי לוועדת הפנים ואיכות הסביבה, כדי לפקח ולקבוע כללים והוראות אשר יתנו את הוועדה הציבורית.

7. הוועדה רושמת לפני הודעת נציג האוצר על הנהגת דרגת סמל בכיר במשטרה, ותובעת להחיל את הדרגה על כל אלה שיקבע הפיקוד הממונה על כך ולהנהיג מתח דרגות שיאפשר קידום מהיר יותר.

8. הוועדה על כל חבריה מביעה הערכה מלאה למשטרה. על כל עובדיה ודרגיה הממלאים את תפקידם במסירות, בנאמנות ובתנאים קשים מאוד.

הוועדה קובעת כי אינטרס המדינה מחייב רימוס מעמדו של השוטר בחברתו ויצירת מוטיבציה, כך שהשוטר יהיה גאה בעבודתו. כן קובעת הוועדה כי יש להבטיח לאנשי המשטרה את התנאים הדרושים למשיכת כוחות בעלי רמה מקצועית ואינטלקטואלית אליה, ולמנוע נשירה מן המשטרה.

אלו של אנשי הקבע. במיוחד אמור הדבר לגבי ההלוואות לדיור וההוצאות לטיפול שיניים.

לפיכך, תובעת הוועדה מן הממשלה לקבל החלטה בדבר השוואת תנאי השירות של אנשי המשטרה לאלו של אנשי צבא הקבע בדומה להחלטתה בדבר השוואת השכר.

5. הגורמים המביאים לשחיקה בשכר השוטרים נעוצים בפער הזמן שמצטבר בין החלטה שמתקבלת בצבא בעניין השכר לבין יישומה של החלטה זו במשטרה, ובאי-הפעלת עיקרון הרטרואקטיביות וההצמדה. לכן, הוועדה מדגישה כי יש לשמור על כך שלא ייווצר פער של זמן בין השינוי בשכר בצבא לבין השוואתו לגבי המשטרה וכי השוואת השכר תהיה רטרואקטיבית תוך הצמדתה למדרג.

6. הוועדה סבורה כי ועדת המעקב שהוקמה על-פי החלטת הממשלה משנת 1979 לא ענתה על הציפיות. כמו כן, הוועדה מציינת כי המועצה הציבורית לרווחת השוטרים והסוהרים שהוקמה על-פי הצעת הממשלה לוקה בחסר, כיוון שלא הוענקה לה הסמכות לטפל בענייני שכר. אף-על-פי-כן, חברי הוועדה מאוחדים בדחיית הרעיון של הקמת ארגון שוטרים שעלול לערער את תפקוד

כו. מסקנות ועדת הפנים ואיכות הסביבה בנושא בנייה בלתי-חוקית בהר-הבית

בעניין הביקור בהר-הבית, אמר היועץ המשפטי "ישנה זכות לבקר בהר-הבית. אבל עם זאת, המשטרה מופקדת על שמירת הסדר שם, כמו בכל מקום אחר, והיא יכולה להגביל את זכות הביקור, כדי שלא יופר הסדר הציבורי".

היועץ המשפטי מסר עוד, כי הדיון בשאלות שהועלו על-ידי חברת הכנסת גאולה כהן נתון בידי של הדג המינהלי-הממשלתי, וכי הגוף המתאים לכך היא ועדת השרים לענייני ירושלים שאינה מופעלת, ולמעשה איננה קיימת.

מרכז ועדת השרים לענייני ירושלים מר שילה מסר כי נושאים הקשורים בהר-הבית נדונו בעבר בדרג המדיני ובעיקר בוועדת השרים לענייני ירושלים, אך זאת איננה קיימת כיום.

מר שילה הודיע לוועדה בשם שר הפנים כי השר עומד לבוא בדברים עם ראש הממשלה בעניינים הקשורים בהר-הבית וכי השר ידאג לכך שההנחיות תבוצענה בכלים העומדים לרשותו.

מפקד משטרת מרחב ירושלים, מר " קומפורט, מסר כי מתקיימים ביקורים על הר-הבית והכניסה מותרת לקהל המבקרים בשעות שקבעה המשטרה על-פי שיקול דעתה, כאשר שלום הציבור הוא שמנחה אותה. הוא ציין כי "יש שעות כניסה שמותאמות לכולם, ויש שעות תפילה. אנחנו שומרים על הסטטוס הזה".

המשנה למנכ"ל עיריית ירושלים מר שריג מסר כי חוקי התכנון והבנייה חלים על הר-הבית והעירייה מפקחת על קיומם של חוקים אלה. הוא מסר כי במוות תפילה קיימות זה שנים רבות וכי בביקורים שעשתה העירייה לא נמצאו עריות המצביעות על בניית במות תפילה חדשות בשנים האחרונות.

הפרופסור קאופמן מן האוניברסיטה העברית, החוקר את נושא בית-המקדש, מסר כי מפות מתקופת המנדט מצביעות על כך, כי בהר-הבית לא שונה בעבר דבר וכי רק בשנים האחרונות חלו שינויים המבטאים בהקמת במות, ריצוף וגניון.

בישיבת ועדת הכנסת מיום 26 במאי 1982 הוחלט להעביר לדיון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה את ההצעה לסדר-היום של חברת הכנסת גאולה כהן בנושא "בנייה בלתי חוקית בהר-הבית".

בפני הוועדה הופיעו היועץ המשפטי לממשלה הפרופסור זמיר, המשנה ליועץ המשפטי לממשלה מר כריסלע, מרכז ועדת השרים לענייני ירושלים מר שילה, היועץ המשפטי של משרד הפנים מר ששט, הממונה על מחוז ירושלים מר " לוי וכן הפרופסור קאופמן מהאוניברסיטה העברית ומר ג' סלומון מאגודת נאמני הר-הבית.

רקע

חברת הכנסת גאולה כהן, בעלת ההצעה, ציינה כי המועצה המוסלמית העליונה הקימה במות תפילה (מחארכ) בהר-הבית וכי בחומה הדרומית של הר-הבית כוצעו עבודות ריצוף וגניון. היא גם הדגישה כי הכניסה להר-הבית חסומה בפני חדרים ואין מתירים כניסתן של קבוצות דתיות וכי הביקורים בהר-הבית מוגבלים לשלוש שעות בלבד. חברת הכנסת כהן דרשה לפעול להפסקת הבנייה הבלתי-חוקית, ותבעה משר הדתות להתקין חקנות בנדון.

היועץ המשפטי לממשלה מר " זמיר מסר לוועדה כי חוקי המדינה חלים על הר-הבית, אשר לזכות תפילה בהר-הבית אמר היועץ המשפטי כי שאלה זו הובאה בפני בית-המשפט שאמר כי "ללא ספק קיימת זכות תפילה ליהודים על הר-הבית הן בשל קדושת המקום ליהודים, והן בשל הוראות חוק השמירה על מקומות קדושים. עם זאת, ובמקביל לכך, קיימת גם החובה של המשטרה לשמור על הסדר הציבורי במקומות הקדושים, כמו בכל מקום אחר במדינה, ועניין זה נתון לשיקול דעתה של המשטרה, ולכן, כאשר לזכות התפילה, זו יכולה להיות זכות קיימת שבשל נסיבות מיוחדות למקום איננה ניתנת למימוש, או ניתנת למימוש בצורה מסוימת, לפי שיקול דעתה של המשטרה".

מסקנות הוועדה

1. ועדת הפנים ואיכות הסביבה מודעת לרגישות הגדולה שישנה להרריהבית הן אצל היהודים והן אצל הערבים ומחזקת את ידי כל הגורמים בשמירה על החוק והסדר וקיומם הלכה למעשה.
2. הוועדה רושמת לפנייה את הודעתו של היועץ המשפטי שלפיה חוקי המדינה חלים על הרריהבית, לרבות חוקי התכנון והבנייה וחוק העתיקות. כן ציין היועץ המשפטי כי הזכות להתפלל בהרריהבית ולבקר בו מעוגנת בחוק, אלא שהמשטרה, המופקדת על שמירת הסדר הציבורי, מוסמכת להגביל את מימושן של זכויות אלה באשר למקום התפילה וזמניה, לצורך אבטחת שלום הציבור.
3. הוועדה מביעה את צערה על העדר קיומן של ועדת שרים לענייני ירושלים וועדת מנכ"לים אשר בפניהם נדונו בעבר נושאים הקשורים עם הרריהבית.
4. הוועדה ממליצה בפני הממשלה להקים את המסגרת המדינית המתאימה, כדי שנושאים הנוגעים לענייני ירושלים יטופלו בה בדרך הנאותה.
5. הוועדה מציינת כי עיריית ירושלים הקפידה וממשיכה להקפיד על קיומם של חוקי התכנון והבנייה במסגרת הכלים העומדים לרשותה.
6. הוועדה רושמת לפנייה את הודעתו של היועץ המשפטי לממשלה כי השמירה על הרריהבית היא מחובתה של המשטרה וכי עניין זה נתון לשיקולה.

6. הוועדה התריעה על כך, שהזמן של שלוש שעות בלבד, שעמד לרשות המבקרים, אינו עונה על הצרכים ואינו מניח את הדעת, ומביעה סיפוק מהודעת המשטרה על השינוי שתל כמהלך דיוני הוועדה בדבר הארכת שעות הביקור לשש שעות ומחצית השעה.

הצעת מיעוט

חברת הכנסת ג' כהן מציעה:

הוועדה קוראת לממשלה:

1. לבטל את "דבר המלך במועצתו" משנת 1924 שמונע מכיתה המשפט לדון בכל הקשור למקומות הקדושים.
2. להטיל על שר הדתות להתקין תקנות ביחס לביקורים, תפילות ויישום חוק השמירה על המקומות הקדושים.
3. הוועדה קובעת שחוקי הבנייה והעתיקות מופרים היום על-ידי הווקף בהרריהבית, ועיריית ירושלים, המופקדת על יישום חוקים אלה בהר בתחום המוניציפאלי, אינה ממלאת את חובתה.
4. הוועדה ממליצה להקים רשות ממלכתית לניהול הרריהבית כדי להוציא את הניהול מידי גוף אנטיציוני, שהוא הווקף, שמנצל את הרריהבית כמוקר חסיסה נגד המדינה.
5. הוועדה קוראת להקים על הרריהבית, במקום שמוחר לפי ההלכה, בית-כנסת עולמי.

כח. הודעת שר החינוך והתרבות בעקבות מסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא נווה-צה"ל*

לסעיף 4

בוצע.

על-פי סעיף 111(ד) לתקנות הכנסת אני מפרט להלן את פעולות משרדנו בעקבות מסקנות ועדת החינוך של הכנסת בנושא "נווה-צה"ל":

לסעיפים 2 – 3

עיריית תל-אביב הקימה ועדת מומחים, הפועלת בתאום עם משרדנו, לבחינת הדרכים לקידום האינטגרציה במערכת החינוך באזור נווה-צה"ל. כן בודקת העירייה הצעה לאיחוד בתי-הספר "הירדן", "הגליל" ו"כפר" לקריית-חינוך אחת.

ככבוד רב,
זבולון המר

שר החינוך והתרבות

העתק: חברת הכנסת אורה נמיר, יושבת-ראש ועדת החינוך והתרבות.

* המסקנות הונחו על שולחן הכנסת ביום י"ז בשבט התשמ"ג (30 בינואר 1983).

כט. הודעת שר החינוך והתרבות בעקבות מסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא הפעלת

גני מועדון*

לכבוד

מר מנחם סבידור

יושב-ראש הכנסת

ירושלים

נכבדי

1. כמטרה להמשיך את השירות לילדי אמהות עובדות ואוכלוסיות חלשות החליטו משרדי החינוך והתרבות והעבודה והרווחה לאפשר המשך הפעילות של גני המועדון הקיימים שבטיפול משרד החינוך והתרבות.

2. הפעילות בגני-מועדון אלה תחבס על כוח-אדם מקצועי של מטפלות-מחנכות, כפי שמקובל במעונות הילדים שבפיקוח משרד העבודה והרווחה.

3. הגנות שעברו שעות אחה"צ בגני-המועדון ייקלטו

על-פי סעיף 111(ד) לתקנות הכנסת, להלן פירוט הצעה לתאום הפעולות בין משרדי החינוך והתרבות והעבודה והרווחה בעניין הפעלת "גני-מועדון" (בשנה"ל התשמ"ד ואילך). המתבססת על מסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא:

* המסקנות הונחו על שולחן הכנסת ביום י"ז בשבט התשמ"ג (30 בינואר 1983).

זו על ידי משרד האוצר. חוכמת הפיתוח חתום בין שלוש משרדי הממשלה הנ"ל הנוגעים בדבר.

בכבוד רב,
זבולון המר
שר החינוך והתרבות

העתק: חברת הכנסת א' נמיר; יושבת ראש ועדת החינוך והתרבות.

ל. מסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא "דברים על מנכ"ל רשות השידור"

להימנע מלהתערב בשיקולים המקצועיים של המנהל הכללי ועובדים בכירים אחרים של הרשות כבואם לקיים את האמור בחוק בדבר הכשחות מתן ביטוי מתאים של ההשקפות והדעות השונות הרווחות בציבור.

2. הוועדה קוראת לחברי הוועד המנהל של רשות השידור לפעול ברוח חוק השות השידור ולהימנע מהטחת דברי ביקורת פוגעים במנהל הכללי ובעובדים בכירים ברשות.

ועדת החינוך והתרבות מגישה מסקנות אלה למליאת הכנסת. לשר החינוך והתרבות ולהנהלת רשות השידור ומבקשת מהם לפעול בהתאם לרוחן.

בתהליך הדרגתי בגנייה לילדים הרגילים לגילאי 3-4 ולגילאי החובה.

4. הפיקוח על גנייה לילדים שבמשרד החינוך והתרבות ימשיך לפקח על השירות בגנייה המועדון האלה.

5. המשך הפיתוח של רשת גנייה המועדון יקבע בעתיד לפי היקף התקציבים שיועמדו לרשות שני המשרדים למטרה

מליאת הכנסת העבירה ביום "כחשון התשמ"ג (27 באוקטובר 1982) לדיון בוועדת החינוך והתרבות הצעה לסדר היום בנושא האמור. ההצעות לסדר היום הועלו עקב הטחת דברי ביקורת קשים כלפי המנהל הכללי של רשות השידור מפי חברים בוועד המנהל של רשות השידור, בישיבתו ביום ג' כחשון התשמ"ג (18 באוקטובר 1982).

הוועדה דנה בנושא במהלך ישיבה אחת, שבה שמעה דברים מפי נציגי הוועד המנהל של רשות השידור.

להלן מסקנות הוועדה:

1. הוועדה קוראת לחברי הוועד המנהל של רשות השידור

לא. מסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא "צמצום ימי הפגשה בגנייה לילדים,

בבתי הספר ובאוניברסיטאות"

הפעילויות השונות בתחום החינוך החברתי וסוגי פעילות אחרים, היוזמים עליהם בתי הספר או נדרשים מטעם משרד החינוך והתרבות, כגון: ימי שדה, שירות לאומי, טכסים, עצרות, טיולים וסידורים, ימי תלמיד, פעילויות בקהילה, זמן המוקדש לבחינות בגרות ועוד. פעילויות אלה כרוכות בגודל צפויות ואפשר להביאן כחשבון מראש, בעת תכנון מערכת השעות.

לעובדה זו השלכות על דפוסי לימוד התלמיד, יחסו לבית הספר ועל ההישגים הלימודיים.

הוועדה למדה לדעת כי קיימת נטייה לעייפות ולירידה בעקומת הקליטה בעיקר בקרב ילדים קטנים וכן בקרב אוכלוסייה המגלה קשיי ריכוז הן עקב תנאי האקלים באזורים השונים בארץ והן עקב תקופת לימוד ממושכת.

להלן מסקנות הוועדה:

א. הוועדה ממליצה על הקמת ועדה משותפת למשרד החינוך והתרבות, ארגוני המורים ומרכז השלטון המקומי שתבחן את הדרכים לממש ולמלא את כל שעות הלימוד ואת פעילויות החינוך המשלים המהוות חלק אינטגרלי ממערכת החינוך — כפי שתוכננו כמרכיבן בתכנון הוועדה אפשרויות של שינויים בחופשות בבתי הספר.

הוועדה תגיש המלצותיה ומסקנותיה לוועדת החינוך והתרבות.

ב. הוועדה ממליצה לבדוק אפשרויות להגמשת שעות ומועדי הלימודים ולהימנע מהיצמדות יתירה לדפוסי השגרה שנקבעו בחלוקת שנת הלימודים. כל זאת במטרה להגדיל את יעילות הלימוד תוך התחשבות ביכולת התלמיד ותחומי הרקע הסביבתי.

ביום י"ט באייר התשמ"ב (12 במאי 1982) העבירה מליאת הכנסת לוועדת החינוך והתרבות הצעה לסדר היום של חבר הכנסת פ' גולדשטיין בנושא הנ"ל.

הוועדה קיימה שתי ישיבות בנושא, שבמהלכן שמעה דברים מפי נציגי משרד החינוך והתרבות, נציגי הסתדרות המורים, נציגי ארגון המורים העל-יסודיים ונציגי מרכז השלטון המקומי. כמרכיב הופיע בפני הוועדה הפרופסור א' ויידרמן שערך מחקר בנושא: "שעות ההוראה בבתי הספר התיכון — להלכה ולמעשה".

בהצעתו לסדר היום עומד חבר הכנסת פנחס גולדשטיין על צרכים מספר של מערכת החינוך:

א. שינוי במבנה שנת הלימודים.

ב. צמצום ימי החופשה וניצול המרבי.

ג. ניצול בתי הספר בחופשות כאכסניות, לננוער.

כל זאת במגמה להעשיר את דעתו ועולמו של התלמיד.

מחקרו של הפרופסור ויידרמן עולה כי 25% משעות הלימוד המתוכננות על ידי משרד החינוך והתרבות אינן מנוצלות למטרות לימוד. ההתפלגות של אי-ניצול שעות הלימוד היא כדלקמן:

68% פעילויות החינוך המשלים.

32% היעדרויות מורים.

הדוח קובע כי "ניתן להבחין בשתי קבוצות של גורמים המביאים לביטול השיעורים: קבוצת גורמים אחת נקבעת על ידי מדיניות משרד החינוך והתרבות, וגורמים אלה באים לידי ביטוי בפעילויות בבתי הספר. קבוצה שנייה כוללת את הגורמים התלויים במורים. בקבוצה הראשונה נכללות

ה. הוועדה קוראת להרחיב את פעילותו של החינוך הלא-פורמלי ולהופכו לחלק בלתי נפרד ממערכת הלימודים הרגילה.

ו. הוועדה קובעת כי השינויים במבנה מערכת החינוך ייעשו באופן שלא ייפגע מעמדו של המורה ולא יעמוד בסתירה למסקנות דוח ועדת עציני.

הוועדה מניחה מסקנות אלה על שולחן הכנסת ומבקשת משר החינוך והתרבות, מארגוני המורים וממרכז השלטון המקומי לדווח לה תוך שישה חודשים על התקדמות בביצועו.

ג. הוועדה קוראת למשרד החינוך והתרבות לנצל את ימי החופשה עלידי מתן מסגרת להתמודדות בנושאים חינוכיים אשר לא ניתן להם ביטוי הולם במערכת החינוך הפורמלית, כגון חינוך מיני, סמים, עלייה וירידה, תאונות רכבים וכדומה.

ד. הוועדה קוראת למשרד החינוך והתרבות לנצל את מבני בתי-הספר בימי החופשה כאכסניה וכמקום מפגש בין מגזרי אוכלוסייה שונים: חילופין בין נוער קיבוצים, ערי פיתוח, מושבים וערים.

לב. מסקנות-ביניים של ועדת הפנים ואיכות הסביבה בנושא "מעשה אלימות בכני-ברק"

ונתקבלו מסקנות. אך עד היום לא ידוע אם המשטרה העמידה מישהו לדין.

מר זכות אמר כי החרדים הקיצוניים הגיעו לשיא כאשר כרוז שקרא לתושבי בני-ברק להפגין נגד הצגת הילדים שעמדה להתקיים בפורים הדגיש כי ההפגנה תבוטל "אם יצא צו סגירה על המופע מטעם המשטרה". המפליא בדבר הוא, שהמשטרה קיבלה את האיום וכיילה את ההצגה.

נצי"מ י' לוי אמר כי מועדון "מופת" שונה ממה שהיה בעבר. אנשי הלהקה שבאים להופיע במועדון לבושים בלבוש שאינו מקובל בכני-ברק. המשטרה מנעה את קיום המופע של "הברירה הטבעית" מפני שהיה חשד שכיר שאם תתקיים ההצגה באותו יום, הסדר הציבורי במקום ייפגע. גם ההצגה לילדים שעמדה להתקיים בפורים נמנעה מתוך הדאגה לשמירה על הסדר הציבורי.

ממלא מקום ראש עיריית בני-ברק, מר רפאל מרובקה, וכן שני סגני ראש העיר, הרב יצחק מאיר ומר ארזיב רפאל, הוקיעו את מעשיה של הקבוצה השולית בכני-ברק, המפעילה איומים וטרור. הרב יצחק מאיר אמר כי פעולות מסוימות המתקיימות במועדון אינן לכבודה של בני-ברק והציע להעתיק את מועצת הפועלים לשכונה אחרת בעיר, כדי לא לעורר סערת רוחות.

הוועדה קיימה עד כה שתי ישיבות בנושא האמור, ולאחר ששמעה את דברי המזכירים קיבלה בישיבתה מיום 7 במרס 1983 את מסקנות הביניים שלהלן:

א. הוועדה מגנה כל תופעה של אלימות ושל הפרעת הסדר הציבורי, וקוראת למשטרה למלא את תפקידה להגנה על האזרחים השלווים מול איומים והתפרעויות מצד חוגים קיצוניים ולאפשר קיומן של הופעות תרבות המתוכננות עלידי מועצת פועלי בני-ברק.

ב. הוועדה מביעה הסתייגות מצורת הפעולה של המשטרה במרחב דן בכל הנוגע לפעולות תרבות המתקיימות עלידי מועצת פועלי בני-ברק.

ג. הוועדה מביעה הסתייגות משיטת צווי הסגירה המופעלת עלידי המשטרה — שיטה שיש בה משום כניעה לאיומי המתפרעים ולא ניתן לקבלה כדרך לשמירה על הסדר הציבורי.

ד. פעולות המשטרה, כפי שנעשו עד כה, הוכיחו לדעת הוועדה שיקול דעת בלתי נכון.

ה. המשטרה נתבעת להגן על קיום מופעים תרבותיים ולפעול נגד המאיימים והמתפרעים, גם אם הדבר יצריך הפעלת כוחות מתוגברים.

ביום י"ח באדר התשמ"ג (3 במרס 1983) העבירה מליאת הכנסת שתי הצעות לסדר-היום של חברת הכנסת ש' ארכלי-אלמחלינו בנושא "מעשה אלימות מצד קבוצת קנאים דתיים בכני-ברק" ושל חבר הכנסת ע' נוף בנושא "ונדליזם ואלימות מצד בריונים המתחיימים להיות דתיים כנגד פעולות תרבות של אזרחים שלווים" לדין בוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

הוועדה דנה בנושא הנ"ל גם בעקבות פנייתו לוועדה של מזכיר מועצת פועלי בני-ברק, מר דוד זכות, אשר התלונן על כך כי חוגים דתיים קיצוניים מפעילים טרור נגד בית מועצת הפועלים.

בפני הוועדה הופיעו מזכיר מועצת פועלי בני-ברק, מר דוד זכות, מפקד מרחב דן, ניצב משנה י' לוי, היועצת המשפטית של המשטרה, הגב' חנה הירש, ממלא מקום ראש עיריית בני-ברק, מר רפאל מרובקה, וכן שני סגני ראש העיר בני-ברק, הרב יצחק מאיר ומר ארזיב רפאל.

רקע

שני חברי הכנסת שושנה ארכלי-אלמחלינו ועקיבא נוף תיארו את השתלשלות המאורעות כדלקמן:

בחודשים האחרונים התרחשה שורה של מעשי אלימות והתנכלות למועצת פועלי בני-ברק, ולמועדון התרבות "מופת" השוכן בקומה העליונה של הבניין.

במועדון מתקיימות פעולות רבות מטעם ההסתדרות זה 30 שנה, תוך התחשבות מרבית בציבור הדתי. מועצת הפועלים לא מקיימת במועדון פעולות כלשהן בערב שבתות ובחגים.

הצגות כמו "קליינע מענטשלאך" ו"הברירה הטבעית" תוארו בכרוזים שהופצו עלידי החרדים הקנאים כמופעי תועבה. גם ערב שירים של נעמי שמר והצגת ילדים מתוארים כמופעי תועבה.

ב-24 בינואר 1983 וב-28 בפברואר 1983 מנעה המשטרה את קיומה של ההופעה של להקת "הברירה הטבעית" ושל ההצגה לילדים, שאמורה היתה להתקיים לכבוד פורים, עקב ידיעות שהגיעו למשטרה על התארגנות של הפגנה אלימה והתפרעויות מצד חרדים.

מזכיר מועצת פועלי בני-ברק, מר דוד זכות, גולל בפני הוועדה את התנכלותם של חוגים קיצוניים נגד המועצה וציין כי חוגים אלה מפעילים טרור נגד בית-המועצה וחבצו את הגנה המשטרה על מועצת הפועלים. מזכיר מועצת הפועלים מסר עוד לוועדה כי ההתנכלות למועצת פועלי בני-ברק החלה בשנת 1979, וחברת הכנסת שושנה ארכלי-אלמחלינו העלתה אז את הנושא בכנסת. הדבר נדון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה

- ו. על המשטרה לנקוט את כל האמצעים העומדים לרשותה לגילוי המתפרעים ולהעמידם לדין.
- ז. הוועדה קוראת לרכני העיר ולראשי הישיבות להביע בפומבי את דעתם בנוגע כל מעשה אלימות והפרעת סדר.
- ח. הוועדה קוראת לכל הגורמים בעיריית בני-ברק, כמועצה הפועלים בעיר ובמשטרה לקיים פגישות למציאת דרך למאבק בתופעות החמורות של הקבוצות הקנאיות ולגיוש תוכנית שתאפשר קיום פעולות כמועדון ותאפשר קיום תקין של החיים בבני-ברק.

לג. מסקנות ועדת העבודה והרווחה בנושא "מיקום אלטרנטיבי לחלוקת תחליף לסם (אדולן) ברשות"

- הכנסת העבירה ביום כ"ד בחשוון התשמ"ג (10 בנובמבר 1982) לוועדת העבודה והרווחה את ההצעה לסדר-היום של חברת הכנסת ע' סולודר בנושא "מיקום אלטרנטיבי לחלוקת תחליף לסם (אדולן) ברשות".
- הוועדה דנה בנושא ביום כ"ז בטבת התשמ"ג (12 בינואר 1983), והעבירה את המשך הטיפול לוועדת-משנה.
- ועדת-המשנה קיימה שלוש ישיבות, וכמהלכן שמעה את נציגי משרד הבריאות, משרד העבודה והרווחה, משרד המשפטים, המשטרה, עיריית תל-אביב, איגוד העובדים הסוציאליים והסתדרות הרוקחים.
- המציעה, חברת הכנסת עדנה סולודר, העלתה את התנאים החמורים שבהם מחולק הסם לנזקקים. אף כי מדובר בסם אדולן המחולק ברשות, החלוקה נעשית כתנאים תת-אנושיים במובלת חירייה, מקום מבודד ומרוחק שהתחכורה אליו קשה ויקרה, והאנשים מתגוררים בו שעות ארוכות בציפייה לשעת החלוקה, כשבמקום פורח סחר בסמים והוא הופך לחממה לפשע.
- לדעת משרד הבריאות ומשרד המשפטים הפתרון חייב להימצא בדרך של פיזור החלוקה בין כתי-מרקחת באזורים השונים, כהתאם למקום מגוריו של הצורך, במגמה זו אף הוחל לאחרונה באיתור כתי-מרקחת כרחבי הארץ שיסכימו לקחת עליהם את מכירת הסם כרשות. משרד הבריאות אף הכין הצעת חקנות בנדרן, 'אולם, לדעת המשטרה, יקשה עליה לקיים את הסדר הציבורי ולמנוע מטרדים באזור כתי-מרקחת שבהם יתחולק הסם, ולדעתה עדיף להמשיך בחלוקת הסם ברשות במקום מרוכז אחד, הרחוק ממרכזי אוכלוסייה. לדעה זו
1. הוועדה סבורה כי יש לחסל את התחנה לחלוקת הסם במזבלת חירייה, הפועלת כתנאים תת-אנושיים שהדעת איננה סובלת אותם.
 2. הוועדה רשמה לפנייה את התוכנית לנסות למצוא תחליף מידי וניסיונו למזבלת חירייה על-ידי פיזור החלוקה בין כתי-מרקחת, על בסיס הצעת התקנות של משרד הבריאות, לפיהן יוכלו הנזקקים בעלי המרשמים לקבל את הסם בכתי-מרקחת שבאזור מגוריהם, כתנאי שמספר הרשומים בכל כתי-מרקחת יוגבל ל-50, ותוך בקרה מתמדת מצד שלטונות הבריאות.
 3. הוועדה ממליצה כי במקביל ינסה משרד הבריאות בשיתוף עיריית תל-אביב והמשטרה לאתר מקום ריכוזי חלופי שימנע מטרד מהאוכלוסייה ואשר ישלב את חלוקת הסם בתוכנית טיפולית רפואית לנזקקים, וישמש גם אלטרנטיבה לתוכנית הפיזור אם זו לא תוכיח את עצמה.
 4. הוועדה מבקשת ממשרד הבריאות, ממשרד המשפטים ומהמשטרה להמציא לה תוך חודשיים דין-וחשבון על המסקנות מביצוע תוכנית הפיזור.
 5. הוועדה תחזור לדון בנושא לאחר קבלת הדוח האמור.

לד. מסקנות ועדת העבודה והרווחה בנושא "ביצוע הפלות כתנאי מחתרת"

בנושא ההפלות, גם זה — כעקבות הדוח של יועץ שר הבריאות והריאיון בטלוויזיה.

הוועדה דנה בנושא בעשר ישיבות. במהלכן שמעה בין היתר את הרופאים הפרופסורים אידלמן, צ' פלטי, שנקר, שר והד"ר שוסהיים, את מנכ"ל משרד הבריאות, הפרופסור ב' מורן, את יועץ שר הבריאות, הר"ר ח' סדן, את הפרופסור ר' בקי, יועץ למרכז לדמוגרפיה ומר שמעון יאיר, יושב-ראש המרכז לדמוגרפיה, נציגים של איגוד העובדים הסוציאליים, ארגוני נעמ"ת ורוצו, נציגים של אגודת "אפרת" ושל האגודה לתכנון המשפחה, נציגים של משרד הבריאות, משרד העבודה והרווחה, המכון למחקר שימושי, נציג של קצין רפואה ראשי בצה"ל, ונציג משטרת ישראל.

מכאן

הכנסת העבירה לוועדת העבודה והרווחה ביום כ"ז בחשוון התשמ"ג (30 בנובמבר 1982) את ההצעה לסדר-היום שהגיש חבר הכנסת ש' הלפרט בנושא ביצוע הפלות כתנאי מחתרת. הנושא הועלה בכנסת על רקע פרסום הדוח של יועץ שר הבריאות, שממנו ניתן להבין כי בישראל מבוצעות 40,000 הפלות לשנה באוכלוסייה היהודית, מהן 16,000 באישור כחוק, ואילו 24,000 הפלות מבוצעות כמחתרת ובניגוד לחוק. זה לעומת 70,000 לידות בשנה באוכלוסייה היהודית.

הוועדה החליטה, על-פי הצעת חברת הכנסת עדנה סולודר, לדון בנושא מהיבט שני — "עמדת משרד הבריאות

בסיכום דיוניה הגיעה הוועדה למסקנות הבאות:

א. כללי

הוועדה דנה בנושא על בסיס החוק הקיים, תוך היריעה שנקודות המוצא לדיון מעוגנות בתפיסות עולם שונות שאינן ניתנות לגישור.

1. בהתייחסה להצעתו לסדר-היום של חבר הכנסת ש' הלפרט מביעה הוועדה מחאתה החריפה נוכח האשמותיו המפלילות כלפי הרופאים והעובדים הסוציאליים, שלפיהן "נרצחו מאז קום המדינה על-ידי רופאים יהודים 600,000 תינוקות".

הוועדה דוחה בתוקף האשמות כוללניות ומפלילות אלה, וקובעת כי החוק להפסקת היריון משנת 1977 שיקף הסכמה חברתית רחבה ביותר, שלפיה הפלה איננה רצח, והיתר להפסקת היריון ניתן לא רק מסיבות רפואיות.

הוועדה מציינת בצער, לאחר ששמעה את דברי המומחים השונים, כי ניסיון השנים האחרונות מוכיח, כי התיקון בחוק להפסקת היריון (הוצאת סעיף 5 — "הסעיף הסוציאלי") החמיר את הבעיה: במקרים רבים מסווים את הנימוק הסוציאלי בנימוקים אחרים; במקרים אחרים נדחפו נשים להפלות בתנאי מתחרת.

2. בהתייחסה להצעתה לסדר-היום של חברת הכנסת ע' סולודר, ולאחר ששמעה את דבריו של הד"ר ח' סדן, רואה הוועדה בחומרה את דרך הסברה ופרסום הממצאים בנושא כפי שהובאו לציבור על-ידי הד"ר סדן, ומביעה בפני שר הבריאות מחאה על העסקתו כיועצו לנושא זה.

3. הוועדה שמעה את דבריהם של הפרופסורים הגניקולוגים על הסיכונים העלולים להיגרם לאישה בטווח הקצר והארוך מביצוע הפלה, ועל כן ככלל, רצוי להימנע ככל האפשר מיצירת מצבים שיביאו נשים לצורך בהפסקת היריון. מאחר שתמיד יהיו מקרים שיחייבו הפסקת היריון עקב מצבה האישי, הבריאותי, הכלכלי והחברתי של האישה ומשפחתה — יש לשאוף לכך שאותם מקרים יטופלו בדרך האופטימלית כבית-חולים ועל-ידי רופאים המוסמכים לכך. יש לשפר את נהלי עבודת הוועדות המוסמכות לאשר הפסקת היריון.

4. במסגרת דיוניה שמעה הוועדה בדאגה על תהליך הזדקנותו והתמעטותו של העם היהודי, תהליך ההולך וגובר מאז השואה, ובלא מאמצים מיוחדים להגברת הילודה — יש חשש להאצתו. עם זאת, אין לכרוך את הדיון בנושא הדמוגרפי עם הדיון בבעיית ההפלות במחתרת, שמוקדו הוא הבנת המניעים הדוחפים אשה להפלה כמוצא יחיד מ"היריון בלתי רצוי".

יש לעשות מאמץ למציאת דרכים חינוכיות-הסברתיות נאותות כבר מגיל צעיר, שיביאו לתכנון המשפחה, למניעת מספרם של "הריונות בלתי רצויים" ולהגברת הילודה של ילדים רצויים כמשפחה.

5. קיום תנאים הולמים — חינוך, הסברה, תכנון משפחה (לרבות שימוש באמצעי מניעה) — ימנע מספר ההריונות הבלתי-רצויים, יצמצם מספר ההפלות בכלל והפלות בתנאי מתחרת במיוחד.

ב. המלצות

1. חינוך והסברה

הוועדה ממליצה בפני שר החינוך והתכנון ובפני שר

הבריאות לפתח תוכניות לימודים והסברה החל בגיל צעיר במסגרת חינוך חובה, שירגישו ערכים — כערך החיים בכלל וחיי המשפחה בפרט, תכנון המשפחה ובריאותה, עידוד וסיוע למשפחות ברוכות ילדים.

כמו כן, יש להכליל במסגרת הלימודים ובמסגרת חינוכיות משלימות — לימוד גוף האדם, יצירת חיים חדשים בו והתפתחותם, תהליך ההפריה והתפתחות העובר, וכן חינוך מיני — הסברה השימוש באמצעים למניעת היריון וכן הדגשת הסיכונים שבהפסקתו על-ידי הפלה.

חינוך והסברה אלו יעשו בשלושה מישורים:

(1) בתי-ספר, תנועות נוער, מתנ"סים, צה"ל;

(2) "הסברה למסבירים" — הנחיה והשתלמויות בנושאים הנ"ל לאנשי חינוך ורפואה;

(3) הסברה לציבור הרחב באמצעי התקשורת, באמצעות חומר הסברה בכתב ובמסגרת התחנות לתכנון המשפחה, התחנות לאם ולילד — "טיפת חלב", ארגוני נשים יציגים, קופות-חולים, והוועדות להפסקת היריון.

הערה: חומר ההסברה חייב להיות מותאם לגילים ולמגזרי האוכלוסייה השונים, ומאושר על-ידי משרד החינוך ומשרד הבריאות.

2. תכנון המשפחה

יש להכיר בנושא תכנון המשפחה כנושא בעל חשיבות עליונה, אשר אינו מיועד לצמצם את מספר הילדים כמשפחה אלא להבטיח שמשפחה תתכנן את מספר ילדיה בהתחשב ברצונותיה ובתנאיה המיוחדים. יש להבטיח בחוק את הסדר הקמתן של התחנות לתכנון המשפחה והפיקוח עליהן, תנאי הענקת השירות וכיו"ב.

3. תמריצים

כדי לסייע ביצירת מצב שבו לא יפגעו תנאים חומריים קשים ברצונה של המשפחה, הרחבת רשת המעונות לילדי נשים עובדות, והנהגת מסגרות חינוך משלימות ויום לימודים ארוך — כל אלה עשויים לסייע רבות בצמצום היקף ההריונות הבלתי-רצויים.

4. הוועדות להפסקת היריון

הוועדה ממליצה בפני שר הבריאות לכוון ועדה מתאימה (בהשתתפות נציגי המשרד, רופאים גניקולוגים, פסיכולוגים, עובדים סוציאליים ועוד) שתתווה דרכים לשיפור עבודתן של הוועדות, לקביעת נהלים אחידים, לייעולן, לזיהוי ההליכים בהן, להגברת סודיות עבודתן.

הוועדה ממליצה בפני שר הבריאות להקצות כוח-אדם מתאים וימומן, במיוחד עובדות סוציאליות, לטיפול בנשים הפונות לוועדות להפסקת היריון.

5. הפלות בתנאי מחתרת

הוועדה גורסת כי אימץ המסקנות שלעיל יחולל שינוי מהותי בהיקף ההפלות בתנאי מחתרת, ויביא לצמצום ניכר ביותר במספרן.

מימוש המגמה דלעיל מחייב להקצות לבתי-החולים ולמחלקות הגניקולוגיות את המשאבים הדרושים ואת כוח-האדם הדרוש, הן בתחום הרפואי-הניתוחי והן בתחום הסיעודי-הנפשי-החברתי.

סעיף 5 עלה מספר ההפלות המאושרות מטעמי בריאות ל-35%. דבר זה מעיד על הצורך בשיפור נהלי העבודה של הוועדות.

2. הוועדה סבורה כי בטיפול בנושא ההפלות אי אפשר להתעלם מן האספקט היהודי-לאומי.

הוועדה שמעה בדאגה רבה מפי הפרופסור ר' בקי על הנטייה לצמצום הילודה ולהתמעטות העם היהודי מאז השואה. מנתוני הסטטיסטיקה עולה, כי בעוד שאצל עמים אחרים גוברת בעקבות אסון לאומי הנטייה להתרבות ולהגביר את הילודה — הרי בקרב העם היהודי לאחר השואה חל תהליך הפוך: כיום, יש בעולם כ-10 מיליון יהודים בלבד, והתחזית לשנת 2000 הינה 8 מיליון יהודים בעולם. כן שמעה הוועדה על "הזדקנות" האוכלוסייה היהודית — כשאחוז הקשישים גדל בהתמדה, ומגיע כיום ל-16%, ובלא מאמצים מיוחדים להגברת הילודה יש חשש להאצת התהליך. במדינת ישראל עלה אחוז הקשישים באוכלוסייה היהודית מ-4% עם קום המדינה — ל-10% כיום.

3. הוועדה סבורה כי הטיפול בכביית ההפלות חייב להביא בחשבון את מכלול הבעיות הלאומיות-הדמוגרפיות, הרפואיות והחברתיות, תוך הכנת המניעים הדוחפים אשה להפלה כמוצא יחיד של "היריון בלתי רצוי". הוועדה סבורה כי מוקד הבעיה הינו יצירת נורמה של ביטול המושג "היריון בלתי רצוי", והפיכת כל היריון לרצוי (פרט למקרים של סיכון בריאותי).

4. הוועדה סבורה כי הטיפול בכביית ההפלות הבלתי-חוקיות מחייב שינוי בהתייחסותה של המשטרה לעניין אכיפת החוק.

5. הוועדה מביעה את הערכתה על עבודתו של הד"ר חיים סדן, יועץ לשר הבריאות, שהביא לתשומת לב הציבור והכנסת באמצעות מומחים את מלוא חומרת המצב בנושא הפלות מלאכותיות, הנוק שנגרם לנשים כתוצאה מהפלות, והמצב הדמוגרפי התמור של העם היהודי.

ב. המלצות

1. חינוך והסברה

(א) הוועדה ממליצה בפני שר החינוך והתכנון לפתח פעולה מקיפה של חינוך חובה בנושא מורשת העם היהודי, תוך הגברת התודעה הלאומית-הדמוגרפית של העם היהודי והדגשת החשש מפני התגברות התהליך של התמעטות ותוך יצירת הנורמה שמשפחה גדולה היא משפחה יפה, ו"תכנון המשפחה" פירושו עידוד הילודה ולא צמצומה (פרופ' שר, פרופ' בקי, "אפרת", "נעמת", מרכז לדמוגרפיה).

(ב) הוועדה ממליצה בפני שר הבריאות ושר החינוך והתכנון לפתח פעולת הסברה מקיפה בנושא היחס אל החיים כערך, וראיית משפחה גדולה כמקור של אושר, וכן בנושא יצירת החיים והתפתחות החיים ומבנה גוף האדם, כולל חינוך מיני והסברה האמצעים למניעת היריון תוך ציון הסיכונים שבהפלה כאמצעי למניעת היריון בלתי רצוי. דבר זה ייעשה בשלושה מישורים: (הפרופ' פלטי, הפרופ' שר, הפרופ' שנקר, ד"ר שושהיים, "נעמת").

(1) בבתי-הספר, כמתח"סים, ובצבא (בשיתוף עם צה"ל).

הוועדה גורסת כי רק במסגרת של המדיניות הכוללת המתוארת לעיל תהיה הצדקה ותועלת בנקיטת אמצעים נאותים לאכיפת החוק.

הצעת מיעוט

חבר הכנסת מ' פרוש מציע:

מבוא.

הכנסת העבירה לוועדת העבודה והרווחה ביום י"ז בחשוון התשמ"ג (3 בנובמבר 1982) את ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת שמואל הלפרט בנושא "כיצוד הפלות בתנאי מחתרת". הנושא הועלה בכנסת על רקע פרסום הדות של יועץ שר הבריאות, וממנו ניתן להבין כי בישראל מבוצעות 40,000 הפלות לשנה באוכלוסייה היהודית, ומהן 16,000 באישור כחוק, ואילו 24,000 הפלות מבוצעות במחתרת ובניגוד לחוק. זה לעומת 70,000 לידות בשנה באוכלוסייה היהודית.

הוועדה דנה בנושא בעשר ישיבות. במהלכן שמעה בין היתר את הרופאים הפרופסורים אידלמן, צ' פלטי, שנקר, שר והד"ר שושהיים, את מנכ"ל משרד הבריאות, הפרופסור ב' מורן, את יועץ שר הבריאות, הד"ר ח' סדן, את הפרופסור ר' בקי, יועץ למרכז לדמוגרפיה, מר' ש' יאיר, יושב-ראש המרכז לדמוגרפיה, עוז' ז' הולנדר, נציגים של אגודת "אפרת" ושל ארגוני נעמת ויועץ והאגודה לתכנון המשפחה, נציגים של משרד הבריאות, משרד העבודה והרווחה, איגוד העובדים הסוציאליים והמכון למחקר חברתי-שימושי, נציג של קצין רפואה ראשי בצה"ל ונציג משרת ישראל.

הוועדה שמעה כי בארץ מבוצעות כיום כ-15,000 הפסקות היריון בהתאם לחוק, מאושרות עליידי הוועדות להפסקת היריון שליד בתי-החולים. הוועדה שמעה הערכות שונות על מספר ההפלות הבלתי-חוקיות המבוצעות כיום במחתרת. המספר נע בין 10,000 ל-24,000 בשנה. המספר הכולל של הפסקות היריון — חוקיות ובלתי חוקיות — מאז קמה המדינה מוערך בכ-600,000.

הוועדה לא התרכזה בהצעות לשינוי החוק הקיים בנוגע להפלות. הוועדה דנה בנושא על בסיס החוק הקיים והתרכזה בדיוניה בשאלה איך להביא לחיסול נגע ההפלות הבלתי חוקיות ולצמצום מספר ההפלות שיהיו דרושות גם במסגרת החוק הקיים.

כסיום דיוניה הגיעה הוועדה למסקנות הבאות:

א. כללי

1. הוועדה שמעה בדאגה את דבריהם של הפרופסורים הגניקולוגים על הסיכונים האפשריים לאשה מבצע הפלה ככלל, גם בתנאים אופטימליים, ועל אחת כמה וכמה מבצע הפלה בתנאי מחתרת, שלא במחלקה מוסמכת בבית-חולים. הוועדה שמעה על הסיכונים לאשה גם בטווח הקצר (זיהומים, דימומים ואף מוות), וגם בטווח הארוך (סכנת עקרות, לידת פגים וכו'). הוועדה סבורה כי ככלל, רצוי להימנע ככל האפשר מיצירת מצבים שיבואו נשים לצורך להפסיק היריון — אם כי תמיד יהיו מקרים, בעיקר רפואיים, שהפסקת היריון היא הדרך היחידה לשמור על חיי האשה ועל בריאותה.

לפי נתונים שהובאו לוועדה, עד לכיטול סעיף 5 בחוק ההפלות (הסעיף הסוציאלי) הגיע שיעור ההפלות החוקיות מטעמי בריאות ל-8% — הרי שלאחר ביטול

4

4. הוועדות להפסקת היריון

(א) הוועדה סבורה כי יש להילחם בנוזקים הנגרמים כתוצאה מהפלות בלתי חוקיות על-ידי העברת מספר רב ככל האפשר של הפלות חוקיות המבוצעות באורח פרטי אל הוועדות להפסקת היריון וכן, לנסות ולחפש פתרון שלא באמצעות הפלה לחלק מן ההריונות שכיום מופסקים כחוק, זאת, כזווית מירכית, כדי שלא לדחוף בחזרה נשים מן הוועדות אל ההפלה כמחתרת (פרופ' מודן).

(ב) הוועדה ממליצה בפני שר הבריאות לפעול לשיפור נהלי העבודה של הוועדות להפסקת היריון, ולקבוע נהלים וקווי הנחיה אחידים לכולן, עם הגברת יעילות עבודתן וחירו ההליכים בהן והגברת השמירה על הסודיות בוועדה, זאת, במגמה להעביר מספר רב ככל האפשר של הפסקות היריון חוקיות מביצוע פרטי אל הוועדות ואל בתי-החולים (איגוד העובדים הסוציאליים, "נעמח", הפרופ' מודן, ד"ר שושהיים).

(ג) הוועדה ממליצה, כי הפסקות היריון המומלצות על-ידי הוועדות להפסקת היריון יבוצעו כולן במחלקות גניקולוגיות מאושרות בבתי-חולים מוכרים, ולא במרכזים רפואיים פרטיים ומסחריים (הפרופ' שר, "אפרת").

(ד) הוועדה ממליצה כי קביעת הוועדה להפסקת היריון תהיה בעלת תוקף רק לאותו בית-חולים שליו היא פועלת. כך, תוגבר הזיקה שבין החלטת הוועדה לתוצאותיה (הפרופ' שנקר). הוועדה ממליצה לבטל רשיונות של ועדות הפועלות מחוץ לבתי-חולים (הפרופ' שנקר, הפרופ' מודן, "אפרת").

(ה) הוועדה ממליצה בפני שר הבריאות להקצות כוח-אדם מתאים ומיומן לטיפול הסברתי אינדיבידואלי באשה הפונה לוועדה להפסקת היריון; ההסברה תותאם ספציפית לכל אשה לפי מצבה המיוחד. בהסכמת האשה תחול ההסברה גם את בעלה, ולגבי קטניות — את ההורים.

אשה המבקשת להופיע בפני הוועדה להפסקת היריון לשם אישור ביצוע הפלה תופנה בשלב ראשון לוועדת ייעוץ והסברה שליד הוועדה, שבה תצפה הפונה בין היתר בתוכנית אור-קולית שיכין משרד הבריאות, המסבירה בצורה בלתי מפחידה את התפתחות העובר והסיכונים שבביצוע הפלה, רק לאחר מכן תופנה האשה אל הוועדה להפסקת היריון לצורך בדיקה והחלטה (הפרופ' שנקר, הפרופ' שר, ד"ר שושהיים, "אפרת", המרכז לדמוגרפיה).

(ו) הוועדה ממליצה כחלק מנהלי הוועדה להחתים את הרופא על טופס שבו יאשר כי הסביר לאשה את כל הסיכונים האפשריים הכרוכים בהפסקת היריון, וחתמת האשה כי הבינה אותם (הפרופ' מודן, הפרופ' שנקר).

(ז) כחלק משיפור הנהלים של הוועדות להפסקת היריון ממליצה הוועדה לחייב אשה המבקשת להפסיק את הריונה לפנות אישית לוועדה (ולא באמצעות העובדת הסוציאלית בלבד), זאת, עם הגברת ההקפדה על שמירת הסודיות של הוועדות (הפרופ' שר, הפרופ' שנקר, המרכז לדמוגרפיה).

(ח) הוועדה ממליצה בפני שר הבריאות לפעול לקביעת הנחיות והגדרות ברורות ומדויקות לרופאים הפועלים בוועדות להפסקת היריון שיקבעו רשימה מפורטת של סעיפי בריאות המחייבים הפסקות היריון מטעמים רפואיים (ד"ר שושהיים, הפרופ' שר).

(2) חינוך לבעלי מקצוע כתחום הרפואה והחינוך — "הסברה למסבירים".

(3) הסברה לציבור הרחב מטעם משרד הבריאות באמצעי התקשורת — רדיו וטלוויזיה — ובאמצעות חומר הסברה מודפס ותוך גיוס תחנות אמיילר, קופות-החולים והוועדות להפסקת היריון להגברת ההסברה בנושא.

2. תמריצים

(א) הוועדה ממליצה בפני שר האוצר, שר העבודה והרווחה ושר הבינוי והשיכון ליצור מערכת של תמריצים שיעודדו זוגות צעירים להגדיל את המשפחה (הפרופ' שנקר, הפרופ' שר, הפרופ' בקי, "נעמח", "אפרת", המרכז לדמוגרפיה).

(ב) הוועדה ממליצה בפני הממשלה להחיש את הגשת הצעת חוק משפחות ברוכות ילדים מטעמה, כדי להבטיח בחוק את יחסה של המדינה והחברה למשפחות גדולות ואת הרצון לעודד אותן, הלכה למעשה. הוועדה ממליצה לשקול שינוי במערכת תשלומי קצבאות הילדים, כדי לתת תמריץ גדול יותר למשפחות ברוכות ילדים ("אפרת", "נעמח", המרכז לדמוגרפיה).

(ג) הוועדה רואה במעונות היום את אחד הפתרונות הטובים ביותר לעודד נשים עובדות ובעלות קריירה לשלב קריירה עם לידת ילדים. הוועדה ממליצה בפני שר העבודה והרווחה להגדיל בצורה משמעותית את התמיכה כמעונות היום לילדים — הן של אמהות עובדות והן של משפחות במצוקה ("ויצו", "נעמח", "אפרת", המרכז לדמוגרפיה).

(ד) הוועדה ממליצה לפני שר העבודה והרווחה לשקול אפשרות של הקצבת כוח-אדם לטיפול ועזרה מיידית ראשונה לאשה המבקשת להפסיק את הריונה מטעמים של מצוקה כלכלית או חברתית-אקוטית (הפרופ' שנקר).

(ה) הוועדה ממליצה בפני שר העבודה והרווחה לפעול להכשרת כוח-אדם מתאים ומיומן מבין העובדים הסוציאליים לטיפול כנשים במצוקה, וכן לפעול להשתלמות מקצועית של העובדים הסוציאליים הפועלים ליד הוועדות להפסקת היריון, כדי להביא לצמצום מספר הנשים המבקשות להפסיק היריון מטעמים סוציאליים (פרופ' שנקר, "אפרת", המרכז לדמוגרפיה).

3. הפלות בלתי חוקיות

(א) הוועדה שמעה כי הסיבה העיקרית לאי-הגשת תביעות נגד רופאים עבריינים הינה כהעדר תלונות בנדון. הוועדה ממליצה בפני שר הפנים והמשטרה להגביר את פעולות המשטרה באכיפת החוק (הפרופ' שר, ד"ר שושהיים, "אפרת").

(ב) הוועדה ממליצה בפני שר הבריאות לשתף את ההסתדרות הרפואית בהגברת המלחמה ברופאים המבצעים הפלות בלתי חוקיות ("אפרת").

(ג) הוועדה רשמה לפנייה כי החוק כיום פוטר מעונש אישה שביצעה הפלה בלתי חוקית. הוועדה ממליצה לקבוע עונש גם לאישה המבצעת הפלה ולהגביר את העונשים על הרופאים העבריינים (עו"ד הולנדר).

של נשים שלא אושרה להן הפסקת היריון על-ידי הוועדות להפסקת היריון.

(ב) הוועדה סבורה כי לא תמיד מצוקה כלכלית היא הסיבה העיקרית להפסקת היריון לא מתוכנן, וכי מספר ההפלות הבלתי-חוקיות גדול יותר דווקא בקרב משפחות מבוססות, שאין בהן ילדים רבים.

הוועדה ממליצה בפני ראש הממשלה להורות על עריכת סקר לאומי-דמוגרפי בקרב משפחות גדולות וקטנות, במטרה לגלות מה מניע כיום משפחות להעדיף מספר ילדים קטן במשפחה, ומה העידוד העשוי להניען להגדיל את המשפחה.

(ג) הוועדה ממליצה בפני שר הכריאות על הקמת מחלקה מיוחדת במשרד לפיקוח על פעולות הוועדות וביצוע חוק ההפלות.

(ט) הוועדה ממליצה לגבי הנהלים שלפיהן פועלות הוועדות להפסקת היריון, להפריד בין היריון עד השבוע ה-22 והיריון אחרי השבוע ה-22. כן ייקבע בנהלים שאישה מעבר לגיל 40 תקבל היתר לביצוע הפלה רק לאחר בדיקת מי השפיר וקביעה שהנולד פגום (הפרופ' מורן, הפרופ' שר, הפרופ' שנקר).

5) שונות

(הפרופ' בקי, הפרופ' שנקר, הפרופ' פלטי, הפרופ' שר, "אפרת", המרכז לדמוגרפיה).

(א) הוועדה ממליצה בפני שר הכריאות להורות על הכנת סקר ארצי כללי של הפונות להפסקת היריון: סקר אחד בדבר הסיבות להפסקת ההיריון וסקר שני — מאוחר יותר — של מעקב אחרי התוצאות של הפסקת ההיריון, וכן גודלן